

Anuari 2024

L'estat de l'educació a Catalunya

Indicadors sobre l'èxit educatiu a Catalunya

Bernat Albaigés (dir.) i Gerard Ferrer-Esteban

Indicadors sobre l'èxit educatiu a Catalunya

Anuari 2024

L'estat de l'educació a Catalunya

Indicadors sobre l'èxit educatiu a Catalunya

Bernat Albaigés (dir) i Gerard Ferrer-Esteban

Bernat Albaigés (dir.). Investigador en els àmbits de l'educació i de la igualtat d'oportunitats en la infància i la joventut.

Gerard Ferrer-Esteban. Professor a la UOC i investigador en polítiques educatives, desigualtats i estratègies d'ensenyament.

La col·lecció «Polítiques» és la col·lecció de referència de la Fundació Jaume Bofill. S'hi publiquen les recerques i els treballs promoguts per la Fundació amb més rellevància social i política. Les opinions que s'hi expressen corresponen als autors.

© Fundació Bofill, 2024
Girona, 34
08010 Barcelona
fbofill@fundaciobofill.org
<http://www.fundaciobofill.cat>

Creiem que el coneixement s'ha de compartir. Per això fem servir una llicència Creative Commons **Reconeixement 4.0 Internacional (CC BY 4.0)**, llevat que en algun material indiquem el contrari. Us animem a copiar, redistribuir, remesclar o transformar i crear els continguts propis d'aquesta publicació, per a qualsevol finalitat, inclosa la comercial. Només us demanem que reconegueu l'autoria de la creació original.

Les publicacions de la Fundació Jaume Bofill estan disponibles per a descàrrega al web: www.fundaciobofill.cat

Primera edició: novembre del 2024

Directors: Margarita León i Bernat Albaigés
Autoria: Bernat Albaigés i Gerard Ferrer-Esteban

Edició: Fundació Jaume Bofill i Bonal·letra Alcompàs
Cap de projectes: Miquel Àngel Alegre
Coordinadora de projectes: Laura Morató
Cap de publicacions: Anna Sadurní

Disseny de la coberta: Anythink
Fotografia de la coberta: Uncle Jun
Disseny i maquetació: Mercè Montané

Impressió: Martín Arts Gràfiques (Barcelona)

Índex

Presentació	1
1 Indicadors de referència sobre l'èxit educatiu	7
L'adquisició de competències bàsiques	9
La promoció escolar i la permanència al sistema educatiu	18
L'Estratègia Europa 2020-2030	22
L'èxit educatiu des d'una perspectiva comparada	27
2 Els condicionants d'origen de l'èxit educatiu: les condicions d'educabilitat	41
Condicionants d'origen familiar: capital social, econòmic i cultural	43
Indicadors de desenvolupament socioeconòmic	44
Condicionants d'origen social i indicadors d'accés al sistema educatiu	49
Condicionants d'origen social i indicadors de resultats educatius	53
Condicionants d'origen social i indicadors socials	72
Condicions de salut i educació	78
Evolució de les condicions de salut	79

La relació entre les condicions de salut, la classe social i el nivell d'instrucció	87
Despesa pública i privada en salut	91
Gènere	96
Desigualtats de gènere en les trajectòries formatives	96
Desigualtats de gènere en els aprenentatges	102

3 Els condicionants de sistema de l'èxit educatiu: gestió dels sistemes educatius i igualtat d'oportunitats **109**

La provisió de recursos al sistema educatiu	111
L'evolució de la despesa pública en educació	111
El nivell de despesa pública en educació	132
La despesa en beques	139
La despesa privada en educació	149
La provisió de professorat	163
La demografia educativa	178
L'evolució de la demografia educativa	178
L'escolarització de l'alumnat d'origen immigrant	187
El fet migratori i els resultats educatius	195
La programació de l'oferta	198
Les ràtios d'alumnat per unitat	210
La segregació escolar i la igualtat d'oportunitats	215
La segregació escolar a Catalunya segons l'origen de l'alumnat: evolució i perspectiva internacional	216
La segregació escolar (estudiants estrangers i amb NESE) en l'àmbit municipal	225
Factors associats amb la segregació escolar	242
Segregació escolar i resultats acadèmics	252
Ús de la llengua vehicular i èxit educatiu	255
Diferència de puntuacions segons la llengua parlada a casa	256
L'educació inclusiva	263
L'escolarització dels alumnes amb necessitats educatives especials en centres ordinaris	263
La dotació de mesures i suports per a l'atenció educativa	270
L'escolarització en centres d'educació especial	272
L'escolarització preobligatòria	276
La participació en l'educació infantil de primer cicle	276

Les desigualtats socials i territorials en l'accés	283
La provisió d'oferta pública	294
L'impacte de l'escolarització primerenca en els resultats educatius	297
L'escolarització postobligatòria	300
La participació de la població jove al sistema educatiu	300
La provisió de la formació professional	307
La graduació a l'ESO	317
Els programes de noves oportunitats	320
El retorn al sistema educatiu	324
La formació al llarg de la vida	326
La participació en la formació al llarg de la vida	326
Les desigualtats d'accés	331
Les escoles d'adults	335
Entorn, oportunitats educatives i polítiques educatives locals	338
La participació en les activitats de lleure educatiu	338
Les desigualtats d'accés a les activitats de lleure educatiu	341
El finançament de les polítiques educatives locals	344
El desplegament de les polítiques educatives locals	355

4 Els condicionants de destí de l'èxit educatiu: «retorns» de l'educació 367

Educació i ocupació	369
La participació en el mercat de treball	369
La incidència del nivell d'instrucció en la participació al mercat de treball	374
La sobrequalificació de la població ocupada	376
Societat del coneixement	379
La inversió en investigació, innovació i desenvolupament (I+I+D)	379
La relació entre innovació i nivell d'instrucció	388
La generació de titulats superiors en ciències i tecnologia	391
El desenvolupament de la societat digital	394
La bretxa digital	399
Participació cultural	405
El consum cultural	405
La relació entre consum cultural i educació	408

Índex de gràfics

Indicadors de referència sobre l'èxit educatiu

1.	Evolució dels resultats de les proves PISA a Catalunya. 2003-2022	10
2.	Evolució dels resultats de les proves PISA en competència matemàtica per nivell a Catalunya. 2015, 2018, 2022 (%)	11
3.	Resultats de les darreres proves de competències externes disponibles a Catalunya, Espanya, Unió Europea i OCDE. 2019-2022	12
4.	Evolució dels indicadors relacionats amb l'adquisició de competències a Catalunya. 2003-2023 (%)	16
5.	Evolució de diferents indicadors de resultats en les trajectòries escolars a Catalunya. 2008, 2011, 2014, 2017, 2020 i 2023 (%)	22
6.	Evolució dels indicadors d'abandonament educatiu prematur i nivell d'instrucció de la població jove. Catalunya, Espanya, Unió Europea. 2000-2023 (%)	29
7.	Indicadors de promoció escolar i adquisició de competències. Catalunya, Espanya, Unió Europea. 2022, 2023 (%)	30
8.	Indicadors de promoció escolar i adquisició de competències bàsiques per comunitats autònomes. 2022 (%)	31
9.	Evolució dels indicadors de promoció escolar. Catalunya, Espanya. 2000-2023 (%)	32
10.	Puntuacions mitjanes i nivells de competències a les proves PISA per comunitats autònomes. 2022 (%)	36
11.	Variació de puntuacions en matemàtiques entre 2015 i 2022 per països europeus i comunitats autònomes. 2015-2022 (%)	37

Els condicionants d'origen de l'èxit educatiu: les condicions d'educabilitat

12.	Variació interanual en volum del producte interior brut (PIB). Catalunya i Espanya. T1/2014-T1/2024 (%)	45
13.	Evolució de la taxa de risc de pobresa per edats a Catalunya. 2005-2023 (%)	49
14.	Evolució de la relació de la taxa de risc de pobresa dels menors de 16 anys i la taxa d'abandonament prematur, per països europeus. 2009-2023	51
15.	Escolarització en l'educació infantil (almenys 1 any) segons l'estatus socioeconòmic de la família i diferència entre nivell alt i baix. 2022	52
16.	Diferències de puntuacions entre els percentils 10è i 90è de matemàtiques al PISA 2022 i variació respecte del 2018, per comunitats autònomes	56
17.	Diferències de puntuacions entre els percentils 10è i 90è de matemàtiques al PISA 2022 i variació respecte el 2018, per països europeus	57
18.	Taxa de persones en risc de pobresa o exclusió social i puntuacions en matemàtiques (PISA), per països europeus. 2006-2022	58
19.	Evolution de les diferències de puntuacions en matemàtiques en funció de l'estatus socioeconòmic (ISEC) a Catalunya, Espanya i la Unió Europea. 2003-2022	62

20.	Diferència de puntuacions en matemàtiques a les proves PISA entre els percentils 25 i 75 de l'índex ISEC, per comunitats autònomes i països europeus. 2022	63
21.	Diferències de puntuacions en matemàtiques entre estudiants nadius i d'origen migrant, Catalunya i Espanya. 2022	67
22.	Evolució de les diferències de puntuacions en matemàtiques entre estudiants nadius i d'origen migrant a Catalunya, descomptant l'ISEC a escala individual	69
23.	Activitats d'oci actiu (dies de jugar al carrer o al parc), segons classe social. 2016-2023	73
24.	Activitats d'oci actiu (dies d'activitats extraescolars esportives), segons classe social. 2016-2023	74
25.	Activitats d'oci passiu (minuts al dia de veure la televisió), segons classe social. 2016-2023	75
26.	Activitats d'oci passiu (minuts al dia de jugar amb videojocs o ordinador), segons classe social. 2016-2023	76
27.	Activitats extraescolars no esportives (dies), segons classe social. 2016-2023	77
28.	Evolució de l'esperança de vida i la taxa de mortalitat infantil, per àmbit territorial. 2002-2021	80
29.	Evolució de l'autopercepció positiva de l'estat de salut (molt bo o bo) de la població de 16 o més anys a Catalunya, Espanya i la UE-28. 2004-2023 (%)	83
30.	Evolució de l'autopercepció positiva de l'estat de salut de la població de 16 o més anys per classe social a Catalunya. 2017-2022 (%)	87
31.	Autopercepció de l'estat de salut de la població a Catalunya per nivells d'instrucció. 2017-2022 (%)	88
32.	Evolució de la probabilitat de patir un problema de salut mental en la població de 4 a 14 anys, per classe social. Catalunya. 2017-2023 (%)	90
33.	Evolució de la probabilitat de patir un problema de salut mental en la població de 4 a 14 anys, per nivell d'estudis de la mare. Catalunya. 2017-2023 (%)	90
34.	Evolució de la despesa sanitària pública i privada sobre el PIB, per àmbit territorial. 2000-2021 (%)	92
35.	Despesa sanitària pública i privada sobre el PIB per països europeus. 2021 (%)	94
36.	Despesa sanitària pública sobre el PIB i despesa pública en educació sobre el PIB, per països europeus. 2021	95
37.	Evolució de la taxa de població de 30 a 34 anys amb nivell d'instrucció superior per sexe i àmbit territorial. Catalunya, Espanya i UE-27. 2004-2023	97
38.	Evolució de la diferència de la taxa de població de 30 a 34 anys amb nivell d'instrucció superior per sexe i àmbit territorial. Catalunya, Espanya i UE-27, 2009-2023 (% a favor de les dones)	98

39.	Evolució de la taxa d'abandonament prematur per sexe i àmbit territorial. Catalunya, Espanya i UE-27. 2002-2023 (%)	99
40.	Evolució de la diferència de la taxa d'abandonament prematur per sexe i àmbit territorial. Catalunya, Espanya i UE-28. 2002-2023 (% a favor dels homes)	100
41.	Evolució de la taxa de NEET per sexe i àmbit territorial. Catalunya, Espanya i UE-27. 2002-2023	101
42.	Evolució de diferències de resultats en matemàtiques entre els nois i les noies de 15 anys a Catalunya. 2003-2022 (%)	103
43.	Evolució de diferències de resultats en ciències entre els nois i les noies de 15 anys a Catalunya. 2003-2023 (%)	104
44.	Evolució de diferències de resultats en comprensió lectora entre els nois i les noies de 15 anys a Catalunya. 2003-2023 (%)	105
45.	Diferències de puntuacions en matemàtiques i ciències entre els nois i les noies de 15 anys per països europeus i comunitats autònomes. PISA 2022 (%)	106
46.	Evolució de les diferències de puntuacions per sexe en les proves de competències bàsiques a Catalunya. 2014-2024. (%)	108

Els condicionants de sistema de l'èxit educatiu: gestió dels sistemes educatius i igualtat d'oportunitats

47.	Evolució del pressupost inicial i de l'executat del Departament d'Educació a preus corrents i preus constants. 2009-2023 (M€)	117
48.	Evolució dels indicadors de finançament de la Generalitat de Catalunya. 2004-2021	118
49.	Evolució del PIB interanual i del pressupost liquidat del Departament d'Educació a Catalunya. 2001-2023	118
50.	Evolució dels indicadors de despesa pública en educació a Catalunya. 2000-2022	125
51.	Variació dels pressupostos liquidats del Departament d'Educació per àmbits. 2009, 2014, 2021 (%)	129
52.	Variació de la despesa en educació per estudiant no universitari (a preus corrents) per comunitats autònomes. 2009, 2014, 2022 (%)	130
53.	Relació entre variació del PIB i variació de la despesa en educació per estudiant no universitari (a preus corrents) per comunitats autònomes. 2009, 2014, 2022	131
54.	Relació entre la despesa unitària en educació, el pes del sector concertat i la densitat poblacional per comunitats autònomes. 2022	137
55.	Relació entre la despesa en educació sobre el PIB i el saldo fiscal (flux de benefici i flux monetari) amb les administracions públiques centrals sobre el PIB per comunitats autònomes. 2005, 2018	138
56.	Despesa en beques en percentatge de la despesa pública total en educació per països europeus. 2020	146

57.	Evolució de la despesa pública i privada en educació per estudiant (no universitari i universitari). 2006-2022 (€)	151
58.	Evolució dels preus públics als ensenyaments universitaris. Catalunya i Espanya. 2000-2024	153
59.	Evolució de l'índex de preus de consum (IPC) per àmbits a Catalunya. 2002-2024	154
60.	Variació de la despesa privada per llar en ensenyament i variació de la despesa pública en educació per estudiant, per comunitats autònomes. 2009-2022 (%)	158
61.	Relació entre la variació de la despesa per llar en ensenyament i la variació del PIB per càpita, per comunitats autònomes. 2009-2022	159
62.	Relació entre la despesa en ensenyament de les llars per estudiant (universitari i no universitari) i el PIB per càpita, per comunitats autònomes. 2009, 2022 (€)	161
63.	Relació entre la despesa en ensenyament de les llars per estudiant (universitari i no universitari) i el percentatge d'alumnat escolaritzat en centres concertats, per comunitats autònomes. 2022	162
64.	Relació entre la despesa en ensenyament de les llars i la despesa pública en educació sobre el PIB, per comunitats autònomes. 2022	162
65.	Evolució de la ràtio d'alumnat per professor d'ensenyaments de règim general i del nombre d'alumnat i professorat a Catalunya. Del curs 2000-2001 al curs 2022-2023	165
66.	Ràtio d'alumnat per professor d'educació primària i secundària per països europeus. 2021	168
67.	Evolució de la ràtio d'alumnat per professor d'ensenyaments de règim general i del nombre d'alumnat i professorat per sector de titularitat a Catalunya i a Espanya. Del curs 2000-2001 al curs 2022-2023	169
68.	Evolució de la ràtio d'alumnat per professor d'ensenyaments de règim general al sector públic per comunitats autònomes. 2009-2015 i 2015-2023	171
69.	Evolució del nombre d'alumnat ISCED 1 i 2 (variació en percentatge) per països europeus. 2000-2021	183
70.	Evolució de la població de 5 a 14 anys per països europeus. 2000-2023	184
71.	Evolució del nombre d'alumnat a l'educació bàsica (variació en percentatge) per comunitats autònomes. Del curs 2000-2001 al curs 2022-23	185
72.	Evolució de la població de 5 a 14 anys per comunitats autònomes. 2000-2022	186
73.	Evolució del nombre d'alumnat per etapes educatives. Catalunya. Del curs 2017-2018 al curs 2022-2023	186
74.	Percentatge d'alumnat estranger per comunitats autònomes. Curs 2022-2023	188
75.	Evolució de l'alumnat estranger per nivell educatiu, a Catalunya. Del curs 2000-2011 al curs 2022-2023	191

76.	Proporció d'alumnat de 15 anys amb estatus socioeconòmic baix/alt per origen migrant o autòcton a Catalunya. 2022	197
77.	Evolució de les dades d'alumnat per sector de titularitat al segon cicle d'educació infantil i a l'educació secundària obligatòria, a Catalunya. Del curs 2000-2001 al curs 2022-2023 (2000-2001=100)	199
78.	Alumnat per sector de titularitat i nivell educatiu, a Catalunya. 2022-2023	201
79.	Evolució de l'índex d'unitats per sector de titularitat i nivell educatiu, a Catalunya. Del curs 2006-2007 al curs 2022-2023 (2006-2007=100)	206
80.	Ràtios per titularitat en el procés d'admissió a I3 corresponent al curs 2023-2024 a Catalunya	212
81.	Evolució de les ràtios en el procés d'admissió a I3 entre els cursos 2022-2023 i 2023-2024 a Catalunya	212
82.	Evolució de la ràtio d'alumnat per unitat a I3 als centres públics en funció del nivell de complexitat. 2021-2022, 2022-2023	213
83.	Sol·licituds cobertes per l'oferta inicial a Catalunya. Del curs 2018-2019 al curs 2023-2024 (%)	214
84.	Evolució dels nivells de segregació escolar de l'alumnat estranger a Catalunya, en l'educació infantil, primària i secundària. 2001-2023	217
85.	Evolució de la segregació social dels estudiants entre centres de secundària segons estatus socioeconòmic (primer quartil) en l'educació secundària a Catalunya i Espanya. PISA 2003-2022	218
86.	Segregació social dels estudiants entre centres de secundària segons estatus socioeconòmic, per comunitats autònomes. PISA 2018-2022	220
87.	Segregació social dels estudiants entre centres de secundària segons estatus socioeconòmic, per països de l'OCDE. PISA 2018-2022	221
88.	Evolució del percentatge d'alumnat amb necessitats de suport educatiu de tipus B (NEE B) a Catalunya. 2018-2023	223
89.	Evolució dels nivells de segregació escolar de l'alumnat amb necessitats de suport educatiu per raons socioeconòmiques (NESE B) a Catalunya. 2015-2023	224
90.	Associació entre la segregació escolar a l'educació infantil i primària i la segregació escolar a l'educació secundària, a escala municipal. Cursos 2018-2019 i 2023-2023	243
91.	Índex d'equitat per etapa educativa. Espanya i Catalunya. Cursos 2015-2016, 2018-2019 i 2022-2023	245
92.	Evolució de l'índex d'equitat, Catalunya. Del curs 2000-2001 al curs 2015-16	247
93.	Evolució dels nivells de segregació social segons titularitat. 2003-2022	252
94.	Relació entre les puntuacions a les proves PISA (eficàcia) i els nivells de segregació social (equitat) als centres de secundària. 2009-2022	253
95.	Evolució de les diferències de rendiment entre els centres de complexitat baixa i els centres de complexitat alta, 4t d'ESO. 2013-2023	254

96.	Diferència de puntuacions en matemàtiques, lectura i ciències segons la llengua parlada a casa, neutralitzant factors d'origen socioeconòmic i de composició escolar	257
97.	Evolució de les diferències de puntuacions en matemàtiques segons la llengua parlada a casa, descomptant l'ISEC i l'origen estranger a Catalunya. 2003-2022	258
98.	Evolució de les diferències de puntuacions en lectura segons la llengua parlada a casa, descomptant l'ISEC i l'origen estranger a Catalunya. 2003-2022	259
99.	Evolució de les diferències de puntuacions en ciències segons la llengua parlada a casa, descomptant l'ISEC i l'origen estranger a Catalunya. 2003-2022	260
100.	Exposició de l'alumnat que parla una llengua oficial diferent del castellà, segons comunitats autònomes. 2022	262
101.	Exposició de l'alumnat que parla castellà, segons comunitats autònomes. 2022	263
102.	Alumnat amb necessitats educatives especials en centres ordinaris, per comunitats autònomes. Curs 2022-2023	268
103.	Evolució de l'alumnat d'educació especial per edat per cada 1.000 habitants del grup poblacional de referència a Catalunya. 2010-2023	274
104.	Evolució de l'escolarització a l'educació infantil de primer cicle a Catalunya i Espanya. Del curs 2001-2002 al curs 2023-2024	280
105.	Escolarització a l'educació infantil de primer cicle per comunitats autònomes. Curs 2022-2023 (%)	281
106.	Participació en l'educació infantil primerenca per països europeus. 2021	282
107.	Escolarització dels infants de 0 a 2 anys a Catalunya. 2011	283
108.	Taxa d'escolarització a l'educació infantil de primer cicle per nacionalitat i nivell educatiu a Catalunya. Curs 2022-2023	285
109.	Evolució de les taxes d'escolarització a l'educació infantil de primer cicle en funció de la nacionalitat a Catalunya. Cursos 2021-2022 i 2022-2023	286
110.	Relació entre l'escolarització a l'educació infantil de primer cicle i la renda per càpita dels municipis amb més de 10.000 habitants a Catalunya. Cursos 2004-2005, 2009-2010, 2013-2014, 2017-2018 i 2022-2023	287
111.	Relació entre l'escolarització a l'educació infantil de primer cicle i l'atur registrat en els municipis amb més de 10.000 habitants, a Catalunya. Curs 2022-2023	289
112.	Relació entre l'escolarització a l'educació infantil de primer cicle i la renda per càpita dels municipis de més de 10.000 habitants a Catalunya. 2022-2023	295
113.	Evolució de l'alumnat escolaritzat a l'educació infantil de primer cicle per sector de titularitat a Catalunya. Del curs 2001-2002 al curs 2022-2023.	296

114.	Evolució de la diferència de puntuacions en comprensió lectora, competència matemàtica i competència científica entre estudiants en funció de l'escolarització a preprimària (>1 any) a Catalunya. 2015, 2018 i 2022	299
115.	Evolució de la participació en la formació de la població de 16 a 24 anys a Catalunya. 2000-2023	301
116.	Evolució dels indicadors de participació a la formació de la població jove a Catalunya. 2006-2023	302
117.	Evolució de la taxa d'escolarització als 22 anys als diferents ensenyaments postobligatoris a Catalunya. Del curs 2004-2005 al curs 2022-2023	303
118.	Relació entre l'abandonament educatiu prematur i la taxa d'atur per comunitats autònomes. 2008 i 2023	304
119.	Evolució de la participació a la formació de la població de 16 a 24 anys en funció del nivell d'estudis a Catalunya. 2006-2023	305
120.	Índex d'evolució de l'alumnat al batxillerat i als cicles formatius de grau mitjà a Catalunya. Curs 2000-2001 al curs 2022-2023	311
121.	Pes de la formació professional en relació amb els ensenyaments obligatoris per països europeus. 2021	312
122.	Pes de la formació professional (secundària segona etapa) en relació amb els ensenyaments obligatoris per països europeus. 2021	313
123.	Pes de la formació professional en relació amb els ensenyaments obligatoris per comunitats autònomes. 2021	314
124.	Pes de la formació professional (CFGM) en relació amb els ensenyaments obligatoris per comunitats autònomes. 2023 (%)	315
125.	Relació entre la provisió de formació professional i l'abandonament educatiu prematur per comunitats autònomes. 2008, 2023.	316
126.	Evolució de la taxa de graduació en ESO i de la taxa d'idoneïtat als 15 anys a Catalunya. 2000-2023	319
127.	Evolució de l'alumnat de 20 anys o més als cicles formatius de grau mitjà a Catalunya. Del curs 2006-2007 al curs 2022-2023	325
128.	Relació entre l'alumnat de 20 anys o més als cicles formatius de grau mitjà i la taxa d'ocupació de la població de 20 a 24 anys, per comunitats autònomes. 2007-2008 i 2021-2022	326
129.	Evolució del percentatge de població d'entre 25 i 64 anys que participa en educació i formació per àmbit territorial. Catalunya, Espanya i UE-27. 2005-2023	328
130.	Percentatge de població d'entre 25 i 64 anys que ha participat en educació i formació durant les darreres quatre setmanes de referència per comunitats autònomes. 2008, 2013, 2018 i 2022	329
131.	Percentatge de població d'entre 25 i 64 anys que ha participat en educació i formació durant les darreres quatre setmanes de referència per països europeus. 2013 i 2022	330
132.	Relació entre la taxa d'atur (25 o més anys) i el percentatge de població d'entre 25 i 64 anys que ha participat en educació i formació durant	

	les darreres quatre setmanes de referència per comunitats autònomes. 2008 i 2022	331
133.	Evolució de la participació a la formació de la població de 25 a 54 anys a Catalunya. 2005-2023 (%)	333
134.	Relació entre el nivell d'instrucció superior de la població de 25 a 64 anys i el percentatge de població d'entre 25 i 64 anys que ha participat en educació i formació durant les darreres quatre setmanes de referència per comunitats autònomes. 2022	334
135.	Taxa bruta d'escolarització a la formació d'adults per comunitats autònomes. Curs 2022-2023	338
136.	Evolució de la participació dels infants i adolescents de 3 a 14 anys en activitats extraescolars a Catalunya. 2010-2023	340
137.	Evolució de les dades de participació en activitats d'educació en el lleure a Catalunya. 2010-2023	341
138.	Participació en activitats extraescolars esportives i no esportives en funció del gènere, la classe social i el nivell d'estudis de la mare a Catalunya. 2023	342
139.	Evolució de la diferència de participació en activitats extraescolars esportives i no esportives en funció de la classe social a Catalunya. 2017-2023	343
140.	Evolució de la diferència de participació en activitats extraescolars esportives i no esportives en funció del nivell d'estudis de la mare a Catalunya. 2017-2023	344
141.	Evolució sobre les dades de despesa dels ens locals en educació a Catalunya. 2004-2022	346
142.	Destinació dels pressupostos liquidats dels ajuntaments, per municipis de més de 10.000 habitants de Catalunya. 2018, 2021 (%)	355
143.	Evolució de les taxes d'escolarització pública, per tipus de formació, a Catalunya. Del curs 2005 al curs 2023-2024	360
144.	Evolució de l'alumnat escolaritzat al sector públic, per tipus de formació, a Catalunya. Del curs 2005-2006 al curs 2023-2024	361
145.	Evolució de la corresponsabilitat dels ajuntaments en matèria d'educació, per municipis de més de 10.000 habitants. 2010, 2012, 2014, 2016, 2018 i 2021	363
Els condicionants de destí de l'èxit educatiu: «retorns» de l'educació		
146.	Evolució de la taxa d'atur i de l'atur de llarga durada per àmbit territorial. 2002-2023 (%)	371
147.	Evolució de la diferència en les taxes d'atur de Catalunya i Espanya respecte a la Unió Europea. 2002-2023	372
148.	Variació interanual de l'atur registrat a Catalunya i Espanya. De juliol del 2018 a juny del 2023	373
149.	Evolució de la taxa d'atur per nivell d'instrucció a Catalunya, respecte a la UE-27 i a Espanya. 2002-2023 (%)	376

150.	Evolució del nivell de qualificació de l'ocupació i de formació de la població a Catalunya. 2023 (%)	377
151.	Nivell de qualificació de l'ocupació i de formació de la població a Catalunya. 2023	378
152.	Evolució d'indicadors sobre la despesa en R+D per àmbit territorial a Catalunya, Espanya, UE-27. 2000-2022	384
153.	Evolució d'indicadors sobre R+D a Catalunya. 2000-2021	385
154.	Evolució de la despesa en R+D sobre el PIB per països europeus. 2008-2021 (%)	386
155.	Evolució de la despesa en R+D sobre el PIB per comunitats autònomes. 2008-2021 (%)	387
156.	Evolució de la relació entre la despesa en R+D sobre el PIB i el PIB per càpita per comunitats autònomes. 2008-2021	388
157.	Evolució de la relació entre la despesa en R+D sobre el PIB i el nivell d'instrucció de la població jove per comunitats autònomes. 2008-2021	389
158.	Relació entre la despesa en R+D sobre el PIB i la població de 25 a 64 anys amb estudis superiors per comunitats autònomes i per països europeus. 2021	390
159.	Evolució del percentatge d'estudiants superiors per àmbits d'estudi a Catalunya. 2000-2022	392
160.	Diferències de gènere en relació amb el nivell d'instrucció i amb l'accés a l'ocupació en R+D a Catalunya. 2021, 2022 (%)	395
161.	Evolució d'indicadors sobre desenvolupament de la societat digital per àmbit territorial a la UE-27, Espanya i Catalunya. 2004-2023 (%)	398
162.	Evolució de la disponibilitat d'internet a les llars en funció del nivell d'ingressos mensuals nets de la llar a Catalunya. 2013-2023	400
163.	Evolució de l'ús habitual d'internet en funció del perfil social a Catalunya. 2013-2023	400
164.	Evolució de la disponibilitat de mòbil per part dels infants de 10 a 15 anys en funció del nivell d'ingressos mensuals nets de la llar a Catalunya. 2013-2023 (%)	403
165.	Evolució dels espectadors de cinema i arts escèniques a Catalunya. 2000-2022	407
166.	Evolució de la despesa de les llars per persona en oci, espectacles i cultura, a Catalunya i a Espanya. 2006-2022	408
167.	Percentatge de població amb consum cultural, per tipus, a Catalunya. 2023	409
168.	Relació entre despesa de les llars per persona en oci, espectacles i cultura i el nivell d'instrucció de la població per comunitats autònomes. 2022	410

Índex de taules

Indicadors de referència sobre l'èxit educatiu

1.	Evolució dels indicadors relacionats amb l'adquisició de competències a Catalunya. 2003-2023	14
2.	Evolució dels indicadors de promoció escolar i permanència al sistema educatiu per àmbit territorial. Catalunya, Espanya i UE-27. 2000-2023 (%)	20
3.	Evolució dels indicadors de referència de l'Estratègia Europa 2020-2030 en educació i formació per àmbit territorial. Catalunya, Espanya i UE-27. 2000-2023 (%)	25
4.	Principals indicadors d'èxit educatiu per comunitats autònomes. 2022, 2023 (%)	34
5.	Principals indicadors d'èxit educatiu per països europeus. 2022 (%)	38

Els condicionants d'origen de l'èxit educatiu: les condicions d'educabilitat

6.	Evolució d'indicadors de desenvolupament socioeconòmic per àmbit territorial, 2004-2019	48
7.	Evolució de les puntuacions a les proves PISA, de la diferència entre percentils i del percentatge d'alumnat amb nivell baix i alt a Catalunya. 2003-2022	54
8.	Evolució de les puntuacions a les proves PISA en funció de l'estatus socioeconòmic (ISEC) a Catalunya. 2003-2022	59
9.	Evolució de la diferència de puntuacions per l'increment d'una unitat de l'ISEC i percentatge de variància en les puntuacions dels alumnes explicada per l'ISEC, a Catalunya i Espanya. 2012-2022	65
10.	Diferències de puntuacions en matemàtiques entre estudiants nadius i estrangers, descomptant ISEC i ISEC a nivell de centre, per comunitats autònomes i països de l'OCDE. 2022	70
11.	Evolució de l'autopercepció positiva de l'estat de salut (molt bo o bo) de la població de 16 anys o més a Catalunya, Espanya i la UE-28. 2004-2023	82
12.	Evolució dels indicadors de salut de la població de 0 a 14 anys a Catalunya. 2010-2023 (%)	85
13.	Evolució dels pacients atesos en serveis ambulatoris de salut mental infantil i juvenil. 2010-2022	86
14.	Indicadors de salut de la població de 0 a 14 anys a Catalunya per classe social i nivells d'instrucció. 2022-2023 (%)	89
15.	Evolució de la despesa pública i privada en salut a Catalunya, Espanya i la Unió Europea, 2012-2021	91

Els condicionants de sistema de l'èxit educatiu: gestió dels sistemes educatius i igualtat d'oportunitats

16.	Evolució dels pressupostos del Departament d'Educació de la Generalitat de Catalunya. 2004-2023	113
17.	Evolució dels indicadors de despesa pública en educació per àmbit territorial. Catalunya, Espanya i UE-28. 2000-2022	122
18.	Evolució dels pressupostos liquidats del Departament d'Educació. 2009-2021 (M€)	127
19.	Indicadors de despesa pública de l'educació per comunitats autònomes, 2022	133
20.	Despesa pública en educació (universitària i no universitària) sobre el PIB a la Unió Europea. 2020	135
21.	Evolució dels indicadors bàsics del finançament del sistema de beques. Catalunya i Espanya. 2004-2022	140
22.	Evolució dels ajuts del Departament d'Educació. 2013-2024	143
23.	Indicadors bàsics del finançament del sistema de beques per comunitats autònomes, curs 2021-2022	147
24.	Evolució dels indicadors de despesa de les llars en ensenyament. Catalunya i Espanya. 2000-2022	150
25.	Evolució dels preus públics als ensenyaments universitaris. Catalunya i Espanya. 2000-2024	155
26.	Indicadors de despesa de les llars en ensenyament per comunitats autònomes. 2022	156
27.	Evolució del nombre de professorat i alumnat per titularitat de centre als ensenyaments de règim general. Catalunya. Del curs 2000-2001 al curs 2022-2023	164
28.	Ràtio d'alumnat per professor d'ensenyaments de règim general per sector de titularitat per comunitats autònomes. Curs 2022-2023	167
29.	Evolució de la dotació de personal docent als ensenyaments de règim general al sector públic. 2010-2023	170
30.	Evolució del personal de la Generalitat de Catalunya per col·lectiu i vinculació. 2010-2024	173
31.	Índexs de recursos humans i materials dels centres de secundària, per comunitats autònomes. 2022	175
32.	Índexs de recursos humans i materials dels centres de secundària per països de l'OCDE. 2022	176
33.	Evolució dels indicadors de demografia educativa, a Catalunya, Espanya i la Unió Europea (UE-28). 2000-2023	181
34.	Evolució de l'alumnat estranger per nivell educatiu, a Catalunya per àmbit territorial. Catalunya i Espanya. Del curs 2000-2011 al curs 2022-2023	192
35.	Evolució de la diferència de puntuacions en comprensió lectora, competència matemàtica i competència científica entre estudiants nadius i d'origen migrant. Catalunya. 2003, 2006, 2009, 2012, 2015 i 2018	196

36.	Evolució de les dades de l'alumnat per sector de titularitat i nivell educatiu, a Catalunya. Del curs 2004-2005 al curs 2022-2023	203
37.	Evolució de les dades d'unitats per sector de titularitat i nivell educatiu, a Catalunya. Del curs 2006-2007 al curs 2022-2023	208
38.	Evolució de les ràtios d'alumnat per unitat per sector de titularitat i nivell educatiu, a Catalunya. Del curs 2006-2007 al curs 2022-2023	211
39.	Nivells de segregació escolar de l'alumnat estranger i amb NEE a primària, per municipis. 2018-2019; 2022-2023	226
40.	Nivells de segregació escolar de l'alumnat estranger i amb NEE a l'ESO, per municipis (2018/2019; 2022/2023)	236
41.	Índex d'equitat i percentatge d'alumnat estranger a Catalunya i Espanya, per etapes educatives. Del curs 2000-2001 al curs 2022-2023	248
42.	Evolució de l'alumnat amb necessitats educatives especials al sistema educatiu. Catalunya. Del curs 2005-2006 al curs 2023-2024	265
43.	Evolució de l'escolarització de l'alumnat amb necessitats educatives especials, a Catalunya i Espanya. Del curs 2009-2010 al curs 2022-2023	267
44.	Alumnat amb necessitats educatives especials, per comunitats autònomes. Curs 2022-2023 (%)	269
45.	Evolució de la dotació de professionals a Catalunya. Curs 2010-2011 al curs 2023-2024	271
46.	Evolució dels recursos disponibles als EAP a Catalunya. Curs 2015-2016 al curs 2023-2024	272
47.	Evolució de l'alumnat d'educació especial per edat a Catalunya. Curs 2010-2011 al curs 2022-2023	273
48.	Evolució de l'alumnat d'educació especial per ensenyaments a Catalunya. Curs 2010-2011 al curs 2022-2023	275
49.	Evolució de l'alumnat d'educació especial per nacionalitat a Catalunya. 2010-2023	276
50.	Evolució de la taxa d'escolarització a l'educació infantil a Catalunya, Espanya i Unió Europea. Del curs 2000-2001 al curs 2023-2024	279
51.	Evolució dels indicadors d'escolarització dels infants estrangers a l'educació infantil de primer cicle a Catalunya. Del curs 2010-2011 al curs 2022-2023	284
52.	Taxes d'escolarització de 0 a 2 anys dels municipis catalans amb més de 10.000 habitants. Curs 2022-2023	290
53.	Evolució de la diferència de puntuacions en comprensió lectora, competència matemàtica i competència científica entre estudiants en funció de l'escolarització a preprimària (>1 any) a Catalunya. 2015, 2018 i 2022	298
54.	Evolució de la participació a la formació de la població de 16 a 24 anys en funció del nivell d'estudis a Catalunya. 2006-2023 (%)	306
55.	Evolució del pes dels ensenyaments postobligatoris i de les taxes brutes d'escolarització per àmbit territorial. Catalunya, Espanya i UE-28, 2000-2023	308

56.	Alumnat que estudia ensenyaments secundaris de segona etapa el curs 2021-2022 per ensenyament de destí el curs 2022-2023 (2023)	317
57.	Alumnat que estudiava ESO el curs 2021-2022 per ensenyament de destí el curs 2022-2023. 2023	320
58.	Evolució de la taxa bruta d'escolarització als PQPI/PFI a Catalunya i Espanya. Del curs 2000-2001 al curs 2023-2024	322
59.	Evolució de la participació en la formació de la població de 25 a 54 anys a Catalunya. 2005-2023	334
60.	Evolució de l'escolarització a la formació d'adults a Catalunya. Del curs 2008-2009 al curs 2022-2023	336
61.	Evolució de l'escolarització a la formació d'adults a Catalunya i Espanya. Del curs 2010-2011 al curs 2022-2023	337
62.	Evolució de la participació en les activitats d'educació en el lleure durant l'estiu. 2019-2023	341
63.	Evolució sobre les dades de despesa dels ens locals en educació a Catalunya. 2004-2022	347
64.	Evolució respecte dels dos últims anys dels recursos del propi ajuntament destinats a diferents àmbits de política educativa, per municipis de més de 10.000 habitants de Catalunya. 2014, 2018, 2021	350
65.	Evolució respecte dels dos últims anys del copagament per part dels usuaris per diferents àmbits de política educativa, per municipis de més de 10.000 habitants de Catalunya. 2014, 2018, 2021	353
66.	Evolució de les taxes d'escolarització, per tipus de formació, a Catalunya. Del curs 2005-2006 al curs 2023-2024	357
67.	Evolució de la provisió de polítiques per part dels ajuntaments, per tipus, per municipis de més de 10.000 habitants. 2012, 2014, 2016, 2018 i 2021 (%)	364

Els condicionants de destí de l'èxit educatiu: «retorns» de l'educació

68.	Evolució dels plans educatius d'entorn a Catalunya. Del curs 2012-2013 al curs 2023-2024	366
69.	Cobertura dels plans educatius d'entorn a Catalunya en funció del nivell de complexitat dels centres de primària i secundària. 2023-2024	366
70.	Evolució d'indicadors sobre el desenvolupament de la societat del coneixement per àmbit territorial a Catalunya, Espanya i UE-27. 2000-2022	382
71.	Percentatge d'estudiants superiors per àmbits d'estudi a Catalunya, Espanya i Unió Europea. 2022	391
72.	Evolució d'indicadors sobre el desenvolupament de la societat digital per àmbit territorial a Catalunya, Espanya, UE-27. 2000-2023	395
73.	Principals variables d'ús de les TIC de les persones de 16 a 74 anys a Catalunya. 2023 (%)	401
74.	Principals variables d'ús de les TIC dels infants de 10 a 15 anys a Catalunya. 2023 (%)	404
75.	Evolució de diferents indicadors de consum cultural a Catalunya. 2017-2023 (%)	406

Presentació

L'estat de l'educació a Catalunya. Anuari 2024 incorpora un capítol inicial de revisió dels principals indicadors estadístics que ens ajuden a analitzar, des d'una perspectiva panoràmica, l'evolució de la situació de l'educació al nostre país i a identificar les principals tendències que afecten el seu sistema educatiu. Després d'onze edicions, els anualis ens permeten fer un recorregut per les principals transformacions que ha experimentat la política educativa al llarg de les dues darreres dècades.

Hi ha transformacions que han estat presents de manera més o menys sostinguda al llarg d'aquest període de temps, com ara els canvis en la demografia educativa per efecte del fet migratori, la consolidació de l'oferta de formació professional per reduir l'abandonament escolar prematur o l'actualització del currículum escolar i de les formes d'ensenyar i aprendre per adequar-les als reptes de la societat d'avui (digitalització, etc.), i hi ha altres transformacions que han vingut marcades fortament pels cicles polítics i econòmics.

Les tres primeres edicions (2005, 2006 i 2008) es van situar en un context eminentment expansiu de la política educativa, marcat bàsicament pel creixement de la inversió pública, per l'ampliació de la cobertura de les polítiques educatives i per la generació d'amplis consensos socials i polítics sobre quines havien de ser les bases del sistema educatiu, amb l'impuls

del Pacte Nacional per a l'Educació l'any 2006, que va derivar l'any 2009 en l'aprovació de la Llei d'Educació de Catalunya (LEC), encara vigent. Les dues edicions següents (2011 i 2013) es van situar al bell mig de la crisi econòmica de 2008-2013, en un context clarament diferenciat de l'anterior, marcat per les fortes restriccions pressupostàries, per la retracció de la cobertura de determinades polítiques educatives i, alhora també, pel creixement de la vulnerabilitat social de la població per efecte de la crisi. I les dues darreres edicions (2016, 2020) van tornar a situar-se en un context novament expansiu de la política educativa, gràcies a la millora de la conjuntura econòmica, amb una progressiva recuperació dels nivells d'inversió en educació. Aquest període també s'ha caracteritzat per un nou impuls a les polítiques d'equitat, per fer front a l'increment de les desigualtats socials derivades de la crisi precedent i per atendre la creixent diversitat social present al sistema educatiu a conseqüència dels canvis sociodemogràfics. El decret d'educació inclusiva de l'any 2017 (Decret 150/2017) o el Pacte contra la segregació escolar a Catalunya de l'any 2019 són exemples de polítiques que pretenen conformar un sistema educatiu més inclusiu.

El període 2020-2024, a més, ha vingut marcat fonamentalment per la crisi derivada de la pandèmia de la COVID-19, que ha incorporat més vulnerabilitat social al sistema educatiu, i també per la necessitat de donar més impuls a les polítiques d'equitat, amb l'objectiu de millorar les condicions amb què el sistema educatiu atén la diversitat. El nou decret d'admissió d'alumnat de l'any 2021 (Decret 11/2021), promogut en el marc del Pacte contra la segregació escolar, la reducció de ràtios i l'increment significatiu del nombre de personal docent i d'atenció educativa al sistema educatiu o la gratuïtat d'I2 en el sector públic en són exemples. A més, s'estan destinant esforços a actualitzar el currículum escolar i a reforçar l'enfocament competencial a partir de les previsions de la Llei orgànica 3/2020, de 29 de desembre, per la qual es modifica la Llei orgànica 2/2006, de 3 de maig, d'educació, amb l'aprovació de nous decrets d'ordenació dels diferents ensenyaments (Decret 21/2023, d'ordenació dels ensenyaments de l'educació infantil, Decret 175/2022, de l'educació bàsica, o Decret 171/2022, del batxillerat).

El capítol d'indicadors de l'Anuari intenta identificar aquestes tendències de llarg recorregut, sempre condicionat per la disponibilitat de dades estadístiques i pel grau d'actualització periòdica de les diferents fonts disponibles. Les dades emprades provenen sempre de fonts oficials i la seva anàlisi s'aborda des d'una perspectiva evolutiva, però també comparada a altres comunitats autònomes i països europeus.

Aquesta anàlisi es porta a terme a partir de l'aproximació conceptual ja desenvolupada en els Anuaris anteriors: per un costat, entén l'educació des d'una perspectiva àmplia, no restringida únicament a l'àmbit del sistema educatiu formal, sinó també al d'altres sistemes educatius, no formals i informals, més enllà de l'escola (família, lleure, cultura, etc.), i per l'altre, analitza el fenomen de l'èxit educatiu des de les seves diferents dimensions,¹ a partir d'indicadors relacionats amb el *rendiment acadèmic* (graduació, per exemple) però també amb l'*equitat* (segregació escolar,

.....

1. Tal com vàrem exposar en l'*Anuari 2011*, concebem l'èxit educatiu des de cinc perspectives diferents. En primer lloc, l'èxit educatiu remet al *rendiment acadèmic*, i la seva millora demana fomentar que l'alumnat adquireixi adequadament els aprenentatges que pertocin en cada etapa educativa i que promocioni acadèmicament fins a assolir, si és possible, nivells d'instrucció superiors. En segon lloc, la millora de l'èxit educatiu implica garantir l'*equitat educativa*, tot promovent la igualtat d'oportunitats en l'accés i en l'aprofitament dels recursos educatius, evitant que l'origen social condicioni les trajectòries educatives dels individus i fomentant la cohesió social. Alhora, en tercer lloc, la millora de l'èxit educatiu comporta reforçar l'*adhesió educativa*, tot afavorint una identificació i vinculació positiva dels individus amb l'àmbit educatiu i atorgant sentit a l'acte de formar-se. Així mateix, en quart lloc, la millora de l'èxit educatiu també implica treballar la *transició educativa*, tot acompanyant els individus al llarg de la seva trajectòria formativa i consolidant la seva permanència i trànsit en el marc dels diversos sistemes educatius. Finalment, en cinquè lloc, la millora de l'èxit educatiu requereix fomentar l'*impacte* i el *retorn* de la inversió en educació, tot garantint el desenvolupament integral dels individus i de les societats en conjunt, promovent l'aprofitament del capital educatiu i estimulant que la població inverteixi en formació. Per aprofundir sobre la delimitació conceptual de l'èxit educatiu, podeu consultar: Ferrer, G. i Albaigés, B. (2012). Indicadors de l'educació a Catalunya. A Martínez, M. i Albaigés, B. (dir.). *Estat de l'educació a Catalunya Anuari 2011*. Polítiques 75. Barcelona: Fundació Jaume Bofill; o també Albaigés, B. (coord.) (2008). *Cap a la promoció de polítiques integrades de millora de l'èxit escolar*. Barcelona: Diputació de Barcelona. Document inèdit.

per exemple), l'*adhesió educativa* (escolarització preobligatòria i postobligatòria, per exemple), la *transició educativa* (transició escola-treball, per exemple) i l'*impacte educatiu* (desenvolupament social, econòmic i cultural, per exemple). S'intenta, doncs, aportar una aproximació comprensiva de l'èxit educatiu.

En aquest sentit, el primer apartat del capítol fa esment d'aquesta concepció més convencional de l'èxit educatiu, la del rendiment acadèmic, amb els indicadors que habitualment s'utilitzen per analitzar els resultats del sistema educatiu (apartat 1). La resta d'apartats, però, se centren a examinar les altres dimensions i també les relacions que aquestes estableixen amb els resultats del sistema, com a factors que condicionen aquests resultats. Es distingeixen tres tipus de condicionants: els d'origen (apartat 2), els de sistema (apartat 3) i els de destí (apartat 4). Aquesta aproximació es proposa oferir una mirada holística de l'èxit educatiu a Catalunya.

1 Indicadors de referència sobre l'èxit educatiu

Bernat Albaigés i Gerard Ferrer-Esteban

La millora dels resultats acadèmics i la consolidació de les trajectòries formatives del conjunt de la població són l'objectiu central de tot sistema educatiu. En els darrers anys, en el cas de Catalunya, la importància de la millora de l'èxit educatiu s'ha posat de manifest especialment arran dels mals resultats obtinguts a les proves PISA 2022, publicades a finals de l'any 2023.

Aquests mals resultats van derivar en la creació per part del Departament d'Educació d'un Grup Impulsor de Mesures de Millores Educatives que, a març de 2024, va lliurar un document amb 52 actuacions i 154 mesures per començar a desplegar a partir del proper curs escolar 2024-2025 per a la millora dels resultats educatius. D'ençà de la darrera edició de l'Anuari, s'han endegat altres iniciatives que van en aquesta direcció, com ara el Pla de xoc contra l'abandonament.

L'adquisició de competències bàsiques

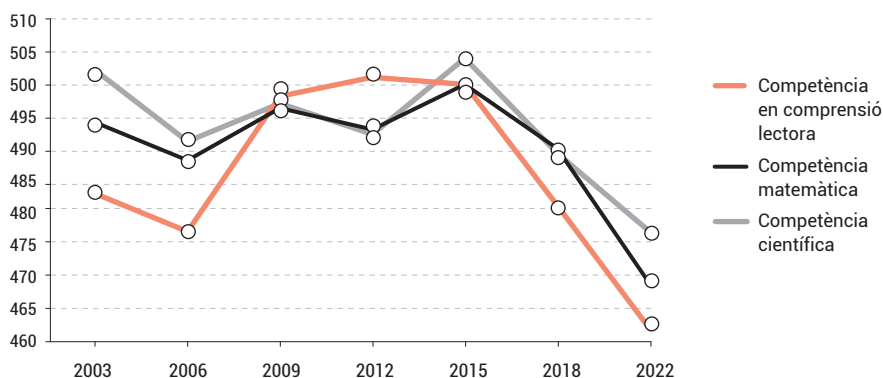
Les proves PISA 2022 han evidenciat un empitjorament dels resultats en les tres competències bàsiques avaluades, amb les puntuacions més baixes obtingudes en les dues darreres dècades. El percentatge d'alumnat que ha obtingut un nivell baix en competència lectora, matemàtica i

científica (nivell 1 o inferior), que se situa entre el 25% i el 30%, també és el més elevat de les diferents edicions de les proves PISA realitzades fins al moment.

Tot i que la pandèmia de la COVID-19 ha estat un dels factors explicatius d'aquesta davallada de resultats, aquesta tendència negativa ja s'havia iniciat a l'edició de 2018, després d'un període 2003-2015 caracteritzat per un cert estancament dels resultats en competència matemàtica i científica i per una millora dels resultats en competència lectora (Gràfic 1).

GRÀFIC 1

Evolució dels resultats de les proves PISA a Catalunya. 2003-2022

Proves PISA (15 anys)	2003	2006	2009	2012	2015	2018	2022
Puntuacions							
Competència en comprensió lectora	483	477	498	501	500	-	462
Competència matemàtica	494	488	496	493	500	490	469
Competència científica	502	491	497	492	504	489	477
Proves PISA (15 anys)							
Nivell 1 o inferior Percentatges							
Competència en comprensió lectora	13	21,2	13,5	14,6	15,4	-	29,1
Competència matemàtica	19,4	21	19,1	20	17,7	22	29,4
Competència científica	-	18,6	16,3	15,4	15,7	19,7	24,2

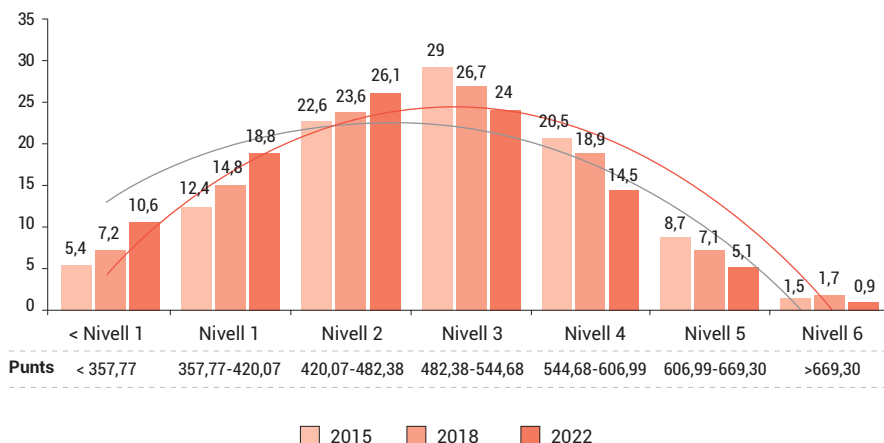
Nota: els resultats de les proves PISA 2018 en comprensió lectora a Catalunya no s'han fet públics per problemes tècnics detectats.

Font: elaboració pròpia amb dades de l'OCDE.

De fet, des de 2015, s'ha produït una davallada generalitzada dels resultats, no només de l'alumnat amb baix rendiment: si prenem com a referència l'evolució dels resultats en competència matemàtica, per exemple, s'observa un increment de la proporció d'alumnat amb nivells baixos i també un descens de la proporció d'alumnat amb nivells alts de competència (Gràfic 2).

GRÀFIC 2

Evolució dels resultats de les proves PISA en competència matemàtica per nivell a Catalunya. 2015, 2018, 2022 (%)

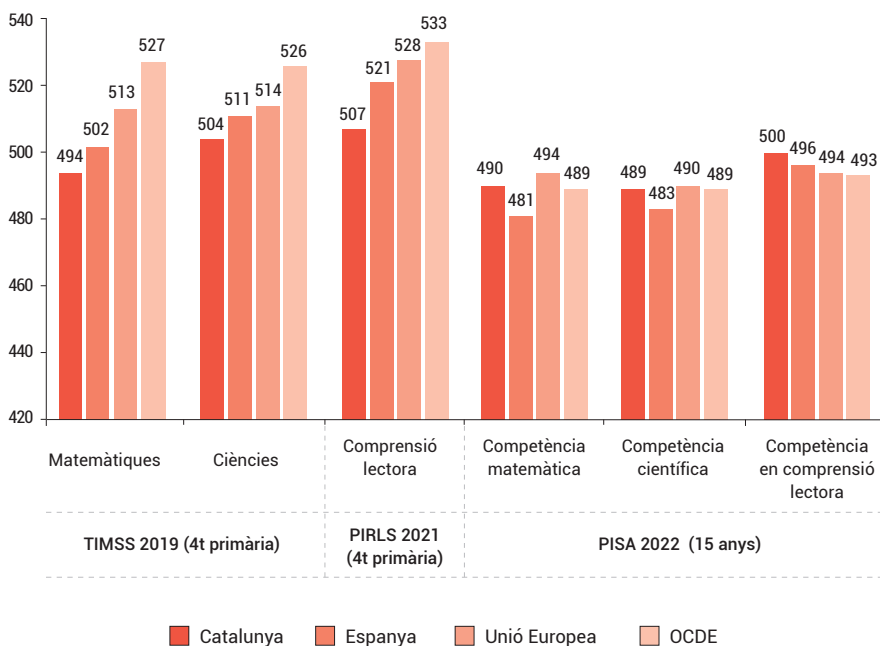

Font: elaboració pròpia amb dades de l'OCDE.

Aquest empitjorament de resultats a les proves PISA per a l'alumnat de 15 anys, que també s'ha constatat en les proves TIMSS i PIRLS de 4t de primària, situen Catalunya en puntuacions comparades lleugerament per sota de la mitjana estatal i europea en competència lectora, matemàtica i científica (Gràfic 3).

GRÀFIC 3

Resultats de les darreres proves de competències externes disponibles a Catalunya, Espanya, Unió Europea i OCDE. 2019-2022

Font: elaboració pròpia amb dades del Departament d'Educació, de l'Eurostat i del Ministeri d'Educació.

Aquesta evolució negativa també s'aprecia a les proves de competències que anualment convoca el Departament d'Educació, tot i que de manera més recent, després d'anys en què els resultats es mantien força estables. A diferència de les proves PISA, en les proves de competències bàsiques aquesta davallada de resultats sembla produir-se sobretot a partir

de l'any 2020, en bona part per efecte de la pandèmia de la COVID-19. L'impacte ha estat especialment negatiu en el cas de la competència matemàtica a 6è de primària i en el cas de la competència matemàtica i en llengua catalana a 4t d'ESO, tot i que l'empitjorament de resultats a les proves de 4t d'ESO just després de la pandèmia ha estat present en les diferents competències avaluades (Taula 1 i Gràfic 4).

Cal destacar que en l'edició de 2023, després de l'impacte de la pandèmia, sembla iniciar-se un lleuger procés de recuperació, especialment en competència científicotecnològica i en llengua anglesa de 4t d'ESO. Aquesta recuperació es confirma en la majoria de les competències en l'edició de 2024 (amb l'excepció de la llengua catalana a 4t d'ESO, que continua amb la tendència negativa sostinguda en els darrers anys).

TAULA 1
Evolució dels indicadors relacionats amb l'adquisició de competències a Catalunya. 2003-2023

	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024
Proves de 6è de primària. Puntuació mitjana de la competència													
Llengua catalana	-	71,1	75,5	74,5	74,5	75,8	73,6	75,5	-	76,7	72,5	72,7	74,7
Llengua castellana	-	73	75,4	75,7	74,1	73,4	77	74,4	-	73,6	74	72,1	73,9
Llengua anglesa	-	73	75,1	74,5	73,7	79,9	76,3	78,2	-	73,2	76,9	77,8	73,2
Matemàtiques	-	76,3	81	80	77,9	77,6	79,2	78,2	-	76	71,1	73,6	74,3
Medi natural	-	-	-	-	-	-	70,2	68,1	-	75,5	72,8	71,6	74,3
Proves de 4t d'ESO. Puntuació mitjana de la competència													
Llengua catalana	72,8	76,6	77,1	76,3	76,9	74,6	76,8	77,5	74,1	76,5	74,1	72,3	70,7
Llengua castellana	73,9	76	76,4	75,2	76,5	77,2	77,3	78,6	77,9	78	75,2	71,7	75,9
Llengua anglesa	-	-	66,9	69,3	71	74,1	73,9	74,1	74,7	70,5	68,4	73,9	73,1
Matemàtiques	64	68,3	69,1	68,7	68,1	70,2	68,5	68,2	70,2	66,7	61,2	62,3	64,9
Científico- tecnològica	-	-	-	-	67,2	65,9	66,1	66,2	63,5	63,9	63,7	68,7	72,6

	2003	2006	2009	2012	2015	2018	2022
Proves PISA (15 anys). Puntuació							
Competència en comprensió lectora	483	477	498	501	500 (ESP: 496) (UE: 494) (Mitjana OCDE: 493)	-	462 (ESP: 474) (UE: 475) (Mitjana OCDE: 476)
Competència matemàtica	494	488	496	493	500 (ESP: 486) (UE: 493) (Mitjana OCDE: 490)	490 (ESP: 481) (UE: 474) (Mitjana OCDE: 489)	469 (ESP: 473) (UE: 474) (Mitjana OCDE: 472)
Competència científica	502	491	497	492	504 (ESP: 493) (UE: 495) (Mitjana OCDE: 493)	489 (ESP: 483) (UE: 490) (Mitjana OCDE: 489)	477 (ESP: 485) (UE: 484) (Mitjana OCDE: 485)
Proves PISA (15 anys). Nivell 1 o inferior (percentatge)							
Competència en comprensió lectora	13	21,2	13,5	14,6	15,4 (ESP: 16,2) (UE: 19) (Mitjana OCDE: 20,1)	-	29,1 (ESP: 24,4) (UE: 26) (Mitjana OCDE: 26,3)
Competència matemàtica	19,4	21	19,1	20	7,7 (ESP: 22,2) (UE: 22) (Mitjana OCDE: 23,4)	22 (ESP: 24,7) (UE: 22,1) (Mitjana OCDE: 24)	29,4 (ESP: 27,3) (UE: 29) (Mitjana OCDE: 31,1)
Competència científica	-	18,6	16,3	15,4	15,7 (ESP: 18,3) (UE: 20,5) (Mitjana OCDE: 21,2)	19,7 (ESP: 21,3) (UE: 21,4) (Mitjana OCDE: 21,9)	24,2 (ESP: 21,3) (UE: 23) (Mitjana OCDE: 24,5)

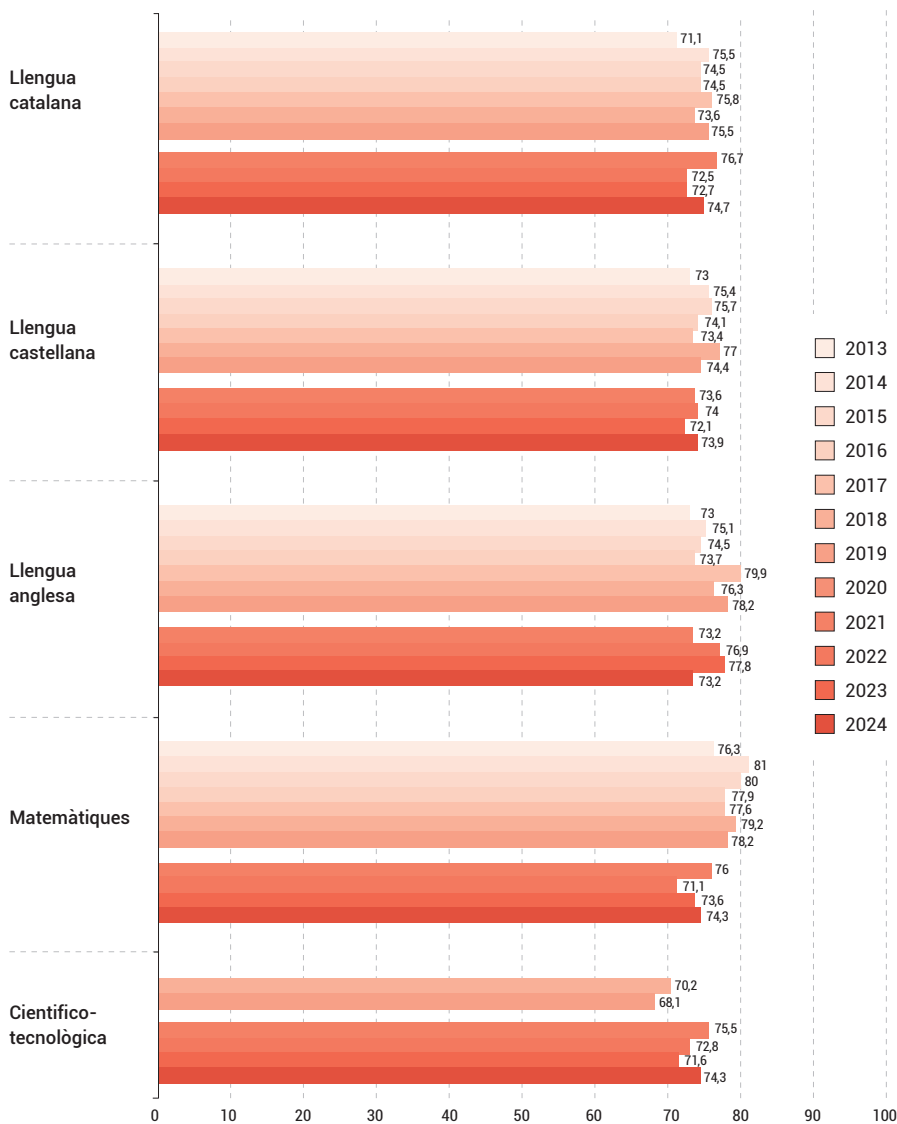
Nota: els resultats de les proves PISA 2018 en comprensió lectora a Catalunya i a Espanya no s'han fet públics per problemes tècnics detectats.

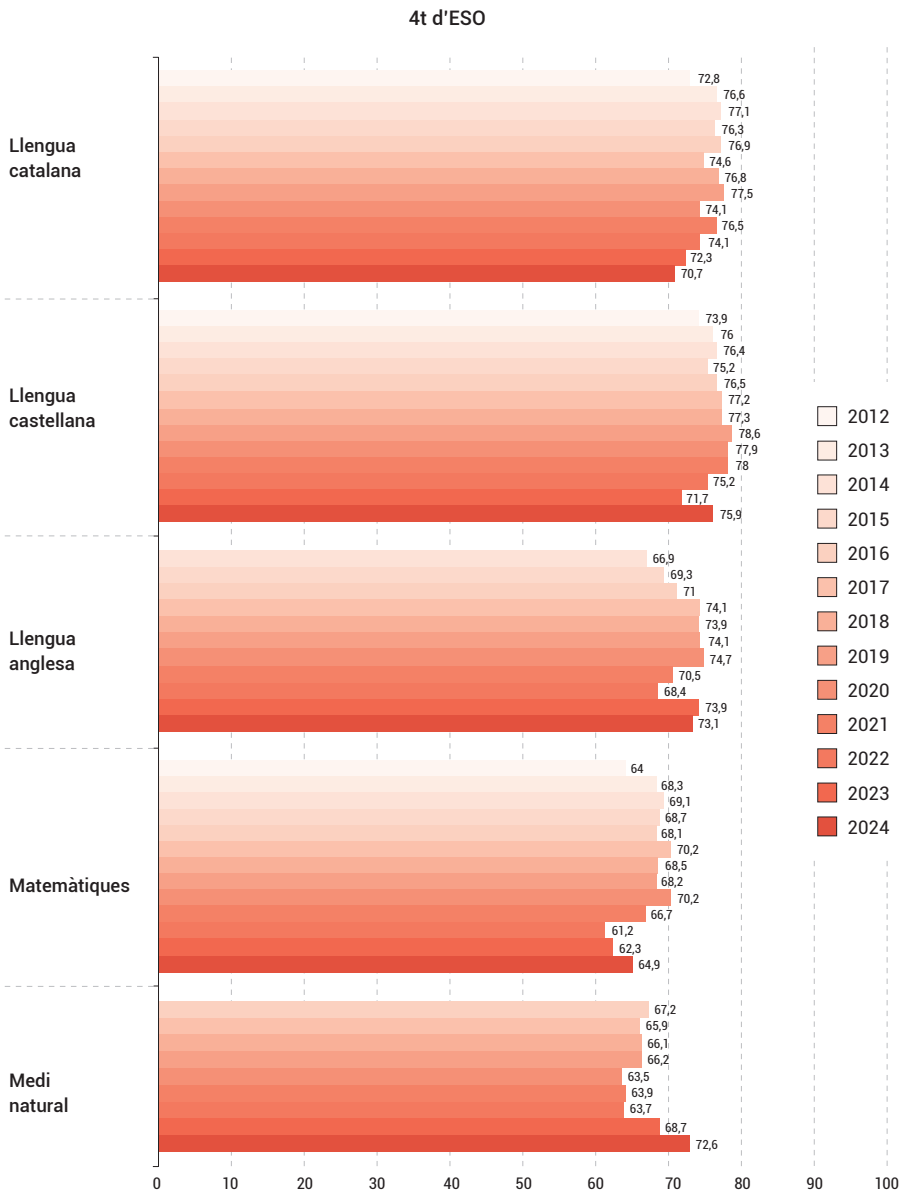
Font: elaboració pròpia amb dades del Departament d'Educació i de l'OCDE.

GRÀFIC 4

Evolució dels indicadors relacionats amb l'adquisició de competències a Catalunya. 2003-2023 (%)

6è de primària

Font: elaboració pròpia amb dades del Departament d'Educació i de l'OCDE.

La promoció escolar i la permanència al sistema educatiu

En les edicions anteriors de l'Anuari, s'havia destacat la dissonància existent entre l'estancament dels nivells d'adquisició de competències bàsiques, aleshores amb una tendència més estabilitzada, i el bon comportament dels indicadors relacionats amb les trajectòries escolars, amb una proporció cada cop més elevada d'alumnat que promocionava de curs en les diferents etapes educatives i que romania al sistema educatiu més enllà dels ensenyaments obligatoris. En el període 2015-2019, però, tots els indicadors d'èxit educatiu a Catalunya, tant els que mesuren els nivells d'aprenentatge de les competències bàsiques com els de permanència als estudis, van tendir a l'estancament. La millora de la conjuntura econòmica, després de la crisi de 2008-2013, i l'augment de les oportunitats d'ocupació de la població jove al mercat de treball, que genera incentius per a l'abandonament prematur dels estudis d'una part de l'alumnat menys vinculat al sistema educatiu, va frenar la tendència positiva en la permanència de l'alumnat al sistema educatiu més enllà dels ensenyaments obligatoris.

La crisi derivada de la pandèmia de la COVID-19, però, si bé va afectar negativament els aprenentatges, també va afavorir la promoció escolar i la permanència i retorn de la població jove al sistema educatiu: l'any 2020 la taxa de graduació de l'alumnat de 4t d'ESO va assolir els nivells més elevats, del 92,7% (afavorit per la flexibilització dels criteris d'avaluació en un context de confinament), i la taxa d'abandonament escolar prematur va reprendre novament una tendència positiva, amb una reducció del 19% del 2019 al 14,8% del 2023. Això ha provocat que, d'ençà de la crisi de la pandèmia, la dissonància entre els indicadors d'adquisició dels aprenentatges i de promoció escolar s'hagi tornat a donar: la davallada de resultats en les proves de competències coincideix amb una recuperació dels resultats pel que fa a la permanència de la població jove al sistema educatiu.

Si prenem com a referència els principals indicadors de promoció escolar i permanència al sistema educatiu (Taula 2 i Gràfic 5), només en el període 2019-2023 ha augmentat en prop de set punts percentuals la taxa d'idoneïtat als 15 anys i en més d'un punt la taxa bruta de graduació a l'ESO, i s'ha reduït en prop de quatre punts percentuals la taxa d'abandonament educatiu prematur i en prop de tres punts la proporció de població jove que ni estudia ni treballa (NEET). Només la taxa d'escolarització als 17 anys s'ha mantingut estabilitzada durant aquest període, com a mínim des de l'any 2017, amb valors propers al 90%.

El fet que es mantingui estable la taxa d'escolarització als 17 anys malgrat que es redueixi l'abandonament escolar prematur de la població de 18 a 24 anys s'explica perquè la població jove que continua els seus estudis després dels ensenyaments obligatoris tendeix a allargar més la seva trajectòria formativa i a assolir estudis secundaris postobligatoris, especialment a través de la formació professional. Així, només en el període 2019-2023 s'ha incrementat en sis punts percentuals la població de 20 a 24 anys amb estudis secundaris postobligatoris assolits, i en quatre punts la taxa bruta de graduació en ensenyaments secundaris postobligatoris.

Des d'una perspectiva a llarg termini, l'evolució dels indicadors relacionats amb les trajectòries escolars ha estat clarament positiva. Des de l'any 2008, en pràcticament dues dècades, la taxa d'idoneïtat ha augmentat vint punts percentuals, del 69,4% de 2008 al 88,7% de 2023, la taxa bruta de graduació a l'ESO, en deu punts percentuals, del 74,8% de 2008 al 85,4% de 2022, la taxa d'escolarització als 17 anys, en deu punts, del 77,2% de 2008 al 87,7% de 2023, la taxa d'escolarització als 20 anys, en quinze punts, del 48,9% de 2008 al 65,1% de 2021, i la proporció de població de 20 a 24 anys amb estudis secundaris postobligatoris, de vint punts percentuals, del 59,8% de 2008 al 79,1% de 2023. En canvi, la taxa d'abandonament escolar prematur s'ha reduït en aquest període en quasi vint punts, del 32,9% al 14,8% de 2023.

TAULA 2**Evolució dels indicadors de promoció escolar i permanència al sistema educatiu per àmbit territorial. Catalunya, Espanya i UE-27, 2000-2023 (%)**

	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023
Abandonament educatiu prematur																								
Catalunya (1)	29,7	30,3	31,3	34,3	34,1	33,2	28,5	31,2	32,9	31,9	28,9	26,2	24,2	24,7	22,2	18,9	18	17,1	17	19	17,4	14,8	16,9	14,8
Espanya (2)	29,1	29,7	30,9	31,7	32,2	31	30,3	30,8	31,7	30,9	28,2	26,3	24,7	23,6	21,9	20	19	18,3	17,9	17,3	16	13,3	13,9	13,7
UE-27 (2)	17,6	17,3	17	16,4	16	15,6	15,2	14,7	14,4	14	13,8	13,2	12,6	11,8	11,1	11	10,6	10,5	10,5	10,2	9,9	9,8	9,6	9,5
Taxa d'idoneïtat als 15 anys																								
Catalunya	82,9	83,5	82,9	82,1	80,9	70,3	68,5	68,4	69,4	69,5	70,4	70,6	72	73,7	75,1	76,6	77,9	79,2	80,7	81,9	83,4	86,2	87,3	88,7
Espanya	63,8	63,2	62	60,5	59,4	58,4	57,7	57,4	57,7	58,7	59,6	61,2	61,7	62,5	63,6	65,8	67,5	68,6	69,5	70,8	71,4	75,5	75,5	75,4
Taxa de graduació en ESO																								
Catalunya (3)	71,5	72,8	73,2	72,1	73,1	79	77,7	79	79,8	81,9	81,8	82,3	84,9	86,5	86,7	87,7	89	88,6	88,9	89,2	92,7	90,4	88,8	-
Catalunya (4)	68,2	69	70,9	69,6	69,6	75,9	75,9	76,7	79,8	81,9	81,8	82,3	84,9	86,6	86,7	87,7	89	88,6	88,9	89	92,1	89,6	88,8	-
Espanya (4)	73,6	73	75,2	74,3	75,3	77,8	77,6	78	81	81,7	82,4	82,4	82,9	83,7	84,3	85,4	86,7	84,7	85,8	86,4	93,1	88,5	88,1	-
Catalunya (5)	75,5	75,4	76,3	75,4	74,1	71,8	71,6	72,8	74,8	76,1	76,8	77,9	80,9	80,6	81,9	83	82,9	83,4	83,9	84	86,8	86,6	85,4	-
Espanya (5)	73,4	73,4	71,9	71,9	71,3	69,8	69,2	69	69,4	73	74,6	74,7	75,1	75,4	77	77,8	79,5	75,9	78,2	79,3	84,7	83	80,7	-
Escolarització als 17 anys																								
Catalunya	68	69,9	72,7	75	74,3	76,4	76	76,4	77,2	79,3	82,9	85	87,1	90,9	88,2	88,5	88,6	92,3	88,1	87,1	87,2	87,9	87,8	87,7
Espanya	78,4	78,6	80,2	81,1	82	83	82,9	80,5	79,9	81,5	85,8	89,1	90,8	90	90,3	90,1	89,8	93,1	90,3	90,5	90,6	91,2	90,8	90,4
UE-27	82	84,2	84,7	84,5	86,3	87,8	86,7	87,8	88,6	88,6	90,2	90,8	90,9	92,4	92,4	92,5	91,3	-	92,1	92,7	90,3	93	-	-

	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023
Escolarització als 20 anys																								
Catalunya	46,2	48	46,3	50,2	48,4	49,5	50,2	47,4	48,9	54,4	54,5	55,4	64,2	62,9	65	67,7	68	67,5	66,5	64,3	63	65,1	-	-
Espanya	54	52,6	51,2	50,6	50,3	51	51,1	50,7	49,9	51,7	56	58,6	62,2	63,9	66,1	66,9	66,5	66,4	66,3	64,5	63,9	66,5	-	-
UE-27	46,1	46,7	48,6	49,1	50,9	50,8	51,3	51,7	52,1	53,3	53,9	55,4	56	56,4	56,1	56,8	56,1	-	57,8	57,7	56,3	58,7	-	-
Taxa bruta de graduació en ensenyaments secundaris postobligatoris																								
Catalunya (baixillera)	41,3	41	45,9	45,8	44,5	43	44,9	42,5	42,8	43,8	48,6	46,3	49,8	49,9	52,4	51,8	52,1	50,4	50,3	50,5	52,9	51	49,7	-
Espanya (baixillera)	45,1	46,8	45,3	46	45,2	44,5	44,8	44,3	44,5	45,4	47,2	49,7	52,1	53,4	54,9	55,1	57,7	55,9	55,6	55,5	61,5	55,5	55,7	-
Catalunya (CFGM)	10,9	13,3	16	16,6	16,4	16	16,5	18,3	18,8	21,4	21,4	20,9	26	26,3	26,9	25,1	25,2	25,3	24,5	27,6	30,8	30,2	31,6	-
Espanya (CFGM)	9,1	10,9	13,5	15,4	16,3	16,4	16,7	16,4	16,7	17,3	18,3	19,9	23,1	22,3	24,8	24,7	24,9	23,6	22,9	23,5	23,8	27,3	26,4	-
Població de 20 a 24 anys amb estudis secundaris postobligatoris assolits																								
Catalunya	68,1	65,4	65,1	60,8	59,5	61,3	65,7	61,7	59,8	61,6	62	62,6	64,7	64,4	68,6	72,4	73,8	73,6	75,1	73,8	76,4	77,9	75,5	78,4
Espanya (6)	66	65	63,6	62,2	61,1	61,8	61,8	61,4	60,3	60,3	61,5	62	63	63,8	65,8	68,5	70,9	71,7	72,7	74	75,9	78,8	78,7	79
UE-27 (6)	76,6	76,6	76,8	77	77,4	77,5	78	78,3	78,7	78,7	79,1	79,6	80,1	80,9	81,9	82,3	82,8	83	83,2	83,5	84,3	84,4	83,6	84,1
Població de 18 a 24 anys que ni treballa ni estudia (NEET)																								
Catalunya (7)	12,3	11,2	14,6	14,9	14,5	14,4	13,2	13,6	17,5	24,9	24,1	23,9	24,8	25,7	23	19,5	18,1	16,2	16,1	16,6	21,1	16,2	14,4	13,3
Espanya (7)	14,4	14,2	14,9	14,8	14,9	14,6	13,3	13,6	16,7	22,3	22,1	22,8	23,6	24	22,1	20,1	19,1	17,1	16,1	15,7	18,1	14,2	13,5	13
UE-27 (7)	-	-	17,1	17,1	16,8	16,5	15,2	14	13,8	16	16,5	16,5	17	17,1	16,6	16,1	15,4	14,5	13,8	13,2	14,4	13,8	12,4	12,1

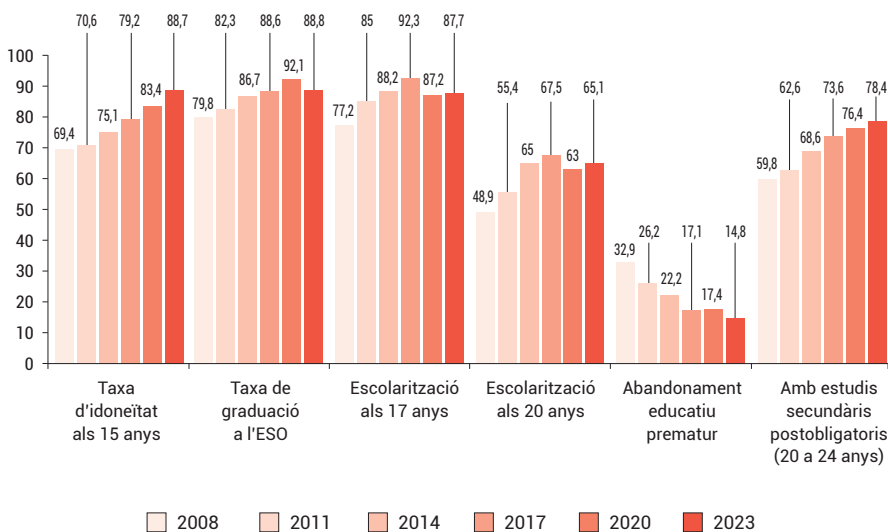
Notes:

- (1) Canvi de sèrie l'any 2014.
- (2) Canvis de sèrie els anys 2006, 2014 i 2021.
- (3) Taxa de graduació = graduats* 100 / avaluats.
- (4) Taxa de graduació = graduats* 100 / matriculats (canvi de sèrie el 2008).
- (5) Taxa bruta de graduació = graduats* 100 / població edat teòrica.
- (6) Canvis de sèrie els anys 2005, 2014 i 2021.
- (7) Canvis de sèrie els anys 2001, 2003, 2005, 2006, 2014 i 2021.

Font: elaboració pròpia amb dades del Departament d'Educació, del Ministeri d'Educació, de l'Eurostat, de l'Institut d'Estadística de Catalunya i de l'Institut Nacional d'Estadística.

GRÀFIC 5

Evolució de diferents indicadors de resultats en les trajectòries escolars a Catalunya. 2008, 2011, 2014, 2017, 2020 i 2023 (%)

Nota: les darreres dades de taxes de graduació a l'ESO són de 2022, i les d'escolarització als 20 anys, de 2021.
 Font: elaboració pròpia amb dades del Departament d'Educació, del Ministeri d'Educació, de l'Eurostat, de l'Institut d'Estadística de Catalunya i de l'Institut Nacional d'Estadística.

L'Estratègia Europa 2020-2030

Les agendes internacionals amb incidència en l'àmbit educatiu, com són l'Estratègia Europa 2020-2030 de la Unió Europea o l'Agenda 2030 per al Desenvolupament Sostenible de Nacions Unides, han reforçat la centralitat política de l'èxit educatiu amb l'establiment de reptes específics relacionats amb l'accés a l'educació infantil, l'adquisició de competències bàsiques, la permanència als estudis més enllà dels ensenyaments secundaris bàsics o la participació en la formació al llarg de la vida.

A través del Marc estratègic per a la cooperació europea en l'àmbit de l'educació i la formació (2021-2030), els estats membres de la Unió Europea van acordar l'assoliment de set objectius prioritaris per a l'any 2030:

- Almenys el 96% dels infants amb edats compreses entre els tres anys i l'edat d'escolarització obligatòria han de participar en l'educació i la cura de la primera infància.
- El percentatge de joves de 15 anys amb un baix rendiment en comprensió lectora, matemàtiques i ciències ha de ser inferior al 15%.
- El percentatge d'alumnat amb un baix rendiment en alfabetització informàtica i de gestió de la informació en el vuitè any d'ensenyament ha de ser inferior al 15%.
- El percentatge de joves que abandonen prematurament l'educació i la formació ha d'estar per sota del 9%.
- El percentatge de joves amb edats compreses entre els 25 i els 34 anys que han acabat l'ensenyament superior ha de ser de com a mínim un 45%.
- El percentatge de titulats recents en educació i formació professionals que accedeixi a l'aprenentatge a la feina ha de ser almenys del 60% (per a l'any 2025).
- Almenys el 47% dels adults amb edats compreses entre els 25 i els 64 anys han d'haver participat en activitats d'aprenentatge en els darrers 12 mesos (per a l'any 2025).

El sistema educatiu català té assolits els objectius relacionats amb la participació en l'educació infantil, amb un 97,1% de la taxa d'escolarització des dels tres anys fins a l'inici de l'educació primària l'any 2023, per sobre del 96% establert per a l'any 2030. També té assolit el nivell d'educació superior de la població jove, amb un 57,3% de la població de 25 a 34 anys amb estudis superiors l'any 2023, per sobre del 45% establert per a l'any 2030. Catalunya ha mostrat una posició comparada positiva pel que fa a aquests dos indicadors, i fa anys que presenta uns nivells que ja superen els objectius marcats per al 2030.

En canvi, Catalunya es troba encara lluny de l'objectiu del 9% d'abandonament escolar prematur per al 2030, amb una taxa que se situa l'any 2023 en el 14,8%, tot i que presenta una tendència positiva per a assolir-lo. Tampoc ha aconseguit complir encara amb l'objectiu previst per a l'any 2020 del 15% de la població adulta que participa en la formació al llarg de la vida, que actualment se situa en el 14,3%. Val a dir que aquests són indicadors que presenten un dèficit estructural des de fa anys, però que mostren actualment una evolució positiva per assolir els objectius fixats.

En canvi, tal com ja s'ha esmentat, aquesta tendència és actualment negativa pel que fa a la proporció de joves de 15 anys amb baix rendiment en les competències bàsiques, que actualment se situa entre el 25% i el 30%, quan l'objectiu establert per al 2030 és del 15%.

TAULA 3
Evolució dels indicadors de referència de l'Estratègia Europa 2020-2030 en educació i formació per àmbit territorial. Catalunya, Espanya i UE-27. 2000-2023 (%)

	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023	OBJECTIU		
Taxa d'escolarització des dels 3 anys fins a l'inici de l'educació primària																											
Catalunya	99,7	100,4	100,1	98,7	98,6	96,9	96,6	97,1	97,5	97,8	97,1	96,6	96,1	95,8	95,3	95,6	96	96,2	96,8	96,8	97	96,4	96,5	97,1	Objectiu 2030: 96 %		
Espanya	99	97,9	99,8	99,9	99,9	98,4	98,1	98,2	98	97,9	97,1	96,9	96,6	96,4	96,3	96,8	97	97,4	97,7	97,8	97,9	97,2	97,7	98,5		98,5	
UE-27 (6)	82,7	84,5	86,3	83,4	83,5	84,6	86	88,1	89,8	90,3	91	91,4	91,7	91,8	91,2	91,9	92,4	92,4	92,2	92,9	93,4	92,5	—	—		—	
Percentatge nivell 1 o inferior PISA (comprensió lectora)																											
Catalunya	—	—	—	19,2	—	—	21,2	—	—	13,5	—	—	15,1	—	—	15,4	—	—	—	—	—	—	—	29,1	—	Objectiu 2030: 15 %	
Espanya	16,3	—	—	21,1	—	—	25,7	—	—	19,6	—	—	18,3	—	—	16,2	—	—	—	—	—	—	—	24,4	—		—
UE-27	21,3	—	—	19,8	—	—	24,1	—	—	20	—	—	19,7	—	—	19	—	—	22,5	—	—	—	—	26	—		—
Abandonament educatiu prematur																											
Catalunya (2)	29,7	30,3	31,3	34,3	34,1	33,2	28,5	31,2	32,9	31,9	28,9	26,2	24,2	24,7	22,2	18,9	18	17,1	17	19	17,4	14,8	16,9	14,8	Objectiu 2030: 9 %		
Espanya (3)	29,1	29,7	30,9	31,7	32,2	31	30,3	30,8	31,7	30,9	28,2	26,3	24,7	23,6	21,9	20	19	18,3	17,9	17,3	16	13,3	13,9	13,7		13,7	
UE-27 (3)	17,6	17,3	17	16,4	16	15,6	15,2	14,7	14,4	14	13,8	13,2	12,6	11,8	11,1	11	10,6	10,5	10,5	10,2	9,9	9,8	9,6	9,5		9,5	
Població de 30 a 34 anys amb estudis superiors																											
Catalunya	29,8	33,2	37,9	38,4	39,4	41,2	38,7	39,7	42,6	41,4	42,7	42,2	42,9	46,2	47	43,1	43,1	44,8	47,3	50,6	50	53	55,5	56,9	Objectiu 2020: 40 %		
Espanya (4)	29,2	31,3	34,4	35,1	36,9	39,9	39,4	40,9	41,3	40,7	42	41,9	41,5	42,3	42,3	40,9	40,1	41,2	42,4	44,7	44,8	46,7	49,2	50,6		50,6	
UE-27 (4)	22,4	22,8	23,6	25,1	26,9	27,2	28	29	30,1	31,1	32,6	33,4	34,5	35,6	36,5	37,3	37,8	38,6	39,4	40,3	41,1	41,9	42,8	43,9		43,9	

	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023	OBJECTIU			
Població de 25 a 34 anys amb estudis superiors																												
Catalunya	-	-	-	-	41,7	40,1	38,9	40,8	40,2	40,7	40,8	40,6	43,7	45,9	43,7	45,1	46,6	49,3	51,6	51,8	54	55,6	56,5			Objectiu 2030: 45%		
Espanya (4)	-	-	-	-	40,7	40,3	40	39,5	40,3	40,3	40,4	41,1	41,5	41	42,6	44,3	46,5	47,4	48,7	48,7	50,5	52						
UE-27 (4)	-	-	-	-	27,2	28,1	28,9	29,9	31,2	32,2	33	34,1	35,1	35,9	36,5	36,8	37,6	38,6	39,4	40,5	41,4	42	43,1					
Participació de la població de 25 a 64 anys en la formació al llarg de la vida (4 darreres setmanes)																												
Catalunya	3,1	3,2	2,8	3,4	3	10,4	10	9,5	9,2	10,1	10,3	9,4	9	9,5	8,3	7,6	7,4	7,7	8,8	9,3	10	13	13,3	14,3			Objectiu 2020: 15%	
Espanya (5)	4,5	4,4	4,5	4,8	4,8	10,8	10,7	10,8	10,7	10,8	11,2	11,2	11,4	10,1	9,9	9,4	9,9	10,5	10,6	11	14,4	15,3	-					
UE-27 (6)	-	-	5,3	6,4	7,1	7,7	7,8	7,9	8	7,9	7,8	8,1	8,2	9,9	10,1	10,1	10,3	10,4	10,6	10,8	9,1	10,8	11,9	-				
Participació de la població de 25 a 64 anys en la formació al llarg de la vida (12 darreres mesos)																												
Catalunya	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-			Objectiu 2025: 47%
Espanya (5)	-	-	-	-	-	-	30,9	-	-	-	-	37,7	-	-	-	-	43,4	-	-	-	-	-	49,2	-				
UE-27 (6)	-	-	-	-	-	-	32,8	-	-	-	-	40,2	-	-	-	-	43,7	-	-	-	-	-	46,6	-				

(1) Les dades fins a l'any 2012 corresponen a la taxa d'escolarització als 4 anys.

(2) Canvi de sèrie l'any 2014.

(3) Canvis de sèrie els anys 2006, 2014 i 2021.

(4) Canvis de sèrie els anys 2014 i 2021.

(5) Canvis de sèrie els anys 2003, 2005, 2006, 2014 i 2021.

(6) Canvis de sèrie els anys 2003, 2006, 2013 i 2021.

Font: elaboració pròpia amb dades de l'Eurostat, de l'Institut d'Estadística de Catalunya, de l'Institut Nacional d'Estadística i del Ministeri d'Educació.

L'èxit educatiu des d'una perspectiva comparada

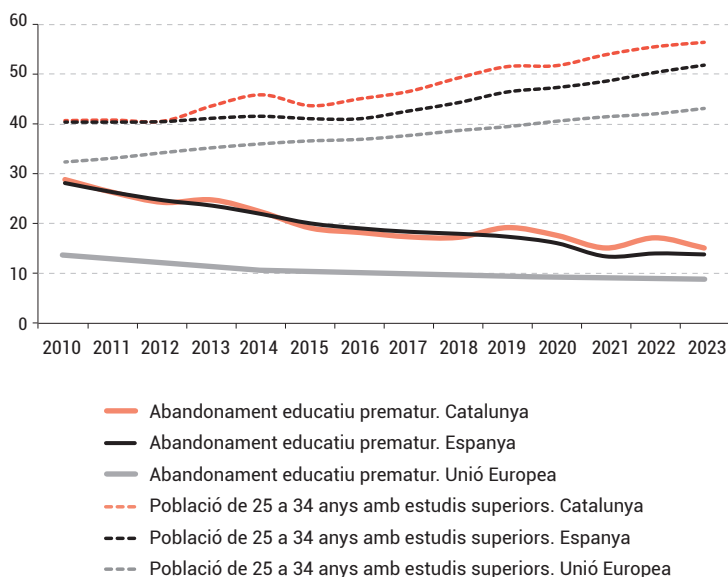
L'anàlisi comparada posa de manifest la forta polarització que afecta el sistema educatiu a Catalunya (Taules 3 i 4). D'una banda, Catalunya es caracteritza per elevats nivells d'abandonament educatiu prematur (14,8%), per sobre de la mitjana estatal (13,7%) i especialment de la UE (9,5%), i se situa l'any 2023 a la cua dels països europeus en la prevalença d'aquesta problemàtica, només per darrere de Romania, i seguida d'Espanya, encara que a una posició intermèdia a escala autonòmica. I, d'altra banda, Catalunya també presenta elevats nivells comparats d'instrucció superior de la població jove (56,5%), per sobre de la mitjana estatal (52%) i europea (43,1%), i se situa entre les comunitats autònomes i els països europeus capdavanters, només darrere d'Irlanda, Xipre, Luxemburg i Lituània (o del País Basc, Cantàbria i Madrid, a escala estatal).

En comparació a les comunitats autònomes econòmicament més riques, però, convé posar de manifest que Catalunya (56,5%) presenta nivells d'instrucció superior de la població jove més baixos que el País Basc (67,6%) o Madrid (60,2%), i taxes d'abandonament educatiu prematur (14,8%) comparativament més elevats (6,7% en el cas del País Basc i 11,4% en el cas de Madrid).

Aquesta polarització també s'observa quan es comparen les taxes d'escolarització als 17 anys i als 20 anys. L'elevat abandonament educatiu prematur provoca que l'any 2021 Catalunya sigui la segona comunitat autònoma amb una taxa d'escolarització als 17 anys més baixa, només per davant de Balears, i només darrere de cinc països europeus (Romania, Bulgària, Malta, Luxemburg i Hongria), però, en canvi, en una posició capdavantera a escala europea pel que fa a la taxa d'escolarització als 20 anys, només per darrere de sis països (Eslovènia, Països Baixos, Grècia, Irlanda, Espanya i Alemanya), encara que intermèdia a escala estatal.

A més de les característiques del mercat de treball, la provisió de formació professional és un dels factors que expliquen aquesta polarització formativa en el context de la Unió Europea. Els dèficits estructurals que han existit al conjunt de l'Estat en aquesta matèria han provocat que, tot i presentar una posició capdavantera per comunitats autònomes en els nivells de graduació de la població jove als cicles formatius, Catalunya ocupi una posició negativa en comparació a la resta de països europeus: a escala estatal, és la comunitat amb una taxa bruta de graduació a CFGM i a CFGS més alta l'any 2022, i se situa en posicions intermèdies pel que fa a l'assoliment d'estudis secundaris postobligatoris professionals entre la població de 20 a 24 anys l'any 2023, mentre que a escala europea ocupa la posició vint-i-cinquena (de vint-i-set) en aquest indicador. Els avenços en la creació d'oferta de formació professional ajudaran a reduir progressivament aquest diferencial en l'assoliment d'ensenyaments professionalitzadors per part de la població jove.

Des d'una perspectiva temporal, aquesta polarització comparada ha tendit al llarg de la darrera dècada a la moderació gràcies a l'evolució decreixent de l'abandonament educatiu prematur, més accentuada que la mitjana europea. Val a dir, però, que el nivell d'instrucció de la població jove també ha augmentat a un ritme més accentuat que la mitjana europea. De fet, Catalunya presenta una evolució més positiva que la mitjana europea dels indicadors relacionats amb les trajectòries formatives de la població jove (Gràfic 6).

GRÀFIC 6**Evolució dels indicadors d'abandonament educatiu prematur i nivell d'instrucció de la població jove. Catalunya, Espanya, Unió Europea. 2000-2023 (%)**

Font: elaboració pròpia amb dades de l'Eurostat, de l'Institut d'Estadística de Catalunya, de l'Institut Nacional d'Estadística i del Ministeri d'Educació.

En contrast amb les elevades xifres d'abandonament educatiu prematur, convé destacar que, tot i amb l'excepció d'algun indicador, Catalunya presenta bons nivells comparats de comprensivitat i de promoció escolar al llarg de l'educació bàsica (Gràfic 7).

Si bé a escala europea Catalunya presenta nivells de repetició als 15 anys comparativament elevats, a escala estatal és la comunitat autònoma amb taxes d'idoneïtat als 10 anys (96,6%) i als 15 anys (88,7%) més elevades, molt per sobre de la mitjana estatal (91,7% i 75,4%, respectivament), i amb els percentatges d'alumnat repetidor a primària i a l'ESO més baixos. També és una de les comunitats capdavanteres pel que fa a les taxes brutes

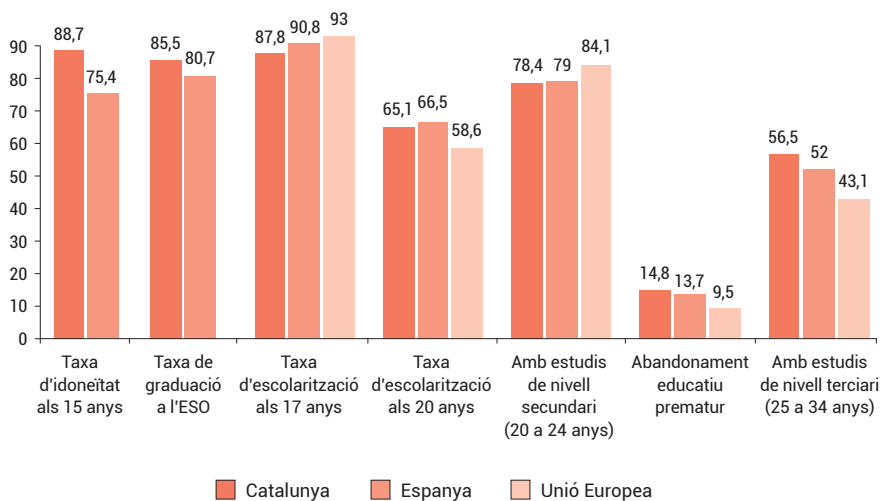
de graduació a l'ESO (85,4%), per sobre de la mitjana estatal (80,7%), no més per darrere d'Astúries, País Basc i Cantàbria (Gràfic 8).

El bon comportament comparat del sistema pel que fa a les transicions educatives al llarg de l'escolaritat obligatòria suposa una bona base per combatre l'abandonament.

Els criteris d'avaluació adoptats durant la pandèmia de la COVID-19, per evitar que el tancament dels centres escolars tingués efectes negatius en les trajectòries escolars de l'alumnat, van fer incrementar de manera significativa les taxes de graduació a l'ESO durant l'any 2020 (Gràfic 9).

GRÀFIC 7

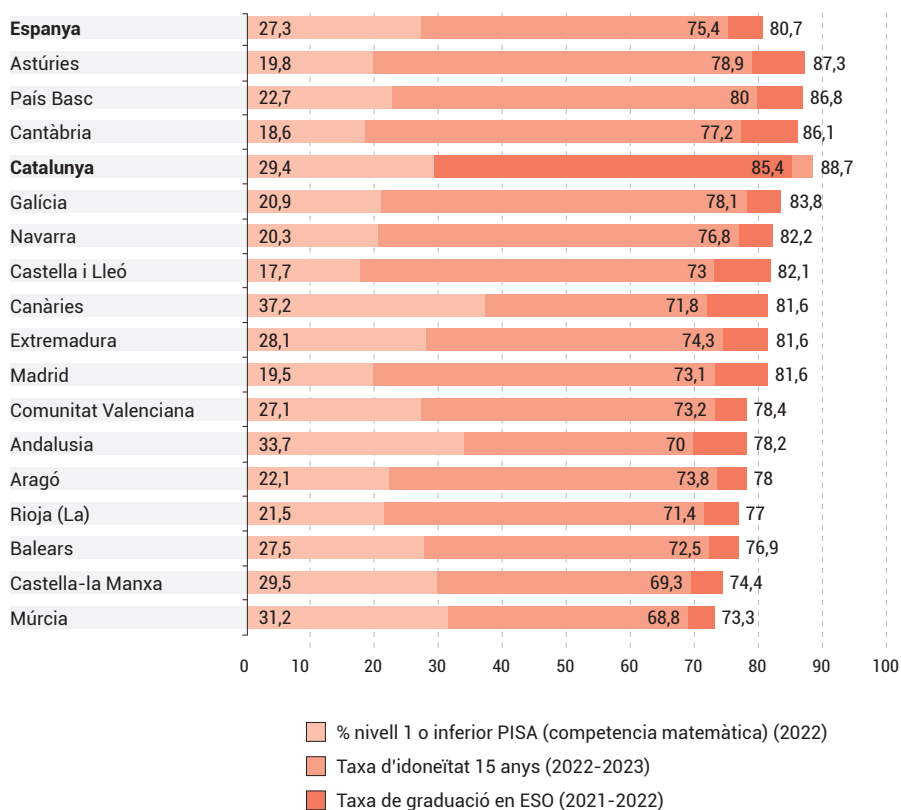
Indicadors de promoció escolar i adquisició de competències. Catalunya, Espanya, Unió Europea. 2022, 2023 (%)

Font: elaboració pròpia amb dades del Departament d'Educació, de l'Eurostat i del Ministeri d'Educació.

GRÀFIC 8

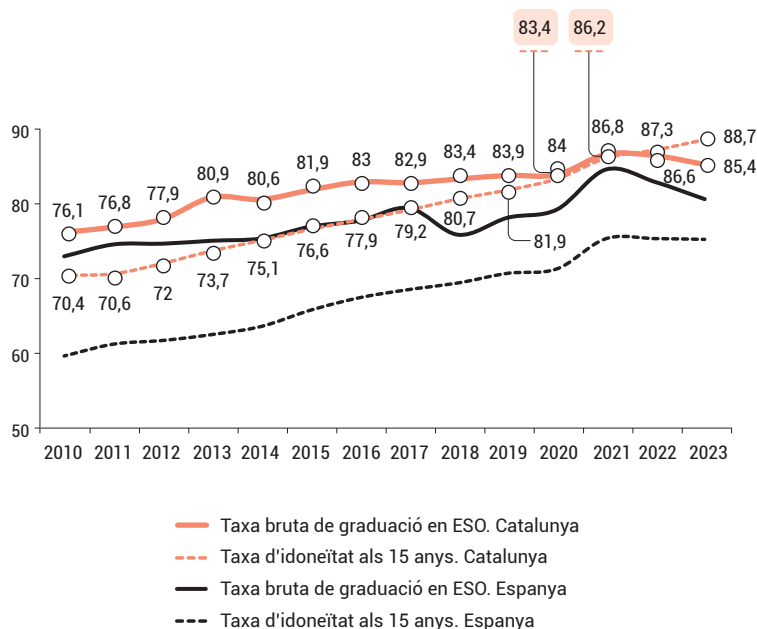
Indicadors de promoció escolar i adquisició de competències bàsiques per comunitats autònomes. 2022 (%)

Font: elaboració pròpia amb dades del Ministeri d'Educació.

GRÀFIC 9

Evolució dels indicadors de promoció escolar. Catalunya, Espanya. 2000-2023 (%)

Font: elaboració pròpia amb dades de l'Eurostat, de l'Institut d'Estadística de Catalunya, de l'Institut Nacional d'Estadística i del Ministeri d'Educació.

La comprensivitat del sistema educatiu va acompanyada, però, com a mínim en l'actualitat, de mals resultats comparats en els nivells d'aprenentatges de competències bàsiques als 15 anys. Si bé en edicions anteriors de les proves PISA Catalunya presentava millors resultats que la mitjana estatal i europea en competència lectora, matemàtica i científica, actualment obté resultats comparativament més baixos, tant pel que fa a la puntuació obtinguda com també al percentatge d'estudiants amb nivell baix de competències. De fet, només Andalusia presenta una situació més negativa en les tres competències avaluades (Taula 3 i Gràfic 10).

Catalunya és la comunitat autònoma amb una minoració més gran de les puntuacions en matemàtiques des de 2015, i se situa també entre els països europeus amb una davallada més accentuada de resultats, només per davant d'Alemanya (Gràfic 11).

A diferència del que succeeix amb la comprensivitat del sistema, els baixos nivells d'adquisició d'aprenentatges competencials poden afectar negativament tant la graduació en ESO com la reducció de l'abandonament escolar prematur.

En síntesi, des d'una perspectiva comparada amb comunitats autònomes i països europeus, Catalunya té bons resultats en els indicadors de promoció a primària i secundària obligatòria (idoneïtat als 15 anys, graduació a l'ESO, etc.), però obté mals resultats comparats en els nivells d'aprenentatges competencials en finalitzar els ensenyaments obligatoris, i també en la permanència al sistema més enllà de l'escolarització obligatòria (escolarització als 17 anys, taxes d'abandonament educatiu prematur, assoliment d'ensenyaments secundaris postobligatoris de la població jove, etc.). Tanmateix, torna a obtenir bons resultats pel que fa a la permanència al sistema educatiu als 20 anys i al nivell d'instrucció superior de la població jove.

I finalment, pel que fa a la formació al llarg de la vida, Catalunya se situa en una bona posició comparada a escala europea quant a l'escolarització a l'educació preprimària, per sobre de la mitjana dels països de la Unió Europea, i també en una bona posició comparada en la participació de la població adulta en la formació al llarg de la vida (13,3%), per sota de la mitjana estatal (15,3%), però per sobre de la mitjana europea (11,9%). A escala estatal, ocupa la segona posició amb una menor participació de la població adulta en la formació, només per darrere de Castella-la Manxa. L'evolució de la participació de la població adulta en la formació al llarg de la vida ha estat positiva per efecte de la millora de l'ocupació, que permet incrementar la participació en la formació contínua.

TAULA 4**Principals indicadors d'èxit educatiu per comunitats autònomes. 2022, 2023 (%)****Indicadors:**

1. Taxa d'idiomeitat als 10 anys (2022/2023)
2. Taxa d'idiomeitat als 15 anys (2022/2023)
3. Taxa d'alumnat repetidor a la primària (2022/2023)
4. Taxa d'alumnat repetidor a l'ESO (2022/2023)
5. Percentatge nivell 1 o inferior PISA (competència matemàtica) (2022)
6. Taxa de graduació en ESO (2021/2022)
7. Taxa bruta de graduació en ESO (2021/2022)
8. Taxa bruta de graduació en batxillerat (2021/2022)
9. Taxa bruta de graduació en CFGM (2021/2022)
10. Taxa bruta de graduació en CFGS (2021/2022)
11. Taxa escolarització a 17 anys (2021)
12. Taxa escolarització a 20 anys (2021)
13. Abandonament educatiu prematur (18-24 anys) (2023)
14. Població de 20 a 24 anys amb estudis secundaris postobligatoris assolits (2023)
15. Població de 20 a 24 anys amb estudis secundaris postobligatoris assolits (no superiors) (2023)
16. Població de 20 a 24 anys amb estudis secundaris postobligatoris generals assolits (2023)
17. Població de 20 a 24 anys amb estudis secundaris postobligatoris professionals assolits (2023)
18. Població de 25 a 34 anys amb estudis superiors (2023)
19. Població de 25 a 64 anys amb estudis superiors (2023)
20. Població de 18 a 24 anys que ni treballa ni estudia (NEET) (2022)
21. Participació de la població de 25 a 64 anys en la formació al llarg de la vida (2022)

	INDICADORS																				
	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	13	15	16	17	18	19	20	21
Espanya	91,7	75,4	1,1	7	27,3	88,1	80,7	55,7	26,4	34,6	90,8	66,5	13,7	79	50,9	39,3	11,6	52	41,4	13,5	15,3
Andalusia	91,1	70	1,1	9,2	33,7	87,4	78,2	54,8	25,3	35	88,9	60,6	16,9	75,7	47,9	37,8	10,1	44,5	35,8	14,6	14,5
Aragó	88,2	73,8	1,6	5,9	22,1	88,6	78	56,8	25,9	30,4	90,5	66,9	10,8	81	50,2	35	15,3	51	42,9	10,1	15,9
Astúries	94,6	78,9	0,6	4,7	19,8	89,7	87,3	62,8	26,4	36,8	94,4	68,6	10,5	82,9	54,2	45,7	8,5	55,2	43,6	14,3	15,8
Balears	92,2	72,5	0,7	7,1	27,5	88,4	76,9	43	24,9	20,4	85,3	38,7	18	71,1	51,4	39,3	12,1	40,9	33,5	13,4	13,7
Canàries	93,7	71,8	1	6,8	37,2	88	81,6	58,7	22,7	35,5	88,3	51,5	14,7	79,2	54,4	42,7	11,7	42	34,3	16,5	14,7
Cantàbria	92,6	77,2	0,9	5,2	18,6	92,2	86,1	60,4	31,5	36,6	94,2	67,5	7,3	87,9	54	45,3	8,7	63,2	49,4	10,4	16,6
Castella i Lleó	89,4	73	2,2	6,9	17,7	89	82,1	58,2	24,1	29,7	96,2	79,4	10,3	83,9	53,8	41,3	12,5	50,2	40,8	10,3	15,3
Castella-la Manxa	88,9	69,3	2,8	9,3	29,5	84,6	74,4	55,4	23,3	26,6	89,5	48,2	16,6	76	46,6	35,2	11,4	47,3	32,7	12,9	13,2

	INDICADORS																				
	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	13	15	16	17	18	19	20	21
Catalunya	96,6	88,7	0,4	2,7	29,4	88,8	85,4	49,7	31,6	42,2	87,4	65,1	14,8	78,4	50,2	38,6	11,6	56,5	44,8	14,4	13,3
Comunitat Valenciana	92,2	73,2	1	9,1	27,1	86,3	78,4	48	29,4	32,4	90,3	67,5	15	75,4	48,6	32,5	16,1	52	38,6	13,7	17,1
Extremadura	89,1	74,3	1,1	6,6	28,1	89,9	81,6	58,2	26,7	27,2	91,6	51,9	9,9	84	56,7	42,3	14,4	47,1	34,5	13,7	15,8
Galícia	92,8	78,1	0,7	6,5	20,9	91,3	83,8	62,4	28,5	38,7	96,2	68,8	9,1	83,8	53,2	38,7	14,5	53,2	41,4	11,6	15,9
Madrid	89,6	73,1	1	7,5	19,5	87,9	81,6	63,7	22,1	33,8	92,7	86,9	11,4	82,2	55,1	47,2	7,9	60,2	50,5	13,5	17
Múrcia	87,5	68,8	2,5	9,3	31,2	82,7	73,3	56	24,4	30,7	91,2	62,2	19,2	70,4	47,3	36,4	10,8	42,3	32,7	13,6	14
Navarra	87,7	76,8	0,8	5,6	20,3	91,8	82,2	55,7	25,5	25,1	99,4	66,4	6,5	90,2	59,2	40,8	18,4	55,6	48,3	10,1	18,2
País Basc	91	80	1,1	5	22,7	94,1	86,8	67,6	25,4	42,2	97,7	76,6	6,7	87,7	47,7	36,6	11,2	67,6	55,7	10,4	17,5
Rioja (La)	86,9	71,4	1,2	8,1	21,5	88	77	51,1	25,7	29,8	93,8	69,6	9,7	86,5	58,5	36,5	22	49,8	40,2	11,4	13,8

Nota: en gris, s'indiquen les comunitats autònomes amb resultats més negatius que Catalunya; en taronja, les comunitats autònomes amb resultats més positius.

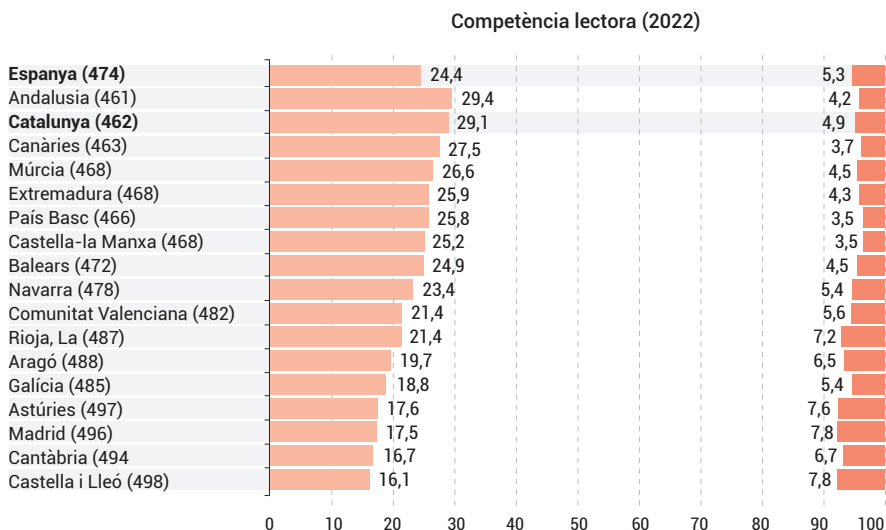
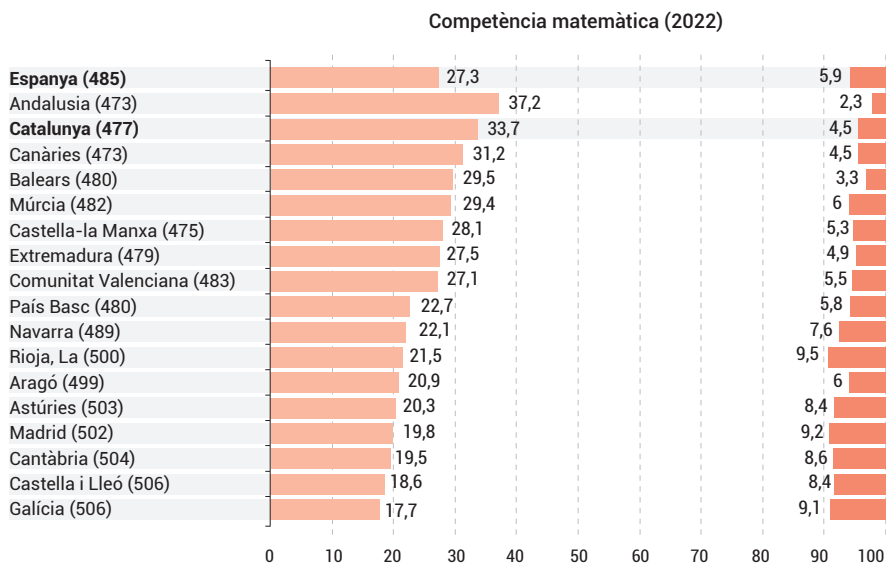
Font: elaboració pròpia amb dades de l'Eurostat, de l'Institut d'Estadística de Catalunya, de l'Institut Nacional d'Estadística i del Ministeri d'Educació

Indicadors:

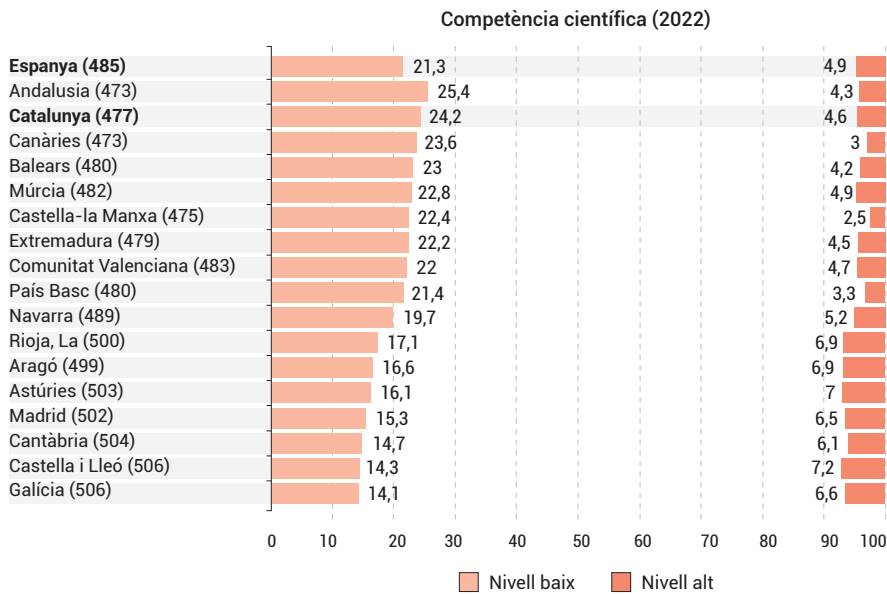
1. Taxa d'idoneïtat als 10 anys (2022/2023)
2. Taxa d'idoneïtat als 15 anys (2022/2023)
3. Taxa d'alumnat repetidor a la primària (2022/2023)
4. Taxa d'alumnat repetidor a l'ESO (2022/2023)
5. Percentatge nivell 1 o inferior PISA (competència matemàtica) (2022)
6. Taxa de graduació en ESO (2021/2022)
7. Taxa bruta de graduació en ESO (2021/2022)
8. Taxa bruta de graduació en batxillerat (2021/2022)
9. Taxa bruta de graduació en CFGM (2021/2022)
10. Taxa bruta de graduació en CFGS (2021/2022)
11. Taxa escolarització a 17 anys (2021)
12. Taxa escolarització a 20 anys (2021)
13. Abandonament educatiu prematur (18-24 anys) (2023)
14. Població de 20 a 24 anys amb estudis secundaris postobligatoris assolits (2023)
15. Població de 20 a 24 anys amb estudis secundaris postobligatoris assolits (no superiors) (2023)
16. Població de 20 a 24 anys amb estudis secundaris postobligatoris generals assolits (2023)
17. Població de 20 a 24 anys amb estudis secundaris postobligatoris professionals assolits (2023)
18. Població de 25 a 34 anys amb estudis superiors (2023)
19. Població de 25 a 64 anys amb estudis superiors (2023)
20. Població de 18 a 24 anys que ni treballa ni estudia (NEET) (2022)
21. Participació de la població de 25 a 64 anys en la formació al llarg de la vida (2022)

GRÀFIC 10

Puntuacions mitjanes i nivells de competències a les proves PISA per comunitats autònomes. 2022 (%)

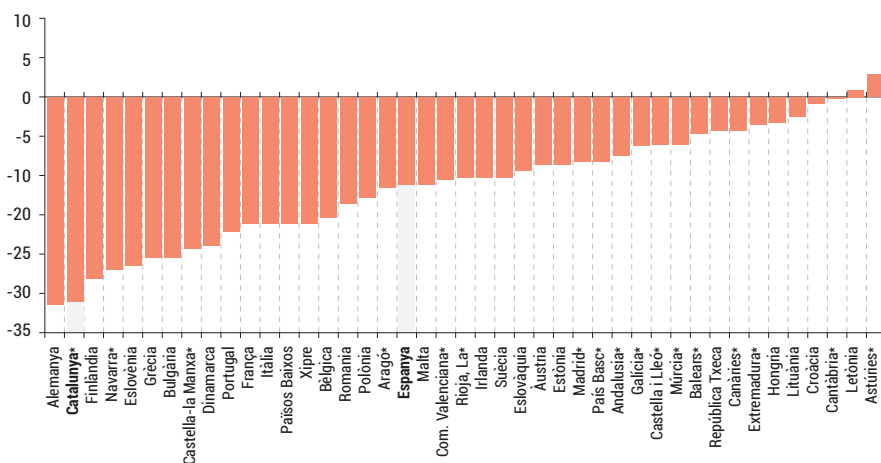
■ Nivell baix ■ Nivell alt

Font: elaboració pròpia amb dades de l'OCDE.

GRÀFIC 11

Variació de puntuacions en matemàtiques entre 2015 i 2022 per països europeus i comunitats autònomes. 2015-2022 (%)

* Comunitat autònoma espanyola.

Font: elaboració pròpia amb dades de l'OCDE.

TAULA 5

Principals indicadors d'èxit educatiu per països europeus. 2022 (%)

Indicadors:

1. Taxa d'escolarització als 4 anys (2021)
2. Taxa d'escolarització dels 3 anys fins a l'inici de l'educació primària
3. Percentatge nivell 1 o inferior PISA (competència matemàtica) (2022)
4. Percentatge d'estudiants de 15 anys que ha repetit un o més cursos (2022)
5. Taxa escolarització 17 anys (2021)
6. Taxa escolarització 20 anys (2021)
7. Abandonament educatiu prematur (18-24 anys) (2023)
8. Població de 20 a 24 anys amb estudis secundaris postobligatoris assolits (2023)
9. Població de 20 a 24 anys amb estudis secundaris postobligatoris assolits (no superiors) (2023)
10. Població de 20 a 24 anys amb estudis secundaris postobligatoris generals assolits (2023)
11. Població de 20 a 24 anys amb estudis secundaris postobligatoris professionals assolits (2023)
12. Població de 25 a 34 anys amb estudis superiors (2023)
13. Població de 25 a 64 anys amb estudis superiors (2023)
14. Població de 18 a 24 anys que ni treballa ni estudia (NEET) (2022)
15. Participació de la població de 25 a 64 anys en la formació al llarg de la vida (2022)

	INDICADORS														
	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	13	15
UE-27	94,5	92,5	29	12,5	93	58,7	9,5	84,1	64,9	35	29,8	43,1	35,1	12,4	11,9
Bèlgica	98,7	97,6	24,9	26,5	97	60,6	6,2	88,4	62,2	35,7	26,5	50	44,8	8,9	10,3
Bulgària	76,3	79,4	53,7	-	79,4	47,5	9,3	88,6	80,1	56	24,2	35,8	30,5	16	1,7
República Txeca	87,9	85,4	25,5	4,2	95,5	59,8	6,4	89,5	77,7	24,6	53	33,7	27	9,4	9,4
Dinamarca	98	97	20,4	3,5	93,3	43,7	10,4	75,3	67,5	57,8	9,7	49	42,9	8,8	27,9
Alemanya	94,6	93,1	29,6	19,2	91,6	66,2	12,8	71,4	60,4	30,8	29,6	38,4	33,3	8,5	8,1
Estònia	92,4	91,5	14,9	3,6	93,6	49,4	9,7	83,3	71,4	52,8	18,6	43,5	41,6	13,7	21,1
Irlanda	100	96,4	18,9	3,8	100,4	69,3	4	95	66,2	56,2	9	62,7	54,5	9,3	11,8

INDICADORS															
	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	13	15
Grècia	76	68,8	47,3	3,3	91,7	72,3	3,7	95,4	81,3	63,4	17,9	44,5	34,3	16,4	3,5
Espanya	97,4	96	27,3	21,7	90,8	66,5	13,7	79	50,9	39,3	11,6	52	41,4	13,5	15,3
França	100	100	28,8	10,8	94,5	57,3	7,6	90,5	55,2	31,3	23,9	51,9	42,4	13,6	13,3
Croàcia	73,8	77,8	32,9	-	93,9	48,7	2	97,3	87,2	27	60,2	38,7	28,5	15,1	4,4
Itàlia	95,4	91	29,6	8,6	94,4	48,8	10,5	85,7	73,7	34,1	39,6	30,6	21,6	19,9	9,6
Xipre	94,4	85,8	53,2	-	88,8	38,4	10,5	88,3	58,4	43,7	14,6	61,6	51,1	18,5	10,5
Letònia	93,1	94,5	22,1	2,9	94,9	61,6	7,7	87,4	73,4	52	21,4	45,1	39,2	12,5	9,7
Lituània	89,6	92,1	27,8	1,8	101	63,1	6,4	92,7	74	54,7	19,3	57,4	46,4	12,2	8,5
Luxemburg	97,9	88,9	-	-	84,3	33,1	6,8	82	58,2	-	58,2	60,2	51,9	8,2	18,1
Hongria	98,2	93,4	29,5	6,5	86,9	49,4	11,6	85,1	76,9	42,8	34,1	29,4	29,8	13,3	7,9
Malta	90,8	86,2	32,5	-	79,8	49,7	10	86,9	60,7	41,3	19,4	46,3	32,9	7,2	12,8
Països Baixos	95,1	93	27,4	23,3	97,6	73,9	6,3	86,6	61,8	34,7	27,1	54,5	44,3	3,8	26,4

Indicadors:

1. Taxa d'escolarització als 4 anys (2021)
2. Taxa d'escolarització dels 3 anys fins a l'inici de l'educació primària
3. Percentatge nivell 1 o inferior PISA (competència matemàtica) (2022)
4. Percentatge d'estudiants de 15 anys que ha repetit un o més cursos (2022)
5. Taxa escolarització 17 anys (2021)
6. Taxa escolarització 20 anys (2021)
7. Abandonament educatiu prematur (18-24 anys) (2023)
8. Població de 20 a 24 anys amb estudis secundaris postobligatoris assolits (2023)
9. Població de 20 a 24 anys amb estudis secundaris postobligatoris assolits (no superiors) (2023)
10. Població de 20 a 24 anys amb estudis secundaris postobligatoris generals assolits (2023)
11. Població de 20 a 24 anys amb estudis secundaris postobligatoris professionals assolits (2023)
12. Població de 25 a 34 anys amb estudis superiors (2023)
13. Població de 25 a 64 anys amb estudis superiors (2023)
14. Població de 18 a 24 anys que ni treballa ni estudia (NEET) (2022)
15. Participació de la població de 25 a 64 anys en la formació allarg de la vida (2022)

INDICADORS															
	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	13	15
Àustria	93,9	89	24,8	15,6	89	45,9	8,6	85,1	55,1	20,9	34,2	43,5	36,6	9,3	15,8
Polònia	91,2	90,4	23	3,1	96,5	59,6	3,7	93	79,8	37,8	41,9	46,3	37,9	10,9	7,6
Portugal	95,8	90,5	29,7	17,2	100,2	58,1	8	87,3	61,1	35,7	25,4	40,9	29,9	8,8	13,8
Romania	81	75,6	48,5	-	77,9	46,2	16,6	81,3	74,4	16,9	57,5	22,5	18,6	22,3	5,4
Eslovènia	93	92,3	24,7	3,5	96,8	74,6	5,4	90,4	75,8	22,9	52,8	40,7	33,8	7,5	22,3
Eslovàquia	80,1	77,4	33,3	7,6	88,4	44,7	6,4	90,6	74,2	25,8	48,3	39,8	28,8	12,8	12,8
Finlàndia	88,1	90,6	24,8	2,7	95,5	44,5	9,6	85,3	79,2	48	31,3	39,2	42,6	10,5	25,2
Suècia	95,2	96,1	27,2	4	97,9	48,9	7,4	87,9	73	49,1	23,9	54,1	49,4	6,9	36,2
Catalunya	95,4	95,1	29,4	7,4	87,4	65,1	14,8	78,4	50,2	38,6	11,6	57,3	44,8	14,4	13,3

Nota: en gris, s'indiquen els països europeus amb resultats més negatius que Catalunya; en taronja, els països europeus amb resultats més positius.
 Font: elaboració pròpia amb dades de l'Eurostat, de l'Institut d'Estadística de Catalunya, de l'Institut Nacional d'Estadística i del Ministeri d'Educació.

Indicadors:

1. Taxa d'escolarització als 4 anys (2021)
2. Taxa d'escolarització dels 3 anys fins a l'inici de l'educació primària
3. Percentatge nivell 1 o inferior PISA (competència matemàtica) (2022)
4. Percentatge d'estudiants de 15 anys que ha repetit un o més cursos (2022)
5. Taxa escolarització 17 anys (2021)
6. Taxa escolarització 20 anys (2021)
7. Abandonament educatiu prematur (18-24 anys) (2023)
8. Població de 20 a 24 anys amb estudis secundaris postobligatoris assolits (2023)
9. Població de 20 a 24 anys amb estudis secundaris postobligatoris assolits (no superiors) (2023)
10. Població de 20 a 24 anys amb estudis secundaris postobligatoris generals assolits (2023)
11. Població de 20 a 24 anys amb estudis secundaris postobligatoris professionals assolits (2023)
12. Població de 25 a 34 anys amb estudis superiors (2023)
13. Població de 25 a 64 anys amb estudis superiors (2023)
14. Població de 18 a 24 anys que ni treballa ni estudia (NEET) (2022)
15. Participació de la població de 25 a 64 anys en la formació al llarg de la vida (2022)

2

Els condicionants d'origen de l'èxit educatiu: les condicions d'educabilitat

Gerard Ferrer-Esteban i Bernat Albaigés

Condicionants d'origen familiar: capital social, econòmic i cultural

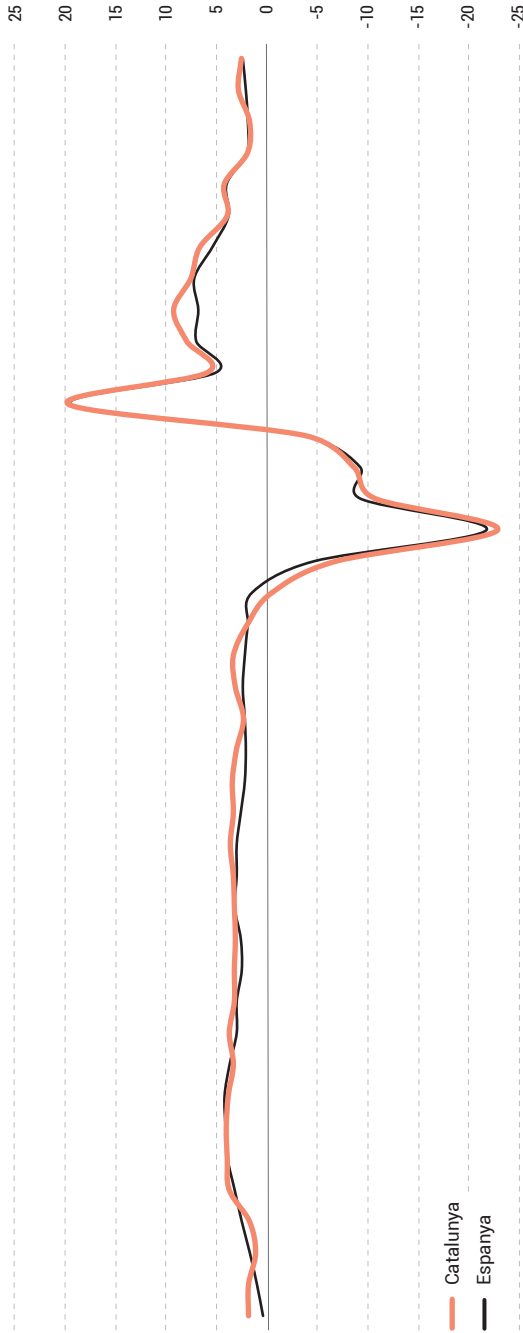
El capital social i econòmic de les persones i de les llars és un factor clau per promoure les oportunitats d'accés, permanència i resultats en el sistema educatiu. En aquest anuari, reprenem l'anàlisi que hem anat fent de les situacions de desigualtat social que intervenen en el funcionament del sistema educatiu català, tot abordant les seves dimensions d'eficàcia, eficiència i equitat. D'una banda, ens ocupem dels indicadors de desenvolupament socioeconòmic per comparar la situació de Catalunya amb altres àmbits territorials. D'altra banda, mostrem indicadors per aprofundir en la relació entre els condicionants d'origen i les oportunitats d'accés i de permanència en el sistema educatiu, i els posem en relació amb els resultats educatius i els aprenentatges de l'alumnat. Finalment, presentem l'associació dels condicionants d'origen amb altres indicadors socials, com ara les formes predominants d'oci i les activitats d'educació no formal.

Indicadors de desenvolupament socioeconòmic

En l'edició de l'anuari de l'any 2020, en el context de la crisi sociosanitària provocada per la COVID-19, ja vàrem constatar una gran davallada del producte interior brut a Catalunya durant els dos primers trimestres de l'any 2020, que contrastava amb l'evolució de la variació interanual que hi havia hagut d'ençà de la sortida de la crisi econòmica del període 2008-2013. Per bé que actualment el producte interior brut (PIB) ha tornat als nivells de prepanidèmia, l'empitjorament de la situació socioeconòmica per efecte de la pandèmia, per conjuntural que sigui, és un factor que pot malmetre les condicions d'educabilitat d'una part de la població (Gràfic 12).

GRÀFIC 12

Variació interanual en volum del producte interior brut (PIB). Catalunya i Espanya. T1/2014-T1/2024 (%)

	2014				2015				2016				2017				2018				2019				2020				2021				2022				2023				2024	
	T1	T2	T3	T4	T1	T2	T3	T4	T1	T2	T3	T4	T1	T2	T3	T4	T1	T2	T3	T4	T1	T2	T3	T4	T1	T2	T3	T4	T1	T2	T3	T4	T1	T2	T3	T4						
CAT	1,8	1,8	1,1	1,7	3,7	3,9	4	3,8	3,3	3,7	3,2	3,2	3,1	3,2	3,3	3,6	3,3	3,4	3	2,3	3,1	3,3	1,9	-0,5	-4,8	-22,8	-10,7	-8,6	-3,8	19,6	5,9	7,9	9,2	7,5	6,6	3,9	4,2	1,9	1,7	2,8	2,5	
ESP	0,4	1	1,7	-2,5	3,2	3,9	4,1	4,2	3,7	3	3	2,5	2,6	3,2	3	3	2,6	2,2	2,1	2,2	2,4	2,2	1,9	1,5	-4,6	-21,7	-9,2	-9,2	-3,6	19,4	5,1	7	6,8	7,2	5,4	3,8	4	2	1,9	2,1	2,4	

Nota: dades corregides d'estacionalitat

Font: Idescat (comptabilitat trimestral) i INE (comptabilitat nacional trimestral d'Espanya)

La Taula 6 mostra els principals indicadors de desenvolupament socioeconòmic relacionats amb el capital econòmic de les persones i de les famílies, que alhora estan associats amb l'educabilitat dels infants. Concretament, veiem l'evolució dels indicadors relatius als nivells de riquesa (PIB), al risc de pobresa i a les desigualtats socials existents. L'anàlisi de la seva evolució constata que durant la pandèmia els nivells de pobresa i de desigualtat social van incrementar-se, especialment els nivells de pobresa infantil, però també que, després de la interrupció de la pandèmia, els indicadors de desenvolupament socioeconòmic han mostrat una tendència positiva de reducció dels nivells de pobresa i també de desigualtat. Actualment, gràcies al bon funcionament de l'economia, la prevalença de la pobresa infantil i de la desigualtat social se situa per sota dels nivells previs a la pandèmia, tot i que encara està molt lluny dels nivells d'abans de la crisi econòmica de 2008.

En el cas del risc de pobresa infantil, Catalunya, amb una taxa de 27,1%, si bé continua situant-se molt per sobre de la mitjana europea (19%), es troba lleugerament per sota del nivell observat a l'Estat (28,5%). De fet, en comparació al conjunt de l'Estat i de la Unió Europea, Catalunya és l'àmbit territorial que va experimentar un increment més gran dels nivells de pobresa infantil durant la pandèmia, i el que, en termes relatius, s'ha recuperat millor d'aquesta crisi: l'any 2020 va arribar a una taxa de pobresa infantil del 33,4%, molt per sobre de la d'Espanya (27,6%) i també del conjunt de la Unió Europea (18,1%), que pràcticament no va notar l'impacte de la pandèmia pel que fa a la prevalença de la pobresa infantil.

D'altra banda, tenint en compte l'indicador de desigualtat en la distribució de la renda, Catalunya també mostra valors positius, si els comparem amb l'evolució observada d'ençà de la crisi econòmica del 2008. Així, l'índex de Gini, després de pujar fins al valor de 31,7 en plena pandèmia, l'any 2023 va disminuir fins al 29,9, de manera que es va situar gairebé al mateix nivell de la mitjana europea. Aquest valor és el més baix des del 2009, any que va suposar un punt d'inflexió, a partir del qual va començar un augment sostingut de les desigualtats. Aquesta tendència positiva

també s'observa en l'evolució de la relació entre la renda del 20% de la població amb ingressos més elevats i la del 20% amb ingressos més baixos (S80/20). Com en el cas de l'índex de Gini, aquest indicador també presenta uns valors que no es veien d'ençà del 2009. Després de situar-se per damunt de la mitjana espanyola i europea l'any 2020, actualment, amb un índex amb un valor de 5, se situa 0,5 punts per sota del conjunt d'Espanya i només 0,3 punts per sobre de la Unió Europea.

Aquesta recuperació també s'observa en el Gràfic 13, el qual ens mostra l'evolució de la taxa de risc de pobresa per edats. S'observa, d'entrada, com les franges d'edat més vulnerables, tant la dels menors de 16 anys com la dels majors de 65, són les que van mostrar un augment relatiu més elevat del 2019 al 2020, i també les que més s'han recuperat després de la pandèmia. No obstant això, convé recordar que el risc de pobresa continua essent més alt entre els infants (27,1%), molt per sobre del conjunt de la població (18%), i també que la prevalença de la pobresa infantil encara no s'ha recuperat de l'impacte de la crisi econòmica de 2008, que va suposar l'augment de prop de 10 punts percentuals en el nombre d'infants que es troben en aquesta situació. Des d'aleshores, malgrat la bonança econòmica existent a partir de 2015 (amb el parèntesi de la pandèmia), les dades no han aconseguit recuperar els valors existents l'any 2008 ni s'hi han apropiat significativament.

TAULA 6

Evolució d'indicadors de desenvolupament socioeconòmic per àmbit territorial, 2004-2019

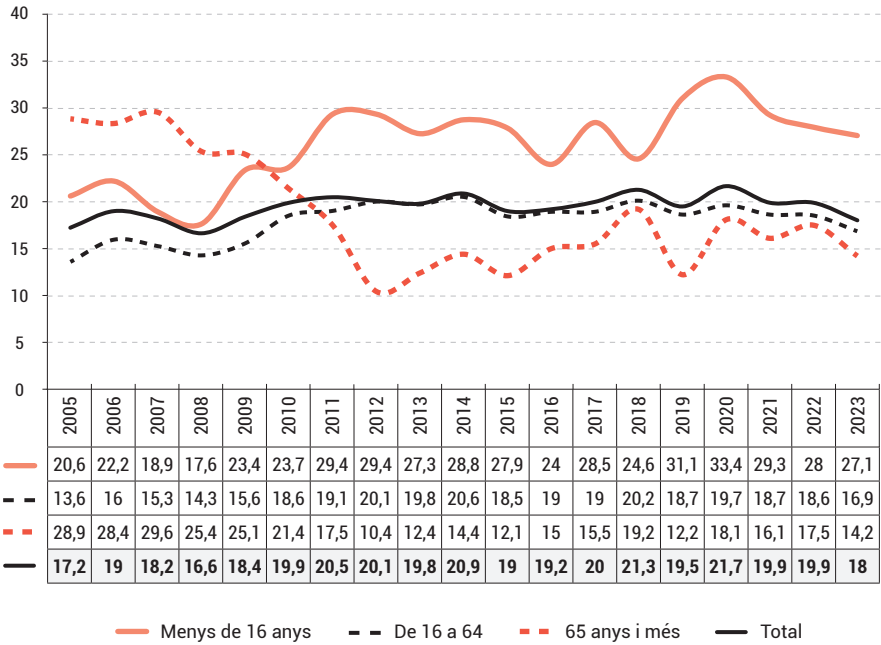
	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023
PIB per càpita (€)																			
Unió europea (27)	22.010	23.200	24.550	25.260	24.050	24.900	25.660	25.770	26.010	26.580	27.500	28.190	29.320	30.290	31.310	30.050	32.680	35.430	37.610
Catalunya	26.526	28.166	29.387	29.388	27.800	27.880	27.731	26.909	27.016	27.561	28.717	29.747	30.838	31.934	32.749	28.923	31.433	34.411	36.695
Espanya	21.240	22.630	23.780	24.130	23.060	23.040	22.760	22.050	21.910	22.230	23.230	23.990	24.980	25.760	26.440	23.640	25.800	28.160	30.320
Taxa de risc de pobresa (%)																			
Unió Europea (27)	16,5	16,5	16,6	16,5	16,4	16,5	16,8	16,8	16,7	17,2	17,4	17,5	16,9	16,8	16,5	16,7	16,8	16,5	16,2
Espanya	21	20,3	19,7	19,8	20,4	20,7	20,6	20,8	20,4	22,2	22,1	22,3	21,6	21,5	20,7	21	21,7	20,4	20,2
Catalunya (1)	13,2	13,4	13,8	12,3	15,2	14,7	14,2	15,8	13,9	15,8	13,9	13,2	15	13,6	13,9	16,7	14,8	14,5	13,9
Catalunya	17,2	19	18,2	16,6	19,9	19,2	19,5	20,5	19,8	20,9	19	19,2	20	21,3	19,5	21,7	19,9	19,9	18
Taxa de risc de pobresa infantil (< 16 anys) (%)																			
Unió Europea (27)	19,9	19,9	19,9	20,2	20	20,7	20,4	20,2	20,1	21,1	21,1	20,9	19,6	19,3	18,1	18,9	19,1	19	19,1
Espanya	25,7	27	25,5	26,8	28,9	28,8	27,2	26,9	26,7	30,1	28,8	28,9	28,1	26,2	27,1	27,6	28,7	27,7	28,5
Catalunya	20,6	22,2	18,9	17,6	23,4	23,7	23,4	29,4	27,3	28,8	27,9	24	28,5	28	31,1	33,4	29,3	28	27,1
Índex de Gini																			
Unió Europea (27)	30,6	30,3	30,6	30,9	30,5	30,5	30,8	30,4	30,6	30,9	30,8	30,6	30,3	30,4	30,2	30	30,2	29,6	29,6
Espanya	32,2	31,9	31,9	32,4	32,9	33,5	34	34,2	33,7	34,7	34,6	34,5	34,1	33,2	33	32,1	33	32	31,5
Catalunya	29,4	28,4	29,5	29,4	29,4	31,7	31,9	32,6	31,9	33	32,3	31,4	31,8	30,3	31,2	31,7	30,9	30	29,9
S80/S20																			
Unió Europea (27)	5	5	5	4,9	4,9	5	5	5	5	5,2	5,2	5,2	5,1	5,1	5	4,9	5	4,7	4,7
Espanya	5,6	5,5	5,5	5,6	5,9	6,2	6,3	6,5	6,3	6,8	6,9	6,6	6,6	6	5,9	5,8	6,2	5,6	5,5
Catalunya	4,7	4,6	4,7	4,8	5	5,8	5,9	6,5	5,7	6,4	6	5,4	5,7	5,2	5,4	6	5,4	5,1	5

Nota: en el cas de Catalunya, es produeix una ruptura de sèrie l'any 2013. (1) La taxa de risc de pobresa total per a Catalunya està calculada a partir de la mediana d'ingressos de la població espanyola.

Font: elaboració pròpia amb dades de l'Eurostat i l'Idescat.

GRÀFIC 13

Evolució de la taxa de risc de pobresa per edats a Catalunya. 2005-2023 (%)

Nota: les dades del període 2004-2012 són en base 2004. Les dades 2013-2015 són en base 2013.
 Font: elaboració pròpia amb dades de l'Idescat.

Condicionants d'origen social i indicadors d'accés al sistema educatiu

A continuació, mostrem els indicadors d'accés als ensenyaments no obligatoris, concretament a l'educació preprimària i als nivells postobligatoris, en funció dels nivells de pobresa, els nivells d'instrucció dels progenitors i l'estatus socioeconòmic i cultural familiar.

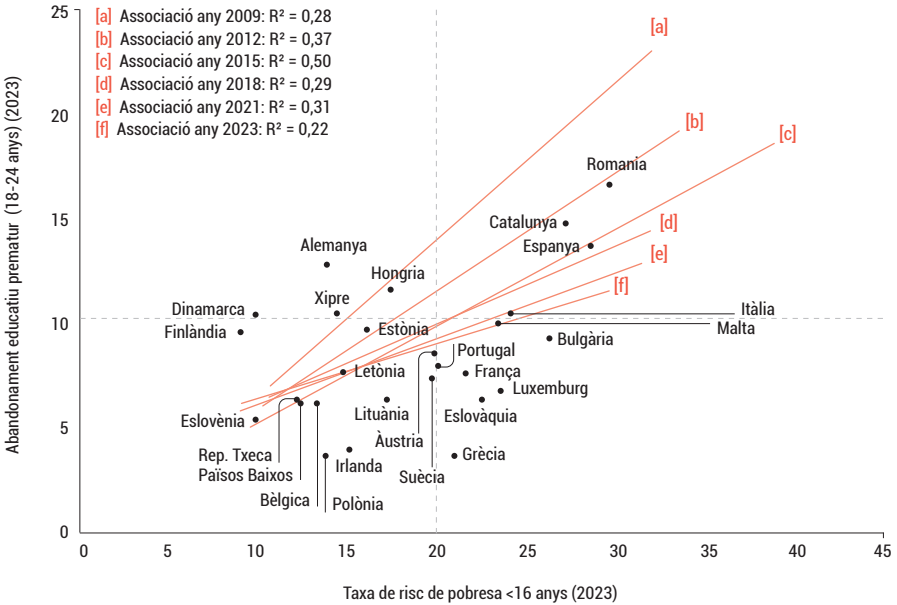
En la primera anàlisi, posem en relació la taxa de risc de pobresa infantil (<16 anys) amb els nivells d'abandonament escolar (18-24 anys). Aquesta relació l'hem examinat d'ençà de l'any 2006, cada tres anys, per veure'n

l'evolució, i es constata que, un cop més, l'associació és significativa: els països que tenen nivells més alts de pobresa tendeixen a mostrar uns nivells més alts d'abandonament escolar (Gràfic 14). La relació entre ambdós indicadors va veure el punt més alt l'any 2015, amb una variabilitat compartida entre els dos indicadors del 50%. Això indica que la crisi econòmica del 2008 havia consolidat una relació entre disponibilitat material i permanència en el sistema educatiu i, consegüentment, feia que augmentessin les desigualtats educatives per raó d'origen socioeconòmic. Amb l'última actualització, veiem com l'associació observada el 2023 s'atenua de forma significativa, en part gràcies a la reducció dels nivells d'abandonament i també de la pobresa infantil. Després d'haver observat un repunt l'any 2021 (31%), just després de la crisi de la pandèmia, l'any 2023 aquesta associació baixa fins al 22% de variabilitat compartida.

Amb tot, tal com també succeeix amb Espanya, Catalunya continua mostrant una situació negativa en comparació amb la resta dels països europeus, tant pel que fa a les taxes de risc de pobresa infantil com en relació amb l'abandonament prematur del sistema educatiu. Atès el quadrant en què s'ubiquen i la seva posició respecte de la recta de regressió, continuen mostrant uns nivells d'abandonament prematur excessius considerant les respectives taxes de pobresa. Només Romania mostra taxes de pobresa infantil i nivells d'abandonament prematur més alts que Catalunya i Espanya.

GRÀFIC 14

Evolució de la relació de la taxa de risc de pobresa dels menors de 16 anys i la taxa d'abandonament prematur, per països europeus. 2009-2023

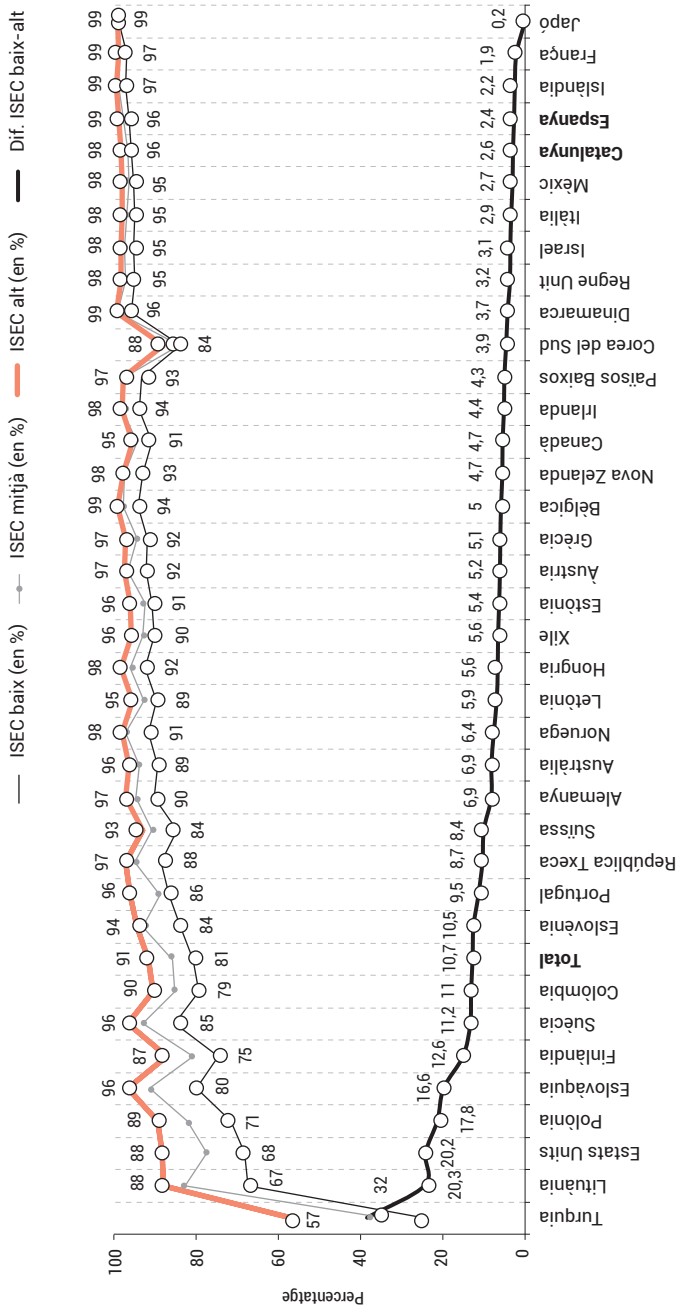

Font: elaboració pròpia amb dades d'Idescat, OECD Statistics i Eurostat.

Un indicador que ens ofereix una mirada complementària és la taxa d'escolarització en l'educació preprimària segons el nivell socioeconòmic i cultural familiar, a partir de les dades que ens ofereix PISA. Amb caràcter general, l'alumnat de famílies socialment desfavorides tendeix a participar menys en l'educació preprimària que l'alumnat de famílies benestants (Gràfic 15). En aquest sentit, però, cal destacar que Catalunya i Espanya són els àmbits territorials amb un percentatge més elevat d'alumnat que va participar, durant almenys 1 any, a l'educació preprimària, i també és un dels àmbits amb diferències més reduïdes, gràcies a la universalització de l'educació infantil de segon cicle. Catalunya és el cinquè àmbit territorial, després de Japó, França i Islàndia, amb una taxa de participació més elevada de l'alumnat amb un estatus socioeconòmic baix, mitjà i alt.

GRÀFIC 15

Escolarització en l'educació infantil (almenys 1 any) segons l'estatus socioeconòmic de la família i diferència entre nivell alt i baix. 2022

Font: elaboració pròpia amb la base de dades PISA 2022.

Condicionants d'origen social i indicadors de resultats educatius

Aquesta secció s'estructura en dos apartats: un relatiu a les desigualtats educatives que s'observen a Catalunya, i un segon en què posem en relació aquestes desigualtats en els resultats amb factors d'origen social, econòmic i cultural.

Indicadors de desigualtats educatives

La Taula 7 mostra les diferències dels resultats que s'observen entre l'alumnat que obté millors puntuacions i l'alumnat amb baixes puntuacions, i també el percentatge d'alumnat que s'ubica en els nivells més alts de competència i l'alumnat que es troba en el nivell més baix.

L'edició del PISA 2022 ha suposat un daltabaix per una gran part dels sistemes educatius dels països de l'OCDE. I ho ha suposat especialment per a Catalunya. A la Taula 7 podem veure que, en un context de postpandèmia, els resultats han empitjorat de forma molt significativa, cosa que ha exacerbat una tendència negativa que ja s'observava l'any 2018. Pel que fa a les puntuacions mitjanes, Catalunya mostra xifres mai vistes en cap de les matèries avaluades: 469 punts en matemàtiques (baixada de 21 punts), 462 punts en comprensió lectora (baixada de 38 punts respecte a l'any 2015) i 477 punts en ciències (baixada de 12 punts). Aquesta baixada s'observa en els percentils extrems de l'escala de puntuacions, però sobretot en els percentils més baixos. Això fa que s'eixamplin les desigualtats entre els estudiants amb millors i pitjors notes: es passa de 227, 226 i 235 punts de diferència en matemàtiques, lectura i ciències, a 229, 263 i 244 punts, respectivament.

D'altra banda, aquests resultats negatius es reflecteixen de forma evident en el percentatge d'estudiants segons nivells de competència. L'alumnat amb un nivell de competència inferior al nivell 1 del PISA, el qual pràcticament és equiparable a l'analfabetisme funcional, puja fins gairebé al 30% en matemàtiques i comprensió lectora, i fins al 24% en

l'àmbit científic. D'altra banda, el percentatge d'alumnat en el nivell més alt de competències baixa a nivells mai vistos en l'àmbit matemàtic, mentre que en lectura i ciències són encara més baixos (4,9% i 4,6%, respectivament).

TAULA 7

Evolució de les puntuacions a les proves PISA, de la diferència entre percentils i del percentatge d'alumnat amb nivell baix i alt a Catalunya. 2003-2022

COMPETÈNCIA MATEMÀTICA						
Anys	Mitjana	Percentil 10è	Percentil 90è	Diferència P90-P10	Nivell baix (1 o menys) (%)	Nivell alt (5 o més) (%)
2003	494	381	608	227	19,4	10,2
2006	488	372	597	225	21	8,1
2009	496	377	609	232	19,1	10,4
2012	493	380	602	222	20	8,7
2015	500	388	608	220	17,7	10,2
2018	490	374	601	227	22	8,8
2022	469	355	584	229	29,4	6
COMPRESIÓ LECTORA						
Anys	Mitjana	Percentil 10è	Percentil 90è	Diferència P90-P10	Nivell baix (1 o menys) (%)	Nivell alt (5 o més) (%)
2003	483	364	594	230	19,2	4,3
2006	477	360	586	226	21,2	3,1
2009	498	388	597	209	13,5	3,6
2012	501	383	612	229	15,1	7,3
2015	500	381	607	226	15,4	6,2
2018	–	–	–	–	–	–
2022	462	329	592	263	29,1	4,9

>>>

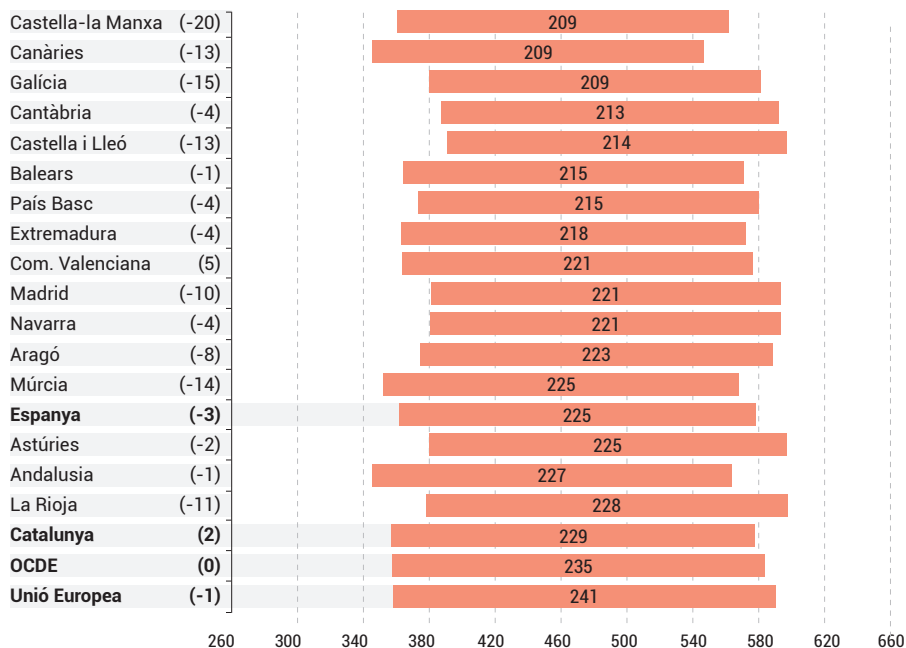
COMPETÈNCIA CIENTÍFICA						
Anys	Mitjana	Percentil 10è	Percentil 90è	Diferència P90-P10	Nivell baix (1 o menys) (%)	Nivell alt (5 o més) (%)
2003	494	381	608	227	19,4	10,2
2006	488	372	597	225	21	8,1
2009	496	377	609	232	19,1	10,4
2012	493	380	602	222	20	8,7
2015	500	388	608	220	17,7	10,2
2018	490	374	601	227	22	8,8
2022	469	355	584	229	29,4	6

Font: elaboració pròpia amb la base de dades PISA 2022.

Un altre indicador de desigualtat educativa és la diferència de puntuacions entre els extrems de la distribució de l'escala de competències, concretament la diferència entre els percentils 10è i 90è (Gràfic 16). Si ens fixem en aquest indicador en el cas de matemàtiques, en l'àmbit de les comunitats autònomes, observem que Catalunya és la comunitat autònoma amb més diferències de resultats. Alhora, si bé, en general, s'observa que les diferències de rendiment s'han escurçat lleugerament respecte a l'edició anterior (per exemple, a Castella-la Manxa, Galícia i Múrcia, les diferències en matemàtiques estan entre 14 i 20 punts menys), a Catalunya aquestes diferències augmenten lleugerament (2 punts en matemàtiques). Matemàtiques és la matèria en què l'augment és més contingut. En el cas de ciències, l'increment és de 9 punts, mentre que en comprensió lectora arriba fins als 37 punts (en aquest cas, però, l'última onada del PISA va ser el 2015).

GRÀFIC 16

Diferències de puntuacions entre els percentils 10è i 90è de matemàtiques al PISA 2022 i variació respecte del 2018, per comunitats autònomes

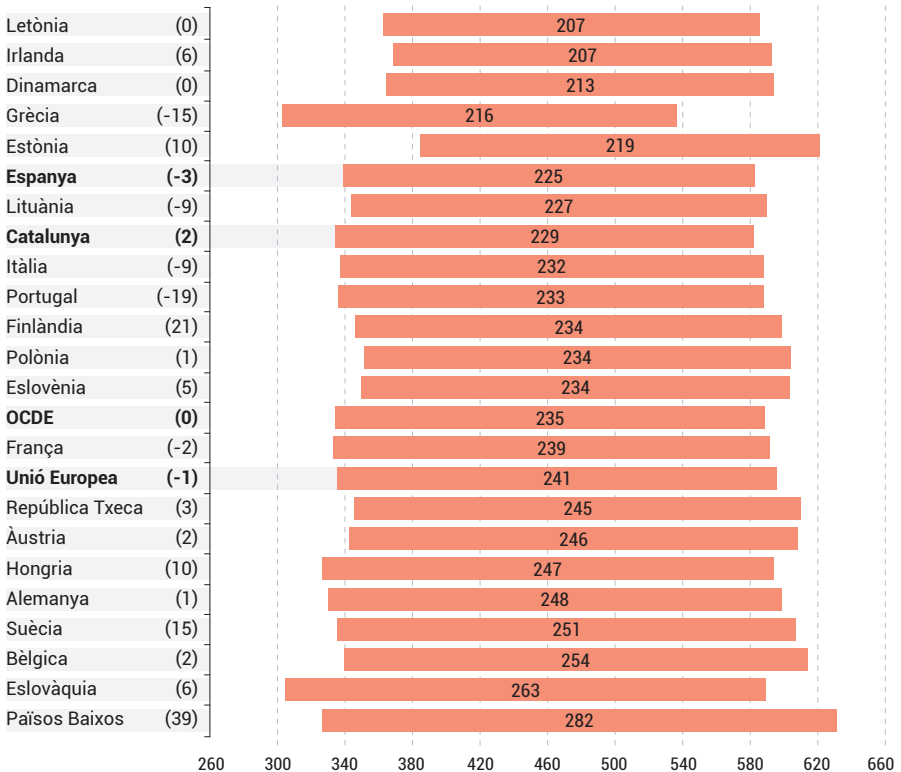
Nota: entre parèntesi la variació respecte 2018.

Font: elaboració pròpia amb la base de dades PISA 2022.

En l'àmbit internacional, en canvi, com ja succeïa en el PISA 2018, si bé Catalunya s'allunya de la mitjana espanyola i se situa amb 4 punts més, la seva posició és comparativament millor. Com mostrem en el Gràfic 17, Catalunya continua presentant un dels sistemes educatius amb menys diferències entre l'alumnat amb més i menys competències matemàtiques. Els països que mostren una situació més favorable que Catalunya són Letònia, Irlanda, Dinamarca, Grècia i Estònia, tot just abans d'Espanya, Lituània i Catalunya.

GRÀFIC 17

Diferències de puntuacions entre els percentils 10è i 90è de matemàtiques al PISA 2022 i variació respecte el 2018, per països europeus

Nota: entre parèntesi la variació respecte 2018.

Font: elaboració pròpia amb la base de dades PISA 2022.

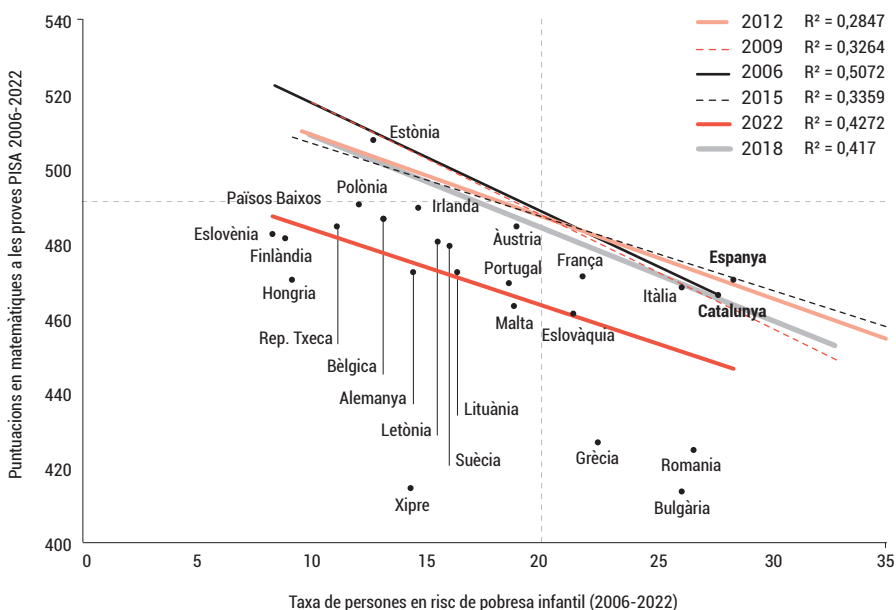
Condicionants d'origen social i resultats educatius

En aquest apartat mo strem alguns indicadors de l'impacte del capital econòmic i social familiar en els resultats educatius de l'alumnat. Ho fem començant amb una anàlisi en què posem en relació la taxa de risc de pobresa infantil amb les puntuacions de l'estudi PISA (Gràfic 18). L'associació significativa entre ambdós indicadors s'evidencia en els resultats en competència matemàtica obtinguts pels estudiants al llarg del temps:

la variació de les taxes de pobresa infantil està associada entre un 28% i un 51%, segons l'onada de l'estudi PISA, amb les puntuacions obtingudes pels estudiants de quinze anys. A mesura que els països tenen realitats socialment menys afavorides, els nivells d'eficàcia educativa tendeixen a disminuir. En aquest context comparat, i tot i la millora assenyalada anteriorment i la gran baixada de puntuacions, tant Catalunya com Espanya tenen unes taxes de pobresa infantil tan altes que en termes de puntuacions estan per sobre del que els pertocaria. Això també és així perquè la baixada en els nivells de competències avaluats pel PISA ha estat generalitzada i ha afectat una gran part dels països de l'OCDE (com també es pot veure en el canvi significatiu de la posició de la línia de regressió en el gràfic).

GRÀFIC 18

Taxa de persones en risc de pobresa o exclusió social i puntuacions en matemàtiques (PISA), per països europeus. 2006-2022

Font: elaboració a partir de dades d'Idescat, OECD Statistics i Eurostat.

Com dèiem, l'edició 2022 ha suposat una davallada dels resultats important, molt més que no pas la baixada observada entre el 2015 i el 2018, de la qual vam informar en l'anterior anuari. Com també succeïa aleshores, aquesta disminució no ha estat uniforme segons la classe social de l'alumnat. Com s'observa a la Taula 8, els perfils d'estudiants que l'any 2022 van perdre menys puntuacions respecte a l'any 2018 són els que es troben en l'extrem alt de la distribució. Concretament, els estudiants de famílies de classe social alta perden 8 punts en matemàtiques i no en perden cap en ciències, mentre que els que provenen de famílies socialment desavantatjades perden 23 punts en matemàtiques i 16 en ciències. Aquest resultat posa de manifest les conseqüències desiguals de la crisi de la pandèmia, segons les condicions materials amb què s'hi va fer front des de casa.

TAULA 8

Evolució de les puntuacions a les proves PISA en funció de l'estatus socioeconòmic (ISEC) a Catalunya. 2003-2022

COMPETÈNCIA MATEMÀTICA					
Anys	ISEC baix (quartil inferior)	ISEC baix-mitjà (segon quartil)	ISEC mitjà-alt (tercer quartil)	ISEC alt (quartil superior)	ISEC baix i alt
2003	452,2	485,9	504,7	535,7	83,5
2006	448,9	474,4	496,8	531,2	82,3
2009	456	483,3	506,4	538,8	82,8
2012	451,1	474	508,7	540,8	89,7
2015	462,6	482,9	510,7	544,6	82
2018	448,6	478,1	504,2	529,8	81,2
2022	425,9	457,8	476,8	521,5	95,6
Dif. 2022-2012	-25,2	-16,2	-31,9	-19,3	5,9
Dif. 2022-2018	-22,7	-20,3	-27,4	-8,3	14,4

COMPETÈNCIA CIENTÍFICA					
Anys	ISEC baix (quartil inferior)	ISEC baix-mitjà (segon quartil)	ISEC mitjà-alt (tercer quartil)	ISEC alt (quartil superior)	ISEC baix i alt
2003	465,3	496,7	513,5	534,6	69,3
2006	449,8	479,1	501,4	537,2	87,4
2009	459	488,5	513,3	529,8	70,8
2012	455,2	476,5	508,1	531,9	76,7
2015	465,1	487,1	516,2	550	84,9
2018	449	479,8	503,7	524,7	75,7
2022	432,6	471,1	483,6	524,9	92,3
Dif. 2022-2012	-22,6	-5,4	-24,5	-7	15,6
Dif. 2022-2018	-16,4	-8,7	-20,1	0,2	16,6
COMPRESIÓ LECTORA					
Anys	ISEC baix (quartil inferior)	ISEC baix-mitjà (segon quartil)	ISEC mitjà-alt (tercer quartil)	ISEC alt (quartil superior)	ISEC baix i alt
2003	442,5	475,1	497,2	519,7	77,2
2006	438,4	471,3	483,8	516,1	77,7
2009	466,1	484	510,6	532,7	66,6
2012	463,3	485,6	516,2	541,4	78,1
2015	464,1	485,9	508,6	541,6	77,5
2018	-	-	-	-	-
2022	418,5	455,5	470,7	512,2	93,7
Dif. 2022-2012	-44,8	-30,1	-45,5	-29,2	-
Dif. 2022-2015	-45,6	-30,4	-37,9	-29,4	-

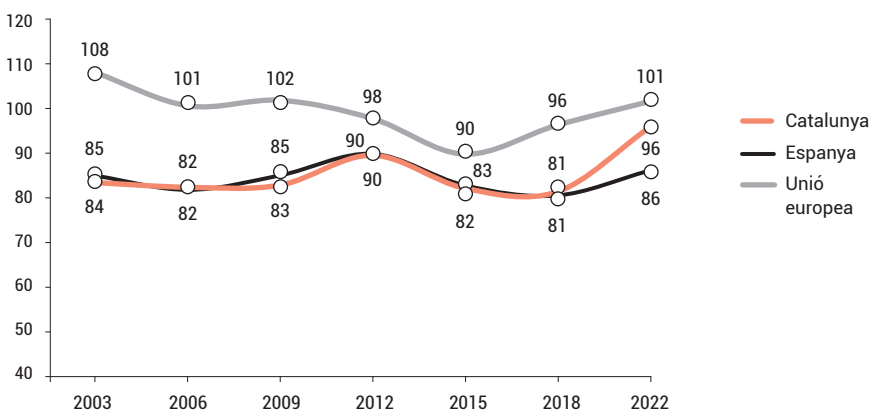
Font: elaboració pròpia amb dades de l'OCDE.

La mateixa Taula 8 ens ofereix un altre indicador per aprofundir en l'anàlisi de les desigualtats educatives, el de les diferències de puntuacions segons la classe social de la família de l'alumnat. Per analitzar aquest indicador, comencem explorant-ne la perspectiva evolutiva. L'any 2018, Catalunya havia mostrat una tendència a la baixa en la diferència de puntuacions en matemàtiques i ciències entre els quartils superiors i inferiors de l'ISEC. No obstant això, aquest patró de disminució sembla haver-se invertit, ja que la diferència ha passat de 81 punts l'any 2018 a 96 punts en l'edició 2022 en el cas de matemàtiques, i de 76 a 96 punts en el cas de ciències. Aquest canvi suggereix que les desigualtats educatives s'han incrementat significativament durant aquest període de quatre anys, i han fet que els estudiants més desafavorits s'estiguin quedant enrere respecte als seus companys amb una millor situació socioeconòmica.

Podem enriquir aquesta perspectiva d'anàlisi temporal comparant l'evolució de les diferències de puntuacions entre els quartils superiors i inferiors de l'ISEC a Catalunya amb les observades en el conjunt de països europeus i d'Espanya. Com s'il·lustra en el Gràfic 19, si bé la tendència a l'alça observada a Catalunya també es constata en el conjunt d'Espanya, aquesta ha sigut molt més moderada. Concretament, a Espanya, l'increment de les diferències ha estat de 5 punts, mentre que a Catalunya ha estat de 15 punts. Això ha fet que l'edició 2022 del PISA representi el primer cop en què Catalunya se situa significativament per sobre de la mitjana espanyola. Tal ha estat el creixement a Catalunya, que s'apropa a la diferència observada en el conjunt de la Unió Europea (101 punts). Aquest resultat és prou significatiu, atès que des de l'any 2003, la Unió Europea s'ha caracteritzat per mostrar, sistemàticament, majors nivells de desigualtat.

GRÀFIC 19

Evolució de les diferències de puntuacions en matemàtiques en funció de l'estatus socioeconòmic (ISEC) a Catalunya, Espanya i la Unió Europea. 2003-2022

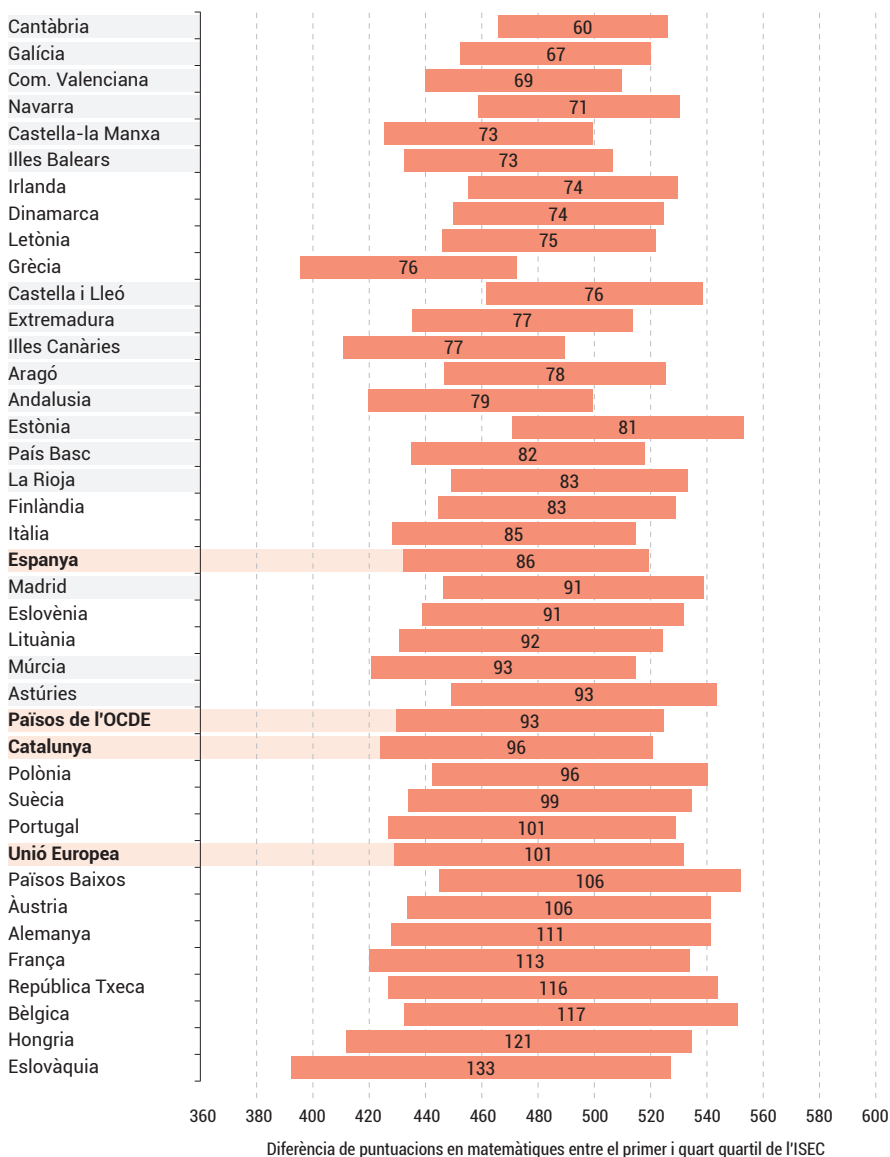

Font: elaboració pròpia amb dades de l'OCDE

Finalment, aprofundim en la perspectiva comparada per mostrar les diferències de puntuacions entre els estudiants de famílies benestants respecte als de famílies amb pocs recursos en el context de les comunitats autònomes i dels països europeus (Gràfic 20). En aquest context, Catalunya se situa per sobre de la mitjana dels països de l'OCDE, que és de 93 punts, però per sota de la mitjana de la Unió Europea, que és de 101 punts. Els països amb uns nivells més alts de desigualtat són Eslovàquia, Hongria i Bèlgica, amb diferències de 133, 121 i 117 punts, respectivament, mentre que els països que mostren menys desigualtats són Irlanda, Dinamarca i Letònia, amb diferències d'entre 74 i 75 punts. Pel que fa a les comunitats autònomes, les regions de Cantàbria i Galícia mostren les diferències més reduïdes, amb 60 i 67 punts respectivament, fet que suggereix que han aconseguit una major igualtat en les puntuacions dels estudiants que provenen de diferents estrats socioeconòmics. Les comunitats que, en canvi, mostren més diferències són Catalunya, Astúries, Múrcia i Madrid, amb diferències que van dels 91 als 96 punts.

GRÀFIC 20

Diferència de puntuacions en matemàtiques a les proves PISA entre els percentils 25 i 75 de l'índex ISEC, per comunitats autònomes i països europeus. 2022

Nota: ombrejat: comunitat autònoma espanyola.

Font: elaboració pròpia amb dades de l'OCDE.

Per aprofundir en l'evolució de les desigualtats socials en els nivells d'aprenentatge, presentem dos indicadors clau, continguts en la Taula 9: la variació de puntuacions per l'increment d'una unitat de l'índex social, econòmic i cultural (ISEC) i el percentatge de variància en les puntuacions dels alumnes a les proves PISA explicada pel mateix ISEC. En termes comparatius, observem que Catalunya presenta valors lleugerament pitjors que Espanya, tant pel que fa a la variació de puntuacions segons l'estatus socioeconòmic de l'alumnat, com a la intensitat de l'associació entre resultats i estatus.

Encara que l'evolució d'aquests indicadors al llarg del temps ha estat irregular, es poden identificar algunes tendències en l'onada més recent de 2022 (respecte al 2018), que trenquen amb la tendència observada el 2018 (respecte al 2015). La tendència més clara és la d'un lleu empitjorament en termes de desigualtats: juntament amb l'augment de la variació de puntuacions en matemàtiques, ciències i lectura segons l'estatus socioeconòmic respecte al 2018, es registra un increment del percentatge de variància de resultats explicada per l'estatus. Des del 2018, hi ha hagut un augment de 3 punts en matemàtiques i ciències. La mateixa tendència s'observa a Espanya, on sembla que els nivells d'eficàcia depenguin una mica menys de l'origen social de l'alumnat.

TAULA 9

Evolució de la diferència de puntuacions per l'increment d'una unitat de l'ISEC i percentatge de variància en les puntuacions dels alumnes explicada per l'ISEC, a Catalunya i Espanya. 2012-2022

Onada	VARIACIÓ PUNTUACIONS PER L'INCREMENT D'UNA UNITAT DE L'ISEC				PERCENTATGE DE VARIÀNCIA EXPLICADA PER L'ISEC			
	Catalunya		Espanya		Catalunya		Espanya	
	Variància	Dif. onada prèvia	Variància	Dif. onada prèvia	Variància (%)	Dif. onada prèvia (%)	Variància (%)	Dif. onada prèvia (%)
Matemàtiques								
2003	33,3	-	32,9	-	13,8	-	14	-
2006	30,6	-2,80	29,8	-3,10	13,6	-0,20	12,90	-1,10
2009	32	+1,50	30,4	+0,60	13,5	-0,10	13,50	+0,60
2012	34,8	+2,80	33,8	+3,40	17,5	+4	15,80	+2,30
2015	27,6	-7,20	26,9	-6,90	13,9	-3,60	14,30	-1,50
2018	31,7	+4,10	29,8	+2,90	12,3	-1,60	12,30	-2
2022	33,3	+1,60	32,3	+2,50	15,4	+3,10	14,20	+1,90
Dif. 2022-2012	-1,5		-1,5		-2,1		-1,60	
Dif. 2022-2018	+1,6		+2,5		+3,1		+1,90	
Ciències								
2003	28,1	-	36,2	-	9	-	13,30	-
2006	31,4	+3,30	31,5	-4,70	13,6	+4,60	13,90	+0,60
2009	28,4	-3	28,9	-2,60	11,2	-2,40	13,10	-0,80
2012	30,3	+1,90	30,5	+1,60	14,7	+3,50	13,60	+0,50
2015	28,8	-1,50	27,1	-3,40	13,5	-1,20	13,40	-0,20
2018	29,7	+0,90	27,2	+0,10	10,2	-3,30	10	-3,40
2022	32	+2,30	29,7	+2,50	12,5	+2,30	10,60	+0,60
Dif. 2022-2012	+1,7		-0,8		-2,2		-3	
Dif. 2022-2018	+2,3		+2,5		+2,3		+0,60	

Onada	VARIACIÓ PUNTUACIONS PER L'INCREMENT D'UNA UNITAT DE L'ISEC				PERCENTATGE DE VARIÀNCIA EXPLICADA PER L'ISEC			
	Catalunya		Espanya		Catalunya		Espanya	
	Variància	Dif. onada prèvia	Variància	Dif. onada prèvia	Variància (%)	Dif. onada prèvia (%)	Variància (%)	Dif. onada prèvia (%)
Comprensió lectora								
2003	33	–	31,9	–	13	–	11,40	–
2006	28,6	-4,40	26,8	-5,10	11,3	-1,70	10,50	-0,90
2009	26,6	-2	29,4	+2,60	11,1	-0,20	13,60	+3,10
2012	30,6	+4	31,3	+1,90	12,1	+1	12,50	-1,10
2015	26,2	-4,40	25,9	-5,40	11,7	-0,40	12,50	+0
2018	–	–	–	–	–	–	–	–
2022	33,1	+6,90	30,5	+4,60	11,5	-0,20	10,10	-2,40
Dif. 2022-2012	+2,5		-0,8		-2,1		-2,40	
Dif. 2022-2015	+6,9		+4,6		-0,2		-2,40	

Nota: tots els càlculs han estat duts a terme replicant tots els pesos i utilitzant tots els valors plausibles de les competències analitzades

Font: elaboració pròpia amb dades de l'OCDE.

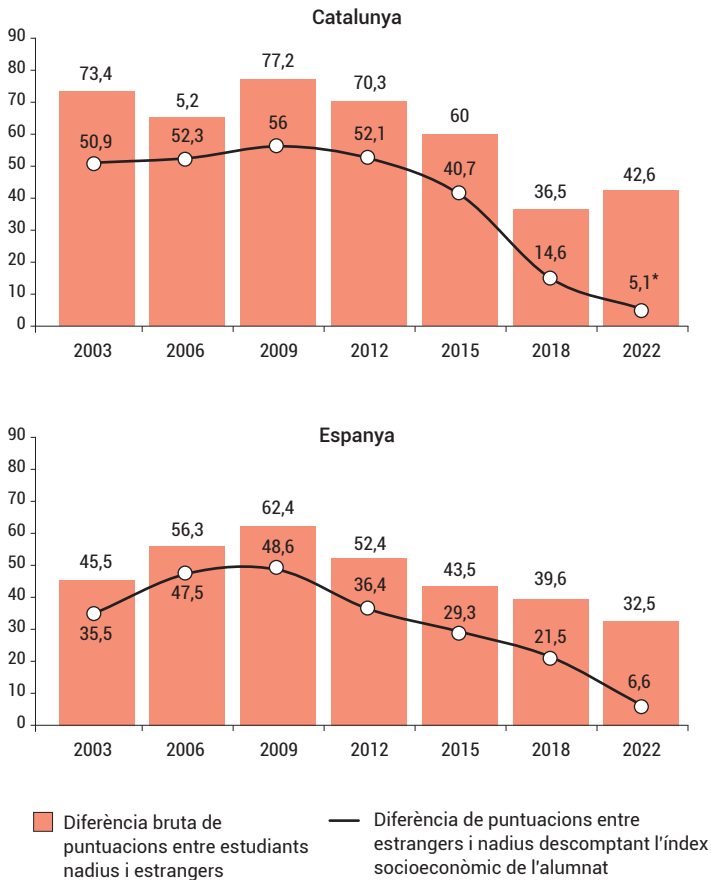
Un factor rellevant en la igualtat d'oportunitats educatives és l'origen migrant dels estudiants. Aquest col·lectiu, si bé és molt heterogeni, fa front a diverses barreres durant la seva escolarització, que inclouen diferències lingüístiques, discontinuïtat en els estudis i especialment les pròpies condicions socioeconòmiques que afecten molts d'ells. A continuació, analitzem dos gràfics que comparen les puntuacions dels estudiants d'origen migrant, tant de primera com de segona generació, amb les dels nadius, ajustant per l'impacte del nivell socioeconòmic.

El Gràfic 21 mostra com han evolucionat les diferències en matemàtiques, tant a Catalunya com a Espanya, entre l'alumnat nadiu i l'alumnat d'origen migrant, incloent-hi tant el de primera generació com el de segona. Des de l'any 2009, les diferències han disminuït progressivament, i han arribat el 2022 a una diferència mínima de tan sols 5,1 punts, un cop

ajustat l'efecte de l'ISEC. Aquesta diferència representa una disminució significativa, de fins a 50,9 punts respecte al 2009, quan es va registrar la diferència més àmplia en les edicions del PISA fins ara. Actualment, Catalunya presenta desigualtats més reduïdes que Espanya, un cop es considera l'impacte del ISEC.

GRÀFIC 21

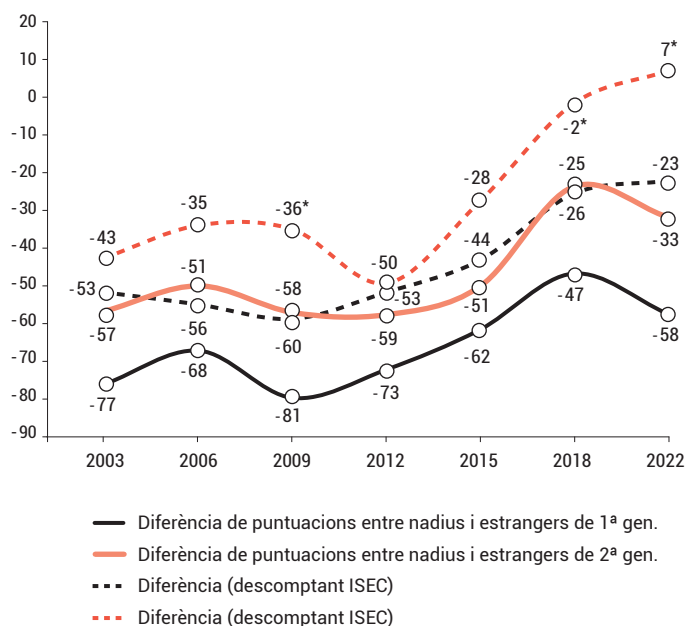
Diferències de puntuacions en matemàtiques entre estudiants nadius i d'origen migrant, Catalunya i Espanya. 2022

* Diferència estadísticament no significativa.
 Font: elaboració pròpia amb dades de l'OCDE.

Per aprofundir en les diferències entre l'alumnat nadiu i el d'origen migrant, convé diferenciar entre els estudiants estrangers nascuts a Catalunya i a Espanya (segona generació) i els nascuts a l'estranger (primera generació). Encara que aquests grups siguin heterogenis, distingir entre primera i segona generació facilita una millor comprensió i interpretació dels resultats. Aquesta diferenciació ens permet identificar les diferents realitats i les problemàtiques associades que impacten de manera diversa en els processos d'escolarització. Analcem, doncs, l'evolució de les diferències entre estudiants nadius, de primera generació i de segona generació, abans i després de neutralitzar l'impacte de les variables socioeconòmiques, des d'una perspectiva longitudinal (Gràfic 22).

En primer lloc, en aquesta última edició del 2022, igual que en la del 2018, no s'observen diferències significatives entre l'alumnat nadiu i els estudiants migrants de segona generació. Catalunya presenta, en aquest cas, una situació netament millor que la d'Espanya. Aquesta esclatxa va començar a tancar-se l'any 2015 i, gairebé una dècada després, les diferències de puntuacions són inexistentes quan s'ajusten els factors socials i econòmics. D'altra banda, les diferències respecte als estudiants migrants de primera generació han començat a disminuir des de l'any 2012. No obstant això, l'any 2022, l'evolució d'aquestes diferències sembla haver-se estancat: l'alumnat de primera generació, un cop ajustat per factors socioeconòmics, encara obté uns 23 punts menys que l'alumnat nadiu. Si bé no es pot fer una equivalència directa amb el temps d'escolarització, en termes d'assoliment de competències matemàtiques, això correspondria a un curs acadèmic de retard.

GRÀFIC 22
Evolució de les diferències de puntuacions en matemàtiques entre estudiants nadius i d'origen migrant a Catalunya, descomptant l'ISEC a escala individual

* Diferència estadísticament no significativa

Font: elaboració pròpia amb dades de l'OCDE.

Explorant les diferències entre l'alumnat nadiu i el d'origen migrant dins de l'àmbit comparat de les comunitats autònomes i dels països europeus, observem que Catalunya presenta una situació positiva. Segons la Taula 10, malgrat que el sistema educatiu català mostra resultats globals per sota de la mitjana internacional i europea, és capaç de compensar els efectes de la condició d'origen migrant dels estudiants. Aquesta dinàmica es repeteix en l'àmbit espanyol, on les diferències entre estudiants nadius i d'origen migrant són principalment atribuïbles a factors socioeconòmics tant individuals com de centre. Entre les comunitats que mostren menys desigualtats segons l'origen estranger, destaquen

Catalunya, les Illes Canàries i la Comunitat Valenciana. En l'àmbit internacional, Irlanda, Letònia i Hongria presenten menys disparitats. En canvi, a la Unió Europea, l'alumnat nadiu supera l'alumnat d'origen migrant per quasi 19 punts després d'ajustar per variables socioeconòmiques. Entre els països amb més desigualtats trobem Finlàndia, Polònia, Suècia i Alemanya, i dins de les comunitats autònomes espanyoles, Galícia, Astúries, el País Basc i Aragó mostren majors diferències.

TAULA 10

Diferències de puntuacions en matemàtiques entre estudiants nadius i estrangers, descomptant ISEC i ISEC a nivell de centre, per comunitats autònomes i països de l'OCDE. 2022

	DIFERÈNCIES		
	Nadius i estrangers	Descomptant l'ISEC	Descomptant l'ISEC i l'ISEC a escala de centre
Finlàndia	-65,1*	-42,3*	-43*
Polònia	-44,8*	-45,4*	-40,4*
Galícia	-46,9*	-29,8*	-31*
Astúries	-59,1*	-29,3*	-30,4*
Suècia	-62,9*	-33,8*	-29,7*
Alemanya	-58,7*	-31,9*	-25,7*
País Basc	-69,7*	-35,2*	-25,7*
Portugal	-32,4*	-24,9*	-24,8*
Dinamarca	-54,4*	-27,7*	-24,6*
Aragó	-53,6*	-24,2*	-22,5*
Eslovàquia	-11,4*	-15,8*	-22,1
Múrcia	-52,5*	-22,3*	-21,4*
Castella i Lleó	-47,3*	-21,4*	-20,3*
Països Baixos	-58,4*	-26,9*	-20,2*
La Rioja	-48,6*	-20*	-19,7*

	DIFERÈNCIES		
	Nadius i estrangers	Descomptant l'ISEC	Descomptant l'ISEC i l'ISEC a escala de centre
Castella-la Manxa	-40,2*	-20,1*	-19,2*
Eslovènia	-59,5*	-29,5*	-17*
Unió Europea***	-46*	-18,9*	-16,8*
Extremadura	-35,8*	-16,5	-16,3
Estònia	-24,7*	-19,9*	-16*
Àustria	-57,7*	-25,3*	-15,7*
República Txeca	-25,1*	-12,7	-14,2*
Balears	-36,7*	-17,2*	-13,8*
Cantàbria	-30,9*	-14,3	-13,4
Lituània	-14,4	-15	-13,3
Navarra	-39,8*	-14,5	-12,7
Bèlgica	-57,6*	-25,1*	-11,8*
Grècia	-40*	-13*	-11,5*
Itàlia	-29,9*	-3,2	-11*
França	-51,5*	-16,7*	-10,9*
Madrid	-42*	-12,7*	-9,2
Hongria	8,3	5,7	-4,9
Espanya***	-32,5*	-6,6*	-3,8
Catalunya***	-42,6*	-5,1	0,7
Com. Valenciana	-21,9*	-4	1
Letònia	8,2	3,3	1,9
Irlanda	-8,2*	-0,3	3,2
Canàries	-4,3	1,9	3,5
Andalusia	-3,5	13,8	15,8*

Nota: *les diferències de puntuacions són estadísticament significatives (5%).

Font: elaboració pròpia amb dades OCDE-PISA 2022.

Condicionants d'origen social i indicadors socials

El capital socioeconòmic, com hem vist, té un impacte directe en les oportunitats educatives dins del marc dels sistemes educatius reglats. No obstant això, la seva influència s'estén més enllà del marc formal de l'educació i abasta també l'àmbit del lleure i de l'educació no formal, incloent-hi l'accés i el tipus d'activitats en què es participa. Aquest apartat se centra en els patrons de lleure dels infants i joves i els relaciona amb la classe social a la qual pertanyen. Aquests estils de lleure estan vinculats amb les condicions d'educabilitat i amb el desenvolupament social i psicològic dels menors, que al seu torn influencien les competències adquirides a l'escola, així com les seves perspectives de progrés educatiu. En aquesta edició de l'anuari, posem un èmfasi particular en explorar aquestes connexions, especialment en el context de les repercussions de la crisi causada per la COVID-19.

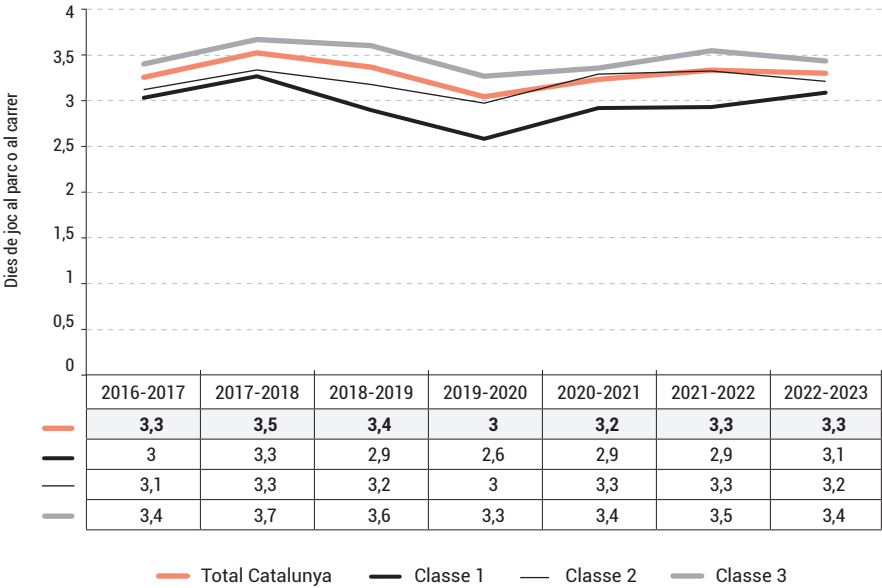
Les dades de l'Enquesta de Salut de Catalunya mostren novament que els infants de contextos més privilegiats tendeixen a invertir més temps en activitats d'oci actiu. Per exemple, mentre que els infants de classes socials més baixes solen passar més temps en espais de lleure no estructurat, jugant al parc o al carrer (3,4 dies enfront de 3,1), els infants i joves de famílies de classe alta es dediquen més a activitats extraescolars esportives (2,2 dies enfront d'1,3) segons classe social (Gràfic 23).

Enguany resulta particularment interessant observar l'evolució de l'ús del temps en aquestes dues tipologies d'activitats de lleure actiu, tenint en compte l'impacte del període pandèmic. En primer lloc, observem que durant l'any més crític de la crisi (el curs 2019-2020, que inclou mesos sense confinament), hi va haver una reducció generalitzada quant al joc al carrer, però aquesta va ser més marcada entre els infants de famílies socialment més afavorides, que van reduir la seva freqüència a 2,6 dies (Gràfic 11). En contrast, els infants i joves de famílies amb més dificultats socioeconòmiques mai van reduir la seva participació a menys de 3 dies setmanals. Aquest fet contrasta amb la participació en activitats

extraescolars esportives, a les quals, malgrat la caiguda general provocada per la pandèmia, els infants i joves de famílies més benestants han continuat dedicant-hi més temps de mitjana, de manera que es manté gairebé inalterada la bretxa respecte als infants de famílies amb menys recursos (Gràfic 24).

GRÀFIC 23

Activitats d'oci actiu (dies de jugar al carrer o al parc), segons classe social. 2016-2023

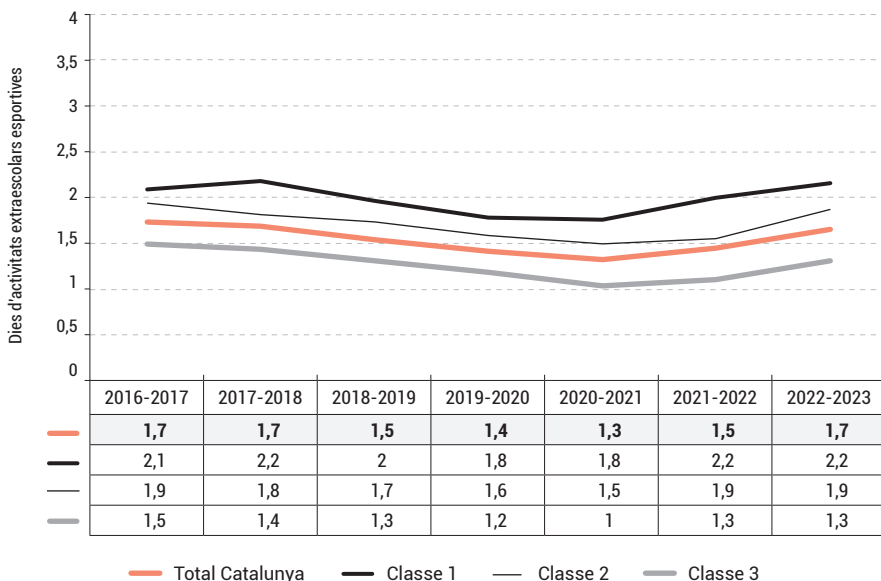
Nota: grups de classe social segons els nivells d'ocupació:

- Classe I. Directors i gerents i professionals universitaris.
- Classe II. Ocupacions intermèdies i treballadors per compte propi.
- Classe III. Treballadors manuals.

Font: elaboració pròpia amb l'Enquesta de salut de Catalunya 2019. Departament de Salut.

GRÀFIC 24

Activitats d'oci actiu (dies d'activitats extraescolars esportives), segons classe social. 2016-2023

Nota: grups de classe social segons els nivells d'ocupació:

- Classe I. Directors i gerents i professionals universitaris.
- Classe II. Ocupacions intermèdies i treballadors per compte propi.
- Classe III. Treballadors manuals.

Font: elaboració pròpia amb l'Enquesta de salut de Catalunya 2019. Departament de Salut.

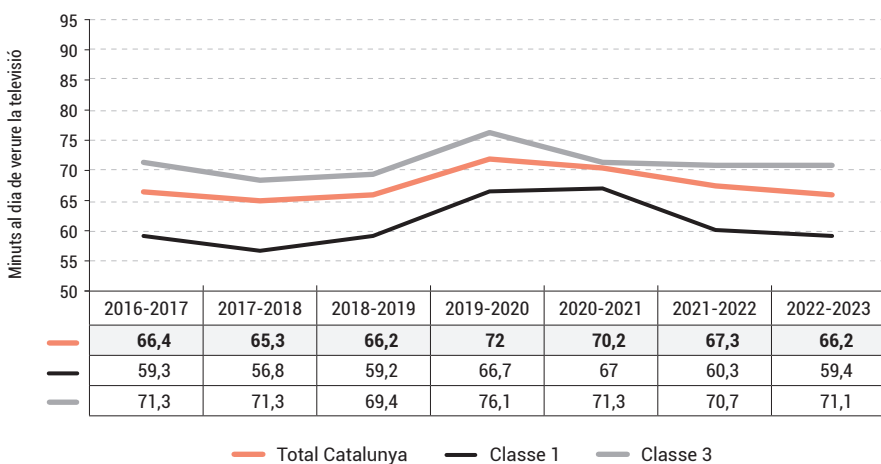
Pel que fa a l'oci passiu en funció de la classe social, també veiem diferències rellevants en el temps que passen els infants i joves veient la televisió segons la classe social. El Gràfic 25 il·lustra els minuts diaris dedicats a veure televisió, i s'hi pot observar una diferència significativa segons l'origen social. Els infants i joves de classe social baixa mostren una tendència consistentment més alta en el consum de televisió, amb un pic notable durant els anys 2019-2020, molt probablement impulsat per les restriccions de la pandèmia de COVID-19. Aquest grup va arribar a dedicar aproximadament 76 minuts al dia a aquesta activitat, abans que les xifres comencessin a declinar lleugerament fins als 71 minuts el 2023. En contrast, els fills i filles de famílies més avantatjades va mostrar menys

disposició per veure televisió, amb una mitjana que va oscil·lar entre els 56 i els 67 minuts durant el mateix període.

L'altra activitat d'oci passiu, el temps dedicat diàriament a jugar amb videojocs o ordinadors, mostra una tendència d'augment en totes les classes fins a l'any 2020-2021, seguit d'un lleuger descens (Gràfic 26). Els infants i joves de classe social baixa van experimentar un increment substancial des del 2016 fins al 2021, passant de 64 minuts a gairebé 92 minuts diaris, cosa que indica una major inclinació per aquest tipus d'oci passiu durant la pandèmia. Tanmateix, aquest grup ha mostrat una reducció fins als 83 minuts el 2023. D'altra banda, encara que el temps dedicat a videojocs també va augmentar entre les famílies més benestants, el temps sempre va romandre per sota dels 80 minuts, i això suggereix un patró de consum més moderat comparat.

GRÀFIC 25

Activitats d'oci passiu (minuts al dia de veure la televisió), segons classe social. 2016-2023

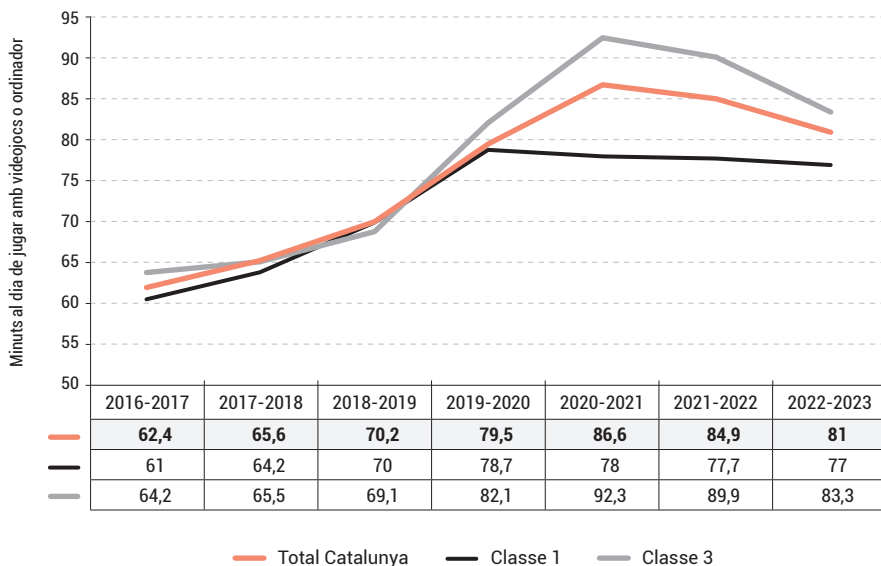
Nota: grups de classe social segons els nivells d'ocupació:

- Classe I. Directors i gerents i professionals universitaris.
- Classe III. Treballadors manuals.

Font: elaboració pròpia amb l'Enquesta de salut de Catalunya 2019. Departament de Salut.

GRÀFIC 26

Activitats d'oci passiu (minuts al dia de jugar amb videojocs o ordinador), segons classe social. 2016-2023

Nota: grups de classe social segons els nivells d'ocupació:

- Classe I. Directors i gerents i professionals universitaris.
- Classe III. Treballadors manuals.

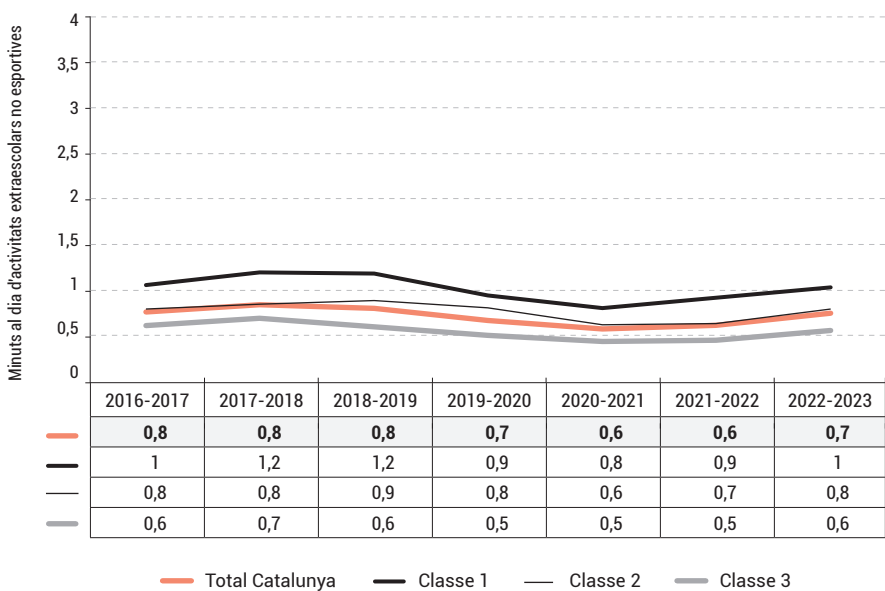
Font: elaboració pròpia amb l'Enquesta de salut de Catalunya 2019. Departament de Salut.

Acabem aquesta secció amb una anàlisi sobre les tendències en la participació en activitats extraescolars no esportives des del 2016 fins al 2023 (Gràfic 27). El Gràfic destaca una distinció clara basada en la classe social: els infants i joves de famílies benestants mostren un major nivell de participació en activitats no esportives (entre les quals s'inclouen la música o el dibuix, entre moltes altres), amb una tendència que, malgrat les fluctuacions durant els anys de pandèmia, ha experimentat una recuperació significativa en els darrers anys. En contrast, els fills i filles de famílies desavantatjades econòmicament mostren menys implicació en aquestes activitats, amb una caiguda notable durant els anys més crítics de la pandèmia i una recuperació més moderada. Aquestes tendències

assenyalen com els condicionants d'origen social influeixen no solament l'accés a les activitats extraescolars no esportives, sinó també la capacitat o voluntat de mantenir o augmentar aquesta participació en períodes d'adversitat.

GRÀFIC 27

Activitats extraescolars no esportives (dies), segons classe social. 2016-2023

Nota: grups de classe social segons els nivells d'ocupació:

- Classe I. Directors i gerents i professionals universitaris.
- Classe II. Ocupacions intermèdies i treballadors per compte propi.
- Classe III. Treballadors manuals.

Font: elaboració pròpia amb l'Enquesta de salut de Catalunya 2019. Departament de Salut.

En resum, podem dir que els infants i adolescents de classes socials més benestants tendeixen a dedicar més temps de la setmana a activitats extraescolars, tant esportives com no esportives, mentre que els infants de classes socials més desfavorides solen passar més temps jugant al parc o al carrer. Els nens i les nenes de famílies socialment més afavorides

participen en activitats estructurades que, teòricament, contribueixen a un millor desenvolupament social, físic i acadèmic. Per contra, els grups socialment desfavorits opten per activitats de lleure no estructurades i informals, com ara jugar al parc o al carrer, i també per modalitats d'oci passiu, vinculades al consum de TV o de jocs d'ordinador o videojocs. Aquesta tendència sembla haver-se consolidat arran de la pandèmia.

Condicions de salut i educació

Les condicions de salut són un determinant dels resultats educatius. La millora d'aquestes condicions acostuma a revertir positivament sobre el comportament de la població en relació amb l'educació.

En l'anuari anterior es monitoraven les tendències en els indicadors de salut per valorar els efectes associats a la crisi econòmica, en un moment de recuperació dels principals indicadors. Això era especialment rellevant per l'impacte de la crisi de 2008-2013 sobre les condicions materials de vida d'una part significativa de la població, les quals podien haver incidit en l'estat de salut. Si bé apuntàvem que es mantenia una forta relació entre classe social i estat de salut, també s'evidenciava una evolució global positiva dels indicadors de salut.

La relació entre salut i educació en l'anuari d'enguany, però, està marcada especialment per la crisi de la pandèmia de la COVID-19. Aquesta crisi ha plantejat un efecte en relació amb l'evolució dels indicadors bàsics de salut, en aparença amb un enfortiment de l'associació entre aquestes condicions de salut, la classe social i els nivells d'instrucció, que pot tenir un impacte en l'educació.

Evolució de les condicions de salut

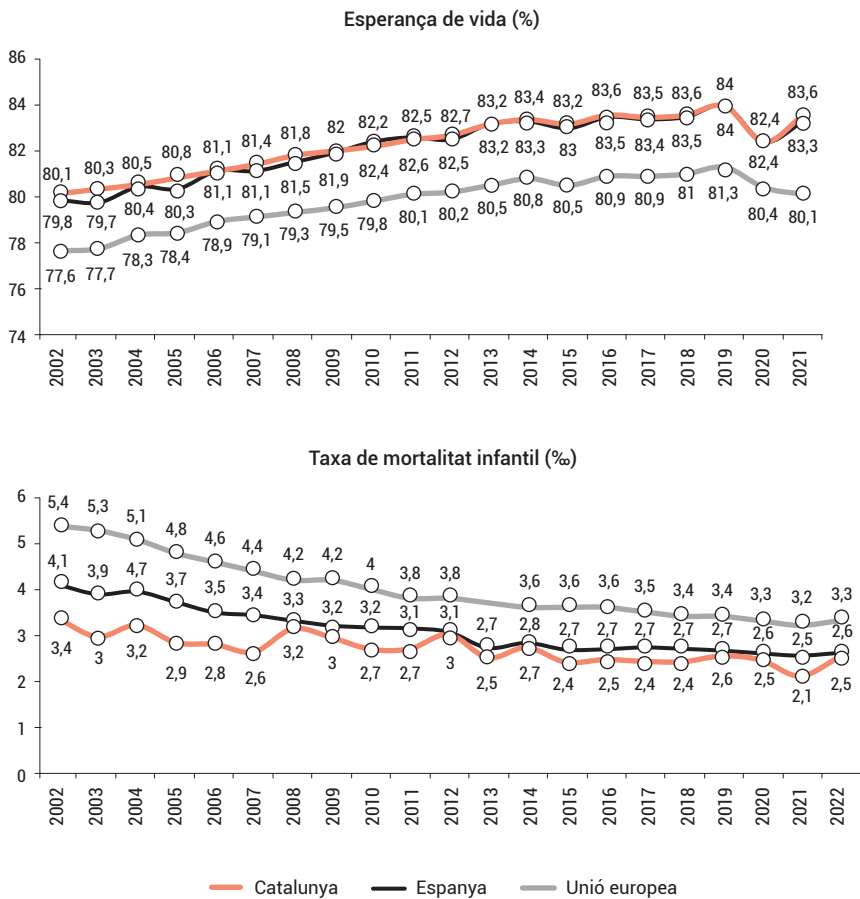
Aquest impacte es constata amb l'evolució d'un dels principals indicadors de salut, l'esperança de vida. El Gràfic 28 mostra com les taxes d'esperança de vida a Catalunya, Espanya i la Unió Europea han seguit una tendència sostinguda de creixement, que es va interrompre l'any 2020, per efecte de la COVID-19, amb una reducció de l'esperança de vida d'1,6 anys, especialment per la mortalitat de població adulta. Es calcula que només durant l'any 2020 es van morir 15.000 persones a Catalunya a causa de la COVID-19 (sobre un total de 78.000), i prop de 7.000 durant l'any 2021 (sobre un total de 68.000).

Aquesta mortalitat derivada per la COVID-19 no ha afectat especialment els infants. La taxa de mortalitat infantil s'ha mantingut al voltant del 2,5%, en nivells equiparables als de la darrera dècada.

Aquests indicadors presenten un millor comportament a Catalunya respecte al conjunt d'Espanya i molt especialment de la Unió Europea, tant pel que fa a l'esperança de vida com a la mortalitat infantil. Les persones que viuen a Catalunya viuen, segons dades de l'any 2021, uns tres anys i mig més que la mitjana del conjunt de la Unió Europea.

GRÀFIC 28

Evolució de l'esperança de vida i la taxa de mortalitat infantil, per àmbit territorial. 2002-2021

Font: elaboració pròpia amb dades de l'Eurostat, l'Idescat i el Departament de Salut.

En edicions anteriors de l'anuari s'apuntava que, malgrat la crisi econòmica, la percepció de la població sobre el propi estat de salut era més positiva després de la crisi econòmica que just abans d'iniciar-la. Prenent com a referència les dades de l'Enquesta de condicions de vida, per exemple, mentre que l'any 2007 al voltant del 70% de la població percebia que el seu estat de salut era bo o molt bo, aquesta proporció era superior al 75% l'any 2015. Amb la crisi de la pandèmia, però, s'aprecia un comportament diferent. L'any 2019 prop del 80% de la població tenia un estat de salut bo o molt bo, i l'any 2023 aquesta proporció se situa lleugerament per sobre del 70%. Val a dir, en positiu, que aquest indicador mantenia una tendència decreixent sostinguda en el temps en el període 2019-2022, amb valors que han passat del 79% al 69,5%, i l'any 2023 sembla constatar-se una lleugera recuperació.

També en la percepció de l'estat de salut, Catalunya se situa per sobre de la mitjana estatal i europea. Convé destacar, però, que l'impacte de la pandèmia sobre l'autopercepció de l'estat de salut ha estat més negativa a Catalunya que a Espanya i la Unió Europea (vegeu la Taula 11 i el Gràfic 29).

TAULA 11**Evolució de l'autopercepció positiva de l'estat de salut (molt bo o bo) de la població de 16 anys o més a Catalunya, Espanya i la UE-28. 2004-2023**

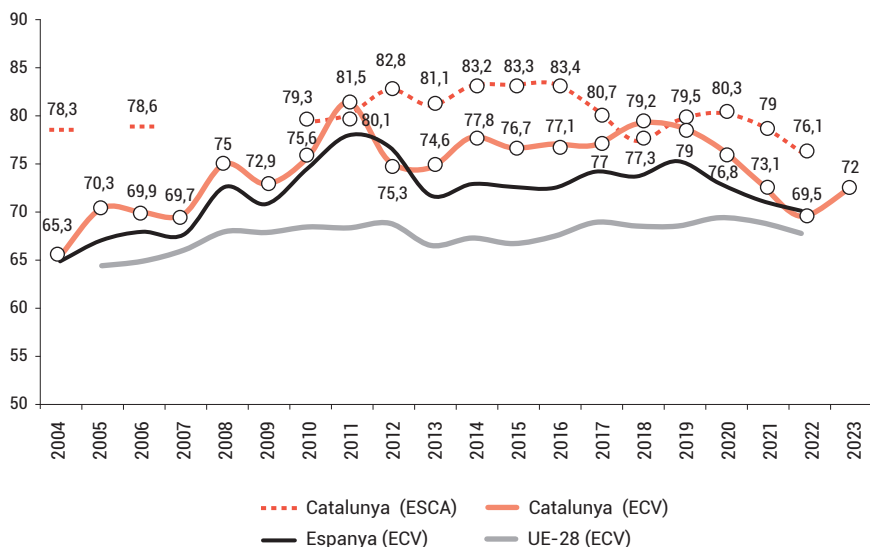
	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023
Catalunya (ESCA) (1)	78,3	-	78,6	-	-	-	79,3	80,1	82,8	81,1	83,2	83,3	83,4	80,7	77,3	79,5	80,3	79	76,1	-
Catalunya (ECV)	65,3	70,3	69,9	69,7	75	72,9	75,6	81,5	75,3	74,6	77,8	76,7	77,1	77	79,2	79	76,8	73,1	69,5	72
Espanya (ECV)	64,8	67	67,9	67,6	72,6	70,8	74,5	78	76,8	71,7	72,9	72,6	72,5	74,2	73,7	75,3	73	71,2	70,1	-
UE-28 (ECV) (2)	-	64,3	64,8	66	68	67,9	68,5	68,4	68,9	66,5	67,3	66,7	67,5	69	68,6	68,6	69,5	69	67,8	-

Nota: (1) La dada de 2004 correspon a l'ESCA 2002. (2) Les dades de la UE-28 corresponen a UE-27 en el període 2005-2009.

Font: elaboració pròpia amb dades de l'Enquesta de salut de Catalunya (ESCA) (Departament de Salut), l'Enquesta Nacional de Salut (ENS) (INE) i l'Enquesta de condicions de vida (INE).

GRÀFIC 29

Evolució de l'autopercepció positiva de l'estat de salut (molt bo o bo) de la població de 16 o més anys a Catalunya, Espanya i la UE-28. 2004-2023 (%)

Nota: (1) La dada de 2004 correspon a l'ESCA 2002. (2) Les dades de la UE-28 corresponen a UE-27 en el període 2005-2009.

Font: elaboració pròpia amb dades de l'Enquesta de salut de Catalunya (ESCA) (Departament de Salut) i l'Enquesta de condicions de vida (INE).

Si prenem com a referència la població infantil, aquesta percepció sobre el propi estat de salut no ha experimentat una tendència negativa especialment significativa, tot i que des de l'any 2019 aquesta presenta un comportament decreixent (vegeu la Taula 12).

L'Enquesta de salut de Catalunya també constata un impacte negatiu de la pandèmia en l'excés de pes dels infants, amb un increment de prop de cinc punts percentuals de la proporció d'infants de 6 a 12 anys que presenten sobrepès o obesitat, que hauria passat del 34,6% de l'any 2019 al 40,4% de l'any 2021, i al 38,9% l'any 2022. Aquesta evolució coincideix també amb una reducció de l'oci actiu durant la darrera dècada i en especial també durant la pandèmia: mentre fa deu anys prop del 38%

dels infants de 3 a 14 anys tenien un oci actiu, aquesta proporció se situa l'any 2022 en el 32,4%, i durant l'any 2020 aquest percentatge encara era més baix, el 27,2%.

Durant els darrers anys, també s'ha apreciat un increment de la probabilitat de tenir un trastorn mental, amb un impacte especialment significatiu per efecte de la pandèmia. Fa una dècada prop del 4% dels infants de 4 a 14 anys tenien probabilitat de tenir un trastorn mental mentre que l'any 2020 aquesta proporció va arribar al 10,6%. L'any 2023 aquesta probabilitat s'ha tornat a situar en els nivells pre-pandèmics, en el 5,9%, tot i que lleugerament per sobre de la prevalença existent fa una dècada. L'impacte de la COVID-19 sobre la salut mental entre els infants sembla haver-se atenuat.

TAULA 12
Evolució dels indicadors de salut de la població de 0 a 14 anys a Catalunya. 2010-2023 (%)

	EDAT (anys)	2010 -2011	2011 -2012	2012 -2013	2013 -2014	2014 -2015	2015 -2016	2016 -2017	2017- 2018	2018 -2019	2019 -2020	2020 -2021	2021 -2022	2022 -2023
Percepció positiva de l'estat de salut	0-14	96,3	96,6	96,4	96,3	96,8	97,7	97	96,6	97,8	97,6	96,3	96,2	96,6
Exces de pes (sobrepès i obesitat)	6-12	38,8	35,4	31,1	30,4	32,8	34,2	36,3	35,6	34,6	35,9	40,4	38,9	-
Sobrepès	6-12	24,8	22,7	21	18,7	19,1	22,2	24,8	25	24,4	24,2	26,4	25,2	-
Obesitat	6-12	14	12,7	10,1	11,7	12,6	12,1	11,5	10,5	10,1	11,7	14	13,7	-
Probabilitat de tenir un trastorn mental	4-14	3,7	3,6	4,4	4,5	4,2	4,7	5,1	5,9	7,5	10,6	9,4	7,4	5,9
Malaltia o problema de salut crònic	0-14	11,9	13	15,4	15,6	13,4	12	12,6	13	12,6	12,6	13,6	14,5	13,9
Limitació a causa d'un problema de salut	0-14	2,6	2,2	3,3	3,7	2,8	2,6	3	3,5	3	2,9	3,2	4,1	4,7
Discapacitat	0-14	2,5	2,1	2	4,1	2,6	2,7	2,6	2,3	2,4	2,6	2,3	2,8	3,1
Exposició al fum ambiental del tabac a casa	0-14	22,9	19,8	18,4	18,1	17,1	16,3	14,7	11,6	10,4	10,9	8,6	7,9	7
Oci actiu	3-14	37,6	40,3	38	38,1	37,5	30,6	31,2	35,1	31,4	27,2	31,7	32,4	32,9
Consum freqüent de productes hipercalòrics	3-14	27,6	24,9	24,7	24,3	27,5	33	32,3	29,8	29,7	30,2	28,3	28,2	29,1
Raspallada de les dents mínim 2 cops al dia	5-14	51,2	49,1	52,8	57,9	56,7	53,7	54,8	59,4	59,6	57,2	59,9	59,6	62,8

Font: elaboració pròpia amb dades de l'Enquesta de salut de Catalunya (ESCA) (Departament de Salut).

Des de fa una dècada, el nombre d'infants i adolescents atesos pels Centres de Salut Mental Infantil i Juvenil (CSMIJ) s'ha incrementat de manera molt significativa, en part per la millora de la cobertura d'aquests serveis, en part també per l'augment de la prevalença de problemes de salut mental entre la població infantil. En concret, en el període 2010-2022 ha augmentat un 45,1% el nombre de pacients atesos als CSMIJ, i el nombre de pacients atesos per cada 1.000 infants ha passat del 40,4 al 57,9. Aquest increment s'explica per la incidència dels problemes de salut mental entre els adolescents: la població de 12 a 17 anys té un pes cada cop més gran entre la població atesa: el 43,9% del total de pacients l'any 2010 eren adolescents i l'any 2022 aquesta proporció ja és del 57,8% (vegeu la Taula 13).

TAULA 13

Evolució dels pacients atesos en serveis ambulatoris de salut mental infantil i juvenil. 2010-2022

	PACIENTS ATESOS	PACIENTS ATESOS PER CADA 1.000 INFANTS	PERCENTATGE DE JOVES DE 12 A 17 ANYS ATESOS SOBRE EL TOTAL DE PACIENTS
2010	54.570	40,4	43,9
2011	54.155	39,6	45,3
2012	57.373	41,4	46,5
2013	58.570	42,1	47,5
2014	60.704	39,5	51,7
2015	64.780	43,4	52,9
2016	63.330	43,6	54,2
2017	66.501	46	54,2
2018	63.936	48,8	55
2019	69.006	49,8	51,8
2020	69.024	49,9	52,8
2021	74.132	53,8	55
2022	79.167	57,9	57,8

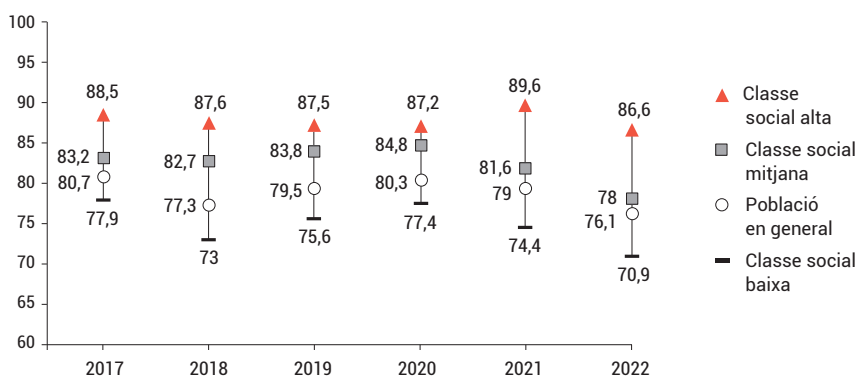
Font: elaboració pròpia amb dades de l'Informe sobre els drets dels infants 2024, Síndic de Greuges de Catalunya.

La relació entre les condicions de salut, la classe social i el nivell d'instrucció

La relació entre l'estat de salut i la classe social continua existint, en perjudici de la població socialment menys afavorida. Segons l'Enquesta de salut de Catalunya, el 86,6% de la població de classe social alta presenta una autopercepció de l'estat de salut bo o molt bo, mentre que aquesta proporció decreix fins al 70,9% en el cas de la població de classe social baixa. Arran de la pandèmia, i a diferència del que havia succeït en els anys precedents, en què les diferències entre classes socials havia tendit a reduir-se, les desigualtats socials en relació amb l'autopercepció de l'estat de salut s'han vist incrementades: mentre l'any 2020 la diferència entre la població de classe social alta i baixa era de 10 punts percentuals (el 87,2% enfront del 77,4%), l'any 2022 és de 16 punts percentuals (el 86,6% enfront del 70,9%). De fet, d'ençà de la pandèmia, la població de classe social alta té una autopercepció de l'estat de salut força equiparable al llarg del temps, mentre que la població de classe social baixa ha presentat una tendència negativa (Gràfic 30).

GRÀFIC 30

Evolució de l'autopercepció positiva de l'estat de salut de la població de 16 o més anys per classe social a Catalunya. 2017-2022 (%)

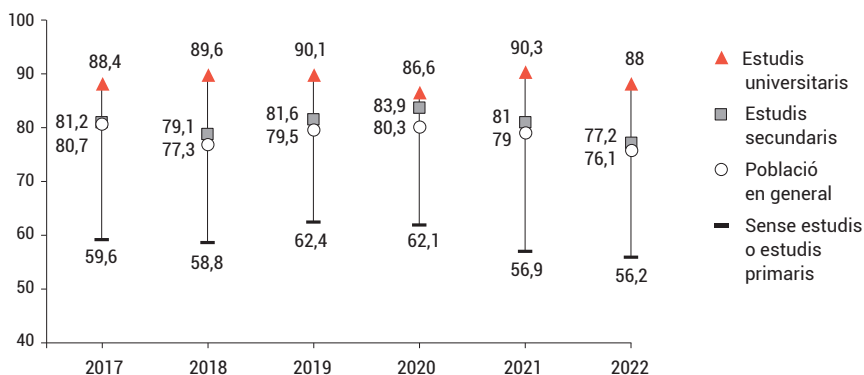

Font: elaboració pròpia amb dades de l'Enquesta de salut de Catalunya 2017-2022 (Departament de Salut).

La percepció del propi estat de salut no només està associada a la classe social, sinó també al nivell d'instrucció de la població (Gràfic 31). De manera similar a la tendència apuntada anteriorment, la població amb un nivell d'instrucció superior tendeix a tenir una autopercepció de l'estat de salut més positiva que la població amb estudis primaris o menys, amb diferències encara més pronunciades que per classe social. L'any 2022 el 88% de les persones amb estudis universitaris percep la seva salut com a bona o molt bona, mentre que entre les persones amb estudis primaris aquest percentatge es redueix fins al 56,2%. Des de la pandèmia, aquestes diferències s'han incrementat: l'any 2020 aquestes eren de 24,5 punts percentuals (el 86,6% enfront del 62,1%) i l'any 2022, de 31,8 punts percentuals (el 88% enfront del 56,2%).

GRÀFIC 31

Autopercepció de l'estat de salut de la població a Catalunya per nivells d'instrucció. 2017-2022 (%)

Font: elaboració pròpia amb dades de l'Enquesta de salut de Catalunya 2017-2022 (Departament de Salut).

Entre els infants, les desigualtats es fan presents en relació amb la percepció de l'estat de salut, i també sobre la prevalença de l'excés de pes o la probabilitat de tenir un trastorn mental, per exemple. Així, l'any 2023 la població de 4 a 14 anys de classe social baixa té el doble de probabilitats de patir un problema de salut mental (7,9%) que la població de classe

social alta (3,7%), mentre que la probabilitat es triplica entre la població amb progenitors amb estudis primaris (11,6%) i la població amb progenitors amb estudis superiors (3,1%) (Taula 14).

TAULA 14

Indicadors de salut de la població de 0 a 14 anys a Catalunya per classe social i nivells d'instrucció. 2022-2023 (%)

	Edat (anys)	Total	CLASSE SOCIAL PERSONAL PRINCIPAL			NIVELLS D'ESTUDIS MARE		
			Classe I	Classe II	Classe III	Univer-sitaris	Se-cun-daris	Primaris o sense estudis
Percepció positiva de l'estat de salut	0-14	96,6	97,7	98	95,5	97,7	95,8	96,5
Tenir excés de pes (sobrepès i obesitat)	0-14	31,7	25,8	25	38,2	22,4	36	47,3
Tenir sobrepès	0-14	18,7	17,2	18,1	20,2	14,5	21,2	21,1
Tenir obesitat	0-14	13	8,6	6,9	18	7,9	14,8	26,2
Probabilitat de tenir un trastorn mental	4-14	5,9	3,7	3,3	7,9	3,1	6,9	11,6

Nota: grups de classe social segons els nivells d'ocupació:

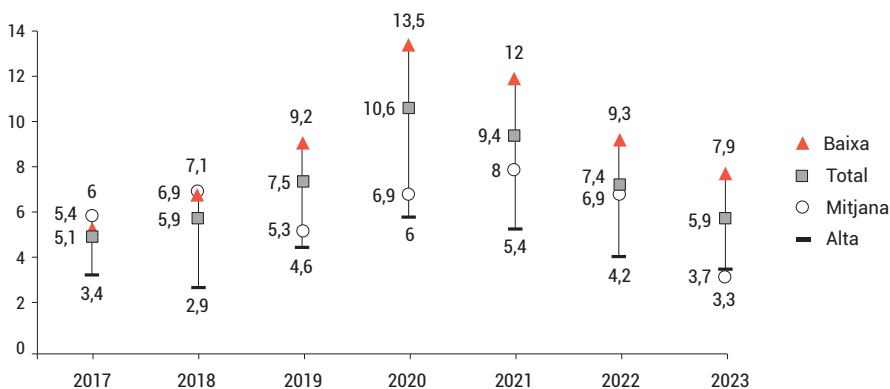
- Classe I. Directors i gerents i professionals universitaris.
- Classe II. Ocupacions intermèdies i treballadors per compte propi.
- Classe III. Treballadors manuals.

Font: elaboració pròpia amb dades de l'Enquesta de salut de Catalunya 2022-2023 (Departament de Salut).

Tal com succeïa amb l'evolució de l'estat de salut en la població adulta, les desigualtats en funció de la classe social i el nivell d'instrucció dels progenitors relacionades amb la probabilitat de patir un problema de salut mental entre la població infantil i juvenil no s'han reduït en els darrers anys. Mentre l'any 2017 hi havia una diferència de 2 punts percentuals entre els infants de classe social baixa i alta (el 3,4% enfront del 5,4%) i de 7,5 punts entre els infants amb progenitors de nivells d'estudis superiors i primaris (el 2,9% enfront del 10,4%), l'any 2023 aquesta diferència és de 4,2 (el 3,7% enfront del 7,9%) i 8,5 punts (el 3,1% enfront del 11,6%) respectivament (Gràfics 32 i 33).

GRÀFIC 32

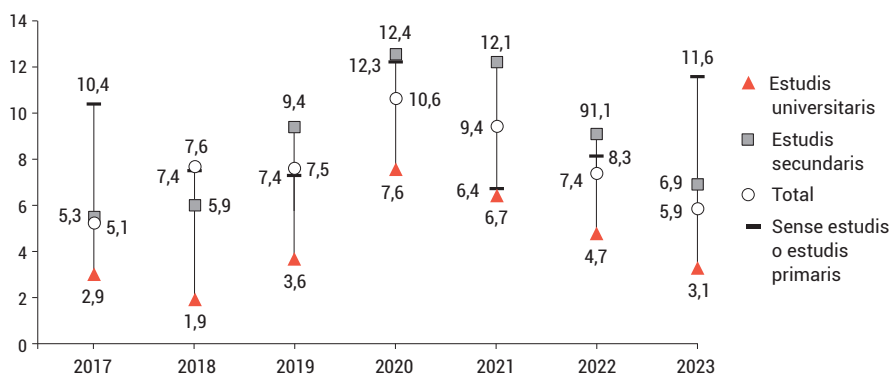
Evolució de la probabilitat de patir un problema de salut mental en la població de 4 a 14 anys, per classe social. Catalunya. 2017-2023 (%)

Font: elaboració pròpia amb dades de l'Enquesta de salut de Catalunya 2017-2022 (Departament de Salut).

GRÀFIC 33

Evolució de la probabilitat de patir un problema de salut mental en la població de 4 a 14 anys, per nivell d'estudis de la mare. Catalunya. 2017-2023 (%)

Font: elaboració pròpia amb dades de l'Enquesta de salut de Catalunya 2017-2022 (Departament de Salut).

Despesa pública i privada en salut

Per fer front a la gestió de la pandèmia, la despesa sanitària pública i privada a Catalunya ha experimentat un increment substancial a partir de l'any 2020, després d'un període d'un cert estancament de l'esforç inversor en salut. Aquesta mateixa evolució també està present al conjunt de l'Estat i de la Unió Europea (Taula 15 i Gràfic 34). Així, en despesa pública sobre el PIB, Catalunya es troba l'any 2021 en el 6,7% sobre el PIB, per damunt dels nivells vigents al llarg dels anys precedents, estancats al voltant del 5,4%. Aquest augment de l'esforç inversor fa que Catalunya se situï després d'anys per sobre del 6% de despesa pública sobre el PIB existent abans de la crisi econòmica de 2008-2013. Vistos els efectes diferencials de la pandèmia segons classes socials, la despesa pública en sanitat esdevé clau per fer front i compensar la influència dels condicionants d'origen social en l'accés als serveis bàsics.

Amb tot i això, Catalunya (6,7% i 2.755,8€ per càpita) encara se situa per sota de l'esforç inversor i de la despesa unitària existent a l'Estat espanyol (7,7% i 2.926,3€) i la Unió Europea (8,3% i 4.454,9€).

TAULA 15

Evolució de la despesa pública i privada en salut a Catalunya, Espanya i la Unió Europea, 2012-2021

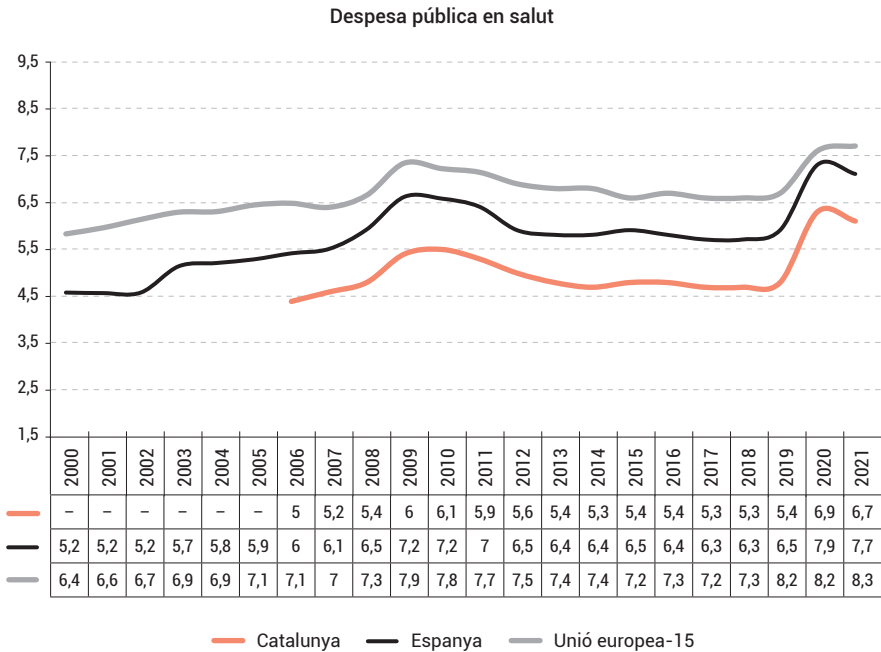
	DESPESES PÚBLICA SOBRE EL PIB (%)									
	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021
Catalunya	5,6	5,4	5,3	5,4	5,4	5,3	5,3	5,4	6,9	6,7
Espanya	6,5	6,4	6,4	6,5	6,4	6,3	6,3	6,5	7,9	7,7
Unió Europea-15	7,5	7,4	7,4	7,2	7,3	7,2	7,2	7,3	8,2	8,3
	DESPESES PRIVADA SOBRE EL PIB (%)									
Catalunya	2,3	2,4	2,5	2,3	2,2	2,3	2,4	2,4	2,6	2,8
Espanya	2,5	2,6	2,7	2,6	2,5	2,6	2,7	2,7	2,9	3,1
Unió Europea-15	2,2	2,3	2,3	2,2	2,2	2,2	2,2	2,2	2,2	2,2

DESPESA PÚBLICA PER CÀPITA (€)										
Catalunya	1.755,3	1.784,3	1.827,4	1.979,4	2.083,1	2.167,5	2.231,6	2.409,7	2.639,9	2.755,8
Espanya	1.967,9	1.962,8	2.007,9	2.153,4	2.253	2.339,4	2.406,8	2.489,2	2.718	2.926,3
Unió Europea-15	3.027,3	3.082,9	3.130,4	3.201,3	3.375,4	3.474,7	3.619,6	3.695,9	4.032,8	4.454,9
DESPESA PRIVADA PER CÀPITA (€)										
Catalunya	743	794,7	849,7	853,2	834,9	960,9	997,3	1.057,9	1.005,1	1.135,7
Espanya	758,5	801,4	849,8	866,1	895,7	978,5	1.020,5	1.039,2	997,9	1.160,5
Unió Europea-15	847,9	880,9	907,6	927,9	946	974	1.010,2	1.020,3	984,2	1.091,3

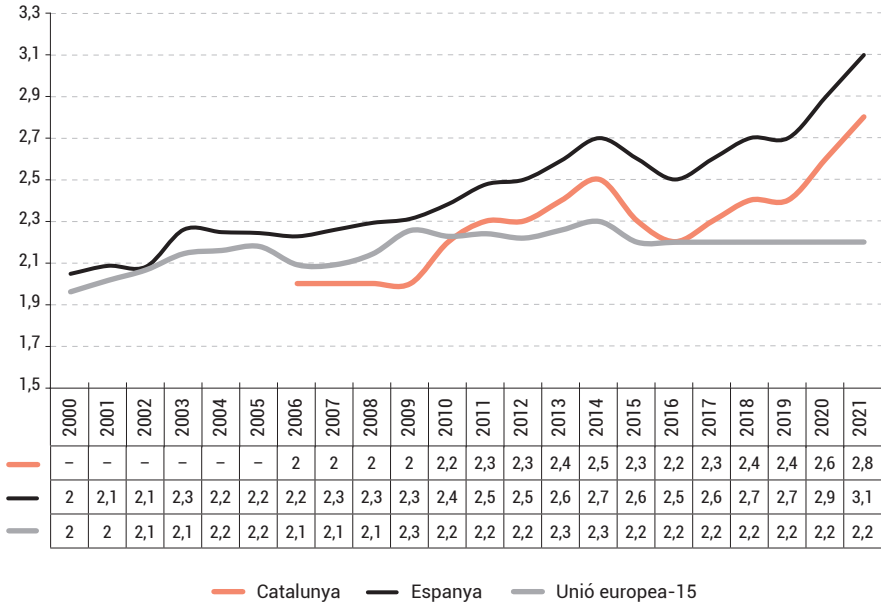
Font: elaboració pròpia amb dades del Departament de Salut d'acord amb la metodologia emprada pel System of Health Accounts (OECD i OMS).

GRÀFIC 34

Evolució de la despesa sanitària pública i privada sobre el PIB, per àmbit territorial. 2000-2021 (%)

Despesa privada en salut

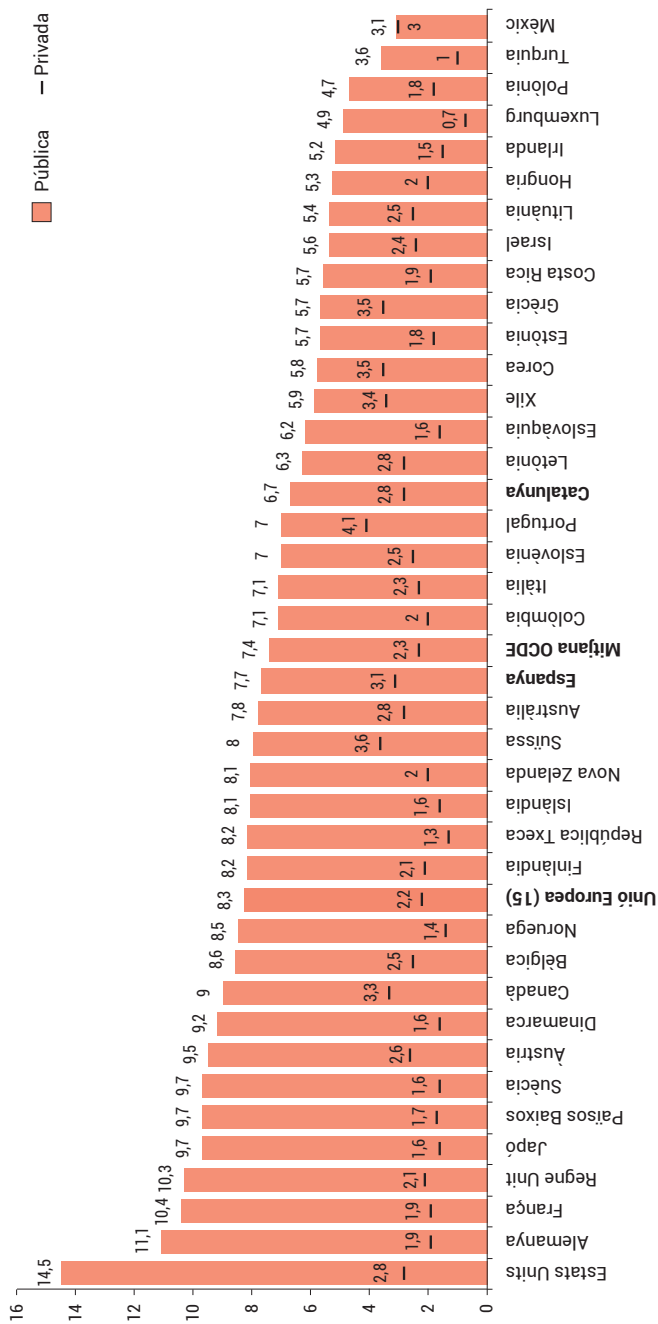

Font: elaboració pròpia amb dades del Departament de Salut d'acord amb la metodologia emprada pel System of Health Accounts (OECD i OMS). (Espanya i Unió Europea: Global Health Expenditure Database (Banc Mundial i OMS) fins a l'any 2011).

En termes comparats, Catalunya es troba en una posició no avantatjada en despesa sanitària pública sobre el PIB a escala internacional, per sota també de la mitjana dels països de l'OCDE, i molt lluny dels països europeus amb més despesa, com Alemanya, França, Països Baixos, Suècia, Àustria, Dinamarca o Bèlgica, tots ells per sobre del 8,5% del PIB (Gràfic 35).

GRÀFIC 35

Despesa sanitària pública i privada sobre el PIB per països europeus. 2021 (%)

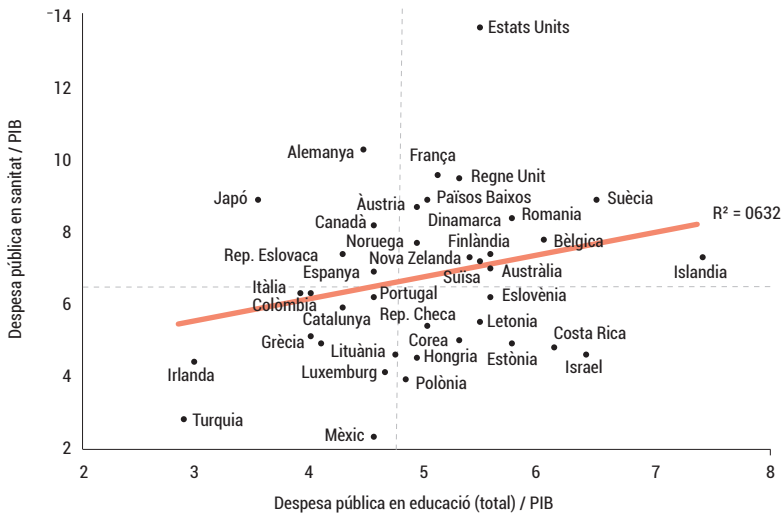
Font: elaboració pròpia amb dades del Departament de Salut d'acord amb la metodologia emprada pel System of Health Accounts (OECD i OMS).

Pel que fa a la despesa privada, Catalunya , amb un 2,8% sobre el PIB, es troba de nou per damunt de la mitjana de la Unió Europea (2,2%). En aquest cas, Espanya també mostra un nivell superior de finançament privat de la sanitat, amb un 3,1%, just per darrere dels països amb més despesa privada relativa com ara Portugal i Grècia. Cal destacar que en els darrers anys la despesa privada en salut ha augmentat de manera sostinguda en el temps.

Finalment, cal destacar que els nivells de despesa pública en salut sobre el PIB estan associats de forma significativa a la despesa pública en educació (Gràfic 36): els nivells de despesa sanitària estan associats en un 6,3% amb els de despesa educativa, una associació sensiblement inferior a la que s’observava en l’edició anterior de l’anuari. Catalunya se situa un cop més en el quadrant inferior esquerre, per sota dels nivells mitjans d’inversió del conjunt dels països de l’OCDE, tant en sanitat com en educació.

GRÀFIC 36

Despesa sanitària pública sobre el PIB i despesa pública en educació sobre el PIB, per països europeus. 2021

Font: elaboració pròpia amb dades de l'Idescat, l'OECD Statistics i l'Eurostat.

Gènere

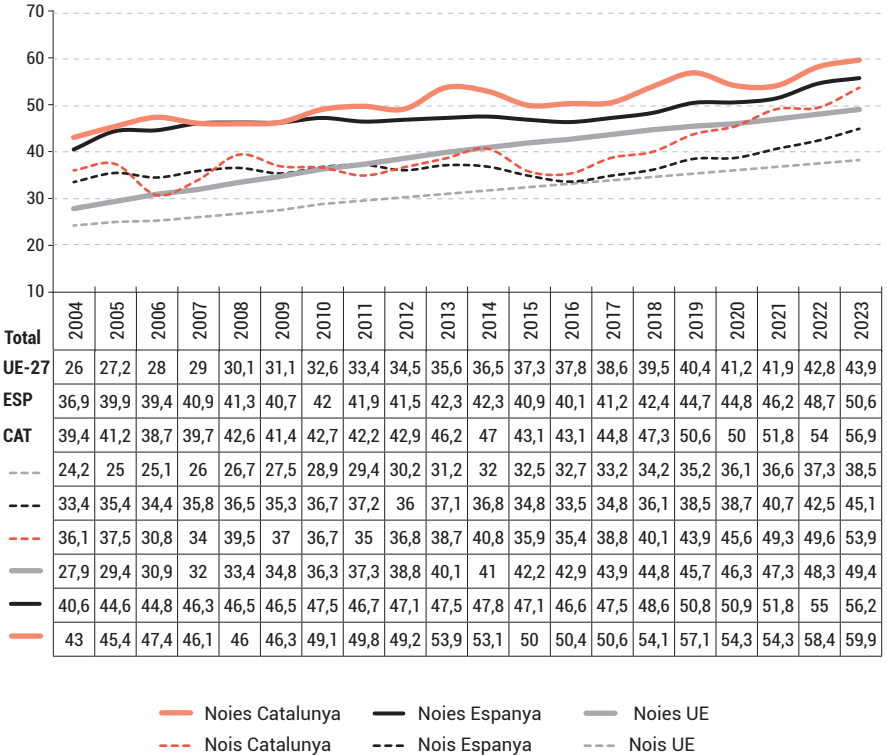
Desigualtats de gènere en les trajectòries formatives

El gènere és un dels factors que més incideixen, conjuntament amb l'origen social, en les desigualtats en els resultats educatius de la població. Amb caràcter general, les noies tendeixen a obtenir millors resultats i a allargar la trajectòria formativa més que els nois, però aquests acostumen a seguir els itineraris formatius que condueixen a ocupacions més qualificades o de més prestigi social.

Si prenem com a referència l'indicador d'assoliment d'estudis superiors per part de la població jove, per exemple, s'observa com la proporció de dones de 30 a 34 anys amb estudis terciaris és significativament més alta que la proporció d'homes d'aquesta edat. A Catalunya, l'any 2023, es va arribar al 59,9% de dones d'entre 30 i 34 anys amb estudis superiors, mentre que en el cas dels homes aquesta proporció se situa en el 53,9% (Gràfic 1).

GRÀFIC 37

Evolució de la taxa de població de 30 a 34 anys amb nivell d'instrucció superior per sexe i àmbit territorial. Catalunya, Espanya i UE-27. 2004-2023

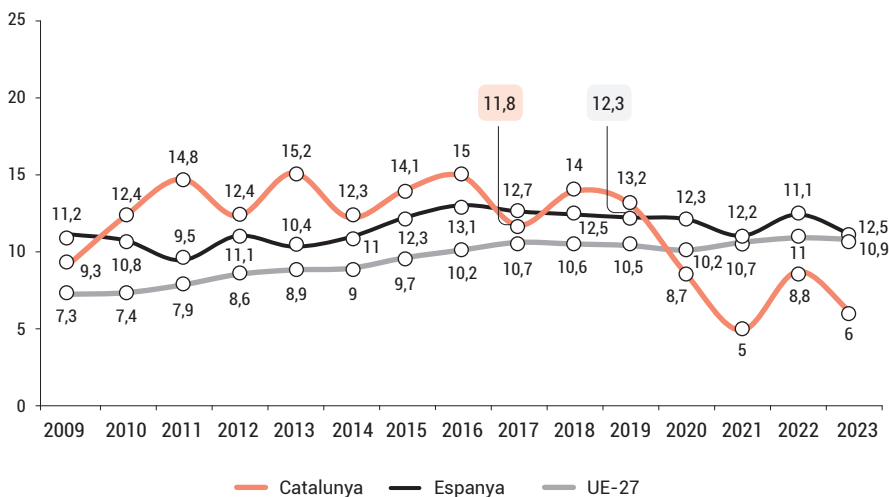

Font: elaboració pròpia amb dades del Ministeri d'Educació.

Les diferències entre homes i dones a Catalunya són més reduïdes, de prop de 6 punts percentuals, que les diferències existents al conjunt de l'Estat o de la Unió Europea, de prop d'11 punts. De fet, des de l'any 2016, la diferència de la taxa de dones i homes amb estudis superiors a Catalunya ha tendit a reduir-se (Gràfic 38).

GRÀFIC 38

Evolució de la diferència de la taxa de població de 30 a 34 anys amb nivell d'instrucció superior per sexe i àmbit territorial. Catalunya, Espanya i UE-27, 2009-2023 (% a favor de les dones)

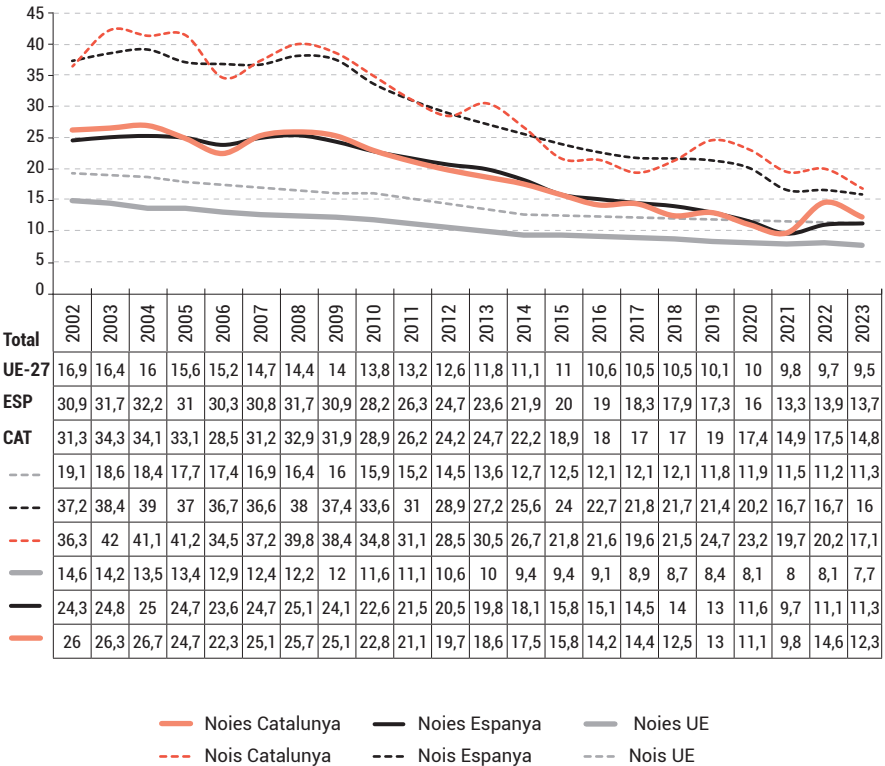

Font: elaboració pròpia amb dades de l'Eurostat i l'Idescat.

Si observem la tendència de l'abandonament prematur dels joves d'entre 18 i 24 anys, constatem una evolució similar, tot i que amb una prevalença de l'abandonament més alta en els nois (Gràfic 39). Així, els nois tenen l'any 2023 taxes d'abandonament del 17,1%, mentre que en les noies són del 12,3%. Aquestes diferències, que actualment són de menys de 5 punts percentuals, també han tendit a reduir-se a mesura que els nivells d'abandonament han anat baixant. De fet, l'any 2010, per exemple, eren de 12 punts percentuals a Catalunya.

GRÀFIC 39

Evolució de la taxa d'abandonament prematur per sexe i àmbit territorial. Catalunya, Espanya i UE-27. 2002-2023 (%)

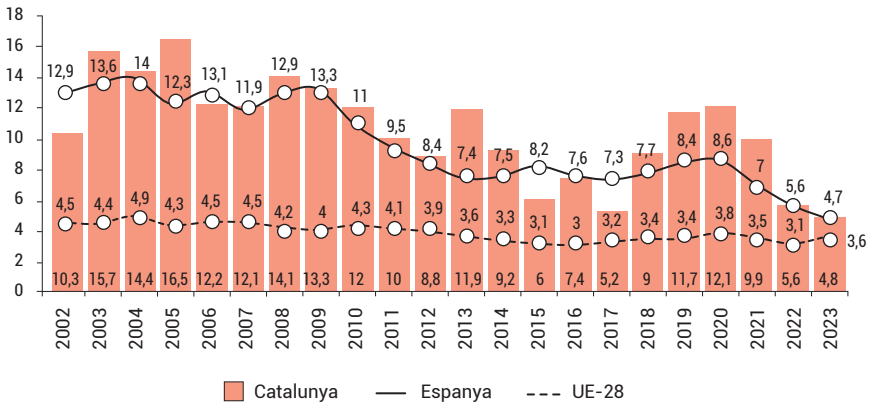

Font: Eurostat.

Des d'una perspectiva comparada, les diferències entre nois i noies en els nivells d'abandonament són lleugerament més altes a Catalunya que al conjunt de la Unió Europea, tot i que han tendit a igualar-se gràcies a l'evolució positiva experimentada. L'any 2023, les diferències al conjunt de la Unió Europea són de prop de 4 punts percentuals, mentre que a Catalunya són de 5 punts; l'any 2010, en canvi, com s'ha dit, aquestes diferències a Catalunya eren de 12 punts percentuals, mentre que al conjunt de la Unió Europea, eren semblants a les actuals, també de 4 punts (Gràfic 40).

GRÀFIC 40

Evolució de la diferència de la taxa d'abandonament prematur per sexe i àmbit territorial. Catalunya, Espanya i UE-28. 2002-2023 (% a favor dels homes)

Font: elaboració pròpia amb dades de l'Eurostat.

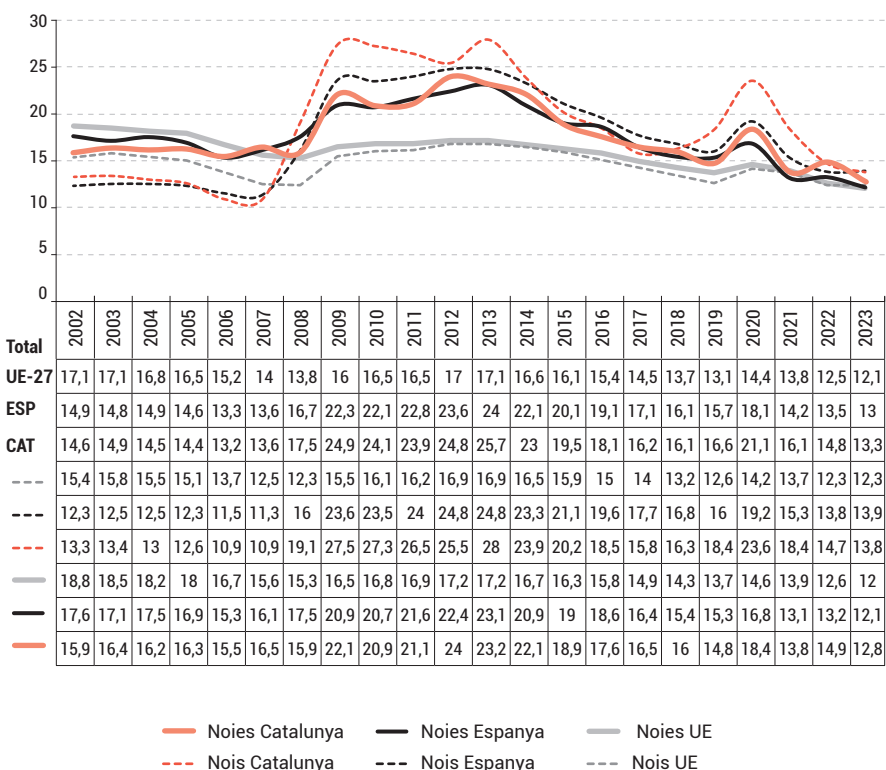
Les taxes d'abandonament escolar prematur més altes entre els nois no es tradueixen en general en unes taxes de joves de 18 a 24 anys que no estudien ni treballen, els anomenats NEET, també més altes (Gràfic 41). L'any 2023, el 13,8% dels nois ni estudia ni treballa, i aquesta proporció és del 12,8% en el cas de les noies.

De fet, les diferències entre nois i noies acostumen a ser inexistents en períodes de bonança econòmica. És només en períodes de crisi econòmica quan els nois presenten taxes d'inactivitat formativa i laboral més altes que les noies. Així, per exemple, és destacable que la crisi de la pandèmia va tenir un efecte més negatiu en els nois que en les noies: mentre les diferències en les taxes NEET a Catalunya són d'un punt percentual l'any 2023, o eren inexistents l'any 2018, l'any 2020 es van incrementar fins a cinc punts percentuals. Aquestes taxes en el cas dels nois van passar del 16,3% l'any 2018 al 23,6% l'any 2020. Aquesta prevalença dels nois que no estudien ni treballen es va situar molt per sobre de la mitjana estatal (19,2%) i especialment de l'europea (14,2%).

Pel que fa a les diferències entre nois i noies, en la Unió Europea sempre s’ha observat una diferència favorable als nois, els quals mostren taxes més baixes de NEET, mentre que a Espanya i Catalunya, la taxa continua afavorint les noies.

GRÀFIC 41

Evolució de la taxa de NEET per sexe i àmbit territorial. Catalunya, Espanya i UE-27. 2002-2023

Font: elaboració pròpia amb dades de l'Eurostat.

Desigualtats de gènere en els aprenentatges

Més enllà de les trajectòries, també existeixen diferències entre nois i noies pel que fa als aprenentatges. Les proves PISA i les proves de competències del Departament d'Educació ens ofereixen la possibilitat de comparar les puntuacions en diferents àmbits competencials entre nois i noies al final de l'etapa d'educació secundària.

En el cas de les proves PISA, cal destacar que, malgrat que l'evolució dels resultats globals hagi estat negativa des de l'edició de 2015, aquesta reducció no s'ha fonamentat en un increment generalitzat de les diferències entre nois i noies.

Actualment, el sistema educatiu es mostra més equitatiu per raó de gènere que fa una dècada en els resultats d'aquelles competències en les quals les noies obtenien pitjors resultats. Així, en el cas dels resultats en competència matemàtica, per exemple, mentre que l'any 2015 les diferències entre nois i noies eren de 18,3 punts a favor dels nois, l'any 2022 les diferències existents no són estadísticament significatives (Gràfic 42). O en competència científica, mentre que l'any 2015 les diferències eren de 13,1 punts a favor dels nois, l'any 2022 són també estadísticament no significatives (Gràfic 43).

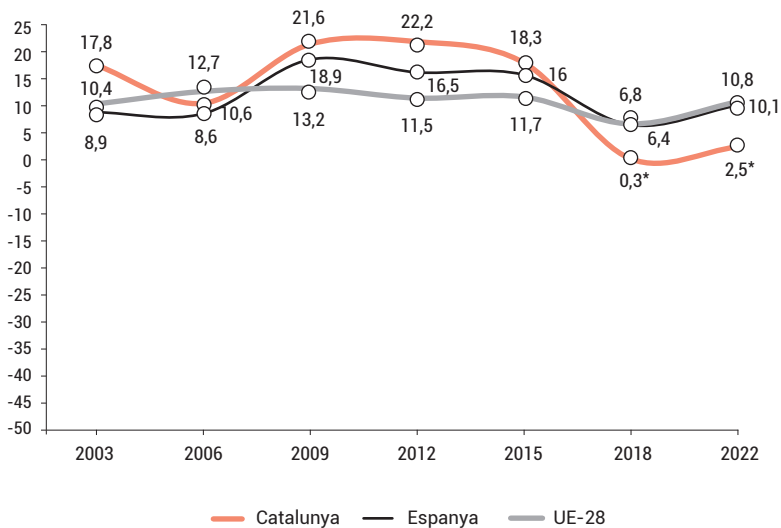
No obstant això, també cal posar de manifest que les diferències augmenten en la competència en la qual les noies obtenien més bons resultats. Així, en competència lectora, mentre que l'any 2015 les diferències eren de 14,4 punts a favor de les noies, l'any 2022 aquestes diferències han augmentat, i són de 34 punts (Gràfic 44).

En definitiva, tot i que les puntuacions han mostrat una evolució negativa tant en nois com en noies en els resultats de les proves PISA, el comportament dels nois des de 2015 ha estat més negatiu que el de les noies.

És important destacar, alhora, que des d'una perspectiva comparada les diferències entre nois i noies en els resultats són més baixes a Catalunya que a Espanya i a la Unió Europea en les competències matemàtica i científica, en les quals els nois han obtingut generalment més bons resultats, i són més grans en comprensió lectora, en la qual les noies presenten més bons resultats. Així, per exemple, en el cas de la competència matemàtica, mentre a Catalunya no hi ha ja diferències significatives entre nois i noies, en el conjunt de l'Estat i de la Unió Europea aquestes diferències són de 10 punts a favor dels nois; i en el cas de la comprensió lectora, mentre les diferències a Catalunya són de 34 punts a favor de les noies, a Espanya i a la Unió Europea les diferències són de prop de 25 punts.

GRÀFIC 42

Evolució de diferències de resultats en matemàtiques entre els nois i les noies de 15 anys a Catalunya. 2003-2022 (%)

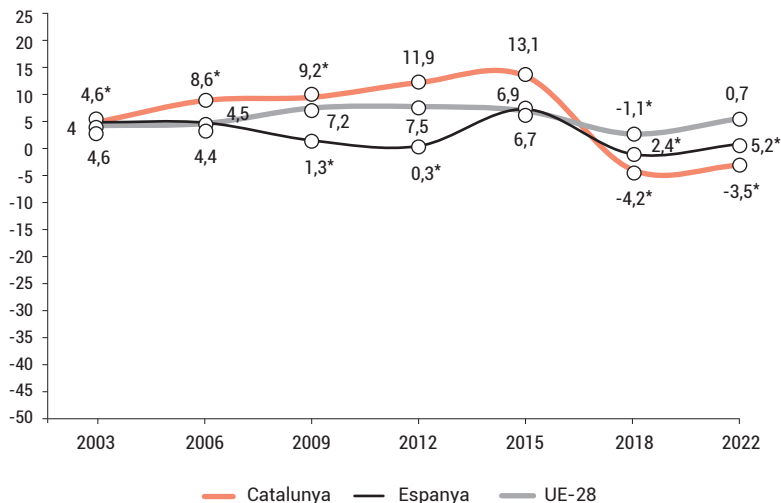

Nota: els valors positius indiquen una diferència de puntuacions favorable als nois, mentre que els valors negatius assenyalen una diferència de puntuacions favorable a les noies. Els valors amb l'asterisc representen diferències estadísticament no significatives. Les puntuacions en comprensió lectora del PISA 2018 no estan disponibles.

Font: elaboració pròpia amb les bases de dades OCDE-PISA 2003-2023.

GRÀFIC 43

Evolució de diferències de resultats en ciències entre els nois i les noies de 15 anys a Catalunya. 2003-2023 (%)

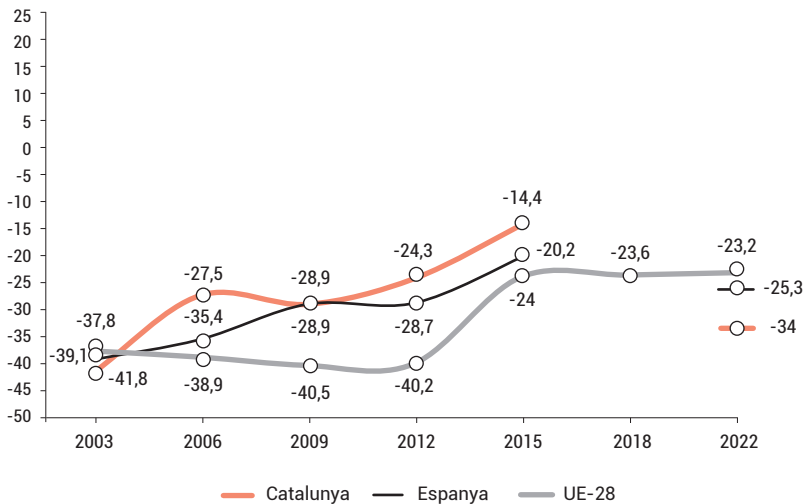

Nota: els valors positius indiquen una diferència de puntuacions favorable als nois, mentre que els valors negatius assenyalen una diferència de puntuacions favorable a les noies. Els valors amb l'asterisc representen diferències estadísticament no significatives. Les puntuacions en comprensió lectora del PISA 2018 no estan disponibles.

Font: elaboració pròpia amb les bases de dades OCDE-PISA 2003-2023.

GRÀFIC 44

Evolució de diferències de resultats en comprensió lectora entre els nois i les noies de 15 anys a Catalunya. 2003-2023 (%)

Nota: els valors positius indiquen una diferència de puntuacions favorable als nois, mentre que els valors negatius assenyalen una diferència de puntuacions favorable a les noies. Els valors amb l'asterisc representen diferències estadísticament no significatives. Les puntuacions en comprensió lectora del PISA 2018 no estan disponibles.

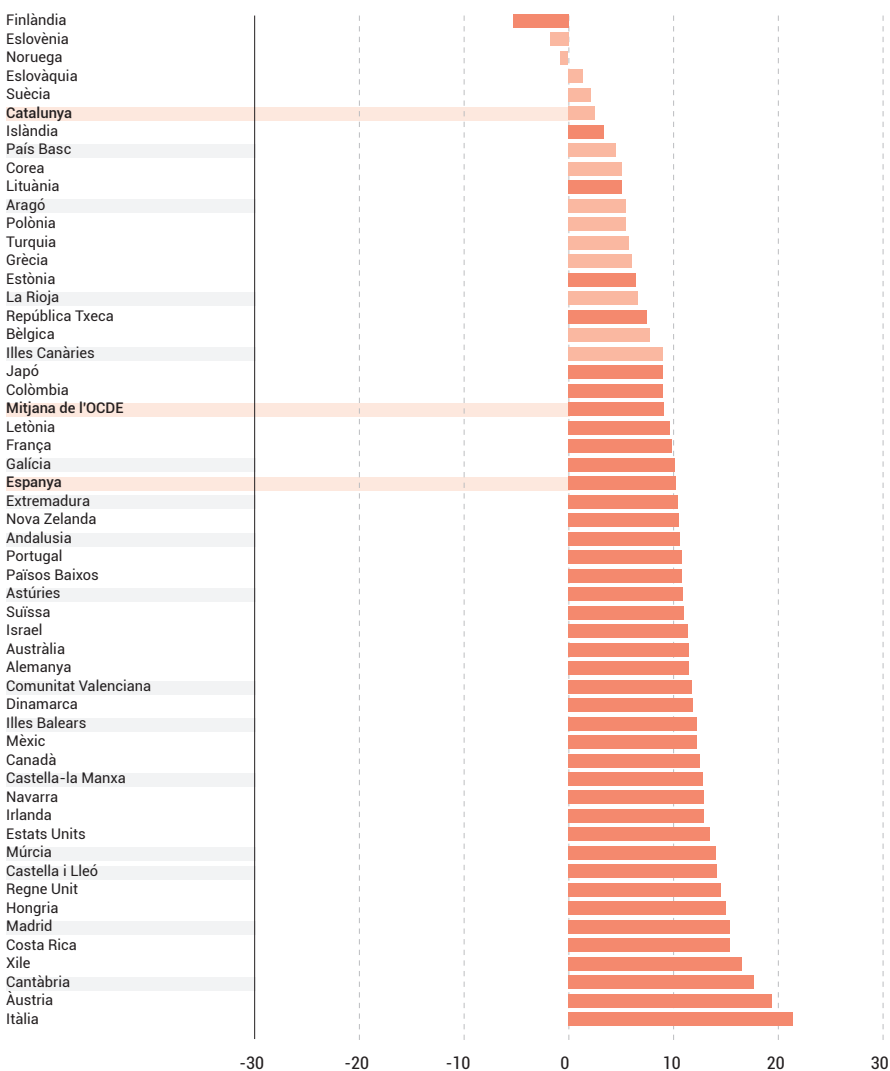
Font: elaboració pròpia amb les bases de dades OCDE-PISA 2003-2023.

La base de dades PISA també ens permet explorar les diferències de gènere per països europeus i comunitats autònomes. En aquest sentit, Catalunya se situa entre els països sense diferències de puntuacions en competència matemàtica i científica en funció del gènere (Gràfic 45). Aquest fet és significatiu sobretot si recordem que, en l'edició de 2015, Catalunya se situava en el tercer lloc a escala europea i en el segon lloc a escala autonòmica en desigualtat de gènere en competència matemàtica, per exemple. En l'edició de 2022, en canvi, Catalunya és la comunitat autònoma amb diferències més petites en els resultats de competència matemàtica i científica per raó de gènere, i només presenta diferències més grans en competència matemàtica que Noruega, Eslovàquia, Eslovènia i Suècia.

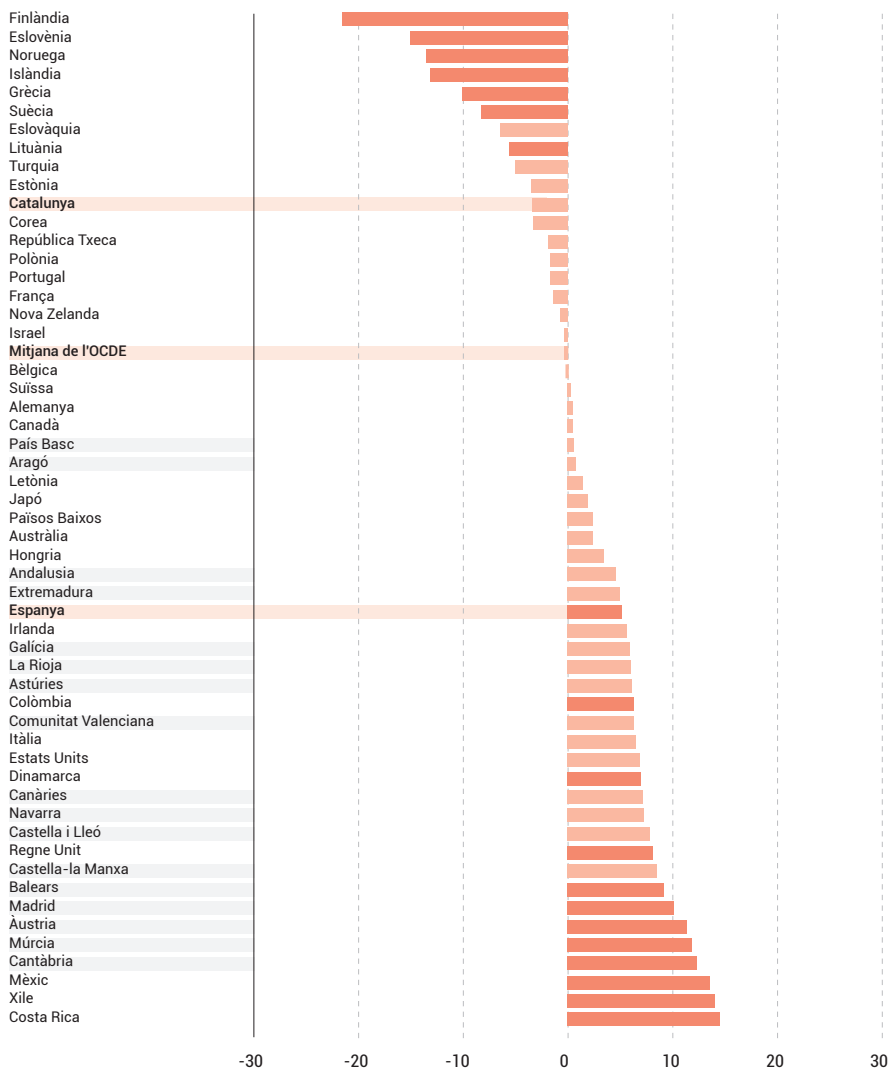
GRÀFIC 45

Diferències de puntuacions en matemàtiques i ciències entre els nois i les noies de 15 anys per països europeus i comunitats autònomes. PISA 2022 (%)

Diferències de puntuacions en matemàtiques

Diferències de puntuacions en ciències

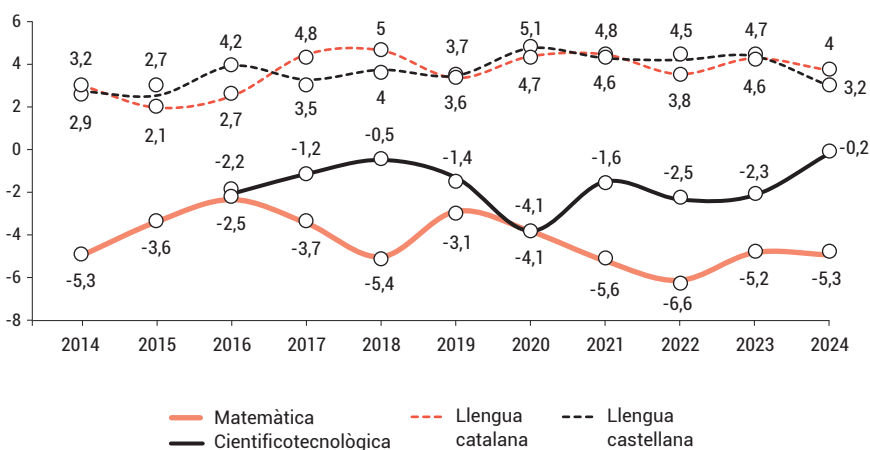
Nota: en taronja clar, diferències de puntuacions estadísticament no significatives entre nois i noies. Els valors positius signifiquen que la diferència és favorable als nois, mentre que els valors negatius indiquen que la diferència és favorable a les noies.

Font: elaboració pròpia amb la base de dades OCDE-PISA 2022.

Aquest comportament observat en les proves PISA també s'observa en les proves de competències bàsiques del Departament d'Educació a 4t d'ESO (Gràfic 46). Amb caràcter general, els nois obtenen més bons resultats en competència matemàtica i competència científicotecnològica, mentre que les noies obtenen més bons resultats en competència lingüística. Pràcticament, però, no hi ha diferències de gènere en la competència científicotecnològica, on la mitjana de puntuacions i la distribució dels nivells de competència gairebé no es diferencien, mentre que en matemàtiques els nois obtenen 5,3 punts més. D'altra banda, les noies obtenen 4 i 3,2 punts més que els nois en les proves de llengua catalana i castellana, respectivament. Aquesta diferència assenjala que les noies obtenen millors resultats en l'àmbit lingüístic, si bé són diferències que, com en el cas de les matemàtiques, són força contingudes, i que es mantenen més o menys estables al llarg del temps.

GRÀFIC 46

Evolució de les diferències de puntuacions per sexe en les proves de competències bàsiques a Catalunya. 2014-2024. (%)

Nota: Els valors positius signifiquen que la diferència és favorable als nois, mentre que els valors negatius indiquen que la diferència és favorable a les noies.

Font: Quaderns d'avaluació n.58 (proves de competències) del Departament d'Educació.

3

Els condicionants de sistema de l'èxit educatiu: gestió dels sistemes educatius i igualtat d'oportunitats

Bernat Albaigés i Gerard Ferrer-Esteban

La provisió de recursos al sistema educatiu

L'evolució de la despesa pública en educació

Hi ha consens en el si de la comunitat educativa que el sistema educatiu català presenta un dèficit estructural d'inversió. En aquest sentit, val a dir que la darrera dècada ha estat marcada per una tendència expansiva de la despesa pública en educació, en el marc d'una conjuntura econòmica favorable d'ençà de la sortida de la crisi del període 2008-2013, tot i el parèntesi de la crisi derivada de la pandèmia de la COVID-19 (Taula 16 i Gràfic 47).

Així, després del període 2009-2014, en què el pressupost liquidat del Departament d'Educació va decreïxer un 21,8% a preus corrents (un 28,1% a preus constants), d'ençà de l'any 2014 fins a l'any 2021 aquest pressupost ha augmentat un 52,9% a preus corrents (un 37% a preus constants). Si prenem com a referència el pressupost inicial del Departament d'Educació, en el període 2014-2023 aquest increment se situa en el 67,4% a preus corrents (un 37,1% a preus constants).

En relació amb aquesta evolució positiva, però, cal tenir present, en primer lloc, que **part de l'increment del pressupost queda absorbit per**

la tendència creixent de la demografia educativa al llarg de les dues darreres dècades. Des del curs 2008-2009 fins al curs 2022-2023 el nombre d'alumnat als ensenyaments de règim general ha augmentat en 218.481, un 18,2% més. Si prenem com a referència la despesa per estudiant, per tant, el pressupost liquidat es va reduir en un 28,4% en el període 2009-2014, i ha augmentat un 45% en el període 2014-2021 (un 54,7% si fem el càlcul amb el pressupost inicial en el període 2014-2023).

En segon lloc, cal destacar **que aquest augment pressupostari corregeix fonamentalment la reducció experimentada durant la crisi econòmica de 2008**, de tal forma que aquesta evolució positiva ha permès recuperar els nivells d'inversió globals existents l'any 2009. A preus corrents, el pressupost liquidat del Departament d'Educació és un 19,6% superior l'any 2021 respecte del que hi havia l'any 2009, tot i que a preus constants, encara és un 1,5% inferior. Si prenem com a referència el pressupost inicial per a l'any 2023, però, la despesa ha augmentat tant a preus corrents, un 35,9%, com a preus constants, un 2,3%. Previsiblement, doncs, el pressupost liquidat del Departament d'Educació de l'any 2023 se situarà per sobre de la despesa executada l'any 2009.

De fet, la despesa liquidada per estudiant encara se situa per sota de la de l'any 2009, si aquesta s'analitza a preus constants. L'any 2023, el pressupost inicial del Departament d'Educació per estudiant era un 15% més elevat que l'any 2009 a preus corrents, però un 13,5% inferior a preus constants. L'any 2021, el pressupost liquidat per estudiant era un 3,9% superior al de 2009, però un 14,5% inferior a preus constants.

I en tercer lloc, convé destacar, com veurem més endavant, que **la tendència expansiva del pressupost del Departament d'Educació no és una realitat singular de Catalunya, sinó que està present també al conjunt de l'Estat i de la majoria dels països de la Unió Europea, amb intensitats similars.** Això fa que la posició relativa que ocupa Catalunya continuï evidenciant l'existència d'un dèficit d'inversió, malgrat que la despesa hagi augmentat de manera significativa

TAULA 16
Evolució dels pressupostos del Departament d'Educació de la Generalitat de Catalunya. 2004-2023

2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023
Pressupost inicial Educació (M€)																			
3.376	3.759,3	4.177	4.540,2	4.881,3	5.122	5.317,6	4.894,3	4.611	4.611	4.157,5	4.442,6	4.442,6	4.821,1	4.821,1	4.821,1	5.671,9	5.671,7	6.555,6	6.960,4
Variació respecte a l'any anterior (%)																			
-	11,4	11,1	8,7	7,5	4,9	3,8	-8	-5,8	0	-9,8	6,9	0	8,5	0	0	17,6	0	15,6	6,2
Preus corrents (2004=100)																			
100	111,4	123,7	134,5	144,6	151,7	157,5	145	136,6	136,6	123,1	131,6	131,6	142,8	142,8	142,8	168	168	194,2	206,2
Preus corrents (2009=100)																			
-	-	-	-	-	100	103,8	95,6	90	90	81,2	86,7	86,7	94,1	94,1	94,1	110,7	110,7	128	135,9
Preus corrents (2014=100)																			
-	-	-	-	-	-	-	-	-	100	106,9	106,9	116	116	116	116	136,4	136,4	157,7	167,4
Per estudiant (no univ.) (€)																			
3.242,2	3.541	3.861,3	4.082,4	4.202,5	4.264,7	4.317	3.880,2	3.559,7	3.526	3.169,2	3.366,7	3.336,5	3.596,2	3.561,6	3.526,3	4.087,3	4.101,1	4.686,6	4.903,5
Preus constants (M€) (2004)																			
3.376	3.604,3	3.895,7	4.059,9	4.296,2	4.454,6	4.490	4.031,8	3.666,4	3.659,1	3.322,4	3.539,7	3.473,7	3.725	3.673,5	3.640,8	4.309	4.061,2	4.462	4.555,4
Preus constants (2004=100)																			
100	106,8	115,4	120,3	127,3	131,9	133	119,4	108,6	108,4	98,4	104,8	102,9	110,3	108,8	107,8	127,6	120,3	132,2	134,9
Preus constants (2004) per estudiant (no univ.) (%)																			
3.242,2	3.395,1	3.601,3	3.650,5	3.698,7	3.709	3.645,1	3.196,4	2.830,5	2.798	2.532,6	2.682,4	2.608,8	2.778,5	2.713,9	2.663	3.105,2	2.936,6	3.189,9	3.209,2

2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023
Preus constants (M€) (2009)																			
-	-	-	-	-	5.122	5.162,7	4.635,9	4.215,7	4.207,3	3.820,3	4.070	3.994,1	4.283,1	4.223,9	4.186,3	4.954,7	4.669,7	5.130,6	5.238
Preus constants (2009=100)																			
-	-	-	-	-	100	100,8	90,5	82,3	82,1	74,6	79,5	78	83,6	82,5	81,7	96,7	91,2	100,2	102,3
Preus constants (2009) per estudiant (no univ.) (€)																			
-	-	-	-	-	4.264,7	4.191,3	3.675,3	3.254,6	3.217,3	2.912,1	3.084,3	2.999,7	3.194,9	3.120,5	3.062	3.570,5	3.376,6	3.667,9	3.690
Preus constants (M€) (2014)																			
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	4.157,5	4.429,3	4.346,7	4.661,2	4.596,8	4.555,8	5.392,1	5.081,9	5.583,5	5.700,4
Preus constants (2014=100)																			
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	100	106,5	104,6	112,1	110,6	109,6	129,7	122,2	134,3	137,1
Preus constants (2014) per estudiant (no univ.) (€)																			
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	3.169,2	3.356,6	3.264,5	3.476,9	3.395,9	3.332,3	3.885,7	3.674,6	3.991,7	4.015,7
Pressupost inicial Generalitat (M€)																			
18.710,80	21.516,90	23.924,40	26.684,60	28.243,30	29.730,80	32.518,70	32.6300	29.727,30	29.727,30	31.862,10	32.483,10	32.483,10	34.029,70	34.029,70	34.029,70	42.179,20	42.179,20	48.863,3	51.639,9
Pressupost inicial sobre total (%) (amb interessos)																			
18	17,5	17,5	17	17,3	17,2	16,4	15	15,5	15,5	13	13,7	13,7	14,2	14,2	14,2	13,4	13,4	13,4	13,5
Deute públic respecte al PIB (%)																			
7,6	8,3	7,9	7,8	10	12,8	17,7	22,2	27,1	30,3	33	35,5	35,3	35,1	34,4	33,2	37,4	35,5	33,1	-

	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023
Saldo públic respecte al PIB																				
-0,4	-0,4	-0,2	-0,6	-2,5	-2,4	-4,5	-4,1	-2,8	-2,2	-2,7	-2,9	-0,9	-0,5	-0,4	-0,6	-0,5	-0,4	-1,5	-	-
Pressupost liquidat Educació (M€)																				
3.368,9	3.776,3	4.271,3	4.643,5	5.070,4	5.393,1	5.282,3	5.018,7	4.490,9	4.325,9	4.220,1	4.595,4	4.729,3	4.965,4	5.177,6	5.435,4	5.962,8	6.451,5	-	-	-
Variació respecte a l'any anterior (%)																				
-	12,1	13,1	8,7	9,2	6,4	-2,1	-5	-10,5	-3,7	-2,4	8,9	2,9	5	4,3	5	9,7	8,2	-	-	-
Preus corrents (2004=100)																				
100	112,1	126,8	137,8	150,5	160,1	156,8	149	133,3	128,4	125,3	136,4	140,4	147,4	153,7	161,3	177	191,5	-	-	-
Preus corrents (2009=100)																				
-	-	-	-	-	100	97,9	93,1	83,3	80,2	78,2	85,2	87,7	92,1	96	100,8	110,6	119,6	-	-	-
Preus corrents (2014=100)																				
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	100	108,9	112,1	117,7	122,7	128,8	141,3	152,9	-	-	-
Per estudiant (no univ.) (€)																				
3.235,4	3.557	3.948,5	4.175,2	4.365,3	4.490,4	4.288,4	3.978,8	3.467	3.308	3.216,9	3.482,5	3.551,8	3.703,8	3.825	3.975,6	4.297	4.664,9	-	-	-
Preus constants (M€) (2004)																				
3.368,9	3.620,6	3.983,7	4.152,3	4.462,6	4.690,3	4.460,1	4.134,2	3.570,9	3.432,8	3.372,5	3.661,4	3.697,8	3.836,4	3.945,2	4.104,6	4.530,1	4.619,6	-	-	-
Preus constants (2004=100)																				
100	107,5	118,2	123,3	132,5	139,2	132,4	122,7	106	101,9	100,1	108,7	109,8	113,9	117,1	121,8	134,5	137,1	-	-	-

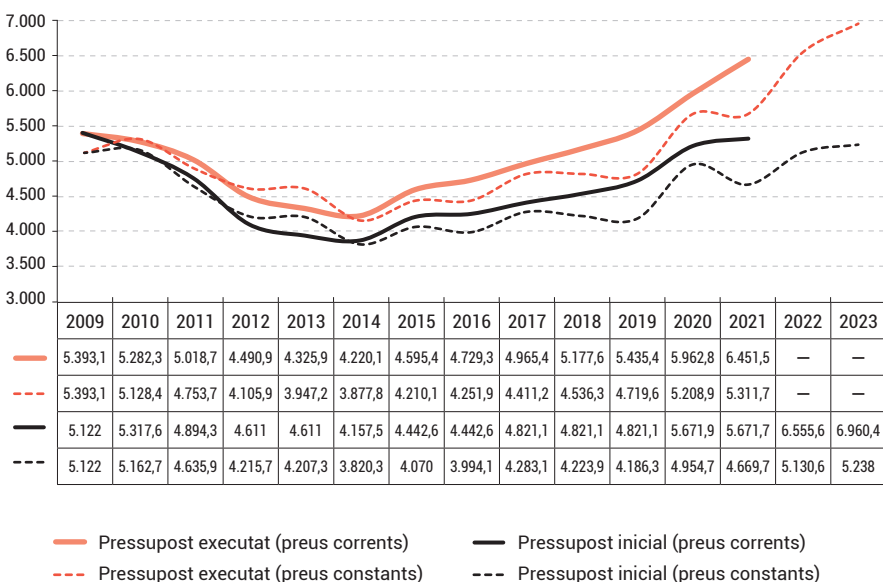

2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023
Preus constants (2004) per estudiant (no univ.) (€)																			
3.235,4	3.410,4	3.682,6	3.733,5	3.842	3.905,3	3.620,9	3.277,6	2.756,8	2.625	2.570,8	2.774,7	2.777,2	2.861,6	2.914,5	3.002,2	3.264,5	3.340,3	-	-
Preus constants (M€) (2009)																			
-	-	-	-	-	5.393,1	5.128,4	4.753,7	4.105,9	3.947,2	3.877,8	4.210,1	4.251,9	4.411,2	4.536,3	4.719,6	5.208,9	5.311,7	-	-
Preus constants (2009=100)																			
-	-	-	-	-	100	95,1	88,1	76,1	73,2	71,9	78,1	78,8	81,8	84,1	87,5	96,6	98,5	-	-
Preus constants (2009) per estudiant (no univ.) (€)																			
-	-	-	-	-	4.490,5	4.163,4	3.768,7	3.169,8	3.018,3	2.956	3.190,4	3.193,3	3.290,4	3.351,2	3.452,1	3.753,6	3.840,8	-	-
Preus constants (M€) (2014)																			
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	4.220,1	4.581,7	4.627,2	4.800,6	4.936,7	5.136,2	5.668,7	5.780,6	-	-
Preus constants (2014=100)																			
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	100	108,6	109,6	113,8	117	121,7	134,3	137	-	-
Preus constants (2014) per estudiant (no univ.) (€)																			
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	3.216,9	3.472,1	3.475,2	3.580,9	3.647	3.756,8	4.085	4.179,8	-	-

Font: elaboració pròpia amb dades del Departament d'Economia i del Departament d'Educació.

GRÀFIC 47

Evolució del pressupost inicial i de l'executat del Departament d'Educació a preus corrents i preus constants. 2009-2023 (M€)

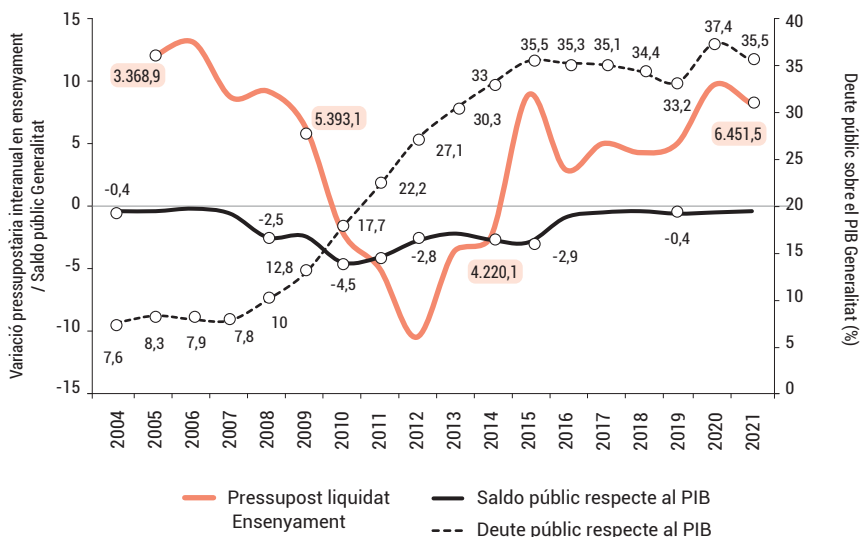

Font: Departament d'Educació.

Si bé la gestió de la crisi econòmica de 2008 es va fonamentar en una reducció dels pressupostos públics, amb mesures d'austeritat consistents en la reducció del dèficit públic i en la contenció del deute públic, que va passar del 7,8% del PIB el 2007 al 35,5% de l'any 2015 (Gràfic 48), l'equilibri pressupostari assolit d'aleshores ençà ha afavorit que la crisi derivada de la pandèmia de la COVID-19 s'hagi gestionat a partir de pressupostos expansius Gràfic 49).

GRÀFIC 48

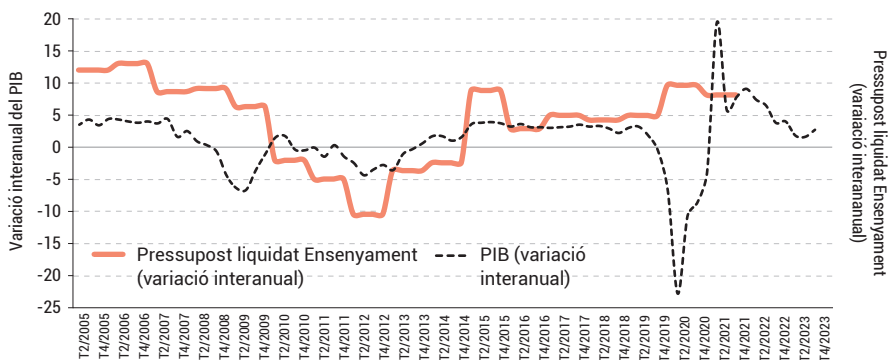
Evolució dels indicadors de finançament de la Generalitat de Catalunya. 2004-2021

Font: elaboració pròpia amb dades de l'Idescat i del Departament d'Educació.

GRÀFIC 49

Evolució del PIB interanual i del pressupost liquidat del Departament d'Educació a Catalunya. 2001-2023

Font: elaboració pròpia amb dades de l'Idescat. Comptabilitat trimestral. Revisió 2019. Producte interior brut a preus corrents. Dades corregides d'estacionalitat.

Les dades sobre l'evolució del finançament de l'educació, no només del pressupost del Departament d'Educació, també evidencien la incidència de la conjuntura econòmica sobre els nivells de despesa. Fins a l'any 2009, en temps de bonança econòmica, la inversió en educació a Catalunya es va caracteritzar per un creixement sostingut, amb un increment d'un punt percentual de la despesa sobre el PIB, del 3,07% de l'any 2000 fins al 4,15% de l'any 2009, i la despesa unitària per estudiant no universitari, dels 2.392,06€ de l'any 2000 als 5.739,2€ de l'any 2009 (Taula 17 i Gràfic 50).

A partir de l'any 2009, la inversió pública en educació inicia un període de decreixement també sostingut: la despesa sobre el PIB cau del 4,15% de l'any 2009 fins al 3,45% de l'any 2014, i la despesa unitària no universitària, dels 5.739,2€ de l'any 2009 als 4.227,9€ de l'any 2014. En aquest període, el pressupost liquidat del Departament d'Educació va passar dels 5.393,1 milions d'euros el 2009 als 4.220,1 milions d'euros el 2014, mentre que la despesa total en educació, dels 8.306,1 milions d'euros als 6.736,3 milions d'euros.

Durant el període 2014-2022, la despesa sobre el PIB creix lleugerament, del 3,45% al 3,67% (segons dades del Ministeri d'Educació, o del 3,63% al 3,96%, segons l'estimació que fa el Departament d'Educació), mentre que la despesa unitària, dels 4.227,9€ per estudiant, als 5.465,3€. Alhora, el pressupost liquidat del Departament d'Educació s'ha incrementat dels 4.220,1 milions d'euros de 2014 als 6.451,5 milions d'euros de 2021, i la despesa total en educació, dels 6.736,3 milions d'euros als 9.361 milions d'euros de 2022.

Aquesta evolució de la despesa pública no universitària és força equivalent a la del conjunt de l'Estat. Tot i que en el període 2009-2014 la reducció va ser més intensa a Catalunya (26,3%) que al conjunt de l'Estat (22,9%), l'increment experimentat en el període 2014-2021 també ha estat més intens a Catalunya (38,5%) que a Espanya (32,3%). Això ha fet que, d'ençà de l'any 2009, la despesa unitària hagi augmentat un 2% a Catalunya i un 2,1% al conjunt de l'Estat.

Amb tot i això, aquesta evolució de la inversió en educació es produeix en un sistema educatiu amb un dèficit estructural d'inversió pública, quan hom ho analitza des d'una perspectiva comparada en funció del nivell de riquesa de cada àmbit territorial, amb nivells de despesa pública en educació sobre el PIB a Catalunya netament inferiors a la mitjana espanyola i europea. Mentre Catalunya té una despesa pública en educació (universitària i no universitària) sobre el PIB del 3,96% l'any 2022, al conjunt de l'Estat aquesta és del 4,71%, i al conjunt de la Unió Europea, del 5,02% (2020). A Catalunya, doncs, l'esforç inversor en educació és un 21,1% inferior que la mitjana europea.

Pel que fa a l'eficiència del sistema, d'una banda, cal destacar, des d'una perspectiva evolutiva, que la millora dels nivells d'inversió en educació dels darrers anys no ha anat acompanyada d'una millora dels resultats educatius pel que fa a l'adquisició dels aprenentatges al llarg de l'educació bàsica, si fem cas dels resultats de les proves de competències, tot i que sí que s'han consolidat les trajectòries escolars més enllà dels ensenyaments obligatoris, amb una reducció sostinguda de l'abandonament escolar prematur. La pandèmia de la COVID-19 ha fet més ineficient el sistema educatiu, perquè ha comportat un increment dels recursos que s'hi destinen i un empitjorament dels resultats.

D'altra banda, des d'una perspectiva comparada respecte a la mitjana espanyola i europea, també cal posar de manifest que el nostre sistema educatiu no és especialment eficient perquè combina actualment baixos nivells comparats d'inversió pública amb baixos nivells d'adquisició de competències i alts nivells d'abandonament educatiu prematur, tot i que també amb nivells alts d'instrucció superior de la població jove.

També és cert que els resultats de la recerca en economia de l'educació posen en qüestió la relació directa existent entre la despesa pública en educació i l'èxit educatiu, especialment a partir de determinats nivells de despesa, en què el rendiment de la inversió esdevé cada cop més marginal, i també que l'impacte de les restriccions pressupostàries es

manifesten de manera diferida en el temps, o quan apareixen episodis que estressen de manera significativa el sistema.²

La inversió en concerts educatius ha presentat una evolució similar, molt condicionada pel cicle econòmic, encara que sense variacions tan pronunciades. Durant el període 2009-2014, aquesta despesa va passar dels 3.121,2€ per alumne als 2.827,5€ per alumne (un 9,4% menys), mentre que en el període 2014-2022, aquesta s'ha incrementat fins als 3.901,3€ per alumne (un 38% més a preus corrents, 17,5% a preus constants). Si prenem com a referència l'any 2021, amb dades consolidades, les fluctuacions són equivalents a l'evolució de la despesa unitària per estudiant no universitari. Cal afegir, a més, que la despesa unitària en centres concertats no ha recuperat encara els nivells d'inversió existents l'any 2009, si es calcula a preus constants (amb una reducció del 2,2%).

La millora del finançament dels concerts i la pèrdua de pes del nombre d'alumnat en centres concertats, que ha passat del 27,8% l'any 2014 al 25% l'any 2022, són factors que contribueixen a aquest increment de la despesa unitària en centres concertats. En tot cas, l'increment de despesa en concerts durant el període 2014-2022 coincideix amb una reducció del pes de la inversió en concerts sobre la despesa en educació no universitària, que passa del 18,6% al 17,9%.

La despesa unitària en concerts a Catalunya és lleugerament superior a la del conjunt de l'Estat, que l'any 2022 és de 3.901,3€ per estudiant, prop de 250€ més per alumne.

.....

2. *L'Anuari 2011* ja destacava la manca d'associacions estadísticament significatives entre la despesa pública en educació i bona part dels indicadors d'èxit educatiu, especialment quan es controlen els factors de riquesa. Per comunitats autònomes, a paritat de PIB, només roman una relació estadísticament significativa però feble entre la despesa pública en educació no universitària per estudiant i els nivells d'abandonament educatiu prematur: a més despesa, menys abandonament.

TAULA 17
Evolució dels indicadors de despesa pública en educació per àmbit territorial. Catalunya, Espanya i UE-28.
2000-2022

	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022 ^p
Despesa pública en educació (no universitària) / PIB (%)																							
Catalunya																							
	2,41	2,31	2,40	2,66	2,71	2,77	2,83	2,89	3,07	3,44	3,41	3,27	3,07	2,91	2,84	2,99	2,97	2,95	2,97	2,98	3,49	3,49	3,00
Espanya																							
	2,92	2,87	2,94	3,10	3,10	3,08	3,39	3,42	3,60	4,06	3,97	3,82	3,64	3,56	3,52	3,51	3,50	3,47	3,44	3,48	4,06	4,01	3,61
UE-27																							
	-	3,91	3,88	3,92	3,85	3,8	3,81	3,81	3,9	4,17	4,16	3,98	3,95	4,10	3,72	3,63	-	3,49	3,51	3,51	3,75	-	-
Despesa pública en educació (universitària) / PIB (%)																							
Catalunya																							
	0,52	0,51	0,53	0,63	1,06	0,65	0,59	0,62	0,68	0,71	0,78	0,75	0,67	0,65	0,61	0,64	0,60	0,61	0,59	0,61	0,72	0,71	0,67
Espanya																							
	0,57	0,58	0,57	0,73	0,80	0,69	0,74	0,78	0,85	0,91	0,98	0,94	0,87	0,84	0,82	0,81	0,77	0,78	0,77	0,78	0,87	0,88	0,88
UE-27																							
	-	1,08	1,12	1,11	1,1	1,12	1,1	1,11	1,14	1,21	1,25	1,27	1,23	1,24	1,24	1,18	-	1,18	1,19	1,19	1,27	-	-

	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022 ^p	
Despesa pública en educació (total) / PIB (%)																								
Catalunya																								
	3,07	2,96	3,07	3,37	3,84	3,52	3,51	3,60	3,87	4,15	4,19	4,02	3,74	3,56	3,45	3,62	3,57	3,56	3,56	3,59	4,20	4,20	4,20	3,67
Espanya																								
	4,11	4,03	4,05	4,26	4,33	4,22	4,23	4,32	4,59	4,97	4,95	4,76	4,51	4,41	4,34	4,32	4,27	4,25	4,21	4,26	4,93	4,89	4,89	4,48
Catalunya (1)																								
	3,22	3,07	3,21	3,27	3,33	3,46	3,59	3,66	3,92	4,25	4,34	4,16	3,88	3,69	3,63	3,70	3,65	3,62	3,66	3,70	4,22	4,21	4,21	3,96
Espanya (2)																								
	4,37	4,33	4,37	4,43	4,47	4,32	4,33	4,39	4,66	5,04	4,95	4,76	4,51	4,40	4,34	4,32	4,27	4,25	4,21	4,26	4,93	4,89	4,89	4,71
UE-27 (3)																								
	4,88	4,99	5	5,03	4,95	4,92	4,91	4,92	5,04	5,38	5,41	5,25	5,18	5,34	4,96	4,81	-	4,67	4,70	4,70	5,02	-	-	-
Despesa pública en educació (no universitària) per estudiant (€)																								
Catalunya																								
	2.392,1	2.506,5	2.796,3	3.310,3	3.562,7	3.860,6	4.952,6	5.265,5	5.494,9	5.739,2	5.583,7	5.159	4.589,1	4.274,3	4.227,9	4.623,8	4.748,8	4.869,7	5.021,9	5.189,8	5.344,5	5.853,7	5.465,3	5.465,3
Espanya																								
	2.714,4	2.919,5	3.225,5	3.627,9	3.853,1	4.120,4	4.870,3	5.185	5.510,5	5.827,7	5.593,2	5.217,6	4.739,4	4.531,1	4.495	4.670,3	4.802,5	4.952,6	5.066,2	5.280,7	5.478,4	5.947,7	5.881,8	5.881,8
UE-27																								
	-	1,08	1,12	1,11	1,1	1,12	1,1	1,11	1,14	1,21	1,25	1,27	1,23	1,24	1,24	1,18	-	1,18	1,19	1,19	1,27	-	-	-
Despesa pública en educació (no universitària) per estudiant en relació PIB per capita (%)																								
Catalunya																								
	12,3	12	12,8	14,5	14,9	15,4	18,5	18,8	19,5	21,4	20,7	19,5	17,8	16,6	16	16,7	16,6	16,4	16,5	16,6	19,4	19,6	19,6	16,8
Espanya																								
	17	17	17,8	19,1	19,2	19,4	21,5	21,8	22,8	25,3	24,3	22,9	21,5	20,7	20,2	20,1	20	19,8	19,7	20	23,2	23,1	20,9	20,9

	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022 ^P	
Despesa pública en ensenyaments privats (concertats) / Despesa pública en educació (no universitària) (%)																								
Catalunya																								
	21,72	22,04	21,28	18,10	18,31	18,12	17,47	15,98	16,01	16,37	15,61	16,10	17,54	17,65	18,57	18,39	17,86	17,86	17,59	18,10	17,34	17,88		
Espanya																								
	14,17	14,64	14,59	13,70	13,85	13,95	13,87	13,52	13,58	13,58	13,63	14,23	15,19	15,55	15,89	15,64	15,54	15,34	15,29	15,33	15,37	15,17	15,44	
Estudiants centres concertats (no universitaris) / estudiants no universitaris (%)																								
Catalunya																								
	42,1	35,4	35,2	35	34,4	33,1	32,5	32,1	31	30,1	29,4	28,7	28,4	28,3	27,8	27,8	27,5	27,43	27,18	26,78	26,30	25,88	25,04	
Espanya																								
	31,7	24,7	25,5	25,7	25,7	25,7	25,8	26,2	26,1	26,2	25,9	25,6	25,6	25,5	25,5	25,6	25,6	25,66	25,55	25,58	25,38	25,18	24,80	
Despesa pública centres privats / estudiants en centres concertats (no universitaris) (€)																								
Catalunya																								
	1.430,5	1.808,7	1.964,9	1.987,8	2.198,9	2.449,1	2.659,9	2.621	2.838,7	3.121,2	2.963,7	2.893,8	2.839	2.664,3	2.827,5	3.062	3.085,5	3.169,7	3.250,4	3.408,5	3.679,1	3.921,6	3.901,3	
Espanya																								
	1.322	1.886	2.013	2.107,7	2.265,8	2.441,6	2.621,4	2.672,8	2.862,2	3.026,2	2.943,1	2.896,9	2.818,3	2.758,1	2.800,2	2.859	2.915,3	2.960,2	3.031,9	3.164,3	3.317,6	3.583	3.662,5	

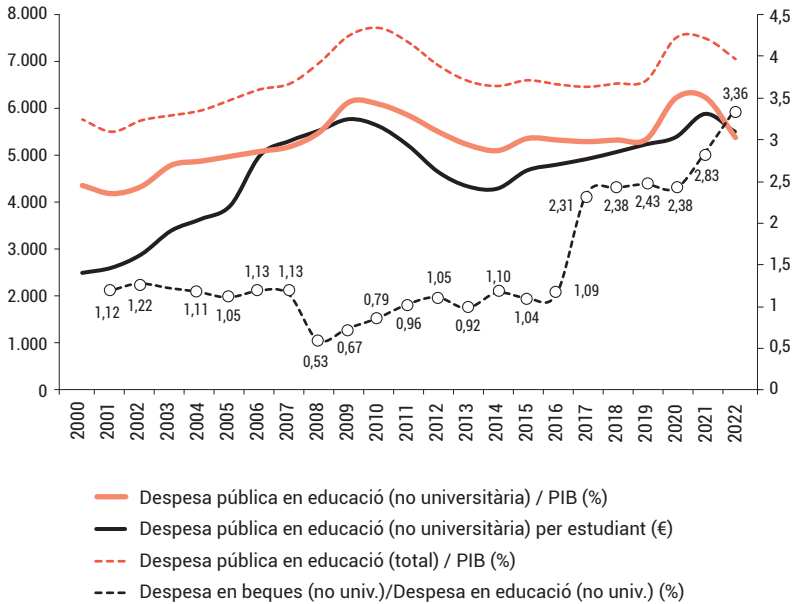
Notes:

- (1) Les dades de despesa pública estan calculades a partir de l'estadística Gasto público en educación en España. A més, s'incorporen els càlculs (1) del Departament d'Educació, (2) del Ministeri d'Educació i (3) de l'Eurostat.
- (2) La despesa pública per a Catalunya i Espanya no incorpora el finançament privat de les universitats. En canvi, inclou la despesa de beques per exemple.
- (3) Les dades corresponents a la Unió Europea són estimades per l'Eurostat.
- (4) Les dades estan calculades en PIB a preus corrents.
- (5) Les dades d'estudiants en centres concertats corresponents a l'any 2000 incorporen tots els estudiants matriculats en centres privats.
- (6) A partir del 2003, es compta la despesa de les corporacions locals.
- (7) Les dades corresponents a la UE-27 referents a l'educació no universitària fan referència a l'educació no superior. Així mateix, les dades referents a l'educació universitària fan referència a les dades referents a l'educació superior (en el cas espanyol, per exemple, inclouria també la despesa en formació professional de cicle superior).

Font: elaboració pròpia amb dades del Ministeri d'Educació, l'INE i l'Eurostat.

GRÀFIC 50

Evolució dels indicadors de despesa pública en educació a Catalunya. 2000-2022

Font: elaboració pròpia amb dades del Ministeri d'Educació, l'INE i l'Eurostat.

L'expansió del pressupost en el període 2014-2021 s'ha concentrat bàsicament a l'educació infantil de segon cycle, l'educació primària i l'educació secundària, que són aquelles etapes que concentren les partides pressupostàries més importants, amb un augment de 1.811,5 milions d'euros, en part per la contractació de nou personal docent i d'atenció educativa, i també a altres àmbits com ara l'Administració general educativa, amb un augment de 118 milions d'euros, i a l'educació infantil de primer cycle, amb un augment de 73,1 milions d'euros. En valors relatius, l'increment més accentuat en aquest període ha estat el de l'educació infantil de primer cycle, amb un augment del 376,8%. Val a dir que aquests també van ser els àmbits més afectats per la crisi: en particular l'educació infantil de segon cycle, l'educació primària i l'educació secundària va experimentar

una reducció de 890,8 milions d'euros durant el període 2009-2014, bàsicament relacionada amb els salaris i les dotacions del personal docent, seguit de l'educació infantil de primer cicle, amb un decrement de 127,8 milions d'euros en aquest període, bàsicament del finançament que es transferia per a aquest concepte als ajuntaments (Taula 18). En valors relatius, els àmbits més afectats per la crisi van ser els ensenyaments extraescolars, amb una reducció del pressupost del 100%, l'educació infantil de primer cicle, amb el 86,8% de reducció, els PFI-PQPI, amb una minva del 81,1%, i de la formació del professorat, amb un 41,5% de disminució (Gràfic 51).

En diverses partides, com ara la de l'educació infantil de primer cicle, els ensenyaments de règim especial, els PFI-PQPI, els ensenyaments extraescolars o la formació de professorat, la despesa de 2021 no ha assolit els nivells de l'any 2009. Val a dir que les beques a l'estudi han estat l'únic àmbit que ha incrementat en període de reducció de la despesa, i també en període d'expansió.

TAULA 18

Evolució dels pressupostos liquidats del Departament d'Educació. 2009-2021 (M€)

	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021
Activitats d'ensenyament	4.846,8	4.623,6	4.508,4	4.103	3.899,6	3.728,5	4.093	4.187,3	4.392,6	4.609,1	4.845,3	5.401,2	5.720,9
Educació infantil 1r cicle	147,2	145,3	124,6	48,9	111,3	19,4	19,5	20,8	18,9	19,5	18,7	91,6	92,5
Ed. infantil 2n cicle / Ed. primària	2.353,2	2.280,5	2.213	2.041,5	1.901,4	1.913	2.100,9	2.131,9	2.226,6	2.327,7	2.398,2	2.632,8	2.807,4
Educació secundària	2.062,4	1.933,6	1.909,6	1.782,8	1.675	1.611,8	1.770,9	1.828,3	1.917,2	2.024,2	2.187,5	2.403,9	2.528,9
Ensenyaments de règim especial	83,2	80	80,2	59,5	55,8	51,7	57,1	57,9	71,2	73,6	61	62,5	77,2
PFI-PQPI	17,2	17,9	21	18,9	15,9	3,3	3,7	3,2	3,1	3,3	3,5	3,8	2,8
Educació especial	109,8	95,8	91,9	93,9	89,3	79,7	86,6	90,1	98	101,6	115	129,7	141,2
Educació d'adults	31,3	29,7	27,9	25	24,6	24,7	27,5	27,7	28,4	28,8	29,9	32,3	35,1
Educació compensatòria	35,2	33,4	31,4	25,6	23	25	26,8	27,6	29,1	30,3	31,4	33,5	35,9
Ensenyaments extraescolars	6,7	7,4	8,6	6,8	3,3	0	0	0	0	0	0	0	0

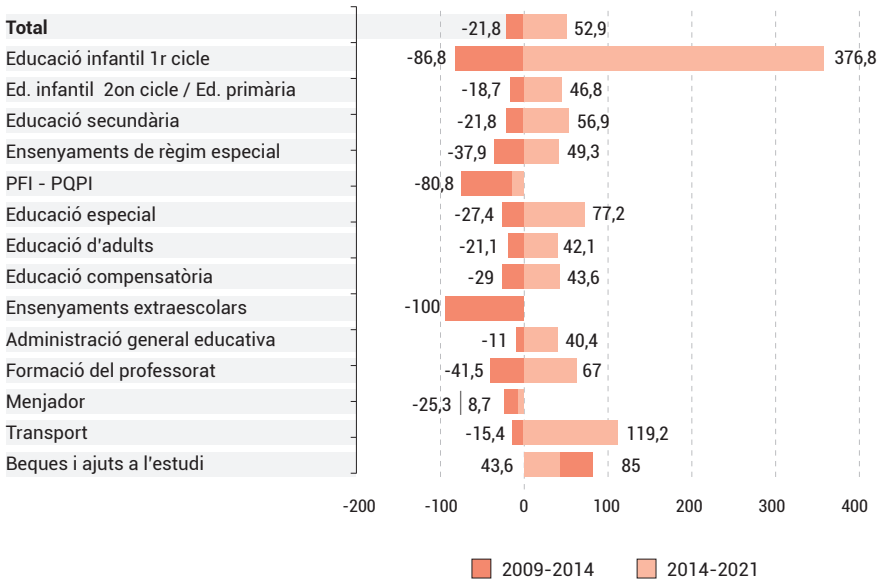

	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021
Altres activitats	511	580,4	487,3	374,5	370	426,3	427,4	467,2	495,1	483,3	507,3	469,1	636,8
Administració general educativa	327,8	402,6	330,1	239,8	243	291,8	292,3	328,3	340,7	352,3	348,8	262	409,8
Formació del professorat	51,3	45,6	44	31,5	29,8	30	32,8	34	36,8	38,5	41,7	44	50,1
Menjador	52,2	52,3	44,2	41,6	39	39	44,9	43,3	62,4	48,2	67,1	94,7	35,6
Transport	72,1	72,3	61,9	57	53,9	61	52,3	56,4	49,6	38,3	43,4	61,4	133,7
Investigació educativa	0,3	0,4	1,8	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Altres activitats annexes (alliberats sindicals)	7,4	7,2	5,3	4,6	4,4	4,4	5	5,2	5,5	5,9	6,3	6,9	7,6
Beques i ajudes a l'estudi	35,3	78,3	23	13,3	56,3	65,3	75,1	74,7	77,7	85,2	82,7	92,5	93,8
Total	5.393,1	5.282,3	5.018,7	4.490,9	4.325,9	4.220,1	4.595,4	4.729,3	4.965,4	5.177,6	5.435,4	5.962,8	6.451,5

Font: Departament d'Educació.

GRÀFIC 51

Variació dels pressupostos liquidats del Departament d'Educació per àmbits. 2009, 2014, 2021 (%)

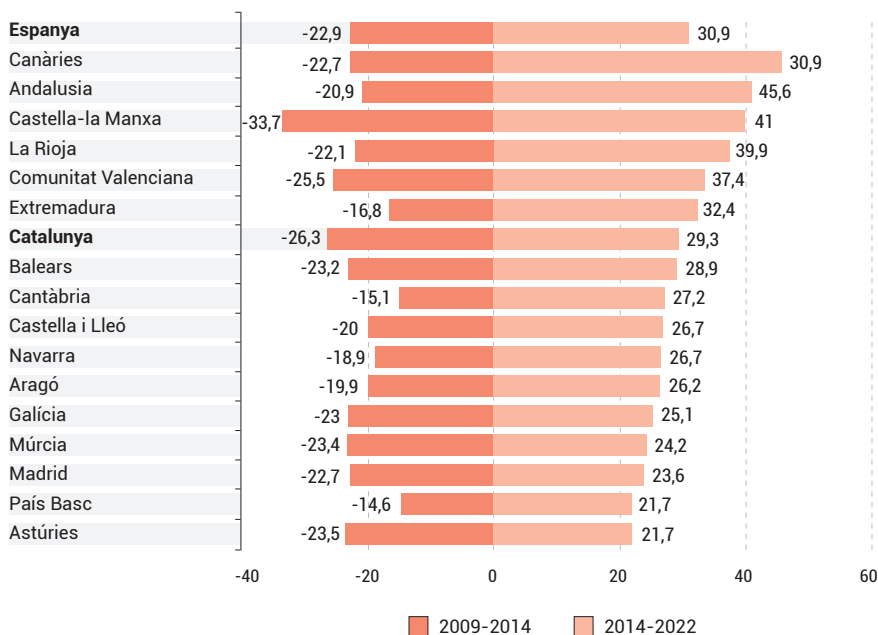

Font: Departament d'Educació.

L'increment de la despesa en educació per estudiant en el període 2014-2022 a Catalunya (29,3%) és lleugerament inferior que la mitjana estatal (30,9%), i la situa com la setena comunitat autònoma amb una evolució més positiva. En canvi, l'evolució de la inversió en educació en el període 2009-2014 va situar Catalunya entre les comunitats autònomes amb una reducció més elevada de la despesa pública unitària (26,3%), només superada per Castella-la Manxa (Gràfic 52). El creixement de la inversió en el període 2014-2022 no té relació amb el comportament dels principals indicadors macroeconòmics. Així, per exemple, no hi ha una associació entre la variació de la despesa unitària i la variació del PIB en aquest període (a diferència del que va succeir en el període 2009-2014, en el qual les comunitats en què més s'havia reduït el PIB tendien a experimentar més canvis en l'evolució del pressupost en educació) (Gràfic 53).

GRÀFIC 52

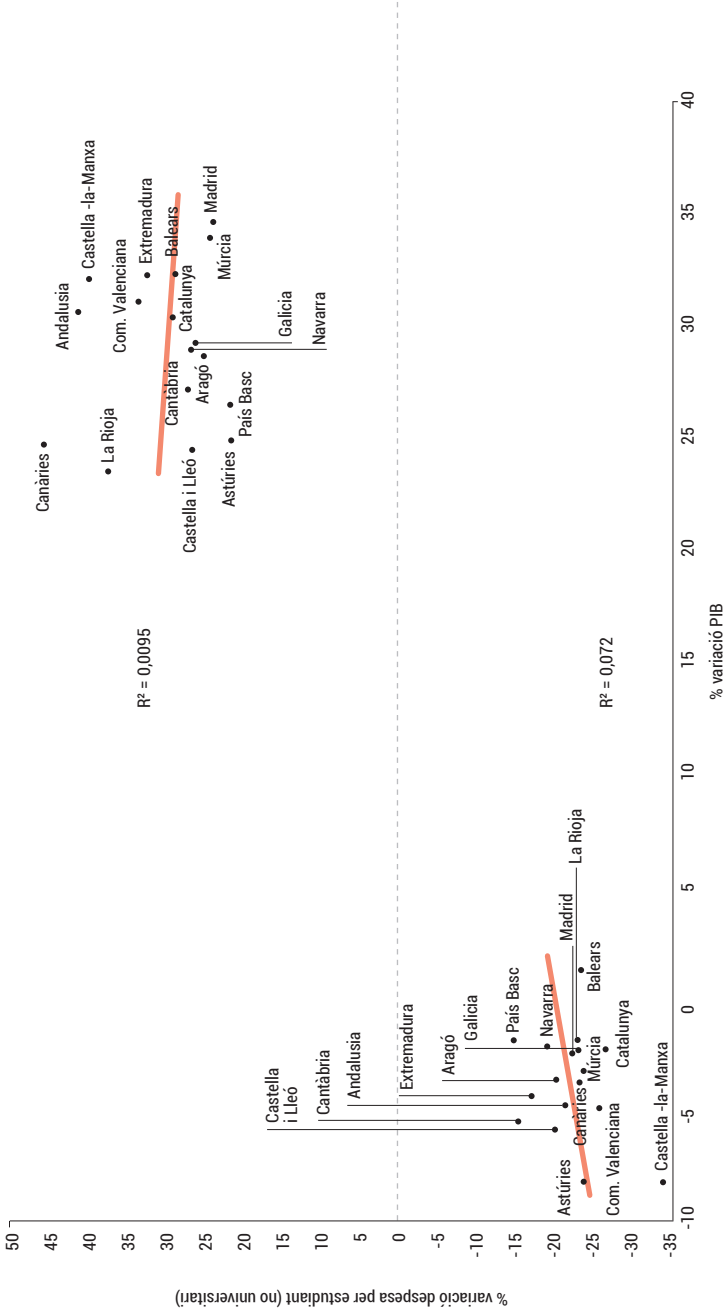
Variació de la despesa en educació per estudiant no universitari (a preus corrents) per comunitats autònomes. 2009, 2014, 2022 (%)

Font: elaboració pròpia amb dades del Ministeri d'Educació i l'INE.

GRÀFIC 53

Relació entre variació del PIB i variació de la despesa en educació per estudiant no universitari (a preus corrents) per comunitats autònomes. 2009, 2014, 2022

Font: elaboració pròpia amb dades del Ministeri d'Educació i l'INE.

El nivell de despesa pública en educació

Malgrat l'augment de la inversió en educació, l'anàlisi comparada per comunitats autònomes i països europeus evidencia la baixa despesa pública en educació al nostre país (Taules 19 i 20). Per comunitats autònomes, l'esforç inversor en educació a Catalunya només és més elevat que el de Madrid, que presenta una despesa en educació sobre el PIB encara més baixa, i la despesa unitària en educació no universitària només és més elevada que a Madrid i Múrcia. És especialment destacable la diferència de Catalunya amb el País Basc pel que fa a la despesa unitària, amb una inversió de més de 3.000€ per alumne, un 57,1% més.

Per països europeus, Catalunya només presenta un esforç inversor en educació netament més elevat que Romania, Grècia, Irlanda, Croàcia, Hongria i Luxemburg. Si prenem com a referència la despesa pública en educació, a paritat de poder de compra Catalunya (5.891,3PPC) se situa també per sota de la mitjana estatal (6.038,9) i europea (7.471), en dotzena posició per la cua (Taula 20).

TAULA 19

Indicadors de despesa pública de l'educació per comunitats autònomes, 2022

	DESPESA PÚBLICA EN EDUCACIÓ (no universitària) / PIB (%)	DESPESA PÚBLICA EN EDUCACIÓ (universitària) / PIB (%)	DESPESA PÚBLICA EN EDUCACIÓ (total) / PIB (%)	DESPESA PÚBLICA EN EDUCACIÓ per estudiant (€)	DESPESA PÚBLICA EN EDUCACIÓ (no universitària) per estudiant amb relació al PIB per capita (%)	DESPESA PÚBLICA EN ENSENYAMENTS PRIVATS (concerts) / despesa pública en educació (no universitària) (%)	ESTUDIANTS CENTRES CONCERTATS (no universitaris) / estudiants no universitaris (%)	DESPESA PÚBLICA EN CENTRES PRIVATS estudiants en centres concertats (€)
Andalusia	5,20	1,34	6,54	5.842,1	27,7	11,70	20,95	3.263,2
Aragó	3,15	0,80	3,95	5.973,9	19,2	13,56	24,06	3.365,6
Astúries	3,62	0,90	4,52	6.947,5	27,1	10,27	22,18	3.216,7
Balears	3,43	0,45	3,87	6.266,9	21,2	15,82	27,09	3.660,3
Canàries	4,44	0,86	5,30	6.434,9	28,9	8,03	15,30	3.377,6
Cantàbria	4,45	0,86	5,31	7.303,6	27,9	16,17	26,27	4.497,4
Castella i Lleó	3,52	1,04	4,56	6.668,8	24,7	15,57	29,03	3.576
Castella-la Manxa	4,65	0,70	5,36	5.997,8	26,6	7,85	14,33	3.285,8
Catalunya	3	0,67	3,67	5.465,3	16,8	17,88	25,04	3.901,3
Comunitat Valenciana	4,13	1,25	5,38	5.908,4	24,1	15,15	23,95	3.738,3

	DESPESA PÚBLICA EN EDUCACIÓ (no universitària) / PIB (%)	DESPESA PÚBLICA EN EDUCACIÓ (universitària) / PIB (%)	DESPESA PÚBLICA EN EDUCACIÓ (total) / PIB (%)	DESPESA PÚBLICA EN EDUCACIÓ (no universitària) per estudiant (€)	DESPESA PÚBLICA EN EDUCACIÓ (no universitària) per estudiant amb relació al PIB per capita (%)	DESPESA PÚBLICA EN ENSENYAMENTS PRIVATS (concerts) / despesa pública en educació (no universitària) (%)	ESTUDIANTS CENTRES CONCERTATS (no universitaris) / estudiants no universitaris (%)	DESPESA PÚBLICA EN CENTRES PRIVATS / estudiants en centres concertats (€)
Extremadura	5,49	0,97	6,46	7.219,4	33,8	7,89	17,26	3.299,6
Galícia	3,82	0,98	4,80	6.651,4	25,7	12,64	21,56	3.899,7
Madrid	2,10	0,70	2,80	4.479	11,7	22,35	29,09	3.441,4
Múrcia	4,47	0,99	5,45	5.317,8	22,9	17,31	25,36	3.628,9
Navarra	3,79	0,57	4,36	7.322,5	21,7	18,37	32,11	4.189,3
País Basc	3,99	0,72	4,71	8.586	24	24,73	47,80	4.442,7
La Rioja	3,97	0,65	4,61	6.656,7	22,5	16,41	28,68	3.809,1
Espanya	3,61	0,88	4,48	5.881,8	20,9	15,44	24,80	3.662,5

Notes:

(1) La despesa pública universitària no incorpora el finançament privat de l'ensenyament universitari a través del pagament de matrícules. En canvi, inclou la despesa de beques per exempció de preus acadèmics.

(2) Les dades estan calculades en PIB base 2010.

Font: elaboració pròpia amb dades del Ministeri d'Educació i l'INE.

TAULA 20**Despesa pública en educació (universitària i no universitària) sobre el PIB a la Unió Europea. 2020**

ÀMBIT TERRITORIAL	DESPEsa PÚBLICA			
	En educació (total) / PIB (%)	En educació (no univ.) / PIB (%)	En educació (univ.) / PIB (%)	En educació (total) a paritat poder de compra (M€)
UE-27	5,02	3,75	1,27	7.471
Suècia	7,34	5,46	1,88	11.166,3
Dinamarca	6,86	4,43	2,43	11.131,9
Bèlgica	6,71	5,09	1,62	10.037
Finlàndia	6,27	4,68	1,59	8.884
Xipre	5,67	4,76	0,91	7.271,6
França	5,66	4,38	1,28	7.735,4
Àustria	5,43	3,57	1,86	10.832,2
Països Baixos	5,42	3,74	1,68	9.471,8
Malta	5,25	3,76	1,49	9.709,5
Alemanya	5,12	3,73	1,39	9.733,8
Eslovènia	5,06	3,90	1,16	7.166,2
Estònia	4,85	3,72	1,13	4.359,3
Polònia	4,85	3,71	1,14	5.757,4
Portugal	4,85	3,98	0,87	5.857,4
Eslovàquia	4,76	3,86	0,90	5.631
Espanya	4,72	3,64	1,08	6.038,9
República Txeca	4,67	3,81	0,86	6.864,4
Letònia	4,63	3,78	0,85	4.885,2
Bulgària	4,50	3,67	0,83	4.643,9
Itàlia	4,44	3,56	0,88	6.893,8
Lituània	4,32	3,39	0,93	5.628,6
Catalunya	4,02	–	–	5.891,3

ÀMBIT TERRITORIAL	DESPESA PÚBLICA			
	En educació (total) / PIB (%)	En educació (no univ.) / PIB (%)	En educació (univ.) / PIB (%)	En educació (total) a paritat poder de compra (M€)
Luxemburg	3,84	3,38	0,46	16.648,4
Hongria	3,83	3,07	0,76	4.809
Croàcia	3,80	2,83	0,97	4.703,1
Irlanda	3,77	2,93	0,84	7.252,5
Grècia	3,59	2,89	0,70	3.579,3
Romania	3,14	2,33	0,81	3.791,9

Notes:

- (1) L'Eurostat no ofereix dades regionals. Les dades de Catalunya han estat estimades a partir de dades del Ministeri d'Educació. .
- (2) Les dades de despesa pública en educació universitària corresponen a educació terciària. Les dades de despesa pública total i de despesa pública en educació no universitària no contenen la despesa en ISCED 01 (Programes de desenvolupament educatiu de la petita infància).
- (3) Les dades de Grècia corresponen a 2019; les d'Irlanda, a 2015; i les d'Estònia, són de 2013.

Font: elaboració pròpia amb dades del Ministeri d'Educació i Eurostat.

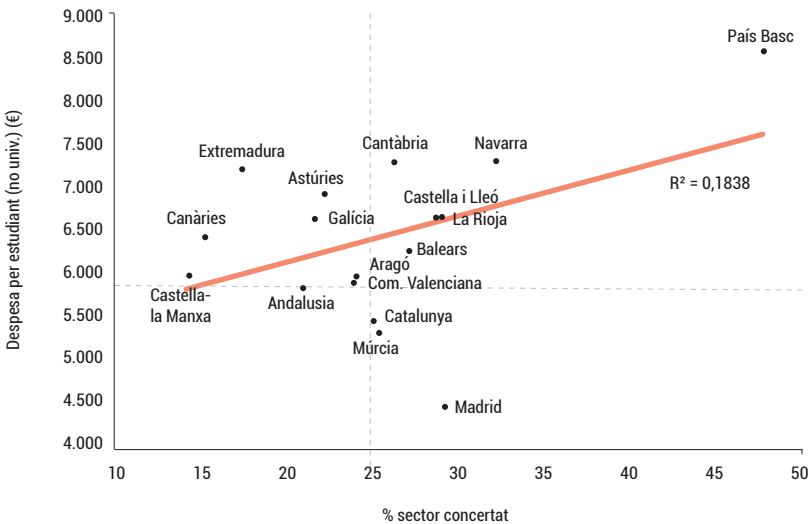
Per comprendre les diferències en l'esforç inversor, i més enllà de la probable relació amb la prioritat política atorgada a l'educació pels diferents governs, cal fer menció d'alguns aspectes com ara el pes del sector concertat, el sistema de finançament autonòmic o la densitat poblacional, entre d'altres.

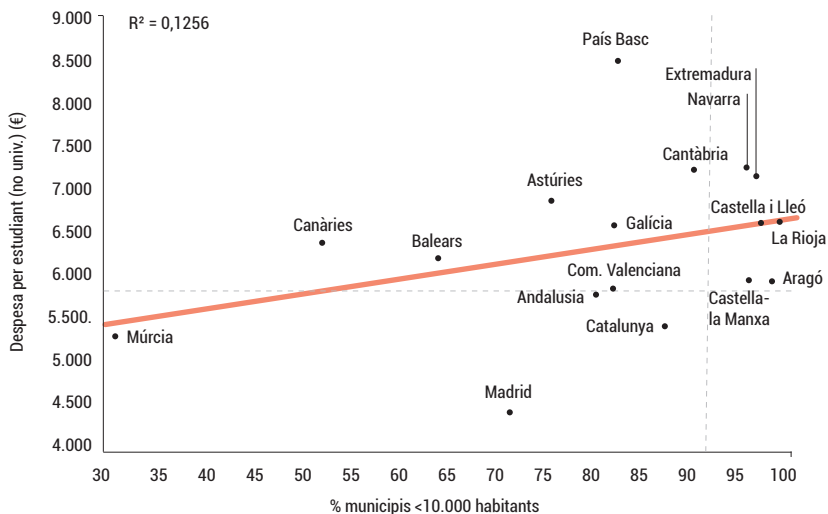
Amb caràcter general, les comunitats amb una proporció de municipis petits més alta o un pes del sector concertat més elevat tendeixen a tenir una despesa unitària per estudiant no universitari també més elevada (Gràfic 54). En comparació amb Catalunya, però, que presenta un percentatge d'alumnat escolaritzat al sector concertat per sobre de la mitjana espanyola, hi ha comunitats autònomes amb un pes similar del sector privat, com ara Aragó, Balears, Cantàbria o Castella i Lleó, amb una despesa unitària en educació més elevada. Amb percentatges d'alumnat al sector concertat que són similars o superiors, Cantàbria, per exemple, hi destina prop 1.900 € més per estudiant que Catalunya, i el País Basc, que té un pes del sector privat encara més elevat, prop de 3.000€ més.

Precisament, un dels factors que més incideix té a veure amb el model de finançament autonòmic. El fet que els recursos que reben les comunitats autònomes sigui grosso modo per població, i no pas per nivell de riquesa, i que el País Basc i Navarra disposin d'un sistema de finançament singularitzat, explica, en part, que comunitats riques com Catalunya o Madrid realitzin un esforç inversor en funció del PIB comparativament baix, o que en comunitats també riques com el País Basc i Navarra, sigui comparativament alt. Quan hom analitza la relació existent entre l'esforç inversor en educació de les comunitats autònomes i el saldo fiscal, tant calculat pel mètode de flux de benefici com de flux monetari, s'adona que les comunitats autònomes amb un dèficit fiscal més important, com pot ser el cas de Catalunya, tenen nivells de despesa inferiors, fins i tot a paritat de PIB (Gràfic 55).

GRÀFIC 54

Relació entre la despesa unitària en educació, el pes del sector concertat i la densitat poblacional per comunitats autònomes. 2022

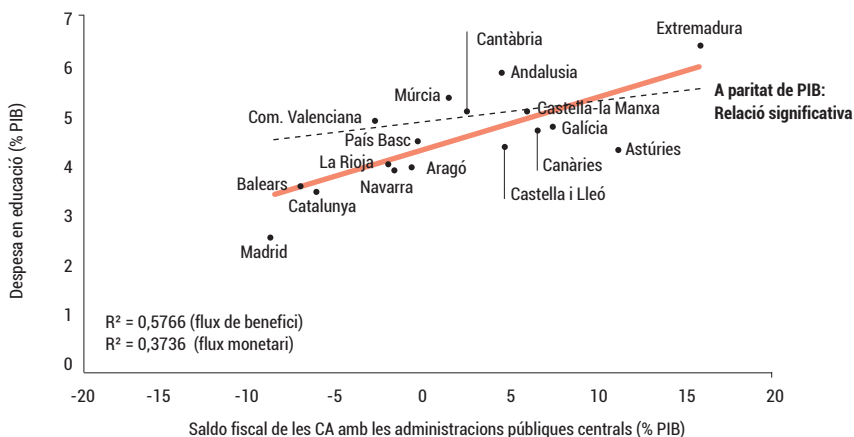

Font: elaboració pròpia amb dades del Ministeri d'Educació.

GRÀFIC 55

Relació entre la despesa en educació sobre el PIB i el saldo fiscal (flux de benefici i flux monetari) amb les administracions públiques centrals sobre el PIB per comunitats autònomes. 2005, 2018

Font: elaboració pròpia amb dades del Ministeri d'Educació i de: Ministerio de Economía y Hacienda (2008). Las Balanzas Fiscales de las comunidades autónomas españolas con las administraciones públicas centrales 2005, publicat a Madrid el 15 de juliol de 2008.

La despesa en beques

Un dels àmbits que es van veure menys negativament afectats per les restriccions pressupostàries arran de la crisi econòmica de 2008 i que han experimentat una evolució positiva en aquesta etapa més expansiva de la inversió en educació és el de les beques.

En els darrers anys, la despesa en beques en els ensenyaments no universitaris ha mantingut una evolució sostingudament positiva, tant si es té en compte el percentatge de la despesa en beques sobre el total, que ha passat del 0,67% el curs 2008-2009 al 3,36% del curs 2021-2022, la despesa per estudiant no universitari, que ha passat dels 38,3€ a 183,7€, o la cobertura, de l'11,4% al 18,3%.

Aquesta evolució positiva ha estat més accentuada que al conjunt de l'Estat. De fet, mentre que el curs 2008-2009 la despesa en beques sobre el total de despesa en educació no universitària a Espanya (1,73%), la despesa per estudiant (100,9€) i la cobertura (26,2%) més que doblaven els nivells de despesa a Catalunya (0,67%, 38,3€ i 11,4%, respectivament), el curs 2021-2022 aquests valors han tendit a convergir (amb una despesa en beques sobre el total de despesa en educació no universitària del 3,36% a Catalunya i del 3,74% a Espanya, amb una despesa per estudiant del 183,7€ a Catalunya i de 220,1€ a Espanya i amb una cobertura del 18,3% a Catalunya i del 25,4% a Espanya).

Aquesta evolució positiva experimentada en els ensenyaments no universitaris també ha estat present en els ensenyaments universitaris, en què la proporció d'estudiants becats sobre el total ha passat del 18,9% al 34,2% en el mateix període (Taula 21).

TAULA 21 Evolució dels indicadors bàsics del finançament del sistema de beques. Catalunya i Espanya. 2004-2022

	2004-2005	2005-2006	2006-2007	2007-2008	2008-2009	2009-2010	2010-2011	2011-2012	2012-2013	2013-2014	2014-2015	2015-2016	2016-2017	2017-2018	2018-2019	2019-2020	2020-2021	2021-2022
Despesa en beques (no univ.)/Despesa en educació (no univ.) (%)																		
Catalunya	1,05	1,13	1,13	0,53	0,67	0,79	0,96	1,05	0,92	1,10	1,04	1,09	2,31	2,38	2,43	2,38	2,83	3,36
Espanya	1,64	1,59	1,53	1,45	1,73	2,06	2,36	2,66	2,41	2,60	2,50	2,55	2,83	2,80	2,82	2,66	3,19	3,74
Despesa en beques (no univ.)/estudiants (no univ.) (€)																		
Catalunya	47,6	55,8	59,6	28,9	38,3	44,2	49,6	48,2	39,1	46,7	48,2	51,7	112,4	119,7	126,2	127,2	165,9	183,7
Espanya	67,6	77,3	79,5	79,9	100,9	115,2	123,3	126	109,2	116,7	116,7	122,3	140,2	142,1	148,8	145,8	189,7	220,1
Despesa en beques (no univ.)/becaris (no univ.) (€)																		
Catalunya	325,1	358,5	351,2	298	336,7	350,8	354,8	338,7	1189	1254,1	1263,4	1190,5	785,4	756,4	768,3	780,7	954,4	1003
Espanya	233,4	234,4	271,3	298	385,6	421,3	462,4	467,9	579,1	658,5	740,2	715,9	691,7	674,7	685,4	649,4	793,2	866,9
Becaris (no univ.)/estudiants (no univ.) (%)																		
Catalunya	14,6	15,6	17	9,7	11,4	12,6	14	14,2	3,3	3,7	3,8	4,3	14,3	15,8	16,4	16,3	17,4	18,3
Espanya	29	33	29,3	26,8	26,2	27,3	26,7	26,9	18,9	17,7	15,8	17,1	20,3	21,1	21,7	22,4	23,9	25,4
Despesa en beques (univ.)/Despesa en educació (univ.) (%)																		
Catalunya	4,1	4,3	4,3	4,4	5,4	5,9	7,2	9,5	9,8	9,4	9	9,7	8,8	8,8	8,4	8,1	8,5	8,2
Espanya	8,5	7,8	7,9	8	9	8,8	10,4	13	12,5	11,3	11	11,6	10,9	10,8	10,5	10,4	11,4	10,4
Despesa en beques (univ.)/estudiants (univ.) (€)																		
Catalunya	212	219,1	253,7	287,7	355	424,4	476,8	547,1	563,7	520,5	554,6	594,1	571,7	575,1	571,8	569,8	619,7	618,9
Espanya	374,6	401,1	474,8	543,4	631,8	668,1	729,8	794,9	753,7	675,7	707,2	754,4	758,6	784,3	791,2	786,8	924,4	919,7

	2004 -2005	2005 -2006	2006 -2007	2007 -2008	2008 -2009	2009 -2010	2010 -2011	2011 -2012	2012 -2013	2013 -2014	2014 -2015	2015 -2016	2016 -2017	2017 -2018	2018 -2019	2019 -2020	2020 -2021	2021 -2022
Despesa en beques (univ.)/becaris (univ.) (€)																		
Catalunya	2.205,9	2.029,8	2.014	1.641,8	1.874,3	1.930,3	2.060,6	2.218,3	2.028	1.705	1.864,2	1.862	1.739,7	1.708,7	1.658,2	1.650,2	1.745,6	1.807,6
Espanya	2.243,2	2.239,8	2.230,1	1.935,5	2.140,7	2.144,5	2.289,5	2.440,4	2.107,2	1.749,6	1.838,9	1.867,6	1.769,7	1.761,9	1.726,1	1.739,9	1.904,7	1.963,8
Becaris (univ.)/estudiants (univ.) (%)																		
Catalunya	9,6	10,8	12,6	17,5	18,9	22	23,1	24,7	27,8	30,5	29,7	31,9	32,9	33,7	34,5	34,5	35,5	34,2
Espanya	16,7	17,9	21,3	28,1	29,5	31,2	31,9	32,6	35,8	38,6	38,5	40,4	42,9	44,5	45,8	45,2	48,5	46,8
Despesa en beques/Despesa en educació (%)																		
Catalunya	1,58	1,63	1,65	1,19	1,46	1,74	2,12	2,56	2,53	2,56	2,44	2,53	3,42	3,46	3,45	3,36	3,79	4,24
Espanya	2,59	2,63	2,65	2,62	3,06	3,40	3,95	4,64	4,35	4,24	4,10	4,18	4,31	4,27	4,23	4,04	4,68	5,05
Despesa en beques/estudiants (€)																		
Catalunya	75,6	83,2	90,9	69,2	86	101,5	114,2	121,7	113,7	113,1	117,9	125	174,1	180,6	186,3	187	229,6	244,3
Espanya	121	132,7	144,9	154,5	183,9	200,6	217,2	229,9	207	200,1	201,8	210,8	225,6	229,4	236	232,5	292,2	317,8
Despesa en beques/becaris (€)																		
Catalunya	548,7	563,6	558,9	633,8	687,3	724,1	743,1	772,1	1.678,1	1.512,1	1.596,9	1.549,3	1.036,1	991,7	987,7	996,8	1.152,3	1.189,7
Espanya	450,9	436,6	517,9	571,9	689,1	718,3	790,5	826,8	966,1	960,4	1.060,1	1.036,1	964,5	946,1	944,4	910,7	1.068,6	1.119,5
Becaris/estudiants (%)																		
Catalunya	13,8	14,8	16,3	10,9	12,5	14	15,4	15,8	6,8	7,5	7,4	8,1	16,8	18,2	18,9	18,8	19,9	20,5
Espanya	26,8	30,4	28	27	26,7	27,9	27,5	27,8	21,4	20,8	19	20,3	23,4	24,2	25	25,5	27,3	28,4

Font: elaboració pròpia amb dades del Ministeri d'Educació i de l'INE.

Això significa que, des d'una perspectiva comparada, si bé la inversió en beques a Catalunya, tant als ensenyaments no universitaris com als universitaris, és encara més baixa que a Espanya, amb nivells de cobertura i nivells de despesa per estudiant inferiors a la mitjana espanyola, les diferències han tendit a reduir-se de manera significativa.

De fet, per comunitats autònomes, als ensenyaments no universitaris la despesa en beques sobre la despesa en educació a Catalunya només és més elevada a Andalusia, Canàries, Madrid i Galícia, i la despesa en beques per estudiant, a Andalusia, Canàries, Galícia i Extremadura.

Aquesta evolució positiva s'explica, en part, per la millora substancial que han experimentat els ajuts de menjador escolar, que en una dècada s'han més que triplicat, fins a arribar als 146 milions d'euros del curs 2022-2023, o les beques i ajuts a l'estudi de caràcter general, que s'han doblat, fins assolir els 112 milions d'euros del curs 2022-2023 (Taula 22). Cal destacar que també s'han creat nous ajuts, com ara el relacionat amb l'escolarització equilibrada de l'alumnat.

TAULA 22
Evolució dels ajuts del Departament d'Educació. 2013-2024

IMPORT (M€)	2013 -2014	2014 -2015	2015 -2016	2016 -2017	2017 -2018	2018 -2019	2019 -2020	2020 -2021	2021 -2022	2022 -2023	2023 -2024
Ajuts per a llibres de text i material didàctic i informàtic (subvenció a centres amb complexitat).	3,7	2,5	4	4	4,1	5	5,7	5,2	5,7	5,5	8,1
Ajuts per a l'alumnat amb necessitats específiques de suport educatiu.	15,3	18,9	22,2	21,9	24,4	26,7	30	26	24	27,4 ¹	-
Beques i ajuts a l'estudi de caràcter general.	45,5	47,8	47,2	49,2	47,5	49,7	54	70	85	112 ¹	-
Ajuts individuals de menjador escolar.	39	46,4	54,1	61,8	71	74	112 ¹	119	135	146 ²	-
Subvencions destinades al finançament addicional dels centres privats que presten el Servei d'Educació de Catalunya en entorns de característiques socioeconòmiques desfavorides	6,6	6,6	6,6	6,6	6,6	6,6	6,6	8,1	12	17	-
Subvencions per garantir la igualtat d'oportunitats de l'alumnat en situació socioeconòmica i sociocultural desfavorida escolaritzat en centres privats concertats.	-	-	-	-	-	-	-	-	-	7,8	-
Assignació de despeses per garantir la igualtat d'oportunitats de l'alumnat amb necessitats per situacions socioeconòmiques desfavorides i d'escolarització en centres públics.	-	-	-	-	-	-	-	-	-	5,6	3,6 + 19

BENEFICIARIS	2013 (2013 -2014)	2014 (2014 -2015)	2015 (2015 -2016)	2016 (2016 -2017)	2017 (2017 -2018)	2018 (2018 -2019)	2019 (2019 -2020)	2020 (2020 -2021)	2021 (2021 -2022)	2022 (2022 -2023)	2023 (2023 -2024)
Ajuts per a llibres de text i material didàctic i informàtic (subvenció a centres d'alta complexitat) (centres).	902	920	967	967	999	1.014	1.011	1.041	1.267	1.262	1.560
Ajuts per a l'alumnat amb necessitats específiques de suport educatiu.	15.062	18.015	20.980	21.191	23.704	25.451	27.907	24.728	22.615	23.569	-
Beques i ajuts a l'estudi de caràcter general.	33.182	34.732	37.124	40.048	39.709	40.131	42.268	48.400	54.346	53.056	-
Ajuts individuals de menjador escolar.	72.556	85.204	94.479	104.101	124.191	131.891	141.337 ¹	150.402	160.361	166.864 ²	-
Subvencions destinades al finançament addicional dels centres privats que presten el Servei d'Educació de Catalunya en entorns de característiques socioeconòmiques desfavorides.	4.342	7.019	6.908	7.614	10.873	11.562	13.401	15.440	22.069	28.206	-

Notes:

¹ El curs 2019-2020 el Departament va assumir, amb motiu de la pandèmia per COVID-19, la gestió de targetes menjador per a 149.680 alumnes per al període març-juny, cosa que va motivar una despesa molt superior a la que s'hauria produït si el curs hagués estat normal.

² Dades provisionals.

Font: extret de l'Informe sobre els drets dels infants i adolescents a Catalunya (2024), a partir de dades del Departament d'Educació.

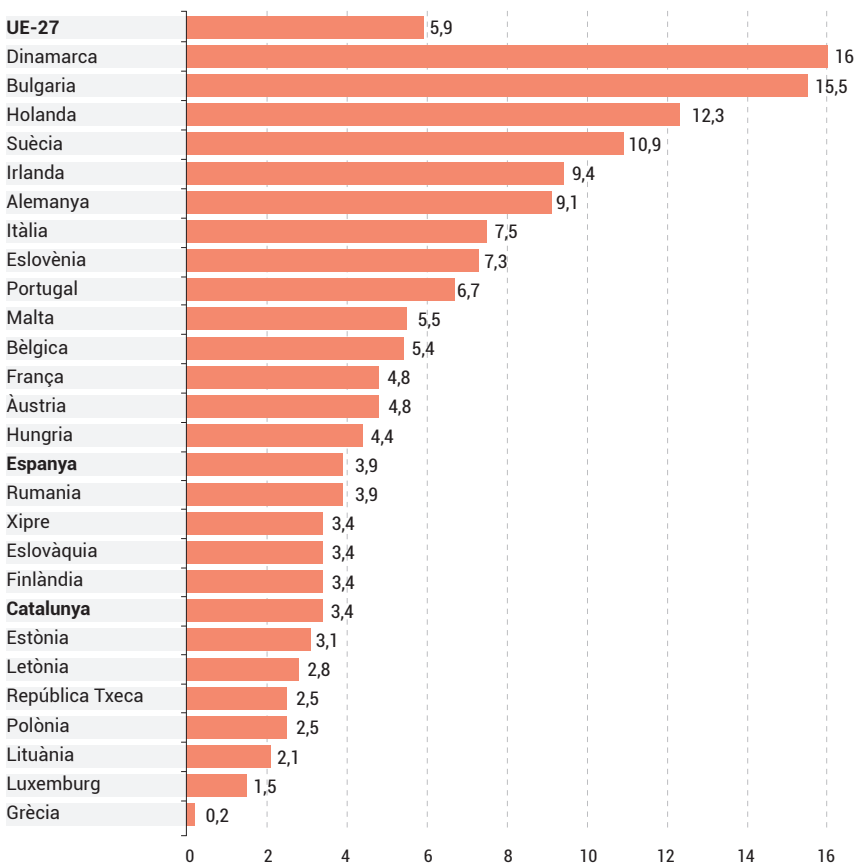
Cal destacar, però, que, pel que fa a la cobertura, Catalunya ocupa la novena posició (de disset), per darrere de Canàries, Galícia, Castella-la Manxa, País Basc, Castella i Lleó, Andalusia, Comunitat Valenciana i Astúries. Aquesta situació s'explica, en part, pels majors nivells de riquesa a Catalunya, que fa que la població escolar catalana accedeixi menys a les beques regulades pel Ministeri d'Educació.

Malgrat aquesta evolució positiva, convé posar de manifest el **dèficit d'inversió estructural en beques que pateix l'alumnat dels ensenyaments secundaris postobligatoris**. Catalunya només presenta una cobertura més alta (17,3%) que les Balears, molt allunyada de la mitjana espanyola (34,4%), i una despesa per estudiant (271,4€) també més alta que la de les Balears i el País Basc, i també força lluny de la mitjana estatal (540,3€).

Des d'una perspectiva comparada, **el dèficit d'inversió en beques també és especialment significatiu quan hom ho compara amb la resta dels països de la Unió Europea**. En aquest sentit, la despesa en beques en percentatge de despesa pública en educació a Catalunya se situa l'any 2020 només per sobre de la d'Estònia, Letònia, República Txeca, Polònia, Lituània, Luxemburg i Grècia (Gràfic 56).

GRÀFIC 56

Despesa en beques en percentatge de la despesa pública total en educació per països europeus. 2020

Nota: l'Eurostat no aporta dades regionals. La dada de Catalunya correspon a la dada que aporta el Ministeri d'Educació per comunitats autònomes per al curs 2019-2020. La dada d'Estònia correspon a 2013, mentre que la d'Irlanda, a 2014, i la de Grècia, a 2019.

Font: elaboració pròpia amb dades de l'Eurostat, del Ministeri d'Educació i de l'INE.

TAULA 23**Indicadors bàsics del finançament del sistema de beques per comunitats autònomes, curs 2021 -2022****Indicadors:**

1. Despesa en beques (no univ.)/Despesa en educació (no univ.) (%)
2. Despesa en beques (univ.)/Despesa en educació (univ.) (%)
3. Despesa en beques/Despesa en educació (%)
4. Nombre de becaris (no univ.)/Estudiants (no univ.) (%)
5. Nombre de becaris (univ.)/Estudiants (univ.) (%)
6. Nombre de becaris/Estudiants (%)
7. Despesa en beques (no univ.)/becaris (no univ.) (€)
8. Despesa en beques (univ.)/becaris (univ.) (€)
9. Despesa en beques/becaris (€)
10. Despesa en beques (no univ.)/estudiants (no univ.) (€)
11. Despesa en beques (univ.)/estudiants (univ.) (€)
12. Despesa en beques/estudiants (€)
13. Nombre de becaris (sec. post.)/Estudiants (sec. post.) (%)
14. Despesa en beques (sec. post.)/becaris (sec. post.) (€)
15. Despesa en beques (sec. post.)/estudiants (sec. post.) (€)

	INDICADORS														
	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15
Total	3,7	10,4	5	25,4	46,8	28,4	866,9	1963,8	1119,5	220,1	919,7	317,8	34,4	1.572,3	540,3
Andalusia	7	12,3	8,1	29,6	59,7	33	1384,6	2441	1600,2	410,2	1456,4	528,3	53,9	1.753,4	945,4
Aragó	2,3	7,4	3,3	15,9	43,7	19,2	850,1	1916,2	1134	135,4	836,4	217,4	20,2	1.600,3	323,8
Asturies	1,7	6,3	2,6	21,7	42,8	24,1	540,1	1965	830,7	117,1	841,5	200,4	24,6	1.638,2	403,3
Balears	1,7	6,3	2,2	9,7	43	11,7	1097	1905,5	1272,9	106,7	819	148,9	15,7	1.595,7	250,8
Canàries	4,1	12,9	5,5	59,6	63,5	60	441,6	2300,5	636,8	263,1	1460,5	381,9	36,1	1.739,1	628,3
Cantàbria	1,7	7,7	2,7	12,7	50	16,5	993	1896,2	1271	126,1	948,1	209,6	33,5	1.287,5	431,7
Castella i Lleó	2,7	12	4,8	31,2	176	40,4	575,1	1965,6	960,8	179,4	3458,4	388,4	30,3	1.530	463,4
Castella-la Manxa	2,8	10,7	3,8	32	18,5	29,7	521,6	2611,1	739,8	166,9	481,8	219,9	36,3	1.557,8	566,2
Catalunya	3,4	8,2	4,2	18,3	34,2	20,5	1003	1807,6	1189,7	183,7	618,9	244,3	17,3	1.566,2	271,4
Com. Valenciana	2,9	11	4,8	27	86,6	34,7	632,5	1560	928,5	171,1	1351	321,8	34,4	1.607,4	552,8

	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15
Extremadura	3	14,6	4,8	13	67,6	17,9	1694,2	2764,1	2058,9	220,1	1868,3	369,1	46,9	1.918,8	899
Galícia	3,4	10	4,7	44,4	56	45,7	508,5	2442,6	771,5	225,9	1368,4	352,7	39,2	1.418,7	556,3
Madrid	3,7	9,8	5,2	17,9	40,9	21,7	922,8	1823,1	1201,1	165,5	745,1	260,7	37,3	1.364,9	508,5
Múrcia	2,8	12,6	4,6	12,4	46	16,6	1190,6	2251,4	1558,4	147,5	1035,5	258,6	34,6	1.642,1	567,9
Navarra	0,8	7,6	1,7	5,3	40,6	9,8	1076,7	1420,3	1258	57	577,2	123,1	24,6	1.111,4	273,5
País Basc	2	5,5	2,6	31,6	36,9	32,3	554,4	1699,7	710,3	175,3	627,8	229,1	27,2	870,1	237
La Rioja	1,9	13,9	3,6	16,7	20	17,7	774,6	1737,9	1104,9	129	348,3	195,4	25,4	1.409,3	357,6

Font: elaboració pròpia amb dades del Ministeri d'Educació i de l'INE.

Indicadors:

1. Despesa en beques (no univ.)/Despesa en educació (no univ.) (%)
2. Despesa en beques (univ.)/Despesa en educació (univ.) (%)
3. Despesa en beques/Despesa en educació (%)
4. Nombre de becaris (no univ.)/Estudiants (no univ.) (%)
5. Nombre de becaris (univ.)/Estudiants (univ.) (%)
6. Nombre de becaris/Estudiants (%)
7. Despesa en beques (no univ.)/becaris (no univ.) (€)
8. Despesa en beques (univ.)/becaris (univ.) (€)
9. Despesa en beques/becaris (€)
10. Despesa en beques (no univ.)/estudiants (no univ.) (€)
11. Despesa en beques (univ.)/estudiants (univ.) (€)
12. Despesa en beques/estudiants (€)
13. Nombre de becaris (sec. post.)/Estudiants (sec. post.) (%)
14. Despesa en beques (sec. post.)/becaris (sec. post.) (€)
15. Despesa en beques (sec. post.)/estudiants (sec. post.) (€)

La despesa privada en educació

L'increment de la despesa pública no ha comportat un decrement de la despesa privada, contràriament al que hom podria pensar. L'any 2022, les llars es gasten de mitjana en educació un 58,6% més que l'any 2009 (49,7% més per estudiant), 271,4€ més (463,8€ més per estudiant), amb un increment força equiparable al de la despesa pública per al mateix període. El pes de l'ensenyament en la despesa total de les llars ha tendit a créixer, de l'1,39% de l'any 2009 al 2,22% de l'any 2022 (Taula 24 i Gràfic 57).

Malgrat aquesta evolució coincident, la despesa privada en ensenyament presenta un comportament relativament diferenciat del de la despesa pública en educació.

Per un costat, durant la crisi de 2008, la despesa privada en educació a Catalunya no es va veure condicionada aparentment pel cicle econòmic. Malgrat que la despesa mitjana de les llars va caure un 10,7%, en 3.562,9€, entre els anys 2009 i 2014, i també ho va fer la despesa pública, per efecte de la crisi econòmica i de les restriccions pressupostàries, la despesa de les llars en ensenyament ha mantingut una tendència sostinguda de creixement, tant en el període 2009-2014 (22%, 101,8€) com també en el període 2014-2022 (30%, 169,5€).

I, per un altre costat, a diferència de la despesa pública, la crisi de la COVID-19 sí que va generar un efecte de contracció de la despesa privada en educació, especialment per les restriccions imposades en el desenvolupament de les activitats educatives durant els cursos 2019-2020 i 2020-2021: així, la despesa mitjana de les llars en ensenyament va caure lleugerament, dels 700,2€ de 2019 als 592,8€ de 2020, tot i que a posteriori s'ha anat recuperant de manera progressiva, amb una despesa l'any 2022 de 734,9€, ja superior a la de l'etapa pre pandèmia.

TAULA 24

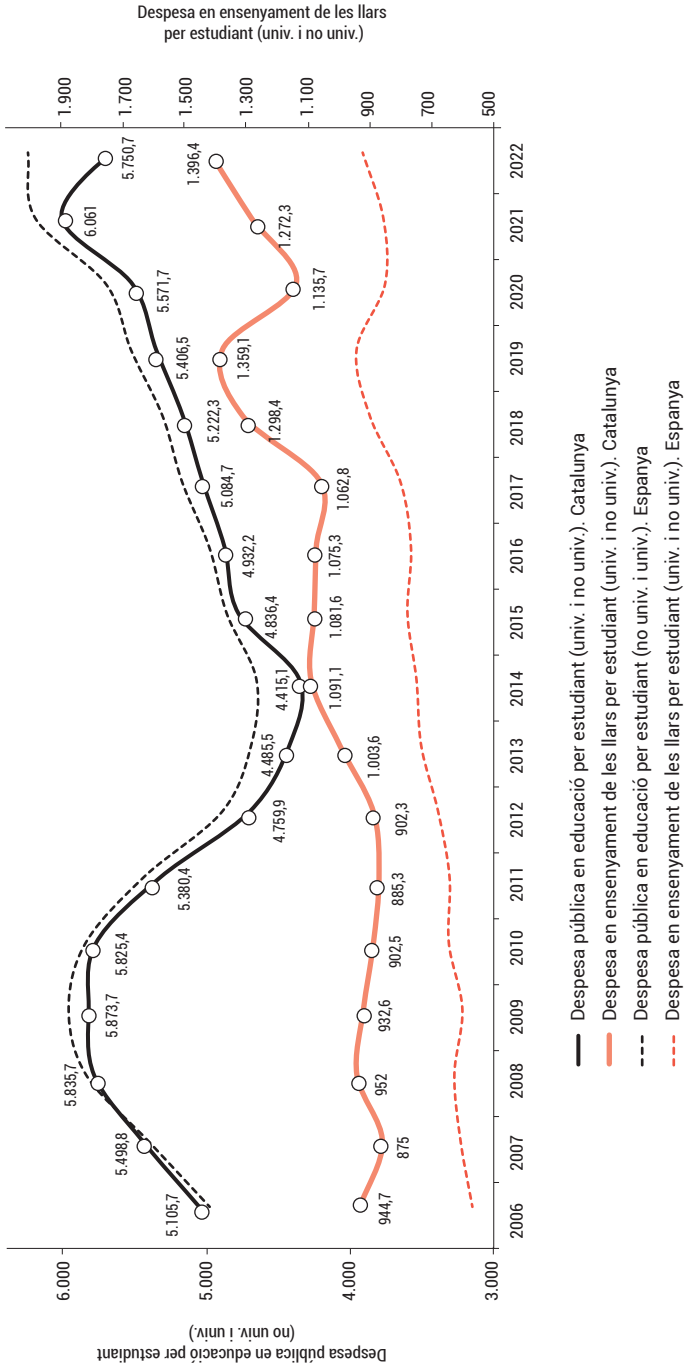
Evolució dels indicadors de despesa de les llars en ensenyament. Catalunya i Espanya. 2000-2022

	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022
Percentatge de despesa en ensenyament																							
Catalunya	1,60	1,43	1,59	1,44	1,33	1,24	1,39	1,25	1,35	1,39	1,44	1,43	1,55	1,77	1,90	1,86	1,83	1,74	2,05	2,13	2,03	2,10	2,22
Espanya	1,23	1,15	1,15	1,13	1,06	1,02	1,02	1,01	1,03	1,04	1,15	1,17	1,28	1,43	1,46	1,48	1,42	1,42	1,54	1,59	1,62	1,50	1,48
Despesa mitjana per llar en ensenyament (€)																							
Catalunya	342,8	316,5	350,3	330,8	324,2	313,7	462,4	425,2	468,2	463,5	454,3	450,9	466,5	519,4	565,4	561,2	557,8	549,9	668,6	700,2	592,8	666,6	734,9
Espanya	244,9	240,7	245,4	249,7	248,6	256,6	308,2	320,5	327,2	316	338,6	340,5	361,3	388,7	395,9	407,4	399,1	414,2	460,7	480,6	437,3	438,6	467,6
Índex de variació de la despesa mitjana per llar en ensenyament (2000=100)																							
Catalunya	100	92,3	102,2	96,5	94,6	91,5	100	92	101,2	100,2	98,2	97,5	100,9	112,3	122,3	121,4	120,6	118,9	144,6	151,4	128,2	144,2	158,9
Espanya	100	98,3	100,2	102	101,5	104,8	100	104	106,2	102,5	109,9	110,5	117,2	126,1	128,4	132,2	129,5	134,4	149,5	155,9	141,9	142,3	151,7
Despesa en ensenyament de les llars per estudiant (univ. i no univ.) (€)																							
Catalunya	608,7	581,6	664,1	630,3	620,3	613,6	944,7	875	952	932,6	902,5	885,3	902,3	1.003,6	1.091,1	1.081,6	1.075,3	1.062,8	1.298,4	1.359,1	1.135,7	1.272,3	1.396,4
Espanya	374,2	384	406,5	424,3	430,3	454,5	591,8	628,1	647	622,5	664	661,8	696,9	748,8	763,3	790,9	780,1	812,4	906,1	947,2	859,9	864,8	928,4
Índex de variació de la despesa en ensenyament de les llars per estudiant (univ. i no univ.) (2000=100)																							
Catalunya	100	95,5	109,1	103,5	101,9	100,8	100	92,6	100,8	98,7	95,5	93,7	95,5	106,2	115,5	114,5	113,8	112,5	137,4	143,9	120,2	134,7	147,8
Espanya	100	102,6	108,6	113,4	115	121,5	100	106,1	109,3	105,2	112,2	111,8	117,8	126,5	129	133,6	131,8	137,3	153,1	160,1	145,3	146,1	156,9

Nota: l'any 2006 es produeix un canvi de sèrie, de l'Enquesta Continua de Pressupostos Familiars i l'Enquesta de Pressupostos Familiars amb base 2006. Font: elaboració pròpia amb dades de l'INE (Encuesta de Presupuestos Familiares).

GRÀFIC 57

Evolució de la despesa pública i privada en educació per estudiant (no universitari i universitari). 2006-2022 (€)

Font: elaboració pròpia amb dades de l'INE i del Ministeri d'Educació.

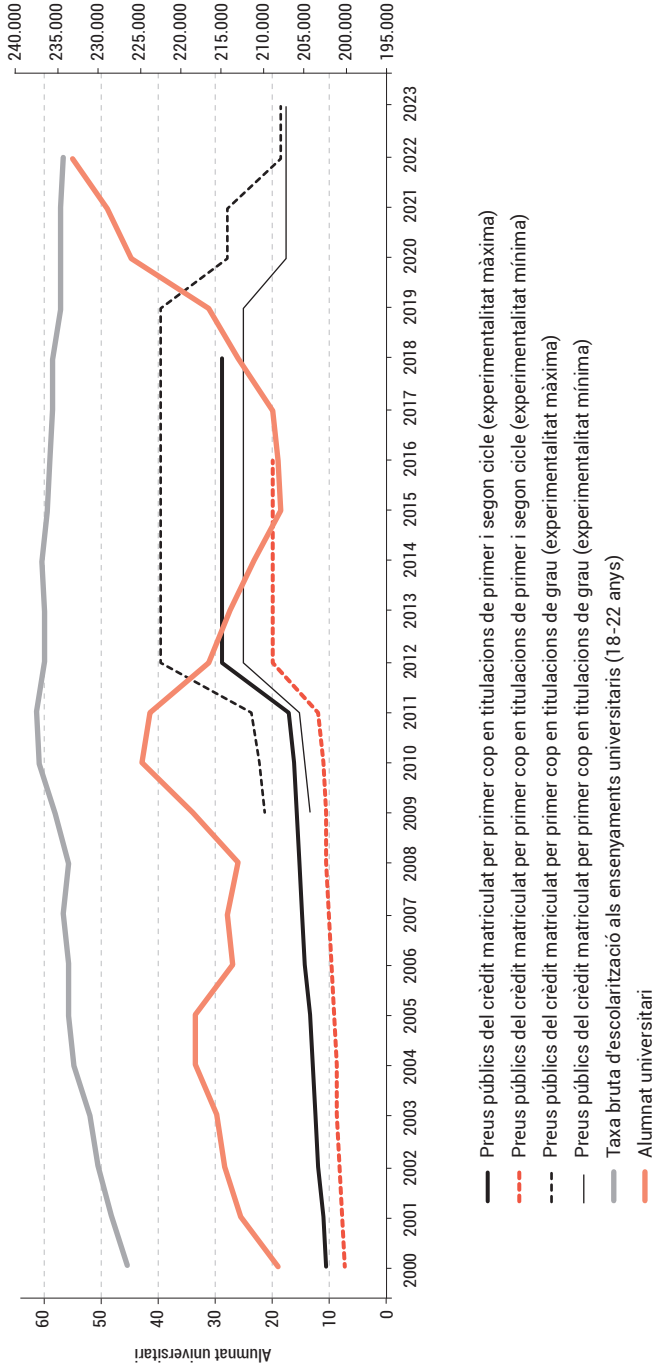
Aquest increment sostingut de la despesa privada s'ha produït en un context d'un cert descens de la matrícula en centres concertats per part de l'alumnat, però també de períodes en què s'ha incrementat el copagament de determinats serveis públics en matèria d'educació a partir del curs 2010-2011 com a mesures de contenció de la despesa pública. Això va comportar increments de taxes i incorporació de preus públics en àmbits com ara els cicles formatius de grau superior, els serveis de transport escolar no obligatori, els estudis universitaris, les escoles de música, etc. Per contra, el curs 2020-2021 es van reduir els preus públics dels crèdits universitaris, que havien experimentat un increment molt notable en el curs 2012-2013 (Taula 25), mentre que el curs 2022-2023 s'ha començat a aplicar la gratuïtat de l'I2 a les escoles bressol públiques i s'ha posat en marxa la convocatòria d'ajuts relacionats amb l'escolarització equilibrada de l'alumnat amb necessitats educatives específiques, que cobreix els costos d'escolarització.

L'increment dels preus públics dels estudis universitaris, tot i l'augment també de la inversió en beques universitàries, va coincidir en el temps amb una reducció del nombre d'alumnat a partir del curs 2012-2013, que no sembla respondre únicament ni a l'evolució demogràfica ni tampoc a l'increment de l'alumnat matriculat als cicles formatius de grau superior (Gràfic 58). Caldrà valorar si la reducció dels preus públics a partir del curs 2022-2023 generarà en el futur una recuperació de les taxes d'escolarització als ensenyaments universitaris.

Convé afegir que **la inflació, que ha afectat de manera significativa diferents àmbits de despesa, no ha incidit tant en l'àmbit de l'ensenyament**. De fet, l'evolució de l'índex de preus de consum (IPC) en l'àmbit de l'ensenyament, amb l'excepció del període 2013-2020 condicionat per l'increment dels preus públics dels crèdits universitaris, presenta una evolució més estable (Gràfic 59).

GRÀFIC 58

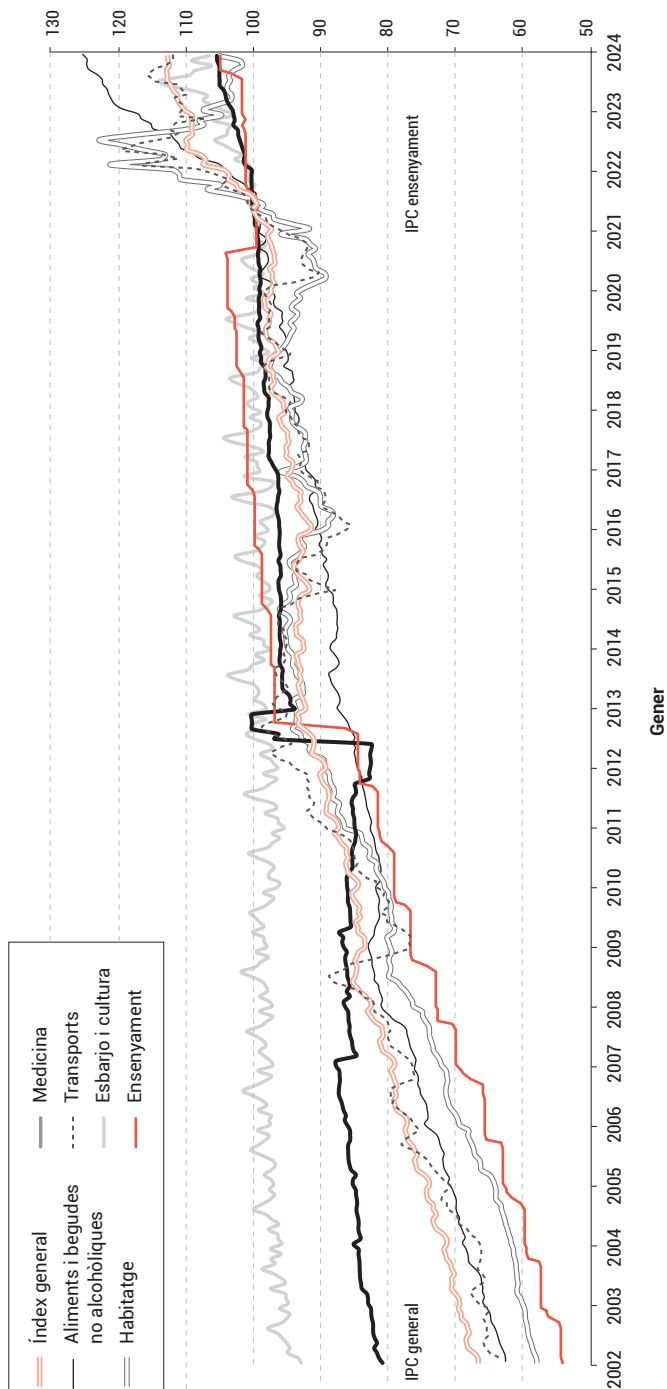
Evolució dels preus públics als ensenyaments universitaris. Catalunya i Espanya. 2000-2024

Font: elaboració pròpia amb dades del Ministeri d'Educació.

GRÀFIC 59

Evolució de l'índex de preus de consum (IPC) per àmbits a Catalunya. 2002-2024

Nota: IPC base 2016=100.

Font: elaboració pròpia amb dades de l'Idescat.

TAULA 25
Evolució dels preus públics als ensenyaments universitaris. Catalunya i Espanya. 2000-2024

	2000-2001	2002-2003	2003-2004	2004-2005	2005-2006	2006-2007	2007-2008	2008-2009	2009-2010	2010-2011	2011-2012	2012-2013	2013-2014	2014-2015	2015-2016	2016-2017	2017-2018	2018-2019	2019-2020	2020-2021	2021-2022	2022-2023	2023-2024	
Preus públics del crèdit matriculat per primer cop en titulacions de primer i segon cicle (experimentalitat màxima) (€)																								
Cat.	10,7	11,2	11,7	12,3	12,8	13,4	14,1	14,6	15,4	15,6	15,9	17,2	28,6	28,6	28,6	28,6	28,6	28,6	28,6	28,6	28,6	28,6	28,6	28,6
Esp.	10,7	11,1	11,6	12,1	12,6	13,1	13,7	14,3	14,9	15,1	15,4	16,1	18,5	19,1	19,1	18,9	18,8	20,2	20,2	20,2	20,2	20,2	20,2	20,2
Preus públics del crèdit matriculat per primer cop en titulacions de primer i segon cicle (experimentalitat mínima) (€)																								
Cat.	7,4	7,7	8,1	8,4	8,8	9,2	9,7	10,1	10,6	10,7	11	11,8	19,7	19,7	19,7	19,7	19,7	19,7	19,7	19,7	19,7	19,7	19,7	19,7
Esp.	7,1	7,4	7,7	8	8,3	8,7	9,1	9,5	9,9	10,1	10,3	10,7	12,5	13	13,1	13	13,1	14,2	13,2	13,2	13,2	13,2	13,2	13,2
Preus públics del crèdit matriculat per primer cop en titulacions de grau (experimentalitat màxima) (€)																								
Cat.	-	-	-	-	-	-	-	-	-	21,5	22	23,7	39,5	39,5	39,5	39,5	39,5	39,5	39,5	39,5	39,5	39,5	39,5	39,5
Esp.	-	-	-	-	-	-	-	-	-	16,9	17,9	18,8	21,7	22,4	22,4	22,2	21,8	21,3	20,6	19,7	19,6	18,5	18,3	18,3
Preus públics del crèdit matriculat per primer cop en titulacions de grau (experimentalitat mínima) (€)																								
Cat.	-	-	-	-	-	-	-	-	-	13,4	14,1	15,2	25,3	25,3	25,3	25,3	25,3	25,3	25,3	25,3	25,3	25,3	25,3	25,3
Esp.	-	-	-	-	-	-	-	-	-	10,9	11,4	12,3	14,4	14,9	14,9	14,8	14,3	14	13,9	13,5	13,4	13	13	13
Alumnat universitari																								
Cat.	208.273	212.674	214.768	215.682	218.312	218.139	213.749	214.426	213.110	218.575	224.570	223.828	216.539	213.903	210.895	207.934	208.036	208.848	213.118	216.666	225.852	229.007	233.167	-
Esp.	1.555.174	1.525.545	1.503.476	1.487.279	1.459.178	1.442.453	1.405.042	1.388.736	1.379.726	1.390.234	1.425.018	1.456.783	1.434.729	1.416.827	1.364.023	1.321.698	1.303.252	1.287.791	1.290.455	1.296.379	1.336.009	1.333.567	1.353.347	-
Taxa bruta d'escolarització als ensenyaments universitaris (18-22 anys) (€)																								
Cat.	45,6	48,5	50,7	52,1	54,6	55,7	56,6	56	57,9	60,8	61,4	60	60,2	60,2	59,5	59,2	58,8	58,5	57,1	57,1	57,3	56,7	56,7	-
Esp.	50,3	50,6	51,4	52,1	53	53,6	53,7	53,2	54,4	57	59,4	59,8	60,7	59,8	59	58,8	58,4	57,7	56,6	56,7	56,1	55,6	55,6	-
Beneficiaris beques sobre alumnat (%)																								
Cat.	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	28,4	27,5	26,6	26,8	26	25,6	25,6	25,6	-
Esp.	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	37	36,7	38	38,2	37,2	39,3	38,6	38,6	-

Font: elaboració pròpia amb dades del Ministeri d'Educació.

TAULA 26

Indicadors de despesa de les llars en ensenyament per comunitats autònomes. 2022

	PERCENTATGE DE DESPESA EN ENSENYAMENT	DESPESA MITJANA PER LLAR EN ENSENYAMENT (€)	DESPESA MITJANA PER PERSONA EN ENSENYAMENT (€)	ÍNDEX DE VARIACIÓ DE LA DESPESA MITJANA PER PERSONA EN ENSENYAMENT (2006=100)	DESPESA EN ENSENYAMENT DE LES LLARS PER ESTUDIANT (UNIV. I NO UNIV.) (€)	ÍNDEX DE VARIACIÓ DE LA DESPESA EN ENSENYAMENT DE LES LLARS (2006=100)	ÍNDEX DE VARIACIÓ DE LA DESPESA TOTAL (2006=100)	ÍNDEX DE VARIACIÓ DE LA DESPESA MITJANA PER LLAR (2006=100)	ÍNDEX DE VARIACIÓ DE LA DESPESA MITJANA PER LLAR EN ENSENYAMENT (2006=100)	ÍNDEX DE VARIACIÓ DE LA DESPESA MITJANA PER PERSONA (2006=100)
Catalunya	2,22	734,9	299,4	171,1	1396,4	185,1	115,8	99,4	158,9	107
Espanya	1,48	467,6	189,3	167,1	928,4	178,5	122,7	104,3	151,7	114,8
Andalusia	0,95	279,5	109,2	162,3	511,6	174,4	125,8	104,8	145,3	117,1
Aragó	1,26	395,1	167,4	190,6	863,4	193,9	123,4	110,7	173,9	121,3
Astúries	0,96	282	128,9	159,4	844,1	150,1	115,2	106,2	138,4	122,3
Balears	1,26	449,3	172,4	161,7	1023,6	201,6	140,5	111,5	160	112,7
Canàries	1,28	352,8	137,3	146,9	824,3	172,7	126,8	98,4	134	107,8
Cantàbria	0,75	217,2	92,06	147,8	511	152,9	118,6	100,5	129,6	114,7
Castella i Lleó	0,93	278,3	123	128	693,6	120,6	118,1	110,1	112,4	125,4
Castella-la Mancha	0,88	243,5	96,59	188,5	508,5	198,8	123,6	107	172,1	117,2
Comunitat Valenciana	1,39	416,9	171	185,5	854,2	199,2	119,8	102,9	171,1	111,6

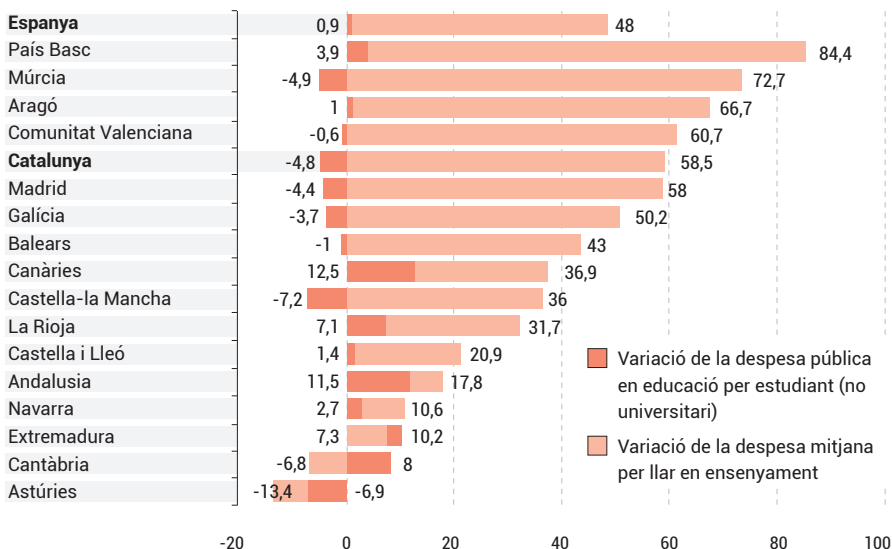
	PERCENTAT- GE DE DESPESES EN ENSENYA- MENT	DESPESES MITJANA PER ENLLAR EN ENSENYA- MENT (€)	DESPESES MITJANA PER PERSONA EN ENSENYA- MENT (2006=100)	DESPESES EN ENSENYA- MENT DE LES UNIV. I NO UNIV. (€)	ÍNDEX DE VARIACIÓ DE LA DESPESES EN ENSENYA- MENT DE LES UNIV. I NO UNIV. (2006=100)	ÍNDEX DE VARIACIÓ DE LA DESPESES TOTAL (2006=100)	ÍNDEX DE VARIACIÓ DE LA DESPESES MITJANA PER ENLLAR EN ENSENYA- MENT (2006=100)	ÍNDEX DE VARIACIÓ DE LA DESPESES MITJANA PER PERSONA EN ENSENYA- MENT (2006=100)	ÍNDEX DE VARIACIÓ DE LA DESPESES MITJANA PER PERSONA (2006=100)
Extrema- dura	0,77	205,2	172,5	473	167,6	123,6	111,7	151,4	127,2
Galícia	0,98	306,2	144,8	758,4	142,2	126,6	110,6	124,2	128,9
Madrid	2,01	727	155,9	1313,6	175,5	124,8	101,8	143,1	110,9
Múrcia	1,19	375,3	192	615,9	214,7	131,6	105,8	172,6	117,7
Navarra	1,27	444,4	151,5	876,1	167,7	125,1	101,9	136,6	113
País Basc	2,14	758,8	195,8	1662,7	199,3	121,2	106,8	175,7	119
La Rioja	1	292	162,7	473,6	168,4	125,1	109,4	147,4	120,8

Font: elaboració pròpia amb dades de l'INE (Encuesta de Presupuestos Familiares).

Des d'una perspectiva comparada, no existeix una relació estadísticament significativa entre l'evolució de la despesa pública i la de la despesa privada: les comunitats que més han augmentat la despesa privada en ensenyament no són, necessàriament, les que menys han augmentat la despesa pública en educació (Gràfic 60). Amb tot, en el període 2009-2022, Catalunya se situa entre les comunitats amb una evolució més negativa de la despesa pública (amb una reducció del 4,8%), i, en canvi, ocupa una posició capdavantera pel que fa a l'increment de la despesa privada (58,5%). Altres factors, com ara l'evolució del PIB per càpita, semblen ser més predictius a l'hora d'explicar la variació de la despesa privada de les llars en ensenyament: les comunitats que més han augmentat la despesa privada en ensenyament tendeixen a ser les que han experimentat una variació més positiva del PIB per càpita durant el període 2009-2022 (Gràfic 61).

GRÀFIC 60

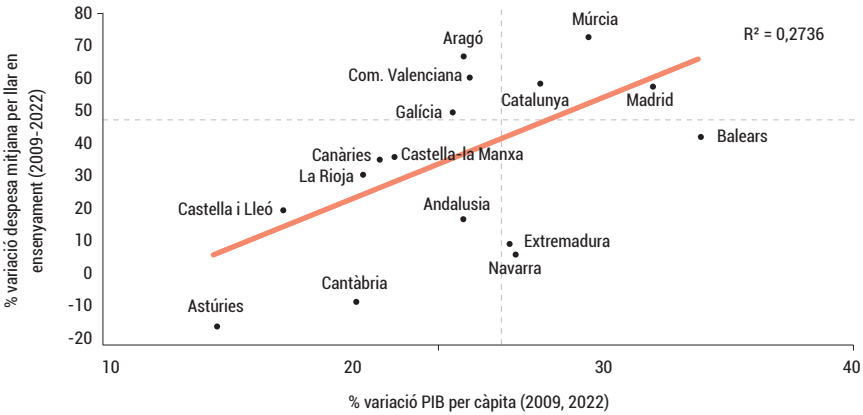
Variació de la despesa privada per llar en ensenyament i variació de la despesa pública en educació per estudiant, per comunitats autònomes. 2009-2022 (%)

Font: elaboració pròpia amb dades de l'INE i del Ministeri d'Educació.

GRÀFIC 61

Relació entre la variació de la despesa per llar en ensenyament i la variació del PIB per càpita, per comunitats autònomes. 2009-2022

Font: elaboració pròpia amb dades de l'INE i del Ministeri d'Educació.

L'anàlisi comparada per comunitats autònomes evidencia que Catalunya presenta nivells de despesa de les llars en educació comparativament elevada, per sobre de la mitjana espanyola. L'any 2022, les llars catalanes destinaven el 2,22% de la seva despesa a ensenyament, de mitjana 734,9€ per llar i 1.396,4€ per estudiant, mentre que les llars espanyoles destinaven a ensenyament l'1,48% de la despesa total, de mitjana 467,6€ per llar i 928,4€ per estudiant. És a dir, que les llars catalanes pagaven 267,3€ més per llar en ensenyament, i 468€ més per estudiant, que les llars del conjunt de l'Estat (Taula 26).

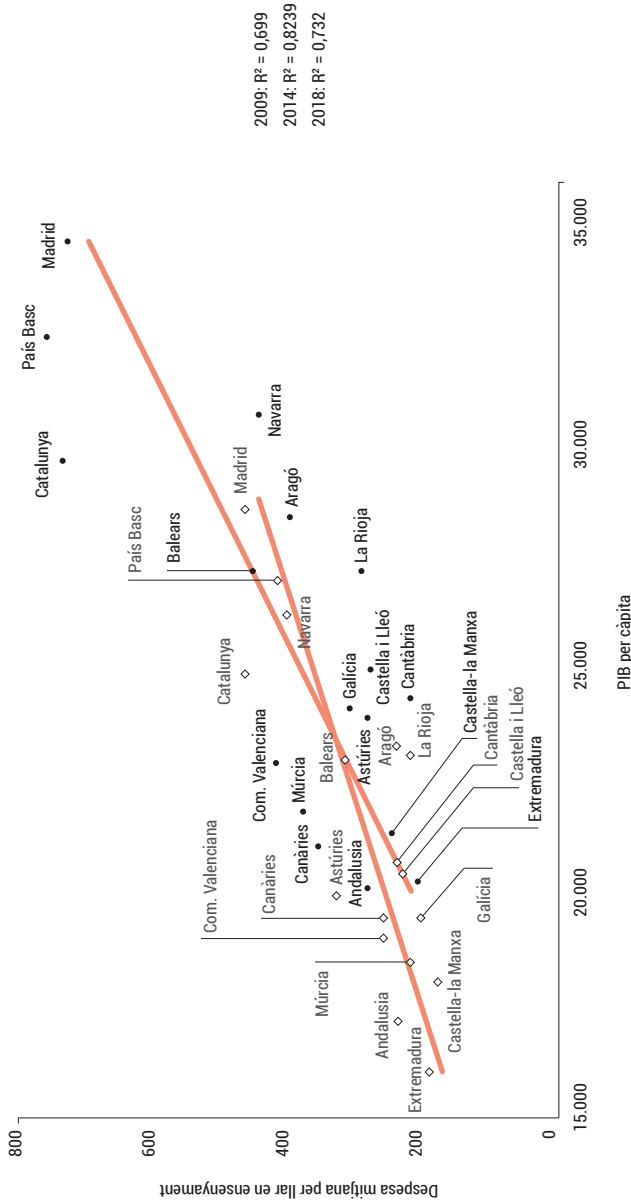
Per comprendre aquestes diferències, cal mencionar factors com ara el nivell de renda de les famílies, el pes important del sector privat o la despesa pública en educació. En aquest sentit, hi ha una relació positiva entre despesa en ensenyament de les llars per estudiant (universitari i no universitari) i el PIB per càpita (Gràfic 62) i entre aquesta despesa privada i el percentatge d'alumnat escolaritzat en centres concertats (Gràfic 63); també hi ha una relació negativa entre aquesta despesa privada i l'esforç

financer en educació per part de les administracions públiques (Gràfic 64). Les comunitats autònomes amb un PIB per càpita més elevat i amb més provisió escolar privada tendeixen a tenir nivells de despesa privada més elevats, mentre que aquests nivells també tendeixen a ser més elevats entre les comunitats autònomes amb una despesa pública en educació sobre el PIB més baixa.

De fet, Catalunya, que se situa entre les comunitats amb un PIB per càpita i un pes del sector concertat més elevats, i també amb una despesa pública en educació sobre el PIB més baixa, essent la segona comunitat autònoma amb una despesa mitjana per llar més elevada, només per darrere del País Basc.

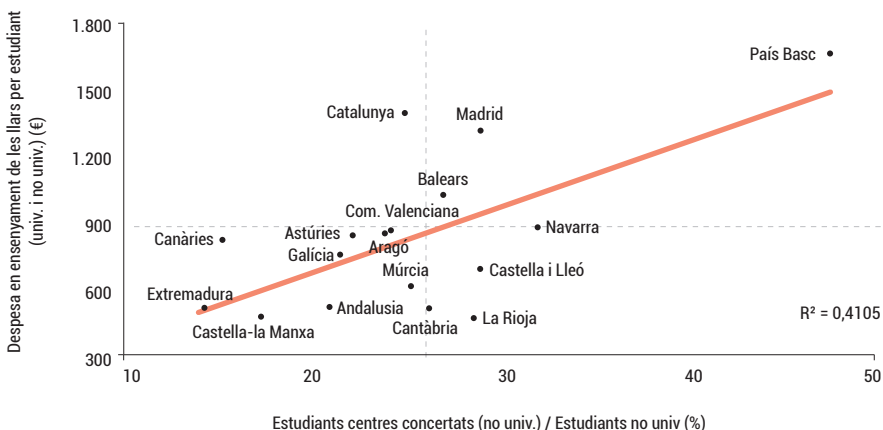
GRÀFIC 62

Relació entre la despesa en ensenyament de les llars per estudiant (universitari i no universitari) i el PIB per càpita, per comunitats autònomes. 2009, 2022 (€)

GRÀFIC 63

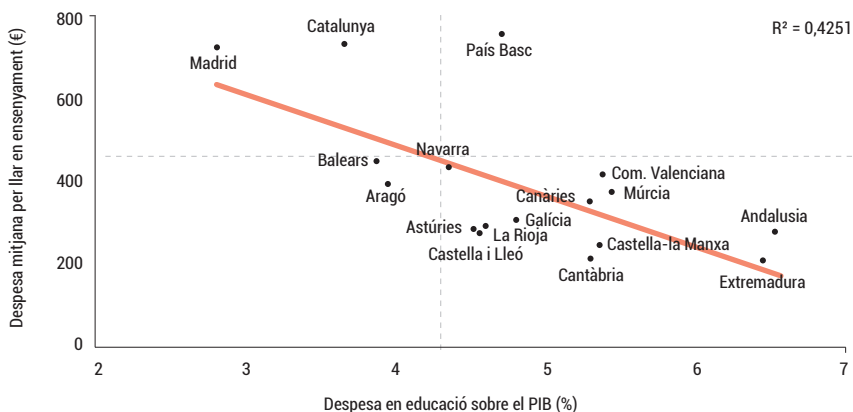
Relació entre la despesa en ensenyament de les llars per estudiant (universitari i no universitari) i el percentatge d'alumnat escolaritzat en centres concertats, per comunitats autònomes. 2022

Font: elaboració pròpia amb dades de l'INE i del Ministeri d'Educació.

GRÀFIC 64

Relació entre la despesa en ensenyament de les llars i la despesa pública en educació sobre el PIB, per comunitats autònomes. 2022

Font: elaboració pròpia amb dades de l'INE i del Ministeri d'Educació.

La provisió de professorat

Una part molt significativa de l'increment pressupostari s'explica per l'augment de la dotació de personal docent al sistema educatiu. Aquesta dotació ha vingut molt condicionada, tal com ja hem comentat per al finançament de l'educació, pel cicle econòmic, més que no pas per l'evolució de la demografia educativa. Així, després d'anys d'increment sostingut, especialment del curs 2005-2006 al curs 2008-2009, fonamentalment per la implantació de la sisena hora, l'evolució de la dotació de professorat als ensenyaments de règim general va iniciar un procés d'estancament i posteriorment, a partir del curs 2011-2012, de minoració, que va coincidir també amb la supressió de la sisena hora i amb les limitacions imposades en la contractació d'empleats públics i en la substitució i reposició de professorat pel Reial decret llei 14/2012, de 20 d'abril, de mesures urgents de racionalització de la despesa pública en l'àmbit educatiu, d'àmbit estatal, que va tenir un impacte directe en les polítiques de provisió de professorat. Aquestes restriccions es van allargar fins al curs 2014-2015, tot i que el nombre d'alumnat havia mantingut durant aquests anys una tendència creixent. El curs 2014-2015 hi havia 2.227 docents menys i 118.565 alumnes més que el curs 2008-2009 (Taula 27 i Gràfic 65).

A partir del curs 2014-2015, i de manera més accentuada a partir del curs 2016-2017, la provisió de professorat ha recuperat la tendència a créixer, com també ho ha continuat fent el nombre d'alumnat. Així, el curs 2022-2023 hi ha 16.201 docents més que el curs 2014-2015, i també hi ha 93.655 alumnes més.

Aquesta evolució ha provocat, al seu torn, que la ràtio d'alumnat per professor hagi experimentat fortes fluctuacions en els darrers anys, amb un decrement fins al curs 2008-2009, per efecte d'un ritme de creixement del nombre de professorat per sobre del de l'alumnat, posteriorment amb un increment fins al curs 2014-2015, per efecte de la reducció de professorat i de l'augment del nombre d'alumnat, i novament amb una tendència a decreixer que perdura fins a l'actualitat. Val a dir que el curs 2022-2023, la ràtio d'alumnat per professor (11,5) se situa encara per sobre dels nivells assolits el curs 2008-2009 (11).

TAULA 27

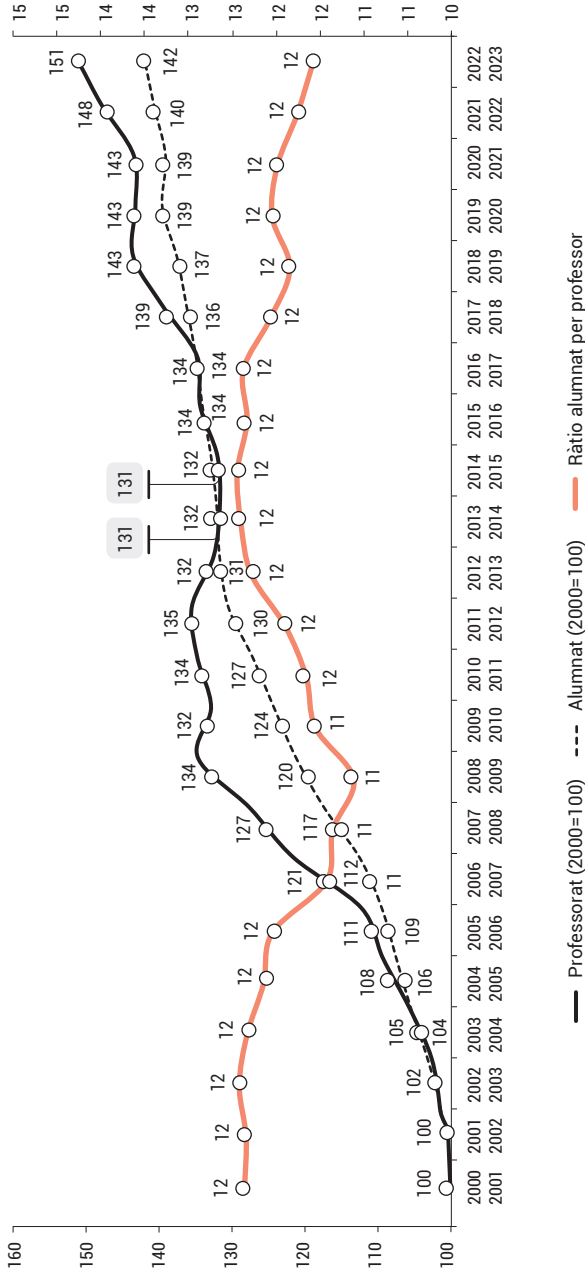
Evolució del nombre de professorat i alumnat per titularitat de centre als ensenyaments de règim general. Catalunya. Del curs 2000-2001 al curs 2022-2023

	2010 -2011	2011 -2012	2012 -2013	2013 -2014	2014 -2015	2015 -2016	2016 -2017	2017 -2018	2018 -2019	2019 -2020	2020 -2021	2021 -2022	2022 -2023
Professorat													
Total	108.825	109.439	106.988	106.274	106.533	108.485	108.841	112.721	116.068	115.803	115.983	119.590	122.734
Públic	73.196	73.550	70.545	71.093	70.990	72.460	72.225	75.482	78.494	79.391	79.632	83.947	87.104
Privat	35.629	35.889	36.443	35.181	35.543	36.025	36.616	37.239	37.574	36.412	36.351	35.643	35.630
Alumnat													
Total	1.261.346	1.295.318	1.307.724	1.311.844	1.319.583	1.331.508	1.340.620	1.353.618	1.367.173	1.387.680	1.382.986	1.398.795	1.413.238
Públic	818.883	851.332	864.350	866.596	870.172	876.443	878.933	885.009	892.337	904.486	899.130	901.264	915.992
Privat	442.463	443.986	443.374	445.248	449.411	455.065	461.687	468.609	474.836	483.194	483.856	497.531	497.246
Ràtio alumnat per professor													
Total	11,6	11,8	12,2	12,3	12,4	12,3	12,3	12	11,8	12	11,9	11,7	11,5
Públic	11,2	11,6	12,3	12,2	12,3	12,1	12,2	11,7	11,4	11,4	11,3	10,7	10,5
Privat	12,4	12,4	12,2	12,7	12,6	12,6	12,6	12,6	12,6	13,3	13,3	14	14

Font: Ministeri d'Educació.

GRÀFIC 65

Evolució de la ràtio d'alumnat per professor d'ensenyaments de règim general i del nombre d'alumnat i professorat a Catalunya. Del curs 2000-2001 al curs 2022-2023

Font: elaboració pròpia amb dades del Ministeri d'Educació.

Des d'una perspectiva comparada, val a dir que el nombre mitjà d'alumnes per professor a Catalunya el curs 2022-2023 (11,5) se situa lleugerament per sobre de la mitjana espanyola (10,8) (Taula 28), malgrat que a escala europea, se situa lleugerament per sota la mitjana del conjunt de la Unió Europea (prop del 13) (Gràfic 66). Si tenim presents els baixos nivells comparats de despesa pública, podem concloure que el nostre sistema educatiu fa un esforç financer menor en educació, però relativament mitjà en professorat, la qual cosa significa que altres àmbits de l'educació que no són estrictament el de professorat estan presumiblement infradotats (comparativament parlant).

Després de Madrid (i Andalusia en el cas del sector públic), Catalunya és la comunitat que presenta una ràtio d'alumnat per professor més elevada. Per sectors de titularitat, es detecten diferències en la provisió de professorat, amb ràtios més baixes al sector públic que al sector concertat, amb diferències comparativament elevades en el cas de Catalunya. En comparació a la mitjana estatal, el curs 2022-2023 les plantilles al sector públic i al sector concertat a Catalunya estarien més mal dotades que la mitjana estatal si hom ho posa en relació amb el nombre d'alumnat (Taula 28).

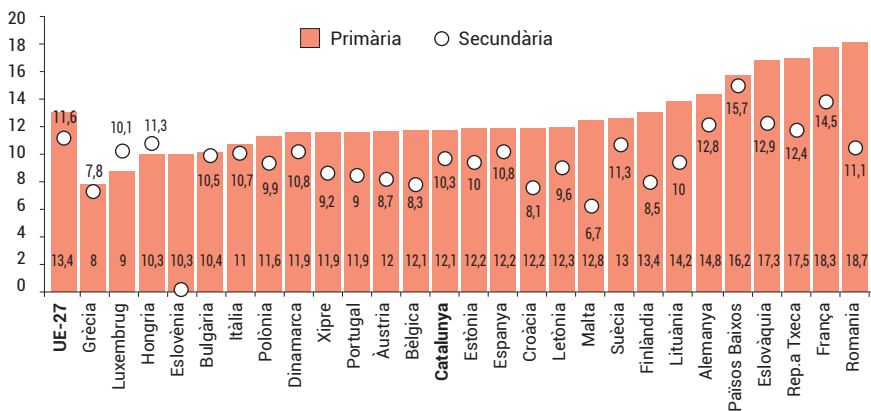
TAULA 28**Ràtio d'alumnat per professor d'ensenyaments de règim general per sector de titularitat per comunitats autònomes. Curs 2022-2023**

	RÀTIO TOTAL			RÀTIO EQUIVALENT A TEMPS COMPLET		
	Total	Centres públics	Centres privats	Total	Centres públics	Centres privats
Total	10,8	10	13	11,3	10,2	14,3
Andalusia	11,4	10,8	13,2	11,7	10,8	14,9
Aragó	9,9	9	12,6	10,7	9,6	13,8
Astúries	9,3	8,4	13,2	9,9	8,8	14,6
Balears	9,8	9,2	11	10,3	9,4	12,6
Canàries	10,2	9,7	12,7	10,4	9,7	14,1
Cantàbria	8,8	8,2	11,1	9,1	8,2	12,5
Castella i Lleó	9,4	8,3	12,6	10	8,7	14,5
Castella-la Mancha	10,3	9,7	13,4	10,8	10,1	15,4
Catalunya	11,5	10,5	14,1	11,9	10,9	14,4
Comunitat Valenciana	10,6	9,9	12,4	11,2	10,1	14,2
Extremadura	9,1	8,4	13,9	9,4	8,5	16,2
Galícia	9,9	9,3	11,7	9,9	9	13,2
Madrid	12,4	12,1	12,9	12,9	12,5	13,6
Múrcia	11,1	10,5	12,8	11,8	11,1	13,8
Navarra	9,7	8,5	13,2	10	8,5	15,4
País Basc	9,7	7,9	12,9	11,2	8,4	17,5
La Rioja	9,5	8,6	12,1	10,5	9,4	13,7

Font: elaboració pròpia amb dades del Ministeri d'Educació.

GRÀFIC 66

Ràtio d'alumnat per professor d'educació primària i secundària per països europeus. 2021

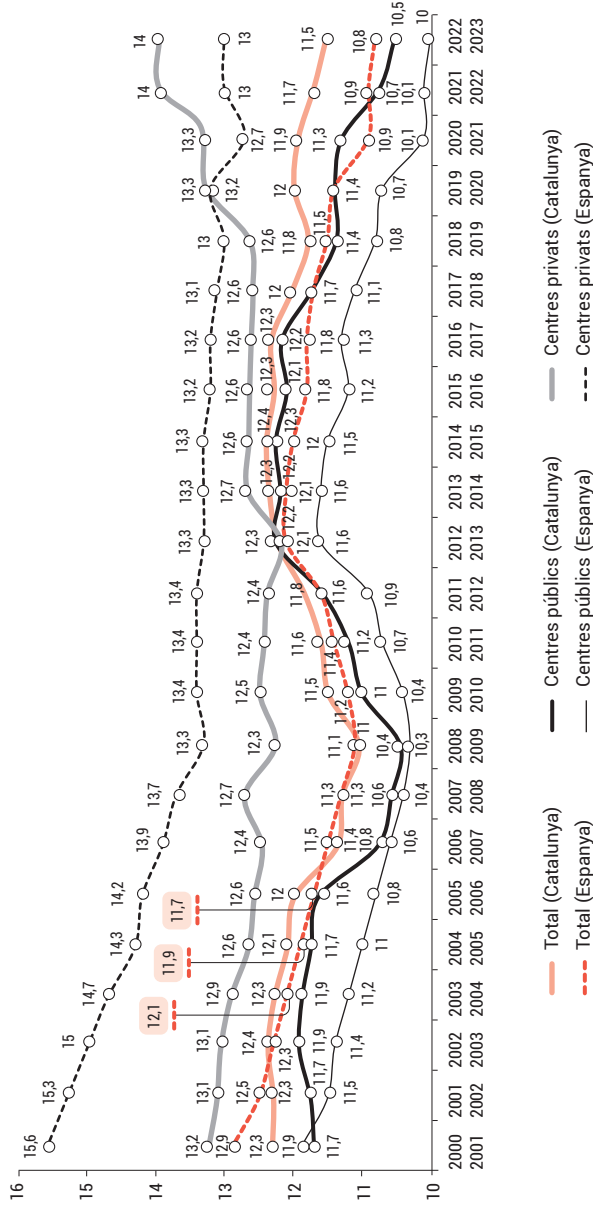
Font: elaboració pròpia amb dades de l'Eurostat i del Ministeri d'Educació.

Val a dir que les fluctuacions de personal docent condicionades pel cicle econòmic han estat més presents en el sector públic que en el sector concertat, que ha mantingut una tendència més estable. De fet, mentre entre els cursos 2008-2009 i 2014-2015 el professorat al sector públic va decreïxer en 1.496 docents (amb un augment de 113.562 alumnes), en el sector concertat ho va fer en 731 docents (amb un increment d'alumnes de 5.003); i entre els cursos 2014-2015 i 2022-2023 el personal docent ha augmentat en 16.114 en el sector públic (amb un increment d'alumnes de 45.820) i només en 87 al sector concertat (amb un increment d'alumnes de 47.835).

A Catalunya, la distància existent en la ràtio d'alumnat per professor el curs 2008-2009 entre el sector públic (10,4) i privat (12,3), de dos alumnes per professor de diferència, va quedar neutralitzada el curs 2012-2013, malgrat que era la complexitat socioeducativa més gran que havia de gestionar el sector públic. A partir d'aleshores, i especialment a partir del curs 2016-2017, les diferències entre les ràtios d'alumnat per professor per sectors de titularitat s'han incrementat novament, fins a situar-se el curs 2022-2023 en 3,5 alumnes (10,5 al sector públic i 14 al sector concertat) (Gràfic 67).

GRÀFIC 67

Evolució de la ràtio d'alumnat per professor d'ensenyaments de règim general i del nombre d'alumnat i professorat per sector de titularitat a Catalunya i a Espanya. Del curs 2000-2001 al curs 2022-2023

Font: elaboració pròpia amb dades del Ministeri d'Educació.

Per nivell educatiu, convé destacar que el professorat en el sector públic va reduir-se entre els cursos 2008-2009 i 2014-2015 perquè va minorar el personal docent als ensenyaments d'educació infantil de segon cicle i primària, mentre que en els ensenyaments secundaris va mantenir-se estable. A partir del curs 2014-2015 va començar a créixer el professorat a secundària, amb 14.751 nous docents, en un context sostingut de creixement del nombre d'alumnat a l'ESO i sobretot a l'FP, mentre que a partir del curs 2016-2017 també creix el nombre de professorat als ensenyaments d'infantil i primària, amb 3.365 nous docents, malgrat que el nombre d'alumnat hagi tendit a decreïxer, amb 31.822 alumnes menys (Taula 29).

TAULA 29

Evolució de la dotació de personal docent als ensenyaments de règim general al sector públic. 2010-2023

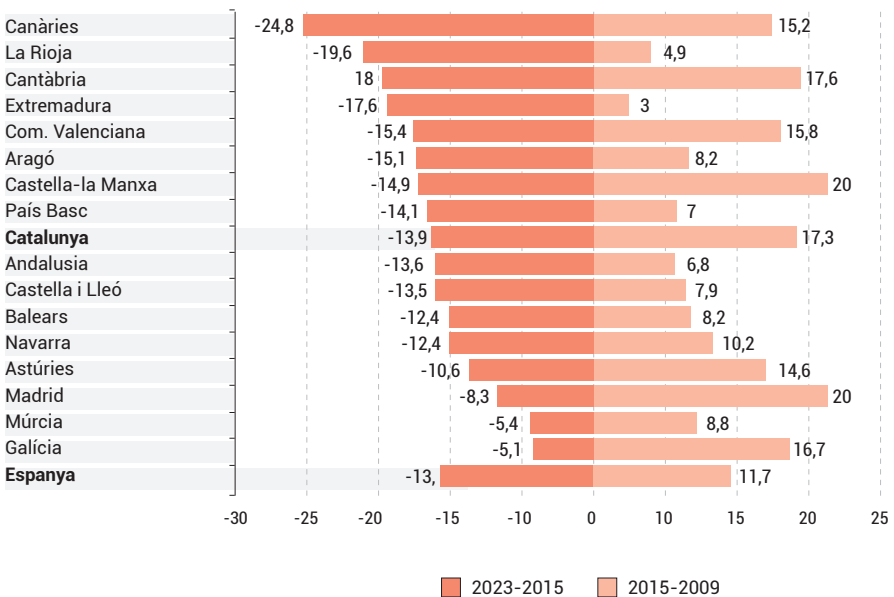
2010 -2011	2011 -2012	2012 -2013	2013 -2014	2014 -2015	2015 -2016	2016 -2017	2017 -2018	2018 -2019	2019 -2020	2020 -2021	2021 -2022	2022 -2023
Educació infantil de segon cicle i primària												
Personal docent												
37.141	35.995	34.500	34.915	34.875	35.349	34.699	36.034	36.344	36.164	35.481	37.543	38.240
Alumnat												
456.940	471.183	475.912	478.040	478.875	478.424	475.134	472.507	471.067	470.389	459.919	449.689	443.312
Ràtio												
12,3	13,1	13,8	13,7	13,7	13,5	13,7	13,1	13	13	13	12	11,6
Secundària, inclosa FP												
Personal docent												
28.657	29.130	28.062	28.727	28.756	29.864	29.828	31.743	34.442	34.740	36.756	38.875	43.507
Total educació infantil i secundària, inclosa FP												
65.798	65.125	62.562	63.642	63.631	65.213	64.527	67.777	70.786	70.904	72.237	76.418	81.747
Total (ensenyaments règim general sector públic)												
73.196	73.550	70.545	71.093	70.990	72.460	72.225	75.482	78.494	79.391	79.632	83.947	87.104

Font: Departament d'Educació.

Des d'una perspectiva comparada, val a dir que Catalunya va ser una de les comunitats autònomes on més va augmentar la ràtio d'alumnat per professorat al sector públic entre els cursos 2008-2009 i 2014-2015 per efecte de restriccions pressupostàries més intenses (amb un augment de la ràtio del 17,3%), només per darrere de Madrid, Castella-la Manxa i Cantàbria, però, en canvi, a partir del curs 2014-2015, en aquest període caracteritzat per l'increment de les dotacions de personal docent, se situa en una posició intermèdia pel que fa a la reducció de la ràtio d'alumnat per professorat (del 13,9%, lleugerament superior a la mitjana estatal, que és del 13%) (Gràfic 68).

GRÀFIC 68

Evolució de la ràtio d'alumnat per professor d'ensenyaments de règim general al sector públic per comunitats autònomes. 2009-2015 i 2015-2023

Font: elaboració pròpia amb dades del Ministeri d'Educació.

Durant els darrers dos anys, s'han realitzat processos d'estabilització dels treballadors públics, que també han afectat el personal docent en l'àmbit de l'ensenyament. Cal tenir present que amb la crisi econòmica de 2008 no es van convocar concursos d'oposició i el personal docent interí va anar guanyant pes: l'any 2010, el 86% del personal docent era funcionari, mentre que a inici de 2023 aquesta proporció era del 55,6%. Aquests processos d'estabilització han permès reduir la proporció de personal interí i ha fet que la proporció de personal docent funcionari hagi augmentat novament fins al 67,7% l'any 2024 (Taula 30).

Cal destacar, a més, que el personal docent és el col·lectiu de personal de la Generalitat de Catalunya més nombrós, ja que representa el 42,6% del total l'any 2024, seguit del personal d'administració i serveis (22,4%) i del personal sanitari (17,9%), i també és un dels col·lectius que més ha augmentat des de 2010, amb un creixement del 23,6%, només per darrere del personal sanitari, que té un augment del 30%.

TAULA 30
Evolució del personal de la Generalitat de Catalunya per col·lectiu i vinculació. 2010-2024

	2024				2023				2020				2010					
	Total	%	Difereència respecte a l'any 2010	Personal funcional	% personal funcional	Difereència respecte a l'any 2010	Personal funcional	% personal funcional	Total	%	Difereència respecte a l'any 2010	Personal funcional	% personal funcional	Total	%	Personal funcional	% personal funcional	
Docents																		
83.995	42,6	23,6	56.899	67,7	83.537	43,1	22,9	46.475	55,6	75.548	43,6	11,2	44.844	59,4	67.948	40,7	58.466	86
Administració i serveis																		
44.157	22,4	8,2	22.128	50,1	41.625	21,5	2	22.466	54	38.292	22,1	-6,2	15.345	40,1	40.824	24,5	19.867	48,7
Sanitaris																		
35.393	17,9	30	17.034	48,1	35.835	18,5	31,7	17.164	47,9	27.705	16	1,8	12.299	44,4	27.217	16,3	17.383	63,9
Cossos de seguretat																		
19.765	10	17,4	19.709	99,7	19.152	9,9	13,7	19.111	99,8	17.746	10,3	5,4	17.680	99,6	16.839	10,1	16.795	99,7
Administració de justícia																		
7.182	3,6	1,3	4.020	56	7.224	3,7	1,9	4.330	59,9	7.243	4,2	2,2	3.699	51,1	7.089	4,3	4.822	68
Serveis penitenciaris																		
3.452	1,7	-6,1	3.193	92,5	3.492	1,8	-5,1	3.286	94,1	3.508	2	-4,6	2.972	84,7	3.678	2,2	3.225	87,7
Extinció d'incendis																		
2.817	1,4	7,9	2.816	100	2.644	1,4	1,3	2.641	99,9	2.576	1,5	-1,3	2.572	99,8	2.610	1,6	2.597	99,5
Agents rurals																		
611	0,3	16,8	610	99,8	510	0,3	-2,5	491	96,3	490	0,3	-6,3	458	93,5	523	0,3	484	92,5
Total																		
197.372	100	18,3	126.409	64	194.019	100	16,3	115.964	59,8	173.108	100	3,8	99.869	57,7	166.796	100	123.639	74,1

Nota: les dades de 2023 i 2024 corresponen al mes de febrer.

Font: Departament de la Presidència.

Finalment, a l'estudi PISA 2022, s'ha avaluat l'escassetat de recursos humans i materials dels centres educatius, els quals poden afectar la capacitat del sistema per oferir educació de qualitat. Concretament, es va preguntar als directors i directores escolars si creien que la capacitat del seu centre per impartir ensenyament es veia obstaculitzada per diversos factors relacionats amb l'escassetat de recursos. A les taules 31 i 32 es presenten dos índexs de recursos per a les comunitats autònomes i per als països de l'OCDE, respectivament: l'índex d'escassetat de personal educatiu (que cobreix des de la falta de personal docent a la manca de personal de suport qualificat) i l'índex d'escassetat de material educatiu.

Els resultats d'aquests indicadors relatius mostren com Catalunya supera la resta de comunitats autònomes i països de l'OCDE en termes de disponibilitat de recursos humans i materials segons l'opinió de les direccions. Catalunya és la comunitat autònoma on els directors i les directores perceben una millor situació comparada, amb el valor més baix (-0,58), amb menys percepció d'escassetat de personal educatiu, significativament per sota de la mitjana d'Espanya (-0,08) i dels països de l'OCDE (0,19).

TAULA 31**Índex de recursos humans i materials dels centres de secundària, per comunitats autònomes. 2022**

COMUNITATS AUTÒNOMES	ÍNDEX DE D'ESCASSETAT	
	Personal educatiu	Material educatiu
Catalunya	-0,58	-0,62
Balears	-0,41	-0,55
Comunitat Valenciana	-0,37	-0,41
Castella i Lleó	-0,36	-0,44
Navarra	-0,30	-0,63
Extremadura	-0,08	-0,27
Espanya	-0,08	-0,29
Cantàbria	0,02	-0,41
Madrid	0,03	-0,54
Andalusia	0,08	-0,16
Galícia	0,08	-0,01
Múrcia	0,11	0
País Basc	0,17	-0,26
Països de l'OCDE	0,19	-0,17
La Rioja	0,20	-0,41
Aragó	0,23	-0,14
Astúries	0,27	-0,21
Països de la UE	0,28	-0,24
Castella-la Manxa	0,31	0,18
Canàries	0,35	0,36

Nota: valors ordenats segons l'índex de manca de personal educatiu. Els valors augmenten a mesura que la percepció d'escassetat de recursos per part de les direccions dels centres és més gran.

Font: elaboració pròpia amb dades OCDE-PISA 2022.

TAULA 32

Índex de recursos humans i materials dels centres de secundària per països de l'OCDE. 2022

PAÏSOS DE L'OCDE	ÍNDEX D'ESCASSETAT	
	Personal educatiu	Material educatiu
Catalunya	-0,58	-0,62
Polònia	-0,52	-0,37
Dinamarca	-0,47	-0,80
Suïssa	-0,40	-0,80
Lituània	-0,28	-0,27
Islàndia	-0,11	-0,52
Àustria	-0,08	-0,47
Espanya	-0,08	-0,29
Austràlia	-0,06	-0,69
Estats Units	-0,05	-0,66
Eslovènia	-0,01	-0,39
Mèxic	0,10	0,34
Irlanda	0,12	-0,66
Turquia	0,13	-0,57
Noruega	0,15	0,06
República Txeca	0,16	-0,14
Països de l'OCDE	0,19	-0,17
Nova Zelanda	0,20	-0,51
Finlàndia	0,22	-0,57
Xile	0,23	-0,28

>>>

PAÏSOS DE L'OCDE	ÍNDEX D'ESCASSETAT	
	Personal educatiu	Material educatiu
Països de la UE	0,28	-0,24
Regne Unit	0,30	-0,32
Letònia	0,31	0,28
Hongria	0,34	0,31
Colòmbia	0,38	0,70
Grècia	0,43	0,64
Alemanya	0,43	-0,07
Suècia	0,47	-0,62
Països Baixos	0,49	-0,52
Israel	0,49	0,23
Itàlia	0,53	-0,21
França	0,61	-0,40
Portugal	0,84	0,24
Costa Rica	1,05	1,26
Bèlgica	–	-0,20
Canadà	–	-0,74
Corea	–	0,06
Eslovàquia	–	0,12
Estònia	–	-0,13
Japó	–	0,59

Nota: valors ordenats segons la diferència entre el Q1 i el Q4 de l'índex. L'asterisc indica que aquesta diferència és estadísticament significativa.

Font: elaboració pròpia amb dades de l'OCDE-PISA 2022.

La demografia educativa

L'evolució de la demografia educativa

La demografia educativa a Catalunya ha experimentat una important transformació al llarg de les dues darreres dècades, fruit principalment de la reducció de les taxes de natalitat, a partir de la crisi econòmica de 2008, i també de l'increment dels fluxos migratoris, especialment a partir de l'any 2000, amb algunes fluctuacions relacionades amb el cicle econòmic. Globalment, això sí, l'evolució sociodemogràfica a Catalunya ha vingut marcada per una tendència sostinguda de creixement de l'alumnat escolaritzat.

En el conjunt del sistema educatiu, inclosos els ensenyaments universitaris, l'any 2021 hi havia un 44,8% més d'alumnes que l'any 2000, prop de 464.290 més, molt per sobre de la mitjana estatal (13,8%) i europea (amb un decreixement del 16,2%) (Taula 33). Entre els cursos 2000-2001 i 2022-2023, l'escolarització als ensenyaments de règim general ha augmentat un 42,4%, en 422.602 alumnes, molt per sobre del conjunt d'Espanya (20,9%).

Mentre a Catalunya l'any 2023, hi ha un 38,9% més de la població de 5 a 14 anys que l'any 2000, la Unió Europea ha tingut un creixement negatiu de la població en edat d'escolarització obligatòria, amb un decrement d'un 7,2% de la població de 5 a 14 anys, i Espanya, un creixement més moderat, d'un 14,6%.

De fet, des d'una perspectiva comparada, Catalunya se situa al capdavant dels països europeus pel que fa al creixement de l'alumnat a primària i secundària (Gràfic 69), només per darrere de Luxemburg, i pel que fa al creixement de la població de 5 a 14 anys (Gràfic 70), i se situa també al capdavant de les comunitats autònomes en aquests indicadors, només per darrere de Navarra (Gràfics 71 i 72).

Durant els anys anteriors a la crisi econòmica de 2008, els forts increments tant de la taxa de natalitat com dels fluxos migratoris de procedència estrangera han provocat que el nostre sistema educatiu hagi estat, des d'una perspectiva comparada, un dels sistemes amb creixement demogràfic més elevat, amb el conseqüent increment de complexitat, tant per l'augment de necessitats de més recursos humans i materials, com per les dificultats de gestionar un sistema que creix en poc temps. Val a dir que l'anàlisi comparada per països europeus evidencia que aquest creixement genera un impacte també sobre els resultats educatius: com més creixement han experimentat els sistemes educatius, pitjors resultats acadèmics han obtingut (per exemple, en termes d'abandonament educatiu prematur).

Aquesta evolució, però, està experimentant alguns canvis de tendència als darrers anys. A partir de l'any 2008, per efecte de la crisi econòmica, la taxa de natalitat va iniciar una tendència negativa, que encara es manté en l'actualitat, passant de 12,1 naixements per 1.000 habitants l'any 2008 a 7,2 l'any 2022. Durant els anys de la crisi econòmica de 2008, alhora, també es va produir una reducció del creixement migratori, fins al punt de passar de valors propers al 20% en els anys precedents al 2008 a un creixement negatiu. Per bé que, a partir de l'any 2015, amb l'inici de la recuperació econòmica, el creixement migratori ha tornat a situar-se en valors positius, la baixa natalitat i la moderació dels fluxos migratoris a partir de l'any 2008 han provocat que la demografia educativa, després de dècades de tendència positiva, iniciï un cicle de decreixement en l'entrada al sistema educatiu.

De fet, aquests canvis demogràfics han derivat en una transformació del procés de renovació de la població en edat d'escolarització obligatòria. L'any 2008 Catalunya tenia un índex de renovació de la població escolar molt elevat (1,19) en comparació a la mitjana estatal (1,04) i dels països de la Unió Europea (0,86): mentre que a Catalunya hi havia un 19% més d'infants de 0 a 4 anys, amb edat d'incorporar-se als ensenyaments obligatoris, que de joves de 15 a 19 anys, amb edat de sortir-ne, a la Unió Europea

aquesta proporció era contrària, un 14% més de joves en edat de sortir dels ensenyaments obligatoris que d'infants en edat d'accedir-hi. En canvi, l'any 2023, Catalunya ja se situa amb índexs de renovació inferior a 100 (0,70), la qual cosa significa que hi ha un 30% menys d'infants de 0 a 4 anys en edat d'incorporar-se al sistema educatiu que de joves de 15 a 19 anys amb edat de superar els ensenyaments obligatoris, per sota de la mitjana europea (0,87). Aquesta tendència reforça la previsió de davallada en l'evolució de la demografia educativa en els propers anys.

A partir de l'any 2018, l'alumnat als ensenyaments de primària han iniciat una tendència a decreixer, mentre que als ensenyaments de secundària encara es manté la tendència de creixement, en part també per la creació d'oferta en determinats ensenyaments postobligatoris, com succeeix amb el cas de la formació professional (Taula 33 i Gràfic 73).

TAULA 33
Evolució dels indicadors de demografia educativa, a Catalunya, Espanya i la Unió Europea (UE-28). 2000-2023

	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023	
Índex de renovació de la població escolar (Població de 0 a 4 anys / Població de 15 a 19 anys)																									
UE-27	0,80	0,80	0,81	0,82	0,82	0,82	0,83	0,84	0,85	0,88	0,91	0,94	0,95	0,96	0,96	0,95	0,94	0,94	0,94	0,94	0,93	0,92	0,90	0,87	
Espanya	0,69	0,73	0,79	0,84	0,89	0,94	0,98	1,01	1,04	1,07	1,10	1,12	1,13	1,12	1,08	1,05	1,01	0,97	0,93	0,89	0,84	0,79	0,74	0,70	
Catalunya	0,74	0,81	0,88	0,95	1,02	1,08	1,14	1,18	1,21	1,24	1,26	1,27	1,26	1,23	1,18	1,13	1,07	1,01	0,96	0,91	0,86	0,80	0,75	0,70	
Població de 5 a 14 anys (2000=100)																									
UE-27	100	100	98,7	97,6	96,3	95,2	93,9	92,9	91,8	91,1	90,8	90,6	90,6	90,8	91,5	91,9	92,3	92,5	92,7	92,5	92,6	92,5	92,5	92,5	92,8
Espanya	100	98,1	96,8	97,3	97,8	98,3	99,5	101,2	103,1	105,1	107	108,9	110,9	112,5	114,5	115,6	116,3	117,1	117,5	117,3	117,3	116,5	115,3	114,6	
Catalunya	100	98,6	98,2	100,5	102,9	105,3	108,4	111,6	115,5	119,6	123	126,5	130	132,3	134,9	136,7	138,2	140	141	141	141,3	140,5	139,1	138,9	
Alumnat ISCED 1-8 (2000=100)																									
UE-27	100	100,2	101,5	102	102,9	103,5	98,8	98,1	98	97,8	98	96,3	97,4	92,1	81,6	81,2	81,4	0	81,5	81,6	80,9	83,8	-	-	
Espanya	100	97,8	96	95	96,7	97	96,9	97,3	98	98,8	101,4	103,9	105,2	105,6	106	107	107,5	108,3	109,3	110,3	111,2	113,8	-	-	
Catalunya	100	97,8	96,3	97	97,8	100,4	101,9	103,8	108,7	111,5	112,8	122,4	125,1	102,2	126,8	130,6	132,7	134,8	136,5	138,8	140,5	144,8	-	-	
Alumnat ISCED 1 (2000=100)																									
UE-27	100	96,2	94,3	93,6	93,8	93,2	92,2	91,7	91,4	90,7	90,2	90,2	90,3	76	76,2	77,5	77,8	0	78,7	78,5	72,8	74,4	-	-	
Espanya	100	98,6	98,1	98	103,2	103,1	104,3	106,2	108,9	110,7	110,8	113	114,6	115,5	116,6	118,5	119,2	119,8	119,8	119,6	118,4	115,2	-	-	
Catalunya	100	99,7	100,3	102,1	104,5	108,4	114,2	118	128,1	131,2	127,6	134,1	137,7	139,5	141,7	144,7	146,3	147	147	147,6	146,6	141,7	-	-	
Alumnat ISCED 2 (2000=100)																									
UE-27	100	102,9	105,4	105,9	104,6	103,9	101,7	99	98,6	98	97,5	96,1	95	92,3	80,8	78,9	79,5	0	80,4	80,5	81,9	83,1	-	-	
Espanya	100	97,3	95,7	96,2	96,4	96,8	96,5	96	95,8	95,8	98,2	98,6	99,6	81,2	79,4	79,3	79,2	79,9	81,1	81,9	83,1	84,2	-	-	
Catalunya	100	96,6	95,6	97,9	98,6	100,2	101,3	102,7	105,1	105,9	108,9	110	113,4	-	90,2	93,6	95	97	98,8	101,1	102,2	105,2	-	-	

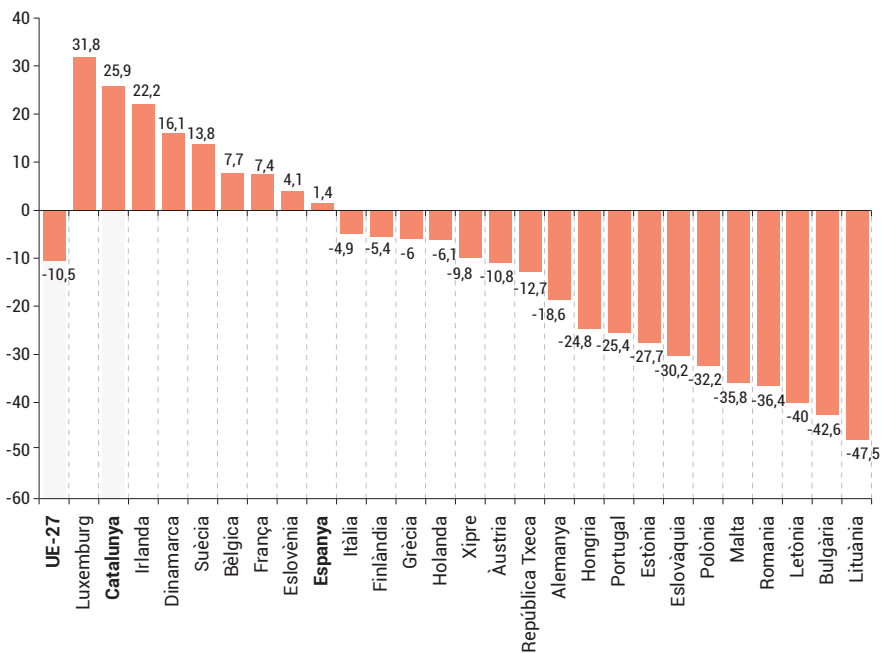
	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023		
Alumnat ISCED 3 (2000=100)																										
UE-27	100	101	103,9	103,3	105,3	107,2	91,5	91	90,7	89,5	89,9	89,7	88,7	90,4	72,6	71,1	71,7	0	72,1	71,8	70,5	73,8	-	-	-	
Espanya	100	99,3	95,7	90,3	89,6	94	93	93	92,5	92,1	98	102,6	104,9	136,4	138,9	141	142,6	141,7	142,7	145,6	147,9	157,3	-	-	-	-
Catalunya	100	103,4	100,9	96,9	96	101,6	98,5	103,8	106,5	108,8	112,5	115,1	122,4	168,3	170	174,8	177,4	178,5	178,8	181,7	184,1	202	-	-	-	-
Alumnat ISCED 5-6 (2000=100)																										
UE-27	100	103,7	107,7	112,3	115,3	117,2	118,8	119,5	120,5	123,2	125,6	127,4	127,2	123,3	104	103,7	103,4	0	109,9	111,6	109,8	116,8	-	-	-	-
Espanya	100	100,2	100,2	100,6	100,6	98,9	97,8	97,2	97,4	98,5	102,7	106,6	107,5	107,7	108,4	107,4	107,6	109,9	112,2	113,9	117,3	123,6	-	-	-	-
Catalunya	100	99,6	96	96,7	96,7	96,7	95,6	93,5	95,1	100,5	105,4	133,4	131,7	129,2	130,1	131,7	135,8	141,7	147,2	151,8	158,8	166,9	-	-	-	-
Població estrangera (%)																										
UE-27	5,2	4,1	3,9	4,8	5,1	5,2	5,6	5,8	6,4	7,2	6,6	6,5	6,4	6,4	6,6	6,7	7,1	7,3	7,6	7,9	8,2	8,4	8,5	9,2	-	
Espanya	2,3	3,3	4,7	6,2	7	8,5	9,3	10	11,4	12,1	12,2	12,2	12,1	11,8	10,7	10,14	9,92	9,82	10,13	10,7	11,5	11,5	11,7	12,7	-	
Catalunya	2,9	4,1	5,9	8,1	9,4	11,4	12,8	13,5	15	15,9	16	15,7	15,7	15,3	14,5	13,7	13,6	13,8	14,2	15,1	16,2	16,1	16,3	-	-	
Creixement migratori																										
UE-27	1,7 ^b	1 ^b	3,2	3,6	3,4	3,1	2,8	3,1	2,4 ^b	1,4	1,5 ^b	1,4 ^b	1,8 ^b	3,5 ^c	2,1 ^b	3,5 ^b	2,3 ^p	2,3 ^p	2,8 ^p	3,2 ^b	1,9 ^b	1,9 ^b	8,9 ^b	-		
Espanya	3,9	7,9	17,9	15,7	15,5	14,5	14,9	17,2	9,5	3	1,6	1,4	-3,1	-5,4	-2	0	1,9	3,5	7,2	9,6	4,6	4	15,2	-		
Catalunya	11,4	21,5	23,1	18,4	19,8	18,8	18	17,6	12,1	2,7	2	-1	-6,8	-7,5	-2,6	2,4	5,7	6,3	10,4	-	-	-	-	-		
Taxa de natalitat (%)																										
UE-27	10,6	10,4	10,3	10,3	10,4	10,4	10,6	10,7	10,9	10,8	10,7	10,1 ^b	10	9,7	9,8	9,7	9,8	9,7	9,5	9,3	9,1	9,1	8,7	-	-	
Espanya	9,9	10	10,1	10,5	10,7	10,8	11	11,4	10,8	10,5	10,1	9,7	9,1	9,2	9	8,8	8,4	7,9	7,6	7,2	7,1	6,9	-	-		
Catalunya	10,2	10,2	10,5	11	11,3	11,5	11,6	11,6	12,1	11,4	11,2	10,8	10,3	9,6	9,6	9,5	9,2	8,9	8,4	8	7,6	7,4	7,2	6,8		

Nota: les dades de l'alumnat prèvies a 2013 corresponen a la classificació ISCED 1997. Les dades posteriors a 2013, a la classificació ISCED 2011. Les dades de natalitat de la UE-27 prèvies a 2011 corresponen a la UE-28.

^b ruptura de sèrie, ^p provisional, ^c valor estimat.

Font: elaboració pròpia amb dades de l'idescat i de l'Eurostat.

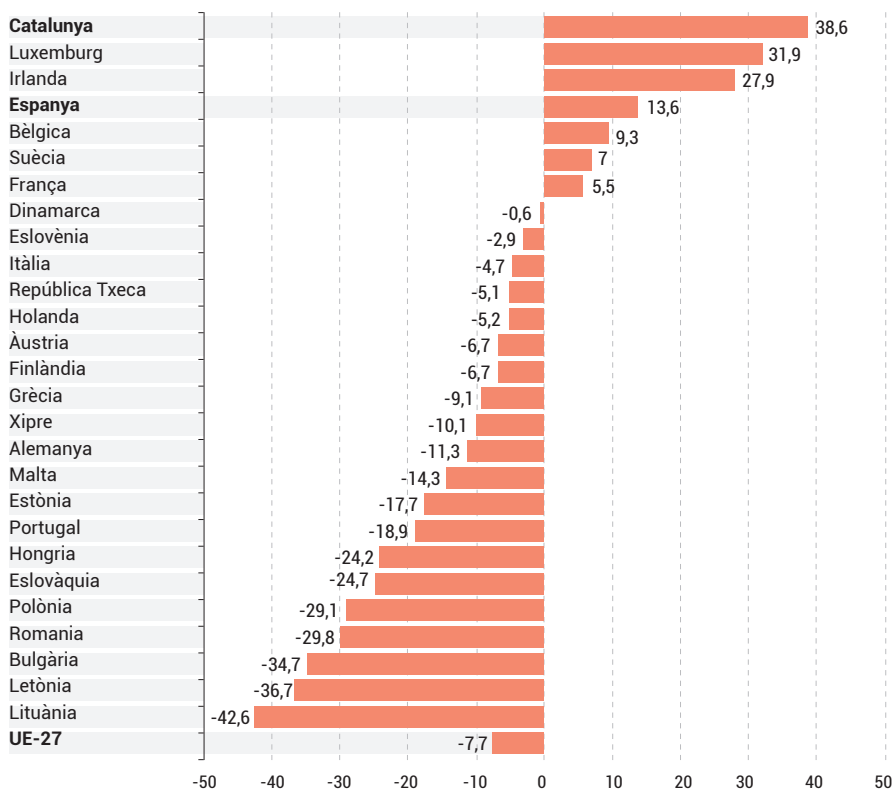
GRÀFIC 69

Evolució del nombre d'alumnat ISCED 1 i 2 (variació en percentatge)
per països europeus. 2000-2021

Font: elaboració pròpia amb dades de l'Eurostat.

GRÀFIC 70

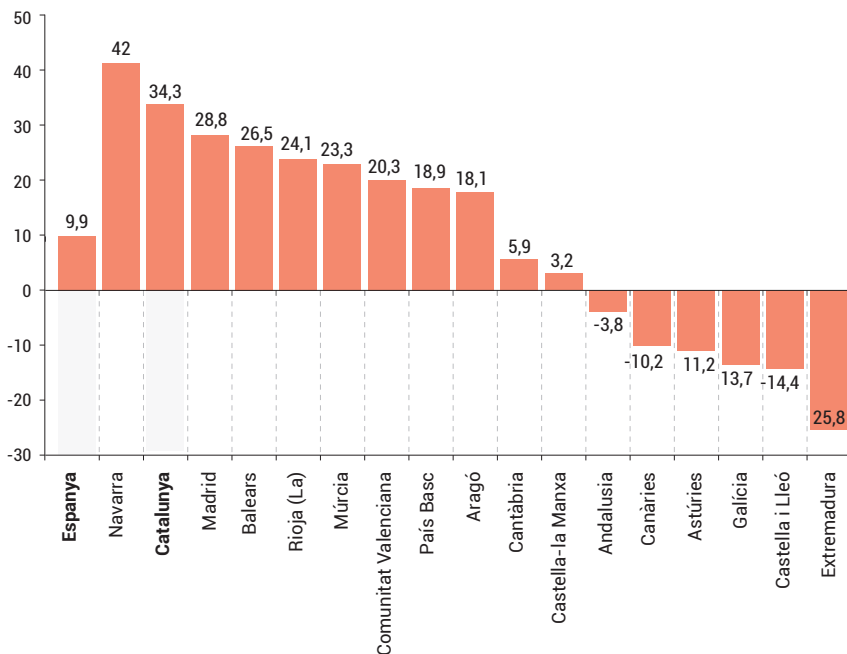
Evolució de la població de 5 a 14 anys per països europeus. 2000-2023

Font: elaboració pròpia amb dades de l'Eurostat i l'INE.

GRÀFIC 71

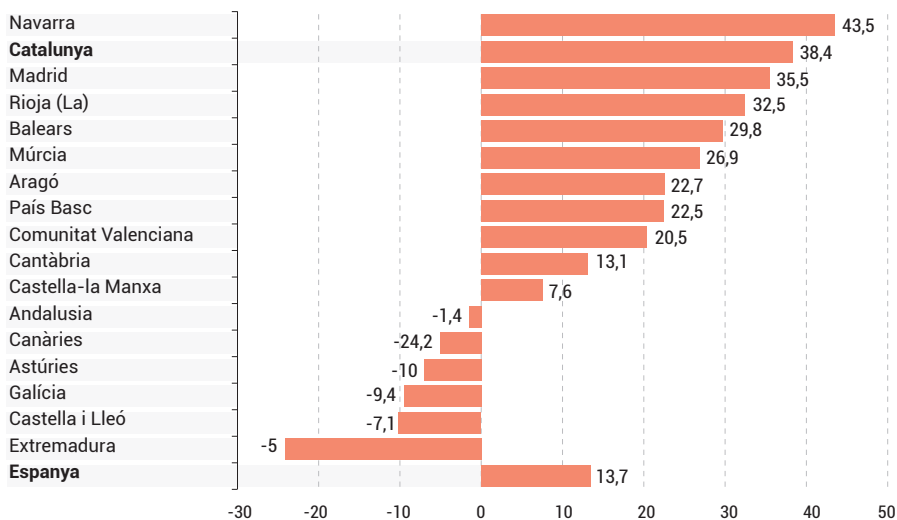
Evolució del nombre d'alumnat a l'educació bàsica (variació en percentatge) per comunitats autònomes. Del curs 2000-2001 al curs 2022-23

Font: elaboració pròpia amb dades del Ministeri d'Educació.

GRÀFIC 72

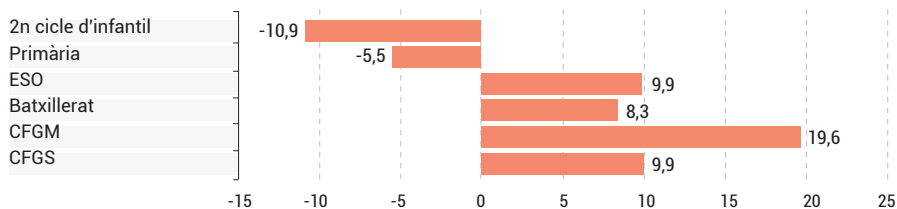
Evolució de la població de 5 a 14 anys per comunitats autònomes. 2000-2022

Font: elaboració pròpia amb dades de l'INE.

GRÀFIC 73

Evolució del nombre d'alumnat per etapes educatives. Catalunya. Del curs 2017-2018 al curs 2022-2023

Font: elaboració amb dades del Ministeri d'Educació.

L'escolarització de l'alumnat d'origen immigrat

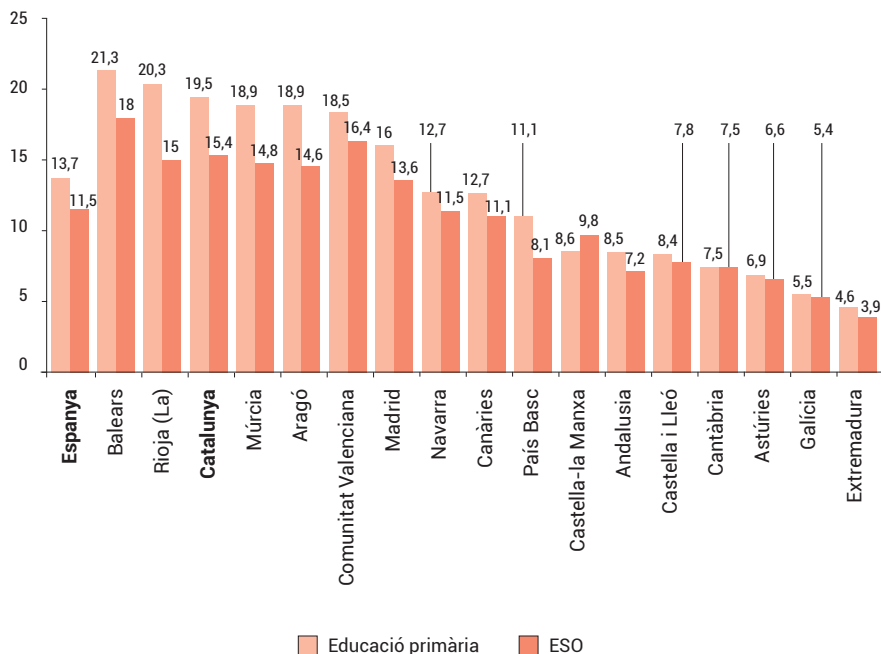
Un dels factors de transformació social més importants de les dues darreres dècades, tant si prenem com a referència el sistema educatiu com també el conjunt de la societat, ha estat el fet migratori. Mentre l'any 2000 poc més d'un 2% de la població resident a Catalunya era de nacionalitat estrangera, aquesta proporció s'ha incrementat fins al 16,3% l'any 2022, significativament per sobre d'Espanya (11,7%) i de la Unió Europea (8,5%). Mentre l'any 2000, el 2,8% de l'alumnat a primària i el 3,2% a l'ESO era de nacionalitat estrangera, el curs 2022-2023, ho és el 19,5% a primària i el 15,4% a secundària, molt per sobre de la mitjana estatal (13,7% i 11,5%, respectivament) (Taula 34).

La presència d'alumnat d'origen migrat continuarà creixent per efecte del creixement migratori positiu, i també perquè la taxa de fecunditat (naixements per cada 1.000 dones de 15 a 49 anys) de les mares de nacionalitat estrangera és més elevada (45 l'any 2022) que la de les mares de nacionalitat espanyola (28,3). De fet, l'any 2022, el 32,7% dels infants nascuts a Catalunya són de mares de nacionalitat estrangera, tot i que entre la població de 15 a 49 anys només representen el 23,4% de la població.

Des d'una perspectiva comparada, Catalunya se situa a escala estatal entre les comunitats autònomes amb els nivells més alts de prevalença del fet migratori al sistema educatiu, només per sota de Balears o la Rioja en el cas de l'educació primària, i només per sota de Balears i la Comunitat Valenciana en el cas de l'educació secundària obligatòria (Gràfic 74).

GRÀFIC 74

Percentatge d'alumnat estranger per comunitats autònomes. Curs 2022-2023

Font: elaboració pròpia amb dades del Ministeri d'Educació.

D'acord amb l'evolució del creixement migratori, la proporció d'alumnat estranger en les dues darreres dècades ha estat sensible al cicle econòmic. Del curs 2000-2001 al curs 2008-2009, en un context de creixement econòmic, el sistema educatiu català va experimentar un augment sostingut de l'escolarització d'alumnat estranger, fins al punt de ser un dels sistemes educatius amb un major impacte del fet migratori a escala estatal i europea. Això va convertir Catalunya en una de les comunitats autònomes i un dels països europeus amb una taxa de creixement migratori, un percentatge de població infantil estrangera i un pes de l'alumnat estranger als ensenyaments obligatoris més elevats.

A partir del curs 2008-2009 i fins al curs 2014-2015, durant la crisi econòmica precedent, amb taxes de creixement migratori negatives, la proporció d'alumnat estranger al sistema educatiu va iniciar una tendència a decreïxer. Només a l'educació infantil de segon cicle, per efecte probablement de les taxes de natalitat més baixes entre la població de nacionalitat espanyola, s'ha mantingut una tendència sostinguda positiva al llarg de tot el període observat (de fet, a aquesta etapa, des del curs 2013-2014, el nombre d'alumnat de nacionalitat estrangera es manté estable i es redueix, en canvi, el nombre d'alumnat de nacionalitat espanyola). Amb la recuperació econòmica i amb un creixement migratori situat en valors novament positius, la prevalença d'alumnat estranger al sistema educatiu ha tendit a recuperar-se a partir del curs 2014-2015 a l'educació primària i a partir del curs 2016-2017 en el cas de l'ESO (Gràfic 75).

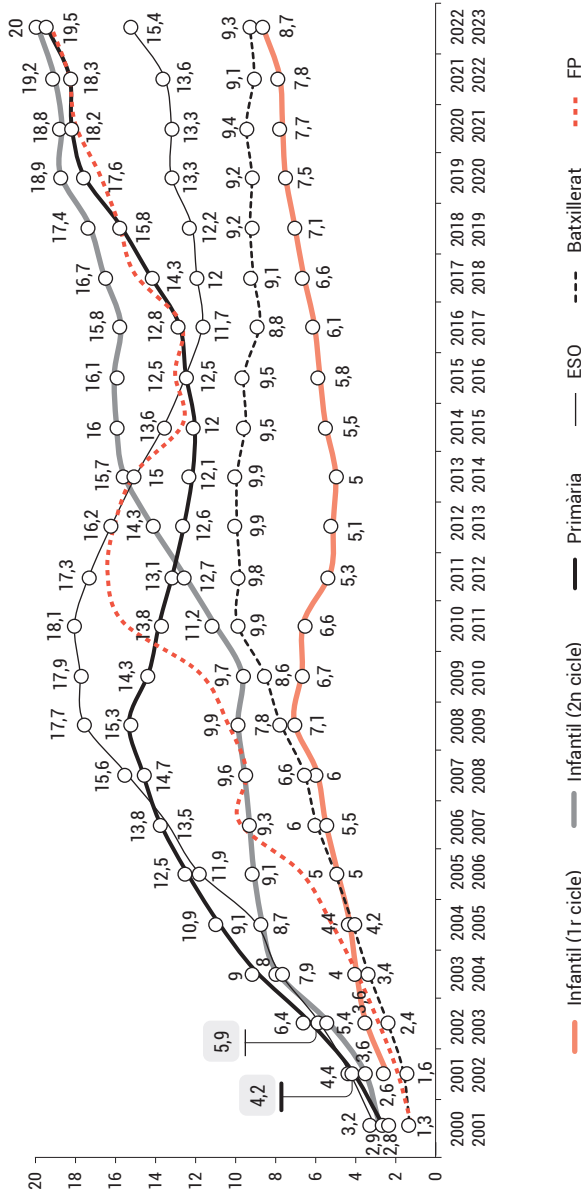
Si bé la crisi derivada de la pandèmia de la COVID-19, que va derivar en una moderació del creixement migratori, també ha suposat una moderació del ritme de creixement de l'alumnat estranger durant els cursos 2019-2020 i 2020-2021, val a dir que l'any 2022 el creixement migratori s'ha tornat a situar al voltant del 20%, tal com va succeir abans de la crisi de 2008, i que el curs 2022-2023 el sistema educatiu ha experimentat un increment de l'alumnat estranger força significatiu, de prop de 5.000 alumnes més a primària i de prop de 7.000 a ESO, en només un curs.

L'anàlisi de les dades de distribució per sectors de titularitat posa de manifest que el sector públic escolaritza una proporció d'alumnat estranger més elevada, especialment a infantil, primària i ESO (amb un índex d'equitat igual a 1,4), però també que aquest desequilibri s'ha anat corregint en els darrers anys progressivament, en part per les mesures adoptades en el marc del Pacte contra la segregació escolar a Catalunya. De fet, des del curs 2018-2019 fins al curs 2022-2023, el percentatge d'alumnat estranger ha augmentat en poc més de 2 punts percentuals al sector públic, tant a primària (del 19% al 21,6%) com a l'ESO (del 14,2% al 16,5%), mentre que en el sector privat ha augmentat prop de 6 punts percentuals a primària (del 9,4% al 15,2%) i de 4 punts a secundària obligatòria (del 8,9% al 13,2%).

A primària, el sector públic ha recuperat en els darrers anys la proporció d'alumnat estranger que hi havia abans de la crisi econòmica de 2008, mentre que en el cas de l'ESO, aquesta proporció se situa encara per sota. De fet, és especialment significatiu el decrement del percentatge d'alumnat estranger escolaritzat a l'ESO al sector públic durant els anys de crisi econòmica, que va passar del 23,5% del curs 2008-2009 al 14% el curs 2016-2017, i també a primària, en què va passar del 20,2% del curs 2008-2009 al 15% el curs 2014-2015. El curs 2022-2023, la proporció d'alumnat estranger al sector públic és del 21,6% a primària i del 16,5% a l'ESO.

GRÀFIC 75

Evolució de l'alumnat estranger per nivell educatiu, a Catalunya. Del curs 2000-2011 al curs 2022-2023

Font: elaboració pròpia amb dades del Departament d'Educació i del Ministeri d'Educació.

TAULA 34

Evolució de l'alumnat estranger per nivell educatiu, a Catalunya per àmbit territorial. Catalunya i Espanya. Del curs 2000-2011 al curs 2022-2023

	2000-2001	2001-2002	2002-2003	2003-2004	2004-2005	2005-2006	2006-2007	2007-2008	2008-2009	2009-2010	2010-2011	2011-2012	2012-2013	2013-2014	2014-2015	2015-2016	2016-2017	2017-2018	2018-2019	2019-2020	2020-2021	2021-2022	2022-2023	
% d'alumnat estranger a infantil																								
Espanya	2,1	3,2	4,7	5,8	6	6,3	6,7	7,3	7,2	7	7,1	7,5	7,9	8,2	8,2	8,2	8,6	9,1	9,8	9,9	10,1	10,8		
Catalunya	2,2	3,3	5	7	7,6	8,1	8,4	8,7	9,2	8,9	9,9	10,7	12	13	13,4	13,5	13,2	14	14,6	15,8	16,2	16,2	16,8	
Espanya (públic)	2,5	3,9	5,7	7,2	7,5	8	8,5	9,4	9,2	8,9	8,9	9,6	10,2	10,6	10,5	10,4	10,8	11,4	12,1	12	12	12,2	12,9	
Catalunya (públic)	3,1	4,8	7	10,1	10,9	11,4	11,7	11,9	12	11,6	11,5	13,5	15,2	16,6	17,1	17	16,3	16,9	17,4	18,5	18,6	18,3	18,4	
Espanya (privat)	1,4	1,9	2,7	3,2	3,2	3,4	3,4	3,6	3,6	3,6	4	3,6	3,7	3,8	4	4,2	4,4	4,9	5,3	5,9	6	6,3	7,2	
Catalunya (privat)	1,2	1,6	2,5	3	3,1	3,1	3,3	3,4	4,3	4,1	7,1	5,1	5,5	5,8	6,3	6,8	7,4	8,3	9,4	10,7	11,2	11,9	13,5	
Espanya ¹	1,8	2	2,1	2,2	2,3	2,4	2,5	2,6	2,6	2,5	2,2	2,7	2,7	2,8	2,6	2,5	2,4	2,2	2,2	2,1	2	1,9	1,8	
Catalunya ¹	2,6	2,9	2,8	3,4	3,5	3,7	3,5	3,5	2,8	2,8	1,6	2,7	2,8	2,9	2,7	2,5	2,2	2	1,9	1,7	1,7	1,5	1,4	
% d'alumnat estranger a primària																								
Espanya	2,4	3,5	5,4	7	8,1	9,2	10,3	11,3	11,6	10,9	10,4	9,7	9,1	8,6	8,5	8,7	9	9,7	10,5	11,6	11,9	12,4	13,7	
Catalunya	2,8	4,2	6,4	9	10,9	12,5	13,8	14,7	15,3	14,3	13,8	13,1	12,6	12,1	12	12,5	12,8	14,3	15,8	17,6	18,2	18,3	19,5	
Espanya (públic)	2,8	4,3	6,6	8,6	9,9	11,4	12,9	14,2	14,4	13,6	12,9	12,1	11,3	10,7	10,5	10,5	10,9	11,6	12,6	13,8	14,1	14,6	15,8	
Catalunya (públic)	4,2	6,2	9,2	13	15,4	17,5	19,1	20,2	20,2	18,7	17,9	16,8	15,9	15,3	15	15,3	15,5	17,2	19	21	21,3	21	21,6	
Espanya (privat)	1,5	2	2,9	3,9	4,3	4,8	5,2	5,5	5,8	5,5	5,2	4,8	4,6	4,4	4,5	4,8	5	5,6	6,1	6,9	7,1	7,8	9,4	
Catalunya (privat)	0,8	1,4	2,3	3	3,9	4,4	4,9	5,3	6,8	6,4	6,1	6	6,1	6,1	6,2	6,8	7,4	8,5	9,4	10,8	12	12,9	15,2	
Espanya ¹	1,9	2,1	2,2	2,2	2,3	2,4	2,5	2,6	2,5	2,5	2,5	2,5	2,5	2,4	2,4	2,2	2,2	2,1	2,1	2	2	1,9	1,7	
Catalunya ¹	5,3	4,5	4,1	4,3	4	3,9	3,9	3,8	3	2,9	2,9	2,8	2,6	2,5	2,4	2,2	2,1	2	2	1,9	1,8	1,6	1,4	

¹ Índex d'equitat públic/privat.

	2000-2001	2001-2002	2002-2003	2003-2004	2004-2005	2005-2006	2006-2007	2007-2008	2008-2009	2009-2010	2010-2011	2011-2012	2012-2013	2013-2014	2014-2015	2015-2016	2016-2017	2017-2018	2018-2019	2019-2020	2020-2021	2021-2022	2022-2023
% d'alumnat estranger a l'ESO																							
Espanya	2	2,9	4,3	5,8	6,7	8	9,2	10,9	11,9	12,1	12,3	12	11,3	10,5	9,8	9,1	8,7	8,6	8,9	9,4	9,3	9,9	11,5
Catalunya	3,2	4,4	5,9	7,9	9,1	11,9	13,5	15,6	17,7	17,9	18,1	17,3	16,2	15	13,6	12,5	11,7	12	12,2	13,3	13,3	13,6	15,4
Espanya (públic)	2,4	3,5	5,2	6,9	8,1	9,6	11,2	13,3	14,3	14,5	14,7	14,4	13,5	12,5	11,5	10,6	10	9,9	10,1	10,7	10,7	11,2	12,8
Catalunya (públic)	4,9	6,6	8,6	11,2	12,6	16,8	19	21,7	23,5	23,5	23,2	22,3	20,7	19	17,1	15,4	14	14,1	14,2	15,2	14,9	15,2	16,5
Espanya (privat)	1,1	1,7	2,5	3,6	4,1	4,7	5,4	6,3	7,4	7,6	7,8	7,5	7,1	6,7	6,5	6,3	6,2	6,3	6,5	6,9	6,7	7,2	9
Catalunya (privat)	1	1,6	2,5	3,5	4,2	5	5,7	6,9	9,1	9,3	10,2	9,4	8,9	8,4	7,8	7,8	7,9	8,5	8,9	9,9	10,2	10,8	13,2
Espanya ¹	2,1	2,1	2,1	1,9	1,9	2	2,1	2,1	1,9	1,9	1,9	1,9	1,9	1,9	1,8	1,7	1,6	1,6	1,6	1,6	1,6	1,5	1,4
Catalunya ¹	4,9	4,1	3,5	3,2	3	3,3	3,3	3,2	2,6	2,5	2,3	2,4	2,3	2,3	2,2	2	1,8	1,7	1,6	1,5	1,5	1,4	1,3
% d'alumnat estranger a batxillerat																							
Espanya	0,9	1,2	1,8	2,4	3	3,4	4	4,7	5,3	5,9	6,5	6,8	6,9	7	6,7	6,7	6,5	6,4	6,4	6,5	6,7	6,7	7,1
Catalunya	1,3	1,6	2,4	3,4	4,2	5	6	6,6	7,8	8,6	9,9	9,8	9,9	9,9	9,5	9,5	8,8	9,1	9,2	9,2	9,4	9,1	9,3
Espanya (públic)	0,9	1,3	2	2,7	3,4	3,9	4,5	5,3	6	6,6	7,2	7,6	7,7	7,8	7,5	7,4	7,1	7	7	7,1	7,3	7,3	7,4
Catalunya (públic)	1,4	2,1	3,2	4,5	5,6	6,8	8	9	10,2	11,1	12,1	12,5	12,3	12,1	11,5	11,3	10,2	10,4	10,3	10,2	10	9,8	9,6
Espanya (privat)	0,9	0,9	1,3	1,5	1,8	2	2,4	3	3,4	4	4,5	4,3	4,5	4,5	4,3	4,4	4,5	4,8	5	5	5,2	5,3	6,1
Catalunya (privat)	1	0,7	1,1	1,3	1,6	2	2,4	2,5	3,6	4,1	5,9	4,5	5,2	5,6	5,5	6	5,8	6,5	7,1	7,2	8,3	7,5	8,6
Espanya ¹	1,1	1,4	1,6	1,8	1,9	2	1,9	1,8	1,8	1,6	1,6	1,7	1,7	1,7	1,7	1,7	1,6	1,5	1,4	1,4	1,4	1,4	1,2
Catalunya ¹	1,4	2,9	2,9	3,5	3,6	3,5	3,4	3,6	2,8	2,7	2	2,8	2,4	2,1	2,1	1,9	1,7	1,6	1,5	1,4	1,2	1,3	1,1

¹ Índex d'equitat públic/privat.

	2000-2001	2001-2002	2002-2003	2003-2004	2004-2005	2005-2006	2006-2007	2007-2008	2008-2009	2009-2010	2010-2011	2011-2012	2012-2013	2013-2014	2014-2015	2015-2016	2016-2017	2017-2018	2018-2019	2019-2020	2020-2021	2021-2022	2022-2023
% alumnat estranger a FP																							
Espanya	1,2	1,6	2,3	3,2	4,2	5,5	6,9	7,8	8,7	10	11,2	11,4	10,9	10,1	9,3	9,4	9,3	10	10	10,7	11,2	11,5	12,4
Catalunya	1,3	2	2,9	4	5,3	6,8	9,8	9,5	10,4	11,8	15,6	16,4	16	15	12,6	13	12,7	15,1	15,9	16,8	18	18,4	19,3
Espanya (públic)	1,2	1,5	2,3	3,2	4,3	5,5	7	7,9	8,8	10,1	11,4	11,6	11,1	10,4	9,7	9,8	9,8	10,3	10,4	11	11,4	11,6	12,2
Catalunya (públic)	1,2	1,9	2,9	4,2	5,7	7,6	11	10,4	11,5	13,1	16,9	17,8	17,5	16,6	14,4	14,8	14,3	15,7	16,7	17	17,5	16,7	16,7
Espanya (privat)	1,4	1,8	2,4	3,1	4,1	5,2	6,5	7,4	8,3	9,7	10,5	10,6	10,1	9	8	8,2	8	9,1	8,9	10	10,7	11,3	12,8
Catalunya (privat)	1,4	2	2,9	3,6	4,3	5,1	7,1	7,3	7,8	8,4	12,1	12,4	11,9	10,7	8,1	8,4	8,9	13,6	13,8	16,3	19,3	22,4	25,5
Espanya ¹	0,9	0,9	0,9	1	1,1	1,1	1,1	1,1	1,1	1	1,1	1,1	1,1	1,2	1,2	1,2	1,2	1,1	1,2	1,1	1,1	1	1
Catalunya ¹	0,9	0,9	1	1,2	1,3	1,5	1,5	1,4	1,5	1,6	1,4	1,4	1,5	1,6	1,8	1,8	1,6	1,2	1,2	1	0,9	0,7	0,7

¹ Índex d'equitat públic/privat.

Font: elaboració pròpia amb dades del Departament d'Educació i del Ministeri d'Educació.

El fet migratori i els resultats educatius

Tant el creixement de la demografia educativa com el fet que aquest hagi estat protagonitzat en part per alumnat d'origen migrant, amb desconeixement de la llengua vehicular del sistema i sovint amb una situació socioeconòmica vulnerable, han suposat un factor de complexitat per al sistema educatiu, amb incidència sobre els resultats educatius. L'anàlisi comparada per països europeus i per comunitats autònomes evidencia que els territoris amb nivells de població estrangera més elevats, i amb un creixement del fet migratori més accentuat, com és el cas de Catalunya, presenten nivells de permanència més baixos en el sistema en edats d'escolarització postobligatòria (amb una associació especialment significativa entre el fet migratori i resultats acadèmics si es controla l'efecte que poden tenir els nivells de riquesa).

Dit això, tal com s'ha exposat a l'apartat corresponent al capital social, l'alumnat migrant a Catalunya presenta resultats positius, des d'una perspectiva comparada, pel que fa als resultats, un cop es neutralitza l'efecte de l'estatus socioeconòmic. Catalunya presenta diferències significatives en els resultats entre alumnat d'origen migrant i autòcton, però se situa entre els països europeus i les comunitats autònomes amb una diferència més baixa (estadísticament no significativa) quan es neutralitza la incidència de les variables socials.

Les diferències en les puntuacions entre estudiants d'origen autòcton i migrant han estat presents en totes les edicions de les proves PISA, i en les diferents competències avaluades. En aquesta darrera edició, sense aquest control, les diferències en les puntuacions giren al voltant dels 40-45 punts, estadísticament significatives. Aquestes diferències han tendit a reduir-se amb el pas dels anys, tant al brut de l'estatus socioeconòmic i a altres variables associades a l'estatus d'immigrat, com a paritat d'aquestes variables. Tant en l'edició de 2018 com en la de 2022, es perd la significació quan es controla per l'estatus socioeconòmic i per l'estatus d'estudiant repetidor.

TAULA 35

Evolució de la diferència de puntuacions en comprensió lectora, competència matemàtica i competència científica entre estudiants nadius i d'origen migrant. Catalunya. 2003, 2006, 2009, 2012, 2015 i 2018

	DIFERÈNCIA DE PUNTUACIONS ENTRE ESTUDIANTS NADIS I D'ORIGEN IMMIGRANT		
	Sense controls	Amb controls per l'estatus d'estudiant repetidor	Amb controls per l'estatus d'estudiant repetidor i per l'ISEC
Comprensió lectora	1	2	3
PISA 2003	88,2*	77,6*	67,2*
PISA 2006	72*	44,7*	42*
PISA 2009	82,5*	59,2*	52,7*
PISA 2012	72,2*	54,9*	47*
PISA 2015	49,2*	37,1*	25,4*
PISA 2018	–	–	–
PISA 2022	42,6*	33,9*	2,2
Competència matemàtica	1	2	3
PISA 2003	73,4*	64,8*	44,9*
PISA 2006	65,2*	36,6*	31,1*
PISA 2009	77,2*	54,7*	41,5*
PISA 2012	70,3*	54,2*	42,2*
PISA 2015	60*	48,8*	37,2*
PISA 2018	36,5*	25,9*	10,3
PISA 2022	43*	34,2*	4
Competència científica	1	2	3
PISA 2003	80,5*	72,4*	56,2*
PISA 2006	71,6*	46*	39,8*
PISA 2009	82,1*	62,7*	51,3*
PISA 2012	67,6*	52,9*	43*
PISA 2015	61,9*	50,3*	38,2*
PISA 2018	34,3*	24,1*	9,9
PISA 2022	46,2*	37,9*	8,6

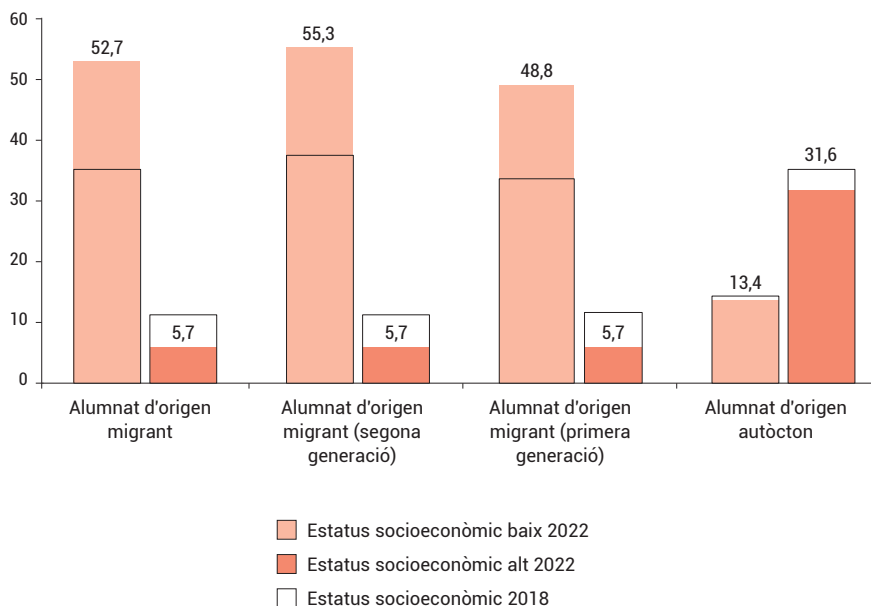
Nota: totes les diferències són estadísticament significatives al 5 % (* < .05). Variable dependent: Puntuacions en comprensió lectora, competència matemàtica i competència científica. Diferència: Nadius (ref. Immigrants). ISEC: Estatus socioeconòmic i cultural.

Font: elaboració pròpia amb dades OCDE-PISA.

La pèrdua de significació estadística de l'origen migrant en els resultats, un cop es neutralitza l'efecte de l'estatus socioeconòmic, significa que les diferències entre estudiants d'origen autòcton i migrant s'expliquen pel fet que l'alumnat migrant té una situació socioeconòmica comparativament més negativa que l'alumnat autòcton. De fet, el 52,7% de l'alumnat d'origen migrant presenta un estatus socioeconòmic baix, mentre que aquesta proporció és del 13,4% en el cas de l'alumnat d'origen autòcton (Gràfic 76). Aquesta major prevalença de la vulnerabilitat social entre la població migrant és el que explica que l'alumnat migrant presenti uns resultats més baixos que l'alumnat autòcton.

GRÀFIC 76

Proporció d'alumnat de 15 anys amb estatus socioeconòmic baix/alt per origen migrant o autòcton a Catalunya. 2022

Font: elaboració pròpia amb dades OCDE-PISA 2018 i 2022.

La programació de l'oferta

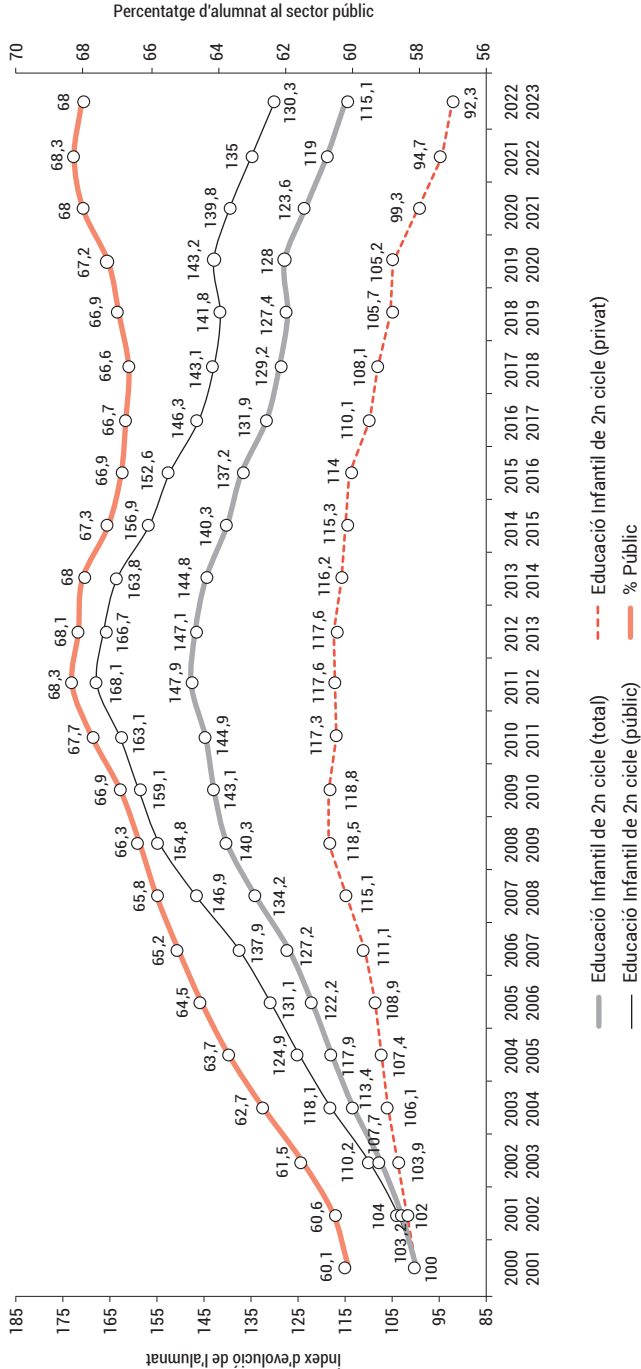
Els canvis en la demografia educativa, lògicament, obliguen a prendre mesures en la programació de l'oferta per atendre les necessitats d'escolarització existents en cada etapa educativa. La reducció d'alumnat a l'educació infantil de segon cycle ha comportat la supressió de places en aquesta etapa, i progressivament també a l'educació primària.

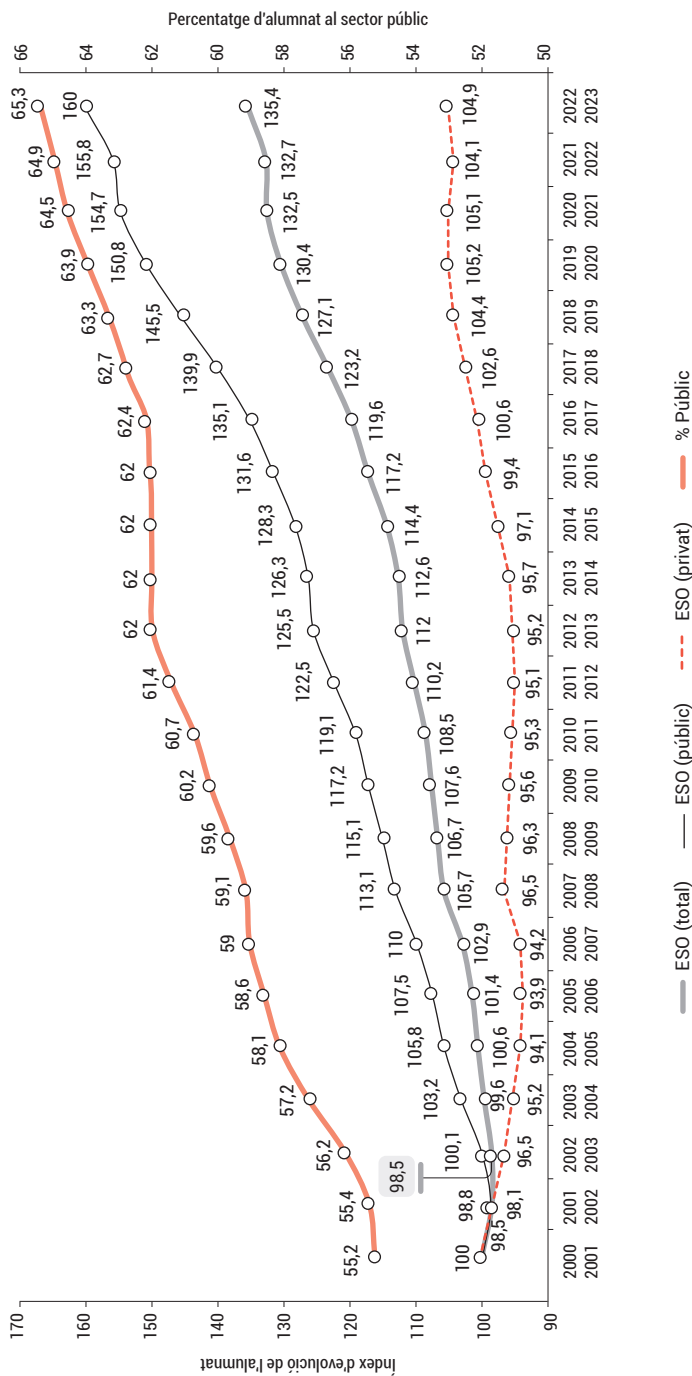
El curs 2011-2012, després d'anys de creixement, l'alumnat del segon cycle d'educació infantil va iniciar una tendència negativa, de pèrdua d'alumnat, que perdura fins a l'actualitat. Aquesta tendència també s'ha instal·lat a l'educació primària a partir del curs 2017-2018. Entre el curs 2011-2012 i el curs 2022-2023, l'educació infantil de segon cycle ha perdut el 22,2% de l'alumnat (prop de 55.000 alumnes menys). En l'educació secundària obligatòria, en aquest mateix període, s'ha incrementat el nombre d'alumnat en un 22,8% (prop de 65.000 alumnes més) (Gràfic 77). El curs 2023-2024 és el primer en què aquesta davallada demogràfica també afecta l'educació secundària obligatòria (amb una reducció de prop de 2.000 alumnes).

Les fluctuacions de la demografia educativa acostumen a afectar sobretot el sector públic, especialment en el període de creació d'oferta, però també en el període de supressió. Si hom analitza l'evolució del nombre d'alumnat per sectors de titularitat en aquest darrer període, per exemple, observa que a l'educació infantil la reducció d'alumnat al sector públic és del 22,5%, amb prop de 38.000 places menys, mentre que en el sector privat és del 21,5%, amb prop de 17.000 places menys; o també que a l'educació secundària obligatòria, l'augment d'alumnat al sector públic és del 30,7%, amb prop de 53.000 alumnes més, mentre que en el sector privat, del 10,4%, amb 11.000 alumnes més.

GRÀFIC 77

Evolució de les dades d'alumnat per sector de titularitat al segon cicle d'educació infantil i a l'educació secundària obligatòria, a Catalunya. Del curs 2000-2001 al curs 2022-2023 (2000-2001=100)

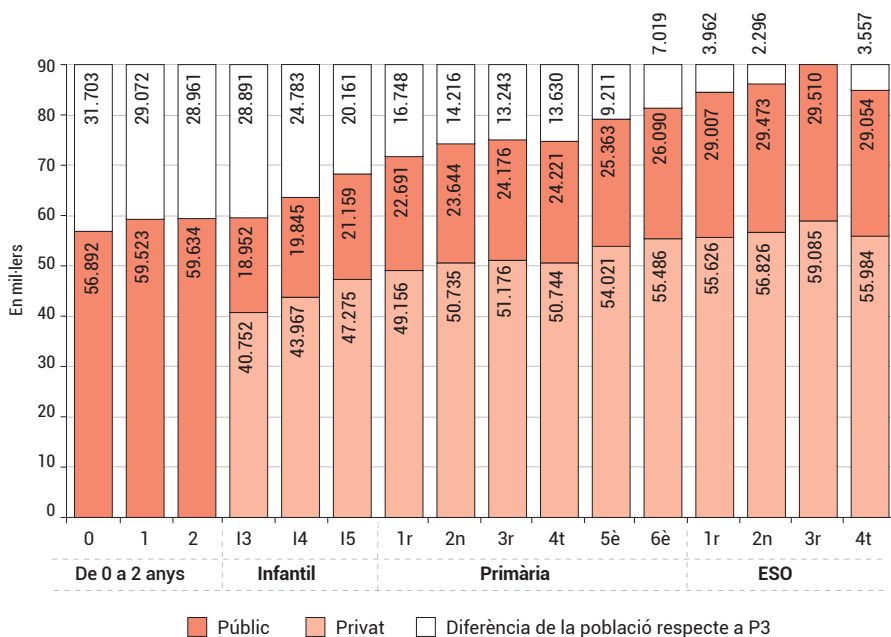

Font: elaboració pròpia amb dades del Departament d'Educació i del Ministeri d'Educació.

La previsió per als propers anys, especialment per la davallada sostinguda de la natalitat, és que l'alumnat escolaritzat a l'educació infantil de segon cicle, així com també el de l'educació primària i el de l'educació secundària obligatòria, continuï decreixent en els propers anys. El curs 2022-2023, el nivell amb més alumnat se situa a 3r d'ESO, amb 31.000 alumnes més que infants de 0 anys, amb 29.000 alumnes més que a I3 i amb 7.000 alumnes més que en el nivell de 1r d'ESO (Gràfic 78).

GRÀFIC 78

Alumnat per sector de titularitat i nivell educatiu, a Catalunya. 2022-2023

Nota: les dades de 0 a 2 anys no corresponen a alumnat sinó a infants.

Font: elaboració pròpia amb dades del Departament d'Educació i de l'Idescat.

En aquest context de pèrdua d'oferta en els diferents nivells, també resulta pertinent valorar com evoluciona la programació de l'oferta pública i privada, per comprovar quin sector surt més afavorit d'aquest context de canvi (en un context en què la demanda del sector públic ha tendit a consolidar-se).

En aquest sentit, val a dir que en el període comprès entre els cursos 2011-2012 i 2022-2023 el nombre de places d'I3 al sector públic s'han reduït en 17.779 places (amb un 30,4% de reducció), mentre que les del sector privat, en 6.627 places (25,9% menys); tot i això, des del curs 2015-2016 la reducció ha estat comparativament més elevada en el sector privat (un 20,7% menys, 4.956 alumnes) que en el sector públic (17,4% menys, 8.599 alumnes). Alhora, en el cas de 1r d'ESO, entre els cursos 2020-2021 i 2022-2023, la reducció de places ha estat més accentuada al sector públic (2,5% menys, 1.434 alumnes) que en el sector concertat (1,1% menys, 332 alumnes). Cal tenir present, però, que, des del curs 2011-2012, a 1r d'ESO, les places del sector públic han augmentat (20,4% més) a un ritme clarament superior que les del sector privat (4,9%), com també succeeix en el cas del 1r de batxillerat (el 19,2% enfront del 4,9%, respectivament) (Taula 36).

TAULA 36

Evolució de les dades de l'alumnat per sector de titularitat i nivell educatiu, a Catalunya. Del curs 2004-2005 al curs 2022-2023

	2004-2005	2005-2006	2006-2007	2007-2008	2008-2009	2009-2010	2010-2011	2011-2012	2012-2013	2013-2014	2014-2015	2015-2016	2016-2017	2017-2018	2018-2019	2019-2020	2020-2021	2021-2022	2022-2023
Infantil (13)																			
Total	66.819	69.621	74.060	77.314	79.183	80.524	80.650	84.110	79.622	77.983	75.700	73.259	68.775	70.034	69.581	68.789	65.020	61.670	69.581
Public	42.603	44.831	48.631	51.784	53.336	54.662	55.327	58.531	54.401	53.350	50.950	49.351	46.409	47.267	47.345	46.962	44.994	42.575	47.345
Privat	24.216	24.790	25.429	25.530	25.847	25.862	25.323	25.579	25.221	24.633	24.750	23.908	22.366	22.767	22.236	21.827	20.026	19.095	22.236
Privat concertat	-	-	-	-	-	-	24.245	24.452	24.302	23.711	23.703	22.946	21.721	21.929	21.506	21.014	19.349	18.361	21.506
Privat no concertat	-	-	-	-	-	-	1.078	1.127	919	922	1.047	962	645	838	730	813	677	734	838
% públic	63,8	64,4	65,7	67	67,4	67,9	68,6	69,6	68,3	68,4	67,3	67,4	67,5	67,5	68	68,3	69,2	69	67,5
Variació públic (%)	1,8	5,2	8,5	6,5	3	2,5	1,2	5,8	-7,1	-1,9	-4,5	-3,1	-6	1,8	0,2	-0,8	-4,2	-5,4	1,8
Variació públic (n)	741	2.228	3.800	3.153	1.552	1.326	665	3.204	-4.130	-1.051	-2.400	-1.599	-2.942	858	78	-383	-1.968	-2.419	858
Variació privat (%)	-0,7	2,4	2,6	0,4	1,2	0,1	-2,1	1	-1,4	-2,3	0,5	-3,4	-6,4	1,8	-2,3	-1,8	-8,3	-4,6	1,8
Variació privat (n)	-182	574	639	101	317	15	-539	256	-358	-588	117	-842	-1.542	401	-531	-409	-1.801	-931	401

		2004-2005	2005-2006	2006-2007	2007-2008	2008-2009	2009-2010	2010-2011	2011-2012	2012-2013	2013-2014	2014-2015	2015-2016	2016-2017	2017-2018	2018-2019	2019-2020	2020-2021	2021-2022	2022-2023
ESO (primer)																				
Total		68.876	68.056	68.173	68.465	69.998	71.611	71.802	74.061	75.645	74.745	75.433	78.052	80.331	81.868	83.083	84.213	86.399	84.034	84.633
Public		40.500	40.156	40.290	40.722	42.219	43.855	44.218	46.217	47.521	46.956	46.990	48.969	51.058	52.550	53.613	54.788	57.060	55.017	55.626
Privat		28.376	27.900	27.883	27.743	27.779	27.756	27.584	27.844	28.124	27.789	28.443	29.083	29.273	29.318	29.470	29.425	29.339	29.017	29.007
Privat concertat		-	-	-	-	-	-	26.689	26.964	27.401	26.796	27.390	27.964	28.068	28.246	28.178	28.187	28.092	27.823	27.722
Privat no concertat		-	-	-	-	-	-	895	880	723	993	1.053	1.119	1.205	1.072	1.292	1.238	1.247	1.194	1.285
% públic		58,8	59	59,1	59,5	60,3	61,2	61,6	62,4	62,8	62,8	62,3	62,7	63,6	64,2	64,5	65,1	66	65,5	65,7
Batxillerat (primer)																				
Total		46.488	44.198	43.916	43.764	44.194	44.801	45.310	46.213	46.494	47.190	46.420	47.757	49.178	48.958	49.079	50.627	52.112	53.268	52.933
Public		30.247	27.933	27.812	27.537	28.023	29.233	29.936	30.773	31.398	31.937	31.443	32.436	33.665	33.340	33.249	34.386	35.667	36.463	36.691
Privat		16.241	16.265	16.104	16.227	16.171	15.568	15.374	15.440	15.096	15.253	14.977	15.321	15.513	15.618	15.830	16.241	16.445	16.805	16.202
Privat concertat		-	-	-	-	-	-	6.344	6.448	6.566	6.459	6.177	6.424	6.460	6.384	6.338	6.475	6.413	6.510	6.310
Privat no concertat		-	-	-	-	-	-	9.030	8.992	8.530	8.794	8.800	8.897	9.053	9.234	9.492	9.766	10.032	10.295	9.892
% públic		65,1	63,2	63,3	62,9	63,4	65,3	66,1	66,6	67,5	67,7	67,7	67,9	68,5	68,1	67,7	67,9	68,4	68,5	69,4

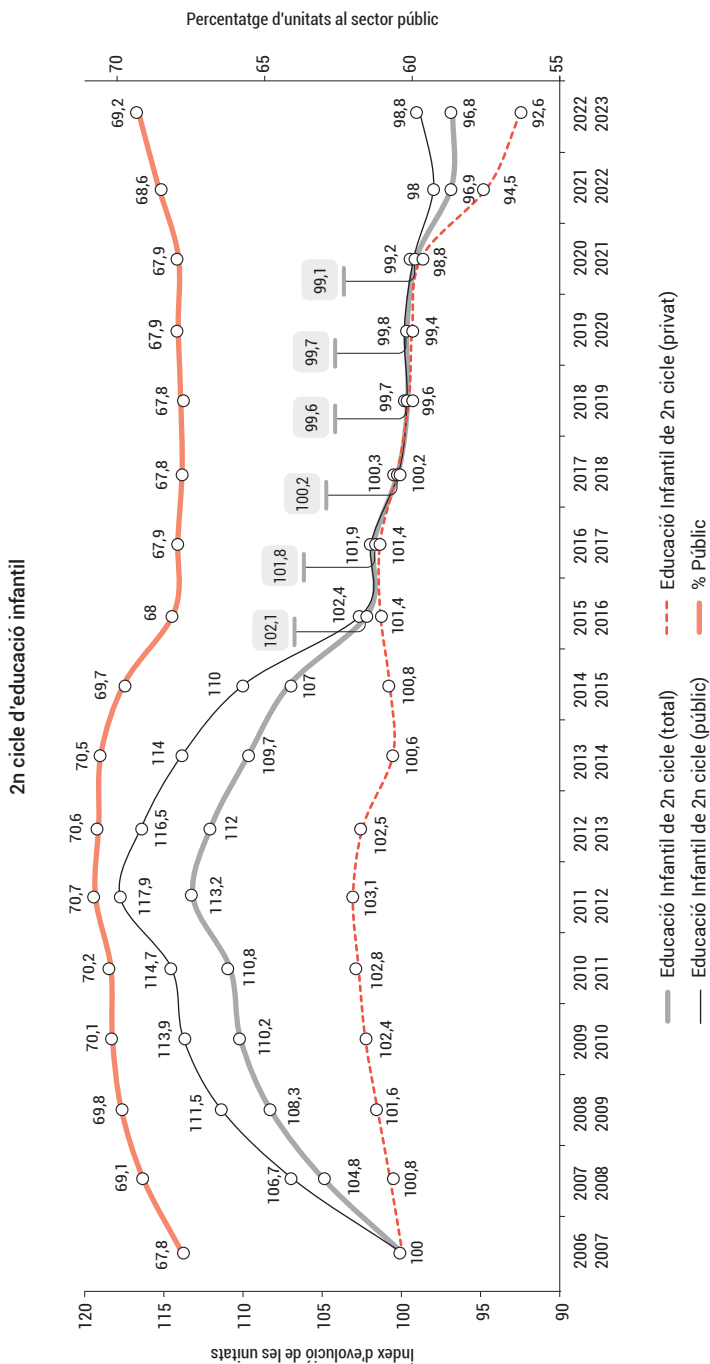
Font: elaboració pròpia amb dades del Departament d'Educació.

Aquesta evolució de la demografia educativa també s'ha deixat notar en la programació d'unitats. L'anàlisi de les dades d'evolució del nombre d'unitats mostra com, a partir del curs 2011-2012, el nombre de grups a l'educació infantil de segon cicle està decreixent. Si prenem com a referència el període comprès entre els cursos 2011-2012 i 2022-2023, la reducció d'unitats ha estat més accentuada al sector públic, on s'han suprimit 1.234 grups, un 16,2% menys, que no pas en el sector privat, on s'han reduït 324 unitats, un 10,3% menys. A partir del curs 2015-2016, però, aquesta tendència ha tendit a capgirar-se, amb una reducció de grups més gran al sector privat (271, 8,7% menys) que al sector públic (233, 3,5% menys), tot i que amb diferències més moderades. Encara més, en el curs 2022-2023, respecte al curs anterior, el nombre d'unitats a l'educació infantil de segon cicle ha crescut al sector públic (54), mentre que ha decrescut al sector privat (60 unitats menys).

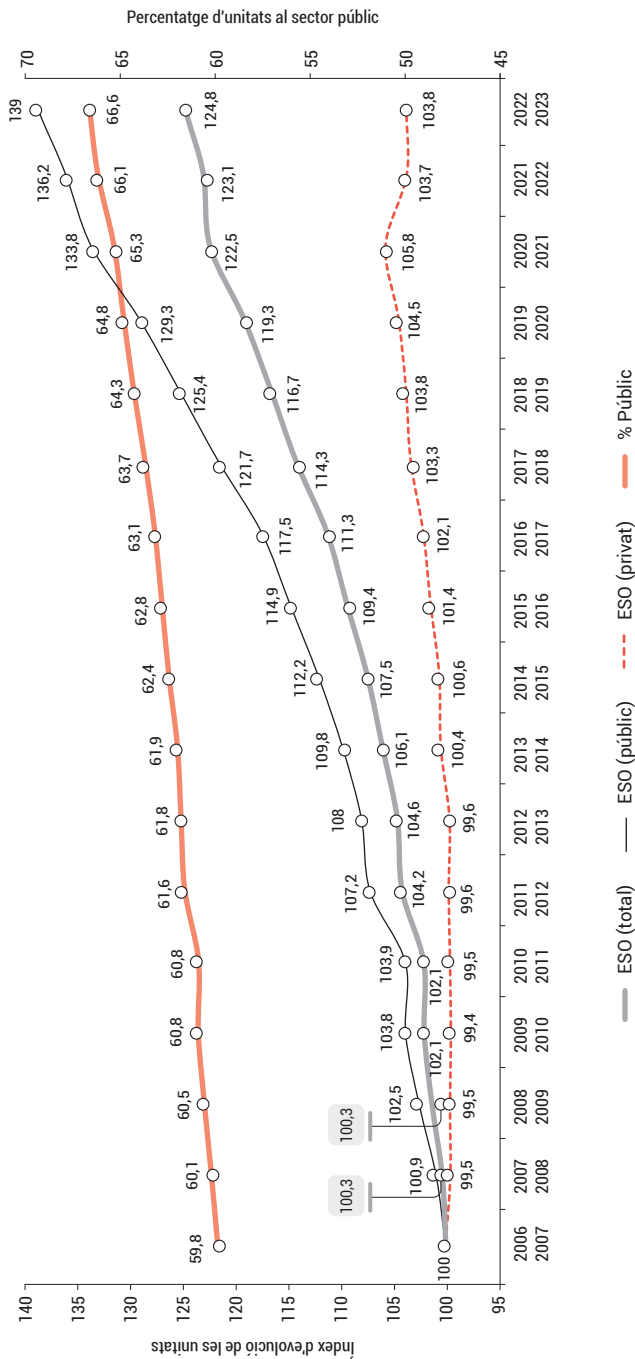
Aquesta evolució més positiva del sector públic també s'evidencia a l'ESO, que fins al curs 2022-2023 encara mostra una tendència de creixement del nombre d'alumnat. Així, en aquesta etapa, des del curs 2011-2012, l'increment d'unitats ha estat de 1.852 nous grups al sector públic, un 29,6% més, mentre que en el sector privat, en què ha estat de 161 unitats noves, un 4,1% més.

GRÀFIC 79

Evolució de l'índex d'unitats per sector de titularitat i nivell educatiu, a Catalunya. Del curs 2006-2007 al curs 2022-2023 (2006-2007=100)

ESO

Font: elaboració a partir de dades del Departament d'Educació i del Ministeri d'Educació.

TAULA 37 Evolució de les dades d'unitats per sector de titularitat i nivell educatiu, a Catalunya. Del curs 2006-2007 al curs 2022-2023

	2006 -2007	2007 -2008	2008 -2009	2009 -2010	2010 -2011	2011 -2012	2012 -2013	2013 -2014	2014 -2015	2015 -2016	2016 -2017	2017 -2018	2018 -2019	2019 -2020	2020 -2021	2021 -2022	2022 -2023
Zn cicle ed. infantil																	
Total	9.515	9.972	10.302	10.483	10.546	10.768	10.658	10.434	10.183	9.714	9.682	9.534	9.480	9.485	9.426	9.216	9.210
Públic	6.454	6.888	7.193	7.350	7.400	7.611	7.521	7.355	7.097	6.610	6.578	6.464	6.432	6.443	6.403	6.323	6.377
Privat	3.061	3.084	3.109	3.133	3.146	3.157	3.137	3.079	3.086	3.104	3.104	3.070	3.048	3.042	3.023	2.893	2.833
Privat concertat	-	-	-	-	2.976	3.001	2.993	2.890	2.939	2.911	2.936	2.911	2.884	2.865	2.859	2.729	2.667
Privat no concertat	-	-	-	-	170	156	144	189	147	193	168	159	164	177	164	164	166
Variació total (n)	342	457	330	181	63	222	-110	-224	-251	-469	-32	-148	-54	5	-59	-210	-6
Variació públic (n)	314	434	305	157	50	211	-90	-166	-258	-487	-32	-114	-32	11	-40	-80	54
Variació privat (n)	28	23	25	24	13	11	-20	-58	7	18	0	-34	-22	-6	-19	-130	-60
Primària																	
Total	17.549	17.933	18.476	18.882	19.323	19.798	20.112	20.413	20.711	20.271	20.483	20.342	20.240	20.121	20.062	19.650	19.549
Públic	11.574	11.931	12.428	12.816	13.225	13.663	13.936	14.174	14.475	14.014	14.135	14.061	13.968	13.855	13.608	13.521	13.446
Privat	5.975	6.002	6.048	6.066	6.098	6.135	6.176	6.239	6.236	6.257	6.348	6.281	6.272	6.266	6.454	6.129	6.103
Privat concertat	-	-	-	-	5.828	5.869	5.898	5.922	5.945	5.945	6.034	5.969	5.947	5.935	6.107	5.796	5.766
Privat no concertat	-	-	-	-	270	266	278	317	291	312	314	312	325	331	347	333	337
Variació total (n)	475	384	543	406	441	475	314	301	298	-440	212	-141	-102	-119	-59	-412	-101
Variació públic (n)	452	357	497	388	409	438	273	238	301	-461	121	-74	-93	-113	-247	-87	-75
Variació privat (n)	23	27	46	18	32	37	41	63	-3	21	91	-67	-9	-6	188	-325	-26

ESO		2006- 2007	2007- 2008	2008- 2009	2009- 2010	2010- 2011	2011- 2012	2012- 2013	2013- 2014	2014- 2015	2015- 2016	2016- 2017	2017- 2018	2018- 2019	2019- -2020	2020- -2021	2021- -2022	2022- -2023
Total		9.750	9.783	9.878	9.952	9.956	10.158	10.202	10.340	10.481	10.671	10.856	11.145	11.382	11.634	11.946	12.007	12.171
Públic		5.831	5.884	5.978	6.055	6.056	6.253	6.300	6.405	6.540	6.697	6.854	7.095	7.314	7.537	7.800	7.942	8.105
Privat		3.919	3.899	3.900	3.897	3.900	3.905	3.902	3.935	3.941	3.974	4.002	4.050	4.068	4.097	4.146	4.065	4.066
Privat concertat		-	-	-	-	3.729	3.735	3.751	3.752	3.752	3.753	3.791	3.831	3.834	3.862	3.908	3.838	3.834
Privat no concertat		-	-	-	-	171	170	151	183	189	221	211	219	234	235	238	227	232
Variació total (n)		9	33	95	74	4	202	44	138	141	190	185	289	237	252	312	61	164
Variació públic (n)		15	53	94	77	1	197	47	105	135	157	157	241	219	223	263	142	163
Variació privat (n)		-6	-20	1	-3	3	5	-3	33	6	33	28	48	18	29	49	-81	1

Font: elaboració pròpia amb dades del Departament d'Educació.

Les ràtios d'alumnat per unitat

L'evolució demogràfica exposada en epígrafs precedents també té impacte sobre les ràtios d'alumnat per unitat. Especialment per efecte del període de creixement del nombre d'alumnat a l'educació infantil de segon cicle, les ràtios d'alumnat per unitat van tendir a créixer, de 22,5 el curs 2006-2007 a 23,8 del curs 2015-2016, mentre que, per efecte del període de davallada demogràfica, aquestes ràtios han iniciat una tendència decreixent, del 23,8 del curs 2015-2016 al 21,8 del curs 2022-2023. En el cas de l'educació secundària obligatòria, aquesta ràtio ha tendit a créixer fins al curs 2019-2020, passant de 27,2 alumnes per unitat a 28,8, moment en què ha iniciat una lleu tendència a decreixer, tal com també ho ha fet el nombre d'alumnat (Taula 38).

Convé destacar que en els darrers dos cursos el Departament d'Educació ha promogut una política de reducció de ràtios en l'admissió a I3 i 1r d'ESO, cosa que ha permès atenuar la pèrdua d'unitats. A I3, per exemple, el curs 2023-2024 més del 90% de les unitats al sector públic ja tenen ràtios de 20 alumnes o menys, quan la seva capacitat màxima és de 25, mentre que en el cas del sector concertat, aquesta proporció és de prop del 50% (Gràfic 80). Aquesta és una tendència que ha anat augmentant any rere any. Mentre el curs 2022-2023 prop del 70% dels centres públics i concertats tenien ràtios de 20 o menys alumnes, el curs 2023-2024 aquesta proporció ja és del 80% (Gràfic 81).

Per sectors de titularitat, convé posar de manifest que el sector públic té ràtios d'alumnat per unitat més baixa que el sector privat, i també que hi ha un comportament diferenciat entre sectors al llarg dels darrers anys: les ràtios d'alumnat per unitat a l'educació infantil de segon cicle presenten un comportament més estable en el sector públic que en el sector privat, amb una tendència a convergir per un decrement de les ràtios més gran al sector concertat per efecte de la pèrdua d'alumnat (Taula 38).

TAULA 38

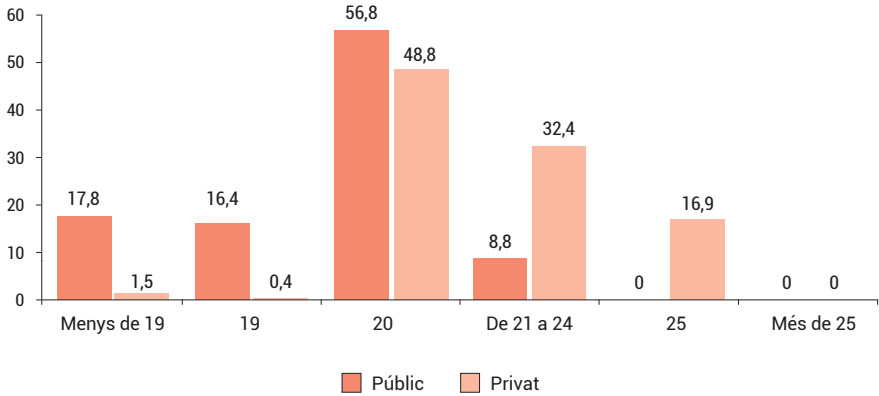
Evolució de les ràtios d'alumnat per unitat per sector de titularitat i nivell educatiu, a Catalunya.
Del curs 2006-2007 al curs 2022-2023

	2006 -2007	2007 -2008	2008 -2009	2009 -2010	2010 -2011	2011 -2012	2012 -2013	2013 -2014	2014 -2015	2015 -2016	2016 -2017	2017 -2018	2018 -2019	2019 -2020	2020 -2021	2021 -2022	2022 -2023
2n cycle ed. infantil																	
Total	22,5	22,7	22,9	23	23,1	23,1	23,3	23,4	23,2	23,8	22,9	22,8	22,6	22,7	22,1	21,7	21,1
Públic	21,6	21,6	21,8	21,9	22,3	22,4	22,5	22,6	22,4	23,4	22,5	22,4	22,3	22,5	22,1	21,6	20,7
Privat	24,4	25,1	25,6	25,5	25	25	25,2	25,3	25,1	24,7	23,8	23,6	23,3	23,2	22,1	22	21,9
Primària																	
Total	22,2	22,8	22,9	23	23,1	23,1	23,1	23,1	23,2	24	23,9	24,1	24,2	24,2	23,7	23,7	23,7
Públic	21,1	21,6	21,7	21,8	22,1	22	22	22	22,1	23,1	23,1	23,3	23,4	23,5	23,4	23,1	23,2
Privat	24,4	25,3	25,4	25,4	25,4	25,5	25,7	25,6	25,9	26,1	25,6	25,9	25,9	25,6	24,3	25	24,9
ESO																	
Total	27,2	27,8	27,8	27,8	28	27,9	28,2	28	28,1	28,3	28,4	28,4	28,7	28,8	28,5	28,4	28,6
Públic	26,8	27,3	27,4	27,5	28	27,8	28,3	28	27,9	27,9	28	28	28,3	28,4	28,2	27,9	28,1
Privat	27,7	28,5	28,4	28,3	28,1	28	28,1	28	28,4	28,8	28,9	29,2	29,5	29,6	29,2	29,5	29,7

Font: elaboració pròpia amb dades del Departament d'Educació.

GRÀFIC 80

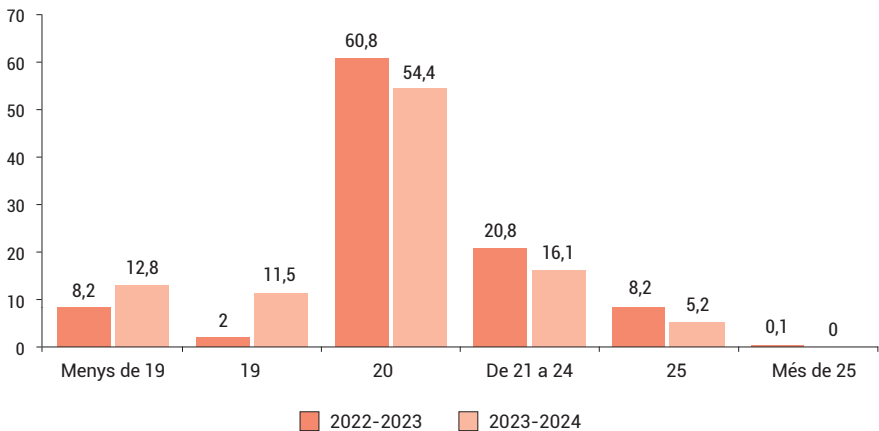
Ràtios per titularitat en el procés d'admissió a I3 corresponent al curs 2023-2024 a Catalunya

Font: Informe sobre La segregació escolar a Catalunya. Informe de progrés sobre el desplegament del Decret 11/2021 (gener 2024), del Sindic de Greuges, amb dades del Departament d'Educació.

GRÀFIC 81

Evolució de les ràtios en el procés d'admissió a I3 entre els cursos 2022-2023 i 2023-2024 a Catalunya

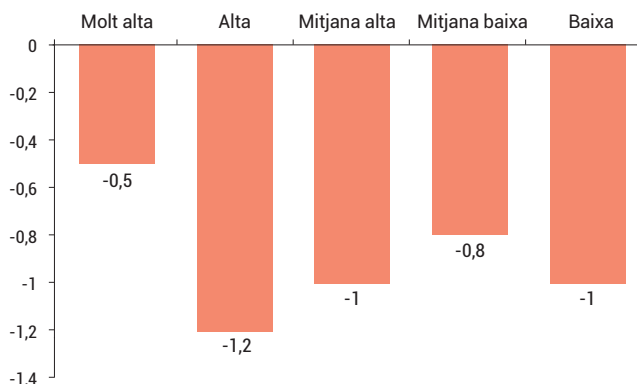

Font: Informe sobre La segregació escolar a Catalunya. Informe de progrés sobre el desplegament del Decret 11/2021 (gener 2024), del Sindic de Greuges, amb dades del Departament d'Educació.

Cal destacar que les ràtios acostumen a ser més reduïdes en els centres de molt alta complexitat (18,8) que els de baixa complexitat (22,2), però també que la reducció de ràtios ha tingut un impacte més significatiu en els centres de baixa complexitat (que ha comportat la reducció d'1 alumne per unitat de mitjana) que en el cas dels centres de màxima complexitat (amb una reducció de 0,5 alumnes per grup de mitjana), atès que ja partien de ràtios més reduïdes, en part, per efecte d'una demanda més feble (Gràfic 82).

GRÀFIC 82

Evolució de la ràtio d'alumnat per unitat a l3 als centres públics en funció del nivell de complexitat. 2021-2022, 2022-2023

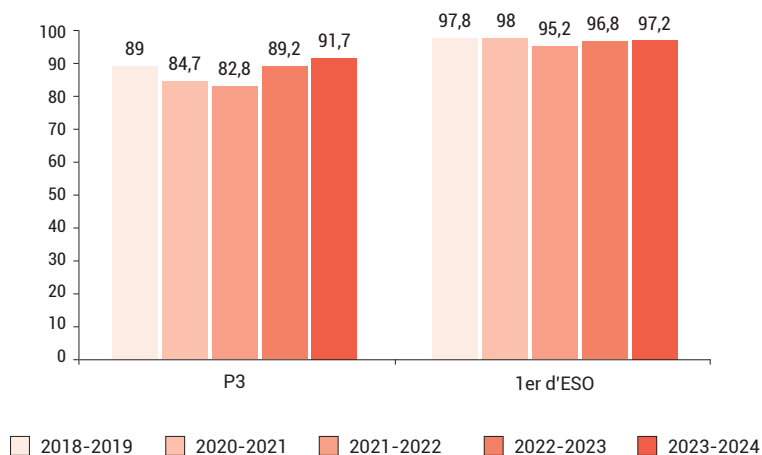
	Ràtio d'alumnat per unitat 2021-2022	Ràtio d'alumnat per unitat 2022-2023	Diferència	Diferència (%)
Molt alta	18,8	18,3	-0,5	-2,7
Alta	20	18,8	-1,2	-6
Mitjana alta	20,3	19,3	-1	-4,9
Mitjana baixa	20	19,2	-0,8	-4
Baixa	22,2	21,2	-1	-4,5

Font: elaboració pròpia amb dades del Departament d'Educació.

La reducció de ràtios ha anat orientada, en part, a evitar la sobreoferta de places creixent existent al sistema educatiu, especialment a I3, per efecte de la davallada demogràfica, tal com obliga el Decret 11/2021, de 16 de febrer, de la programació de l'oferta educativa i del procediment d'admissió en els centres del Servei d'Educació de Catalunya. La sobreoferta és una condició propícia per a la reproducció de la segregació escolar. Així, mentre en el curs 2021-2022 les sol·licituds només cobrien el 82,8% de l'oferta inicial, en el curs 2023-2024 aquesta proporció havia augmentat fins al 91,7% (Gràfic 83).

GRÀFIC 83

Sol·licituds cobertes per l'oferta inicial a Catalunya. Del curs 2018-2019 al curs 2023-2024 (%)

Font: Informe sobre La segregació escolar a Catalunya. Informe de progrés sobre el desplegament del Decret 11/2021 (gener 2024), del Síndic de Greuges, amb dades del Departament d'Educació.

La segregació escolar i la igualtat d'oportunitats

La segregació escolar de l'alumnat desafavorit és un indicador clau per entendre com un sistema educatiu permet la concentració de certs perfils d'estudiants en determinats centres escolars. Aquest fenomen es pot observar en la segregació d'alumnat estranger, d'estudiants amb un estatus socioeconòmic baix o d'aquells amb necessitats educatives específiques. La recerca ha demostrat de forma reiterada que la segregació escolar pot tenir efectes adversos sobre la igualtat d'oportunitats educatives. Diversos estudis han revelat que el rendiment acadèmic tendeix a empitjorar quan hi ha una elevada concentració d'estudiants amb un estatus socioeconòmic baix en les mateixes aules o quan la distribució dels estudiants d'origen estranger no és equitativa. Aquests efectes estan estretament vinculats amb els efectes del grup d'iguals i poden influir en la gestió, organització i pràctiques pedagògiques dels centres.³

En els darrers anys, el comportament dels indicadors relacionats amb la segregació escolar del sistema educatiu estan fortament condicionats pel desplegament de les mesures previstes en el Pacte contra la segregació escolar, i més específicament del Decret 11/2021 de programació de l'oferta i d'admissió d'alumnat.

Des de l'edició de l'anuari de 2011, hem estat explorant l'àmbit de la segregació escolar. En aquesta edició, és possible analitzar també el possible impacte de la pandèmia en la distribució de la matrícula segons l'origen dels alumnes i com aquesta ha influït en les decisions familiars en la tria de centre escolar.

3. (Willms 1986; Caldas and Bankston 1997; Alegre and Ferrer 2010) (Dronkers and Levels 2007; Hanushek *et al.*, 2009)

La segregació escolar a Catalunya segons l'origen de l'alumnat: evolució i perspectiva internacional

Aquesta secció té com a objectiu descriure els nivells de segregació de les escoles i instituts catalans, tant en una perspectiva interna com comparada, en funció de l'origen socioeconòmic i estranger de l'alumnat. Per mesurar la segregació escolar, hem utilitzat l'índex de dissimilaritat,⁴ que avalua la desigualtat en la distribució de persones entre diferents grups o unitats. Aquest índex varia entre 0, que indica absència de segregació, i 1, que representa segregació total. L'índex de dissimilaritat permet una interpretació clara dels resultats: en el context escolar, es refereix al percentatge d'estudiants d'un grup social minoritari (com ara estudiants estrangers o alumnes de classe social baixa o alta) que haurien de canviar de centre, sense ser substituïts, per aconseguir una distribució equitativa del grup en qüestió en totes les escoles o instituts.⁵

En els últims anys, s'ha observat una tendència positiva cap a la reducció de la segregació escolar de l'alumnat de nacionalitat estrangera, com es pot observar en les dades censals del Departament d'Ensenyament (Gràfic 84). Aquesta tendència, que ja es destacava en anuaris anteriors, ha continuat de forma consistent, tal com s'observa en la comparació amb dades històriques. En el curs 2014-2015, fa una dècada, un 47% de l'alumnat estranger de primària hauria hagut de canviar d'escola per assolir una distribució plenament equilibrada respecte a l'alumnat nadiu, xifra que se situa quatre punts percentuals per sota que en el curs 2001-2002. El curs 2018-2019, aquest percentatge va disminuir encara més, i es va situar en el 43%. Les dades més recents, del curs 2023-2024, mostren una reducció significativa, fins al 33%, cosa que subratlla uns progressos continuats. El desplegament del Decret 11/2021 ha accentuat aquesta tendència.

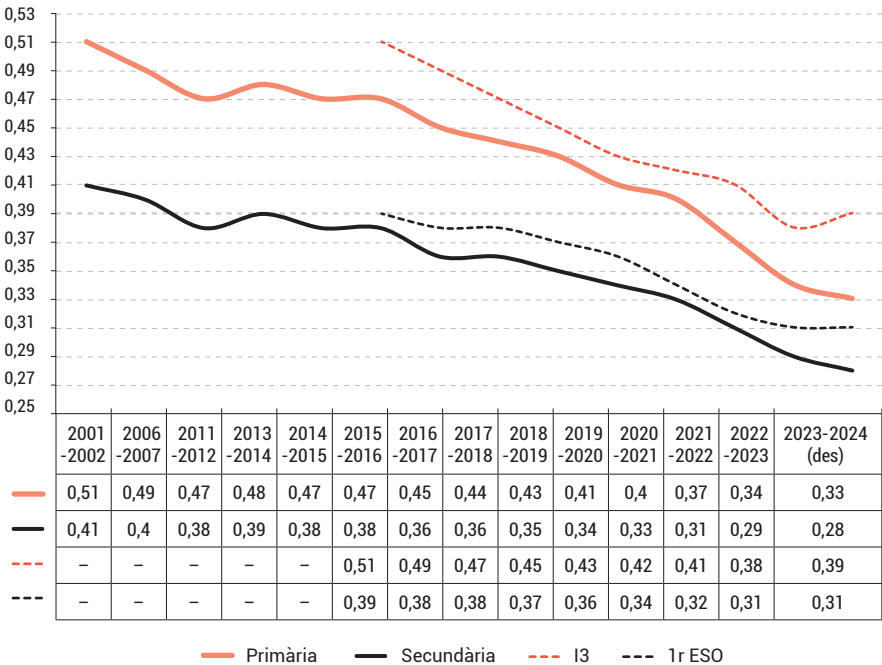
4. Duncan, O. D. i Duncan, B. (1955) A methodological analysis of segregation indexes. *American Sociological Review*, vol. 20., p. 210-217.

5. Jenkins, S. P., Micklewright, J. i Schnepf, S. V. (2008) Social segregation in secondary schools: How does England compare with other countries? *Oxford Review of Education*, vol. 34, núm. 1, p. 21-37.

Aquesta millora no es limita a l'educació primària. En l'educació secundària, el percentatge de segregació també ha disminuït, amb un índex de dissimilaritat que ha passat del 35% el curs 2018-2019 a un 28% el curs 2023-2024. Aquests nivells de segregació són més baixos que a l'educació primària, fet que es pot atribuir al nombre més elevat d'escoles de primària i també a una ubicació més condicionada pel barri i a una escolarització més orientada a la proximitat, cosa que reflecteix en major mesura la composició social de l'entorn on s'ubica.

GRÀFIC 84

Evució dels nivells de segregació escolar de l'alumnat estranger a Catalunya, en l'educació infantil, primària i secundària. 2001-2023

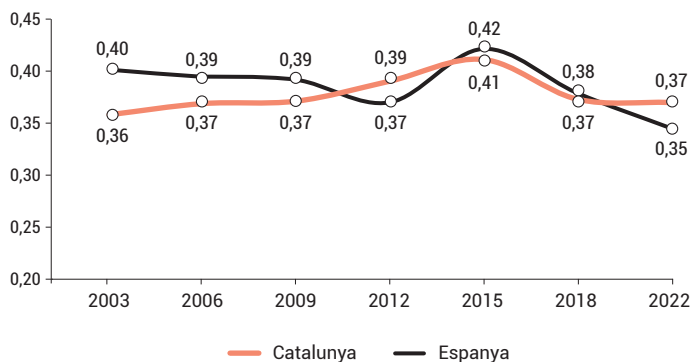
Nota: ens referim als nivells que van d'I3 a 6è de primària com a primària, i als nivells de 1r d'ESO a 4t d'ESO com a secundària. A diferència de l'anàlisi per municipis, que es limita als municipis més grans de 5.000 habitants, els índexs de dissimilitud d'aquesta Taula estan calculats per a tots els municipis catalans que tenen, com a mínim, dos centres de primària o dos centres de secundària

Font: Síndic de Greuges (2024). *La segregació escolar a Catalunya. Informe de progrés sobre el desplegament del Decret 11/2021*, amb dades del Departament d'Educació.

PISA ens aporta informació sobre l'estatus socioeconòmic de l'alumnat, però només d'una mostra relativament reduïda de centres, la qual cosa dificulta les anàlisis centrades a mesurar diferències entre centres. Si prenem com a referència l'estatus socioeconòmic, en l'edició de PISA 2015, vam destacar que, des d'una perspectiva evolutiva, Catalunya presentava una tendència relativament creixent en la segregació de l'alumnat de 15 anys amb un estatus socioeconòmic baix: del 0,36 l'any 2003 es va passar al 0,41 l'any 2015. A l'edició 2018 del PISA, els nivells de segregació van tornar a nivells similars als del 2009 (0,37), i això suggereix un possible canvi de tendència. En qualsevol cas, vam assenyalar que tant els increments com les reduccions en els nivells de segregació observats al llarg del temps eren poc significatives. Amb les dades més recents del PISA 2022, s'observa com hi ha hagut un cert manteniment dels nivells de segregació a Catalunya de l'alumnat amb estatus socioeconòmicament baix, al voltant del 0,37, així com també una lleugera disminució en el cas d'Espanya, que passa d'un índex del 0,38 al 0,35 (Gràfic 85).

GRÀFIC 85

Evolució de la segregació social dels estudiants entre centres de secundària segons estatus socioeconòmic (primer quartil) en l'educació secundària a Catalunya i Espanya. PISA 2003-2022

Nota: els índexs de dissimilaritat han estat calculats utilitzant els pesos a escala d'estudiant. Les dades de segregació estan calculades a partir de la mostra PISA d'alumnat de 15 anys.

Font: elaboració pròpia amb les bases de dades OCDE-PISA 2003-2022.

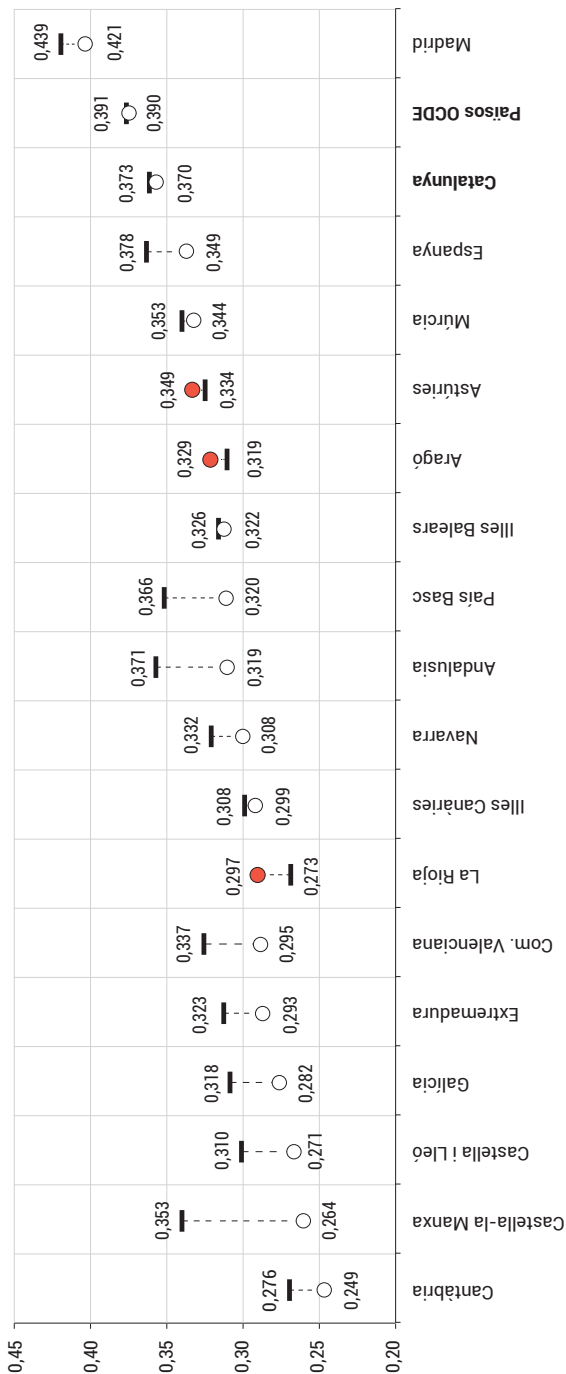
Segons les dades del PISA 2018, Catalunya presentava nivells de segregació alineats amb la mitjana espanyola i inferiors a l'europea. En aquell moment, Catalunya va experimentar una millora notable, en passar de ser la segona comunitat amb més segregació l'any 2015 a ser-ne la quarta tres anys més tard. Amb les dades actualitzades del PISA 2022 (Gràfic 86), s'observa que Catalunya ha tornat a situar-se com la segona comunitat autònoma amb més segregació, a causa d'una reducció dels nivells de segregació en altres comunitats. Actualment, Madrid és la comunitat amb més segregació, i se situa en línia amb la mitjana dels països de l'OCDE.

En l'àmbit internacional, tant Catalunya com Espanya van mostrar una millora substancial l'any 2018, quan es van situar per sota de la mitjana europea en termes de segregació escolar. Catalunya va passar de ser l'onzè territori amb més segregació a ser l'onzè amb menys segregació a secundària. En l'edició de 2022, Catalunya es manté en nivells similars als d'Itàlia i els Països Baixos (Gràfic 87). Finlàndia i Noruega continuen sent els països menys segregats, mentre que Eslovàquia i Hongria es mantenen entre els més segregats.

La segregació a Catalunya no és un fenomen que es pugui atribuir a la configuració i estructura del seu sistema educatiu, tal com passa en països amb sistemes altament segmentats com Alemanya. Més aviat, és el producte de diverses dinàmiques socials i institucionals que inclouen les polítiques d'admissió escolar, la prevalença d'escoles privades, les preferències de tria de centre per part de les famílies i la segregació residencial, entre d'altres.

GRÀFIC 86

Segregació social dels estudiants entre centres de secundària segons estatus socioeconòmic, per comunitats autònomes. PISA 2018-2022

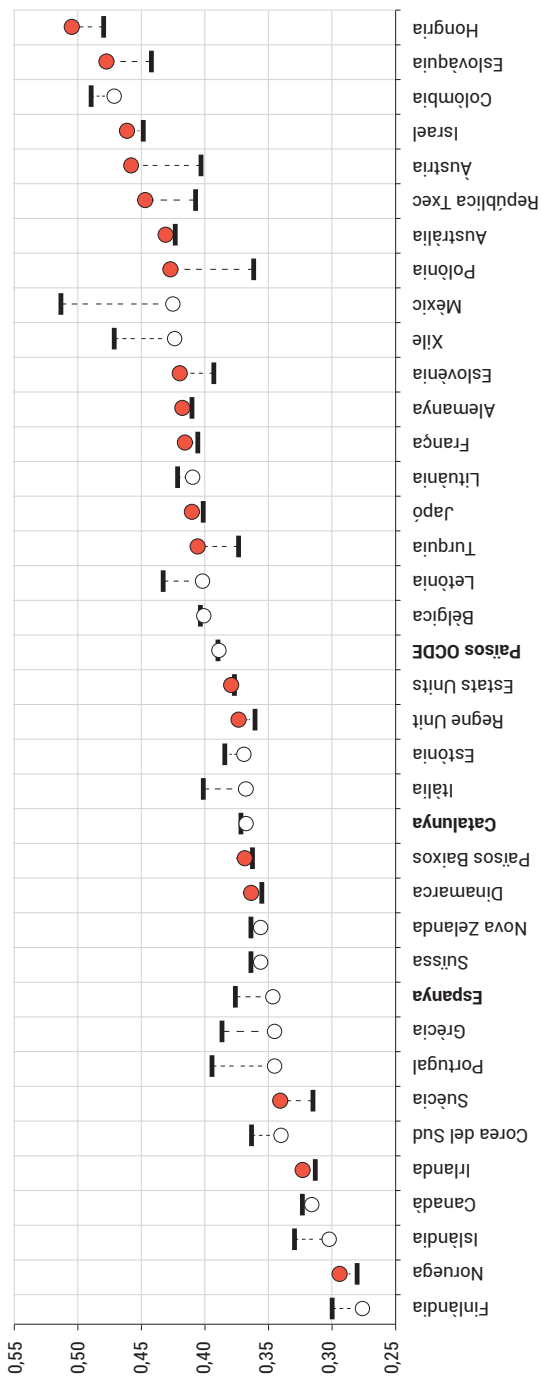

■ 2018 ○ 2022 ● Comunitats autònomes que han reduït la segregació, 2022 ● Comunitats autònomes que han augmentat la segregació, 2022

Nota: les dades de segregació estan calculades a partir de la mostra PISA d'alumnat de 15 anys.
 Font: elaboració pròpia amb les bases de dades OCDE-PISA.

GRÀFIC 87

Segregació social dels estudiants entre centres de secundària segons estatus socioeconòmic, per països de l'OCDE. PISA 2018-2022

— 2018 ○ Comunitats autònomes que han reduït la segregació, 2022 ● Comunitats autònomes que han augmentat la segregació, 2022

Nota: les dades de segregació estan calculades a partir de la mostra PISA d'alumnat de 15 anys.
 Font: elaboració pròpia amb les bases de dades OCDE-PISA.

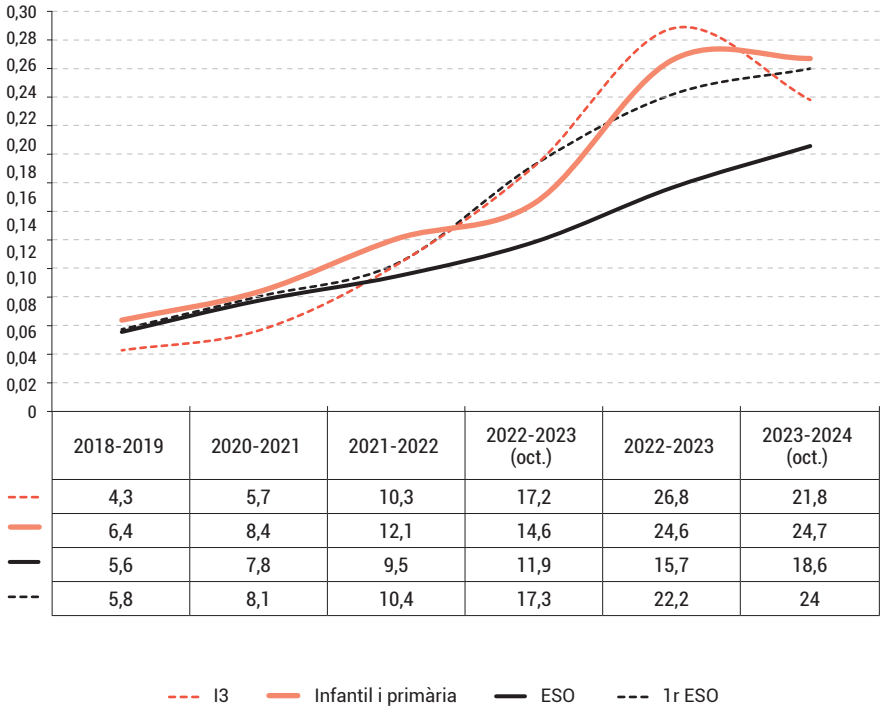
Des de l'edició de l'anuari de 2020, s'ha analitzat com l'alumnat amb necessitats de suport educatiu per raons socioeconòmiques (NESE B) es distribueix entre els diferents centres educatius en totes les etapes educatives. Aquesta anàlisi és important per garantir l'efectivitat de les iniciatives adreçades a atendre la diversitat d'alumnat. És necessari evitar la concentració d'estudiants amb necessitats específiques en pocs centres per tal de facilitar una millor gestió dels suports educatius de diferents intensitats, inclòs l'acompanyament intensiu i el seguiment personalitzat.

Aquesta anàlisi, però, està molt condicionada pels nivells de detecció d'aquest alumnat, que ha augmentat de manera molt notable a partir del desplegament del Pacte contra la segregació escolar l'any 2019 i molt especialment a partir del desplegament del Decret 11/2021.

Així, des del curs 2018-2019 l'alumnat amb NESE de tipus B ha experimentat increments significatius en totes les etapes (Gràfic 88). Analitzant l'evolució del percentatge de NESE B, observem una variació significativa en les diferents etapes educatives. En l'educació infantil i primària, els percentatges han crescut gradualment des del 6,4% en el curs 2018-2019 fins al 24,7% en el 2023-2024, i això indica un augment sostingut del suport necessari en aquestes etapes inicials. A l'ESO, els percentatges han mostrat una tendència similar, començant amb un 5,6% i arribant fins a un 18,6% en el mateix període.

GRÀFIC 88

Evolució del percentatge d'alumnat amb necessitats de suport educatiu de tipus B (NEE B) a Catalunya. 2018-2023

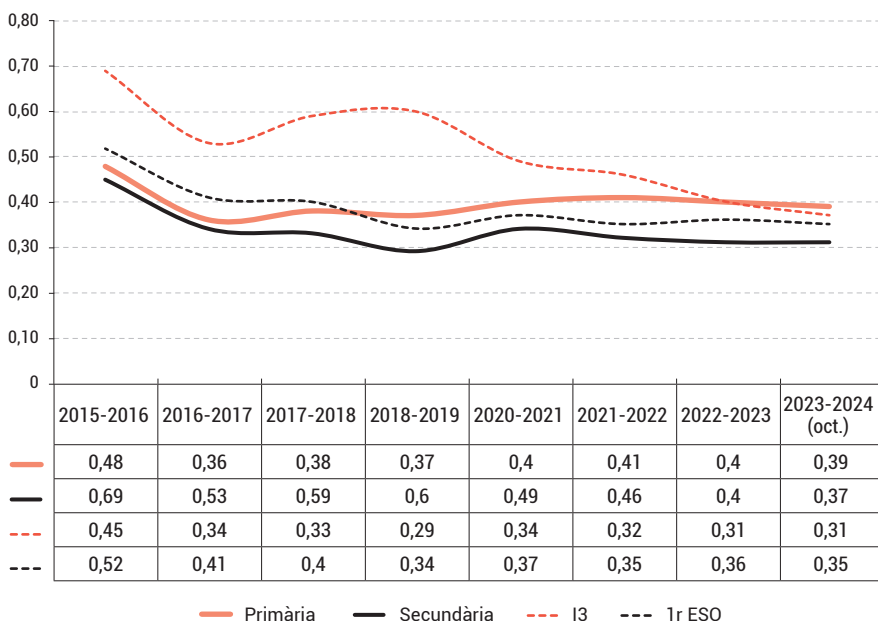

Font: Síndic de Greuges (2024). *La segregació escolar a Catalunya. Informe de progrés sobre el desplegament del Decret 11/2021*, amb dades del Departament d'Educació.

Aquest increment tan pronunciat de la detecció de l'alumnat amb necessitats educatives derivades de situacions socioeconòmiques desfavorides dificulta proporcionar una valoració rigorosa sobre l'evolució dels desequilibris existents entre centres (perquè aquest increment de la detecció afecta en bona part a alumnat que ja estava escolaritzat al sistema i que prèviament no estava detectat). En tot cas, les dades més recents revelen no només una millora en els protocols de diagnòstic, sinó també una notable millora en la distribució equitativa d'aquest alumnat entre els diferents centres educatius (Gràfic 89).

GRÀFIC 89

Evolució dels nivells de segregació escolar de l'alumnat amb necessitats de suport educatiu per raons socioeconòmiques (NESE B) a Catalunya. 2015-2023

Font: Síndic de Greuges (2024). *La segregació escolar a Catalunya. Informe de progrés sobre el desplegament del Decret 11/2021*, amb dades del Departament d'Educació.

Un dels resultats més rellevants d'aquesta anàlisi és la reducció significativa de la segregació de l'alumnat amb NESE en l'educació infantil (I3), on anteriorment els índexs de segregació eren molt alts. Com s'observa en el Gràfic 89, l'índex de dissimilaritat se situa just per sota del de primària, passant de 0,60 l'any 2018 a 0,37 l'any 2023. Les etapes de l'educació primària i secundària, en canvi, mostren un cert estancament dels nivells de segregació d'ençà de l'any 2018, passant de 0,37 a la primària i de 0,29 a la secundària a 0,39 i 0,31, respectivament. Aquests percentatges indiquen que, actualment, per assolir una distribució completament equilibrada, el 39% de l'alumnat NESE B de primària i el 31% de secundària encara necessitarien canviar de centre.

La segregació escolar (estudiants estrangers i amb NESE) en l'àmbit municipal

La concentració d'estudiants estrangers i d'alumnat amb necessitats de suport educatiu en determinats centres educatius no només reflecteix patrons de segregació escolar basats en l'origen social sinó que també pot tenir un component territorial. La manera en què s'administra la xarxa escolar, juntament amb els criteris aplicats en les polítiques d'admissió a escala municipal, pot augmentar encara més aquesta concentració. A més, la segregació residencial, segons la qual col·lectius econòmicament desafavorits o grups específics tendeixen a agrupar-se en certes zones, reforça aquestes dinàmiques i fa encara més necessària l'anàlisi de la dissimilaritat entre l'alumnat NESE en l'àmbit municipal.

La segregació escolar de l'alumnat estranger i de l'alumnat amb necessitats de suport específic es pot analitzar detalladament a escala municipal, tant per l'educació infantil i primària (Taula 39), com per l'ESO (Taula 40).

L'anàlisi dels valors de la Taula descobreix algunes realitats municipals amb alts nivells de segregació tant dels estudiants estrangers com dels estudiants amb NESE. A la Taula 39, observem com els nivells més elevats de segregació es troben en realitats municipals urbanes, com Molins de Rei, Tarragona, Sant Feliu de Llobregat, Sant Boi de Llobregat, Esplugues de Llobregat, Montornès del Vallès, Badalona, Lleida i Montcada i Reixac. En aquests municipis, es calcula que entre un 36% i un 50% de l'alumnat estranger en educació infantil i primària hauria de ser redistribuït per assolir una distribució equilibrada de la matrícula.

D'altra banda, en l'educació secundària (Taula 40), els municipis amb els nivells més alts de segregació per a ambdós grups d'estudiants inclouen Badalona, Tarragona, Hospitalet de Llobregat, Barcelona i Sabadell. A més, municipis com Sant Feliu de Codines, Esplugues de Llobregat, Ripollet, Sant Feliu de Llobregat, Canovelles, i Olesa de Montserrat també mostren nivells significatius de segregació de l'alumnat estranger,

de manera que entre el 30% i el 40% dels estudiants necessitant canviar d'institut per equilibrar la matrícula. D'altra banda, municipis com Guissona, Montcada i Reixac, Roses, Amposta, Badia del Vallès, Prat de Llobregat, Castelló d'Empúries i Begues, si bé no presenten nivells elevats de segregació d'alumnat estranger, sí que registren nivells alts de segregació per l'alumnat amb NESE. Aquestes dades apunten a la necessitat de revisar i millorar, en diversos d'aquests municipis, les polítiques d'admissió i gestió escolar per tal de garantir una distribució més equilibrada i inclusiva dels estudiants en totes les etapes educatives.

TAULA 39

Nivells de segregació escolar de l'alumnat estranger i amb NEE a primària, per municipis. 2018-2019; 2022-2023

MUNICIPI	PRIMÀRIA						I3	
	Alumnat estranger		Diferència	Alumnat amb NEE		Diferència	Alumnat estranger	Alumnat amb NEE
	2018-2019	2022-2023		2018-2019	2022-2023		2022-2023	2022-2023
Abrera	0,11	0,13	0,02	0,06	0,13	0,07	0,23	0,25
Agramunt	0,04	0,09	0,05	0,12	0,08	-0,04	0,06	0,27
Alcanar	0,07	0,04	-0,03	0,07	0,04	-0,03	0	0,1
Alcarràs	0	0	0	0,06	0,13	0,07	0,13	0,06
Alella	0,1	0,05	-0,05	0,34	0,02	-0,32	0,08	0,01
Altafulla	0,08	0,1	0,02	0,01	0,01	0	0,07	0,01
Ametlla del Vallès, l'	0,12	0,04	-0,08	0,05	0,12	0,07	0,54	0,45
Amposta	0,33	0,2	-0,13	0,16	0,34	0,18	0,16	0,17
Anglès	0,01	0,15	0,14	0	0,01	0,01	0,14	0
Arboç, l'	0,44	0,42	-0,02	0,16	0,48	0,32	0,41	0,1
Arbúcies	0,14	0,36	0,22	0,05	0,15	0,10	0,31	0,21
Arenys de Mar	0,12	0,11	-0,01	0,09	0,08	-0,01	0,16	0,1
Arenys de Munt	0,09	0,06	-0,03	0,12	0,1	-0,02	0,51	0,03

MUNICIPI	PRIMÀRIA						I3	
	Alumnat estranger		Diferència	Alumnat amb NEE		Diferència	Alumnat estranger	Alumnat amb NEE
	2018-2019	2022-2023		2018-2019	2022-2023		2022-2023	2022-2023
Argentona	0,21	0,32	0,11	0,37	0,37	0	0,49	0,38
Artés	0,01	0,07	0,06	0,03	0,04	0,01	0,16	0,15
Badalona	0,54	0,38	-0,16	0,47	0,56	0,09	0,4	0,57
Badia del Vallès	0,1	0,22	0,12	0,35	0,31	-0,04	0,51	0,22
Balaguer	0,17	0,1	-0,07	0,21	0,23	0,02	0,17	0,33
Banyoles	0,14	0,13	-0,01	0,11	0,11	0	0,1	0,14
Barberà del Vallès	0,24	0,23	-0,01	0,2	0,17	-0,03	0,24	0,14
Barcelona	0,44	0,3	-0,14	0,39	0,4	0,01	0,32	0,38
Begues	0,17	0,07	-0,10	0,29	0,3	0,01	0,52	0,3
Bellpuig	0,28	0,21	-0,07	0,04	0,16	0,12	0,2	0,38
Berga	0,2	0,18	-0,02	0,09	0,14	0,05	0,2	0,11
Bigues i Riells del Fai	0,34	0,37	0,03	0,16	0,42	0,26	-	0,39
Bisbal d'Empordà, la	0,17	0,1	-0,07	0,03	0,19	0,16	0,1	0,24
Blanes	0,32	0,23	-0,09	0,31	0,33	0,02	0,27	0,24
Borges Blanques, les	0,13	0,18	0,05	0,18	0,33	0,15	0,2	0,15
Cabrils	0	0,13	0,13	0,03	0,34	0,31	0,02	0,17
Calafell	0,33	0,36	0,03	0,27	0,27	0	0,28	0,2
Caldes de Malavella	0,01	0,04	0,03	0,11	0,04	-0,07	0,16	0,05
Caldes de Montbui	0,35	0,28	-0,07	0,35	0,37	0,02	0,55	0,31
Calella	0,27	0,26	-0,01	0,04	0,37	0,33	0,43	0,4
Calonge i Sant Antoni	0,17	0,2	0,03	0,12	0,21	0,09	0,33	0,46
Cambrils	0,3	0,32	0,02	0,33	0,41	0,08	0,29	0,36
Canet de Mar	0,18	0,15	-0,03	0,06	0,13	0,07	0,19	0,25
Canovelles	0,18	0,1	-0,08	0,07	0,03	-0,04	0,16	0,11

MUNICIPI	PRIMÀRIA						I3	
	Alumnat estranger		Diferència	Alumnat amb NEE		Diferència	Alumnat estranger	Alumnat amb NEE
	2018-2019	2022-2023		2018-2019	2022-2023		2022-2023	2022-2023
Capellades	0,03	0,12	0,09	0,3	0,03	-0,27	0,22	0,24
Cardedeu	0,14	0,15	0,01	0,16	0,1	-0,06	0,25	0,19
Cassà de la Selva	0,14	0,18	0,04	0,21	0,27	0,06	0,26	0,38
Castellar del Vallès	0,43	0,3	-0,13	0,18	0,22	0,04	0,42	0,19
Castellbisbal	0,26	0,18	-0,08	0,26	0,21	-0,05	0,38	0,28
Castelldefels	0,21	0,23	0,02	0,35	0,31	-0,04	0,19	0,35
Castelló d'Empúries	0,15	0,22	0,07	0,04	0,35	0,31	0,26	0,41
Castell-Platja d'Aro	0,3	0,21	-0,09	0,13	0,06	-0,07	0,24	0,19
Celrà	0,2	0,13	-0,07	0,23	0,05	-0,18	0,06	0,06
Centelles	0,2	0,09	-0,11	0,13	0,15	0,02	0,29	0,05
Cerdanyola del Vallès	0,41	0,27	-0,14	0,33	0,29	-0,04	0,37	0,21
Cervelló	0,12	0,19	0,07	0,18	0,06	-0,12	0,37	0,25
Cervera	0,19	0,07	-0,12	0,15	0,23	0,08	0,13	0,58
Constantí	0,24	0,08	-0,16	0,09	0,17	0,08	0,01	0,2
Corbera de Llobregat	0,32	0,24	-0,08	0,37	0,28	-0,09	0,3	0,41
Cornellà de Llobregat	0,41	0,32	-0,09	0,3	0,47	0,17	0,38	0,39
Cubelles	0,12	0,09	-0,03	0,11	0,13	0,02	0,43	0,22
Cunit	0,29	0,14	-0,15	0,32	0,23	-0,09	0,12	0,29
Deltebre	0,4	0,25	-0,15	0,2	0,06	-0,14	0,39	0,17
Escala, l'	0,05	0,03	-0,02	0,06	0,1	0,04	0	0,04
Esparreguera	0,3	0,22	-0,08	0,13	0,15	0,02	0,37	0,21
Esplugues de Llobregat	0,53	0,39	-0,14	0,19	0,51	0,32	0,46	0,53

MUNICIPI	PRIMÀRIA						I3	
	Alumnat estranger		Diferència	Alumnat amb NEE		Diferència	Alumnat estranger	Alumnat amb NEE
	2018-2019	2022-2023		2018-2019	2022-2023		2022-2023	2022-2023
Figueres	0,37	0,3	-0,07	0,28	0,38	0,10	0,33	0,27
Franqueses del Vallès, les	0,56	0,39	-0,17	0,21	0,26	0,05	0,49	0,36
Garriga, la	0,18	0,2	0,02	0,14	0,12	-0,02	0,13	0,21
Gavà	0,4	0,33	-0,07	0,31	0,39	0,08	0,41	0,45
Gelida	0,05	0,02	-0,03	0,1	0,03	-0,07	0,2	0,14
Girona	0,43	0,29	-0,14	0,23	0,37	0,14	0,34	0,36
Granollers	0,35	0,25	-0,10	0,21	0,19	-0,02	0,36	0,27
Guissona	0,31	0,23	-0,08	0,14	0,2	0,06	0,23	0,45
Hospitalet de Llobregat, l'	0,4	0,34	-0,06	0,38	0,38	0	0,36	0,46
Igualada	0,19	0,22	0,03	0,15	0,25	0,10	0,26	0,3
Llagosta, la	0,22	0,18	-0,04	0,04	0,25	0,21	0,14	0,28
Llagostera	0,21	0,07	-0,14	0,04	0,11	0,07	0,06	0,12
Lleida	0,49	0,38	-0,11	0,34	0,46	0,12	0,31	0,33
Lliçà d'Amunt	0,13	0,15	0,02	0,04	0,22	0,18	0,18	0,4
Lliçà de Vall	0,27	0,28	0,01	0,1	0,03	-0,07	-	0,08
Llinars del Vallès	0,35	0,23	-0,12	0,31	0,36	0,05	0,08	0,36
Lloret de Mar	0,26	0,27	0,01	0,33	0,34	0,01	0,37	0,42
Maçanet de la Selva	0,34	0,3	-0,04	0,03	0,17	0,14	0,14	0
Malgrat de Mar	0,34	0,22	-0,12	0,19	0,29	0,10	0,25	0,34
Manlleu	0,23	0,18	-0,05	0,17	0,2	0,03	0,27	0,21
Manresa	0,41	0,24	-0,17	0,3	0,44	0,14	0,23	0,31
Martorell	0,25	0,27	0,02	0,23	0,37	0,14	0,23	0,3

MUNICIPI	PRIMÀRIA						I3	
	Alumnat estranger		Diferència	Alumnat amb NEE		Diferència	Alumnat estranger	Alumnat amb NEE
	2018-2019	2022-2023		2018-2019	2022-2023		2022-2023	2022-2023
Masnou, el	0,35	0,15	-0,20	0,11	0,32	0,21	0,17	0,39
Masquefa	0,13	0,13	0	0,09	0,14	0,05	0,12	0,28
Matadepera	0,36	0,09	-0,27	0,18	0,11	-0,07	0,3	0,29
Mataró	0,24	0,22	-0,02	0,14	0,32	0,18	0,3	0,36
Moià	0,27	0,12	-0,15	0,16	0,28	0,12	0,37	0,05
Molins de Rei	0,49	0,5	0,01	0,26	0,46	0,20	0,43	0,43
Mollerussa	0,2	0,17	-0,03	0,11	0,16	0,05	0,25	0,2
Mollet del Vallès	0,33	0,21	-0,12	0,19	0,37	0,18	0,28	0,29
Montblanc	0,31	0,09	-0,22	0,22	0,12	-0,10	0,19	0,21
Montcada i Reixac	0,41	0,37	-0,04	0,4	0,44	0,04	0,41	0,45
Montgat	0,33	0,29	-0,04	0,1	0,44	0,34	0,42	0,46
Montmeló	0,04	0,04	0	0,18	0,11	-0,07	0,08	0,01
Montornès del Vallès	0,45	0,39	-0,06	0,43	0,42	-0,01	0,36	0,32
Mont-roig del Camp	0,18	0,22	0,04	0,38	0,22	-0,16	0,07	0,14
Móra d'Ebre	0,41	0,38	-0,03	0,31	0,29	-0,02	0,25	0,08
Navàs	0,3	0,16	-0,14	0,03	0,1	0,07	0,01	0,06
Olesa de Montserrat	0,49	0,39	-0,10	0,29	0,33	0,04	0,41	0,34
Olot	0,27	0,22	-0,05	0,13	0,24	0,11	0,24	0,17
Palafolls	0,25	0	-0,25	0,13	0,16	0,03	0,18	0,09
Palafrugell	0,29	0,27	-0,02	0,15	0,31	0,16	0,28	0,17
Palamós	0,08	0,13	0,05	0,16	0,15	-0,01	0,15	0,31
Palau-solità i Plegamans	0,26	0,25	-0,01	0,2	0,18	-0,02	0,53	0,33

MUNICIPI	PRIMÀRIA						I3	
	Alumnat estranger		Diferència	Alumnat amb NEE		Diferència	Alumnat estranger	Alumnat amb NEE
	2018-2019	2022-2023		2018-2019	2022-2023		2022-2023	2022-2023
Pallejà	0,19	0,24	0,05	0,02	0,29	0,27	0,4	0,31
Parets del Vallès	0,31	0,22	-0,09	0,24	0,37	0,13	0,33	0,42
Piera	0,27	0,19	-0,08	0,1	0,25	0,15	0,21	0,3
Pineda de Mar	0,21	0,22	0,01	0,14	0,27	0,13	0,22	0,33
Polinyà	0,42	0,24	-0,18	0,36	0,28	-0,08	0,4	0,42
Prat de Llobregat, el	0,34	0,27	-0,07	0,36	0,35	-0,01	0,38	0,37
Premià de Dalt	0,21	0,19	-0,02	0,23	0,46	0,23	0,42	0,73
Premià de Mar	0,24	0,19	-0,05	0,21	0,41	0,20	0,2	0,25
Puigcerdà	0,37	0,25	-0,12	0,13	0,37	0,24	0,15	0,11
Ràpita, la	0,14	0,1	-0,04	0,07	0,18	0,11	0,05	0,2
Reus	0,45	0,36	-0,09	0,27	0,36	0,09	0,36	0,32
Ripoll	0,21	0,18	-0,03	0,14	0,1	-0,04	0,23	0,09
Ripollet	0,51	0,48	-0,03	0,4	0,36	-0,04	0,57	0,29
Riudoms	0,12	0,16	0,04	0,27	0,02	-0,25	0,01	0,02
Roca del Vallès, la	0,18	0,22	0,04	0,16	0,17	0,01	0,27	0,2
Roda de Berà	0,29	0,17	-0,12	0,1	0,15	0,05	0,06	0,11
Roda de Ter	0,04	0,12	0,08	0,12	0,07	-0,05	0,05	0,2
Roquetes	0,06	0,08	0,02	0,1	0,05	-0,05	-	-
Roses	0,21	0,2	-0,01	0,14	0,37	0,23	0,39	0,34
Rubí	0,48	0,33	-0,15	0,3	0,37	0,07	0,43	0,33
Sabadell	0,47	0,35	-0,12	0,38	0,48	0,10	0,42	0,48

MUNICIPI	PRIMÀRIA						I3	
	Alumnat estranger		Diferència	Alumnat amb NEE		Diferència	Alumnat estranger	Alumnat amb NEE
	2018-2019	2022-2023		2018-2019	2022-2023		2022-2023	2022-2023
Salou	0,39	0,28	-0,11	0,33	0,55	0,22	0,19	0,35
Salt	0,39	0,28	-0,11	0,27	0,61	0,34	0,42	0,43
Sant Adrià de Besòs	0,46	0,28	-0,18	0,32	0,21	-0,11	0,45	0,3
Sant Andreu de la Barca	0,21	0,17	-0,04	0,26	0,2	-0,06	0,21	0,2
Sant Andreu de Llvaneres	0,05	0,14	0,09	0,11	0,29	0,18	0	0,25
Sant Boi de Llobregat	0,42	0,4	-0,02	0,2	0,43	0,23	0,4	0,38
Sant Celoni	0,2	0,1	-0,10	0,08	0,13	0,05	0,22	0,19
Sant Cugat del Vallès	0,34	0,23	-0,11	0,23	0,3	0,07	0,33	0,32
Sant Esteve Sesrovires	0,16	0,2	0,04	0,06	0,05	-0,01	0,57	0,09
Sant Feliu de Codines	0,33	0,16	-0,17	0,44	0,02	-0,42	0,07	0,14
Sant Feliu de Guíxols	0,25	0,23	-0,02	0,17	0,21	0,04	0,38	0,34
Sant Feliu de Llobregat	0,52	0,41	-0,11	0,29	0,47	0,18	0,4	0,42
Sant Fost de Campsentelles	0,23	0,19	-0,04	0,05	0	-0,05	0,43	0,04
Sant Fruitós de Bages	0,51	0,27	-0,24	0,11	0,31	0,20	0,38	0,18
Sant Hilari Sacalm	0,12	0,19	0,07	0,14	0,03	-0,11	0,08	0,21
Sant Joan de Vilatorrada	0,36	0,22	-0,14	0,18	0,01	-0,17	0,36	0,08
Sant Joan Despí	0,47	0,42	-0,05	0,33	0,4	0,07	0,43	0,36
Sant Just Desvern	0,22	0,25	0,03	0,15	0,1	-0,05	0,36	0,19
Sant Pere de Ribes	0,18	0,21	0,03	0,14	0,17	0,03	0,35	0,27
Sant Quirze del Vallès	0,26	0,23	-0,03	0,22	0,22	0	0,28	0,3
Sant Sadurní d'Anoia	0,5	0,26	-0,24	0,23	0,19	-0,04	0,38	0,31

MUNICIPI	PRIMÀRIA						I3	
	Alumnat estranger		Diferència	Alumnat amb NEE		Diferència	Alumnat estranger	Alumnat amb NEE
	2018-2019	2022-2023		2018-2019	2022-2023		2022-2023	2022-2023
Sant Vicenç de Castellet	0,42	0,26	-0,16	0,22	0,22	0	0,46	0,32
Sant Vicenç de Montalt	0,07	0,15	0,08	0,12	0,05	-0,07	0,29	0,24
Sant Vicenç dels Horts	0,37	0,31	-0,06	0,35	0,29	-0,06	0,43	0,31
Santa Coloma de Cervelló	0,12	0,14	0,02	0,09	0,01	-0,08	-	0,01
Santa Coloma de Farners	0,06	0,1	0,04	0,06	0,06	0	0,08	0,13
Santa Coloma de Gramenet	0,44	0,32	-0,12	0,34	0,39	0,05	0,39	0,36
Santa Eulàlia de Ronçana	0,18	0,32	0,14	0,27	0,08	-0,19	0,67	0,1
Santa Margarida de Montbui	0,17	0,19	0,02	0,17	0,14	-0,03	0,21	0,32
Santa Margarida i els Monjos	0,13	0,13	0	0,16	0,15	-0,01	0,23	0,14
Santa Maria de Palautordera	0,18	0,21	0,03	0,13	0,06	-0,07	0,27	0,09
Santa Perpètua de Mogoda	0,39	0,3	-0,09	0,4	0,38	-0,02	0,4	0,36
Santpedor	0,1	0,2	0,10	0,47	0,03	-0,44	0,31	0,23
Selva del Camp, la	0,17	0,18	0,01	0,23	0,27	0,04	0,45	0,18
Sentmenat	0,21	0,09	-0,12	0,05	0,18	0,13	0,48	0,31
Seu d'Urgell, la	0,19	0,12	-0,07	0,27	0,12	-0,15	0,15	0,18
Sils	0,3	0,22	-0,08	0,05	0,04	-0,01	0,15	0,06
Sitges	0,27	0,18	-0,09	0,23	0,27	0,04	0,22	0,29
Solsona	0,14	0,1	-0,04	0,08	0,15	0,07	0,14	0,12
Súria	0,18	0,11	-0,07	0,28	0,05	-0,23	0,25	0,03
Taradell	0,14	0,14	0	0,04	0,19	0,15	0,43	0,23
Tarragona	0,53	0,42	-0,11	0,3	0,49	0,19	0,47	0,37

MUNICIPI	PRIMÀRIA						I3	
	Alumnat estranger		Diferència	Alumnat amb NEE		Diferència	Alumnat estranger	Alumnat amb NEE
	2018-2019	2022-2023		2018-2019	2022-2023		2022-2023	2022-2023
Tàrrrega	0,18	0,04	-0,14	0,1	0,08	-0,02	0,07	0,11
Terrassa	0,56	0,34	-0,22	0,39	0,43	0,04	0,35	0,37
Tiana	0,07	0,08	0,01	0,17	0,03	-0,14	0,29	0,54
Tona	0,4	0,11	-0,29	0,39	0,01	-0,38	0,36	0,06
Tordera	0,39	0,23	-0,16	0,22	0,26	0,04	0,29	0,18
Torelló	0,11	0,12	0,01	0,08	0,07	-0,01	0,16	0,2
Torredembarra	0,18	0,22	0,04	0,08	0,21	0,13	0,2	0,16
Torroella de Montgrí	0,24	0,18	-0,06	0,22	0,3	0,08	0,27	0,27
Tortosa	0,38	0,3	-0,08	0,23	0,26	0,03	0,38	0,33
Tremp	0,03	0,03	0	0,26	0,03	-0,23	0,05	0,19
Vacarisses	0,03	0,04	0,01	0,21	0,06	-0,15	-	0,16
Vallirana	0,35	0,14	-0,21	0,15	0,23	0,08	0,46	0,25
Valls	0,32	0,2	-0,12	0,12	0,26	0,14	0,16	0,14
Vandellòs i l'Hospitalet de l'Infant	0,02	0,02	0	0,09	0,03	-0,06	0,08	0,08
Vendrell, el	0,32	0,21	-0,11	0,19	0,35	0,16	0,26	0,28
Vic	0,31	0,28	-0,03	0,2	0,21	0,01	0,28	0,24
Vidreres	0,16	0,14	-0,02	0,13	0,03	-0,10	0,09	0,06
Viladecans	0,37	0,29	-0,08	0,27	0,36	0,09	0,32	0,35
Viladecavalls	0,07	0,35	0,28	0,32	0,29	-0,03	0,56	0
Vilafant	0,01	0,11	0,10	0,13	0,23	0,10	0,18	0,01
Vilafranca del Penedès	0,34	0,21	-0,13	0,25	0,25	0	0,25	0,17
Vilanova del Camí	0,09	0,05	-0,04	0,1	0,12	0,02	0,15	0,35

MUNICIPI	PRIMÀRIA						I3	
	Alumnat estranger		Diferència	Alumnat amb NEE		Diferència	Alumnat estranger	Alumnat amb NEE
	2018-2019	2022-2023		2018-2019	2022-2023		2022-2023	2022-2023
Vilanova del Vallès	0,16	0,02	-0,14	0,17	0,07	-0,10	0,04	0,03
Vilanova i la Geltrú	0,17	0,18	0,01	0,17	0,21	0,04	0,25	0,28
Vila-seca	0,36	0,33	-0,03	0,17	0,29	0,12	0,43	0,17
Vilassar de Dalt	0,34	0,26	-0,08	0,73	0,39	-0,34	0,42	0,35
Vilassar de Mar	0,14	0,16	0,02	0,18	0,17	-0,01	0,33	0,35

Notes: Ens referim als nivells que van d'I3 fins a 6è de primària com a *primària*. S'han exclòs els municipis que no tenen dos o més centres educatius. Les diferències en taronja assenyalen els municipis que, respecte al curs 2018/2019, han experimentat un increment de l'índex de dissimilitud de, com a mínim, 0,02 punts. En gris, quan hi ha hagut una disminució de, com a mínim, 0,02 punts. En la Taula s'inclouen només els municipis més grans de 5.000 habitants.

Font: Síndic de Greuges (2024). La segregació escolar a Catalunya. Informe de progrés sobre el desplegament del decret 11/2021, amb dades del Departament d'Educació.

TAULA 40

Nivells de segregació escolar de l'alumnat estranger i amb NEE a l'ESO, per municipis (2018/2019; 2022/2023)

MUNICIPI	ESO						1er ESO	
	Alumnat estranger		Diferència	Alumnat amb NEE		Diferència	Alumnat estranger	Alumnat amb NEE
	2018-2019	2022-2023		2018-2019	2022-2023		2022-2023	2022-2023
Amposta	0,17	0,13	-0,04	0,09	0,38	0,29	0,11	0,23
Anglès	-	0,02	-	-	0,01	-	0,08	0,04
Arboç, l'	0,26	0,22	-0,04	0,39	0,12	-0,27	0,34	0,35
Arenys de Mar	0,26	0,18	-0,08	0,09	0,11	0,02	0,13	0,12
Artés	0,13	0,12	-0,01	0,76	0,3	-0,46	0,02	0,25
Badalona	0,41	0,35	-0,06	0,38	0,48	0,10	0,42	0,59
Badia del Vallès	0,03	0,05	0,02	0,05	0,36	0,31	-	-
Balaguer	0,04	0,06	0,02	0,16	0,13	-0,03	0,14	0,12
Banyoles	0,09	0,05	-0,04	0,1	0,03	-0,07	0,14	0,08
Barberà del Vallès	0,08	0,12	0,04	0,14	0,07	-0,07	0,14	0,06
Barcelona	0,41	0,31	-0,10	0,29	0,37	0,08	0,33	0,4
Begues	0,09	0,13	0,04	0,03	0,32	0,29	0,21	0,3
Berga	0,1	0,04	-0,06	0,18	0,16	-0,02	0,17	0,18
Bisbal d'Empordà, la	0,03	0,13	0,10	0,18	0,11	-0,07	0,32	0,07
Blanes	0,16	0,05	-0,11	0,11	0,1	-0,01	0,06	0,16
Borges Blanques, les	0,12	0,01	-0,11	0,07	0,02	-0,05	0,02	0,08
Calafell	0,12	0,04	-0,08	0,24	0,19	-0,05	0,13	0,15
Caldes de Montbui	0,31	0,21	-0,10	0,3	0,25	-0,05	0,19	0,26
Calella	0,24	0,18	-0,06	0,07	0,05	-0,02	0,21	0,2
Cambrils	0,24	0,26	0,02	0,06	0,27	0,21	0,28	0,32

MUNICIPI	ESO						1er ESO	
	Alumnat estranger		Diferència	Alumnat amb NEE		Diferència	Alumnat estranger	Alumnat amb NEE
	2018-2019	2022-2023		2018-2019	2022-2023		2022-2023	2022-2023
Canet de Mar	0,17	0,12	-0,05	0,19	0,2	0,01	0,1	0,16
Canovelles	0,2	0,32	0,12	0,05	0,1	0,05	0,37	0,02
Capellades	0,04	0,01	-0,03	0,25	0,25	0	0,03	0,25
Cardedeu	0,05	0,14	0,09	0,29	0,03	-0,26	0,17	0,08
Cassà de la Selva	0,05	0,02	-0,03	0,11	0	-0,11	0,04	0,13
Castellar del Vallès	0,18	0,11	-0,07	0,33	0,05	-0,28	0,1	0,17
Castellbisbal	0,14	0,05	-0,09	0,14	0,12	-0,02	0,16	0,04
Castelldefels	0,25	0,16	-0,09	0,21	0,24	0,03	0,14	0,26
Castelló d'Empúries	0,13	0,24	0,11	0,1	0,33	0,23	0,3	0,23
Centelles	0,21	0,02	-0,19	0,14	0,16	0,02	0,02	0,01
Cerdanyola del Vallès	0,22	0,18	-0,04	0,17	0,25	0,08	0,22	0,21
Cervera	0	0,09	0,09	0,18	0,06	-0,12	0	0,05
Corbera de Llobregat	0,07	0,12	0,05	0,04	0,12	0,08	0,08	0,08
Cornellà de Llobregat	0,36	0,29	-0,07	0,25	0,31	0,06	0,35	0,37
Cubelles	0,15	0,03	-0,12	0,31	0,04	-0,27	0,13	0,1
Esparriguera	0,22	0,14	-0,08	0,11	0,09	-0,02	0,08	0,09
Esplugues de Llobregat	0,39	0,36	-0,03	0,31	0,25	-0,06	0,36	0,24
Figueres	0,17	0,15	-0,02	0,17	0,11	-0,06	0,19	0,13
Franqueses del Vallès, les	0,12	0,25	0,13	0,07	0,19	0,12	0,32	0,28
Garriga, la	0,21	0,07	-0,14	0,19	0,06	-0,13	0,04	0,13
Gavà	0,29	0,26	-0,03	0,18	0,2	0,02	0,33	0,21
Girona	0,27	0,19	-0,08	0,14	0,11	-0,03	0,19	0,14

MUNICIPI	ESO						1er ESO	
	Alumnat estranger		Diferència	Alumnat amb NEE		Diferència	Alumnat estranger	Alumnat amb NEE
	2018-2019	2022-2023		2018-2019	2022-2023		2022-2023	2022-2023
Granollers	0,26	0,18	-0,08	0,12	0,12	0	0,3	0,18
Guissona	0,09	0,01	-0,08	0,02	0,45	0,43	0,03	0,37
Hospitalet de Llobregat, l'	0,41	0,32	-0,09	0,37	0,4	0,03	0,32	0,55
Igualada	0,25	0,13	-0,12	0,18	0,13	-0,05	0,17	0,16
Llagosta, la	0,13	0,14	0,01	0,18	0,09	-0,09	0,13	0,11
Lleida	0,28	0,22	-0,06	0,22	0,24	0,02	0,21	0,23
Lliçà d'Amunt	0,11	0,04	-0,07	0,32	0,11	-0,21	0,2	0,11
Llinars del Vallès	0,33	0,24	-0,09	0,08	0,17	0,09	0,12	0,1
Lloret de Mar	0,09	0,11	0,02	0,15	0,13	-0,02	0,07	0,11
Malgrat de Mar	0,27	0,24	-0,03	0,16	0,27	0,11	0,26	0,29
Manlleu	0,18	0,15	-0,03	0,14	0,15	0,01	0,13	0,18
Manresa	0,25	0,19	-0,06	0,22	0,14	-0,08	0,26	0,21
Martorell	0,23	0,13	-0,10	0,16	0,18	0,02	0,12	0,14
Masnou, el	0,26	0,25	-0,01	0,29	0,24	-0,05	0,37	0,17
Matadepera	0,06	0,15	0,09	0,14	0,22	0,08	0,36	0,16
Mataró	0,21	0,17	-0,04	0,16	0,19	0,03	0,21	0,22
Molins de Rei	0,33	0,3	-0,03	0,17	0,24	0,07	0,32	0,18
Mollerussa	0,18	0,16	-0,02	0,27	0,2	-0,07	0,18	0,28
Mollet del Vallès	0,24	0,24	0	0,2	0,15	-0,05	0,21	0,13
Montblanc	0,26	0,21	-0,05	0,06	0,14	0,08	0,09	0,24
Montcada i Reixac	0,31	0,26	-0,05	0,21	0,38	0,17	0,28	0,43
Montgat	0,01	0,06	0,05	0,39	0,3	-0,09	0,08	0,27

MUNICIPI	ESO						1er ESO	
	Alumnat estranger		Diferència	Alumnat amb NEE		Diferència	Alumnat estranger	Alumnat amb NEE
	2018-2019	2022-2023		2018-2019	2022-2023		2022-2023	2022-2023
Montornès del Vallès	0,09	0,01	-0,08	0,04	0,04	0	0,18	0,13
Mont-roig del Camp	0,04	0,07	0,03	0,08	0,11	0,03	0,11	0,15
Móra d'Ebre	0,22	0,17	-0,05	0,36	0,13	-0,23	0,2	0,1
Navàs	0,12	0,2	0,08	0,12	0,2	0,08	0,56	0,24
Olesa de Montserrat	0,39	0,32	-0,07	0,05	0,22	0,17	0,35	0,19
Olot	0,18	0,15	-0,03	0,11	0,14	0,03	0,11	0,12
Palafrugell	0,16	0,15	-0,01	0,05	0,1	0,05	0,21	0,18
Palamós	0,01	0,16	0,15	0,07	0,16	0,09	0,15	0,25
Palau-solità i Plegamans	0,22	0,17	-0,05	0,73	0,07	-0,66	0,16	0,05
Pallejà	0,21	0,21	0	0,42	0,1	-0,32	0,22	0,13
Parets del Vallès	0,4	0,25	-0,15	0,07	0,25	0,18	0,29	0,18
Piera	0,2	0,35	0,15	0,14	0,2	0,06	0,33	0,21
Pineda de Mar	0,1	0,13	0,03	0,16	0,21	0,05	0,18	0,19
Prat de Llobregat, el	0,3	0,21	-0,09	0,31	0,34	0,03	0,23	0,33
Premià de Dalt	0,11	0,09	-0,02	0,22	0,3	0,08	0,1	0,35
Premià de Mar	0,25	0,26	0,01	0,14	0,23	0,09	0,16	0,29
Puigcerdà	0,14	0,14	0	0,03	0,07	0,04	0,17	0,08
Ràpita, la	0,1	0,11	0,01	0,1	0,04	-0,06	0,07	0,06
Reus	0,32	0,22	-0,10	0,35	0,17	-0,18	0,27	0,28
Ripoll	0,12	0,08	-0,04	0,15	0,24	0,09	0,02	0,2
Ripollet	0,34	0,35	0,01	0,38	0,24	-0,14	0,35	0,29
Roses	0,18	0,17	-0,01	0,04	0,38	0,34	0,16	0,5

MUNICIPI	ESO						1er ESO	
	Alumnat estranger		Diferència	Alumnat amb NEE		Diferència	Alumnat estranger	Alumnat amb NEE
	2018-2019	2022-2023		2018-2019	2022-2023		2022-2023	2022-2023
Rubí	0,25	0,19	-0,06	0,19	0,18	-0,01	0,21	0,25
Sabadell	0,36	0,31	-0,05	0,21	0,39	0,18	0,35	0,44
Salou	0,27	0,28	0,01	0,15	0,3	0,15	0,31	0,46
Salt	0,36	0,2	-0,16	0,33	0,2	-0,13	0,2	0,45
Sant Adrià de Besòs	0,23	0,15	-0,08	0,26	0,1	-0,16	0,22	0,12
Sant Andreu de la Barca	0,15	0,24	0,09	0,1	0,17	0,07	0,23	0,19
Sant Boi de Llobregat	0,33	0,28	-0,05	0,15	0,26	0,11	0,34	0,3
Sant Celoni	0,15	0,21	0,06	0,1	0,06	-0,04	0,2	0,14
Sant Cugat del Vallès	0,41	0,23	-0,18	0,23	0,28	0,05	0,22	0,33
Sant Feliu de Codines	0,32	0,39	0,07	0,35	0,03	-0,32	0,3	0,02
Sant Feliu de Guíxols	0,09	0,2	0,11	0,04	0,19	0,15	0,19	0,13
Sant Feliu de Llobregat	0,36	0,35	-0,01	0,27	0,24	-0,03	0,31	0,2
Sant Fruitós de Bages	0,42	0,48	0,06	0,07	0,27	0,20	0,52	0,47
Sant Hilari Sacalm	0,08	0,09	0,01	0	0,03	0,03	0,11	0,06
Sant Joan de Vilatorrada	0,23	0,01	-0,22	0,37	0,15	-0,22	0,17	0,17
Sant Joan Despí	0,26	0,18	-0,08	0,31	0,16	-0,15	0,22	0,21
Sant Just Desvern	0,14	0,07	-0,07	0,05	0,04	-0,01	0,08	0,09
Sant Pere de Ribes	0,07	0,09	0,02	0,28	0,19	-0,09	0,12	0,22
Sant Quirze del Vallès	0,08	0,08	0	0,23	0,04	-0,19	0,15	0,07
Sant Sadurní d'Anoia	0,36	0,22	-0,14	0,09	0,17	0,08	0,27	0,22
Sant Vicenç de Castellet	0,12	0,07	-0,05	0,04	0,02	-0,02	0,14	0,24

MUNICIPI	ESO						1er ESO	
	Alumnat estranger		Diferència	Alumnat amb NEE		Diferència	Alumnat estranger	Alumnat amb NEE
	2018-2019	2022-2023		2018-2019	2022-2023		2022-2023	2022-2023
Sant Vicenç dels Horts	0,28	0,18	-0,10	0,12	0,07	-0,05	0,19	0,11
Santa Coloma de Farners	0,1	0,04	-0,06	0,07	0,06	-0,01	0	0,07
Santa Coloma de Gramenet	0,32	0,22	-0,10	0,28	0,19	-0,09	0,27	0,25
Santa Maria de Palautordera	0,01	0,02	0,01	0,03	0,09	0,06	0,02	0,12
Santa Perpètua de Mogoda	0,25	0,18	-0,07	0,21	0,12	-0,09	0,41	0,24
Santpedor	0,05	0,15	0,10	0,11	0,17	0,06	0,1	0,24
Seu d'Urgell, la	0,16	0,12	-0,04	0,11	0,27	0,16	0,21	0,27
Sitges	0,25	0,14	-0,11	0,37	0,14	-0,23	0,07	0,07
Solsona	0,08	0,03	-0,05	0,32	0,13	-0,19	0,06	0,01
Tarragona	0,39	0,35	-0,04	0,24	0,35	0,11	0,4	0,44
Tàrraga	0,09	0,15	0,06	0,15	0,07	-0,08	0,2	0,07
Terrassa	0,37	0,23	-0,14	0,36	0,27	-0,09	0,26	0,32
Tona	0,31	0,11	-0,20	0,31	0,04	-0,27	0,06	0,04
Tordera	0,19	0,17	-0,02	0,29	0,14	-0,15	0,18	0,16
Torelló	0,06	0,22	0,16	0,03	0,11	0,08	0,38	0,17
Torredembarra	0,04	0,01	-0,03	0,49	0,04	-0,45	0,05	0
Torroella de Montgrí	0,21	0,23	0,02	0,22	0,25	0,03	0,14	0,22
Tortosa	0,17	0,15	-0,02	0,22	0,12	-0,10	0,15	0,16
Tremp	0,07	0,11	0,04	0,06	0,14	0,08	0,36	0,18
Vallirana	0,08	0,12	0,04	0,01	0,05	0,04	0,31	0,08
Valls	0,25	0,1	-0,15	0,16	0,17	0,01	0,18	0,28
Vendrell, el	0,12	0,22	0,10	0,36	0,18	-0,18	0,23	0,23
Vic	0,23	0,13	-0,10	0,17	0,17	0	0,14	0,16

MUNICIPI	ESO						1er ESO	
	Alumnat estranger		Diferència	Alumnat amb NEE		Diferència	Alumnat estranger	Alumnat amb NEE
	2018-2019	2022-2023		2018-2019	2022-2023		2022-2023	2022-2023
Viladecans	0,19	0,21	0,02	0,18	0,14	-0,04	0,2	0,18
Vilafranca del Penedès	0,14	0,06	-0,08	0,14	0,08	-0,06	0,1	0,07
Vilanova i la Geltrú	0,27	0,17	-0,10	0,13	0,08	-0,05	0,25	0,12
Vila-seca	0,19	0,07	-0,12	0,35	0,01	-0,34	0,15	0,05
Vilassar de Dalt	0,07	0,05	-0,02	0,55	0,09	-0,46	0,09	0,17
Vilassar de Mar	0,18	0,14	-0,04	0,29	0,21	-0,08	0,02	0,38

Notes: ens referim als nivells que van d'13 fins a 6è de primària com a *primària*. S'han exclòs els municipis que no tenen dos o més centres educatius. Les diferències en taronja assenyalen els municipis que, respecte al curs 2018-2019, han experimentat un increment de l'índex de dissimilitud de, com a mínim, 0,02 punts. En gris, quan hi ha hagut una disminució de, com a mínim, 0,02 punts. En la Taula s'inclouen només els municipis més grans de 5.000 habitants.

Font: Síndic de Greuges (2024). *La segregació escolar a Catalunya. Informe de progrés sobre el desplegament del Decret 11/2021*, amb dades del Departament d'Educació..

Factors associats amb la segregació escolar

En les seccions anteriors, hem explorat els nivells de segregació escolar segons l'origen social i estranger de l'alumnat, així com les seves necessitats de suport educatiu. Ara, volem aprofundir en els factors que contribueixen a la concentració d'un determinat perfil d'alumnat en uns mateixos centres escolars.

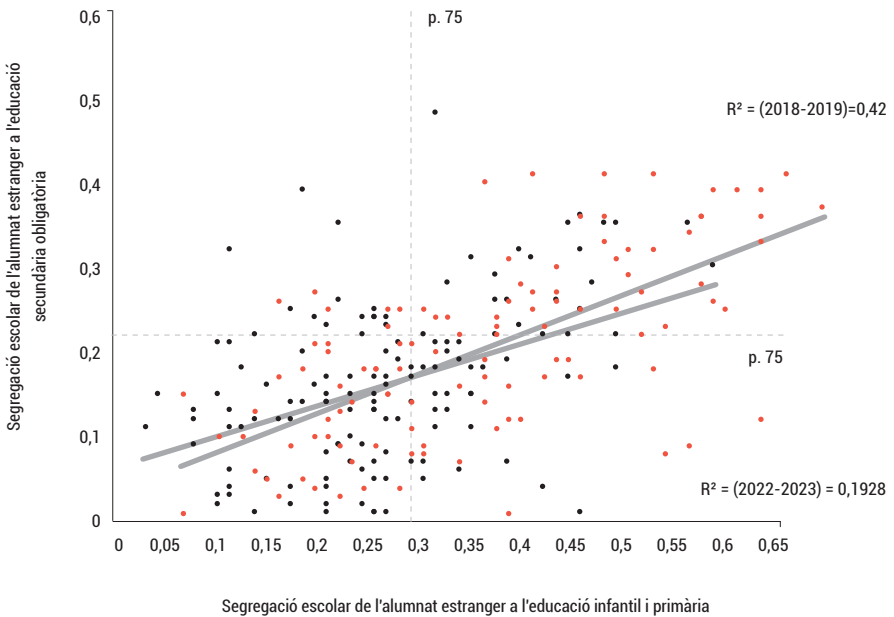
El rol de la xarxa escolar local

Un dels primers indicadors rellevants per avaluar els factors associats a la segregació escolar és el territorial. En general, els municipis amb nivells elevats de segregació a l'educació primària també mostren patrons similars a l'educació secundària (Gràfic 90). L'anàlisi revela una associació menor respecte a les dades del 2018/19 entre els índexs de segregació a l'educació infantil i primària i els índexs a l'educació secundària, amb

una disminució de l'associació (variabilitat compartida) d'aproximadament a la meitat, del 42% al 19%. Aquest resultat té a veure amb la reducció de la segregació escolar de l'alumnat estranger, tant a primària com a secundària, i a la incidència, consegüentment, d'altres factors aliens a la pròpia segregació escolar. Entre els factors addicionals que podrien influir en la segregació escolar segons l'origen social de l'alumnat, la segregació residencial és un element clau.

GRÀFIC 90

Associació entre la segregació escolar a l'educació infantil i primària i la segregació escolar a l'educació secundària, a escala municipal. Cursos 2018-2019 i 2023-2023

Font: elaboració amb dades del Síndic de Greuges (2024). *La segregació escolar a Catalunya. Informe de progrés sobre el desplegament del Decret 11/2021*, amb dades del Departament d'Educació.

El rol de la titularitat

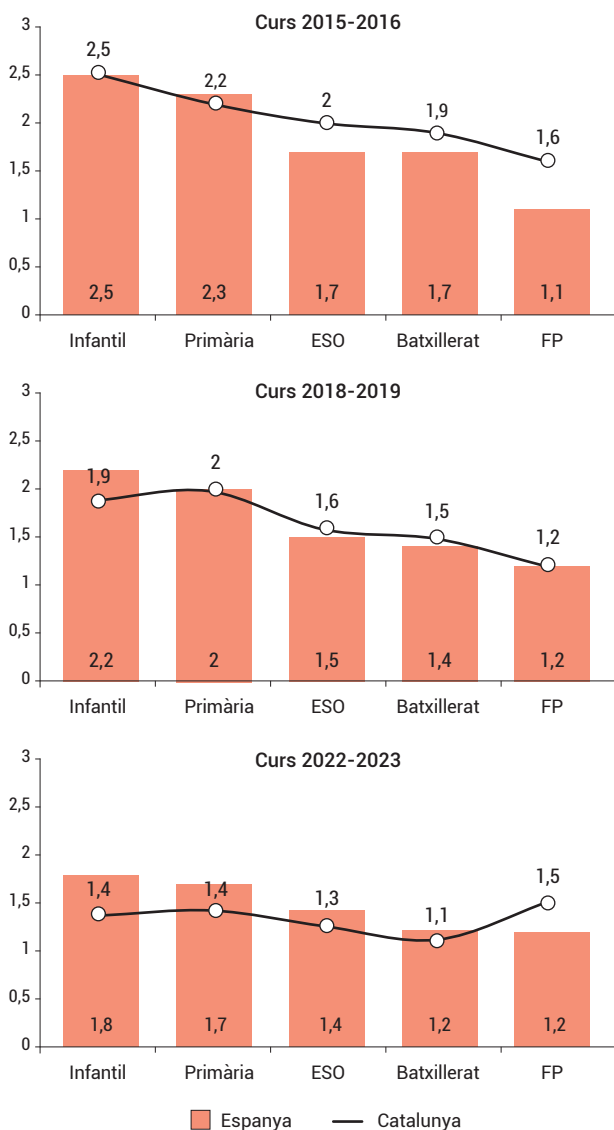
La segregació escolar pot estar associada amb diversos factors sistèmics relacionats amb la composició i organització del sistema educatiu, els quals poden fomentar que els centres educatius concentrin un perfil homogeni d'alumnat, tant per raó d'origen social com d'origen estranger. Entre aquests factors, la titularitat dels centres educatius, els itineraris formatius específics a l'educació secundària i els règims d'elecció de centre tenen un paper important.

Un factor associat amb la segregació escolar a Catalunya és la titularitat dels centres. Com s'ha assenyalat en edicions anteriors de l'anuari, l'alumnat d'origen estranger es distribueix de manera desigual entre els centres de titularitat pública i privada. Aquesta distribució desigual es mesura mitjançant l'índex d'equitat, que quantifica la desigualtat en la composició social dels centres segons la seva titularitat. Un valor d'1 en aquest índex indicaria una distribució completament equilibrada entre els sectors públic i privat. Valors superiors a 1 indiquen una proporció més elevada d'alumnat estranger en el sector públic comparat amb el privat, i destaca una disparitat significativa en la distribució de l'alumnat entre aquests dos sectors.

El Gràfic 91 mostra la comparació dels índexs d'equitat segons el nivell educatiu i l'àmbit territorial dels cursos 2015-2016, 2018-2019 i 2023-2024. És interessant observar com les desigualtats han disminuït de manera significativa a l'educació infantil i primària a Catalunya. Fins al curs 2018-2019, el sector públic absorbia gairebé el doble d'estudiants estrangers en comparació amb el sector privat. Actualment, com s'observa a la Taula 41, el sector privat assumeix un volum més gran d'alumnat estranger, i això fa que els índexs d'equitat millorin, i es redueixin a 1,4. A més, els índexs d'equitat en les etapes educatives d'educació infantil, primària, ESO i batxillerat han experimentat millores respecte al curs 2018-2019, i se situen per sota dels valors mitjans observats a Espanya. Val a assenyalat la situació del batxillerat a Catalunya, on, a diferència del que s'observa a la resta d'Espanya, s'ha assolit una situació de quasi total equitat entre els centres públics i privats.

GRÀFIC 91

Índex d'equitat per etapa educativa. Espanya i Catalunya. Cursos 2015-2016, 2018-2019 i 2022-2023

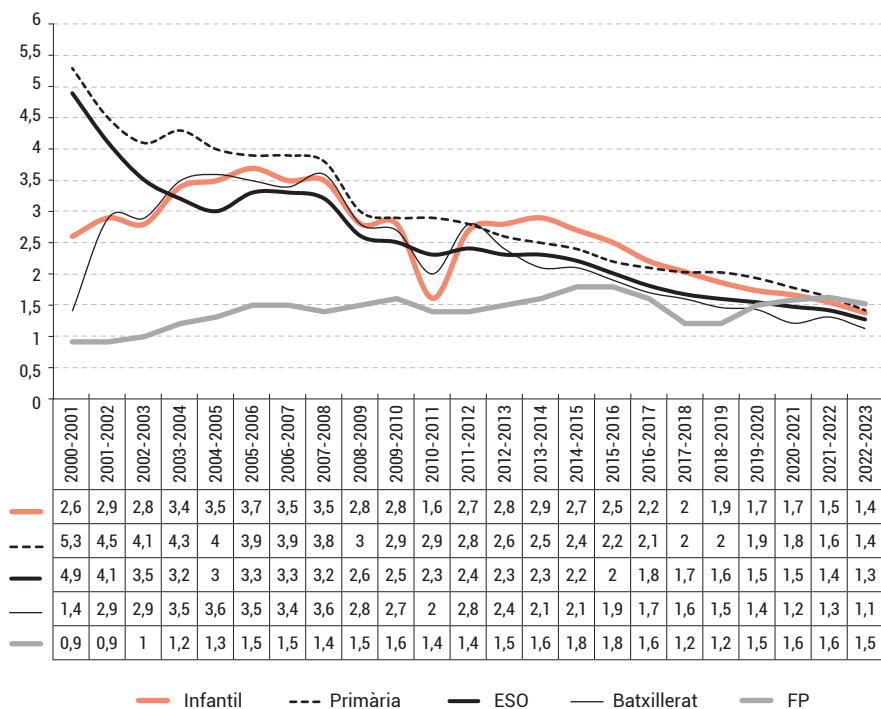

Font: elaboració pròpia amb dades de l'Estadística dels ensenyaments no universitaris. Subdirecció General d'Estadística i Estudis del Ministeri d'Educació, Formació Professional i Esports.

Aquesta evolució indica una reducció en la segregació entre els centres públics i privats en aquestes etapes educatives i reflecteix un progrés cap a una major equitat en la distribució de l'alumnat estranger segons la titularitat dels centres. Des de principis dels anys 2000, s'ha observat una tendència positiva en l'índex d'equitat, el qual mostrava valors especialment alts just abans de la crisi econòmica (Gràfic 92 i Taula 41). En aquell període, l'índex d'equitat en l'educació infantil i primària se situava prop del 4, indicant que els centres públics absorben fins a quatre vegades més alumnat estranger que els centres privats, tal com il·lustra el Gràfic 9. Aquesta disparitat deixava en evidència una concentració d'alumnat estranger més elevada en el sector públic. El 2018 ja s'observava una millora substancial, ja que l'índex va reduir-se fins a no superar els dos punts en cap de les etapes formatives. Amb les dades més recents del 2022-2023, dues dècades després, la convergència de l'índex d'equitat en totes les etapes educatives és quasi absoluta, i no se supera en cap cas l'1,5. Aquesta evolució reflecteix un progrés significatiu cap a una distribució més equilibrada de l'alumnat estranger i mostra que les polítiques implementades durant aquests anys han estat efectives en la reducció de la segregació escolar segons la titularitat dels centres.

GRÀFIC 92

Evolució de l'índex d'equitat, Catalunya. Del curs 2000-2001 al curs 2015-16

Nota: les dades del curs 2023-2024, publicades en forma d'avançament pel Ministeri, s'han descartat per incompletes.

Font: elaboració pròpia amb dades de l'Estadística dels ensenyaments no universitaris. Subdirecció General d'Estadística i Estudis del Ministeri d'Educació, Formació Professional i Esports.

TAULA 41

Índex d'equitat i percentatge d'alumnat estranger a Catalunya i Espanya, per etapes educatives. Del curs 2000-2001 al curs 2022-2023

	2000-2001	2001-2002	2002-2003	2003-2004	2004-2005	2005-2006	2006-2007	2007-2008	2008-2009	2009-2010	2010-2011	2011-2012	2012-2013	2013-2014	2014-2015	2015-2016	2016-2017	2017-2018	2018-2019	2019-2020	2020-2021	2021-2022	2022-2023	
Percentatge d'alumnat estranger a infantil																								
Espanya	2,1	3,2	4,7	5,8	6	6,3	6,7	7,3	7,2	7	7,1	7,5	7,9	8,2	8,2	8,2	8,6	9,1	9,8	9,9	10,1	10,8		
Catalunya	2,2	3,3	5	7	7,6	8,1	8,4	8,7	9,2	8,9	9,9	10,7	12	13	13,4	13,5	13,2	14	14,6	15,8	16,2	16,2	16,8	
Espanya (públic)	2,5	3,9	5,7	7,2	7,5	8	8,5	9,4	9,2	8,9	8,9	9,6	10,2	10,6	10,5	10,4	10,8	11,4	12,1	12	12	12,2	12,9	
Catalunya (públic)	3,1	4,8	7	10,1	10,9	11,4	11,7	11,9	12	11,6	11,5	13,5	15,2	16,6	17,1	17	16,3	16,9	17,4	18,5	18,6	18,3	18,4	
Espanya (privat)	1,4	1,9	2,7	3,2	3,2	3,4	3,4	3,6	3,6	3,6	4	3,6	3,7	3,8	4	4,2	4,4	4,9	5,3	5,9	6	6,3	7,2	
Catalunya (privat)	1,2	1,6	2,5	3	3,1	3,1	3,3	3,4	4,3	4,1	7,1	5,1	5,5	5,8	6,3	6,8	7,4	8,3	9,4	10,7	11,2	11,9	13,5	
Espanya ¹	1,8	2	2,1	2,2	2,3	2,4	2,5	2,6	2,6	2,5	2,2	2,7	2,7	2,8	2,6	2,5	2,4	2,2	2,2	2,1	2	1,9	1,8	
Catalunya ¹	2,6	2,9	2,8	3,4	3,5	3,7	3,5	3,5	2,8	2,8	1,6	2,7	2,8	2,9	2,7	2,5	2,2	2	1,9	1,7	1,7	1,5	1,4	
Percentatge d'alumnat estranger a primària																								
Espanya	2,4	3,5	5,4	7	8,1	9,2	10,3	11,3	11,6	10,9	10,4	9,7	9,1	8,6	8,5	8,7	9	9,7	10,5	11,6	11,9	12,4	13,7	
Catalunya	2,8	4,2	6,4	9	10,9	12,5	13,8	14,7	15,3	14,3	13,8	13,1	12,6	12,1	12	12,5	12,8	14,3	15,8	17,6	18,2	18,3	19,5	
Espanya (públic)	2,8	4,3	6,6	8,6	9,9	11,4	12,9	14,2	14,4	13,6	12,9	12,1	11,3	10,7	10,5	10,5	10,9	11,6	12,6	13,8	14,1	14,6	15,8	
Catalunya (públic)	4,2	6,2	9,2	13	15,4	17,5	19,1	20,2	20,2	18,7	17,9	16,8	15,9	15,3	15	15,3	15,5	17,2	19	21	21,3	21	21,6	
Espanya (privat)	1,5	2	2,9	3,9	4,3	4,8	5,2	5,5	5,8	5,5	5,2	4,8	4,6	4,4	4,5	4,8	5	5,6	6,1	6,9	7,1	7,8	9,4	
Catalunya (privat)	0,8	1,4	2,3	3	3,9	4,4	4,9	5,3	6,8	6,4	6,1	6	6,1	6,1	6,2	6,8	7,4	8,5	9,4	10,8	12	12,9	15,2	
Espanya ¹	1,9	2,1	2,2	2,2	2,3	2,4	2,5	2,6	2,5	2,5	2,5	2,5	2,5	2,4	2,4	2,2	2,2	2,1	2,1	2	2	1,9	1,7	
Catalunya ¹	5,3	4,5	4,1	4,3	4	3,9	3,9	3,8	3	2,9	2,9	2,8	2,6	2,5	2,4	2,2	2,1	2	2	1,9	1,8	1,6	1,4	

¹ Índex d'equitat públic/privat.

	2000-2001	2001-2002	2002-2003	2003-2004	2004-2005	2005-2006	2006-2007	2007-2008	2008-2009	2009-2010	2010-2011	2011-2012	2012-2013	2013-2014	2014-2015	2015-2016	2016-2017	2017-2018	2018-2019	2019-2020	2020-2021	2021-2022	2022-2023
Percentatge d'alumnat estranger a l'ESO																							
Espanya	2	2,9	4,3	5,8	6,7	8	9,2	10,9	11,9	12,1	12,3	12	11,3	10,5	9,8	9,1	8,7	8,6	8,9	9,4	9,3	9,9	11,5
Catalunya	3,2	4,4	5,9	7,9	9,1	11,9	13,5	15,6	17,7	17,9	18,1	17,3	16,2	15	13,6	12,5	11,7	12	12,2	13,3	13,3	13,6	15,4
Espanya (públic)	2,4	3,5	5,2	6,9	8,1	9,6	11,2	13,3	14,3	14,5	14,7	14,4	13,5	12,5	11,5	10,6	10	9,9	10,1	10,7	10,7	11,2	12,8
Catalunya (públic)	4,9	6,6	8,6	11,2	12,6	16,8	19	21,7	23,5	23,5	23,2	22,3	20,7	19	17,1	15,4	14	14,1	14,2	15,2	14,9	15,2	16,5
Espanya (privat)	1,1	1,7	2,5	3,6	4,1	4,7	5,4	6,3	7,4	7,6	7,8	7,5	7,1	6,7	6,5	6,3	6,2	6,3	6,5	6,9	6,7	7,2	9
Catalunya (privat)	1	1,6	2,5	3,5	4,2	5	5,7	6,9	9,1	9,3	10,2	9,4	8,9	8,4	7,8	7,8	7,9	8,5	8,9	9,9	10,2	10,8	13,2
Espanya ¹	2,1	2,1	2,1	1,9	1,9	2	2,1	2,1	1,9	1,9	1,9	1,9	1,9	1,9	1,8	1,7	1,6	1,6	1,6	1,6	1,6	1,5	1,4
Catalunya ¹	4,9	4,1	3,5	3,2	3	3,3	3,3	3,2	2,6	2,5	2,3	2,4	2,3	2,3	2,2	2	1,8	1,7	1,6	1,5	1,5	1,4	1,3
Percentatge d'alumnat estranger a batxillerat																							
Espanya	0,9	1,2	1,8	2,4	3	3,4	4	4,7	5,3	5,9	6,5	6,8	6,9	7	6,7	6,7	6,5	6,4	6,4	6,5	6,7	6,7	7,1
Catalunya	1,3	1,6	2,4	3,4	4,2	5	6	6,6	7,8	8,6	9,9	9,8	9,9	9,9	9,5	9,5	8,8	9,1	9,2	9,2	9,4	9,1	9,3
Espanya (públic)	0,9	1,3	2	2,7	3,4	3,9	4,5	5,3	6	6,6	7,2	7,6	7,7	7,8	7,5	7,4	7,1	7	7	7,1	7,3	7,3	7,4
Catalunya (públic)	1,4	2,1	3,2	4,5	5,6	6,8	8	9	10,2	11,1	12,1	12,5	12,3	12,1	11,5	11,3	10,2	10,4	10,3	10,2	10	9,8	9,6
Espanya (privat)	0,9	0,9	1,3	1,5	1,8	2	2,4	3	3,4	4	4,5	4,3	4,5	4,5	4,3	4,4	4,5	4,8	5	5	5,2	5,3	6,1
Catalunya (privat)	1	0,7	1,1	1,3	1,6	2	2,4	2,5	3,6	4,1	5,9	4,5	5,2	5,6	5,5	6	5,8	6,5	7,1	7,2	8,3	7,5	8,6
Espanya ¹	1,1	1,4	1,6	1,8	1,9	2	1,9	1,8	1,8	1,6	1,6	1,7	1,7	1,7	1,7	1,7	1,6	1,5	1,4	1,4	1,4	1,4	1,2
Catalunya ¹	1,4	2,9	2,9	3,5	3,6	3,5	3,4	3,6	2,8	2,7	2	2,8	2,4	2,1	2,1	1,9	1,7	1,6	1,5	1,4	1,2	1,3	1,1

¹ Índex d'equitat públic/privat.

	2000-2001	2001-2002	2002-2003	2003-2004	2004-2005	2005-2006	2006-2007	2007-2008	2008-2009	2009-2010	2010-2011	2011-2012	2012-2013	2013-2014	2014-2015	2015-2016	2016-2017	2017-2018	2018-2019	2019-2020	2020-2021	2021-2022	2022-2023
Percentatge d'alumnat estranger a FP																							
Espanya	1,2	1,6	2,3	3,2	4,2	5,5	6,9	7,8	8,7	10	11,2	11,4	10,9	10,1	9,3	9,4	9,3	10	9,8	8,5	8,7	8,7	9,1
Catalunya	1,3	2	2,9	4	5,3	6,8	9,8	9,5	10,4	11,8	15,6	16,4	16	15	12,6	13	12,7	15,1	14,4	13	12,7	12	12,1
Espanya (públic)	1,2	1,5	2,3	3,2	4,3	5,5	7	7,9	8,8	10,1	11,4	11,6	11,1	10,4	9,7	9,8	9,8	10,3	10,2	8,8	9,2	9,3	9,6
Catalunya (públic)	1,2	1,9	2,9	4,2	5,7	7,6	11	10,4	11,5	13,1	16,9	17,8	17,5	16,6	14,4	14,8	14,3	15,7	15,1	14,9	15,2	14,7	14,6
Espanya (privat)	1,4	1,8	2,4	3,1	4,1	5,2	6,5	7,4	8,3	9,7	10,5	10,6	10,1	9	8	8,2	8	9,1	8,7	7,7	7,7	7,5	8,1
Catalunya (privat)	1,4	2	2,9	3,6	4,3	5,1	7,1	7,3	7,8	8,4	12,1	12,4	11,9	10,7	8,1	8,4	8,9	13,6	12,8	10	9,6	9,1	9,6
Espanya ¹	0,9	0,9	0,9	1	1,1	1,1	1,1	1,1	1,1	1	1,1	1,1	1,1	1,2	1,2	1,2	1,2	1,1	1,2	1,2	1,2	1,2	1,2
Catalunya ¹	0,9	0,9	1	1,2	1,3	1,5	1,5	1,4	1,5	1,6	1,4	1,4	1,5	1,6	1,8	1,8	1,6	1,2	1,2	1,5	1,6	1,6	1,5

¹ Índex d'equitat públic/privat.

Nota: les dades del curs 2023-24, publicades en forma d'avançament pel Ministeri, s'han descartat per incompletes.

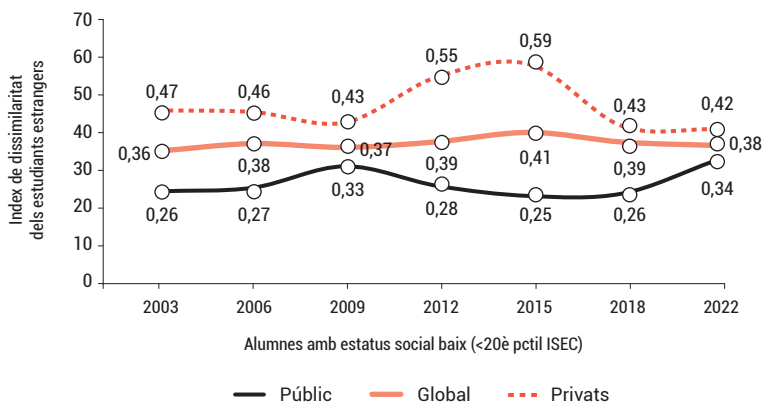
Font: elaboració pròpia amb dades de l'Estadística dels ensenyaments no universitaris. Subdirecció General d'Estadística i Estudis del Ministeri d'Educació, Formació Professional i Esports.

Una altra perspectiva per comprendre la segregació escolar relacionada amb la titularitat dels centres implica explorar l'existència d'una doble xarxa dins de cada sector (Gràfic 93). Analitzant els índexs de dissimilaritat entre les escoles i instituts de cada titularitat, podem observar com es distribueixen les dinàmiques de segregació. En l'edició de 2016 de l'anuari, utilitzant dades del PISA dels anys 2009, 2012 i 2015, vam destacar un comportament diferencial entre els centres públics i privats. Mentre que la segregació dins del sector públic mostrava una tendència a la disminució, se n'observava un augment significatiu dins del sector privat. Aquesta divergència era particularment pronunciada en el sector privat, cosa que contribuïa a un lleuger increment en els valors globals de segregació segons l'estatus social de l'alumnat.

Amb les dades del PISA de 2018, es va detectar un canvi de tendència. Els nivells de segregació dels centres privats van disminuir fins a retornar als valors de 2009, mentre que en el sector públic es mantenien relativament constants. Aquesta evolució resultava en una reducció dels valors globals de segregació a Catalunya fins a nivells del 2012. L'actualització més recent amb dades del PISA 2022 continua mostrant una atenuació de la polarització en la distribució desigual de l'alumnat de classe social baixa dins d'ambdues xarxes. Observem que, mentre els valors de segregació dins del sector privat es mantenen estables (de 0,43 a 0,42), els del sector públic han augmentat de forma significativa (de 0,26 a 0,34). Aquesta tendència subratlla que, tot i que els centres privats continuen presentant nivells de segregació interna més alts, la diferència respecte al sector públic s'ha reduït. Pel que fa al sector públic, aquests resultats deixen en evidència que el fenomen de la doble xarxa de centres públics s'ha reforçat encara més.

GRÀFIC 93

Evolució dels nivells de segregació social segons titularitat. 2003-2022

Font: elaboració pròpia amb la base de dades OCDE-PISA 2003-2022.

Segregació escolar i resultats acadèmics

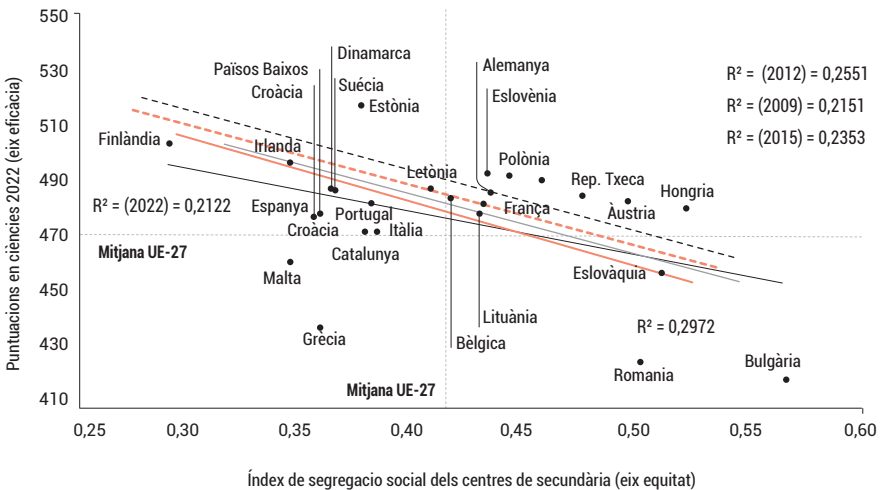
Estudiar el fenomen de la segregació escolar és essencial no només pels potencials efectes nocius que pot tenir en termes de resultats no cognitius i relacions interpersonals, sinó també pel seu impacte directe en l'aprenentatge de l'alumnat. Tal com hem exposat en edicions anteriors, una qüestió clau que ens plantejem és en quina mesura la distribució desigual de grups socials minoritaris pot afectar els resultats acadèmics de l'alumnat. La recerca ha demostrat que la concentració en un mateix centre escolar d'un grup social minoritari desafavorit, com ara l'alumnat de famílies de classe baixa o l'alumnat estranger, està associada amb una disminució dels nivells d'aprenentatge.⁶

6. Willms 1986; Caldas i Bankston 1997; Alegre i Ferrer 2010; Dronkers i Levels 2007; Ferrer-Esteban, 2016; Hanushek *et al.*, 2009.

Iniciem l'anàlisi de la relació entre la segregació escolar i l'eficàcia educativa amb una perspectiva internacional. El Gràfic 94 destaca una relació negativa constant al llarg del temps. Mitjançant una anàlisi comparada entre països europeus, observem que els països amb majors nivells de segregació escolar tendeixen a mostrar uns nivells d'eficàcia educativa inferiors. Això ens permet afirmar que entre el 21% i el 30% de les diferències de rendiment entre països poden ser explicades pels nivells de segregació escolar. Aquesta aproximació evidencia la importància de polítiques educatives que abordin la segregació escolar, la qual no només esdevé un obstacle per a l'equitat sinó que també compromet la qualitat del sistema educatiu.

GRÀFIC 94

Relació entre les puntuacions a les proves PISA (eficàcia) i els nivells de segregació social (equitat) als centres de secundària. 2009-2022

Font: elaboració pròpia amb la base de dades OCDE-PISA.

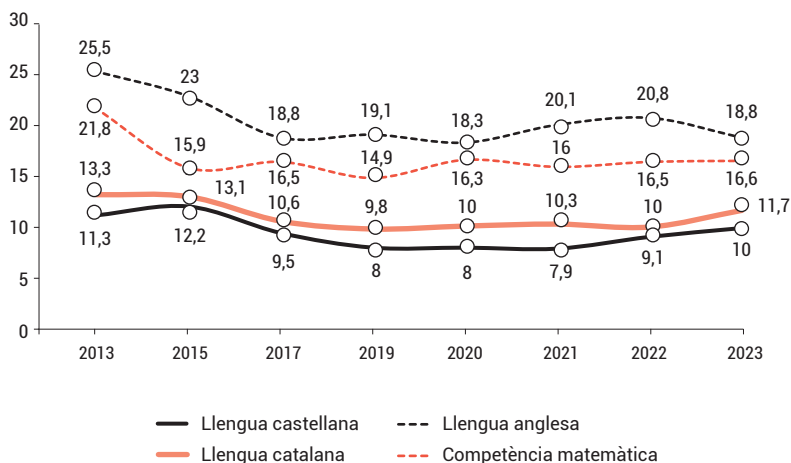
També hem observat una correlació entre la segregació escolar i els resultats acadèmics, com es demostra amb les dades de les proves de competències bàsiques de quart d'ESO. El Gràfic 95 mostra que els estudiants

que assisteixen a centres d'alta complexitat, caracteritzats per una major concentració d'alumnat desafavorit, tendeixen a obtenir resultats inferiors comparats amb els estudiants de centres de baixa complexitat. Aquestes diferències, que es mantenen constants al llarg del temps, són evidents en totes les àrees avaluades.

És important destacar que, malgrat la persistència d'aquesta tendència, les diferències en els resultats han anat disminuint al llarg dels anys, fet que indica una millora progressiva en termes d'igualtat d'oportunitats educatives per a l'alumnat desafavorit. Amb relació a les matèries específiques, les diferències més accentuades es troben en el coneixement de la llengua anglesa i en la competència matemàtica. En contrast, les diferències són menys pronunciades en les llengües castellana i catalana, cosa que indica una distribució més equitativa de les competències lingüístiques entre els centres amb diferent composició.

GRÀFIC 95

Evolució de les diferències de rendiment entre els centres de complexitat baixa i els centres de complexitat alta, 4t d'ESO. 2013-2023

Ús de la llengua vehicular i èxit educatiu

Durant les dues darreres dècades, el règim lingüístic del sistema educatiu ha estat objecte de debat polític i d'intervenció judicial, especialment arran de la Sentència del Tribunal Constitucional 31/2010, de 28 de juny, sobre l'Estatut d'Autonomia de Catalunya, que va declarar inconstitucional el caràcter preferent del català i l'ús del català com a única llengua vehicular en l'ensenyament. Aquesta sentència va portar el Tribunal Superior de Justícia de Catalunya i el Tribunal Suprem a emetre sentències que fixaven una proporció del 25% com la proporció raonable en què la llengua castellana passa a ser llengua vehicular. Aquesta proporció estava fonamentada en una manca de regulació per part del Departament d'Educació de la vehicularitat de les llengües al sistema educatiu en la línia marcada pel Tribunal Constitucional amb la sentència de l'Estatut.

Per respondre a aquest buit legal, l'any 2022 el Parlament de Catalunya va aprovar la Llei 8/2022, del 9 de juny, sobre l'ús i l'aprenentatge de les llengües oficials en l'ensenyament no universitari, i el Decret llei 6/2022, de 30 de maig, pel qual es fixen els criteris aplicables a l'elaboració, l'aprovació, la validació i la revisió dels projectes lingüístics dels centres educatius. Aquest marc legal estableix el català com a llengua normalment emprada com a llengua vehicular i d'aprenentatge del sistema educatiu, i l'ensenyament i l'ús curricular i educatiu del català i del castellà, en els termes que fixin els projectes lingüístics de cada centre i a partir de criteris pedagògics, per assegurar que tot l'alumnat assoleixi el domini oral i escrit de les dues llengües oficials al final de l'educació obligatòria. Més recentment, l'any 2024 el Departament d'Educació va aprovar el Decret 91/2024, de 14 de maig, del règim lingüístic del sistema educatiu no universitari, que desplega aquest marc legal sobre l'ús i l'aprenentatge de les llengües oficials en l'ensenyament no universitari.

Per ara, aquesta norma ha estat suspesa cautelarment pel Tribunal Superior i el marc legal està pendent de la resolució del Tribunal Constitucional després que determinats partits polítics i el mateix Tribunal Superior

de Justícia de Catalunya hagin plantejat un recurs i una qüestió d'inconstitucionalitat, respectivament, i que aquest darrer hagi suspès cautelarment l'aplicació de la norma.

La llengua parlada a casa pot arribar a ser un factor de desigualtat educativa quan aquesta no coincideix amb la llengua normalment emparada com a vehicular al sistema educatiu. En el cas de Catalunya, això esdevé un repte important atès que una gran part dels estudiants té el castellà, l'altra llengua cooficial, com a llengua d'ús habitual. És per això que esdevé particularment rellevant explorar si s'observen desigualtats d'oportunitats per raó de llengua en el sistema educatiu català.

En aquesta secció fem front a aquesta qüestió analitzant dos aspectes vinculats amb la llengua: en primer lloc, oferim indicadors que posen en relació la llengua parlada a casa amb l'èxit escolar, anàlisi que ens permet establir en quina mesura el model d'immersió afavoreix tot l'alumnat en igual mesura. D'altra banda, aportem indicadors relatius a la probabilitat que tenen els i les estudiants de les comunitats autònomes amb llengües cooficials d'estar en contacte i, per tant, d'estar exposades a companys que parlen la mateixa llengua o l'altra llengua cooficial.

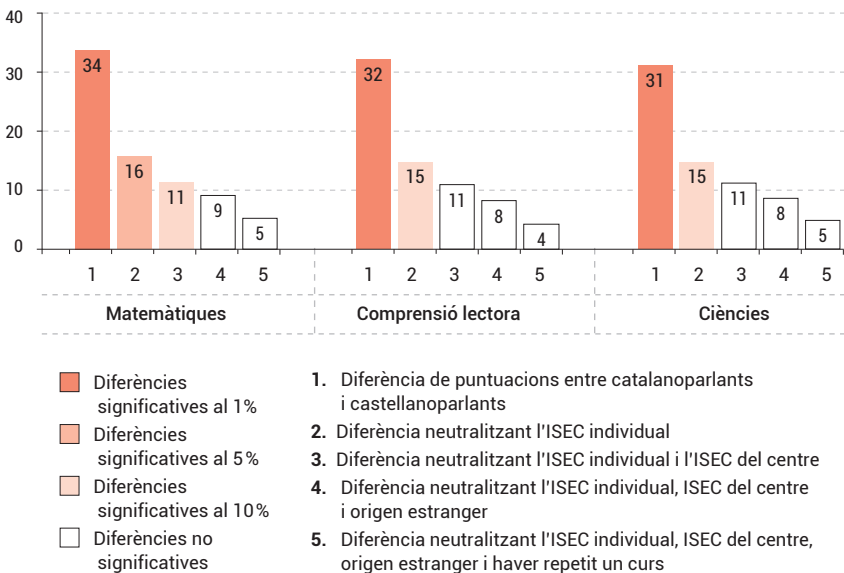
Diferència de puntuacions segons la llengua parlada a casa

Pel que fa a les puntuacions segons la llengua parlada a casa, el Gràfic 96 mostra com, efectivament, existeixen diferències en els resultats: els estudiants catalanoparlants obtenen entre 31 i 34 punts més que els castellanoparlants. Ara bé, aquestes diferències no es poden atribuir al fet que habitualment parlin castellà a casa i que estiguin estudiant en un sistema on la llengua normalment emprada com a vehicular sigui el català. Amb dades del PISA 2022, podem afirmar que les diferències observades a matemàtiques, comprensió lectora i ciències s'expliquen per la classe social, la complexitat social dels centres, l'origen estranger i per haver repetit un

curs, però no pas per tenir el castellà com a llengua d'ús habitual a casa. De fet, les diferències observades en totes les matèries desapareixen després de controlar l'ISEC individual, l'ISEC agregat a escala de centre i l'origen estranger. Si bé la inclusió de la variable de repetició d'un curs no modifica la manca de significativitat de les diferències, sí que les redueix ulteriorment.

GRÀFIC 96

Diferència de puntuacions en matemàtiques, lectura i ciències segons la llengua parlada a casa, neutralitzant factors d'origen socioeconòmic i de composició escolar

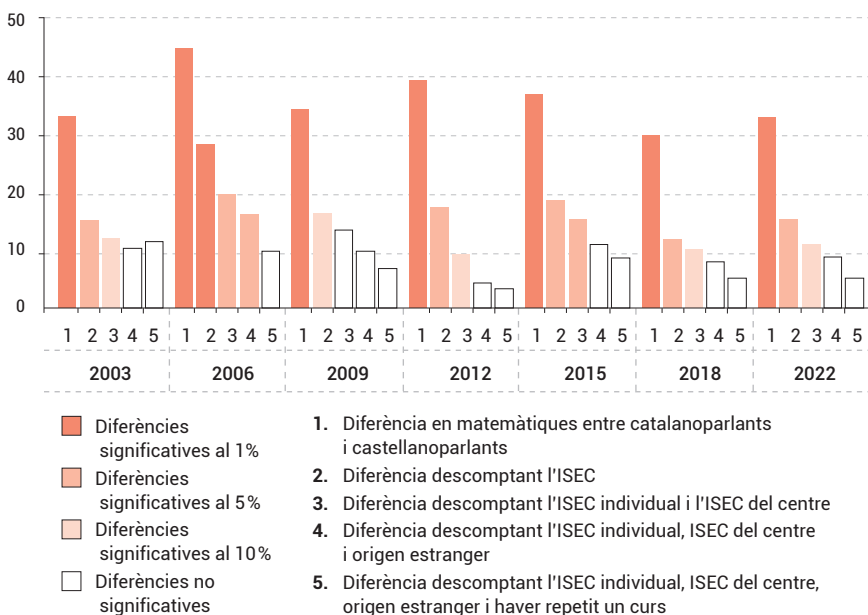
Font: elaboració pròpia amb dades OCDE-PISA 2022.

En una perspectiva longitudinal, les diferències entre catalanoparlants i castellanoparlants han mostrat la mateixa tendència en totes les onades del PISA, a excepció de l'any 2015: al brut dels factors socioeconòmics en l'àmbit individual i de centre, s'observen diferències significatives segons la llengua parlada a casa. Aquestes diferències, però, desapareixen a

mesura que anem introduint variables i neutralitzem la influència de l'estatus socioeconòmic de les famílies, la complexitat social dels centres, l'origen estranger i el fet d'haver repetit un curs. Això succeeix en les diferències en matemàtiques (Gràfic 97), comprensió lectora (Gràfic 98) i ciències (Gràfic 99). Com dèiem, l'única excepció va ser l'any 2015, any en què es van mantenir les diferències en comprensió lectora i ciències.

GRÀFIC 97

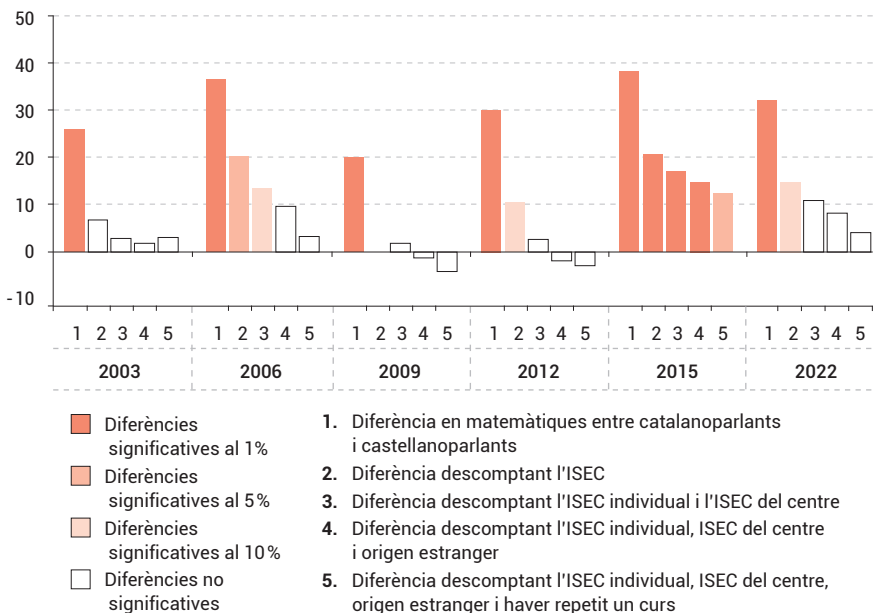
Evolució de les diferències de puntuacions en matemàtiques segons la llengua parlada a casa, descomptant l'ISEC i l'origen estranger a Catalunya. 2003-2022

Font: elaboració pròpia amb dades OCDE-PISA 2003-2022.

GRÀFIC 98

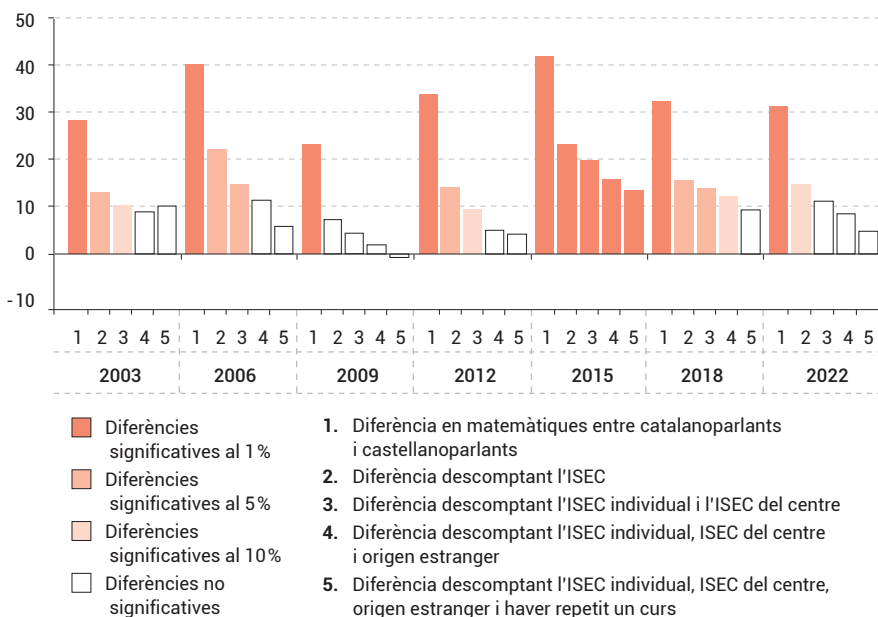
Evolució de les diferències de puntuacions en lectura segons la llengua parlada a casa, descomptant l'ISEC i l'origen estranger a Catalunya. 2003-2022

Font: elaboració pròpia amb dades OCDE-PISA 2003-2022.

GRÀFIC 99

Evolució de les diferències de puntuacions en ciències segons la llengua parlada a casa, descomptant l'ISEC i l'origen estranger a Catalunya. 2003-2022

Font: elaboració pròpia amb dades OCDE-PISA 2003-2022.

Aïllament i exposició de l'alumnat a l'institut segons la llengua parlada a casa

La capacitat d'un sistema educatiu per ser inclusiu es mesura per la seva capacitat per prevenir la segregació de l'alumnat basada en diferents característiques, com ara la llengua parlada a casa. En aquest apartat, s'exploren aquestes situacions de segregació mitjançant l'índex d'exposició o d'aïllament. Aquest índex indica la probabilitat que estudiants de diferents grups lingüístics interaccionin entre ells i amb els de grups lingüístics diferents. En el context català, en què la llengua està lligada a factors

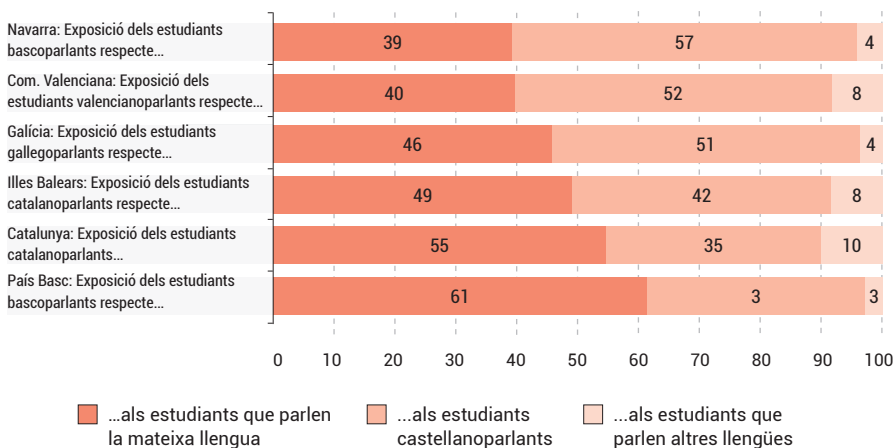
com la classe social i l'estatus d'estranger, és important considerar aquests elements per interpretar l'índex. Això ens permetrà entendre que les dinàmiques d'aïllament o d'interacció no s'expliquen exclusivament per la llengua parlada.

El Gràfic 100 ens mostra el grau d'interacció potencial entre estudiants que parlen una llengua oficial diferent del castellà i els seus companys que parlen la mateixa llengua, el castellà o altres llengües dins d'un mateix context escolar, en les diferents comunitats autònomes amb llengües cooficials. A Navarra i la Comunitat Valenciana, per exemple, els estudiants bascoparlants i valencianoparlants, respectivament, tenen prop d'un 40% de les interaccions amb altres estudiants que tenen la mateixa llengua cooficial com a habitual, i més de la meitat amb estudiants castellanoparlants o parlants d'altres llengües. En el cas del País Basc, en canvi, en sentit oposat, coherentment amb un sistema educatiu que es basa en centres adscrits a diferents models lingüístics en funció de la prevalença del basc o del castellà com a llengües vehiculars, els estudiants bascoparlants tenen un 61% de les interaccions amb parlants de la mateixa llengua. El País Basc és la comunitat on hi ha una major concentració de l'alumnat bascoparlant en els mateixos entorns escolars.

Per la seva part, Catalunya, tot i disposar d'un model lingüístic unitari, presenta des d'una perspectiva comparada amb la resta de comunitats autònomes amb llengües cooficials una segregació de l'alumnat catalanoparlant relativament elevada: els estudiants catalanoparlants interactuen en més de la meitat dels casos, el 55%, amb altres estudiants catalanoparlants, mentre que en un 45% ho fa amb parlants d'altres llengües.

GRÀFIC 100

Exposició de l'alumnat que parla una llengua oficial diferent del castellà, segons comunitats autònomes. 2022

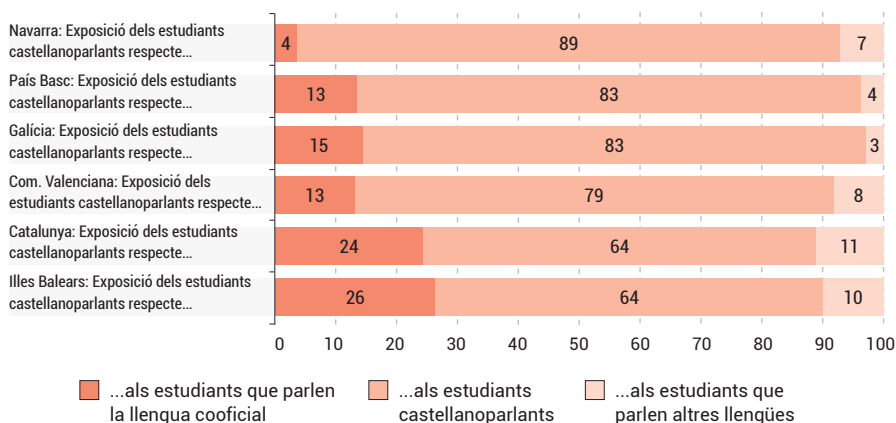
Font: elaboració pròpia amb dades OCDE-PISA 2022.

La segregació de l'alumnat castellanoparlant, però, és més elevada que la de l'alumnat parlant d'altres llengües oficials. El Gràfic 101 reflecteix l'entorn lingüístic dels estudiants castellanoparlants en les diverses comunitats autònomes, i mostra les seves interaccions amb parlants de la llengua cooficial, altres castellanoparlants i estudiants amb altres llengües. A Navarra, al País Basc, a Galícia i a la Comunitat Valenciana predominen les interaccions amb estudiants que també tenen el castellà com a llengua principal en prop o més del 80%. En canvi, les interaccions amb estudiants que parlen la llengua cooficial són molt reduïdes, per sota del 15%. A Catalunya i a les Illes Balears, en canvi, l'alumnat castellanoparlant destaca per una major interacció amb parlants de la llengua cooficial, amb tot i que ho fan amb proporcions molt baixes, properes al 25% (24% i 26%, respectivament).

A Catalunya, i també a la resta de les comunitats, l'alumnat castellanoparlant presenta menys oportunitats d'interacció lingüística amb alumnes catalanoparlants o d'altres llengües cooficials que no pas a la inversa. Els estudiants castellanoparlants, en general, tenen una alta exposició a altres castellanoparlants en totes les comunitats, cosa que indica que el castellà continua sent la llengua predominant en la seva interacció diària.

GRÀFIC 101

Exposició de l'alumnat que parla castellà, segons comunitats autònomes. 2022

Font: elaboració pròpia amb dades OCDE-PISA 2022.

L'educació inclusiva

L'escolarització dels alumnes amb necessitats educatives especials en centres ordinaris

Un dels principals reptes que està afrontant el sistema educatiu en l'actualitat és aconseguir garantir l'educació inclusiva de l'alumnat, independentment de quines siguin les seves necessitats educatives, i el desplegament efectiu del Decret 150/2017, de 17 d'octubre, de l'atenció educativa a l'alumnat en el marc d'un sistema educatiu inclusiu. Aquesta

regulació estableix un nou model basat en el principi d'inclusió, que promou l'escolarització de l'alumnat amb necessitats educatives especials en centres ordinaris, amb els suports que escaiguin, mentre que reserva l'escolarització en centres d'educació especial a casos excepcionals, d'acord amb la voluntat de les famílies. De fet, els centres d'educació especial s'han de convertir en centres proveïdors de serveis i recursos per als centres ordinaris.

En aquest sentit, convé posar de manifest que el curs 2022-2023 el 80,8% de l'alumnat amb necessitats educatives especials està escolaritzat en centres ordinaris a Catalunya, amb una proporció que ha crescut molt lleugerament en els darrers anys per efecte d'una detecció cada cop més gran de les necessitats de suport educatiu de l'alumnat al sistema educatiu. D'ençà de l'aprovació del Decret 150/2017, des del curs 2017-2018 fins al curs 2023-2024, el nombre d'alumnat amb necessitats educatives especials als centres ordinaris ha augmentat en prop de 14.000 alumnes, un 59,4% més.

El nombre d'alumnat amb necessitats educatives especials als centres ordinaris ha tendit a créixer per l'evolució de la demografia educativa, que ha suposat un augment del nombre d'alumnat matriculat al sistema, i també, entre altres aspectes, per una definició més comprensiva dels criteris que determinen les necessitats educatives especials, per una millora en els procediments de detecció primerenca per part dels centres i serveis educatius, per una incorporació més gran d'adaptacions curriculars i de plans individualitzats que requereixen un reconeixement previ o també per una provisió d'oferta a la postobligatòria que facilita la permanència d'aquest alumnat al sistema educatiu.

Amb tot i l'aprovació de l'esmentat decret, però, val a dir que també ha augmentat el nombre d'alumnat escolaritzat als centres d'educació especial, en prop de 1.400 alumnes, un 20,3% més (Taula 42). El canvi de model, doncs, sembla haver millorat la detecció primerenca i el reconeixement de les necessitats educatives especials, però no sembla haver modificat substancialment la tendència a l'escolarització de l'alumnat als centres d'educació especial.

TAULA 42**Evolució de l'alumnat amb necessitats educatives especials al sistema educatiu. Catalunya. Del curs 2005-2006 al curs 2023-2024**

CURSOS	ALUMNES AMB NEE ESCOLARITZATS EN CENTRES ORDINARIS	ALUMNES EN CENTRES D'EDUCACIÓ ESPECIAL	TOTAL D'ALUMNES AMB NEE	% D'ALUMNES AMB NEE EN CENTRES ORDINARIS
2005-2006	15.795	6.779	22.574	70
2006-2007	17.074	6.828	23.902	71,4
2007-2008	17.310	6.810	24.120	71,8
2008-2009	19.525	6.868	26.393	74
2009-2010	20.282	6.615	26.897	75,4
2010-2011	18.407	6.369	24.776	74,3
2011-2012	18.939	6.568	25.507	74,3
2012-2013	18.068	6.744	24.812	72,8
2013-2014	17.759	6.927	24.686	71,9
2014-2015	18.164	7.147	25.311	71,8
2015-2016	18.625	7.282	25.907	71,9
2016-2017	24.696**	6.919	31.612**	78,1
2017-2018	23.857	6.839	30.696	77,2
2018-2019	26.844	7.087	33.931	79,1
2019-2020	29.374	7.456	36.830	79,8
2020-2021	29.028	7.818	36.846	78,8
2021-2022	31.470	8.067	39.537	79,6
2022-2023	34.465	8.207	42.672	80,8
2023-2024	38.027	8.226	46.253	82,2

Nota: ** Les dades dels centres ordinaris corresponen a alumnat d'infantil, primària i secundària. Alhora, cal tenir present que s'han afegit categories de reconeixement de NEE respecte de les dades de cursos anteriors. Aquest canvi s'ha degut a l'aprovació de l'Ordre ENS/293/2015, de 18 de setembre, de creació del Registre d'alumnes i del fitxer de dades de caràcter personal associat, i a la posterior implantació d'aquest registre (RALC) en què s'han d'inscriure tots els alumnes matriculats als centres educatius d'ensenyaments reglats no universitaris de Catalunya. El RALC és l'única font de dades d'identificació dels alumnes, de manera que s'interrelaciona amb la resta de sistemes d'informació del Departament, com per exemple la GEDAC (aplicació per a la gestió d'escolarització).

Font: Informe sobre els drets dels infants 2023 del Síndic de Greuges, amb dades del Departament d'Educació.

Prenent com a referència les dades del Ministeri d'Educació, Catalunya presenta una tendència més gran a l'escolarització de l'alumnat amb necessitats educatives especials a centres d'educació especial. El curs 2022-2023, a Catalunya un 82,9% d'aquest alumnat estaria escolaritzat en centres ordinaris, mentre que, al conjunt de l'Estat, aquesta proporció se situa en el 84,2%, lleugerament per sobre, per bé que les diferències estan tendint a reduir-se any rere any a mesura que millora el nivell de detecció primerenca d'aquest alumnat (Taula 43).

Catalunya presenta, alhora, una proporció més reduïda d'alumnat amb necessitats educatives especials al conjunt del sistema, del 2,7%, que el conjunt de l'Estat, que és del 3,3%, amb diferències que es fan especialment a primària. Aquestes diferències també han tendit a reduir-se, a mesura que ha millorat la detecció.

TAULA 43**Evolució de l'escolarització de l'alumnat amb necessitats educatives especials, a Catalunya i Espanya. Del curs 2009-2010 al curs 2022-2023**

	2009-2010	2010-2011	2011-2012	2012-2013	2013-2014	2014-2015	2015-2016	2016-2017	2017-2018	2018-2019	2019-2020	2020-2021	2021-2022	2022-2023
Alumnat amb necessitats educatives especials en centres ordinaris (%)														
Catalunya	61,4	63,8	64,7	63,4	62,8	62,3	62,7	74,1 (**)	76,6	78,5	79,8	79,8	81,2	82,9
Espanya	78,4	78,1	78,5	79,4	79,6	80,2	83	83,3	83,4	82,4	82,8	82,9	83,8	84,2
Alumnat amb necessitats educatives especials (%)														
Catalunya	1,4	1,4	1,4	1,4	1,4	1,4	1,5	2	1,9	2,1	2,3	2,3	2,5	2,7
Espanya	1,9	1,8	1,9	2	2,1	2,2	2,6	2,7	2,7	2,6	2,7	2,8	3,1	3,3
Alumnat amb necessitats educatives especials en centres ordinaris (%)														
Catalunya	0,9	0,9	0,9	0,9	0,9	0,9	0,9	1,5	1,5	1,7	1,8	1,9	2,1	2,2
Espanya	1,5	1,4	1,5	1,6	1,7	1,8	2,2	2,2	2,3	2,2	2,3	2,4	2,6	2,8
Alumnat amb necessitats educatives especials en centres ordinaris (primària) (%)														
Catalunya	1,1	1,1	1,2	1,2	1,2	1,2	1,2	2	1,9	1,9	2,1	2,1	2,3	2,4
Espanya	2	1,9	1,9	2,1	2,1	2,3	2,8	3,1	3,2	2,7	2,9	2,9	3,2	3,5
Alumnat amb necessitats educatives especials en centres ordinaris (ESO) (%)														
Catalunya	1,4	1,5	1,5	1,4	1,4	1,4	1,4	2,3	1,9	2,4	2,6	2,7	2,8	2,9
Espanya	2	2	2,2	2,3	2,3	2,4	3	2,8	2,7	2,8	2,9	3	3,3	2,9

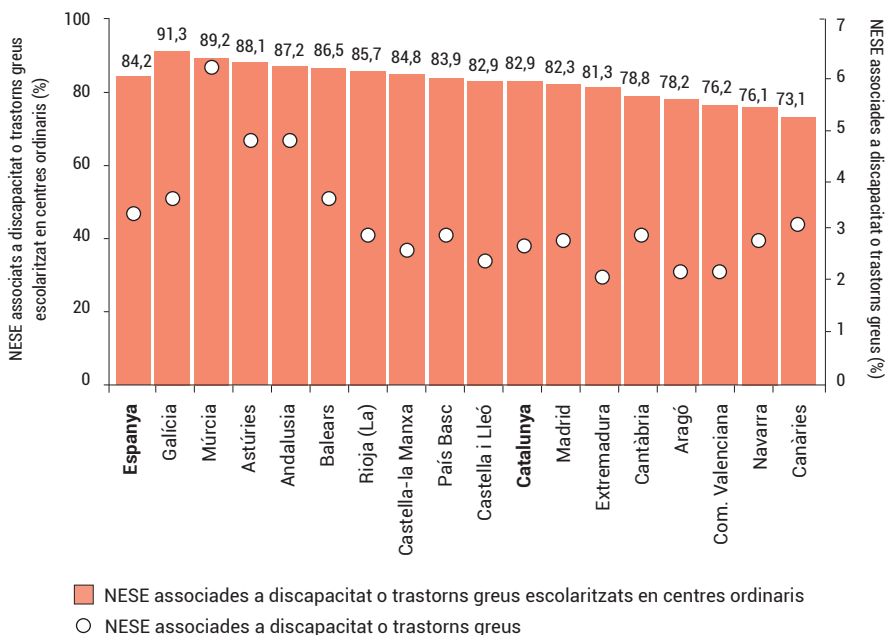
Nota: canvi de sèrie el curs 2016-2017 a Catalunya.

Font: elaboració pròpia amb dades del Ministeri d'Educació.

Per comunitats autònomes, Catalunya se situa en una posició intermèdia, tant pel que fa al percentatge d'escolarització de l'alumnat amb necessitats educatives especials en centres ordinaris com també quant al percentatge d'alumnat amb necessitats educatives especials al conjunt del sistema educatiu (Gràfic 102 i Taula 44). En el moment en què es va aprovar el Decret 150/2017, des d'una perspectiva comparada, Catalunya era una de les comunitats autònomes, només per davant d'Extremadura i Aragó, que presentava percentatges més baixos. A l'educació primària, però, el curs 2022-2023 Catalunya encara se situa entre les comunitats amb un percentatge d'alumnat amb necessitats educatives especials en centres ordinaris més baix, només per davant de la Comunitat Valenciana i Extremadura.

GRÀFIC 102

Alumnat amb necessitats educatives especials en centres ordinaris, per comunitats autònomes. Curs 2022-2023

Font: elaboració pròpia amb dades del Ministeri d'Educació.

Per sectors de titularitat, en els centres ordinaris del sector públic hi ha una proporció d'alumnat amb necessitats educatives especials més elevada, del 2,5%, que el sector privat, que és de l'1,7%. Les diferències, però, són més reduïdes que en el cas de les necessitats educatives específiques derivades de situacions socioeconòmiques (Taula 44).

TAULA 44

Alumnat amb necessitats educatives especials, per comunitats autònomes. Curs 2022-2023 (%)

	NESE TOTAL	NESE ASSOCIADES A DISCAPACITAT O TRASTORNS GREUS								
		Total	Sector públic	Sector privat	Centres ordinaris					Educació especial
					Total	Primària	ESO	Sector públic	Sector privat	
Espanya	12	3,3	3,6	2,6	2,8	3,5	2,9	3,1	2	15,8
Andalusia	9,3	4,7	5,1	3,6	4,1	5,4	4,1	4,5	3	12,8
Aragó	4,3	2,2	2,3	2,1	1,7	2,4	1,8	1,9	1,5	21,8
Astúries	13,3	4,7	4,6	4,8	4,1	4,8	4,2	4,1	4,3	11,9
Balears	19,6	3,6	3,6	3,7	3,1	3,7	3,2	3,4	2,8	13,5
Canàries	9	3,1	3,3	2,3	2,3	2,7	2,4	2,4	1,7	26,9
Cantàbria	12,3	2,9	2,6	3,4	2,3	2,8	2,9	2,3	2,3	21,2
Castella i Lleó	10,7	2,4	2,6	2,1	2	2,9	2,6	2,2	1,7	17,1
Castella -la Manxa	8,7	2,6	2,7	2,6	2,3	3,1	2,2	2,3	1,8	15,2
Catalunya	17,7	2,7	2,8	2,5	2,2	2,4	2,9	2,5	1,7	17,1
Comunitat Valenciana	14,2	2,2	2,5	1,4	1,6	2,3	1,8	1,9	1,2	23,8
Extremadura	9,8	2,1	2,1	1,9	1,7	1,9	1,4	1,9	0,9	18,7
Galícia	14,6	3,6	3,7	3,5	3,3	3,9	3,6	3,5	2,9	8,7
Madrid	7,8	2,8	3,5	1,9	2,3	3,4	2,4	3	1,4	17,7
Múrcia	17,5	6,1	6,6	5	5,5	6,5	5,3	6	4,3	10,8
Navarra	19,6	2,8	2,9	2,6	2,2	2,6	1,4	2,3	2	23,9
País Basc	8,6	2,9	3,2	2,6	2,4	3,1	2,7	2,7	2,2	16,1
Rioja (La)	16,2	2,9	3,2	2,4	2,5	3	2,3	2,8	2	14,3

Font: elaboració pròpia amb dades del Ministeri d'Educació.

La dotació de mesures i suports per a l'atenció educativa

Un dels problemes principals que dificulta el desplegament del decret té a veure amb dèficits amb la provisió de personal de docent i d'atenció educativa als centres ordinaris, així com la provisió de recursos als serveis educatius, per fer efectiva la inclusió de l'alumnat amb necessitats educatives especials.

En aquest sentit, cal posar de manifest que els recursos destinats a garantir l'educació inclusiva han augmentat de manera sostinguda des del curs 2010-2011, i de manera més intensa des de l'aprovació del Decret 150/2017. Així, des del curs 2010-2011 fins al curs 2023-2024 s'ha quadruplicat el nombre de docents per als SIEI, de 316 a 1.224, amb un increment proper als 700 SIEI des del curs 2017-2018. Des d'aquest curs, també ha augmentat de manera significativa, en més de 1.000 docents, el personal docent especialista d'educació especial, dels 3.378 als 4.403, i s'han doblat les hores de monitors de suport als centres públics, amb un augment de 30.000 hores més, de les 32.148 a les 62.452 (Taula 45). També s'han incrementat les dotacions CREDA, CRED-VI i CRETDC, per a l'atenció d'alumnat amb dèficits auditius, visuals o conductuals, així com els recursos destinats als EAP (Taula 46).

Amb tot i això, convé afegir que l'alumnat amb necessitats educatives especials s'ha incrementat en els darrers anys, tal com s'ha exposat prèviament, i que l'evolució positiva existent en el nombre de determinats recursos és poc significativa en relació amb el nombre de centres existents, més de 3.000, i al nombre d'alumnat amb necessitats educatives especials en centres ordinaris, prop de 35.000. Són dotacions encara insuficients per garantir la transformació efectiva de tots els centres del Servei d'Educació de Catalunya en centres inclusius.

TAULA 45

Evolució de la dotació de professionals a Catalunya. Curs 2010-2011 al curs 2023-2024

	2010-2011	2011-2012	2012-2013	2013-2014	2014-2015	2015-2016	2016-2017	2017-2018	2018-2019	2019-2020	2020-2021	2021-2022	2022-2023	2023-2024
Nombre de docents per als SIEI (1)														
316	331	355	359	377	426	481	551	684	762,9	845,5	992	1.171	1.234	1.234
Monitors/es de suport a centres públics (hores contractades) (2)														
23.971	23.971	23.971	27.791	29.439	30.083	30.323	32.148	32.148	33.504	40.465	47.816	54.068	62.452	62.452
Auxiliars d'educació especial														
124	126	126	125	119	118	118	116	116	116	113	115	116	116	116
Docents especialistes d'educació especial (2n cicle d'educació infantil i educació primària)														
3.074	3.050	2.948	3.260	3.244	3.080	3.290	3.378	3.489	3.565	3.598	3.893	4.403	4.403	–
Alumnat NEE A per docent especialista d'educació especial														
–	–	–	–	–	–	–	4,81	4,89	–	4,96	4,99	4,96	4,96	–
Hores de vetllador per alumnat NEE A en centres ordinaris (públics)														
–	–	–	–	–	–	–	1,84	1,57	1,49	1,83	1,89	1,84	1,84	2,03 (p)
Nombre d'aules integrals de suport														
–	–	–	–	–	–	–	13	19	20	27	32	38	38	41

Notes:

(1) En el cas de primària es computa una unitat per cada dotació de plantilla. En el cas de secundària, es computa una unitat per cada 1,5 dotacions de plantilla.

A partir del curs 2017-2018 s'indica el nombre de docents als SIEI en centres públics i concertats.

(2) Els cursos 2013-2014, 2014-2015 i 2015-2016, les dades inclouen la dotació inicial i els increments tramitats a partir del segon trimestre, per ajustament de la demanda. Les dades anteriors i posteriors no tenen en compte les hores contractades pel Consorci d'Educació de Barcelona.

Font: Sindic de Greuges. Informe sobre els drets dels infants 2023, a partir de dades del Departament d'Educació.

TAULA 46

Evulció dels recursos disponibles als EAP a Catalunya. Curs 2015-2016 al curs 2023-2024

	2015 -2016	2016 -2017	2017 -2018	2018 -2019	2019 -2020	2020 -2021	2021 -2022	2022 -2023	2023 -2024
EAP									
Psicopedagogs	521	537	567	567	567	640	641,5	632	682
Treballadors socials	110	110	106	106	108	121	121	121	144
Fisioterapeutes	87	87	87	87	87	105	105	105	134

Font: *Informe sobre els drets dels infants 2023* del Síndic de Greuges, amb dades del Departament d'Educació.

L'escolarització en centres d'educació especial

L'anàlisi de les dades d'escolarització de l'alumnat als centres d'educació especial posa de manifest que, més enllà de les necessitats educatives, hi ha altres factors que determinen una major predisposició a escolaritzar-se en un centre d'educació especial i no pas en un centre ordinari.

Un d'aquests factors és l'edat. A mesura que augmenta l'edat, hi ha una tendència més gran a l'escolarització en centres d'educació especial, en part, per les dificultats que troben els centres de secundària a l'hora d'atendre l'alumnat en un règim d'inclusió. El curs 2022-2023, un 3,4% de l'alumnat d'aquests centres té menys de 6 anys, un 28,5%, entre 6 i 11 anys, un 26,2%, entre 12 i 15 anys, i un 51,9%, més de 15 anys (més de la meitat dels quals, majors de 18 anys). La permanència de l'alumnat als centres d'educació especial més enllà de l'edat d'escolarització obligatòria, a partir de la creació d'oferta específica per a aquest col·lectiu (IFEs, i PFI), explica, en bona part, l'increment d'alumnat escolaritzat en aquests centres. El curs 2017-2018, per exemple, l'alumnat major de 15 anys representava el 40,1% del total d'alumnat, més de 10 punts percentuals menys que en l'actualitat.

A l'hora d'atendre les necessitats educatives de l'alumnat més enllà de l'educació bàsica, és destacable la creació el curs 2017-2018 dels itineraris

formatius específics (IFE), una nova oferta regulada en el decret d'educació inclusiva, preferentment vinculada a qualificacions professionals de nivell 1, adreçada específicament a persones amb discapacitat intel·lectual lleu o moderada que no estiguin en disposició de seguir els itineraris de formació professional ordinaris. Un total de 1.301 alumnes estan cursant aquests ensenyaments (Taula 47).

En negatiu, però, convé posar de manifest que el nombre d'alumnat d'educació especial infantil i d'educació bàsica obligatòria, des de l'aprovació del Decret 150/2017, s'ha mantingut estable o lleugerament a l'alça. El curs 2022-2023 hi ha prop de 100 alumnes més en aquestes etapes educatives respecte al curs 2017-2018.

En valors relatius, en relació amb la població del seu grup de referència, mentre la taxa per cada 1.000 habitants tendeix a créixer per a l'alumnat de més de 15 anys (amb prop de 1.500 alumnes més), es manté més o menys estable en el cas de l'alumnat menor de 12 anys (amb prop de 40 alumnes més), i es redueix en el cas de l'alumnat de 12 a 15 anys (amb prop de 200 alumnes menys) (Gràfic 103).

TAULA 47

Evolució de l'alumnat d'educació especial per edat a Catalunya. Curs 2010-2011 al curs 2022-2023

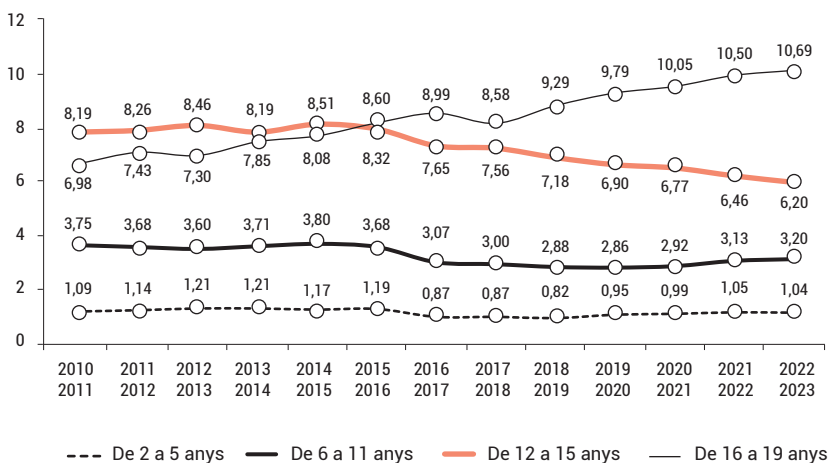
	EDAT										
	Total	2-5	6-11	12-15	16-17	≥ 18	2-5 (%)	6-11 (%)	12-15 (%)	16-17 (%)	18 ≥ (%)
2010-2011	6.369	363	1.647	2.193	1.206	960	5,7	25,9	34,4	18,9	15,1
2011-2012	6.568	390	1.668	2.235	1.272	1.003	5,9	25,4	34	19,4	15,3
2012-2013	6.744	418	1.678	2.339	1.246	1.063	6,2	24,9	34,7	18,5	15,8
2013-2014	6.929	415	1.761	2.317	1.315	1.121	6	25,4	33,4	19	16,2
2014-2015	7.147	393	1.838	2.435	1.346	1.135	5,5	25,7	34,1	18,8	15,9

	EDAT										
	Total	2-5	6-11	12-15	16-17	18 ≥	2-5 (%)	6-11 (%)	12-15 (%)	16-17 (%)	18 ≥ (%)
2015-2016	7.286	387	1.821	2.434	1.428	1.216	5,3	25	33,4	19,6	16,7
2016-2017	6.919	271	1.535	2.296	1.507	1.310	3,9	22,2	33,2	21,8	18,9
2017-2018	6.839	263	1.504	2.330	1.454	1.288	3,8	22	34,1	21,3	18,8
2018-2019	7.087	242	1.449	2.288	1.573	1.535	3,4	20,4	32,3	22,2	21,7
2019-2020	7.456	279	1.431	2.268	1.712	1.766	3,7	19,2	30,4	23	23,7
2020-2021	7.818	289	1.447	2.280	1.764	2.038	3,7	18,5	29,2	22,6	26,1
2021-2022	8.067	295	1.510	2.215	1.839	2.208	3,7	18,7	27,5	22,8	27,4
2022-2023	8.207	280	1.520	2.149	1.941	2.317	3,4	18,5	26,2	23,7	28,2

Font: elaboració pròpia amb dades del Departament d'Educació.

GRÀFIC 103

Evolució de l'alumnat d'educació especial per edat per cada 1.000 habitants del grup poblacional de referència a Catalunya. 2010-2023

Font: elaboració pròpia amb dades del Departament d'Educació.

TAULA 48**Evolució de l'alumnat d'educació especial per ensenyaments a Catalunya.
Curs 2010-2011 al curs 2022-2023**

	TOTAL	EDUCACIÓ ESPECIAL INFANTIL	EDUCACIÓ BÀSICA OBLIGATÒRIA	PROGRAMA DE FORMACIÓ PER A LA TRANSICIÓ A LA VIDA ADULTA	EDUCACIÓ ESPECIAL -IFE	EDUCACIÓ ESPECIAL -PFI (PQPI)	ALTRES
2010-2011	6.369	416	4.507	526	–	659	261
2011-2012	6.568	433	4.630	605	–	688	212
2012-2013	6.744	461	4.799	515	–	699	270
2013-2014	6.929	445	5.021	555	–	656	252
2014-2015	7.147	440	5.290	510	–	691	216
2015-2016	7.286	461	5.346	577	–	703	199
2016-2017	6.919	370	5.347	431	–	683	88
2017-2018	6.839	399	5.454	130	192	664	–
2018-2019	7.087	389	5.523	141	273	761	–
2019-2020	7.456	409	5.672	142	479	754	–
2020-2021	7.818	416	5.687	137	784	794	–
2021-2022	8.067	433	5.686	155	1.035	758	–
2022-2023	8.207	423	5.545	139	1.301	799	–

Font: elaboració pròpia amb dades del Departament d'Educació.

Un altre factor que incideix en l'escolarització a centres d'educació especial és l'origen immigrant de l'alumnat. Els centres d'educació especial tenen una proporció més elevada d'alumnat estranger que els centres ordinaris: mentre el curs 2022/2023 el 19% de l'alumnat escolaritzat en centres d'educació especial és de nacionalitat estrangera, aquesta proporció se situa en el 16% en el cas dels centres ordinaris. En aquest sentit, val a dir, però, que les diferències de prevalença de l'alumnat estranger entre centres d'educació especial i centres ordinaris s'ha anat reduint en els darrers anys, especialment a partir del curs 2015/2016 (Taula 49).

TAULA 49

Evolució de l'alumnat d'educació especial per nacionalitat a Catalunya. 2010-2023

	TOTAL	ESTRANGERS	ESTRANGERS A EDUCACIÓ ESPECIAL (%)	ESTRANGERS A ENSENYAMENTS DE RÈGIM GENERAL (%)
2010-2011	6.369	1.206	18,9	13,5
2011-2012	6.568	1.365	20,8	13,3
2012-2013	6.744	1.411	20,9	13,2
2013-2014	6.929	1.356	19,6	12,9
2014-2015	7.147	1.418	19,8	12,7
2015-2016	7.286	1.382	19	12,4
2016-2017	6.919	983	14,2	12,3
2017-2018	6.839	1.048	15,3	13,1
2018-2019	7.087	1.116	15,7	13,9
2019-2020	7.456	1.246	16,7	15
2020-2021	7.818	1.348	17,2	15,1
2021-2022	8.067	1.431	17,7	15,1
2022-2023	8.207	1.562	19	16

Font: elaboració pròpia amb dades del Departament d'Educació.

L'escolarització preobligatòria

La participació en l'educació infantil de primer cicle

L'educació infantil de primer cicle és un dels àmbits de la política educativa que més canvis ha experimentat en les dues darreres dècades, sigui per la forta dependència del cycle econòmic, sigui per la incidència de l'evolució sociodemogràfica, sigui pel desplegament de mesures amb un impacte directe sobre la participació dels infants de 0 a 2 anys en aquesta etapa. Sense anar més lluny, el curs 2022-2023 el Departament d'Educació

ha promogut la gratuïtat de l'I2 a les llars d'infants públiques i ha incrementat el finançament de les llars d'infants privades subvencionades, amb l'objectiu de reduir les desigualtats d'accés i universalitzar progressivament l'escolarització a aquesta etapa.

Fins al curs 2011-2012, la participació en aquesta etapa va estar marcada pel pla de creació de 30.000 places d'escola bressol públiques que el Departament d'Educació va posar en marxa a partir de l'any 2004, i també per una evolució demogràfica creixent i una evolució positiva de les taxes d'ocupació fins a l'any 2008, que va fer augmentar substancialment el nombre d'alumnat matriculat i també les taxes d'escolarització. En aquest període, la participació dels infants en el primer cicle d'educació infantil va experimentar increments anuals de prop de 4.000 alumnes, amb una oferta que es va doblar en el període 2000-2011 (amb 44.000 alumnes més, dels quals 40.000 matriculats en el sector públic), i amb un creixement de la taxa d'escolarització dels infants de 0 a 2 anys de prop de 10 punts percentuals, del 27,9% al 37% (i la taxa d'escolarització pública, del 9,8% al 22,8%) (Taula 50 i Gràfic 104).

A partir del curs 2011-2012, per efecte de la crisi econòmica de 2008, aquest va ser un dels àmbits més afectats per les restriccions pressupostàries, que van comportar la minva del finançament que el Departament d'Educació destinava a subvencionar el cost de les places de llars d'infants municipals i les convocatòries d'ajuts per a l'escolarització d'infants de 0 a 2 anys de famílies socialment desfavorides, la qual cosa va derivar en un augment de les quotes d'accés per a les famílies a nombrosos municipis. A més, també es va veure afectat per la davallada de la demanda, arran de l'increment de les taxes d'atur en el context de crisi, la reducció de les necessitats de conciliació de la vida laboral i familiar i l'augment de les dificultats econòmiques de les famílies a l'hora de sufragar el cost de les quotes. A partir del curs 2009-2010, a més, la reducció de les taxes de natalitat també va comportar que el nombre d'infants potencialment usuaris d'aquest servei, per tenir de 0 a 2 anys, comencés a decaure. Així, el període comprès entre els cursos 2011-2012 i 2014-2015 es va

caracteritzar per la pèrdua d'alumnat, de prop de 13.000 en només quatre cursos, tot i mantenir la taxa d'escolarització al voltant del 37% per efecte de la davallada demogràfica de la cohort de població dels 0 als 2 anys (i la taxa pública, al voltant del 23%).

A partir del curs 2014-2015, amb l'inici de la recuperació econòmica i el consegüent increment de les taxes d'ocupació i també de les necessitats de conciliació, la taxa d'escolarització dels 0 als 2 anys va reprendre la tendència creixent. El nombre d'alumnat va quedar estabilitzat al voltant dels 80.000, a causa de la caiguda de la natalitat. És a dir, l'increment de la demanda per efecte d'un cicle econòmic favorable va propiciar que, malgrat la davallada demogràfica, no caigués l'alumnat escolaritzat. En aquest context, a més, el Departament d'Educació va recuperar el finançament d'aquesta etapa educativa, que va suprimir durant la crisi econòmica de 2008. Així, des del curs 2014-2015 fins al curs 2019-2020, la taxa d'escolarització dels infants de 0 a 2 anys va passar del 36,1% al 40,3% (i la taxa d'escolarització pública, del 22,9% al 25,5%).

El curs 2020-2021 està plenament marcat per la crisi derivada de la pandèmia de la COVID-19. L'increment de les taxes d'atur, la reducció de les necessitats de conciliació de les famílies o les mesures de distanciament social per prevenir el contagi, entre d'altres, van provocar que hi hagués una reducció de 15.000 alumnes en només un any (amb menys de 65.000 alumnes escolaritzats, a nivells de l'any 2005), i que la taxa d'escolarització caigués fins al 34,9% (a nivells de l'any 2010). A partir del curs 2021-2022, però, aquesta taxa d'escolarització es recupera, fins a situar-se el curs 2022-2023 en el 45,4% (32,8% en el cas de l'escolarització pública), les xifres d'escolarització més elevades que mai ha tingut aquesta etapa. Amb dades provisionals de 2023-2024, l'escolarització sembla decreixer lleugerament, tant en valors absoluts com en valors relatius.

TAULA 50
Evolució de la taxa d'escolarització a l'educació infantil a Catalunya, Espanya i Unió Europea. Del curs 2000-2001 al curs 2023-2024

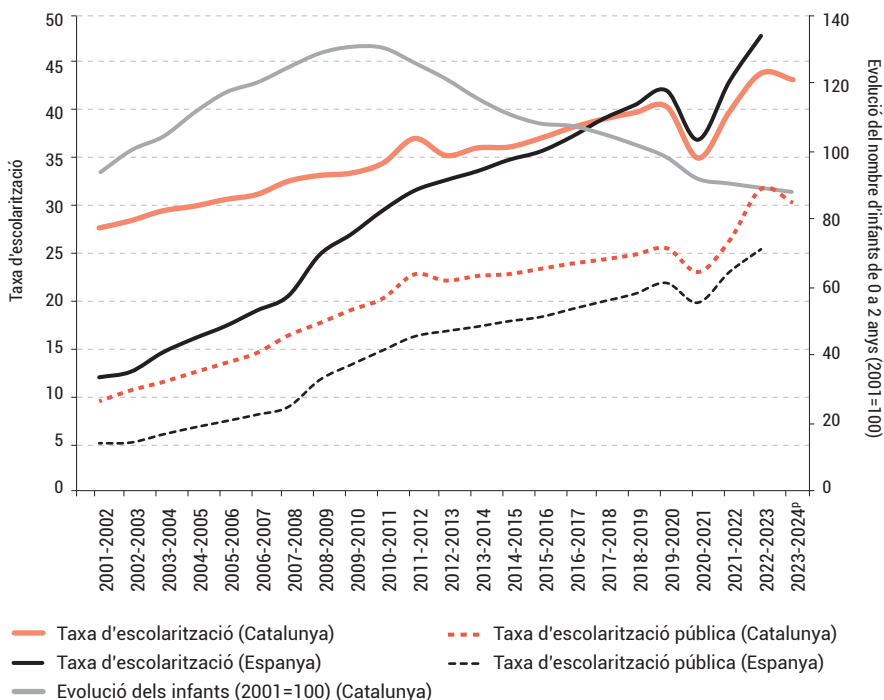
	2000-2001	2001-2002	2002-2003	2003-2004	2004-2005	2005-2006	2006-2007	2007-2008	2008-2009	2009-2010	2010-2011	2011-2012	2012-2013	2013-2014	2014-2015	2015-2016	2016-2017	2017-2018	2018-2019	2019-2020	2020-2021	2021-2022	2022-2023	2023-2024 ^P
Taxa d'escolarització de 0 a 2 anys																								
n	47.914	51.014	56.092	60.429	65.650	70.765	73.801	80.032	84.221	86.070	88.552	92.003	84.244	82.091	79.031	79.027	80.913	80.959	79.948	78.244	63.342	71.224	71.275	75.006
Cat.	27,9	27,6	28,3	29,3	29,8	30,6	31,1	32,5	33,1	33,3	34,4	37	35,2	36	36,1	37	38,2	39	39,7	40,3	34,9	39,9	43,9	43,2
Esp.	8,9	11,9	12,4	14,4	15,9	17,2	18,9	20,4	24,7	26,9	29,4	31,4	32,6	33,5	34,7	35,6	37,1	39	40,5	42	36,8	42,9	47,7	-
Taxa d'escolarització pública de 0 a 2 anys																								
n	16.847	17.746	21.247	23.833	27.685	31.431	34.721	40.516	45.158	49.351	52.307	56.765	53.064	51.659	50.033	49.946	50.781	50.542	50.077	49.536	41.841	47.142	55.888	52.574
Cat.	9,8	9,6	10,7	11,6	12,6	13,6	14,6	16,4	17,7	19,1	20,3	22,8	22,2	22,7	22,9	23,4	23,9	24,4	24,9	25,5	23,1	26,4	31,7	30,3
Esp.	4,4	5,1	5,2	6	6,8	7,4	8,1	8,9	11,7	13,3	14,8	16,3	16,8	17,3	17,8	18,3	19,1	19,9	20,7	21,8	19,8	23	25,3	-
Taxa d'escolarització dels 3 anys fins a l'inici de l'educació primària																								
Cat.	100,4	100,1	98,7	98,6	96,9	96,6	97,1	97,5	97,8	97,1	96,6	96,1	95,8	95,3	95,6	96	96,2	96,8	96,8	97	96,4	96,5	97,1	-
Esp.	97,9	99,8	99,9	99,9	98,4	98,1	98,2	98	97,9	97,1	96,9	96,6	96,4	96,3	96,8	97	97,4	97,7	97,8	97,9	97,2	97,7	98,5	-
UE-27	84,5	86,3	83,4	83,5	84,6	86	88,1	89,8	90,3	91	91,4	91,7	91,8	91,2	91,9	92,4	92,4	92,2	92,9	93,4	92,5	-	-	-

Nota: les dades del curs 2023-2024 estan elaborades a partir de l'estimació de la població de 0 a 2 anys per a l'1 de gener de 2023.

Font: elaboració pròpia amb dades del Departament d'Educació, del MEC, de l'Eurostat i del Padró d'habitants a 1 de gener de cada any (fins al curs 2020-/2021) i del cens de població (a partir del curs 2021-/2022).

GRÀFIC 104

Evolució de l'escolarització a l'educació infantil de primer cicle a Catalunya i Espanya. Del curs 2001-2002 al curs 2023-2024

Font: elaboració pròpia amb dades del Departament d'Educació i del Ministeri d'Educació.

Des d'una perspectiva comparada, però, tot i la tendència creixent de les taxes d'escolarització dels 0 als 2 anys a Catalunya al llarg de les dues darreres dècades, convé destacar que aquesta evolució ha estat més positiva en el cas del conjunt de l'Estat. Si bé el curs 2000-2001, la taxa d'escolarització a Catalunya (27,9%) triplicava la de l'Estat (8,9%), el curs 2022-2023 ja se situa per sota (el 45,4% enfront del 47,7%).

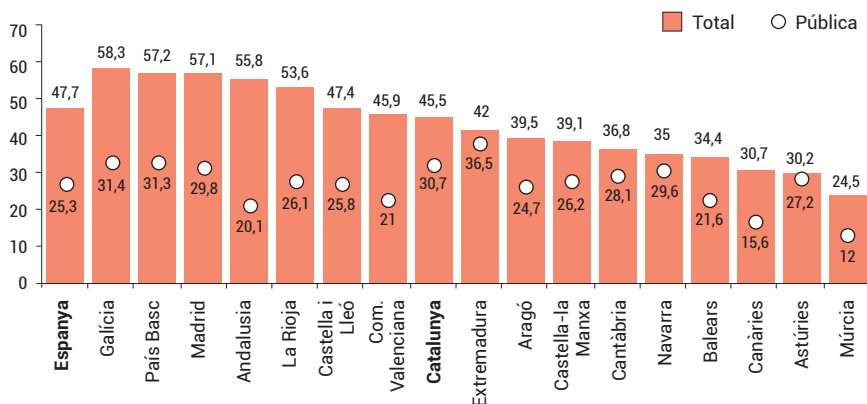
Aquesta realitat no s'explica pel comportament de la provisió pública, atès que les taxes d'escolarització pública han estat sempre lleugerament superiors a Catalunya (del 32,8% el curs 2022-2023) que a Espanya

(25,3%), sinó per la diferent evolució de la provisió del sector privat. Val a dir que durant la crisi econòmica, en el període 2008-2014, es va eliminar un 25,8% de l'oferta privada.

De fet, per comunitats autònomes, Catalunya ocupa una posició intermèdia en l'escolarització a l'educació infantil de primer cycle el curs 2022-2023, molt per darrere de Galícia, el País Basc o Madrid, amb taxes d'escolarització deu punts percentuals per sobre, però ocupa la tercera posició, seguida de Galícia i el País Basc, pel que fa a la taxa d'escolarització pública (Gràfic 105).

GRÀFIC 105

Escolarització a l'educació infantil de primer cycle per comunitats autònomes. Curs 2022-2023 (%)

Nota: les dades del curs 2022-2023 estan elaborades a partir de l'estimació de la població de 0 a 2 anys per a 1 de gener de 2023.

Font: elaboració pròpia amb dades del Ministeri d'Educació.

L'anàlisi comparada a escala europea posa de manifest bons nivells de participació en els ensenyaments preobligatoris, en comparació als països de la Unió Europea.

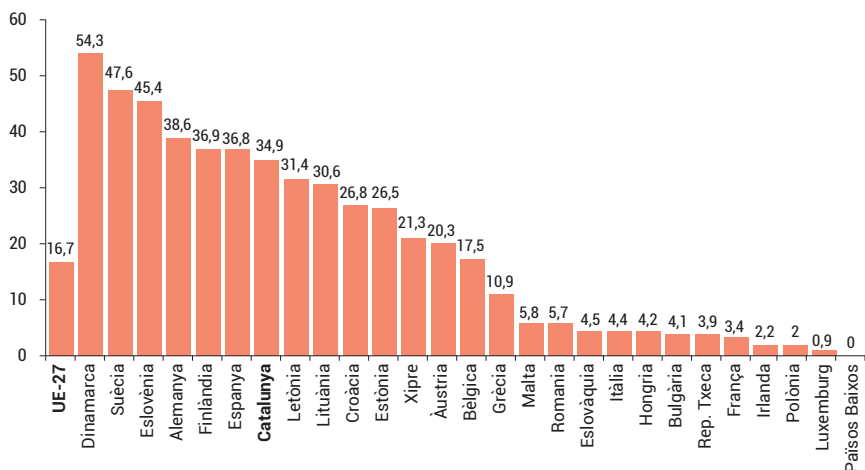
Per un costat, segons dades de l'Eurostat, Catalunya presenta l'any 2021 uns nivells d'escolarització dels infants de dos anys o menys (34,9%) que

doblen la mitjana europea (16,7%), només per darrere de països nòrdics com Dinamarca, Suècia, Finlàndia, i també d'Eslovènia, Alemanya i Espanya (Gràfic 106).

I, per l'altre, Catalunya presenta una taxa d'escolarització dels tres anys fins a l'edat d'inici de l'educació obligatòria pràcticament universal, superior al 95%, ja des de fa anys, mentre que aquesta taxa se situa lleugerament per sota en el cas del conjunt de la Unió Europea (92,5% l'any 2021), tot i que amb una progressiva tendència a convergir al llarg de la darrera dècada. De fet, Catalunya ja ha assolit l'objectiu del 95% establert en el marc de l'Estratègia Europa 2020 per a l'any 2020 quant a l'escolarització dels infants d'edats compreses entre els quatre anys i l'edat d'escolarització obligatòria, i també ha assolit l'objectiu del 96% establert en el marc de l'Estratègia Europa 2020/2030 per a l'any 2030 d'escolarització dels tres anys fins a l'edat d'inici de l'educació obligatòria (vegeu la Taula 51).

GRÀFIC 106

Participació en l'educació infantil primerenca per països europeus. 2021

Nota: la dada de Grècia és de 2019.

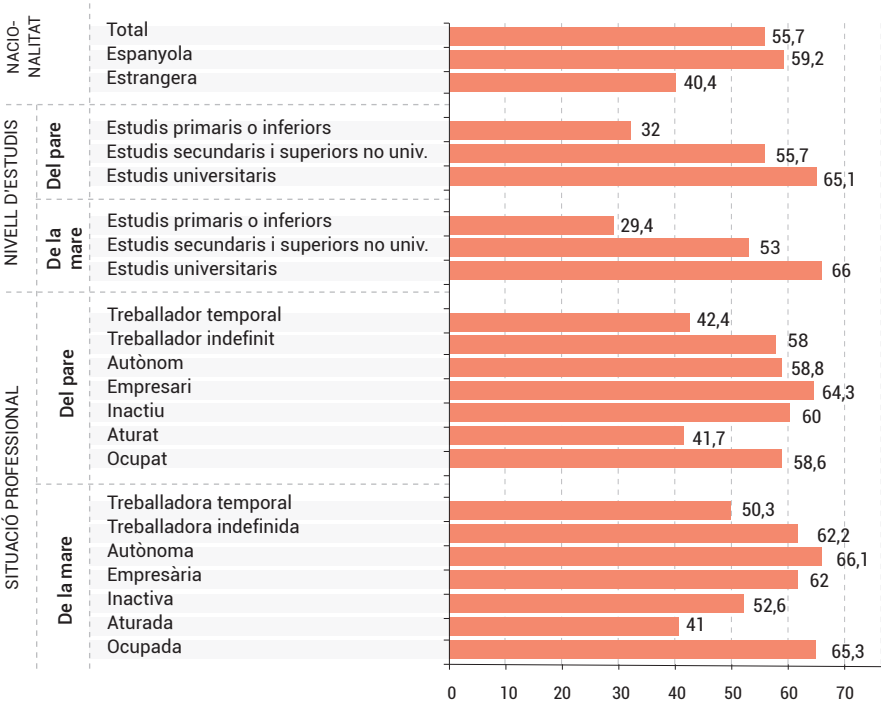
Font: elaboració pròpia amb dades de l'Eurostat i del Departament d'Educació

Les desigualtats socials i territorials en l'accés

L'educació infantil de primer cicle és un àmbit fortament afectat per les desigualtats socials d'accés. En edicions anteriors ja vam destacar a partir de les dades censals de 2011 com les famílies de grups socials menys afavorits, amb menys capital econòmic i educatiu, són els que presenten nivells d'escolarització més baixos: existeixen aproximadament 20 punts percentuals de diferència en els nivells d'escolarització entre els infants de nacionalitat espanyola o estrangera, 30 punts entre els fills de progenitors amb estudis superiors o primaris, o 20 punts entre els fills de progenitors ocupats o aturats (vegeu el Gràfic 107).

GRÀFIC 107

Escolarització dels infants de 0 a 2 anys a Catalunya. 2011

Font: elaboració pròpia amb dades del cens de població 2011.

Aquestes mateixes desigualtats s'observen en analitzar la participació en aquesta etapa de l'alumnat estranger, eminentment d'origen immigrant, a partir de les dades del Departament d'Educació (Taula 51). El curs 2022-2023 la presència d'alumnat estranger al primer cicle d'educació infantil se situa tres vegades per sota (7,6%) del que correspondria per la seva presència entre la població d'aquesta edat en el conjunt de Catalunya (22,3%), essent la seva taxa d'escolarització (15%) tres vegades més petita que la taxa d'escolarització de la població d'aquesta edat en conjunt (43,9%).

Amb tot i això, val a dir que les desigualtats d'accés, com a mínim de l'alumnat estranger, han tendit a reduir-se en els darrers anys. Ha augmentat de manera sostinguda el percentatge d'alumnat estranger sobre el total i també la seva taxa d'escolarització, amb un lleuger retrocés del nombre d'alumnat durant la crisi econòmica de 2008 i la crisi de la pandèmia de la COVID-19 de 2020, i l'índex de normalització de l'escolarització dels infants estrangers ha tendit a reduir-se de manera sostinguda d'ençà del curs 2013-2014. Això significa que l'escolarització de l'alumnat estranger, malgrat les desigualtats encara existents, tendeix a normalitzar-se.

TAULA 51

Evució dels indicadors d'escolarització dels infants estrangers a l'educació infantil de primer cicle a Catalunya. Del curs 2010-2011 al curs 2022-2023

2010-2011	2011-2012	2012-2013	2013-2014	2014-2015	2015-2016	2016-2017	2017-2018	2018-2019	2019-2020	2020-2021	2021-2022	2022-2023
Alumnat estranger												
3.985	4.133	3.544	3.246	3.526	3.878	4.089	4.466	4.814	5.043	4.003	4.789	5.849
Alumnat estranger sobre alumnat total (%)												
4,5	4,5	4,2	4	4,5	4,9	5,1	5,5	6	6,4	6,3	6,7	7,6
% infants estrangers sobre infants totals (0 a 2 anys)												
21,7	22,1	21,5	20,2	18,9	18,3	18,5	19,1	20,3	21,7	22,5	22,4	22,3

2010 -2011	2011 -2012	2012 -2013	2013 -2014	2014 -2015	2015 -2016	2016 -2017	2017 -2018	2018 -2019	2019 -2020	2020 -2021	2022 -2023	2023 -2024
Índex de normalització de l'escolarització dels infants estrangers ¹												
4,8	4,9	5,1	5,1	4,2	3,7	3,7	3,5	3,4	3,4	3,6	3,2	2,9
Taxa d'escolarització d'infants de 0 a 2 anys												
34,4	37	35,2	36	36,1	37	38,2	39	39,7	40,3	34,9	39,9	43,9
Taxa d'escolarització d'infants estrangers de 0 a 2 anys												
8	8,2	7,2	7,2	8,9	9,9	10,4	11,3	11,8	12	9,8	12,3	15

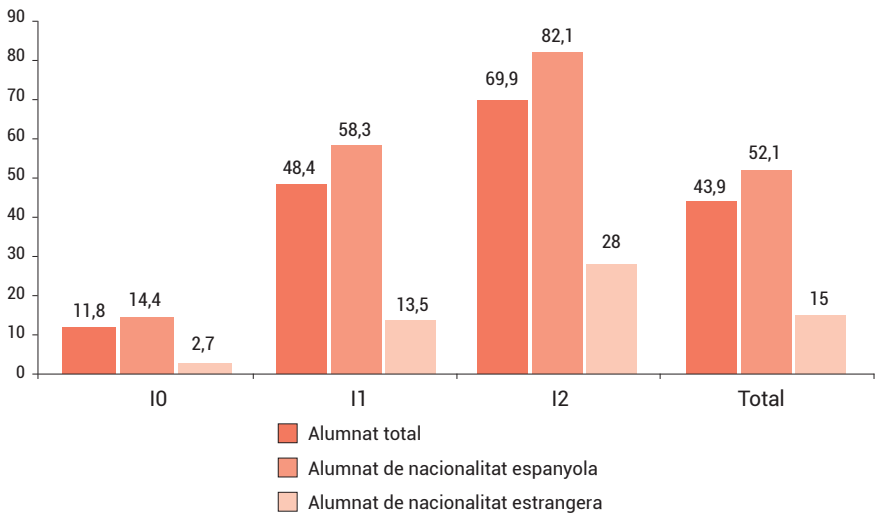
¹L'índex de normalització en l'accés dels infants estrangers a l'educació infantil (de primer i segon cicle) correspon al quocient entre la presència d'alumnat estranger sobre el total i la presència d'infants estrangers al territori de referència (el valor 1 correspon a presència normalitzada).

Les dades dels cursos 2021-2022 i 2022-2023 estan calculades a partir del cens de població. Les dades anteriors corresponen al Padró d'habitants.

Font: elaboració pròpia amb dades del Departament d'Educació i de l'Idescat.

GRÀFIC 108

Taxa d'escolarització a l'educació infantil de primer cicle per nacionalitat i nivell educatiu a Catalunya. Curs 2022-2023

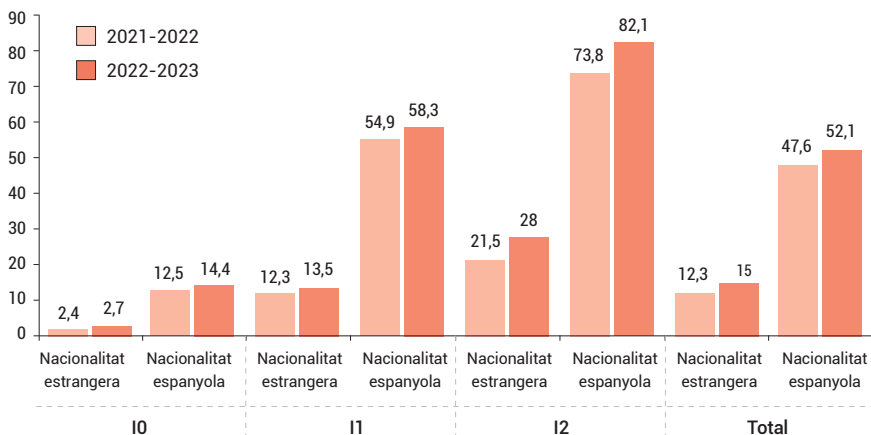

Font: elaboració pròpia amb dades del Departament d'Educació i del cens de població.

La gratuïtat de l'I2 al sector públic no sembla haver comportat una reducció de les desigualtats d'accés a l'educació infantil de primer cicle, particularment a l'I2. La taxa d'escolarització a l'I2 de l'alumnat de nacionalitat espanyola ha augmentat més el curs 2022-2023 respecte al curs anterior (del 73,8% al 82,1%, 8,3 punts percentuals més) que la taxa d'escolarització de l'alumnat de nacionalitat estrangera (que ho ha fet del 21,5% al 28%, 6,5 punts percentuals més) (Gràfic 109).

GRÀFIC 109

Evolució de les taxes d'escolarització a l'educació infantil de primer cicle en funció de la nacionalitat a Catalunya. Cursos 2021-2022 i 2022-2023

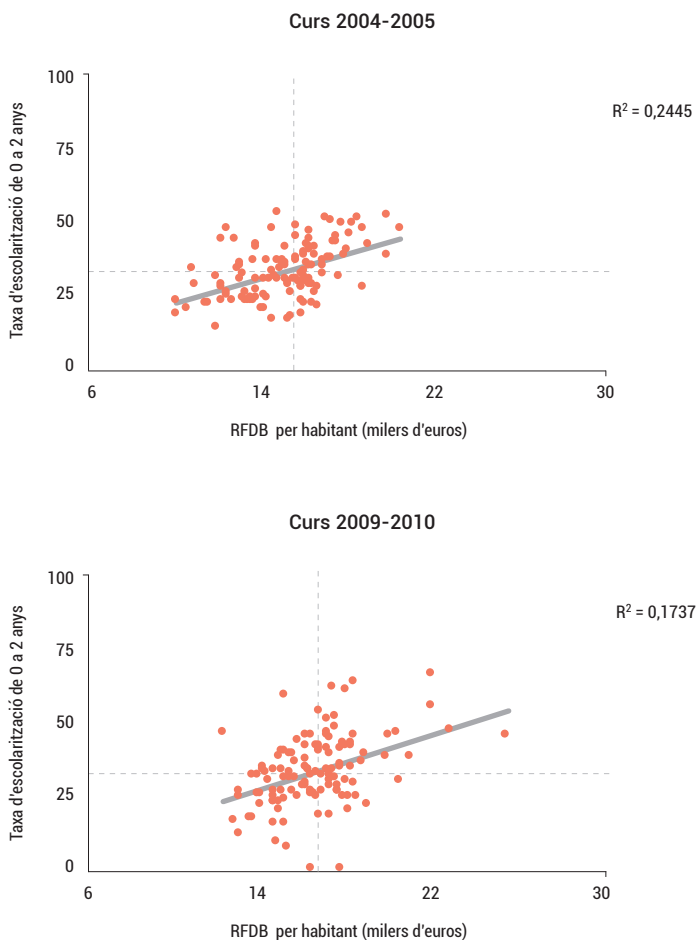

Font: elaboració pròpia amb dades del Departament d'Educació (Estadística d'ensenyament del curs 2021-2022 i del curs 2022-2023) i del cens de població.

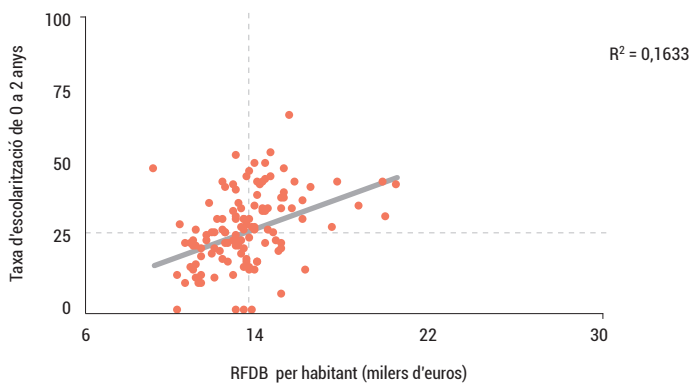
L'impacte de les desigualtats socials en l'accés a l'educació infantil de primer cicle també s'observa quan s'analitza la relació entre el nivell de renda dels municipis i els nivells d'escolarització en aquesta etapa. Els municipis amb una composició social més desfavorida, amb menys renda per càpita, presenten també nivells d'escolarització a aquesta etapa també més baixos. Aquesta relació positiva entre els nivells d'escolarització i la composició social del municipi augmenta en períodes de bonança econòmica (Gràfic 110).

GRÀFIC 110

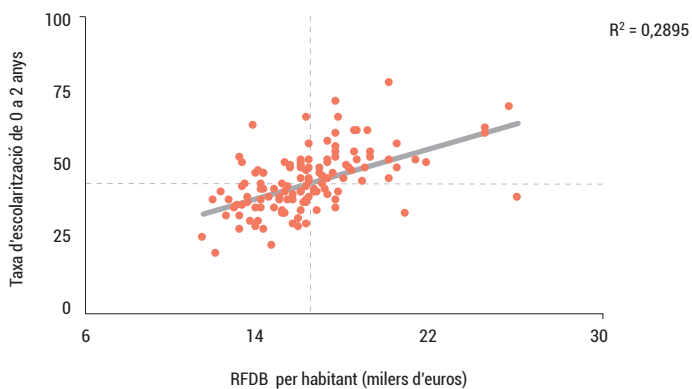
Relació entre l'escolarització a l'educació infantil de primer cicle i la renda per càpita dels municipis amb més de 10.000 habitants a Catalunya. Cursos 2004-2005, 2009-2010, 2013-2014, 2017-2018 i 2022-2023

Curs 2013-2014

Curs 2022-2023

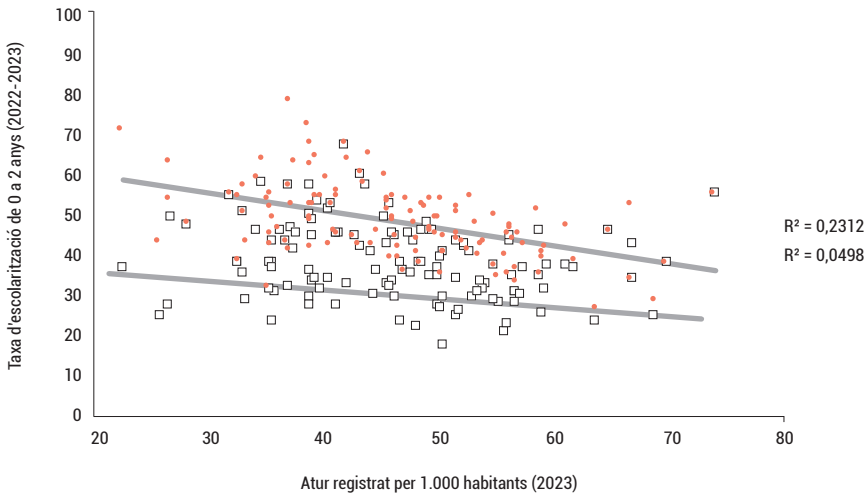

Font: elaboració pròpia amb dades del Departament d'Educació i de l'Idescat.

La relació entre la situació d'ocupació de les famílies i l'escolarització en aquesta etapa, per efecte de les necessitats de conciliació de la vida laboral i familiar, també es fa present quan s'analitza l'associació entre les taxes d'atur registrat i les taxes d'escolarització als diferents municipis. Aquesta anàlisi posa de manifest que, com més baixa és la prevalença de l'atur al municipi, més tendeix a créixer la taxa d'escolarització dels municipis. En els municipis amb un grau d'ocupació més elevada, doncs, hi ha més demanda d'accés a aquests serveis (vegeu el Gràfic 111).

GRÀFIC 111

Relació entre l'escolarització a l'educació infantil de primer cicle i l'atur registrat en els municipis amb més de 10.000 habitants, a Catalunya. Curs 2022-2023

Font: elaboració pròpia amb dades del Departament d'Educació i de l'Idescat.

De fet, aquestes desigualtats socials, exposades a partir de la composició del municipi, remetent a desigualtats territorials. Les diferències en la provisió d'oferta provoquen que, en funció del territori de residència dels infants, aquests tinguin més oportunitats d'escolarització en aquesta etapa. L'anàlisi de les taxes d'escolarització per municipis de més de 10.000 habitants posa de manifest que hi ha municipis amb taxes d'escolarització superiors al 65% (Esplugues de Llobregat, Abrera, Alella, Palau-solità i Plegamans o Sant Joan de Vilatorrada), mentre que altres municipis tenen taxes d'escolarització inferiors al 25% (Salt, Sant Adrià del Besòs i Lloret de Mar) (Taula 52).

TAULA 52

Taxes d'escolarització de 0 a 2 anys dels municipis catalans amb més de 10.000 habitants. Curs 2022-2023

MUNICIPI	TAXA D'ESCOLARITZACIÓ 0-2 ANYS	TAXA D'ESCOLARITZACIÓ PÚBLICA 0-2 ANYS
Esplugues de Llobregat	78,9	41,7
Abrera	71,9	46,1
Alella	70,6	29,9
Palau-solità i Plegamans	66,7	54,6
Sant Joan de Vilatorrada	66,2	66,2
La Seu d'Urgell	63,7	34,8
Premià de Dalt	62,9	49,5
Pallejà	62	55
Gavà	61,4	25,6
Sant Feliu de Llobregat	61,2	40,7
Sant Cugat del Vallès	61	19,2
Sant Sadurní d'Anoia	60,3	39,3
Arenys de Mar	57,8	57,8
Canet de Mar	56,9	44,7
Vilassar de Mar	56,7	41,4
Caldes de Montbui	56	47,4
Parets del Vallès	54,4	54,4

MUNICIPI	TAXA D'ESCOLARITZACIÓ 0-2 ANYS	TAXA D'ESCOLARITZACIÓ PÚBLICA 0-2 ANYS
La Garriga	54,3	28,7
Sant Joan Despí	54,1	54,1
Cardedeu	52,1	40,7
Molins de Rei	51,7	38
Badia del Vallès	51,7	51,7
Sant Andreu de Llavaneres	51,3	51,3
Cerdanyola del Vallès	51,1	27
Ripoll	51,1	23,8
Igualada	51,1	21,9
El Masnou	50,9	19,2
Barberà del Vallès	50,8	39,3
Sant Quirze del Vallès	50,7	31,9
Sant Andreu de la Barca	50,1	40
Palamós	50	31,5
Torroella de Montgrí	50	45
Girona	49,9	25,4
Mollerussa	49,7	41,4
Valls	49,7	33,1
Lliçà d'Amunt	49,3	49,3
Castellar del Vallès	48,6	29,2
Barcelona	48,6	25,9
Olot	48,5	35,4
La Roca del Vallès	48,5	48,5
Les Franqueses del Vallès	48,5	41,1
El Vendrell	48,3	37,1
Cubelles	48,3	36,5
Calella	47,7	27,3
Santa Perpètua de Mogoda	47,5	43,3
Corbera de Llobregat	47,5	31,7
Pineda de Mar	46,9	40,9
El Prat de Llobregat	46,6	37
L'Escala	46,2	46,2
Granollers	46	15,7

MUNICIPI	TAXA D'ESCOLARITZACIÓ 0-2 ANYS	TAXA D'ESCOLARITZACIÓ PÚBLICA 0-2 ANYS
Tàrraga	46	28,9
Vilanova i la Geltrú	45,7	30,6
Argentona	44,6	44,6
Castelldefels	44,4	23,2
Lleida	44,3	27,8
Berga	44,2	19,5
Torelló	44,2	40,3
Olesa de Montserrat	44	26
Montgat	43,9	21,4
Martorell	43	38,2
Castell-Platja d'Aro	42,7	42,7
Sabadell	42,7	22,8
Calafell	42,4	38,1
Balaguer	42,1	30,8
Mataró	41,6	28,2
Vilafranca del Penedès	41,4	28
Cassà de la Selva	41,2	41,2
Llinars del Vallès	41	41
Malgrat de Mar	40,9	29,4
Vilanova del Camí	40,7	40,7
Sant Feliu de Guíxols	40,5	40,5
Castelló d'Empúries	40,2	40,2
Terrassa	40,2	22,4
Banyoles	39,9	14,3
La Llagosta	39,8	39,8
Sant Vicenç dels Horts	39,6	17,4
Sant Celoni	39,6	30
Vallirana	39,5	39,5
Sant Boi de Llobregat	39,4	21,4
Tarragona	38,8	21,4
Esparreguera	38,4	31,8
Sant Pere de Ribes	38,3	38,3
Reus	38,3	23,2

MUNICIPI	TAXA D'ESCOLARITZACIÓ 0-2 ANYS	TAXA D'ESCOLARITZACIÓ PÚBLICA 0-2 ANYS
Calonge i Sant Antoni	37,7	37,7
Sant Just Desvern	37,4	16,1
Mont-roig del Camp	37,4	37,4
Salou	37,4	20,6
Blanes	37,3	25,4
Castellbisbal	36,9	26,8
Cambrils	36,8	22,3
Montcada i Reixac	36,7	30,2
Roses	36,7	30,1
Santa Coloma de Farners	36,6	36,6
Mollet del Vallès	36,6	23,9
Manresa	36,3	31,1
Vila-seca	36	19,3
Cornellà de Llobregat	35,7	31,4
Palafrugell	35,3	24,7
Deltebre	35,1	35,1
Amposta	34,5	34,5
Premià de Mar	34,3	12,8
Tordera	34,2	16,9
Tortosa	34	7,6
Torredembarra	33,7	26,4
Badalona	33,3	11
Piera	33	24,3
Viladecans	32,7	24,3
L'Hospitalet de Llobregat	32,6	14,6
Manlleu	31,9	30,4
Sitges	31,8	31,8
Santa Margarida de Montbui	31,5	31,5
Sant Carles de la Ràpita	31,4	31,4
Rubí	30,3	20,6
Santa Coloma de Gramenet	29,5	22,8
La Bisbal d'Empordà	29,2	29,2
Vic	28,5	18,3

MUNICIPI	TAXA D'ESCOLARITZACIÓ 0-2 ANYS	TAXA D'ESCOLARITZACIÓ PÚBLICA 0-2 ANYS
Ripollet	28,2	13,5
Cunit	27,8	27,8
Montornès del Vallès	27,2	19,8
Canovelles	26,7	26,7
Figueres	26,2	20,2
Lloret de Mar	23,9	23,9
Sant Adrià de Besòs	20,4	16,1
Salt	17,8	14,7

Font: elaboració pròpia amb dades del Departament d'Educació i de l'Idescat.

La provisió d'oferta pública

Un dels instruments disponibles per combatre les desigualtats d'accés són, precisament, la provisió d'oferta pública, que a priori compta amb costos d'accés més reduïts. Quan hom compara els nivells d'escolarització a escala local en funció del nivell de renda familiar dels municipis, s'adona que existeix una associació positiva, estadísticament significativa, entre la taxa d'escolarització total i el nivell de renda del municipi (a més renda, més escolarització en aquesta etapa), però també que aquesta relació desapareix quan es compara amb la taxa d'escolarització pública. És a dir, no hi ha diferències significatives entre municipis en la provisió d'oferta pública que s'expliquin pel nivell de renda de les famílies. En aquest sentit, també és cert que, com que no hi ha relació entre la provisió d'oferta pública i la composició social del municipi, aquesta tampoc té un caràcter prou compensador de les desigualtats d'accés per evitar que els municipis amb una composició social més desfavorida tendixin a tenir nivells d'escolarització total dels infants de 0 a 2 anys més baixos (Gràfic 112).

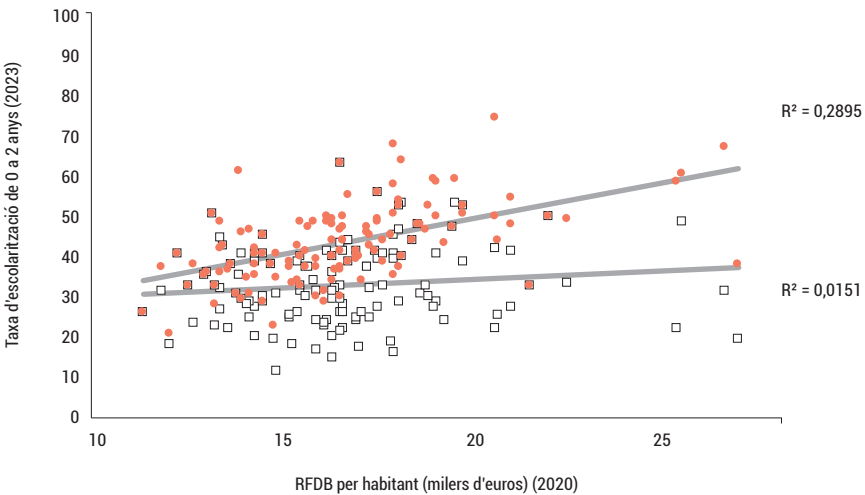
L'increment significatiu de places en el sector públic al llarg del període 2004-2011, de prop de 32.000, i la destrucció d'oferta privada en el període 2008-2014, prop de 10.000, van provocar que el percentatge de places

públiques passés del 39,4% del curs 2003-2004 al 63,3% del curs 2014-2015. Durant el període 2008-2014 es va destruir el 25,8% de l'oferta privada. Després d'anys d'estabilitat, la crisi de la pandèmia va tornar a destruir prop de 8.500 places més, el 27,9% de l'oferta privada existent aleshores. El percentatge d'oferta pública per al curs 2022-2023 és del 72,3%. Les dues crisis anteriorment exposades han destruït prop del 50% de l'oferta privada (Gràfic 113).

Amb tot, la prevalença més gran del sector públic i la gratuïtat de l'I2 fan que, a priori, l'escenari actual sigui més propici per corregir les desigualtats socials i territorials existents en l'accés a l'educació infantil de primer cicle que no pas fa dues dècades.

GRÀFIC 112

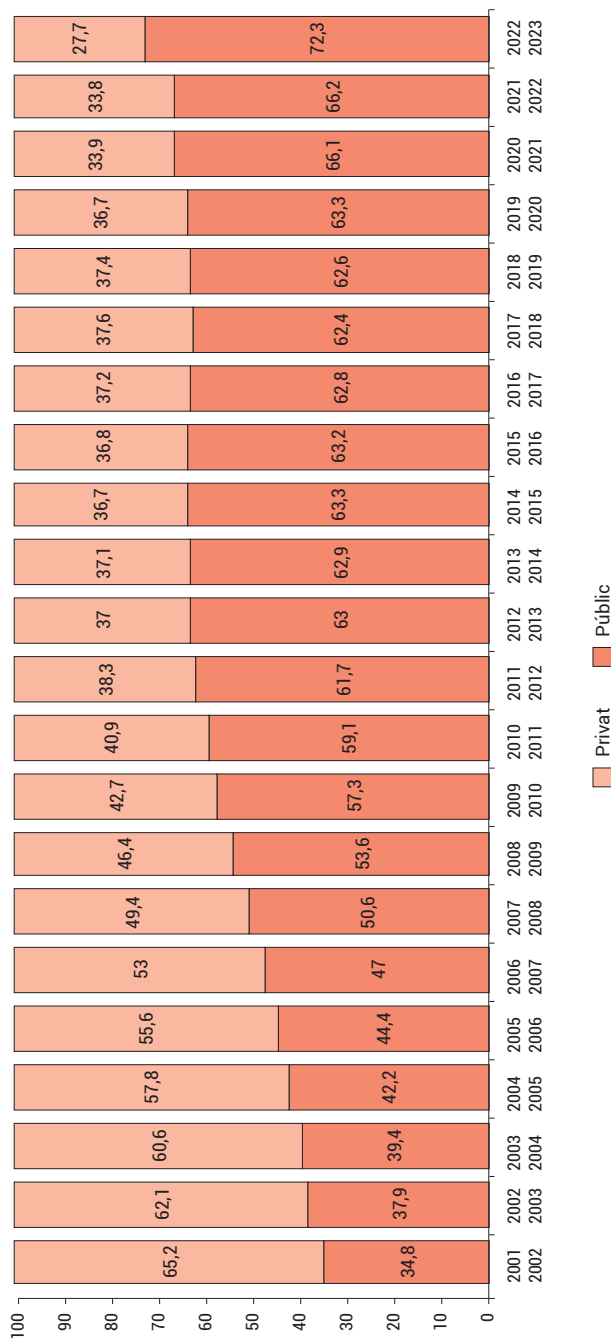
Relació entre l'escolarització a l'educació infantil de primer cicle i la renda per càpita dels municipis de més de 10.000 habitants a Catalunya. 2022-2023

Font: elaboració pròpia amb dades del Departament d'Educació i de l'Idescat.

GRÀFIC 113

Evolució de l'alumnat escolaritzat a l'educació infantil de primer cicle per sector de titularitat a Catalunya. Del curs 2001-2002 al curs 2022-2023.

Font: elaboració pròpia amb dades del Departament d'Educació.

L'impacte de l'escolarització primerenca en els resultats educatius

L'escolarització primerenca té efectes positius en els resultats acadèmics i en les trajectòries formatives de l'alumnat, especialment de l'alumnat socialment desfavorit. Les desigualtats socials i territorials d'accés, doncs, suposen un fre per a la millora d'aquests resultats.

En aquest sentit, l'anàlisi dels resultats de les proves PISA evidencien, any rere any, que existeixen diferències estadísticament significatives en funció dels anys d'escolarització preprimària. En les proves de 2022, es constata que l'escolarització a l'educació infantil genera diferències estadísticament significatives en els resultats, també a paritat de l'estatus socioeconòmic de l'alumnat, un cop es controla l'efecte de l'origen migrant i de l'ISEC. Val a dir que aquest efecte s'aprecia en totes o quasi totes les competències avaluades en les diferents edicions de les proves PISA (Taula 53).

Els infants socialment desfavorits, doncs, que tendeixen a obtenir pitjors resultats al llarg de l'escolaritat i a abandonar abans el sistema educatiu, són també els que menys es beneficien dels efectes positius de l'escolarització primerenca.

TAULA 53

Evolució de la diferència de puntuacions en comprensió lectora, competència matemàtica i competència científica entre estudiants en funció de l'escolarització a preprimària (>1 any) a Catalunya. 2015, 2018 i 2022

	DIFERÈNCIA DE PUNTUACIONS ENTRE ESTUDIANTS EN FUNCIÓ DE L'ESCOLARITZACIÓ A PREPRIMÀRIA (>1 ANY)		
	Sense controls	Controlant per l'estatus d'estudiant immigrant	Controlant per l'estatus d'estudiant immigrant i per l'ISEC
Comprensió lectora	1	2	3
PISA 2015	48,6*** (14,8)	26,4 [^] (14,5)	15,4 (14,5)
PISA 2018	–	–	–
PISA 2022	74,9*** (23,3)	64,7*** (23,3)	57*** (22,1)
Competència matemàtica	1	2	3
PISA 2015	57,2*** (14,5)	29,7** (14,3)	18,7 (14,3)
PISA 2018	72,6*** (15,4)	51*** (15)	27,4 [^] (15,2)
PISA 2022	61,9*** (17,2)	56,4*** (17,5)	48*** (16,3)
Competència científica	1	2	3
PISA 2015	62,6*** (12,5)	34,5*** (12,4)	23,2 [^] (12,6)
PISA 2018	58,5*** (16,1)	35,4* (16,1)	12,7 (16,1)
PISA 2022	55*** (19)	43,2*** (19,2)	35,7*** (18,2)

*** p < .001; ** p < .01; * p < .05; [^] p < .10.

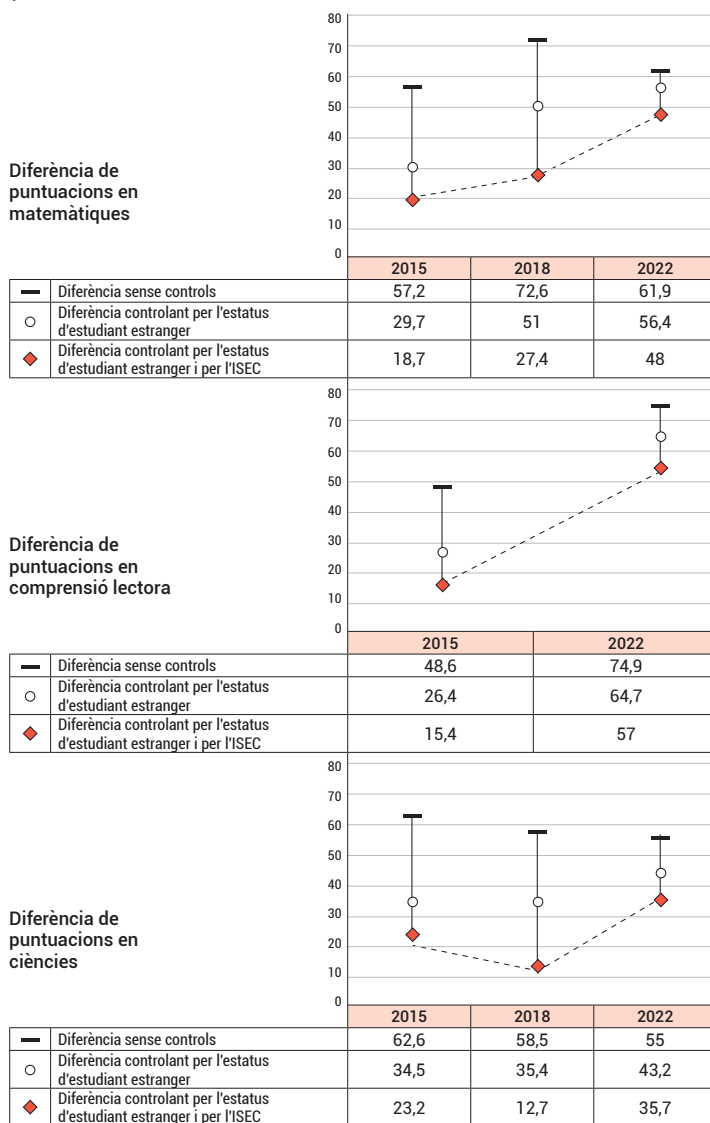
Nota: en competència matemàtica, comprensió lectora i competència científica: models de regressió lineal. Diferència: estudiants que van assistir a educació infantil respecte els que no van assistir a educació infantil o ho van fer menys d'un any. Variable dependent: puntuacions en competència matemàtica i competència científica. S'han considerat tots els valors plausibles i la replicació de pesos (80). ISEC: Estatus socioeconòmic i cultural. S'han considerat les tres darreres edicions de l'estudi PISA per la discontinuïtat en la formulació de la pregunta sobre educació preprimària respecte a la resta.

Font: elaboració pròpia amb dades OCDE-PISA 2015, 2018 i 2022.

Adicionalment, cal afegir que, en l'edició de PISA 2022, han augmentat les diferències entre els que van assistir a preprimària i els que no, un cop s'ha neutralitzat l'efecte d'origen migrant i l'estatus socioeconòmic (Gràfic 114). Aquest fet fa pensar que l'associació entre escolarització preprimària i resultats té menys dependència respecte de les variables d'origen social.

GRÀFIC 114

Evolució de la diferència de puntuacions en comprensió lectora, competència matemàtica i competència científica entre estudiants en funció de l'escolarització a preprimària (>1 any) a Catalunya. 2015, 2018 i 2022

Font: elaboració pròpia amb dades OCDE-PISA 2015, 2018 i 2022.

L'escolarització postobligatòria

La participació de la població jove al sistema educatiu

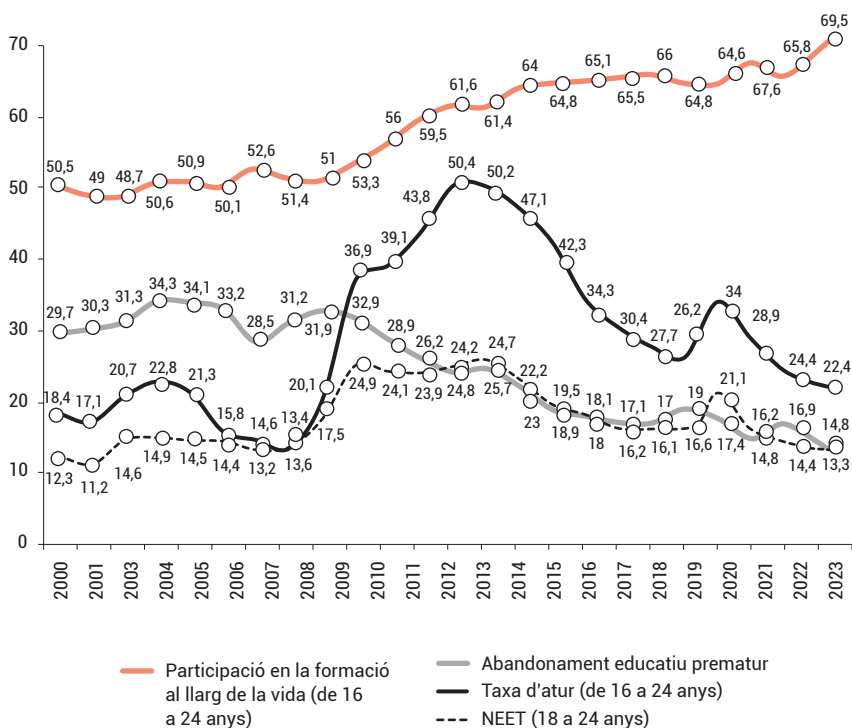
L'escolarització de la població jove als ensenyaments postobligatoris està tradicionalment molt relacionada amb el cicle econòmic. En general, la participació en els ensenyaments postobligatoris, a diferència del que succeeix amb els ensenyaments preobligatoris, creix en períodes de crisi econòmica i no tendeix a fer-ho en els períodes de bonança. Les facilitats d'inserció laboral afavoreix que els joves abandonin prematurament el sistema educatiu, especialment els que tenen una vinculació més feble amb els estudis. En canvi, quan hi ha més dificultats per trobar feina, el sistema educatiu es converteix en un refugi per millorar la pròpia ocupabilitat per les oportunitats de qualificació que ofereix.

En el cas de Catalunya, però, aquest comportament, que es va fer present durant els anys de crisi econòmica, i que hauria generat més dificultats de permanència al sistema educatiu a partir de l'any 2013, quan la situació del mercat de treball va començar a millorar, s'ha aconseguit neutralitzar. Per bé que la taxa d'atur de la població de 16 a 24 anys s'ha reduït a la meitat, en el període 2013-2023, del 50,2% al 22,4%, la participació de la població jove en la formació ha tendit a augmentar, del 61,4% al 69,5%. Tal com ja s'ha dit prèviament, en aquest mateix període, la taxa d'abandonament escolar prematur ha passat del 24,7% al 14,8%, i també ho ha fet en proporcions semblants, del 25,7% al 13,3%, la població jove que no estudia ni treballa (NEET) (Gràfic 115).

La crisi derivada de la pandèmia de la COVID-19, que va provocar un increment de les taxes d'atur durant els anys 2020 i 2021, va comportar un augment de la proporció de joves que ni estudiava ni treballava mentre va durar, especialment provocat pels que van quedar fora del mercat de treball, però no va alterar de manera significativa la tendència creixent de participació en la formació.

GRÀFIC 115

Evolució de la participació en la formació de la població de 16 a 24 anys a Catalunya. 2000-2023

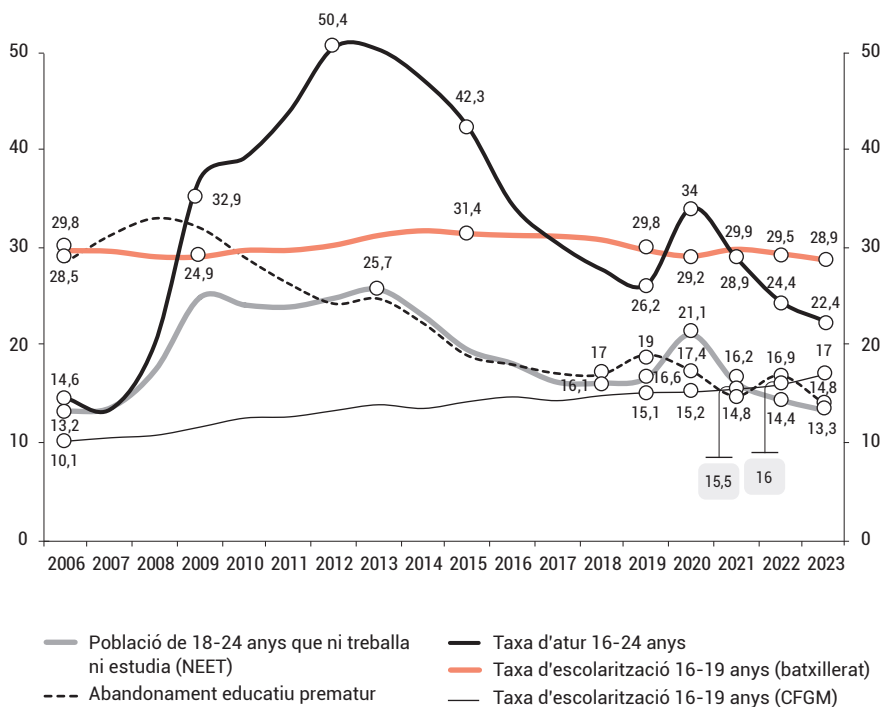

Font: elaboració pròpia amb dades de l'Idescat i de l'Eurostat.

Aquest bon comportament de la participació de la població jove en el sistema educatiu d'ençà de l'any 2008 s'explica sobretot per la provisió creixent de formació professional i per la predisposició més elevada a continuar els estudis a través d'aquests ensenyaments. Mentre la taxa d'escolarització dels 16 als 19 anys al batxillerat s'ha mantingut estabilitzat al voltant del 29% de l'alumnat en el període 2006-2023, la taxa d'escolarització de la població de 16 a 19 anys als CFGM s'ha incrementat en set punts percentuals durant aquest mateix període, del 10,1% el 2006 al 17% el 2023 (Gràfic 116).

GRÀFIC 116

Evolució dels indicadors de participació a la formació de la població jove a Catalunya. 2006-2023

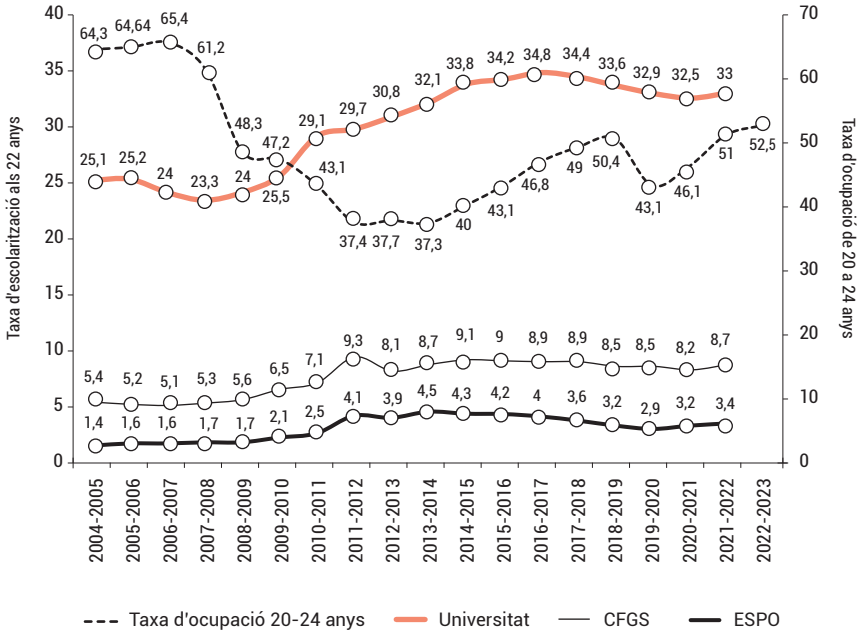

Font: elaboració pròpia amb dades del Departament d'Educació i de l'Idescat.

Si prenem com a referència la taxa d'escolarització de la població de 22 anys, no només als ensenyaments secundaris postobligatoris, sinó també als CFGS i als estudis universitaris, s'observa com l'escolarització a l'educació superior també ha augmentat, del 29,1% el curs 2006-2007 al 41,7% el curs 2021-2022, tot i que amb una tendència a l'estancament els darrers anys (Gràfic 117).

GRÀFIC 117

Evolució de la taxa d'escolarització als 22 anys als diferents ensenyaments postobligatoris a Catalunya. Del curs 2004-2005 al curs 2022-2023

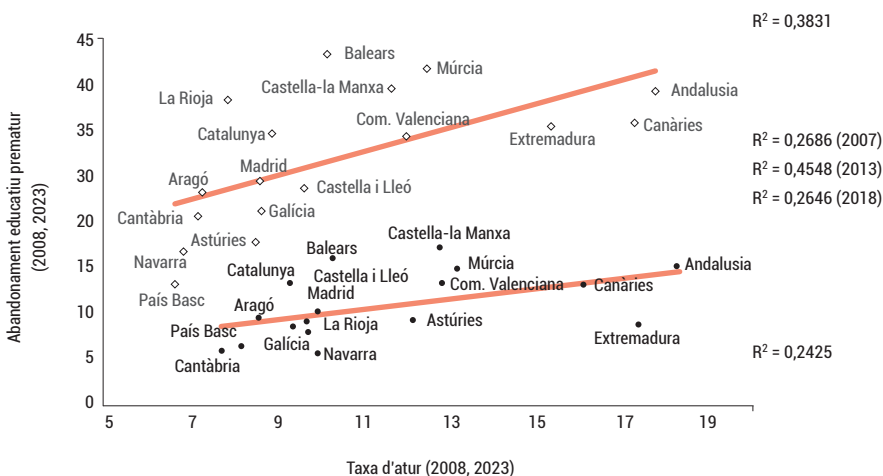

Font: elaboració pròpia amb dades del Ministeri d'Educació i del Departament d'Educació.

La relació entre el cicle econòmic i l'accés als ensenyaments postobligatoris també s'observa quan s'analitza, a escala territorial, la relació entre la prevalença de les taxes d'abandonament educatiu prematur i la de les taxes d'atur. L'abandonament educatiu prematur és més elevat en aquelles comunitats que tenen taxes d'atur més elevades. Catalunya presenta, però, unes taxes d'abandonament per sobre del que hom podria esperar pel comportament del seu mercat de treball. En períodes de crisi, a més, aquesta relació s'intensifica, en el sentit que les diferències en els nivells d'abandonament entre comunitats estan més relacionades amb les diferències en les taxes d'atur, però en períodes de bonança, quan les diferències en les taxes d'atur entre comunitats decreixen, es debilita aquesta associació (Gràfic 118).

GRÀFIC 118

Relació entre l'abandonament educatiu prematur i la taxa d'atur per comunitats autònomes. 2008 i 2023

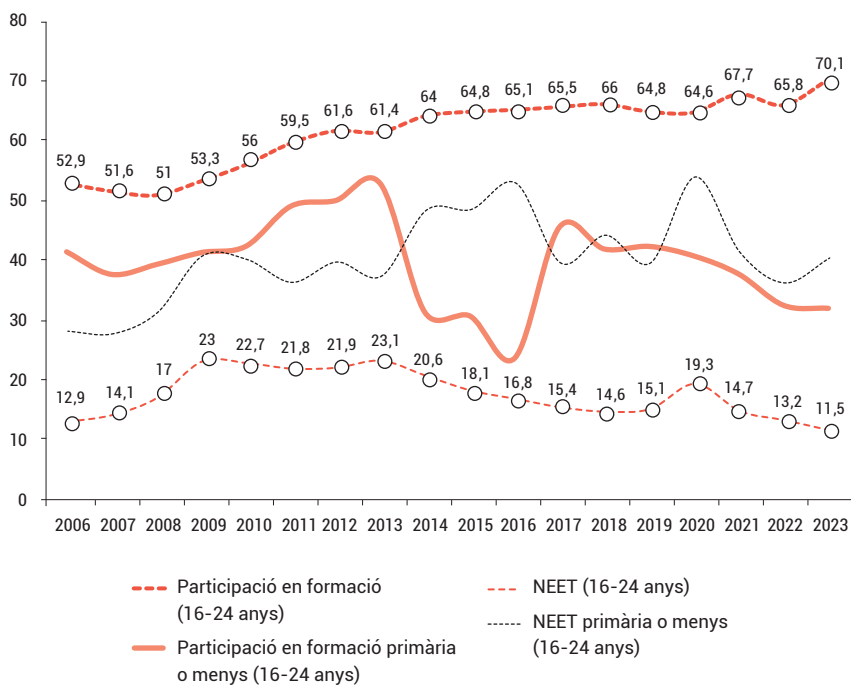
Font: elaboració pròpia amb dades de l'INE i de l'Eurostat.

Pel que fa a la participació en la formació, els joves que no s'han graduat a l'ESO presenten una tendència més gran a no participar en la formació, a estar a l'atur o a estar fora del mercat de treball i dels estudis (Gràfic 119 i Taula 54). Per un costat, els joves de 16 a 24 anys sense graduació a l'ESO tenen taxes de participació en la formació (31,9% el 2023) inferiors a la mitjana (70,1%) i per l'altre, tenen taxes d'exclusió del mercat de treball i del sistema educatiu més elevades: entre aquests joves sense graduació, hi ha una prevalença més gran de l'atur (28,2% el 2023, per un 21,7% entre els joves d'aquesta edat en general), i també hi ha més joves que ni estudien ni treballen (40,4%, per un 11,5% per al total). És a dir, no tenir formació a aquesta edat multiplica per quatre les probabilitats de patir una situació d'exclusió del mercat de treball i del sistema educatiu. Fins i tot entre els joves aturats, la tendència a participar en la formació és més baixa com menys formació tenen: mentre el 43,2% de la població jove de 16 a 24 anys participa en la formació, només ho fa l'11,5% dels joves aturats sense graduació a l'ESO.

En el darrer quinquenni, a més, mentre la població jove tendeix a participar cada cop més en la formació, amb una proporció que ha passat del 64,8% al 70,1% en el període 2019-2023, en el cas de la població jove sense graduació a l'ESO aquesta tendència és negativa, i ha passat del 42,2% al 31,9%.

GRÀFIC 119

Evulsió de la participació a la formació de la població de 16 a 24 anys en funció del nivell d'estudis a Catalunya. 2006-2023

Font: elaboració pròpia amb dades de l'Idescat.

TAULA 54
Evolució de la participació a la formació de la població de 16 a 24 anys en funció del nivell d'estudis a Catalunya.
2006-2023 (%)

	PRIMÀRIA O MENYS	SECUNDÀ- RIA 1a etapa	SECUNDÀ- RIA 2a etapa	SUPERIOR	FORMACIÓ (de 16 a 24 anys)	TAXA D'ATUR (de 16 a 24 anys)	TAXA D'ATUR PRIMÀRIA O MENYS (de 16 a 24 anys)	NEET (de 16 a 24 anys)	NEET PRIMÀRIA O MENYS (de 16 a 24 anys)	FORMACIÓ POBLACIÓ ATURADA (de 16 a 24 anys)	POBLACIÓ ATURADA PRIMÀRIA O MENYS (de 16 a 24 anys)
2006	41,3	49	64,6	43,7	52,9	14,6	19,9	12,9	28,3	38	25,7
2007	37,6	48,4	67,1	37,1	51,6	13,4	20,2	14,1	27,9	26,9	12,1
2008	39,2	48,3	64,6	35,4	51	20,1	32,7	17	31,4	26,9	14,7
2009	41,2	50,2	66,3	39,2	53,3	36,9	60,4	23	40,7	26,1	17,9
2010	42,2	53,3	72,2	36	56	39,1	58,4	22,7	40,1	28,5	20,8
2011	48,9	56,4	73,3	40,4	59,5	43,8	63	21,8	36,4	31,4	26,4
2012	49,8	60,9	73	42,7	61,6	50,4	71,3	21,9	39,7	39	22,2
2013	52,7	58,3	75,1	42,5	61,4	50,2	72,3	23,1	37,4	43,8	13,9
2014	31,2	63,9	76,6	44,3	64	47,1	60,1	20,6	48,3	37,3	12,5
2015	30,6	66,1	73,8	46,3	64,8	42,3	59	18,1	48,4	38,4	20,3
2016	23,6	66,6	73,8	47,1	65,1	34,2	45,2	16,8	52,7	34,8	2,1
2017	45,5	66,8	75,8	39,6	65,5	30,4	57,6	15,4	39,5	37,7	32,7
2018	41,8	68,2	74,8	43,8	66	27,7	52,2	14,6	44,1	41,5	22,9
2019	42,2	64,8	73,8	44	64,8	26,2	51,1	15,1	39,6	29,5	11,1
2020	40,6	64,8	72,8	47,2	64,6	34	83	19,3	53,8	35,1	20,5
2021	37,6	70,2	76,1	46,7	67,7	28,9	28,8	14,7	41,3	43,6	14,3
2022	32,4	66	75,9	43,8	65,8	24,1	30,3	13,2	36,3	38,9	11,1
2023	31,9	72	78,1	50	70,1	21,7	28,6	11,5	40,4	43,2	11,5

Font: elaboració pròpia amb dades de l'Idescat.

La provisió de la formació professional

La millora de la participació en la formació s'explica en bona part, tal com s'ha dit anteriorment, per l'augment sostingut en el temps que ha experimentat la provisió d'oferta de formació professional al llarg de les dues darreres dècades, amb dos períodes especialment prolífics en la creació de places: entre els cursos 2006-2007 i 2012-2013, durant la crisi econòmica de 2008, amb la creació de 20.095 places de CFGM i 16.317 de CFGS, i en el darrer trienni, entre els cursos 2020-2021 i 2022-2023, amb la creació de 8.569 places de CFGM i 2.416 de CFGS. D'ençà del curs 2006-2007, s'ha pràcticament doblat l'oferta de formació professional, amb la creació de 34.831 places de CFGM i 32.181 de CFGS (Taula 55).

Aquest increment de l'escolarització a la formació professional ha permès corregir progressivament un dels dèficits estructurals que tenia el sistema educatiu a Catalunya des d'una perspectiva comparada: els baixos nivells d'escolarització als ensenyaments secundaris postobligatoris amb caràcter general, i també els baixos nivells d'escolarització a la formació professional. En l'actualitat, però, l'estructura del sistema educatiu català en els ensenyaments postobligatoris s'assimila més a la del conjunt de la Unió Europea: per cada alumne de batxillerat, hi ha 1,23 alumnes de formació professional, mentre que la mitjana europea se situa en l'1,24; per cada 100 joves de 15 a 19 anys, n'hi ha 55,2 que estudien formació professional, lleugerament per sobre de la mitjana dels països de la Unió Europea, on aquesta taxa bruta se situa en el 50; i per cada 100 alumnes als ensenyaments obligatoris, n'hi havia 29 que estan a la formació professional, també lleugerament per sobre de la mitjana de la Unió Europea, on aquesta ràtio és del 27,5. En tots aquests indicadors, Catalunya ha presentat una tendència creixent, mentre que en el cas de la Unió Europea, aquesta evolució ha estat més estable.

TAULA 55

Evolució del pes dels ensenyaments postobligatoris i de les taxes brutes d'escolarització per àmbit territorial. Catalunya, Espanya i UE-28, 2000-2023

	2000-2001	2001-2002	2002-2003	2003-2004	2004-2005	2005-2006	2006-2007	2007-2008	2008-2009	2009-2010	2010-2011	2011-2012	2012-2013	2013-2014	2014-2015	2015-2016	2016-2017	2017-2018	2018-2019	2019-2020	2020-2021	2021-2022	2022-2023
Places ESPO																							
Catalunya (CFGM)																							
	28.141	30.370	32.302	32.619	34.131	34.597	36.209	38.007	41.079	45.597	48.344	53.090	56.304	55.552	58.191	59.492	57.657	59.395	60.171	61.709	62.471	66.176	71.040
Catalunya (CFGS)																							
	31.178	31.962	33.212	34.738	34.473	33.783	34.783	37.475	39.641	43.563	46.167	49.180	51.100	52.794	55.013	54.858	58.595	60.906	61.261	63.613	64.548	65.855	66.964
Catalunya (batxillerat)																							
	104.759	98.708	94.584	91.707	89.751	87.123	86.165	86.946	86.420	87.579	87.155	88.377	90.489	91.321	90.572	92.008	94.320	95.404	95.730	96.246	101.616	103.142	103.364
2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023
ISCED 3-4 gen/ISCED1-2 (*100)																							
Catalunya																							
17,3	17,2	16,2	15,2	14,5	13,8	13	12,5	11,9	11,6	11,8	11,4	11,2	32	21,3	20,9	21,2	21,2	21,5	21,8	22,4	23,7	-	-
Espanya																							
17,4	17	16	15,2	14,3	14	13,8	13,5	13,2	13,2	13,5	13,7	13,8	23,8	23,8	23,6	23,9	23,4	23,3	23,5	23,9	24,8	-	-
UE-27																							
-	-	-	-	19,3	19,8	21	21,3	21,9	22,1	22,3	22,2	21,9	23,6	21,8	21,9	21,7	-	21,5	21,4	21,8	22,2	-	-

	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022
ISCED 3-4 voc+ISCED 5 voc /ISCED 1-2 (*100)																							
Catalunya																							
9,9	12,6	13,4	14,1	14,1	15,3	14,3	15,3	15,3	15,2	16,1	17,6	18,1	19,3	20,8	21,1	22,9	22,3	22,4	22,4	22,8	23,8	29	-
Espanya																							
9,7	12,1	13,6	14,7	14,6	15,8	15,4	15,4	15,4	15,4	15,2	16,6	17,6	18,1	19,6	20,5	21,5	21,2	21,7	22,3	23,1	23,9	27,9	-
UE-27																							
-	-	-	-	-	36,2	37,2	29,5	29,7	29,6	29,6	29,7	30,1	30,1	30	26,9	26,9	26,1	-	22,7	22,8	26,5	27,5	-
Ràtio ISCED 3-4 voc + ISCED 5 voc / ISCED 3-4 gen																							
Catalunya																							
0,57	0,73	0,83	0,92	0,97	1,1	1,1	1,23	1,23	1,28	1,39	1,48	1,59	1,72	0,97	0,99	1,10	1,05	1,06	1,04	1,05	1,07	1,23	-
Espanya																							
0,56	0,71	0,85	0,96	1,02	1,13	1,12	1,14	1,14	1,17	1,15	1,23	1,28	1,31	0,82	0,86	0,91	0,89	0,93	0,96	0,98	1	1,12	-
UE-27																							
-	-	-	-	-	1,88	1,88	1,41	1,39	1,35	1,34	1,33	1,35	1,37	1,27	1,23	1,23	1,20	-	1,06	1,07	1,22	1,24	-

2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022
Taxa bruta d'escolarització ISCED 3-4 gen (15-19 anys)																						
Catalunya																						
28	28,9	28,6	27,9	27,3	26,9	26,2	25,8	25,6	25,3	25,7	25,7	26,1	46,6	46,8	46,5	46,5	45,9	45,5	44,6	43,9	44,9	-
Espanya																						
29,9	29,9	29	28,3	27,8	27,7	27,7	27,4	26,8	27,3	28,7	30,2	31,1	50,1	50,9	50,8	50,9	49,3	48,5	47,5	46,8	47,3	-
UE-27																						
-	-	-	-	33,2	34	35,6	35,9	37,1	37,8	38,7	39,1	39,2	42,2	39,3	39,7	39,3	-	39,6	39,4	38,8	40,4	-
Taxa bruta d'escolarització ISCED 3-4 voc + ISCED 5 voc (15-19 anys)																						
Catalunya																						
16	21,2	23,7	25,8	26,4	29,7	28,9	31,6	32,8	35,1	38,2	40,9	44,8	45,1	46,5	51,1	49	48,5	47,4	46,8	46,8	55,2	-
Espanya																						
16,7	21,3	24,7	27,3	28,4	31,2	30,9	31,2	31,3	31,5	35,4	38,6	40,6	41,3	43,8	46,2	45,2	45,7	46,5	46,7	46,8	53,1	-
UE-27																						
-	-	-	-	62,5	63,9	50	50	50,1	50,6	51,4	53	53,8	53,6	48,4	48,7	47,3	-	41,8	42,1	47,2	50	-

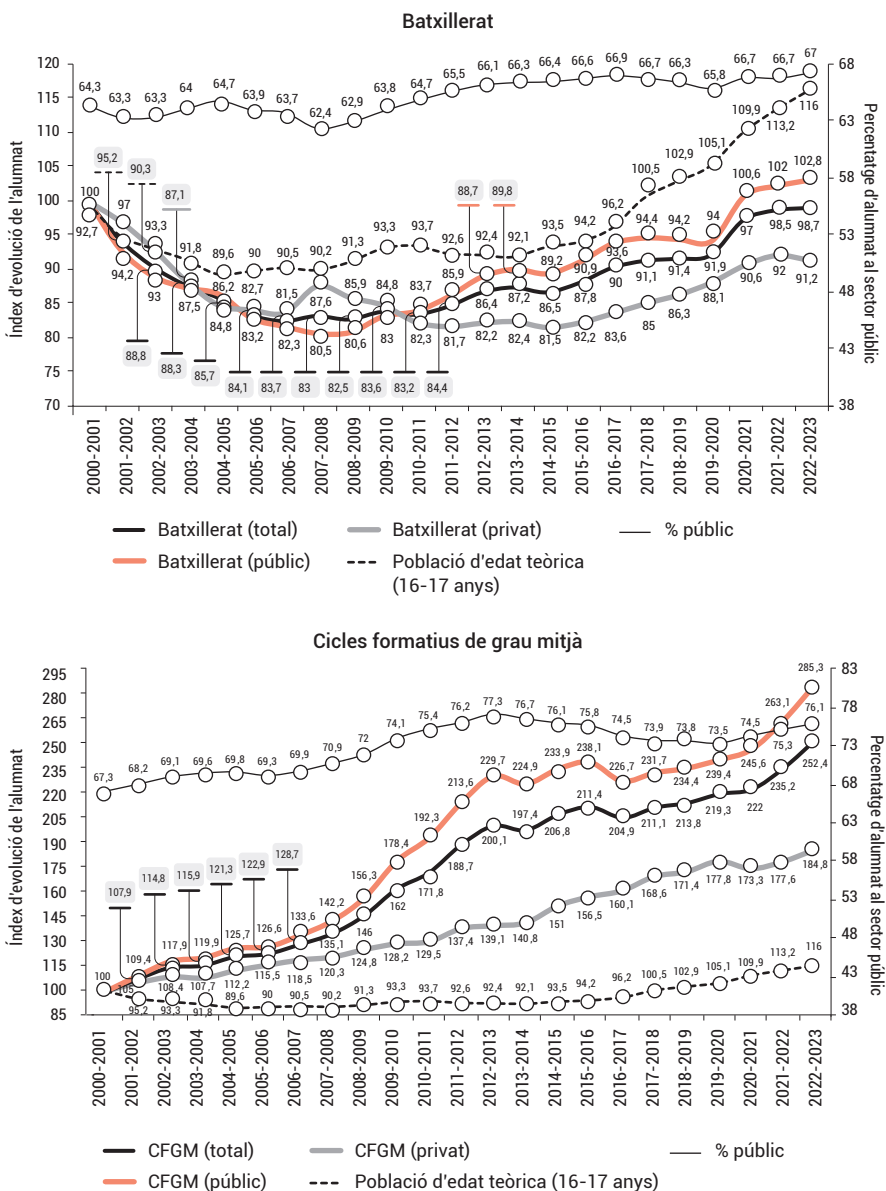
Nota: L'any 2013 es produeix un canvi de sèrie a causa dels canvis introduïts en la classificació internacional normalitzada d'educació (CINE) i en la classificació nacional d'educació (CNED). En el cas d'Espanya, aquest canvi s'ha traduït en un augment significatiu de l'alumnat escolaritzat als ensenyaments secundaris de segona etapa (ISCED 3) relacionats amb programes generals.

Les dades anteriors a 2014 corresponen a la UE-28.

Font: elaboració pròpia amb dades de l'Eurostat.

GRÀFIC 120

Índex d'evolució de l'alumnat al batxillerat i als cicles formatius de grau mitjà a Catalunya. Curs 2000-2001 al curs 2022-2023

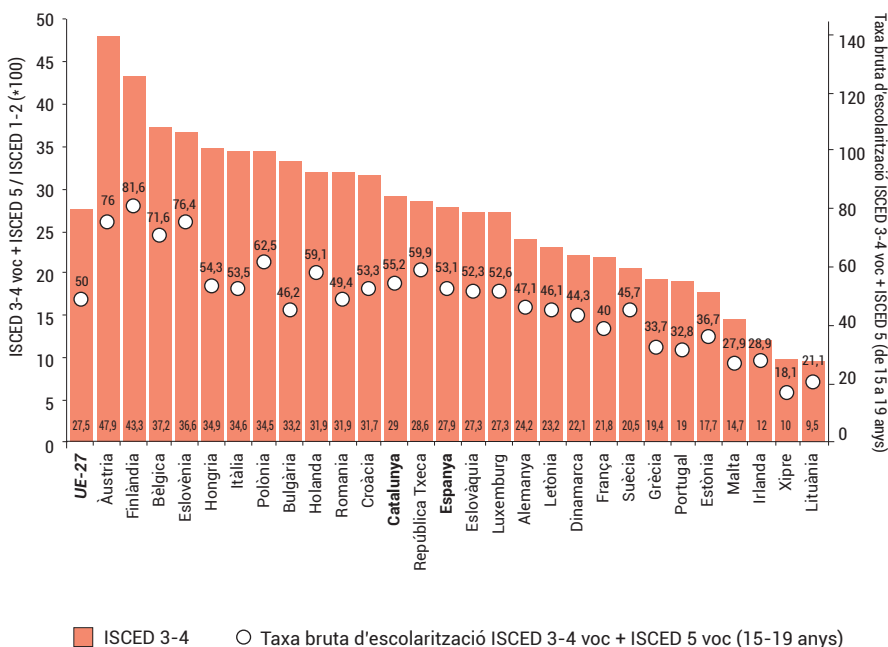

Font: elaboració pròpia amb dades del Departament d'Educació i del Ministeri d'Educació.

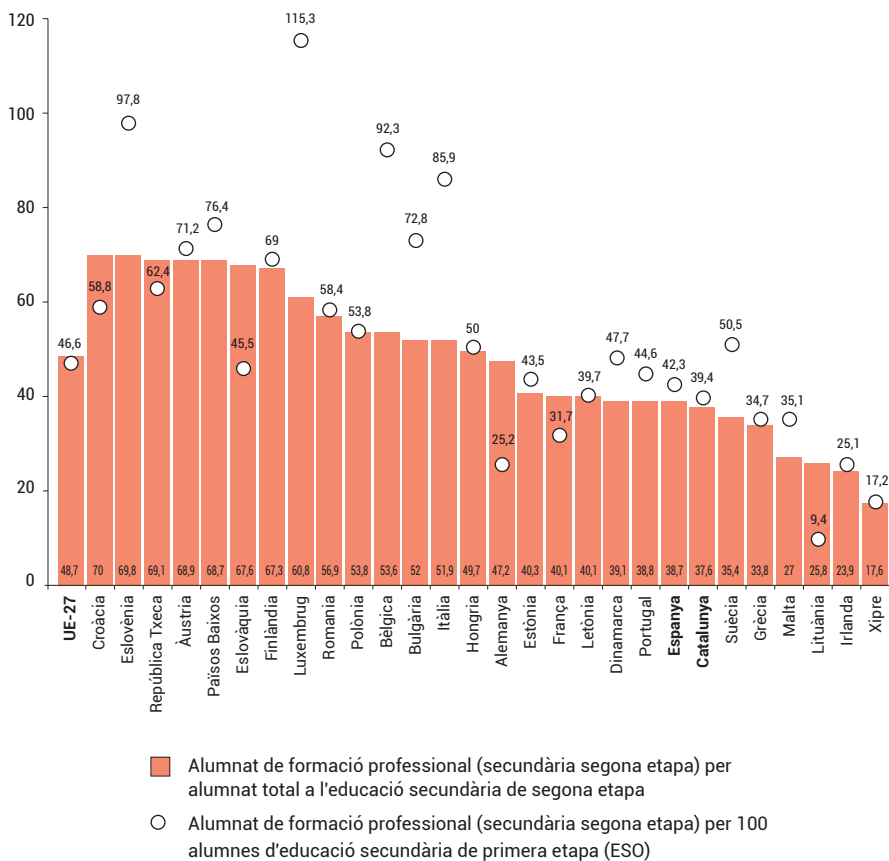
Per països europeus, Catalunya ja se situa en una posició intermèdia pel que fa al pes de l'oferta de formació professional, malgrat que anys enre-re aquesta posició era sensiblement més negativa. A tall il·lustratiu, en l'Anuari 2013, Catalunya només presentava una posició més positiva que Espanya, Xipre, Portugal i Malta, mentre que en aquest Anuari 2024 aquesta posició ja és més bona que en més de la meitat de països de la Unió Europea (Gràfic 121). Si només es té en compte l'oferta de formació professional de segona etapa (CFGM), la proporció d'alumnat matriculat encara se situa sensiblement per sota de la mitjana europea (Gràfic 122).

GRÀFIC 121

Pes de la formació professional en relació amb els ensenyaments obligatoris per països europeus. 2021

Font: elaboració pròpia amb dades de l'Eurostat.

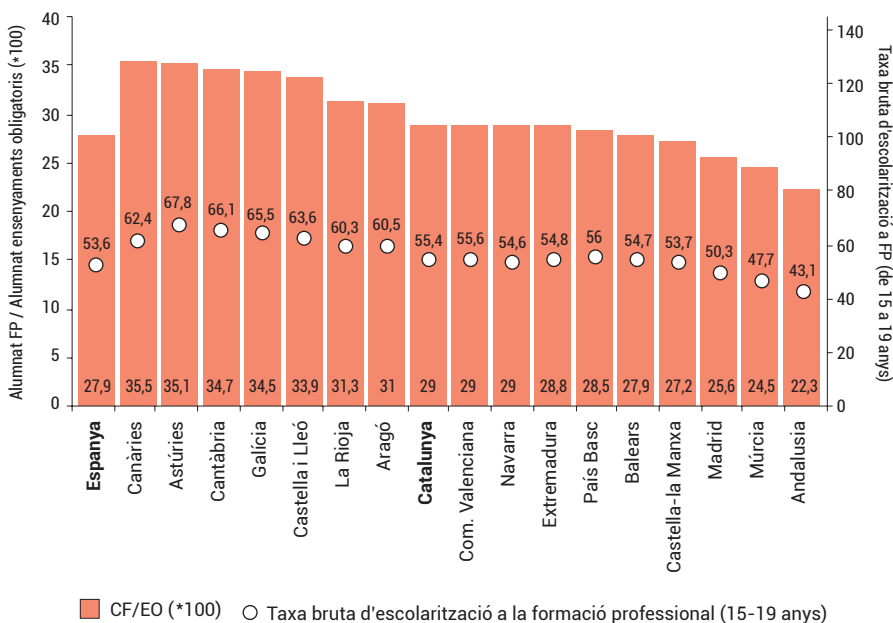
GRÀFIC 122**Pes de la formació professional (secundària segona etapa) en relació amb els ensenyaments obligatoris per països europeus. 2021**

Font: elaboració pròpia amb dades d'Eurostat.

Per comunitats autònomes, en canvi, Catalunya se situa lleugerament per sobre la mitjana estatal (Gràfic 123). Prenent com a referència l'oferta de CFGM, l'any 2023 Catalunya és una de les comunitats, només per darrere de la Comunitat Valenciana i La Rioja, que presenta una oferta de cicles més alta, tant si es mesura com a proporció de l'alumnat escolaritzat a l'educació secundària obligatòria (de primera etapa) com a l'educació secundària postobligatòria (de segona etapa) (Gràfic 124).

GRÀFIC 123

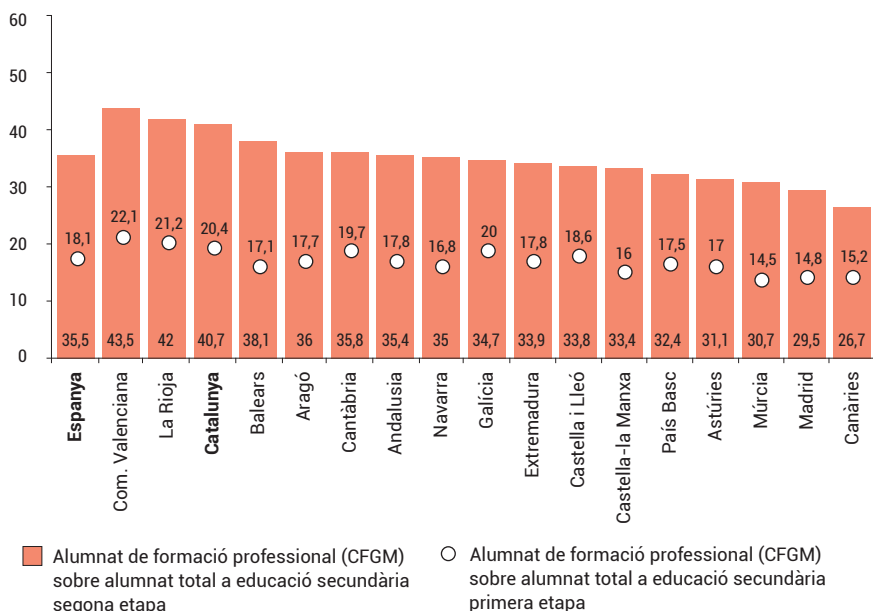
Pes de la formació professional en relació amb els ensenyaments obligatoris per comunitats autònomes. 2021

Font: elaboració pròpia amb dades de l'Eurostat i de l'INE.

GRÀFIC 124

Pes de la formació professional (CFGM) en relació amb els ensenyaments obligatoris per comunitats autònomes. 2023 (%)

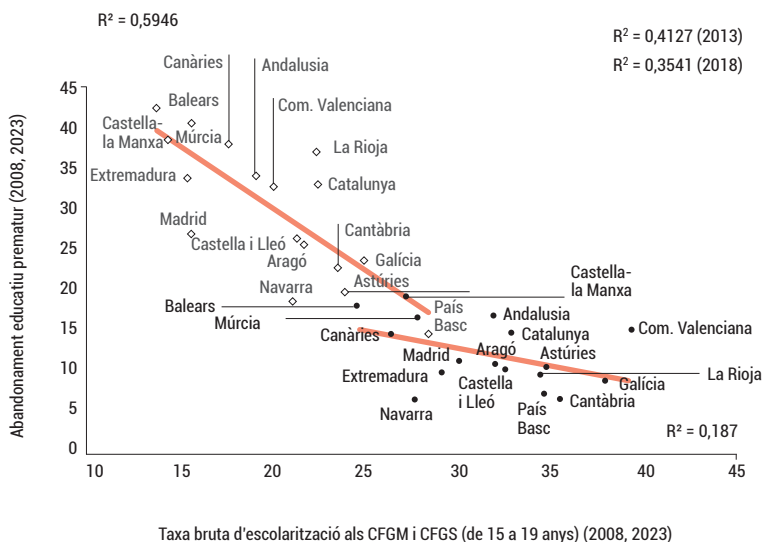

Font: elaboració pròpia amb dades de l'Eurostat.

La provisió d'oferta de formació professional és una política estratègica per combatre l'abandonament educatiu prematur. Cal destacar que l'anàlisi per països europeus i per comunitats autònomes posa de manifest la relació negativa estadísticament significativa existent entre el pes de la formació professional i els nivells d'abandonament educatiu prematur: com més pes té la formació professional, menys prevalença de l'abandonament tenien els territoris. Aquesta relació es fa present abans de la crisi econòmica (2008), quan les taxes d'abandonament educatiu eren elevades i la provisió d'oferta, comparativament baixa, i també després de la crisi (2023), encara que amb una associació cada cop més feble, a mesura que l'abandonament educatiu prematur decreix i la formació professional augmenta (Gràfic 125).

GRÀFIC 125

Relació entre la provisió de formació professional i l'abandonament educatiu prematur per comunitats autònomes. 2008, 2023.

Font: elaboració pròpia amb dades del Ministeri d'Educació i de l'INE.

L'accés als cicles formatius de grau mitjà, però, no és una garantia de no abandonament educatiu prematur. Durant el primer any de CFGM, el curs 2022-2023 el 24% de l'alumnat que estudiava el curs anterior va abandonar aquesta formació, i no va canviar al batxillerat o a un cicle formatiu de grau superior. En el cas del primer any de batxillerat, aquesta proporció és més baixa, del 5,1% (Taula 56). La dificultat d'accés a cicles que responguin als seus interessos o els dèficits d'acompanyament i orientació d'aquest alumnat són alguns dels factors que expliquen aquest elevat abandonament.

TAULA 56**Alumnat que estudia ensenyaments secundaris de segona etapa el curs 2021-2022 per ensenyament de destí el curs 2022-2023 (2023)**

ENSENYAMENT D'ORIGEN		ENSENYAMENTS DE DESTÍ						
Nivell educatiu	Total	Total	1r BATX	2n BATX	1r CFPM	2n CFPM	1r CFPS	2n CFPS
1r BATX	53.489	50.772	3.092	43.299	4.226	128	27	0
2n BATX	46.175	11.801	–	2.984	500	26	8.273	18
1r CFPM	40.573	30.847	211	35	8.254	20.597	1.710	40
2n CFPM	26.179	16.702	28	5	733	6.120	9.668	148
Nivell educatiu	Total	Total (%)	1r BATX (%)	2n BATX (%)	1r CFPM (%)	2n CFPM (%)	1r CFPS (%)	2n CFPS (%)
1r BATX	100	94,9	5,8	80,9	7,9	0,2	0,1	0
2n BATX	100	25,6	–	6,5	1,1	0,1	17,9	0
1r CFPM	100	76	0,5	0,1	20,3	50,8	4,2	0,1
2n CFPM	100	63,8	0,1	0	2,8	23,4	36,9	0,6

Nota: BATX: Batxillerat; CFPB: cicle formatiu de grau bàsic; CFPM: cicle formatiu de grau mitjà; CFPS cicle formatiu de grau superior.

Font: Departament d'Educació.

La graduació a l'ESO

La millora de l'accés als ensenyaments postobligatoris ha estat possible, en part, gràcies a la millora de la taxa d'ideïtat en acabar l'escolarització obligatòria (15 anys), per una menor tendència a la repetició, i de la taxa de graduació a l'ESO, de manera sostinguda en els darrers quinze anys. La taxa d'ideïtat als 15 anys, que mesura l'alumnat d'aquesta edat que cursa el nivell que li correspon per edat, ha passat del 68,4% l'any 2007 al 88,7% l'any 2023, amb un augment de 20 punts percentuals. I la taxa de graduació a l'ESO, en aquest mateix període, ha passat del 77,7% de l'any 2006 al 88,8% de l'any 2022, amb un augment de 10 punts percentuals.

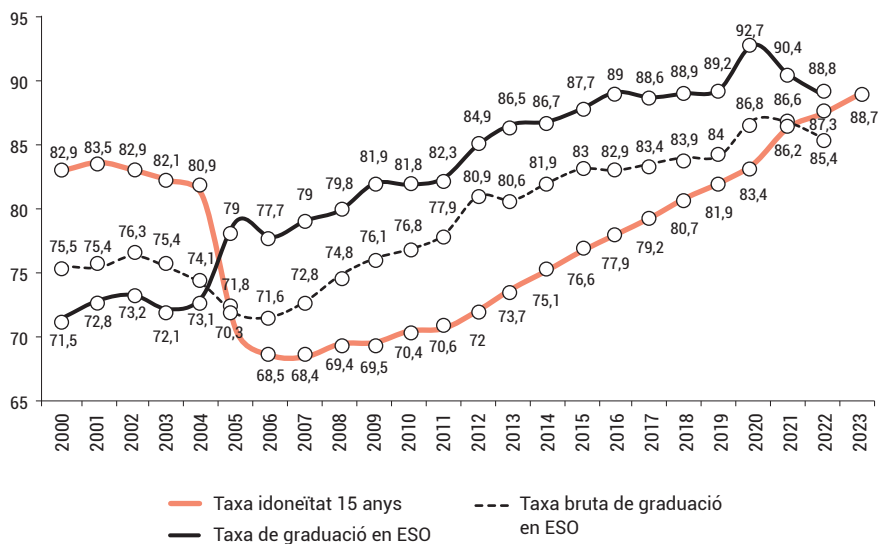
De fet, fa quinze anys, a Catalunya les taxes de graduació a l'ESO eren comparativament baixes en relació amb la resta de comunitats autònomes, i aquest era un dels factors més determinants per entendre els baixos nivells d'accés a la postobligatòria. L'increment de les taxes de graduació ha afavorit, però, que la situació de Catalunya sigui actualment equivalent a la mitjana estatal (88,1%).

Convé recordar que, a Catalunya, l'any 2006, 23 de cada 100 alumnes matriculats a 4t d'ESO no es graduava a finals de curs, mentre que l'any 2022 aquesta xifra s'ha reduït fins a 11.

Cal destacar, però, que a partir de l'any 2016 la taxa de graduació a 4t d'ESO s'ha mantingut estabilitzada, amb el parèntesi de l'any 2020 de la pandèmia de la COVID-19, en què aquesta taxa va arribar al 92,7% a causa de la flexibilització dels criteris d'avaluació per prevenir que el confinament suposés un factor de desigualtat per a l'alumnat amb més dificultats de connectivitat.

GRÀFIC 126

Evolució de la taxa de graduació en ESO i de la taxa d'ideoneïtat als 15 anys a Catalunya. 2000-2023

Nota: taxa de graduació = graduats * 100 / avaluats.

Font: elaboració pròpia amb dades del Departament d'Educació.

Més enllà de la graduació, però, en finalitzar l'educació secundària obligatòria hi ha una proporció significativa d'alumnat que abandona el sistema, encara que sigui durant un any. El curs 2022-2023, el 4,9% de l'alumnat que estudiava 3r d'ESO el curs anterior i el 21,7% de l'alumnat que estudiava 4t d'ESO no estava matriculat als ensenyaments reglats (Taula 57).

TAULA 57

Alumnat que estudiava ESO el curs 2021-2022 per ensenyament de destí el curs 2022-2023. 2023

ENSENYAMENT D'ORIGEN		ENSENYAMENTS DE DESTÍ						
Nivell educatiu	Total	Total	3r ESO	4t ESO	1r BATX	CFPB	1r CFPM	1r CFAM
3r ESO	84.955	80.812	2.170	78.439	–	203	–	–
4t ESO	82.200	72.543	–	2.998	47.716	33	21.289	507
Nivell educatiu	Total	Total (%)	3r ESO (%)	4t ESO (%)	1r BATX (%)	CFPB (%)	1r CFPM (%)	1r CFAM (%)
3r ESO	100	95,1	2,6	92,3	0	0,2	0	0
4t ESO	100	88,3	0	3,6	58	0	25,9	0,6

Nota: BATX: Batxillerat; CFPB: cicle formatiu de grau bàsic; CFPM: cicle formatiu de grau mitjà; CFAM: cicle formatiu de grau mitjà artístic.

Font: Departament d'Educació.

Els programes de noves oportunitats

L'increment de les taxes de graduació en ESO al llarg de la darrera dècada afavoreix que la demanda potencial de programes de segones oportunitats, destinats fonamentalment a alumnes amb dificultats d'escolarització i que no es graduen a l'ESO, es redueixi. Amb tot i això, cal posar de manifest que l'oferta disponible és proporcionalment baixa si es té en compte les persones que abandonen el sistema educatiu sense graduació.

En l'actualitat, l'oferta de places de PFI se situa lleugerament per sobre de les 8.000. Cal tenir present, però, que només en el curs 2021-2022 hi va haver poc més de 9.000 alumnes que van finalitzar el 4t d'ESO sense graduació, i el curs 2022-2023 hi va haver prop de 14.000 alumnes que van estudiar 3r o 4t d'ESO el curs anterior i que en aquest curs estava sense escolaritzar. Si els PFI s'adrecen a joves d'entre 16 i 21 anys que no han finalitzat l'ESO, això significa que la cobertura de l'oferta de places se situaria per sota del 20% de les necessitats de formació existents en aquesta franja d'edat.

De fet, Catalunya també presenta, especialment d'ençà del curs 2008-2009, quan es van desplegar els programes de qualificació professional inicial (PQPI), nivells d'escolarització més baixos en aquests ensenyaments que en la mitjana estatal: mentre Espanya té una taxa bruta d'escolarització a aquests ensenyaments del 9,4% el curs 2022-2023, aquesta proporció és del 5,2% en el cas de Catalunya.

Per resoldre aquest dèficit, tal com també ha succeït amb la formació professional, el Departament d'Educació ha augmentat en els darrers anys l'oferta de places de PFI. En el període comprès entre els cursos 2020-2021 i 2023-2024, l'alumnat matriculat en aquest ensenyament ha incrementat un 14,1%, prop de 1.000 places. Cal afegir, a més, l'oferta de Formació Professional Bàsica (FPB), que a partir del curs 2022-2023 suposa un increment d'oferta del voltant de 1.000 places addicionals.

TAULA 58
Evolució de la taxa bruta d'escolarització als PQPI/PFI a Catalunya i Espanya. Del curs 2000-2001 al curs 2023-2024

	2000-2001	2001-2002	2002-2003	2003-2004	2004-2005	2005-2006	2006-2007	2007-2008	2008-2009	2009-2010	2010-2011	2011-2012	2012-2013	2013-2014	2014-2015	2015-2016	2016-2017	2017-2018	2018-2019	2019-2020	2020-2021	2021-2022	2022-2023	2023-2024	
Catalunya																									
PQPI (PGS) (de 16 a 17 anys)																									
	3,5	4	3,9	3,9	4	3,9	4,1	4	4,2	4,6	5,2	5,3	5,6	5,7	5,1	5,2	5,1	4,7	4,7	4,7	4,5	4,6	5,2	5,2	-
PGS n																									
	5.122	5.598	5.348	5.178	5.201	5.175	5.355	5.235	0	0	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
PQPI n																									
	-	-	-	-	-	-	-	0	5.521	6.281	7.047	7.113	7.537	7.668	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
PFI n																									
	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	6.929	7.142	7.115	6.938	6.999	7.189	7.126	7.506	7.772	8.130	-
FP Bàsica n																									
	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	982	-	-

	2000-2001	2001-2002	2002-2003	2003-2004	2004-2005	2005-2006	2006-2007	2007-2008	2008-2009	2009-2010	2010-2011	2011-2012	2012-2013	2013-2014	2014-2015	2015-2016	2016-2017	2017-2018	2018-2019	2019-2020	2020-2021	2021-2022	2022-2023	2023-2024
Espanya																								
PQPI (PGS) (de 16 a 17 anys)																								
4	4,4	4,4	4,7	4,8	4,9	4,8	5	5,1	6	8,1	8,9	9,5	9,7	9,8	8,8	8,7	9,5	9,5	9,8	9,5	9,2	9,4	9,4	-
PGS n																								
41.550	43.916	46.281	45.899	46.051	44.927	45.924	46.514	3.255	210	6	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
PQPI n																								
-	-	-	-	-	-	-	459	51.659	74.715	81.775	84.217	84.009	83.805	25.421	215	27	-	-	-	-	-	-	-	-
PFI n (í altres)																								
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	10.164	12.325	12.216	12.260	12.830	13.650	13.806	14.477	14.414	-	-
FP Bàsica n																								
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	39.867	61.909	69.528	72.180	73.810	76.440	75.952	75.276	78.674	-	-

Font: elaboració pròpia amb dades del Departament d'Educació i del Ministeri d'Educació.

El retorn al sistema educatiu

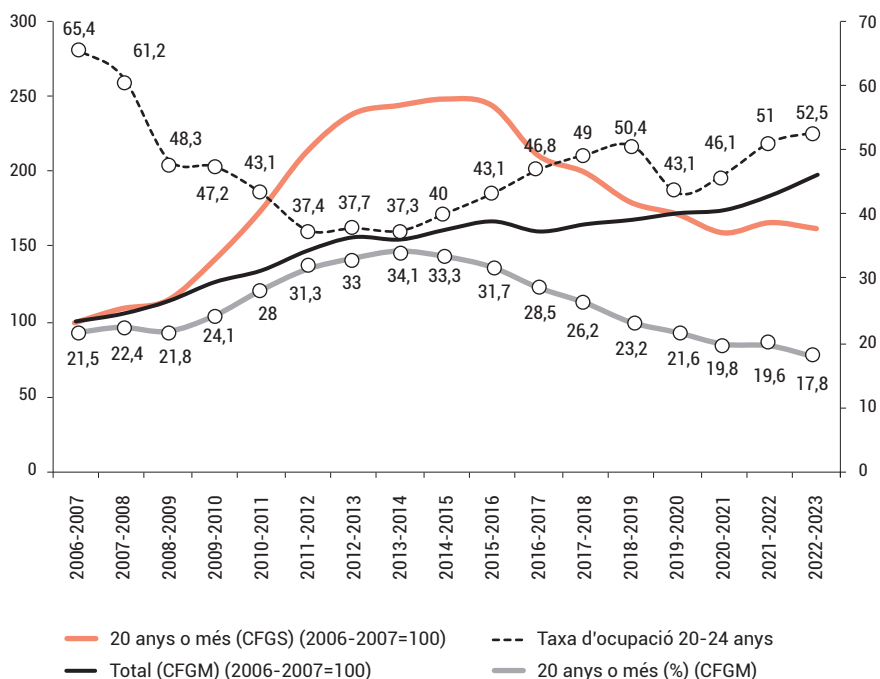
La reducció de l'abandonament escolar prematur ha estat possible, no només perquè hi ha més alumnes que finalitzen els ensenyaments secundaris obligatoris amb la graduació que continuen amb els estudis als ensenyaments secundaris postobligatoris, sinó també perquè hi ha una proporció de població jove que, després d'abandonar prematurament el sistema, hi retorna.

Aquest retorn va ser creixent en el període comprès entre els cursos 2008-2009 i 2014-2015, durant la crisi econòmica de 2008, amb una proporció d'alumnat de més de 20 anys als CFGM que va arribar a ser del 33,3%, però va començar a decreixer amb la recuperació econòmica posterior, tant en valors absoluts com en valors relatius, malgrat l'increment sostingut d'oferta i d'alumnat. El curs 2022-2023 la proporció d'alumnat de 20 anys o més s'ha reduït a la meitat, fins al 17,8%. La dificultat o la facilitat d'accés al mercat de treball condiona el comportament envers la formació de la població jove. Actualment, doncs, la reducció de l'abandonament escolar prematur s'explica fonamentalment per la permanència al sistema educatiu de la població menor de 20 anys.

La relació entre el cicle econòmic i el retorn al sistema educatiu s'observa quan es compara l'evolució del percentatge d'alumnat de 20 anys o més als cicles formatius de grau mitjà i l'evolució de la taxa d'ocupació (Gràfic 127). L'increment progressiu de la taxa d'ocupació de la població jove des de l'any 2014 ha comportat una reducció de la proporció d'alumnat de 20 anys o més en els CFGM, que ha passat del 34,1% del curs 2013/2014 al 17,8% del curs 2022-2023. La crisi derivada de la pandèmia COVID-19, que va provocar un sotrac en el comportament de l'ocupació, sembla haver moderat la reducció del nombre d'alumnat major de 20 anys matriculat als CFGM, tot i que, per efecte de l'increment de l'oferta, no ha aturat aquesta tendència a reduir el pes d'aquest sobre el conjunt de l'alumnat.

GRÀFIC 127

Evolució de l'alumnat de 20 anys o més als cicles formatius de grau mitjà a Catalunya. Del curs 2006-2007 al curs 2022-2023

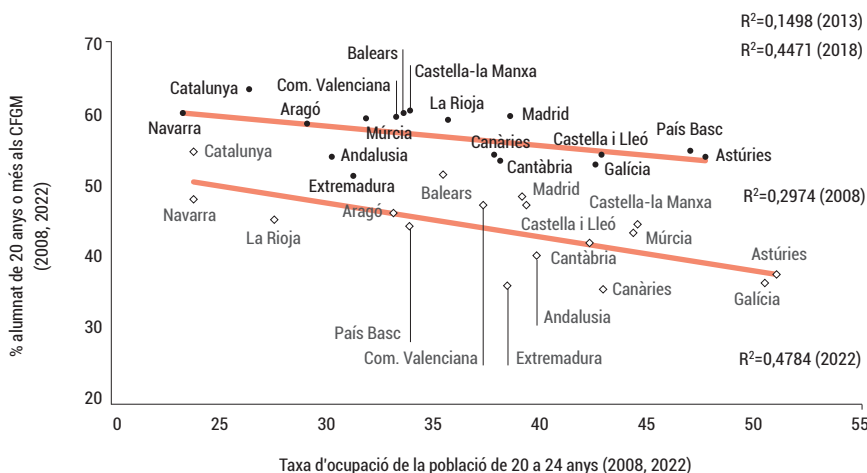

Font: elaboració pròpia amb dades del Departament d'Educació i Idescat.

La relació entre els nivells d'ocupació de la població jove i el seu retorn al sistema educatiu també s'observa quan es fa l'anàlisi a escala territorial (vegeu el Gràfic 128). Les comunitats autònomes amb taxes d'ocupació juvenil més baixes tendeixen a presentar els percentatges més elevats d'alumnat de 20 anys o més, amb una relació estadísticament significativa. Aquesta relació és més robusta en períodes de bonança econòmica (com succeeix els anys 2018 o 2022), quan les taxes d'ocupació són elevades, però la participació en els cicles formatius de grau mitjà de l'alumnat de 20 anys o més és baix que no pas en períodes de crisi (com succeeix l'any 2013).

GRÀFIC 128

Relació entre l'alumnat de 20 anys o més als cicles formatius de grau mitjà i la taxa d'ocupació de la població de 20 a 24 anys, per comunitats autònomes. 2007-2008 i 2021-2022

Font: elaboració pròpia amb dades del Ministeri d'Educació i de l'INE.

La formació al llarg de la vida

La participació en la formació al llarg de la vida

El sistema de formació al llarg de la vida és fonamental, entre altres motius, per actualitzar la formació adquirida en el passat i adequar-la a les necessitats del present i futur, per oferir oportunitats de reorientar la trajectòria professional i també per revertir els dèficits instructius que el sistema educatiu no hagi pogut evitar durant l'etapa de formació inicial. En un context amb elevades xifres comparades d'abandonament escolar prematur, la formació al llarg de la vida adquireix una importància central.

En el cas de Catalunya, la formació al llarg de la vida era un dels àmbits educatius caracteritzats durant anys, al llarg de les dues darreres dècades, per dèficits estructurals de participació i sense avenços significatius;

també és un dels àmbits en els quals en l'actualitat s'ha aconseguit consolidar una tendència positiva de millora que està permetent corregir progressivament aquests dèficits. Aquesta tendència positiva s'explica per la conjuntura econòmica i la bona evolució del mercat de treball, que afavoreixen l'accés de la població adulta a la formació contínua a través de la millora de l'ocupació i l'increment del finançament de les polítiques actives d'ocupació, particularment de la formació ocupacional, a través en part de l'augment dels ingressos procedents de les cotitzacions laborals, i també per l'impuls polític en els darrers anys del sistema integrat de formació i qualificació professionals.

Després d'anys de tenir nivells de participació de la població de 25 a 64 anys estabilitzats al voltant del 10%, a partir de l'any 2010, coincidint amb l'increment de les taxes d'atur i amb l'aplicació de les mesures d'austeritat per contenir el dèficit públic, la participació en la formació al llarg de la vida va iniciar un període de descens, que va arribar al 7,4% l'any 2016. Prop de 125.000 persones van deixar de participar en aquesta oferta formativa. A partir de 2016, però, ja amb la recuperació econòmica i amb els increments de les taxes d'ocupació, aquesta participació va tornar a presentar una tendència positiva, fins a situar-se en el 14,3% l'any 2023, amb prop de 300.000 persones de 25 a 64 anys més en aquesta oferta formativa (Gràfic 129). Malgrat que la crisi derivada de la pandèmia de la COVID-19 va suposar un sotrac en la generació d'ocupació, no sembla haver generat un impacte significatiu en la millora sostinguda dels darrers anys de les taxes de participació en la formació al llarg de la vida.

Aquesta evolució positiva ha permès situar Catalunya ja per sobre de l'objectiu del 12,5% previst per l'Estratègia de Lisboa per a l'any 2010, fita que no s'havia assolit fins a l'any 2021, i molt a prop ja del 15% previst per l'Estratègia Europa 2020 per a l'any 2020.

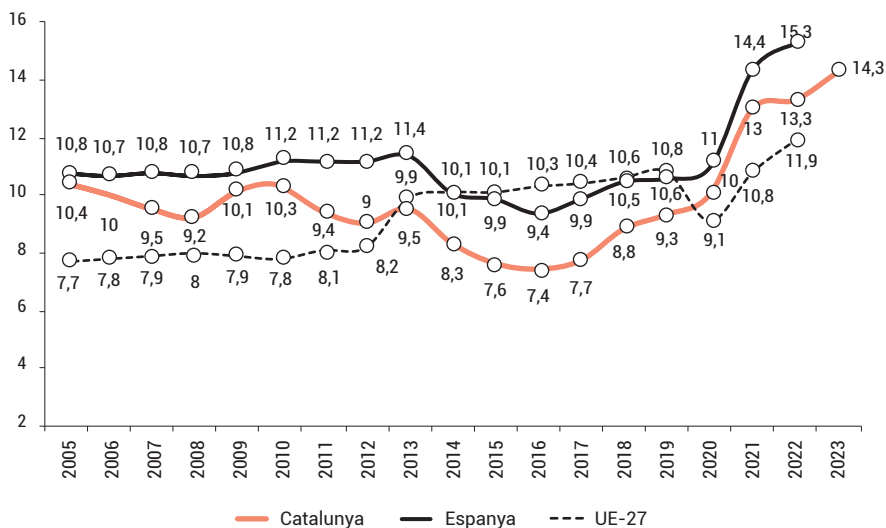
Aquesta evolució positiva també ha permès situar els nivells de participació de la població adulta en la formació al llarg de la vida per sobre dels de la Unió Europea (11,9%), després que durant els anys de crisi econòmica

aquesta participació hagués caigut per sota, tot i que es manté encara per sota de la mitjana estatal (15,3%).

Aquest dèficit comparat de participació en la formació al llarg de la vida en relació amb la mitjana estatal contrasta amb el fet que Catalunya té una taxa d'ocupació més elevada (55,8% l'any 2023) que Espanya (51,7%), i també amb el fet que Catalunya té taxes d'abandonament escolar prematur també superiors (14,8%) a les del conjunt de l'Estat (13,7%).

GRÀFIC 129

Evolució del percentatge de població d'entre 25 i 64 anys que participa en educació i formació per àmbit territorial. Catalunya, Espanya i UE-27. 2005-2023

Font: elaboració pròpia amb dades del Ministeri d'Educació i de l'Eurostat.

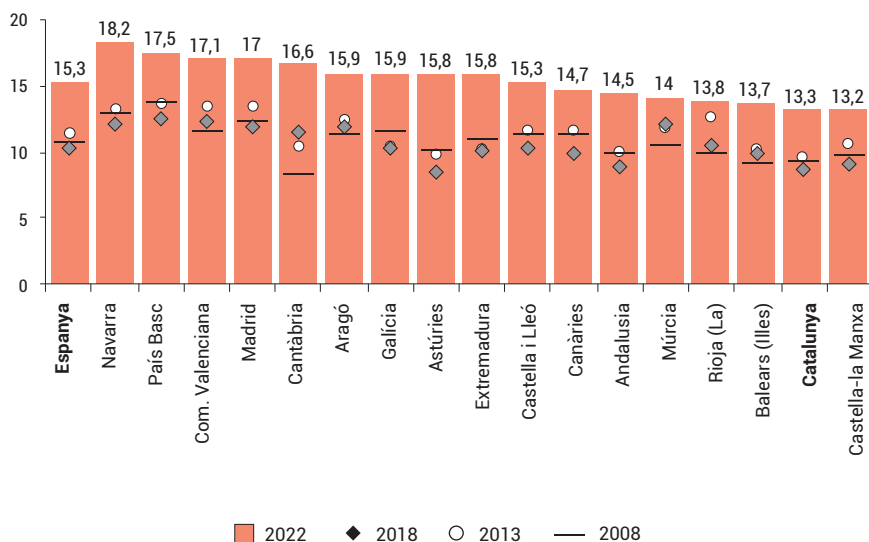
Aquesta baixa participació estructural en la formació al llarg de la vida a Catalunya en relació amb el conjunt de l'Estat s'evidencia més clarament en l'anàlisi comparada per comunitats autònomes. Catalunya és la segona comunitat autònoma amb una participació més baixa de la població

adulta a la formació, només per sobre de Castella-la Manxa. Novament, Navarra i el País Basc, amb una participació superior al 17% l'any 2022 ocupen les posicions capdavanteres (Gràfic 130).

A escala europea, Catalunya se situa en una posició intermèdia, encara que per sobre la mitjana europea, però a una gran distància de països nòrdics com Suècia, Dinamarca, els Països Baixos o Finlàndia, amb percentatges de participació superiors al 25%. Val a dir, per bé que Catalunya presenta una evolució positiva, que alguns països europeus, com ara Eslovènia o Estònia, tenien una posició força equiparable a Catalunya fa una dècada i que, d'aleshores ençà, han estat capaços pràcticament de doblar la participació de la població adulta en la formació (Gràfic 131).

GRÀFIC 130

Percentatge de població d'entre 25 i 64 anys que ha participat en educació i formació durant les darreres quatre setmanes de referència per comunitats autònomes. 2008, 2013, 2018 i 2022

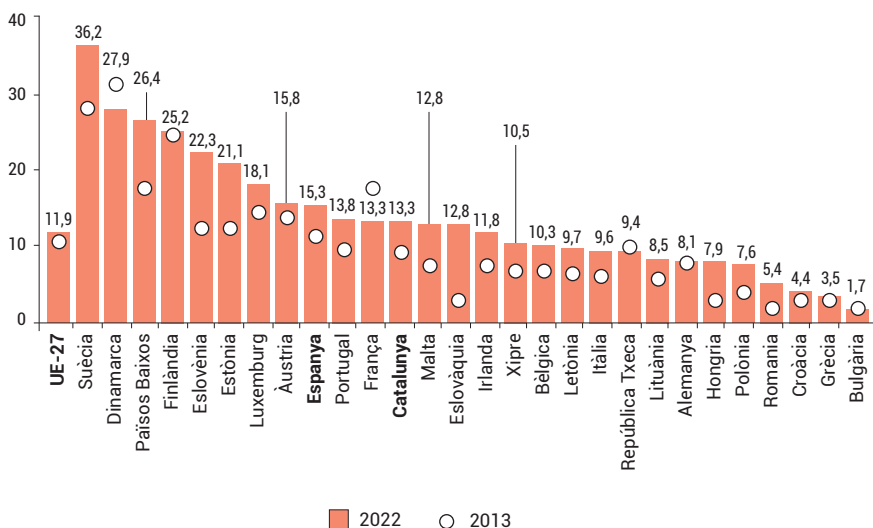

Nota: el benchmark establert per la Unió Europea per al 2020 és del 15%.

Font: elaboració pròpia amb dades de l'Eurostat.

GRÀFIC 131

Percentatge de població d'entre 25 i 64 anys que ha participat en educació i formació durant les darreres quatre setmanes de referència per països europeus. 2013 i 2022

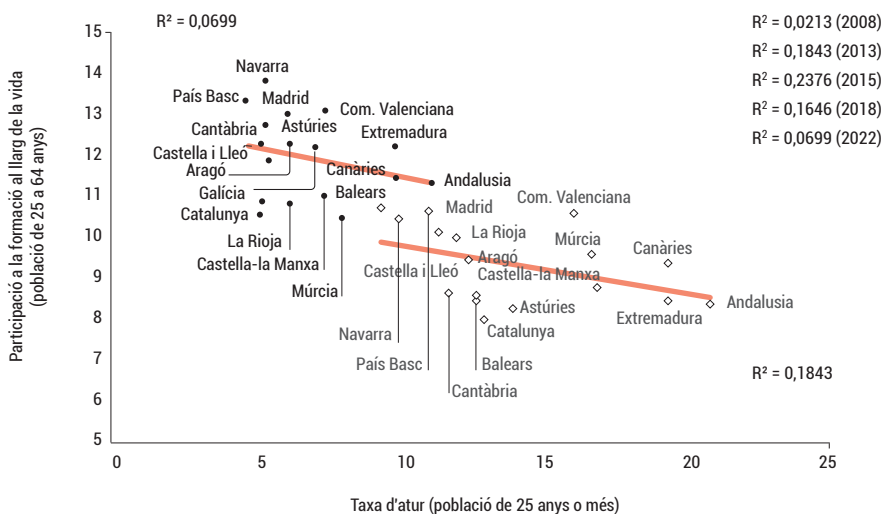

Font: elaboració pròpia amb dades de l'Eurostat.

La relació existent entre la situació del mercat de treball i la participació en la formació al llarg de la vida es constata quan s'analitza l'evolució de la relació entre la participació en la formació al llarg de la vida i la taxa d'atur (Gràfic 132). Durant els anys de crisi econòmica (2013, 2015), quan les diferències entre comunitats en les taxes d'atur s'incrementen, la relació entre aquestes variables, estadísticament significativa, es consolida: les comunitats amb més atur tendeixen a tenir nivells de participació més baixos. Aquesta relació, en canvi, tendeix a afeblir-se o a desaparèixer en períodes de bonança (2008, 2018 i 2022), en els quals totes les comunitats presenten nivells d'atur baixos, més equivalents. Paradoxalment, Catalunya, tot i tenir taxes d'atur comparativament més baixes, presenta, com ja s'ha dit anteriorment, una participació a la formació al llarg de la vida també baixa.

GRÀFIC 132

Relació entre la taxa d'atur (25 o més anys) i el percentatge de població d'entre 25 i 64 anys que ha participat en educació i formació durant les darreres quatre setmanes de referència per comunitats autònomes. 2008 i 2022

Font: elaboració pròpia amb dades de l'Eurostat.

Les desigualtats d'accés

El nivell d'instrucció és un dels factors més determinants per comprendre les desigualtats d'accés a la formació de la població adulta. La població amb estudis superiors tendeix a participar més de la formació al llarg de la vida que la població amb estudis secundaris o inferior: mentre l'any 2023 el 22,3% de la població de 25 a 54 anys amb estudis superiors hi participa, aquesta proporció decreix fins al 6,9% entre la població que té estudis bàsics o inferior (Gràfic 133). Això significa que la població amb estudis superiors tendeix a participar més de tres vegades més (3,22 l'any 2023) en la formació que la població amb estudis secundaris o inferior (Taula 59).

La població amb estudis bàsics o inferior, que presenta una participació en la formació més baixa, pateix al seu torn taxes d'atur més elevades, sigui quin sigui el cicle econòmic. Addicionalment, en períodes de crisi, les desigualtats d'accés per raó del nivell d'instrucció s'incrementen (la ràtio de participació població amb estudis superiors/població amb ESO o inferior augmenta), mentre que en moments de bonança o recuperació econòmica, es redueixen.

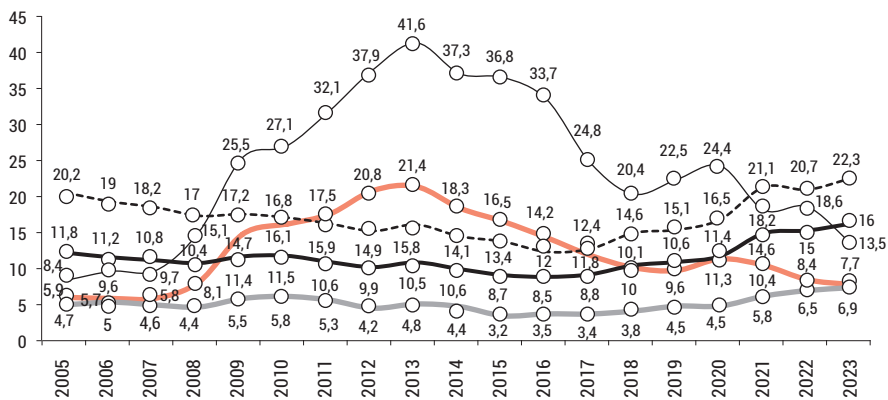
Tal com ja s'ha posat de manifest en altres edicions de l'Anuari, de manera paradoxal, els grups socials que proporcionalment més participen en aquesta oferta són els que presenten menys dèficits educatius: les dones, la població jove, la població autòctona, les classes mitjanes professionals (tècnics i directius) o la població amb estudis superiors. La formació al llarg de la vida, doncs, si bé és un instrument bàsic per a la igualtat d'oportunitats en educació, tendeix a reproduir les desigualtats que ja genera l'etapa de formació inicial.

La relació entre el nivell d'instrucció i la participació en la formació al llarg de la vida també s'observa si s'analitza a escala territorial. Existeix una clara associació entre el pes de la població amb nivell d'instrucció superior de la població de 25 a 64 anys i la seva participació en la formació al llarg de la vida: com més elevat és el nivell d'instrucció de les comunitats autònomes, més participació en la formació presenta la població adulta (Gràfic 133). Amb tot, val a dir que Catalunya s'allunya d'aquest patró, perquè presenta un pes de la instrucció superior elevat i una baixa participació en la formació al llarg de la vida. D'acord amb el nivell d'instrucció de la població, hom esperaria una participació en la formació molt més elevada.

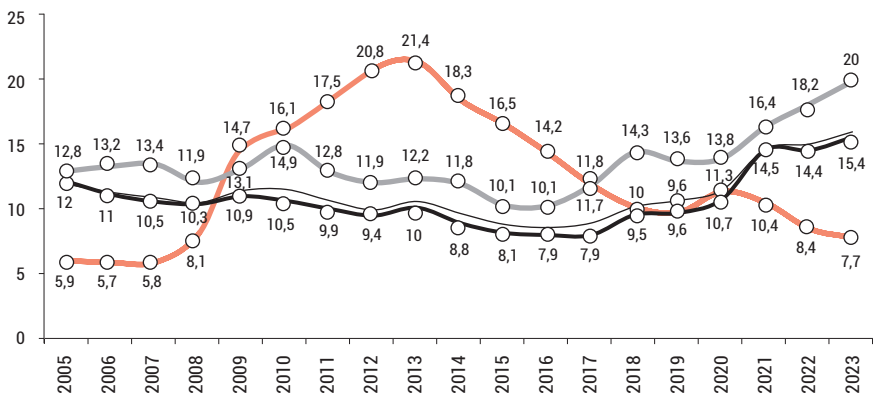
Contràriament al nivell d'instrucció, la població aturada, que a priori pateix una situació socialment menys afavorida que la població ocupada, tendeix a participar més en la formació, encara que amb diferències menys pronunciades. Mentre que l'any 2023 el 20% de la població aturada participa en la formació, ho fa només el 15,4% de la població ocupada (Gràfic 134).

GRÀFIC 133

Evolució de la participació a la formació de la població de 25 a 54 anys a Catalunya. 2005-2023 (%)

- Taxa d'atur (de 25 a 54 anys)
- Taxa d'atur (de 25 a 54 anys) (estudis primaris o menys)
- Participació en la FLV (de 25 a 54 anys)
- - - Participació en la FLV (de 25 a 54 anys) (estudis superiors)
- Participació en la FLV (de 25 a 54 anys) (ESO o inferior)

- Taxa d'atur (de 25 a 54 anys)
- Participació en la FLV (de 25 a 54 anys)
- Participació en la FLV (de 25 a 54 anys) (població ocupada)
- Participació en la FLV (de 25 a 54 anys) (població aturada)

Font: elaboració pròpia amb dades de l'Idescat.

TAULA 59

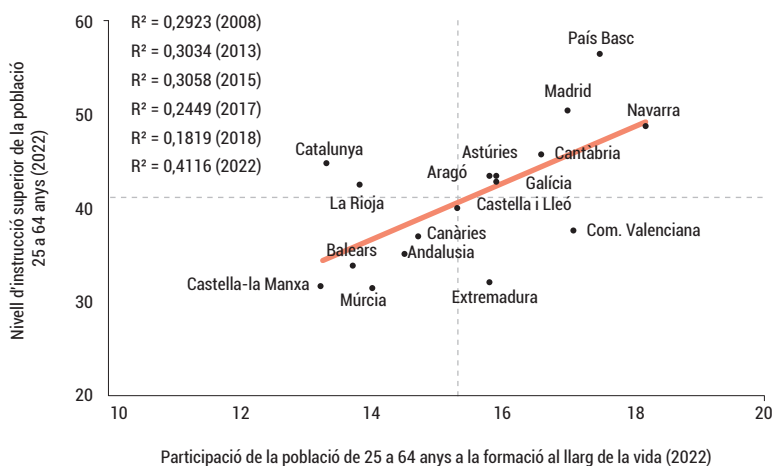
Evolució de la participació en la formació de la població de 25 a 54 anys a Catalunya. 2005-2023

2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023
Índex de desigualtat																		
Ràtio de participació de població amb estudis superiors / població amb ESO o inferior																		
4,30	3,79	3,93	3,89	3,14	2,91	3,01	3,54	3,31	3,20	4,19	3,46	3,59	3,81	3,35	3,67	3,63	3,16	3,22
Ràtio de participació de població ocupada / població aturada																		
1,07	1,20	1,28	1,16	1,20	1,42	1,29	1,27	1,22	1,34	1,25	1,27	1,48	1,52	1,42	1,30	1,13	1,26	1,30

Font: elaboració pròpia amb dades de l'Idescat.

GRÀFIC 134

Relació entre el nivell d'instrucció superior de la població de 25 a 64 anys i el percentatge de població d'entre 25 i 64 anys que ha participat en educació i formació durant les darreres quatre setmanes de referència per comunitats autònomes. 2022

Font: elaboració pròpia amb dades de l'Eurostat.

Les escoles d'adults

Des de la perspectiva de la igualtat d'oportunitats en l'accés a la formació al llarg de la vida, convé destacar el paper que tenen les escoles d'adults per a les persones adultes amb dèficit formatiu, que ofereixen formació instrumental i per obtenir el graduat d'educació secundària, cursos específics per a l'accés als cicles formatius i de preparació per a les proves d'accés a cicles de grau mitjà i superior i a la universitat per a majors de 25 anys, així com ensenyaments de llengües i en competència digital. Més del 50% de l'alumnat dels centres de formació d'adults es forma en llengües, principalment en llengua catalana i castellana.

En aquest sentit, convé posar de manifest que l'escolarització de persones adultes va incrementar l'escolarització d'alumnat durant els anys de crisi econòmica, però va reduir el nombre d'alumnat a partir del curs 2015-2016 fins al curs 2021-2022. El curs 2022-2023, en canvi, s'ha produït novament un increment significatiu del nombre d'alumnat, encara que està relacionat bàsicament amb els ensenyaments de llengües i en competència digital. Pel que fa a la formació bàsica i a la preparació de proves d'accés a cicles formatius i universitat, les dades d'escolarització s'han mantingut relativament estables en els darrers anys, amb xifres sensiblement més baixes que les de fa una dècada, compatible també amb la reducció de l'abandonament escolar prematur. De fet, cada cop hi ha menys població menor de 25 anys a aquests ensenyaments, prop de 15 alumnes, el 21,4% del total (Taula 60).

Cal destacar que, a diferència d'altres ensenyaments en què la població estrangera presenta dificultats d'accés, en el cas de la formació d'adults més del 50% de l'alumnat és de nacionalitat estrangera, molt per sobre del seu pes poblacional, amb una tendència creixent en els darrers anys.

TAULA 60

Evolució de l'escolarització a la formació d'adults a Catalunya. Del curs 2008-2009 al curs 2022-2023

CURS	LLENGÜES	FORMACIÓ BÀSICA	PREPARACIÓ DE PROVES D'ACCÉS A CICLES FORMATIUS I UNIVERSITAT	COMPETÈNCIA DIGITAL	TOTAL	% D'ALUMNAT (menor de 25 anys)	% D'ALUMNAT (de 65 anys o més)	% D'ALUMNAT DE NACIONALITAT ESTRANGERA	TAXA BRUTA D'ESCOLARITZACIÓ (per 1.000 persones de 16 a 64 anys)
2008-2009	28.868	18.264	12.110	10.168	69.410	–	–	39,4	13,8
2009-2010	28.896	18.565	14.018	10.464	71.943	–	–	39	14,2
2010-2011	27.170	19.630	15.048	10.725	72.573	–	–	37,7	14,3
2011-2012	27.457	21.133	15.348	11.322	75.260	–	–	36,6	14,9
2012-2013	25.284	20.000	16.706	11.376	73.366	–	–	34	14,6
2013-2014	27.378	19.779	13.678	9.846	70.681	–	–	33,3	14,2
2014-2015	27.693	19.054	15.030	11.047	72.824	27,4	11,1	31,5	14,8
2015-2016	27.133	17.771	19.796	9.908	74.608	32,3	10,6	30,7	15,2
2016-2017	27.884	16.369	10.384	9.695	64.332	23,9	12,5	33,8	13,2
2017-2018	28.246	16.000	8.473	9.140	61.859	22,7	12,7	36,8	12,6
2018-2019	32.276	15.786	8.162	10.514	66.738	21,2	13,1	39,1	13,5
2019-2020	35.355	16.747	7.213	10.356	69.671	21,3	12,8	43,6	14
2020-2021	27.887	14.045	5.785	8.390	56.107	22,5	10,5	47	11,1
2021-2022	30.556	14.480	5.673	9.287	59.996	21,9	10,5	48,7	11,9
2022-2023	35.731	15.145	5.462	11.570	67.908	21,4	9,8	51,9	13,4

Font: elaboració pròpia amb dades del Departament d'Educació i de l'INE.

Des d'una perspectiva comparada, Catalunya presenta una participació en la formació d'adults lleugerament inferior a la mitjana estatal (sense considerar la formació en llengües i en competència digital), i se situa entre les comunitats autònomes amb taxes brutes de participació més baixes, per davant de Múrcia, Madrid, Cantàbria, Galícia i Navarra, tot i que també se situa entre les comunitats amb taxes d'abandonament escolar prematur més elevades (Gràfic 135).

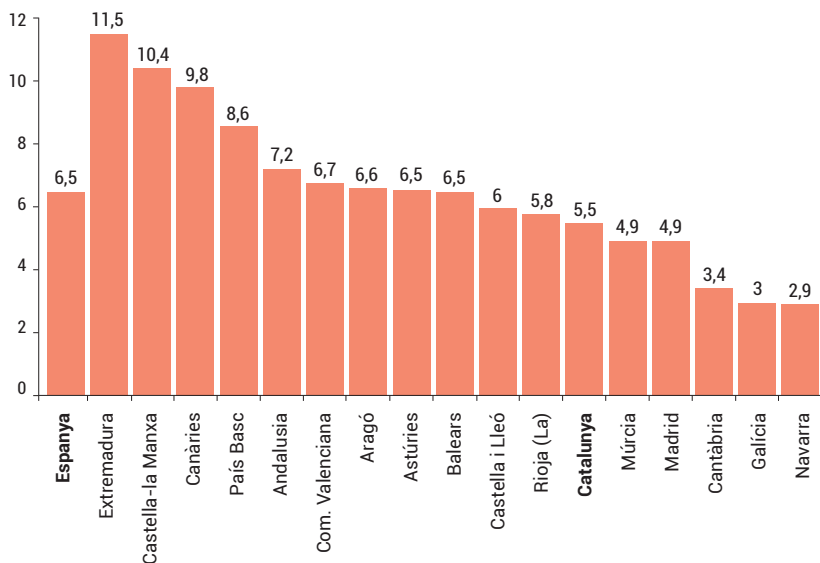
TAULA 61**Evolució de l'escolarització a la formació d'adults a Catalunya i Espanya. Del curs 2010-2011 al curs 2022-2023**

	2010 -2011	2011 -2012	2012 -2013	2013 -2014	2014 -2015	2015 -2016	2016 -2017	2017 -2018	2018 -2019	2019 -2020	2020 -2021	2021 -2022	2022 -2023
Alumnat													
Catalunya	58.554	65.208	63.046	60.696	61.535	57.395	54.144	49.464	53.958	51.115	43.481	26.944	27.771
Espanya	386.389	390.655	392.271	372.200	345.033	310.102	273.572	255.348	247.019	245.638	215.653	201.171	199.473
Taxa bruta d'escolarització (per 1.000 persones de 16 a 64 anys)													
Catalunya	11,6	12,9	12,5	12,2	12,5	11,7	11,1	10,1	11	10,3	8,6	5,3	5,5
Espanya	12,2	12,3	12,4	11,9	11,2	10,1	9	8,4	8,1	8	7	6,5	6,5

Nota: les dades de l'alumnat no incorporen la formació en llengües i la formació en competència digital.
 Font: elaboració pròpia amb dades del Ministeri d'Educació i de l'INE.

GRÀFIC 135

Taxa bruta d'escolarització a la formació d'adults per comunitats autònomes. Curs 2022-2023

Nota: les dades de l'alumnat no incorporen la formació en llengües i la formació en competència digital. La taxa bruta d'escolarització està calculada sobre el total d'alumnat i la població de 16 a 64 anys.

Font: elaboració pròpia amb dades del Ministeri d'Educació i de l'INE.

Entorn, oportunitats educatives i polítiques educatives locals

La participació en les activitats de lleure educatiu

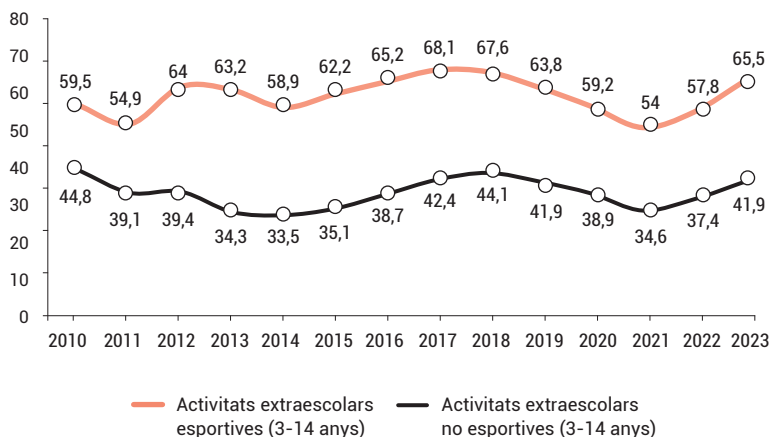
A més dels ensenyaments formals, el lleure és una font d'aprenentatges i d'oportunitats educatives bàsica per comprendre i ampliar la formació de les persones que hi participen, especialment dels infants i adolescents, i que, fins i tot, ajuda a compensar dèficits que el mateix sistema educatiu reglat no és capaç de contrarestar.

L'anàlisi de les dades disponibles sobre el lleure educatiu evidencia la incidència del cicle econòmic i, més recentment també, de la crisi de la pandèmia en la participació dels infants i adolescents. Els nivells d'accés a l'oferta d'activitats extraescolars esportives i no esportives, d'acord amb les dades que ens proporciona l'Enquesta de salut de Catalunya, han tendit a augmentar en períodes de bonança econòmica i a disminuir durant els anys de la crisi econòmica de 2008 i també durant el període afectat per la pandèmia.

Entre els anys 2019 i 2021, la participació d'infants de 3 a 14 anys en les activitats extraescolars esportives que se celebren durant el curs va disminuir en prop de 10 punts percentuals, del 63,8% de 2019 al 54% de 2021, mentre que la participació en les activitats extraescolars no esportives, ho van fer en prop de 7 punts, del 41,9% al 34,6%. El tancament d'activitats i la por al contagi són factors explicatius d'aquesta evolució, però també ho és el canvi en les condicions econòmiques de les famílies per efecte del cicle econòmic. La sortida de la pandèmia ha afavorit que entre els anys 2021 i 2023 els nivells de participació en les activitats extraescolars s'hagin recuperat i s'hagin situat novament als nivells pre-pandèmics. L'any 2023 el 65,5% dels infants i adolescents de 3 a 14 anys fa activitats extraescolars esportives i el 41,9%, activitats extraescolars no esportives (Gràfic 136).

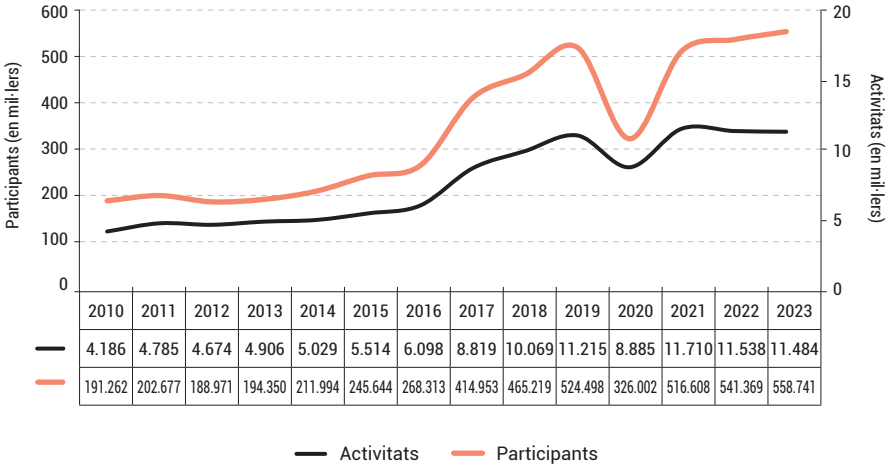
GRÀFIC 136

Evolució de la participació dels infants i adolescents de 3 a 14 anys en activitats extraescolars a Catalunya. 2010-2023

Font: elaboració pròpia amb dades de l'Enquesta de salut de Catalunya.

Aquesta mateixa evolució s'aprecia si es té en compte la participació en les activitats d'educació en el lleure notificades a la Direcció General de Joventut, que se celebren fonamentalment durant l'estiu. Per bé que en aquest cas trobem un increment sostingut en el temps de les activitats notificades per efecte de l'aprovació l'any 2016 de la regulació que obliga a notificar un determinat tipus d'activitat (Decret 267/2016, de 5 de juliol), l'any 2020 es va produir una reducció de la participació d'un 37,8% respecte a l'any anterior per efecte de la pandèmia (Gràfic 137). Si prenem com a referència estrictament les activitats celebrades a l'estiu, aquesta reducció és del 34,5% (Taula 62). L'any 2023, però, la participació en les activitats d'educació en lleure notificades ja superen lleugerament els nivells existents abans de la pandèmia.

GRÀFIC 137**Evolució de les dades de participació en activitats d'educació en el lleure a Catalunya. 2010-2023**

Nota: dades notificades per la Direcció General de Joventut del Departament de Drets Socials.
Font: Idescat.

TAULA 62**Evolució de la participació en les activitats d'educació en el lleure durant l'estiu. 2019-2023**

	2019	2020	2021	2022	2023
Activitats	9.810	8.561	10.942	9.898	9.905
Participants	486.126	318.237	497.288	499.532	515.869

Font: Síndic de Greuges de Catalunya (2024). Informe sobre els drets de l'infant a Catalunya.

Les desigualtats d'accés a les activitats de lleure educatiu

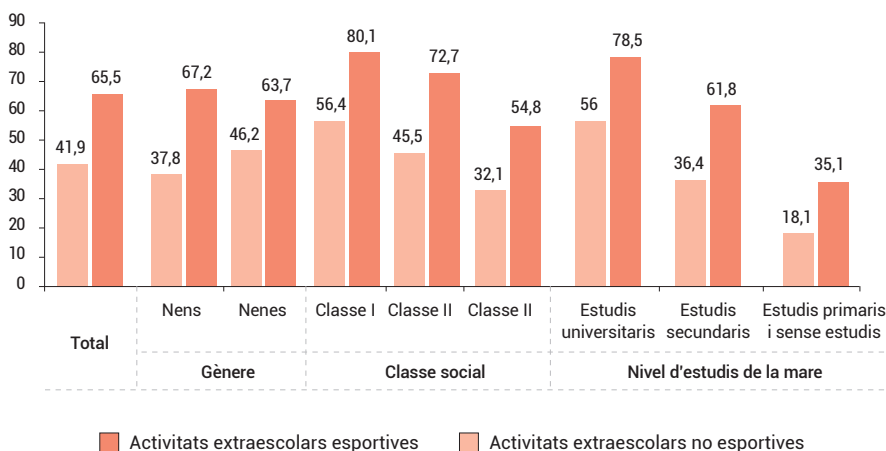
D'acord amb les dades anteriorment exposades, hi ha un 34,5% d'infants i adolescents de 3 a 14 anys que no practica activitats extraescolars esportives, i un 58,1% que no fa activitats extraescolars no esportives. A més,

hi ha un 57,1% dels infants i adolescents majors de 3 anys que no participa en activitats de lleure durant l'estiu.

L'accés a les oportunitats que ofereix el lleure educatiu està travessat per desigualtats relacionades amb la classe social o el capital cultural familiar especialment, en la mateixa línia que ja succeeix en l'educació formal. Així, les diferències en els nivells de participació en les activitats extraescolars esportives i no esportives dels infants i adolescents de classe social alta i baixa són de prop de 25 punts percentuals, mentre que les diferències entre els infants i adolescents amb mare amb estudis superiors i amb estudis bàsics és de prop de 40 punts (Gràfic 138). L'àmbit del lleure educatiu, doncs, amplia les desigualtats educatives que ja estan presents en l'àmbit dels ensenyaments reglats.

GRÀFIC 138

Participació en activitats extraescolars esportives i no esportives en funció del gènere, la classe social i el nivell d'estudis de la mare a Catalunya. 2023

Nota: Grups de classe social segons els nivells d'ocupació:

- Classe I. Directors i gerents i professionals universitaris.
- Classe II. Ocupacions intermèdies i treballadors per compte propi.
- Classe III. Treballadors manuals.

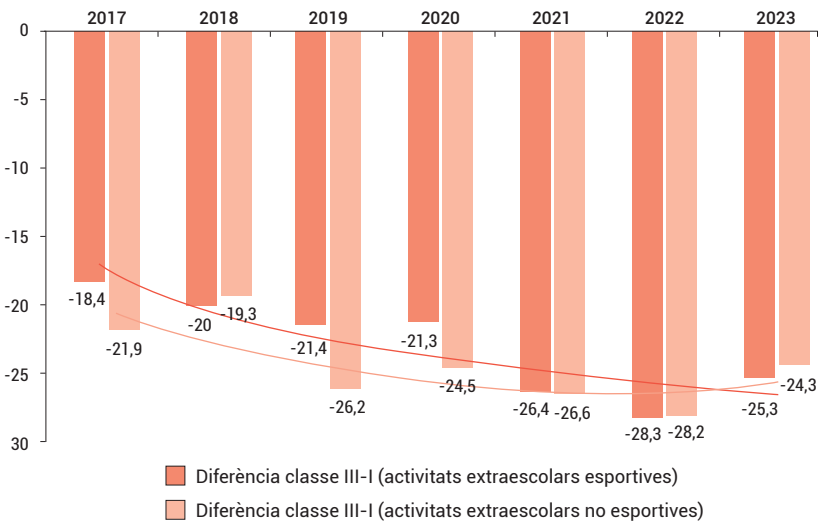
Font: elaboració pròpia amb dades de l'Enquesta de salut de Catalunya.

Les dades que ens proporciona l'Enquesta de salut de Catalunya també ens permeten valorar com han evolucionat aquestes desigualtats. L'anàlisi d'aquestes dades constata que les desigualtats de classe social i de capital cultural familiar han tendit a ampliar-se lleugerament en els darrers anys.

Així, mentre durant els anys 2017 i 2018, caracteritzats per una situació de bonança econòmica, sense l'impacte encara de la pandèmia, les desigualtats de classe social giraven al voltant de 20 punts percentuals, aquestes desigualtats s'han situat al voltant dels 25 punts percentuals durant els anys posteriors a la pandèmia (Gràfic 139). Alhora, mentre durant els anys anteriors a la pandèmia les desigualtats relacionades amb el nivell d'estudis de la mare eren de poc més de 30 punts percentuals, en els darrers dos o tres anys s'han situat per sobre dels 35 punts percentuals (Gràfic 140).

GRÀFIC 139

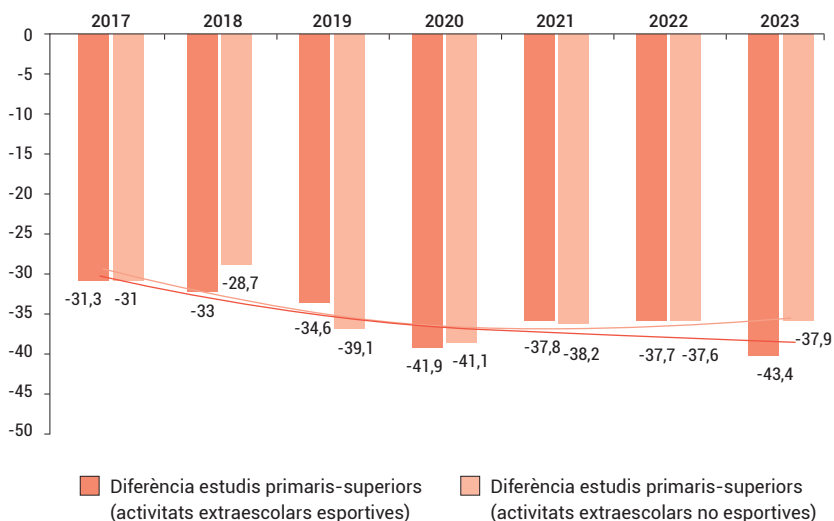
Evolució de la diferència de participació en activitats extraescolars esportives i no esportives en funció de la classe social a Catalunya. 2017-2023

Font: elaboració pròpia amb dades de l'Enquesta de salut de Catalunya.

GRÀFIC 140

Evolució de la diferència de participació en activitats extraescolars esportives i no esportives en funció del nivell d'estudis de la mare a Catalunya. 2017-2023

Font: elaboració pròpia amb dades de l'Enquesta de salut de Catalunya.

El finançament de les polítiques educatives locals

Al marge de les entitats de lleure educatiu (AFAs, entitats esportives, entitats d'educació en lleure, etc.), les administracions locals també tenen un paper fonamental a l'hora de proveir oportunitats educatives a la població en general, i a l'hora d'atendre les necessitats educatives de la població amb més dèficits formatius i amb més dificultats d'escolarització en particular (a través, per exemple, de programes de prevenció de l'absentisme escolar, d'acompanyament a l'escolaritat o de formació i inserció, per citar alguns exemples).

L'àmbit de les polítiques educatives locals, però, està afectat per un cert procés d'estancament, sigui en la planificació i en el desplegament de

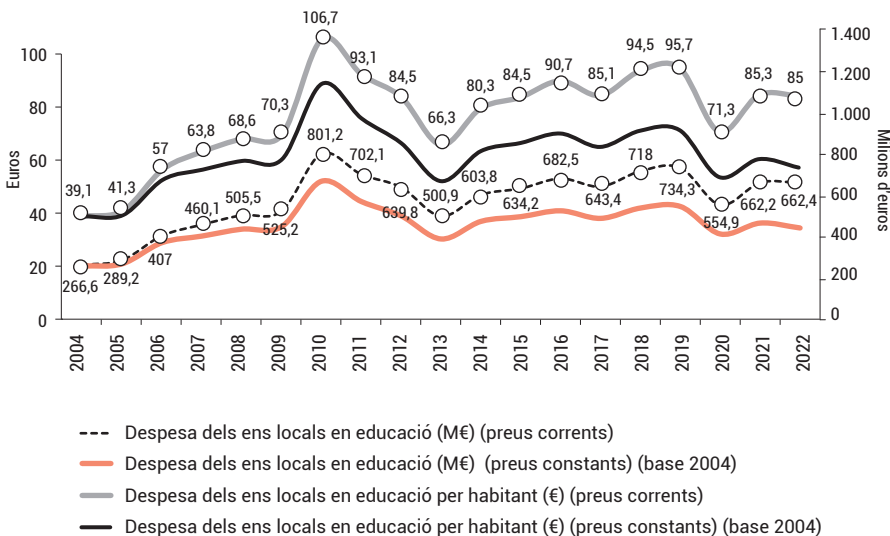
polítiques, sigui en el seu finançament, només alterat per la incidència de la pandèmia. Després de la reducció del finançament públic arran de la crisi de 2008, que va provocar un procés de contracció de les polítiques educatives locals, i de l'aprovació de la Llei 27/2013, de 27 de desembre, de racionalització i sostenibilitat de l'Administració local (LRSAL), de caràcter estatal, aquest àmbit s'ha caracteritzat per presentar una evolució força estable al llarg dels anys, amb el parèntesi derivat de la irrupció de la COVID-19 i del seu impacte sobre el desenvolupament d'activitats i sobre la participació de la població en aquestes activitats.

Des de la perspectiva del finançament en educació, l'anàlisi de les dades d'evolució de la despesa dels ens locals evidencia l'existència de períodes amb comportaments clarament diferenciats. Fins a l'any 2010, la inversió en polítiques educatives locals es caracteritza per una dinàmica més expansiva, d'increment de la despesa per habitant, que passa dels 39,1€ de 2004 a 106,7€ a preus corrents de 2010. Per efecte de la crisi econòmica de 2008 i de les mesures de contenció del dèficit públic, aquesta despesa experimenta una contracció en el període 2010-2013, amb una reducció del finançament fins als 66,3€. En el període 2013-2019, caracteritzat per la recuperació econòmica, es produeix un creixement lent i sostingut de la despesa dels ens locals en educació, fins als 95,7€ per habitant de 2019. La pandèmia, però, provoca novament una reducció de la despesa fins als 71,3€ per habitant l'any 2020. A partir d'aleshores, s'inicia un procés tímid de recuperació que situa la despesa per habitant en 85,9€ l'any 2022 (Gràfic 141).

Tot i que aquestes dades no incorporen les transferències que fa el Departament d'Educació als ens locals, cal destacar que els pressupostos de la Generalitat de Catalunya de l'any 2020 van recuperar de nou la subvenció del Departament d'Educació als ajuntaments per al sosteniment de les places públiques d'educació infantil de primer cicle, i que aquest fet ha permès reduir la despesa dels ajuntaments en un dels àmbits que més recursos pressupostaris concentren.

GRÀFIC 141

Evolució sobre les dades de despesa dels ens locals en educació a Catalunya. 2004-2022

Nota: S'hi incorpora l'agregat consolidat del programa de despesa 32 (Educació) de les liquidacions de les diputacions, consells comarcals i ajuntaments amb els respectius organismes autònoms; se n'exclouen els capítols financers i les transferències que fa el Departament d'Educació als ens locals (articles 46 i 76). No s'hi inclou la formació ocupacional dels ens locals, ja que no es troba disponible en la desagregació per programes pressupostaris.

Font: elaboració pròpia amb dades del Departament d'Educació.

En relació amb l'evolució de la despesa dels ens locals, és important destacar també que l'any 2022 el finançament de les polítiques educatives locals per habitant és inferior a la despesa existent l'any 2010 (106,7€ per habitant), tant si es mesura a preus corrents com a preus constants. En concret, aquesta despesa és un 20,3% a preus corrents i un 35,8% a preus constants inferior a 2010, any en què aquesta despesa va ser la més alta. De fet, si prenem com a referència l'evolució de la despesa respecte a l'any 2009, aquesta continua essent inferior a preus constants, però no pas a preus corrents (Taula 63). En tot cas, el finançament clarament expansiu que s'ha donat en els pressupostos del Departament d'Educació, doncs, no s'ha produït igualment en el cas dels ens locals.

TAULA 63
Evolució sobre les dades de despesa dels ens locals en educació a Catalunya. 2004-2022

	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022
Despesa dels ens locals en educació (M€) (preus corrents)																			
	266,6	289,2	407	460,1	505,5	525,2	801,2	702,1	639,8	500,9	603,8	634,2	682,5	643,4	718	734,3	554,9	662,4	662,2
Despesa dels ens locals en educació (M€) (preus constants) (base 2004)																			
	266,6	277,3	379,6	411,4	444,9	456,8	676,5	578,4	508,7	397,5	482,6	505,3	533,6	497,1	547,1	554,5	421,6	474,3	450,7
Despesa dels ens locals en educació (M€) (preus constants) (base 2009)																			
	-	-	-	-	-	525,2	777,9	665	584,9	457	554,9	581	613,6	571,6	629,1	637,6	484,8	545,4	518,3
Despesa dels ens locals en educació (M€) (preus constants) (base 2014)																			
	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	603,8	632,3	667,8	622	684,6	693,9	527,6	593,5	564
% sobre la despesa en educació dels ens locals (sobre la despesa de totes les administracions)																			
	4,94	4,80	60	6,22	6,21	6,17	9,16	8,48	8,53	7,08	8,52	8,39	8,79	8,02	8,57	8,36	6,18	6,78	6,55
Despesa dels ens locals en educació per habitant (€) (preus corrents)																			
	39,1	41,3	57	63,8	68,6	70,3	106,7	93,1	84,5	66,3	80,3	84,5	90,7	85,1	94,5	95,7	71,3	85,3	85
Despesa dels ens locals en educació per habitant (€) (preus constants) (base 2004)																			
	39,1	39,6	53,2	57,1	60,4	61,1	90,1	76,7	67,2	52,6	64,2	67,3	70,9	65,8	72	72,2	54,2	61,1	57,8

2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022
Despesa dels ens locals en educació per habitant (€) (preus constants) (base 2009)																		
-	-	-	-	-	70,3	103,5	88,2	77,3	60,5	73,8	77,4	81,6	75,6	82,8	83,1	62,3	70,3	66,5
Despesa dels ens locals en educació per habitant (€) (preus constants) (base 2014)																		
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	80,3	84,2	88,8	82,3	90,1	90,4	67,8	76,5	72,4

Nota: S'hi incorpora l'agregat consolidat del programa de despesa 32 (educació) de les liquidacions de les diputacions, consells comarcals i ajuntaments amb els respectius organismes autònoms; se n'exclouen els capítols financers i les transferències que fa el Departament d'Educació als ens locals (articles 46 i 76). No s'hi inclou la formació ocupacional dels ens locals, ja que no es troba disponible en la desagregació per programes pressupostaris.

Font: elaboració pròpia amb dades del Departament d'Educació.

L'anàlisi de les dades del Panel de polítiques públiques locals d'educació de la Fundació Pi i Sunyer per als municipis de més de 10.000 habitants evidencia que, més enllà de l'ajustament pressupostari experimentat en el període 2010-2013, en part ocasionat per la reducció del finançament que rebien els ajuntaments per part d'altres administracions, especialment per a serveis com ara escoles bressol o escoles de música, la inversió dels ajuntaments en polítiques locals presenta una gran estabilitat. En les diferents edicions del Panel, més del 50% dels municipis destaquen no haver alterat els recursos destinats als diferents àmbits de la política educativa. Només en el cas de la despesa en atenció a la primera infància o en ensenyaments musicals i artístics l'any 2014 hi havia una proporció més baixa d'ajuntaments que manifestaven haver mantingut els recursos en relació amb l'any precedent, i prop d'una quarta part destacaven haver disminuït la inversió respecte a l'any anterior. En l'edició de 2021, en canvi, menys d'un 5% dels ajuntaments manifesta haver disminuït els recursos propis destinats a aquests diferents àmbits de la política educativa (Taula 64).

TAULA 64

Evolució respecte dels últims anys dels recursos del propi ajuntament destinats a diferents àmbits de política educativa, per municipis de més de 10.000 habitants de Catalunya. 2014, 2018, 2021

	2014					2018					2021				
	Han augmentat	Han disminuït	S'han mantingut igual	Total		Han augmentat	Han disminuït	S'han mantingut igual	Total		Han augmentat	Han disminuït	S'han mantingut igual	Total	
Escoles bressol / Atenció a la petita infància	40,2	26,8	32,9	100		42,4	5,1	52,5	100		50,6	1,3	48,1	100	
Ensenyaments musicals i artístics	35,1	24,3	40,5	100		27,3	2	54,5	100		24,7	0	62,3	100	
Formació d'adults	27,5	7,2	65,2	100		19,2	0	62,6	100		9,1	2,6	67,5	100	
Conservació, manteniment i vigilància de centres	26,3	9,5	64,2	100		43,4	6,1	50,5	100		36,4	3,9	59,7	100	
Suport a l'oferta educativa més enllà de l'horari lectiu	24,4	12,8	62,8	100		46,5	2	45,5	100		45,5	2,6	49,4	100	
Acompanyament a l'escolaritat / Lluita contra el fracàs escolar	23,4	3,2	73,4	100		44,4	1	46,5	100		53,2	1,3	42,9	100	
Transició escola-treball	22,1	8,1	69,8	100		8,1	0	64,6	100		13	1,3	62,3	100	
Programes de retorn al sistema educatiu (PFI, cursos d'accés a cicles formatius...)	20,8	9,1	70,1	100		19,2	0	64,6	100		22,1	0	59,7	100	

	2014					2018					2021				
	Han augmentat	Han disminuït	S'han mantingut igual	Total	Han augmentat	Han disminuït	S'han mantingut igual	No n'hi ha	Total	Han augmentat	Han disminuït	S'han mantingut igual	No n'hi ha	Total	
Formació professional	-	-	-	-	24,2	1	44,4	30,3	100	10,4	1,3	58,4	29,9	100	
Orientació educativa	-	-	-	-	19,2	1	61,6	18,2	100	32,5	1,3	55,8	10,4	100	
Suport a les AMPA i a la funció educativa de les famílies	17,2	16,1	66,7	100	30,3	1	65,7	3	100	23,4	9,1	63,6	3,9	100	
Prevenició de l'absentisme i vigilància de l'escolaritat obligatòria	8,5	6,1	85,4	100	12,1	1	71,7	15,2	100	18,2	0	70,1	11,7	100	
Admissió d'alumnat / Escolarització equilibrada d'alumnat	6,5	2,2	91,3	100	13,1	1	69,7	16,2	100	11,7	0	76,6	11,7	100	

Font: Albaigés, B. (2020). *La necessitat d'un nou impuls a les polítiques educatives locals després de la crisi*. Diputació de Barcelona (a partir de dades del Panel de polítiques educatives locals de la Fundació Pi i Sunyer); i Fundació Pi i Sunyer (2021). *Panel de polítiques públiques locals d'educació 2021*.

Aquesta mateixa valoració es fa quan s'analitza com ha evolucionat el copagament de les polítiques locals. Mentre l'any 2014 prop de la meitat dels ajuntaments havia augmentat el copagament per accedir als serveis d'escoles bressol i escoles de música, en l'edició del Panel de 2021, l'augment del copagament és inferior al 5% en la majoria de les polítiques identificades (Taula 65).

TAULA 65

Evolució respecte dels dos últims anys del copagament per part dels usuaris per diferents àmbits de política educativa, per municipis de més de 10.000 habitants de Catalunya. 2014, 2018, 2021

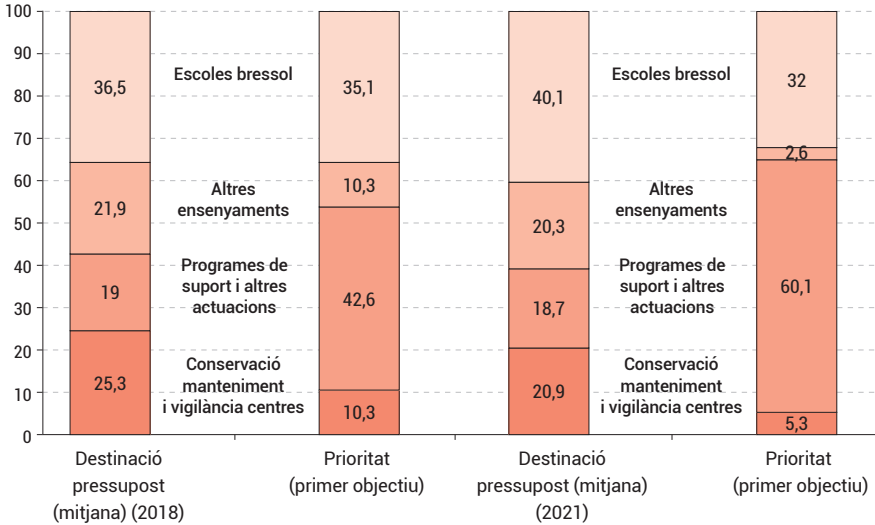
	2014					2018					2021				
	Ha augmentat	Ha disminuït	S'ha mantingut igual	No hi ha copagament	Total	Ha augmentat	Ha disminuït	S'ha mantingut igual	No hi ha copagament	Total	Ha augmentat	Ha disminuït	S'ha mantingut igual	No hi ha copagament	Total
Escoles de música i dansa (i altres ensenyaments artístics)	66	3,8	28,3	1,9	100	9,1	10,2	73,9	6,8	100	4,5	13,6	77,3	4,5	100
Escoles bressol	46,5	8,5	45,1	0	100	7,4	14,7	77,9	0	100	5,3	25	65,8	3,9	100
Formació d'adults	20	0	64	16	100	6,9	1,1	65,5	26,4	100	1,6	6,6	55,7	36,1	100
Activitats educatives més enllà de l'horari lectiu	-	-	-	-	-	5,1	5,1	64,3	25,5	100	1,4	11,1	52,8	34,7	100
Casals infantils, centres oberts o altres serveis de lleure educatiu amb participació municipal	13,6	6,8	72,7	6,8	100	9,1	5,1	66,7	19,2	100	3,9	16,9	54,5	24,7	100
Programes de retorn al sistema educatiu (PFI, cursos d'accés a cicles formatius...)	2,6	0	35,9	61,5	100	3,1	1	53,1	42,9	100	1,3	1,3	44,2	53,2	100

Font: Albaigés, B. (2020). *La necessitat d'un nou impuls a les polítiques educatives locals després del sotrac de la crisi*. Diputació de Barcelona (a partir de dades del Panel de polítiques educatives locals de la Fundació Pi i Sunyer); i Fundació Pi i Sunyer (2021). *Panel de polítiques públiques locals d'educació 2021*.

L'anàlisi de les dades pressupostàries també posa de manifest que la inversió en educació dels ajuntaments és molt captiva del finançament de les escoles bressol o, en part també, de les escoles de música i de la conservació i manteniment dels equipaments escolars, que rep una inversió molt superior a la importància política que s'atorga a aquests àmbits.

Les dades del Panel (2021) evidencien que la principal partida pressupostària en educació correspon a la inversió en les escoles bressol (amb un pes del 40,1% de mitjana), seguida de la despesa destinada a la conservació, manteniment i vigilància de centres (20,9%) i a altres ensenyaments, com ara artístics i musicals, d'adults, de primària o secundària (20,3%). La inversió en programes de suport i altres actuacions (prevenció d'absentisme, beques, acompanyament a l'escolaritat, etc.) és comparativament més baixa (18,7%) (Gràfic 142).

En canvi, el mateix Panel també aporta informació sobre la prioritat dels ajuntaments en cadascun d'aquests àmbits i evidencia el desequilibri existent entre la inversió en programes de suport, que aglutina el 18,7% del pressupost en educació dels ajuntaments, i la prioritat política assignada, amb un 60,1% d'ajuntaments que consideren que és l'objectiu principal de la seva agenda política. De fet, en relació amb l'any 2018, aquest diferencial ha augmentat: mentre s'ha mantingut la inversió en programes de suport sobre el conjunt del pressupost, s'ha incrementat la seva prioritat política.

GRÀFIC 142**Destinació dels pressupostos liquidats dels ajuntaments, per municipis de més de 10.000 habitants de Catalunya. 2018, 2021 (%)**

Font: Albaigés, B. (2020). *La necessitat d'un nou impuls a les polítiques educatives locals després del sotrac de la crisi*. Diputació de Barcelona (a partir de dades del Panel de polítiques educatives locals de la Fundació Pi i Sunyer); i Fundació Pi i Sunyer (2021). *Panel de polítiques públiques locals d'educació 2021*.

El desplegament de les polítiques educatives locals

Aquesta estabilitat en el finançament, amb el parèntesi de la pandèmia, també s'observa quan s'analitza la participació de la població en aquelles ofertes en què els municipis tenen un paper fonamental, com ara l'educació infantil de primer cicle, els ensenyaments de música i dansa, els centres de formació d'adults o els programes de segones oportunitats.

Pel que fa a l'educació infantil de primer cicle, en el capítol corresponent a l'educació preobligatòria ja hem comentat que, tot i que augmenta la taxa d'escolarització pública per efecte de la davallada demogràfica,

la provisió pública s'ha mantingut al voltant dels 50.000 alumnes durant la darrera dècada. En el cas dels PFI, la taxa bruta d'escolarització pública ha decrescut lleugerament en els darrers deu anys, tot i que la provisió de places públiques ha augmentat lleugerament, de 5.200 el curs 2013-2014 a 6.200 el curs 2023-2024. I quant a la formació d'adults, l'alumnat matriculat en el sector públic ha decrescut, dels prop de 70.000 del curs 2013-2014 als 67.000 el curs 2022-2023 (Taula 66 i Gràfics 143 i 144).

Aquesta tendència sembla no acomplir-se només en el cas dels ensenyaments de música, en què l'escolarització al sector públic ha tendit a créixer al llarg de la darrera dècada, de 41.046 el curs 2013-2014 a 48.304 el curs 2022-2023.

Per efecte de la pandèmia, la participació en l'oferta pública d'escola d'adults, d'escola de música o de centre de formació d'adults va decreixer un 16% entre els cursos 2018-2019 i 2020-2021 (de 50.077 a 41.841 alumnes; de 49.316 a 41.896; i de 66.738 a 56.107, respectivament). El curs 2022-2023, però, els nivells de participació en l'oferta pública s'han recuperat i se situen en valors absoluts en els nivells equivalents o lleugerament superiors als immediatament anteriors a la pandèmia.

TAULA 66

Evolució de les taxes d'escolarització, per tipus de formació, a Catalunya. Del curs 2005-2006 al curs 2023-2024

	2005-2006	2006-2007	2007-2008	2008-2009	2009-2010	2010-2011	2011-2012	2012-2013	2013-2014	2014-2015	2015-2016	2016-2017	2017-2018	2018-2019	2019-2020	2020-2021	2021-2022	2022-2023	2023-2024 ^P
Escola bressol																			
Educació infantil de primer cicle (0-2 anys) (%)																			
30,6	31,1	32,5	33,1	33,3	34,4	37	35,2	36	36,1	37	38,2	39	39,7	40,3	34,9	39,9	43,9	43,9	43,2
Educació infantil de primer cicle (0-2 anys) (públic) (%)																			
13,6	14,6	16,4	17,7	19,1	20,3	22,8	22,2	22,7	22,9	23,4	23,9	24,4	24,9	25,5	23,1	26,4	31,7	31,7	30,3
Alumnat																			
70.765	73.801	80.032	84.221	86.070	88.552	92.003	84.244	82.091	79.031	79.027	80.913	80.959	79.948	78.244	63.342	71.224	77.275	77.275	75.006
Alumnat (públic)																			
31.431	34.721	40.516	45.158	49.351	52.307	56.765	53.064	51.659	50.033	49.946	50.781	50.542	50.077	49.536	41.841	47.142	55.888	55.888	52.574
Centres (públic)																			
554	592	672	733	801	849	923	926	921	925	925	966	962	961	959	968	944	974	974	1.024
Llars d'infants (públic)																			
554	592	672	733	801	849	923	926	921	925	922	911	900	896	896	899	892	887	887	-
2005-2006	2006-2007	2007-2008	2008-2009	2009-2010	2010-2011	2011-2012	2012-2013	2013-2014	2014-2015	2015-2016	2016-2017	2017-2018	2018-2019	2019-2020	2020-2021	2021-2022	2022-2023	2023-2024	2024-2025
PFI																			
PFI (PQPI) (PGS) (16-17 anys)																			
3,9	4,1	4	4,2	4,6	5,2	5,3	5,6	5,6	5,1	5,2	5,1	5,1	4,7	4,6	4,5	4,4	4,4	4,4	-

2005-2006	2006-2007	2007-2008	2008-2009	2009-2010	2010-2011	2011-2012	2012-2013	2013-2014	2014-2015	2015-2016	2016-2017	2017-2018	2018-2019	2019-2020	2020-2021	2021-2022	2022-2023	2023-2024
PFI (PQPI) (PGS) (16-17 anys) (public) (taxa bruta)																		
-	-	-	2,6	3	3,3	3,3	3,6	3,8	3,6	3,6	3,4	3,3	3,2	3,1	3,1	3,3	3,4	-
Alumnat																		
5.175	5.355	5.235	5.521	6.281	7.047	7.113	7.537	7.668	6.929	7.142	7.115	6.938	6.999	7.189	7.126	7.506	7.772	8.130
Alumnat (públic)																		
-	-	-	3.561	4.049	4.463	4.372	4.858	5.165	4.848	4.871	4.786	4.793	4.936	5.009	5.151	5.567	5.915	6.192
Centres (públic)																		
-	-	-	129	131	148	152	165	176	174	170	171	171	174	183	209	207	211	198
Escola de música (no graus professionals i superiors)																		
Escola de música (6-17 anys)																		
5	5,1	5,2	5,6	5,9	6,3	6,2	6	6,1	6,4	6,4	6,5	6,7	6,6	6	5,5	5,9	6,3	-
Escola de música (6-17 anys) (public) (taxa bruta)																		
3,6	3,7	3,7	4,1	4,3	4,7	4,7	4,6	4,6	4,7	4,8	4,8	5	5	4,4	4,2	4,5	4,8	-
Alumnat																		
37.777	39.640	40.409	45.407	48.518	53.181	53.468	52.942	54.008	57.552	59.299	61.524	64.177	64.888	59.702	54.688	58.421	63.045	-
Alumnat (públic)																		
27.040	28.732	28.951	32.761	35.355	39.601	40.492	40.473	41.046	42.522	43.949	45.552	47.901	49.316	43.651	41.896	44.390	48.304	-
Centres (públic)																		
125	129	118	127	134	151	157	165	162	166	166	169	170	170	143	164	159	172	-
Escola de dansa (no graus professionals i superiors)																		
Escola de dansa (6-17 anys)																		
1,1	1,11	1,21	1,27	1,22	1,19	1,2	1,11	1,03	1,04	1,14	1,09	1,14	0,9	1	-	0,7	0,9	-

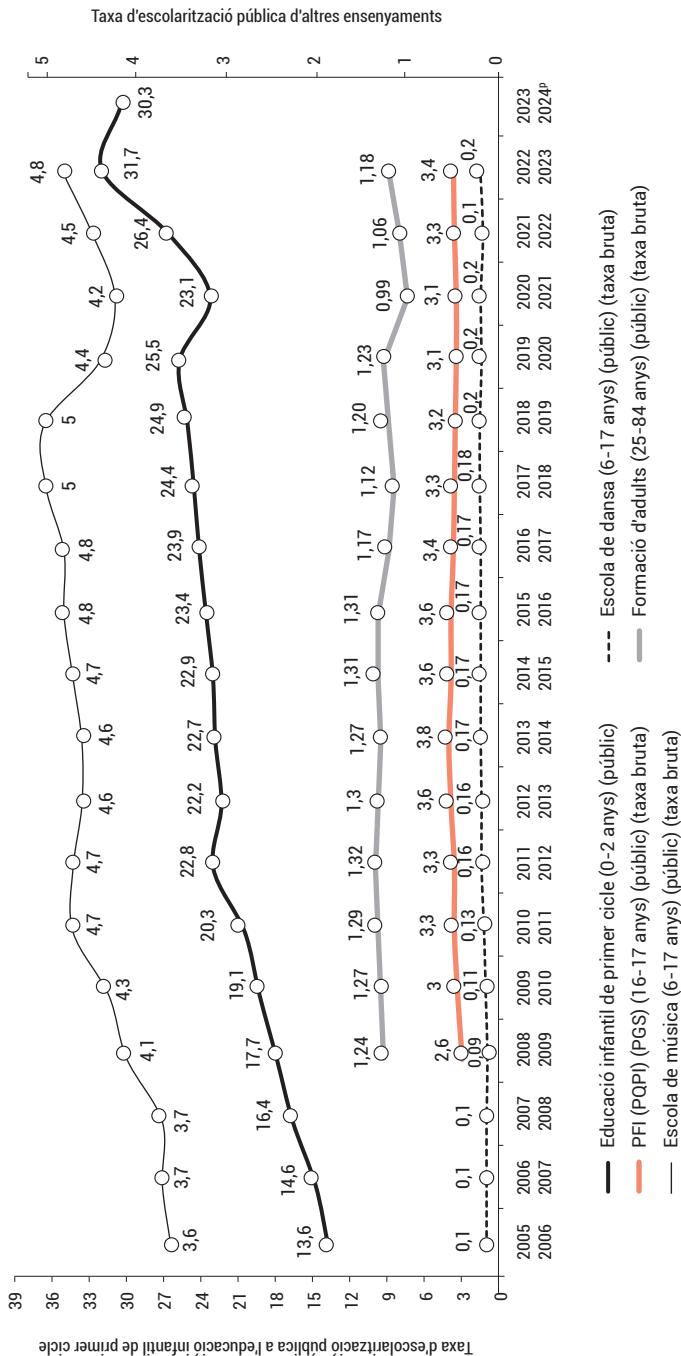

	2005-2006	2007-2008	2008-2009	2009-2010	2010-2011	2011-2012	2012-2013	2013-2014	2014-2015	2015-2016	2016-2017	2017-2018	2018-2019	2019-2020	2020-2021	2021-2022	2022-2023	2023-2024
Escola de dansa (6-17 anys) (públic) (taxa bruta)																		
0,1	0,1	0,1	0,09	0,11	0,13	0,16	0,16	0,17	0,17	0,17	0,17	0,18	0,2	0,2	-	0,1	0,2	-
Alumnat																		
8.318	8.595	9.526	10.220	10.071	10.014	10.323	9.748	9.161	9.432	10.540	10.241	10.895	9.245	9.595	-	7.170	8.888	-
Alumnat (públic)																		
743	757	755	747	916	1.099	1.366	1.419	1.484	1.565	1.545	1.578	1.743	1.777	1.593	-	1.423	1.741	-
Centres (públic)																		
13	14	15	15	16	16	17	18	10	10	10	10	10	10	9	-	8	10	-
Formació d'adults																		
Formació d'adults (25-84 anys)																		
-	-	-	1,28	1,32	1,33	1,37	1,34	1,30	1,34	1,38	1,19	1,14	1,22	1,25	1,01	1,07	1,20	-
Formació d'adults (25-84 anys) (públic) (taxa bruta)																		
-	-	-	1,24	1,27	1,29	1,32	1,3	1,27	1,31	1,31	1,17	1,12	1,20	1,23	0,99	1,06	1,18	-
Alumnat																		
-	-	-	69.410	71.943	72.573	75.260	73.366	70.681	72.824	74.608	64.332	61.859	66.738	69.671	56.107	59.996	67.908	-
Alumnat (públic)																		
-	-	-	67.225	69.440	70.201	72.337	70.979	69.502	71.023	70.977	63.095	60.554	65.694	68.718	54.982	58.976	66.853	-
Centres (públic)																		
-	-	-	159	159	164	164	164	161	163	163	165	163	163	162	163	163	164	-

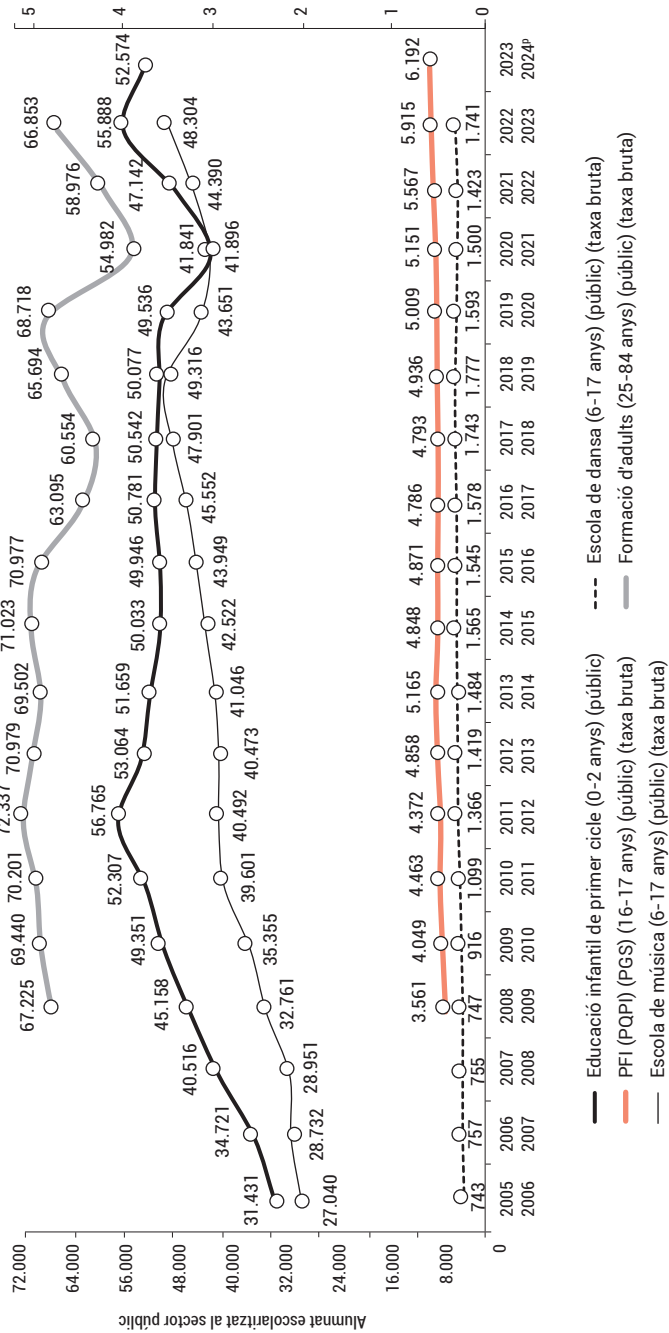
Font: elaboració pròpia amb dades del Departament d'Educació i l'IEC.

GRÀFIC 143

Evolució de les taxes d'escolarització pública, per tipus de formació, a Catalunya. Del curs 2005 al curs 2023-2024

Font: elaboració pròpia amb dades del Departament d'Educació i l'IEC.

GRÀFIC 144**Evolució de l'alumnat escolaritzat al sector públic, per tipus de formació, a Catalunya. Del curs 2005-2006 al curs 2023-2024**

Font: elaboració pròpia amb dades del Departament d'Educació i IIEC.

L'estabilitat en el finançament dels ajuntaments dels darrers anys també s'aprecia quan s'analitza el desplegament de polítiques educatives locals a través de les dades del Panel de polítiques públiques locals d'educació de la Fundació Pi i Sunyer.

Si prenem com a referència el nivell de corresponsabilitat dels ajuntaments en matèria d'educació, s'observa que en l'edició de 2021 s'ha mantingut estable la proporció d'ajuntaments que planifiquen en l'àmbit educatiu, al voltant del 86%, i s'ha reduït lleugerament la proporció d'ajuntaments que avaluen, del 52,5% al 48,1% (Gràfic 145). Si prenem com a referència l'evolució de la proporció d'ajuntaments que disposen de diferents tipologies de polítiques educatives, el mapa de polítiques està força consolidat (Taula 67).

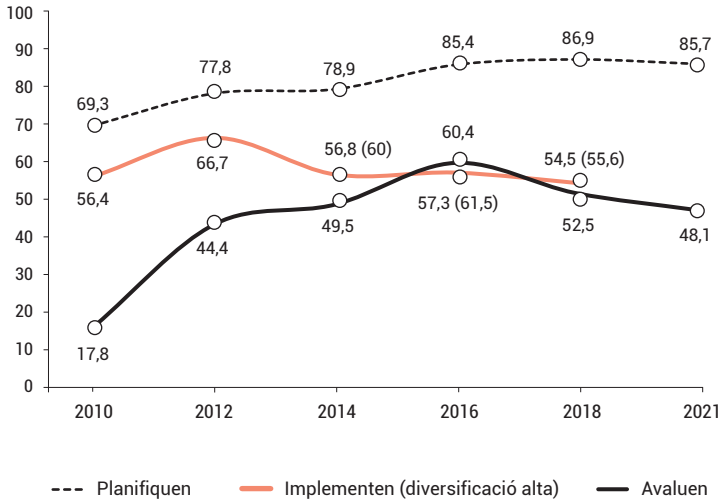
Per un costat, hi ha un seguit de polítiques que estan presents en la gran majoria de municipis de més de 10.000 habitants, com ara les escoles bressol (98,7%), les actuacions de suport d'activitats educatives dins l'horari lectiu (97,4%), els programes de lluita contra l'absentisme (94,8%), les actuacions de promoció d'activitats educatives més enllà de l'horari lectiu (93,5%) o els programes de reforç escolar (89,6%). En les diferents tipologies de política educativa, però, més d'un 70% dels ajuntaments de més de 10.000 habitants en disposen.

I, per un altre costat, hi ha altres polítiques educatives que poden tenir una presència més limitada, però que estan en procés d'expansió. Així, en les darreres edicions del Panel, han tendit a incrementar la seva presència polítiques com ara els programes d'adquisició i reforç de competències clau (del 65,6% l'any 2016 al 76,6% l'any 2021), els programes de transició entre etapes educatives (del 67,7% al 75,3%), els programes d'innovació educativa (del 54,2% al 76,6%) o la formació en alternança amb el treball (del 46,9% al 55,8%).

En canvi, les polítiques que disminueixen la seva presència són relativament escasses: els centres de formació d'adults (del 67,7% al 62,3%) o els programes de transició escola-treball (del 72,9% al 66,2%).

GRÀFIC 145

Evolució de la corresponsabilitat dels ajuntaments en matèria d'educació, per municipis de més de 10.000 habitants. 2010, 2012, 2014, 2016, 2018 i 2021

Nota: en el cas de la implementació, el grau de diversificació de polítiques (alta o baixa) depèn del nombre de polítiques educatives locals (programes, serveis, etc.), segons la tipologia de polítiques contemplada en el Panel, que manifesten tenir en el propi municipi. Parlem de diversificació alta en els municipis que tenen més del 70 % d'actuacions contemplades en el Panel, i de diversificació baixa en els municipis amb menys del 70 %. Convé posar de manifest que l'any 2009 el Panel contempla un total de 17 possibles actuacions, l'any 2011, 25, l'any 2013, 31, l'any 2015, 31, i l'any 2017, 31. Entre parèntesis s'observa el resultat considerant el mateix tipus d'actuacions que l'any 2011.

Font: Albaigés, B. (2020). *La necessitat d'un nou impuls a les polítiques educatives locals després del sotrac de la crisi*. Diputació de Barcelona (a partir de dades del Panel de polítiques educatives locals de la Fundació Pi i Sunyer); i Fundació Pi i Sunyer (2021). *Panel de polítiques públiques locals d'educació 2021*.

TAULA 67

Evolució de la provisió de polítiques per part dels ajuntaments, per tipus, per municipis de més de 10.000 habitants. 2012, 2014, 2016, 2018 i 2021 (%)

	2012	2014	2016	2018	2021
	Sí (%)	Sí (%)	Sí (%)	Sí (%)	Sí (%)
Escoles bressol	–	96,8	100	97	98,7
Escoles de música i/o de dansa	86,9	84,2	80,2	78,8	77,9
Altres ofertes de formació musical		29,5	25	29,3	22,1
Ensenyaments artístics	44,4	45,3	35,4	39,4	35,1
Programes de retorn al sistema educatiu (segones oportunitats)	64,6	65,3	80,2	79,8	84,4
Programes de transició escola-treball	70,7	56,8	72,9	63,6	66,2
Formació en alternança amb el treball	–	–	46,9	48,5	55,8
Centres de formació d'adults	91,9	76,8	67,7	65,7	62,3
Altres ofertes de formació d'adults		75,8	69,8	61,6	62,3
Escoles d'educació especial	–	–	–	30,3	24,7
Actuacions de suport d'activitats educatives dins de l'horari lectiu	97	98,9	96,9	98	97,4
Altres tipus d'accions de col·laboració amb els centres educatius	–	–	56,3	65,7	48,1
Actuacions de promoció d'activitats educatives més enllà de l'horari lectiu	90,9	90,5	82,3	90,9	93,5
Programes de lluita contra l'absentisme	87,9	86,3	89,6	78,8	94,8
Ludoteques	86,9	81,1	24	–	–
Altres (casals infantils, centres oberts...)			68,8	77,8	79,2
Programes de diversificació curricular	76,8	80	79,2	74,7	80,5
Programes d'adquisició i reforç de competències clau	64,6	78,9	65,6	73,7	76,6

	2012	2014	2016	2018	2021
	Sí (%)	Sí (%)	Sí (%)	Sí (%)	Sí (%)
Programes d'orientació formativa	75,8	77,9	80,2	79,8	87
Programes d'acompanyament i formació de famílies	73,7	76,8	90,6	88,9	87
Programes de dinamització de les AMPA dels centres educatius	77,8	75,8	79,2	73,7	83,1
Programes de reforç escolar	81,8	75,8	89,6	88,9	89,6
Programes de vinculació de l'escola al territori	74,7	65,3	82,3	87,9	79,2
Accions específiques d'acompanyament a les famílies novingudes	71,7	64,2	70,8	63,6	75,3
Programes de transició entre etapes educatives	59,6	60	67,7	70,7	75,3
Programes de promoció de la convivència escolar	60,6	53,7	69,8	75,8	76,6
Programes d'innovació educativa	–	–	54,2	60,6	76,6
Obertura dels equipaments educatius fora de l'horari lectiu	–	–	76	81,8	81,8

Font: Albaigés, B. (2020). *La necessitat d'un nou impuls a les polítiques educatives locals després del sotrac de la crisi*. Diputació de Barcelona (a partir de dades del Panel de polítiques educatives locals de la Fundació Pi i Sunyer); i Fundació Pi i Sunyer (2021). *Panel de polítiques públiques locals d'educació 2021*.

Un altre dels àmbits que està en procés d'expansió són els plans educatius d'entorn, que disposen del cofinançament dels ajuntaments, i que han ajudat a consolidar les polítiques relacionades amb l'acompanyament a l'escolaritat en general i amb l'educació més enllà de l'horari lectiu en particular. Només durant el curs 2023-2024, després d'anys d'un cert estancament, prop de 19 municipis han incorporat un pla educatiu d'entorn. El curs 2014-2015, hi havia 96 plans en 77 municipis, mentre que el curs 2023-2024, deu anys més tard, hi ha 154 plans en 137 municipis (Taula 68).

Encara hi ha centres amb elevada complexitat, però, que no disposen de pla educatiu d'entorn. Això succeeix en el 23,4% dels centres de molt alta complexitat i en el 33,9% dels centres d'alta complexitat (Taula 69).

TAULA 68

Evolució dels plans educatius d'entorn a Catalunya. Del curs 2012-2013 al curs 2023-2024

	Municipis	Plans
2012-2013	80	97
2013-2014	77	97
2014-2015	77	96
2015-2016	82	107
2016-2017	88	115
2017-2018	109	128
2018-2019	110	129
2019-2020	111	129
2020-2021	117	135
2021-2022	117	134
2022-2023	118	135
2023-2024	137	154

Font: Departament d'Educació.

TAULA 69

Cobertura dels plans educatius d'entorn a Catalunya en funció del nivell de complexitat dels centres de primària i secundària. 2023-2024

NIVELL DE COMPLEXITAT	NOMBRE DE CENTRES EPRI I/O ESO AMB PEE	NOMBRE DE CENTRES EPRI I/O ESO SENSE PEE	% SENSE PLA
Molt alta	190	58	23,4
Alta	328	168	33,9
Mitjana alta	390	519	57,1
Mitjana baixa	214	699	76,6
Baixa	69	411	85,6

Nota: EPRI: educació primària; PEE: plans educatius d'entorn.

Font: *Informe sobre els drets de l'infant a Catalunya* del Síndic de Greuges (2024).

4

Els condicionants de destí de l'èxit educatiu: «retorns» de l'educació

Gerard Ferrer-Esteban i Bernat Albaigés

Educació i ocupació

La participació en el mercat de treball

El comportament del mercat de treball ha tingut en les darreres dècades una elevada incidència en el comportament del sistema educatiu. L'abandonament escolar prematur es dona especialment per les oportunitats d'ocupació que troben molts joves menys vinculats amb el sistema educatiu o amb més dificultats d'escolarització, especialment en períodes de bonança econòmica. En períodes de crisi econòmica, en canvi, la població tendeix més a romandre-hi i a invertir en formació, a l'espera que les condicions d'accés al mercat de treball millorin.

En les dues darreres dècades, Catalunya ha viscut dues crisis econòmiques amb una incidència directa sobre les oportunitats d'ocupació de la població. La crisi econòmica viscuda a partir de l'any 2008 va suposar un increment molt significatiu de les taxes d'atur a Catalunya, molt per sobre de l'impacte observat al conjunt de la Unió Europea. En el període 2007-2013, la taxa d'atur a Catalunya es va incrementar en més de 16 punts percentuals (18 punts en el conjunt d'Espanya), mentre que en el conjunt de la Unió Europea va ser de poc més de 3 punts.

A partir de l'any 2013, però, aquesta tendència va iniciar un procés de canvi, d'acord amb l'inici de la recuperació econòmica. Aquesta reducció progressiva de les taxes d'atur va perdurar fins al primer trimestre de l'any 2020, quan va irrompre la pandèmia de la COVID-19, que va suposar novament l'inici d'un procés de destrucció d'ocupació. Durant el període 2013-2019, de recuperació econòmica, la taxa d'atur a Catalunya va créixer en 12,1 punts percentuals, per sobre del que ho va fer Espanya (-12 punts) i sobretot la Unió Europea (-7,7 punts).

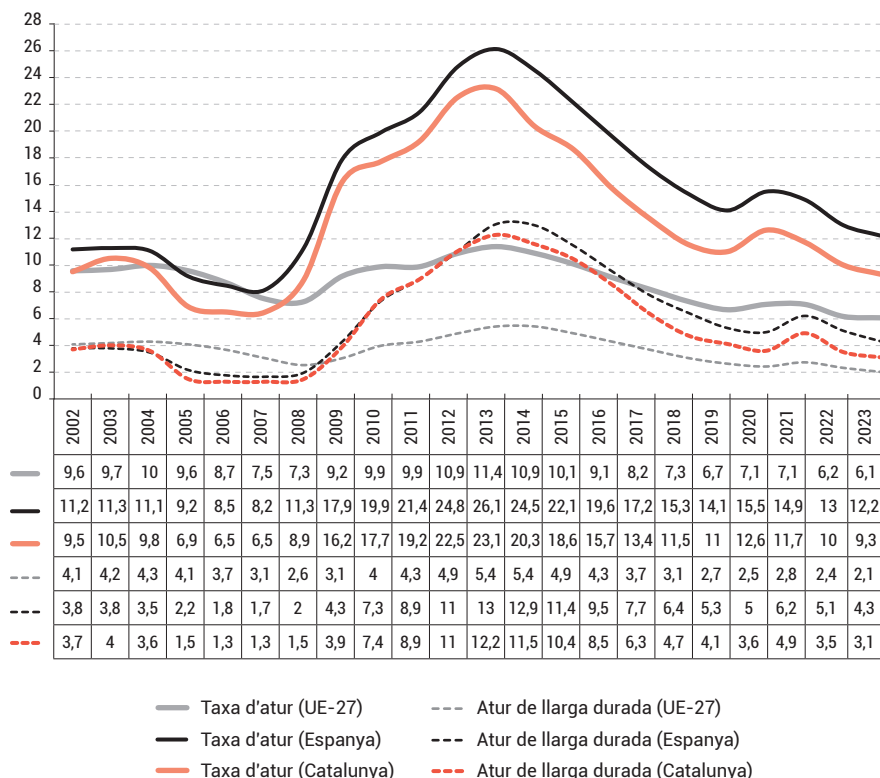
Amb la pandèmia, entre l'any 2019 i 2020, la taxa d'atur va tornar a augmentar lleugerament, en 1,6 punts percentuals. L'impacte de la pandèmia sobre l'atur ha estat més accentuat novament a Catalunya (+1,6 punts en el període 2019-2020) que a Espanya (+1,4%) i la Unió Europea (+0,4).

A partir de 2020, però, la taxa d'atur va reprendre novament una tendència decreixent, fins al punt que al tercer trimestre de 2023 es va aconseguir situar la taxa d'atur a nivells equivalents al tercer trimestre de 2008, just a l'inici de la crisi econòmica de 2008. La recuperació també ha tingut un impacte sobre l'atur més accentuat novament a Catalunya (-3,3 punts en el període 2020-2023) i a Espanya (-3,3) que a la Unió Europea (-1).

Actualment, doncs, el mercat de treball exerceix una pressió equivalent a la que hi havia abans de la crisi econòmica de 2008. En aquell moment, però, les taxes d'abandonament escolar prematur tendien a augmentar i actualment, gràcies a les polítiques educatives desenvolupades, tendeixen a disminuir.

GRÀFIC 146

Evolució de la taxa d'atur i de l'atur de llarga durada per àmbit territorial. 2002-2023 (%)

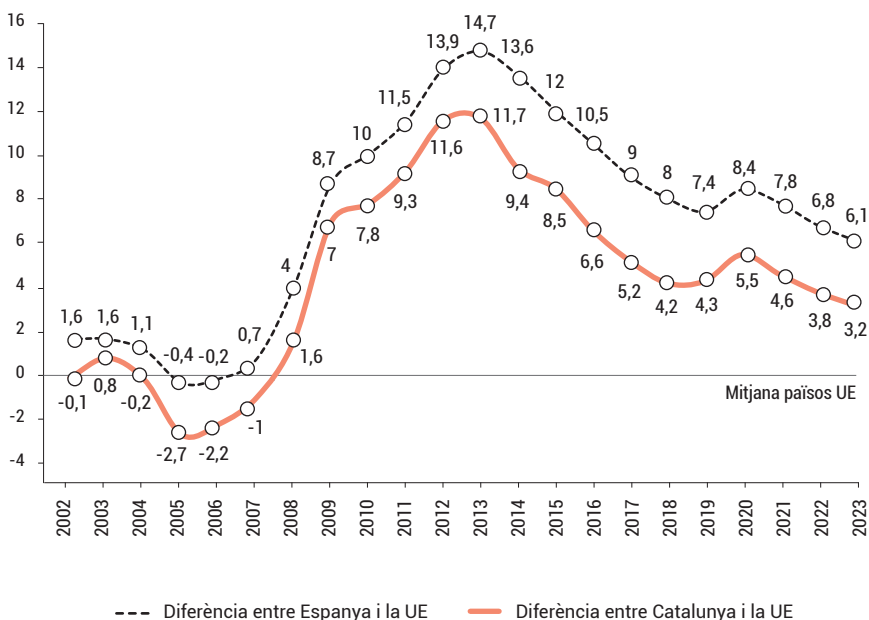
Font: elaboració pròpia amb dades de l'Eurostat i de l'INE (Enquesta de Població Activa).

L'impacte diferencial del cicle econòmic en funció de l'àmbit territorial de referència s'evidencia especialment quan es compara l'evolució de la taxa d'atur a Catalunya en relació amb la mitjana europea (vegeu el Gràfic 147). Tal com s'ha esmentat, els cicles econòmics han tendit a tenir un impacte més gran al mercat de treball a Catalunya que al conjunt de la Unió Europea. És important destacar que, malgrat que l'any 2023 tenim taxes d'atur força semblants a les que hi havia l'any 2008, les diferències de prevalença de l'atur respecte a la Unió Europea han

augmentat lleugerament. La incidència més gran de la crisi econòmica de 2008 i de la pandèmia de la COVID-19 a Catalunya que a la majoria dels països de la Unió Europea explica aquest diferencial.

GRÀFIC 147

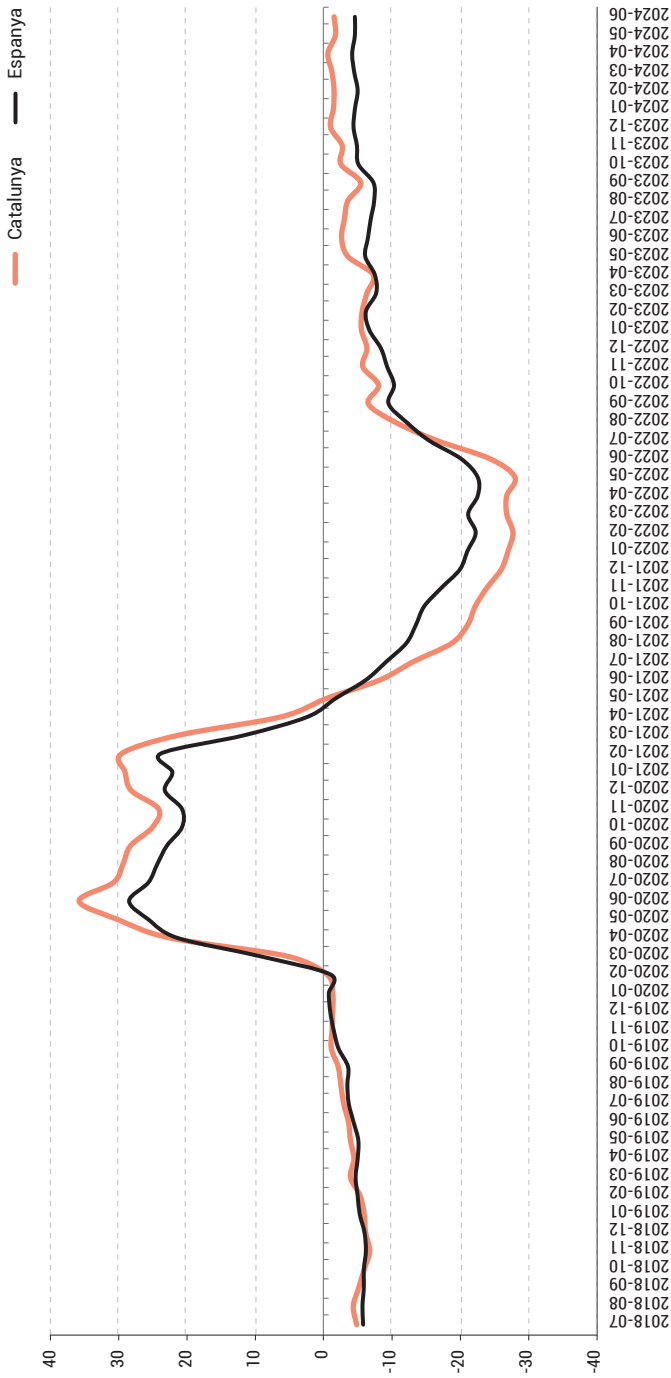
Evució de la diferència en les taxes d'atur de Catalunya i Espanya respecte a la Unió Europea. 2002-2023

Font: elaboració pròpia amb dades de l'Eurostat i de l'INE (Enquesta de Població Activa).

Aquest creixement sobtat de l'atur a causa de la crisi de la pandèmia s'evidencia també quan s'analitza l'evolució de la variació interanual del nombre d'aturats registrats als serveis d'ocupació. En el Gràfic 148 es constata un creixement significatiu de l'atur registrat entre els mesos de març de 2020 i abril de 2021. Entre els mesos d'abril de 2020 i març de 2021 l'atur registrat presentava una variació interanual negativa de 20 punts percentuals. A partir de maig de 2021, l'atur registrat se situa en valors novament positius.

Variació interanual de l'atur registrat a Catalunya i Espanya. De juliol del 2018 a juny del 2023

Font: Departament de Treball, Afers Socials i Famílies i Servei Públic d'Ocupació Estatal, extret de l'Idescat.

La incidència del nivell d'instrucció en la participació al mercat de treball

En les anteriors edicions de l'Anuari s'ha mostrat com la taxa d'atur presenta un comportament diferenciat segons els nivells d'instrucció de la població. El nivell d'atur a Catalunya, com també succeeix en el conjunt dels països europeus, sempre ha estat més elevat entre les persones amb baix nivell de formació. A Catalunya, per exemple, les persones amb estudis bàsics presenten l'any 2023 una taxa d'atur (14,4%) que pràcticament triplica la de les persones amb estudis superiors (5,4%) (Gràfic 149).

En relació amb la crisi econòmica de 2008, es va constatar que l'impacte va ser especialment intens entre la població amb estudis bàsics. En el període 2007-2013, la taxa d'atur va incrementar-se a Catalunya en 23,6 punts per a la població amb estudis bàsics (amb un creixement del 285,3%), mentre que ho va fer en 9,7 punts entre la població amb estudis superiors (+239,8%).

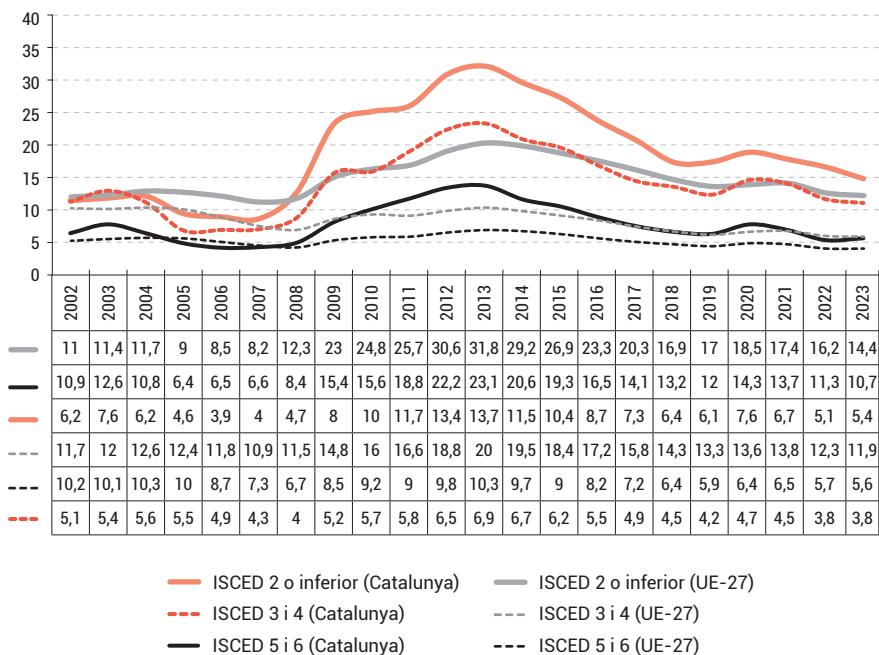
Posteriorment, a més, la recuperació econòmica durant el període 2013-2019 va afectar el conjunt de la població, tant entre la població amb estudis superiors, amb una reducció de la taxa d'atur de 7,6 punts percentuals, com també entre les persones amb estudis bàsics, de 14,7 punts percentuals, però aquesta minoració va ser proporcionalment menys intensa entre aquests darrers: mentre la població amb nivell d'instrucció superior va veure reduir la seva taxa d'atur en un 55,6%, aquesta minoració va ser d'un 46,3% entre la població amb estudis bàsics. Això va provocar que les desigualtats laborals relacionades amb el nivell d'instrucció s'eixamplessin per efecte de la crisi econòmica. És a dir, l'any 2019 hi havia més desigualtat en funció del nivell d'instrucció de la població (+10,9 punts percentuals de diferència entre la població amb estudis superiors i estudis bàsics) que no pas l'any 2007 (+4,2 punts percentuals de diferència).

La crisi de la pandèmia, però, ha tingut un comportament diferent. D'una banda, l'impacte sobre l'atur va ser molt menor, tant entre la població amb estudis superiors com entre la població amb estudis bàsics: en ambdós casos, l'increment de la taxa d'atur va ser d'1,5 punts percentuals entre els anys 2019 i 2020. Alhora, aquest augment va ser proporcionalment més intens entre la població amb estudis superiors (del 24,6%) que entre la població amb estudis bàsics (del 8,8%). La recuperació posterior durant el període 2020-2023 no ha compensat completament aquest diferencial (reducció del 28,9%, -2,2 punts, entre la població amb estudis superiors, i del 22,2%, -4,2 punts, entre la població amb estudis bàsics).

En definitiva, transcorreguts els dos períodes de crisi, si prenem com a referència un trimestre d'abans i un altre de després en què les taxes d'atur siguin pràcticament idèntiques (tercer trimestre de 2008 i de 2023, amb taxes d'atur del 8,8% i 8,7%, respectivament), cal posar de manifest que la prevalença de la desocupació entre la població amb estudis superiors és pràcticament idèntica (5,1% i 5,3%, respectivament) però la taxa d'atur de la població amb estudis bàsics és actualment dos punts percentuals més elevada que abans de la crisi de 2008 (12,1% i 14%, respectivament). És per aquest motiu que les diferències en la prevalença de l'atur explicades pel nivell d'instrucció són més altes actualment que no pas abans de la crisi de 2008.

GRÀFIC 149

Evolució de la taxa d'atur per nivell d'instrucció a Catalunya, respecte a la UE-27 i a Espanya. 2002-2023 (%)

Font: elaboració pròpia amb dades d'Eurostat i de l'INE (Enquesta de Població Activa).

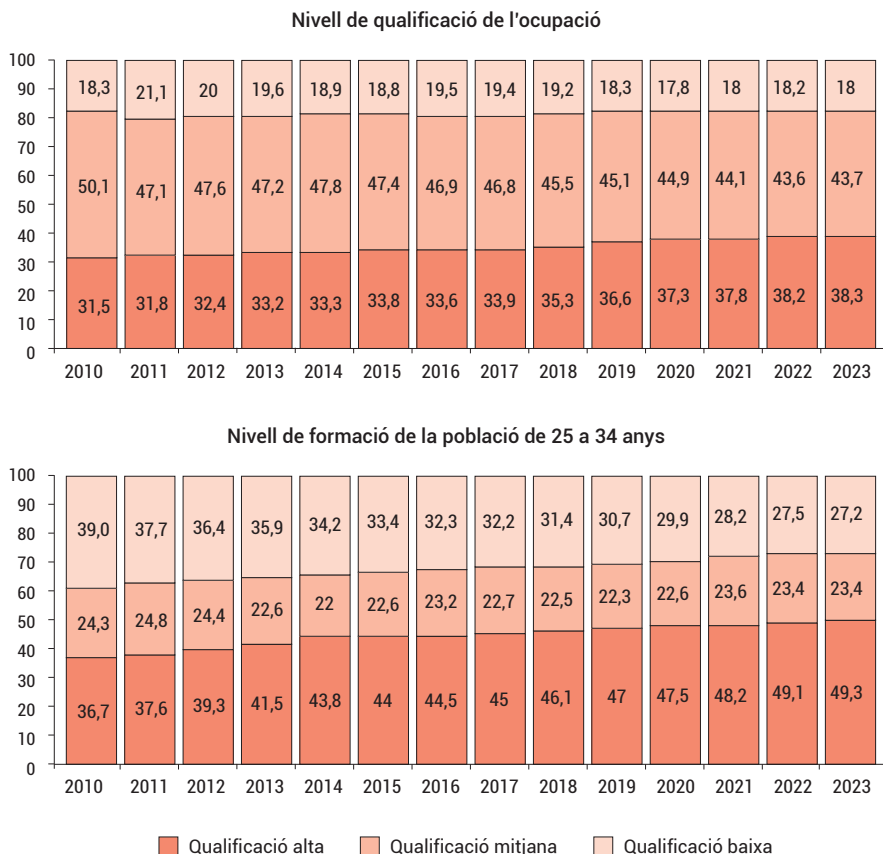
La sobrequalificació de la població ocupada

Més enllà de l'impacte de la crisi econòmica de 2008 i de la crisi de la pandèmia sobre el comportament de l'atur, l'estructura del mercat de treball a Catalunya ha variat poc des del punt de vista de la qualificació de l'ocupació, tot i que amb una lleugera tendència a incrementar el pes de l'ocupació d'alta qualificació. En la darrera dècada, tot i la variació de la situació econòmica i del mercat de treball, la tendència ha beneficiat els nivells de qualificació alta en detriment dels nivells de qualificació mitjana, mentre que els nivells baixos gairebé no han variat el seu pes en el conjunt de l'estructura de l'ocupació.

Amb tot, la millora del nivell d'instrucció de la població no s'acompanya d'una millora equivalent del nivell de qualificació de l'ocupació. En la darrera dècada, el nivell d'instrucció superior de la població jove ha augmentat en 13 punts percentuals, del 36,7% de l'any 2010 al 49,3% de 2023, mentre que el nivell de qualificació de l'ocupació només ho ha fet en 7 punts percentuals, del 31,5% al 38,2% en el mateix període (Gràfic 150).

GRÀFIC 150

Evolució del nivell de qualificació de l'ocupació i de formació de la població a Catalunya. 2023 (%)

Nota: les dades corresponen als tres primers trimestres de 2023.

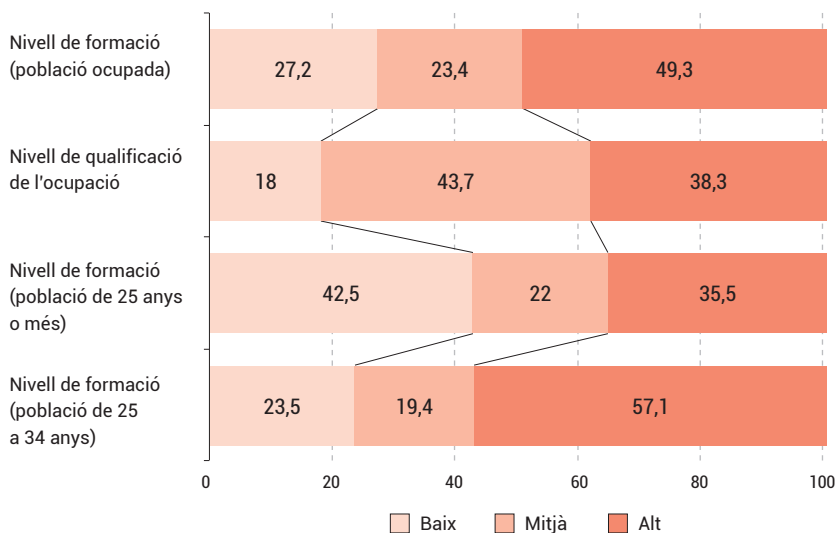
Font: Idescat, Enquesta de població activa.

Aquest fet provoca que a Catalunya cada vegada hi hagi més població sobrequalificada. De fet, mentre el 38,3% de l'ocupació és de nivell de qualificació alt, aquest percentatge és del 57,1% en el cas del nivell de formació alt de la població de 25 a 34 anys (Gràfic 151). El sistema productiu té una estructura ocupacional amb un pes prevalent de l'ocupació de mitjana qualificació (43,7%), que no es correspon amb l'estructura formativa del sistema educatiu, que presenta un pes de la població amb estudis mitjans baixa (22%), fonamentalment a causa dels dèficits de formació professional anteriorment exposats i de la polarització de l'estructura formativa.

Si el sistema productiu no augmenta l'ocupació qualificada, l'increment del nivell d'instrucció superior de la població jove accentuarà un problema de sobrequalificació.

GRÀFIC 151

Nivell de qualificació de l'ocupació i de formació de la població a Catalunya. 2023

Nota: les dades corresponen als tres primers trimestres de 2023.
Font: Idescat, Enquesta de població activa.

Societat del coneixement

La inversió en investigació, innovació i desenvolupament (I+I+D)

El desenvolupament de la societat del coneixement atorga a l'educació un paper fonamental com a motor d'aquesta transformació social. El sistema educatiu té el repte de formar les persones per viure en un món en què el coneixement, la innovació i el desenvolupament tecnològic estan situats en el centre del progrés social i econòmic. Tant l'Estratègia Europa 2020-2030 com l'Agenda 2030 per al Desenvolupament Sostenible situen la millora dels nivells d'investigació i innovació i el desenvolupament de la societat digital com un dels principals objectius per aconseguir desenvolupar una economia basada en el coneixement i la innovació amb condicions d'equitat i sostenibilitat.

A Catalunya, el sistema educatiu no ha estat aliè a aquesta transformació en els darrers anys. La mateixa crisi derivada de la pandèmia de la COVID-19 va evidenciar la importància de la investigació i la innovació per fer front als reptes actuals, i va suposar un impuls a la digitalització. Així, per exemple, el Departament d'Educació va posar en marxa el Pla d'educació digital de Catalunya 2020-2023, amb una inversió de més de 180 milions d'euros, amb l'objectiu de contribuir al desenvolupament de les competències digitals que les persones necessiten per viure i treballar en una societat del coneixement basada en el desenvolupament tecnològic. Aquest pla ha contemplat mesures com ara el repartiment de dispositius electrònics a l'alumnat a partir de 5è de primària i al professorat, entre d'altres. Més recentment, per exemple, l'aprovació del Decret 175/2022, de 27 de setembre, d'ordenació dels ensenyaments de l'educació bàsica, ha situat la competència digital com una de les vuit competències clau del currículum, d'acord amb la Recomanació del Consell de la Unió Europea de 22 de maig de 2018 relativa a les competències clau per a l'aprenentatge permanent.

L'anàlisi de l'evolució dels indicadors relacionats amb l'I+D+D posa de manifest que **Catalunya està avançant novament en aquest procés de transformació de la societat del coneixement, després del fort impacte que va tenir la crisi econòmica de 2008, que va provocar un retrocés d'aquests indicadors.** De fet, abans de l'any 2008, la despesa en R+D tendia a incrementar-se, tant en percentatge del PIB (de l'1,03% del PIB l'any 2000 a l'1,64% del PIB l'any 2009) com també per habitant (dels 203€ per habitant l'any 2000 a 449,5€ per habitant l'any 2008, a preus corrents), a un ritme clarament superior a la mitjana europea. A partir del sotrac de la crisi, però, aquesta despesa va experimentar un lleu procés de reducció (de l'1,64% a l'1,5% del PIB i dels 449,5€ als 396,1€ per habitant en el període 2009-2014). A partir de l'any 2014, amb l'inici de la recuperació econòmica, la despesa en R+D per habitant va reprendre la tendència positiva (dels 396,1€ als 532,3€ per habitant fins a l'any 2021), i també ho ha fet el percentatge de despesa en R+D sobre el PIB a partir de l'any 2016 (de l'1,46% fins a l'1,78% del PIB) (Taula 70 i Gràfics 152 i 153). La crisi derivada de la pandèmia de la COVID-19 va frenar la tendència positiva de la despesa en R+D per habitant, però només durant l'any 2020. Actualment, des de l'any 2016, Catalunya està experimentant novament una tendència més positiva que la mitjana dels països de la Unió Europea si es pren en consideració la despesa en R+D sobre el PIB.

Convé recordar que l'Estratègia Europa 2020 preveia assolir per al conjunt de la Unió Europea (i també per a Espanya) una inversió del 3% del PIB en R+D, fita que encara està molt lluny de la despesa existent a Catalunya l'any 2021. Assolir l'objectiu requeriria invertir més de 2.950 milions d'euros addicionals a R+D a Catalunya.

Des d'una perspectiva comparada, convé posar de manifest que Catalunya presenta uns nivells de despesa en R+D per habitant (532,3€) per sobre de la mitjana estatal (363,9€), i també un percentatge de despesa en R+D sobre el PIB (1,78%) superior a Espanya (1,41%), però que aquests indicadors se situen encara per sota la mitjana europea (740,4€ per habitant i l'2,27% del PIB l'any 2021). La crisi econòmica de 2008 va allunyar

Catalunya dels nivells de despesa existents al conjunt de la Unió Europea, que no van parar d'incrementar-se en aquest període. Cal recordar que l'any 2009, a paritat de poder de compra, Catalunya invertia en R+D per habitant una quantitat lleugerament superior (464,6) a la mitjana de la Unió Europea (447,2), i que l'any 2021 aquesta despesa se situa un 19,8% per sota (563,6 enfront de 702,9 PPC). En percentatge del PIB, l'esforç inversor en R+D ja era inferior l'any 2009, en tres dècimes (l'1,64% enfront de l'1,93%), però l'any 2021 la diferència és sensiblement superior, de cinc dècimes (l'1,78% enfront del 2,27%).

L'evolució de la despesa en R+D té una forta relació amb els llocs de treball que aquesta inversió genera (Gràfic 153). El percentatge d'ocupació en R+D ha mantingut a Catalunya una tendència similar, caracteritzat pel creixement durant el període 2000-2009, per l'estancament durant el període 2009-2016, i per la represa de la tendència positiva d'aleshores ençà. Val a dir, però, que en aquest cas, Catalunya s'ha situat al llarg de les dues darreres dècades amb percentatges més elevats d'ocupació en R+D, tant de la mitjana estatal com també de la mitjana europea. L'evolució del percentatge d'ocupació en R+D a la Unió Europea ha estat més positiva que a Catalunya, de tal forma que aquests han tendit a equiparar-se en l'actualitat.

A finals de 2022, el Govern de la Generalitat de Catalunya va signar amb les patronals i els sindicats el Pacte nacional per a la indústria (PNI 2022-2025), que preveu més de 3.200 milions d'euros d'inversió amb l'objectiu de relançar i transformar el model industrial del país que contempla mesures relacionades, entre d'altres, amb la innovació i l'ocupació d'alt valor afegit en el sector de la indústria.

TAULA 70
Evolució d'indicadors sobre el desenvolupament de la societat del coneixement per àmbit territorial a Catalunya, Espanya i UE-27. 2000-2022

	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023
Percentatge del personal en R+D sobre ocupació (a temps complet equivalent)																								
Catalunya																								
0,91	0,92	0,97	1,1	1,16	1,12	1,17	1,2	1,3	1,44	1,43	1,39	1,47	1,5	1,45	1,46	1,46	1,48	1,54	1,52	1,52	1,52	1,62	—	—
Espanya																								
0,78	0,78	0,8	0,87	0,9	0,92	0,95	0,98	1,06	1,16	1,2	1,18	1,19	1,2	1,16	1,13	1,13	1,16	1,18	1,18	1,18	1,22	1,28	1,31	—
UE-27																								
0,99	1	1,01	1,01	1,03	1,04	1,07	1,08	1,12	1,16	1,2	1,24	1,28	1,31	1,32	1,35	1,37	1,42	1,48	1,51	1,51	1,56	1,61	1,64	—
Despesa interior bruta en R+D (% del PIB)																								
Catalunya																								
1,03	1,01	1,15	1,24	1,3	1,32	1,38	1,44	1,58	1,64	1,6	1,56	1,55	1,54	1,5	1,52	1,46	1,48	1,53	1,51	1,51	1,7	1,78	—	—
Espanya																								
0,89	0,89	0,96	1,02	1,04	1,1	1,18	1,24	1,33	1,36	1,36	1,33	1,3	1,27	1,24	1,22	1,19	1,21	1,24	1,25	1,25	1,41	1,41	1,44	—
UE-27																								
1,79	1,78	1,79	1,79	1,75	1,74	1,76	1,77	1,83	1,93	1,92	2,02	2,08	2,1	2,11	2,12	2,12	2,15	2,18	2,22	2,22	2,3	2,27	2,24	—
Despesa en R+D per habitant (a preus corrents)																								
Catalunya																								
200,9	211,2	255,2	286	313,9	335,1	372,9	406,7	449,5	442,2	432,4	414,2	398	395,8	396,1	420	418,9	440,2	469,1	475,4	472,9	532,3	—	—	—

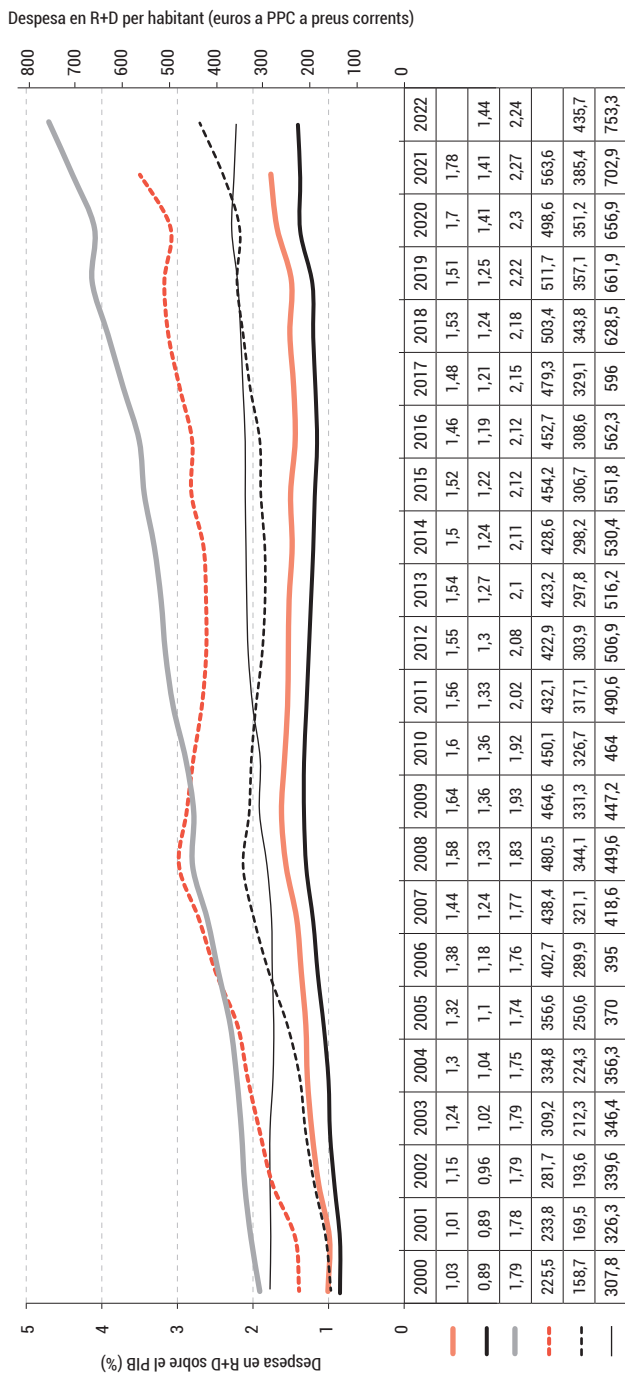

	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023
Despesa en R+D per habitant (a preus corrents)																								
Espanya																								
	141,3	153,1	175,3	196,4	210,3	235,5	268,5	297,9	321,9	315,4	313,8	303,9	286	278,5	275,6	283,6	285,5	302,2	320,3	331,8	333,1	363,9	407,4	–
UE-27																								
	332,2	349,9	364	371,7	380,4	392,6	418,7	441,6	473,7	473,7	490,8	519	537,2	547,3	561,2	583,2	597,4	631,7	662,4	698,1	691,8	740,4	793,9	–
Despesa en R+D per habitant a paritat de poder de compra (a preus corrents)																								
Catalunya																								
	225,5	233,8	281,7	309,2	334,8	356,6	402,7	438,4	480,5	464,6	450,1	432,1	422,9	423,2	428,6	454,2	452,7	479,3	503,4	511,7	498,6	563,6	–	–
Espanya																								
	158,7	169,5	193,6	212,3	224,3	250,6	289,9	321,1	344,1	331,3	326,7	317,1	303,9	297,8	298,2	306,7	308,6	329,1	343,8	357,1	351,2	385,4	435,7	–
UE-27																								
	307,8	326,3	339,6	346,4	356,3	370	395	418,6	449,6	447,2	464	490,6	506,9	516,2	530,4	551,8	562,3	596	628,5	661,9	656,9	702,9	753,3	–
Despesa en R+D per habitant a paritat de poder de compra (a preus constants 2005)																								
Catalunya																								
	260,4	263	305,2	329,1	347,7	356,6	381,6	402,5	435	427,4	417,2	399,8	384,6	380,9	382,1	403	400,5	415,6	437,4	436,9	429,8	471,2	–	–
Espanya																								
	183,2	190,6	209,7	226	232,9	250,6	274,8	294,8	311,6	304,8	302,8	293,3	276,4	268	265,9	272	273	285,3	298,7	304,9	302,7	322,2	346,3	–
UE-27																								
	339,9	352	358,5	360,2	363,5	370	388,5	400,7	421,9	420,9	430,3	449,5	459,2	461,6	470,6	483,5	489,2	512,6	532,8	553,3	538,8	562,9	576	–

Font: elaboració pròpia amb dades d'Eurostat, l'Idescat i l'INE.

GRÀFIC 152

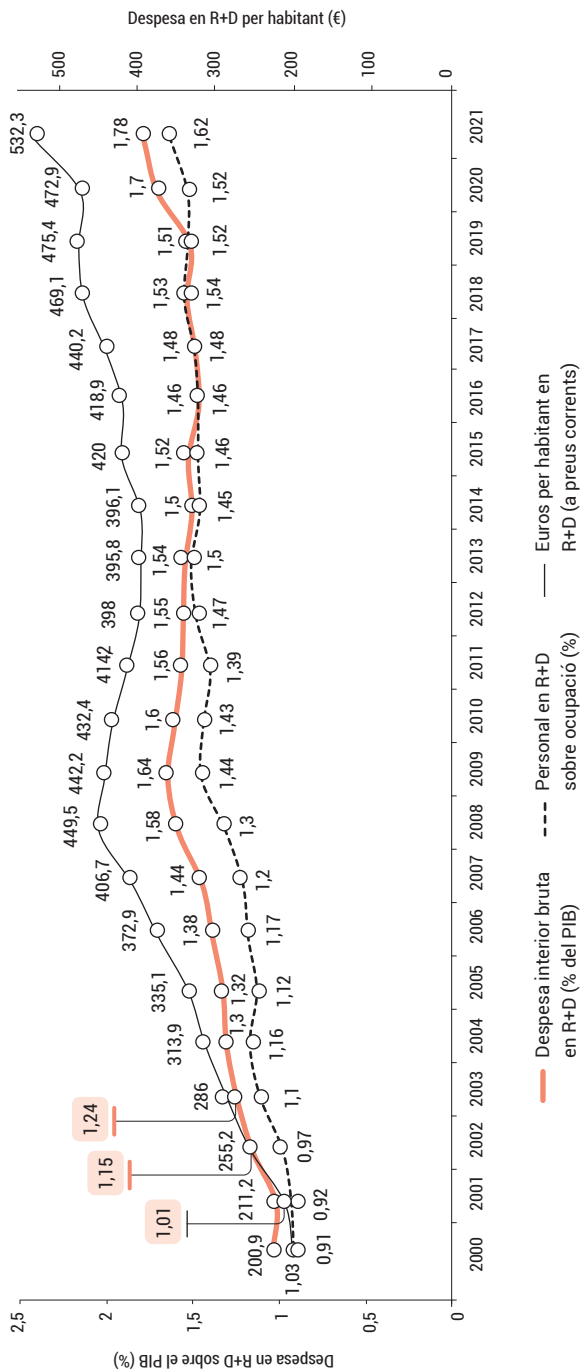
Evolució d'indicadors sobre la despesa en R+D per àmbit territorial a Catalunya, Espanya, UE-27. 2000-2022

Font: elaboració pròpia amb dades de l'Eurostat i de l'Idescat.

GRÀFIC 153

Evolució d'indicadors sobre R+D a Catalunya. 2000-2021

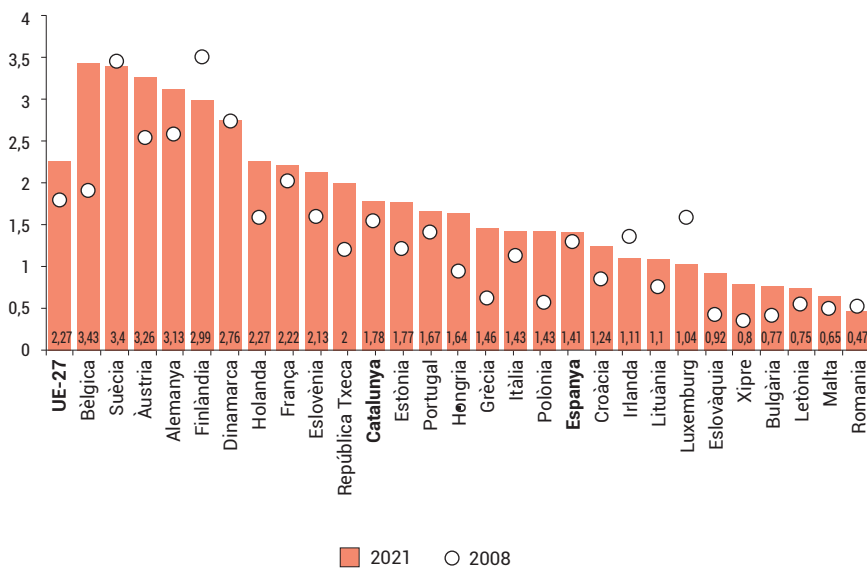

Font: elaboració a partir de dades de l'Eurostat i de l'Idescat.

L'anàlisi comparada mostra com Catalunya se situa entre les comunitats autònomes capdavanteres pel que fa als principals indicadors d'innovació, només per darrera del País Basc, Navarra i Madrid en els nivells de despesa sobre el PIB, i en una posició mitjana, encara que generalment més favorable que la resta dels països del nostre entorn geopolític més immediat, en la comparativa per països europeus (malgrat que es troba lluny encara dels països capdavanteres, com Bèlgica, Suècia, Àustria o Alemanya, que dupliquen l'esforç inversor del nostre país) (Gràfics 154 i 155).

GRÀFIC 154

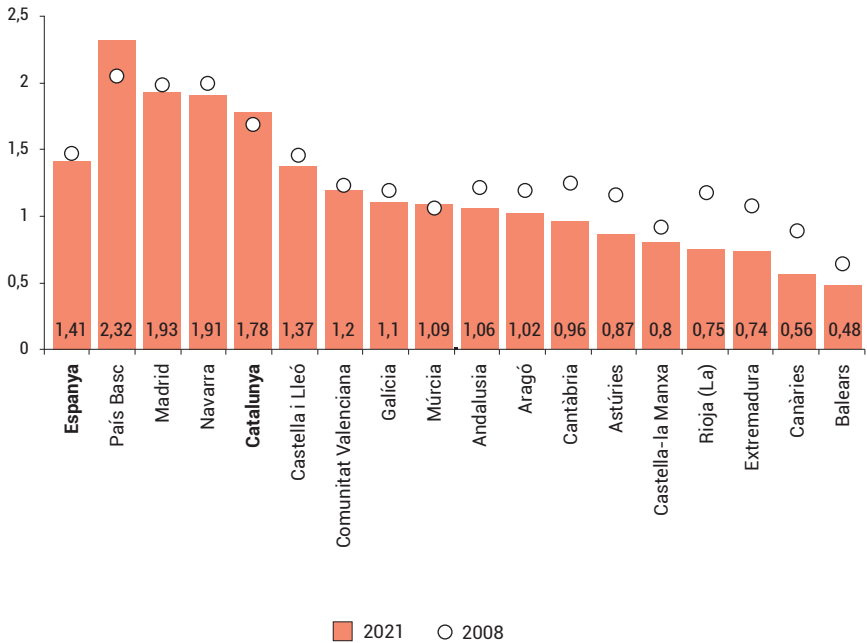
Evolució de la despesa en R+D sobre el PIB per països europeus. 2008-2021 (%)

Font: elaboració pròpia amb dades de l'Eurostat i de l'Idescat.

GRÀFIC 155

Evolució de la despesa en R+D sobre el PIB per comunitats autònomes. 2008-2021 (%)

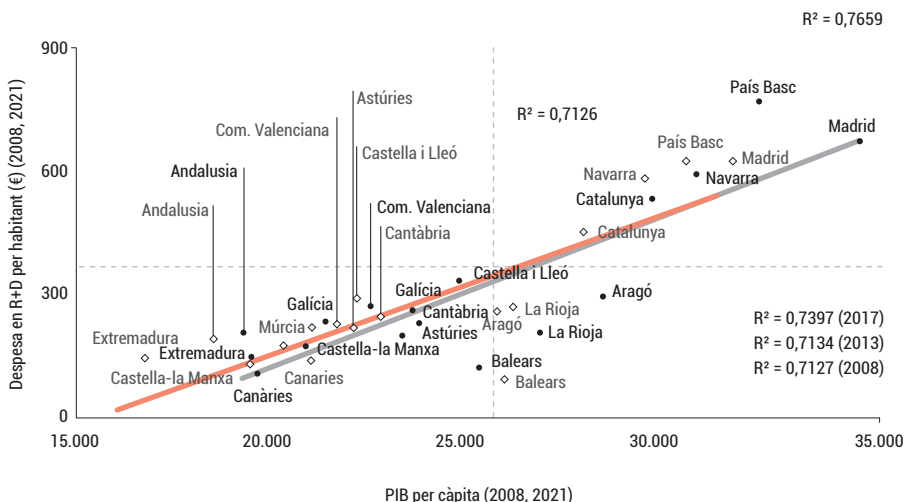

Font: elaboració pròpia amb dades de l'Eurostat i de l'Idescat.

Amb caràcter general, existeix una forta relació entre el nivell d'inversió en R+D i el nivell de riquesa dels territoris, tant si es compara per comunitats autònomes com per països europeus, tant abans de la crisi econòmica com després (Gràfic 156). Per comunitats autònomes, per exemple, com més augmenta el PIB per càpita, més esforç inversor destinen a R+D. Aquesta associació dona compte de la importància de la inversió en I+D per explicar el progrés social i econòmic d'un territori.

GRÀFIC 156

Evolució de la relació entre la despesa en R+D sobre el PIB i el PIB per càpita per comunitats autònomes. 2008-2021

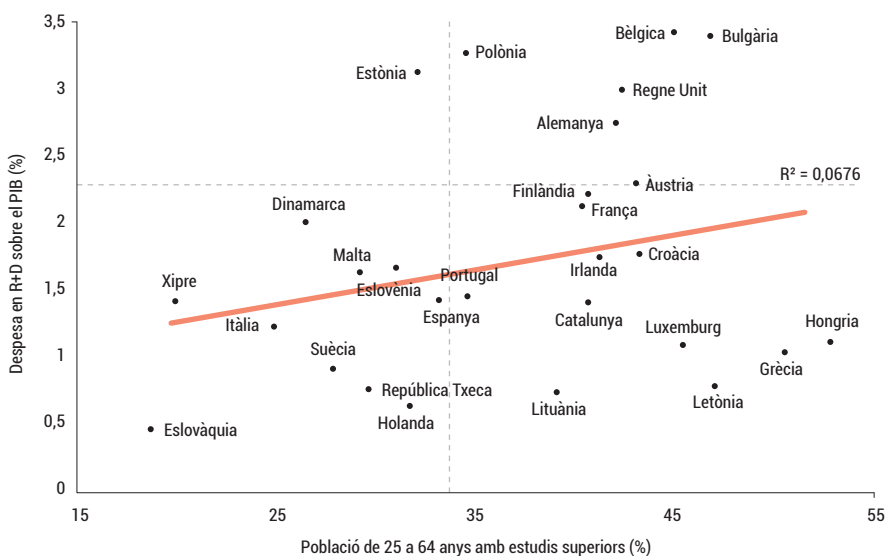
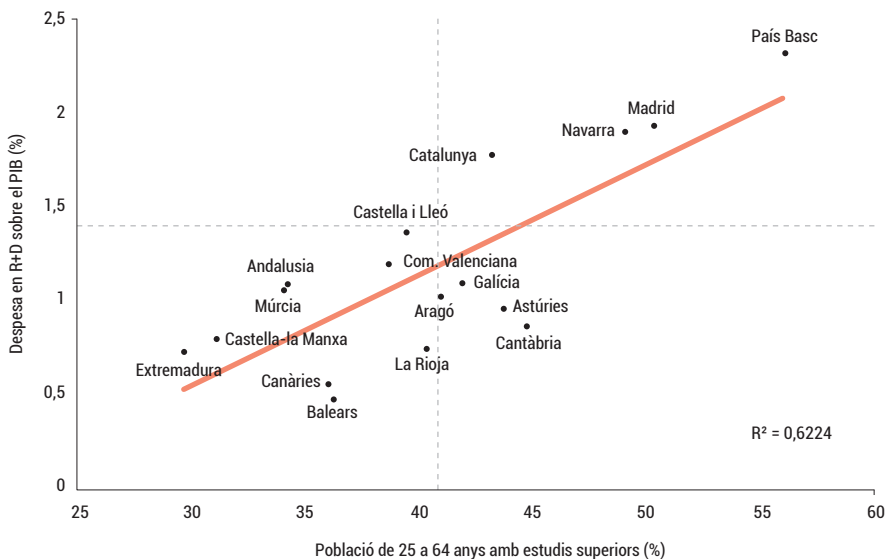
Font: elaboració pròpia amb la base de dades OCDE-PISA 2003-2022.

La relació entre innovació i nivell d'instrucció

Aquesta relació positiva, estadísticament significativa, també es dona quan es té en compte el nivell d'instrucció de la població. Els països europeus i comunitats autònomes amb millors resultats educatius i amb una població més formada acostumen a tenir més despesa en R+D i més necessitats d'ocupació en R+D, i a la inversa (Gràfics 157 i 158). Les sinergies positives entre educació i I+I+D fan que el capital educatiu sigui necessari per generar innovació i que aquesta, alhora, estiri el sistema educatiu per generar més població formada. Des d'aquest punt de vista, l'estancament dels indicadors relacionats amb el desenvolupament de l'I+I+D no és un bon escenari per a la promoció de l'èxit educatiu.

GRÀFIC 158

Relació entre la despesa en R+D sobre el PIB i la població de 25 a 64 anys amb estudis superiors per comunitats autònomes i per països europeus. 2021

Font: elaboració pròpia amb dades de l'Eurostat i de l'Idescat.

La generació de titulats superiors en ciències i tecnologia

La societat del coneixement es fonamenta en l'educació i en la innovació i la recerca (I+D+I), i especialment en el desenvolupament de l'àmbit de les ciències, la tecnologia i l'enginyeria.

L'elevat nivell d'instrucció de la població jove a Catalunya, però, contrasta amb un pes comparativament baix dels estudiants que cursen estudis en l'àmbit de les ciències, la tecnologia i l'enginyeria. Mentre al conjunt de la Unió Europea l'11,9% estudia un grau de ciències, i un 23,1%, d'enginyeria, aquesta proporció decreix fins al 6,2% i el 18,8% respectivament en el cas de Catalunya (Taula 71).

La proporció d'estudiants en educació superior que cursa graus en l'àmbit de les ciències, la tecnologia i l'enginyeria s'ha reduït en les dues darreres dècades (en valors relatius al conjunt d'estudiants) (Gràfic 159).

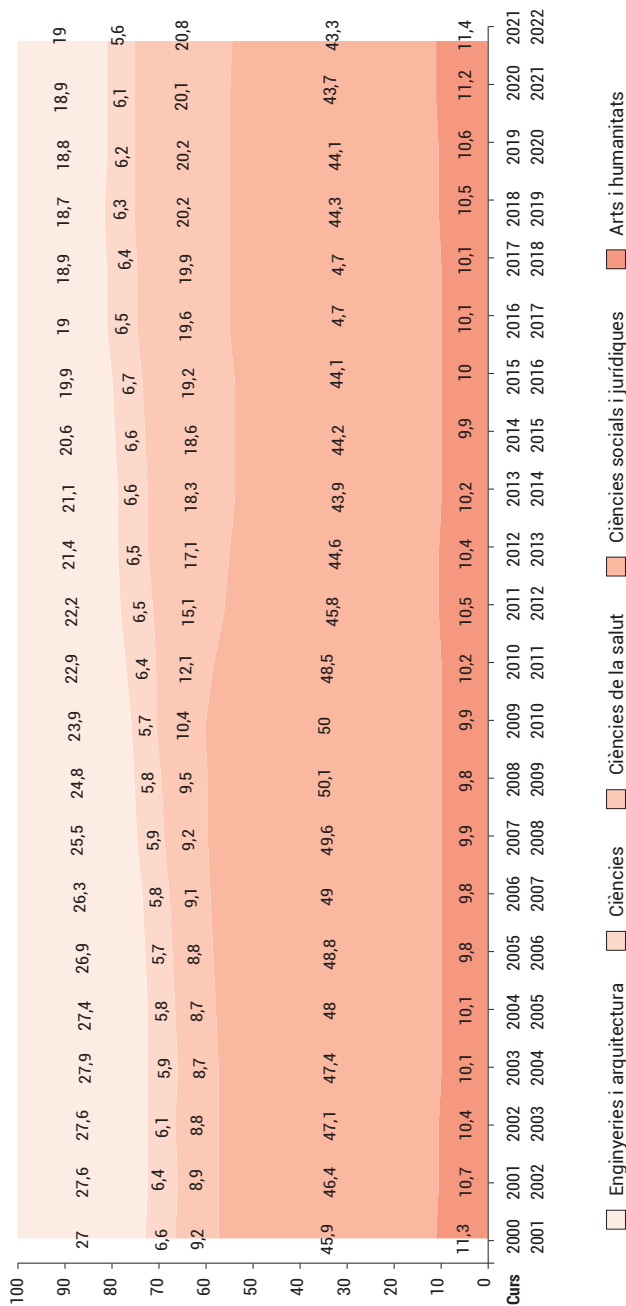
TAULA 71
Percentatge d'estudiants superiors per àmbits d'estudi a Catalunya, Espanya i Unió Europea. 2022

ARTS I HUMANITATS	CIÈNCIES SOCIALS I JURÍDIQUES	CIÈNCIES DE LA SALUT	CIÈNCIES	ENGINYERIES I ARQUITECTURA	TOTAL
Catalunya					
10,6	44,1	20,2	6,2	18,8	100
Espanya					
11	41,3	16	11,1	20,5	100
Unió Europea-27					
11,7	39,5	13,8	11,9	23,1	100

Font: Idescat.

GRÀFIC 159

Evolució del percentatge d'estudiants superiors per àmbits d'estudi a Catalunya. 2000-2022

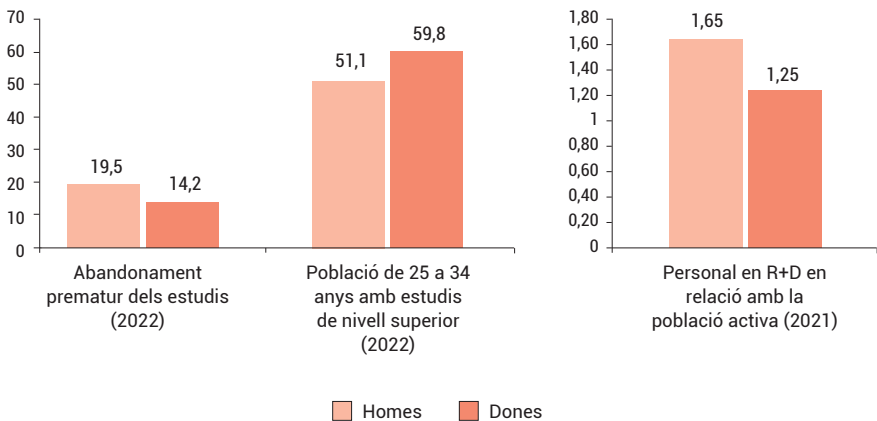
Nota: la dada del curs 2021-2022 correspon només a l'ensenyament universitari.

Font: Idescat.

Cal destacar les desigualtats de gènere existents en els itineraris formatius: les noies accedeixen més a l'educació superior, però menys als estudis de ciència i tecnologia. Les noies tenen taxes d'abandonament escolar prematur comparativament més baixes que els nois (cinc punts percentuals menys l'any 2022), i també taxes d'instrucció superior de la població jove més elevades (vuit punts percentuals més l'any 2022). No obstant això, per efecte de les desigualtats de gènere, i en comparació als nois, les noies tenen més tendència a estudiar ensenyaments vinculats a les ciències socials i de la salut, més orientats a professions vinculades a l'atenció de les persones. En canvi, els nois estan més presents en els ensenyaments vinculats a l'àmbit de les ciències, la tecnologia i l'enginyeria. De fet, la proporció de personal en R+D en relació amb la població activa és més elevada en homes (1,65%) que en dones (1,25%).

GRÀFIC 160

Diferències de gènere en relació amb el nivell d'instrucció i amb l'accés a l'ocupació en R+D a Catalunya. 2021, 2022 (%)

Font: Idescat.

El desenvolupament de la societat digital

Pel que fa al desenvolupament de la societat digital, l'evolució dels indicadors d'accés a les noves tecnologies ha experimentat una tendència clarament positiva al llarg de les dues darreres dècades, amb un increment sostingut en el temps de l'accés de les llars a internet o a la connexió a la banda ampla i en la freqüència d'ús d'aquesta tecnologia, fins a la seva actual pràcticament universalització (Taula 72 i Gràfic 161). Mentre l'any 2006, el 45,6% de llars tenien accés a internet i un 53,2% de la població adulta en feia ús, l'any 2023 aquestes dades arriben al 97,1% i al 96,8%, respectivament.

Des d'una perspectiva comparada, val a dir que Catalunya presenta una posició lleugerament més positiva que la mitjana estatal al llarg de tot aquest període, tant pel que fa a la disponibilitat d'internet i de banda ampla a les llars com a l'ús regular d'internet per part de la població, i també presenta una posició més positiva que la mitjana dels països de la Unió Europea, especialment a partir del tombant de la crisi de 2008: mentre l'any 2016, un 82,9% de les llars tenia accés a internet a Catalunya i un 84,2%, a la Unió Europea, l'any 2023 aquesta relació s'ha capgirat (un 97,1% enfront d'un 93%); o mentre l'any 2016, un 67% de les persones de 16 a 74 anys feia ús regular d'internet a Catalunya, i un 71% a la Unió Europea, aquestes proporcions són del 92,9% i 85,9% respectivament, l'any 2023.

Un dels objectius de l'Estratègia Europea per a l'any 2030 en l'àmbit digital és que un 80% de la població disposi de competències digitals bàsiques. En aquest sentit, Catalunya se situa l'any 2023 en el 71,7% de la població que es troba en aquesta situació, molt per sobre de la mitjana estatal, que és del 66,2%, i especialment de la mitjana europea, que és del 55,5%. Aquest indicador també ha seguit una tendència positiva en els darrers anys, amb un augment de més de deu punts percentuals en menys d'una dècada (des de l'any 2015 aquest percentatge ha passat del 60,5% al 71,7%).

TAULA 72
Evolució d'indicadors sobre el desenvolupament de la societat digital per àmbit territorial a Catalunya, Espanya, UE-27. 2000-2023

2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023
Llars amb accés a internet (%)																					
Catalunya																					
-	33	40	41	45,6	51,3	60,1	62,7	68,3	71	71,5	72,2	77,6	80,7	82,9	83,7	87,7	94	96,7	96,9	97,4	97,1
Espanya																					
-	28	34	36	38	43,5	49,9	52,9	57,8	62,7	66,6	69,7	74,4	78,8	81,9	83,4	86,4	91,4	95,4	95,9	96,1	96,5
UE-27																					
-	-	41	48	49	53	58,6	64,2	68,5	71,6	74,5	77,2	79,6	81,4	84,2	85,8	87,9	89,7	91,3	92,3	92,4	93
Llars amb connexió de banda ampla (%)																					
Catalunya																					
-	-	18	25	35,8	45,1	51,7	59,5	65,7	68,3	69,3	70,8	76,4	79,5	82,3	82,9	87,2	93,9	96,6	96,9	97,4	97,1
Espanya																					
-	-	15,1	20,8	28,5	38,3	43,6	50,3	56,2	60,8	65,5	68,8	73	77,8	81,2	82,7	86,1	91,2	95,3	95,9	96,1	96,4
UE-27																					
-	-	14,9	23	30,3	40,2	46,4	54,7	60,9	65,2	70,6	74,2	76,8	78,5	81,5	83,5	84,9	87,5	89,4	90,2	-	-

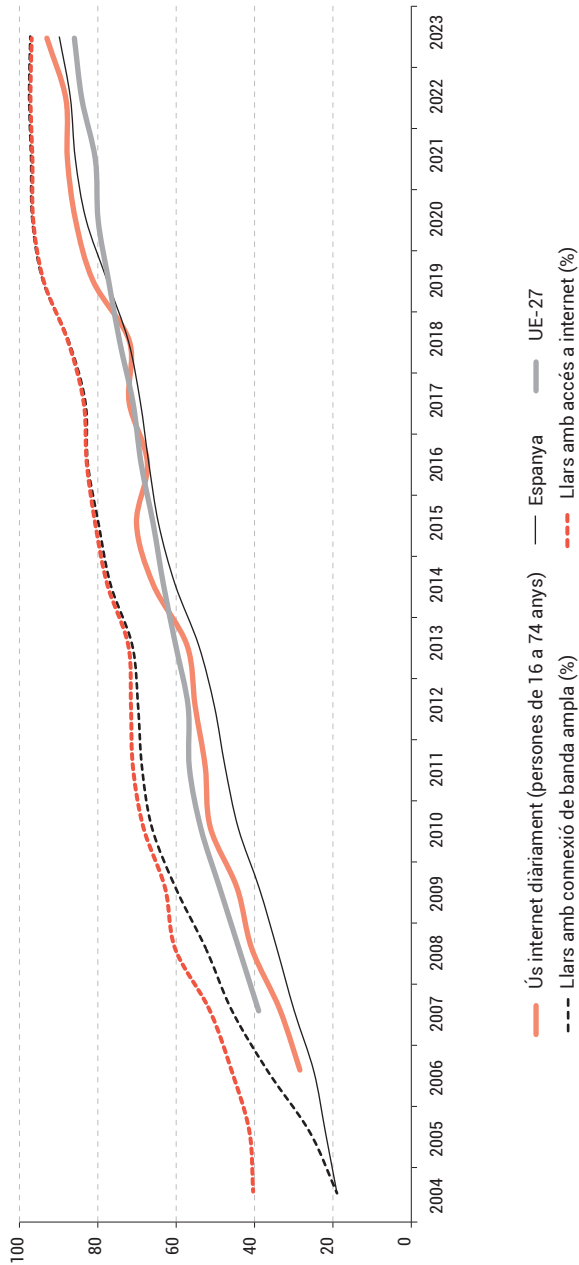
	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023
Ús internet darrers tres mesos (persones de 16 a 74 anys)																						
Catalunya																						
-	-	-	-	-	53,2	56,2	64,2	66	71,8	71,8	74,6	74,9	80,5	83,1	82,8	85,7	88	93,7	95,7	95,5	95,7	96,8
Espanya																						
20	37	40	44	47,3	51,5	55,9	59	63,5	66,5	69,5	71,6	76,2	78,7	80,6	84,6	86,1	90,7	93,2	93,9	94,5	94,5	95,5
UE-27																						
-	-	-	-	-	57	61	65	68	71	71,6	73,3	76,1	77,8	80,2	82	83,9	85,9	87,6	89	89,9	89,9	91,4
Ús internet diàriament (persones de 16 a 74 anys)																						
Catalunya																						
-	-	-	-	-	27,7	32,9	40,1	43,9	50,8	52,1	54,7	56,8	65,5	69,8	67	71,7	71,6	81	85,5	87,6	88	92,9
Espanya																						
-	16	18	21	24	29,1	33,5	38,1	43,6	47	49,8	53,9	60	64,3	66,8	69	72,1	77,6	83,1	85,8	87,1	87,1	90
UE-27																						
-	-	-	-	-	38	43	48	53	56	56,3	59,5	62,7	65,4	68,5	70,6	74,1	77	79,7	80,4	83,9	83,9	85,9
Ús internet darrers tres mesos (persones de 10 a 15 anys)																						
Catalunya																						
-	-	-	-	-	88,5	86,9	93,5	93	93,7	92	95,5	94,8	92,5	95,6	98,1	92,7	92,8	95,4	95,6	99,2	96,4	95,7
Espanya																						
-	-	-	-	-	72,2	76,9	82,2	85,1	87,3	87,1	91,2	91,9	92	93,6	95,2	95,1	92,8	92,9	94,5	97,5	94,9	94,7
UE-27																						
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-

	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023
Tinença de telèfon mòbil (persones de 10 a 15 anys)																						
Catalunya																						
-	-	-	-	-	50,7	62,4	66,2	66,9	58,3	61,2	63,1	53,1	57,8	61,8	65,6	69,4	71,8	66,7	68,7	64,3	69	68,8
Espanya																						
-	-	-	-	-	58,4	64,7	65,8	68,4	66,7	65,8	65,8	63,1	63,5	67	69,8	69,1	69,8	66	69,5	68,7	69,5	70,6
UE-27																						
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Població que té almenys competències digitals bàsiques																						
Catalunya																						
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	60,5	59,3	60	-	62,9	67,2	67,1	-	71,7
Espanya																						
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	53,9	53,4	54,8	-	57,2	-	64,2	-	66,2
UE-27																						
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	53,7	54,3	55,3	-	56,1	-	53,9	-	55,5

Font: elaboració pròpia amb dades de l'Eurostat, de l'Idescat i de l'INE.

GRÀFIC 161

Evolució d'indicadors sobre desenvolupament de la societat digital per àmbit territorial a la UE-27, Espanya i Catalunya. 2004-2023 (%)

Font: elaboració pròpia amb dades de l'Eurostat i de l'Idescat.

La bretxa digital

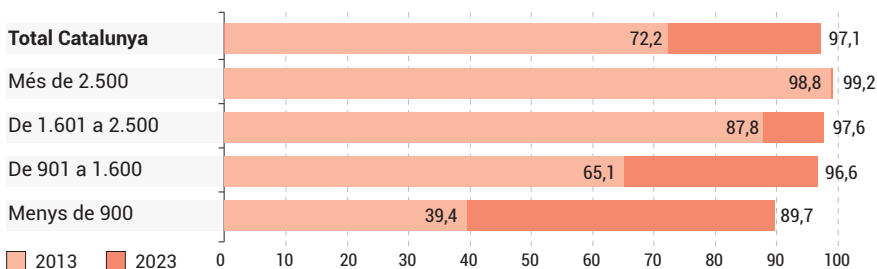
Les desigualtats d'accés a les noves tecnologies és un dels factors que actuen com a fre al desenvolupament de la societat del coneixement i de la digitalització. Si bé encara existeixen factors relacionats amb l'edat, el capital social i econòmic o el lloc de residència per explicar les dificultats que tenen determinats segments de població en l'accés i ús de les noves tecnologies, les desigualtats s'han anat reduint de manera molt significativa al llarg de la darrera dècada (Taula 73 i Gràfics 162 i 163).

Així, mentre que l'any 2013 la població amb ingressos inferiors a 900€ disposava d'internet en un 39,4% dels casos, la població amb ingressos superiors als 2.500€, pràcticament del 100%, l'any 2023 aquesta disponibilitat continua essent universal en el cas de la població amb ingressos elevats, però ja és del 89,7% en el cas de la població d'ingressos més baixos (Gràfic 162).

O així mateix, mentre que l'any 2013 la població menor de 44 anys, la població amb estudis superiors o la població que treballava o estudiava feien un ús habitual d'internet amb proporcions superiors al 60%, i aquestes proporcions eren prop de 30 punts percentuals inferiors o més en el cas de la població major de 44 anys, la població amb estudis bàsics o inferior o entre la població aturada o pensionista, l'any 2023 aquestes diferències s'han reduït ostensiblement. Actualment, l'ús habitual d'internet ja es dona de forma pràcticament universal entre aquesta població jove, amb estudis superiors o que treballa, mentre que entre la població major de 44 anys, amb estudis bàsics o aturada se situa per sobre del 90% (a excepció de la població major de 65 anys, pensionista o amb estudis primaris o inferior, que presenten percentatges propers al 80%) (Gràfic 163).

GRÀFIC 162

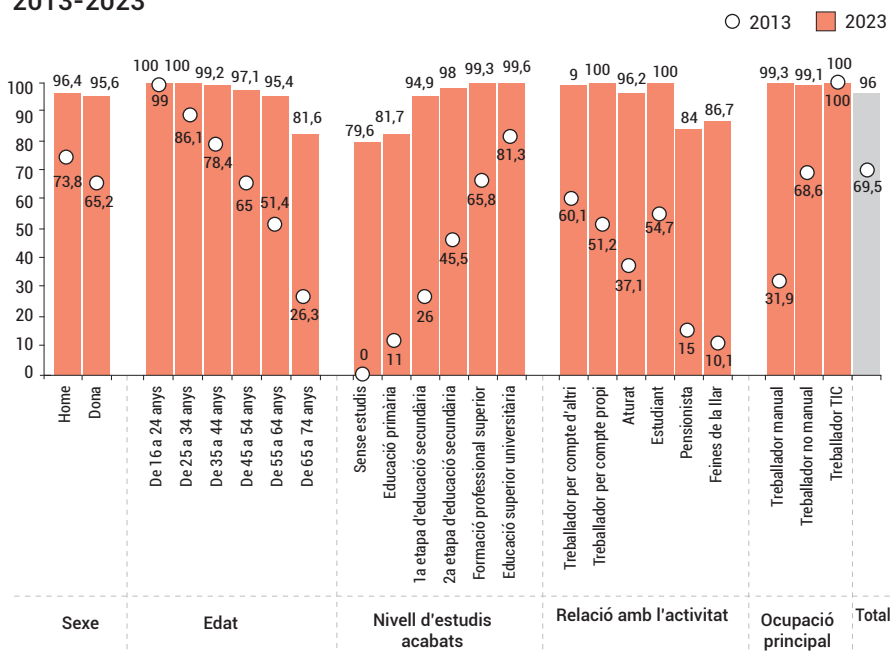
Evolució de la disponibilitat d'internet a les llars en funció del nivell d'ingressos mensuals nets de la llar a Catalunya. 2013-2023

Font: elaboració pròpia amb dades d'Idescat.

GRÀFIC 163

Evolució de l'ús habitual d'internet en funció del perfil social a Catalunya. 2013-2023

Nota: Les persones que fan un ús habitual d'internet són les que l'han utilitzat o s'hi han connectat almenys un cop per setmana en els darrers tres mesos.

Font: elaboració pròpia amb dades de l'Idescat.

TAULA 73**Principals variables d'ús de les TIC de les persones de 16 a 74 anys a Catalunya. 2023 (%)**

	ÚS DE TELÈFON MÒBIL (en els darers 3 mesos)	ÚS D'INTERNET (en els darers 3 mesos)	ÚS HABITUAL D'INTERNET ¹	COMPRES PER INTERNET (en els darers 3 mesos)
Sexe				
Home	99,6	96,6	96,4	62,9
Dona	99,5	97	95,6	57,1
Edat				
De 16 a 24 anys	100	100	100	64,6
De 25 a 34 anys	100	100	100	73,5
De 35 a 44 anys	100	99,2	99,2	67,5
De 45 a 54 anys	100	98,2	97,1	69,1
De 55 a 64 anys	99,5	97,1	95,4	49,2
De 65 a 74 anys	97,3	84,1	81,6	28,3
Grandària del municipi (segons habitants)				
De 100.000 i més i capitals de província	99,4	97,3	96,4	61,4
De 50.000 a menys 100.000	100	97,6	97,1	62,5
De 20.000 a menys 50.000	99,6	96,6	95,5	62,1
De 10.000 a menys 20.000	100	96,7	95,8	51,8
Menys de 10.000	99,4	95,6	94,9	57,9
Nacionalitat				
Espanyola	99,5	96,3	95,3	60,4
Estrangera	100	99,3	99,3	58
Nivell estudis acabats				
Sense estudis	94,6	81,1	79,6	13,7
Educació primària	98,8	86	81,7	31,5
1a etapa d'educació secundària	99	95,8	94,9	47
2a etapa d'educació secundària	100	98,6	98	62,1
Formació professional superior	100	99,3	99,3	67,1

	ÚS DE TELÈFON MÒBIL (en els darers 3 mesos)	ÚS D'INTERNET (en els darers 3 mesos)	ÚS HABITUAL D'INTERNET ¹	COMPRES PER INTERNET (en els darers 3 mesos)
Diplomatura universitària i equivalents	100	100	99,3	75,7
Llicenciatura universitària, màsters i equivalents	100	99,2	99,2	76,8
Doctorat universitari	100	100	100	78,4
Relació amb l'activitat				
Treballador per compte d'altri	100	99,4	99	70,7
Treballador per compte propi	100	100	100	63
Aturat	100	96,9	96,2	53,2
Estudiant	100	100	100	53,7
Pensionista	97,9	86,6	84	32,4
Feines de la llar	100	94,1	86,7	41,1
Altra situació laboral	94,2	81,3	81,3	39
Ocupació principal				
Treballador manual	100	99,6	99,3	50,1
Treballador no manual	100	99,4	99,1	76,1
Treballador TIC	100	100	100	96,2
Altres treballadors	100	99,5	99,1	68,2
Ingressos mensuals nets de la llar				
Menys de 900	98,4	86,7	86,4	57,3
De 900 a menys de 1.600	99,4	96,5	95	45,5
De 1.600 a menys de 2.500	99,3	98	97,3	58,8
De 2.500 a menys de 3.000	100	98	97,1	66,9
3.000 o més	100	98,6	97,9	68,7
NS/NR	100	100	93,6	93,6
Total	99,6	96,8	96	60

¹ Les persones que fan un ús habitual de l'ordinador o d'Internet són les que l'han utilitzat o s'hi han connectat almenys un cop per setmana en els darrers 3 mesos.

Font: Idescat, a partir de l'Enquesta sobre equipament i ús de tecnologies de la informació i la comunicació a les llars de l'INE.

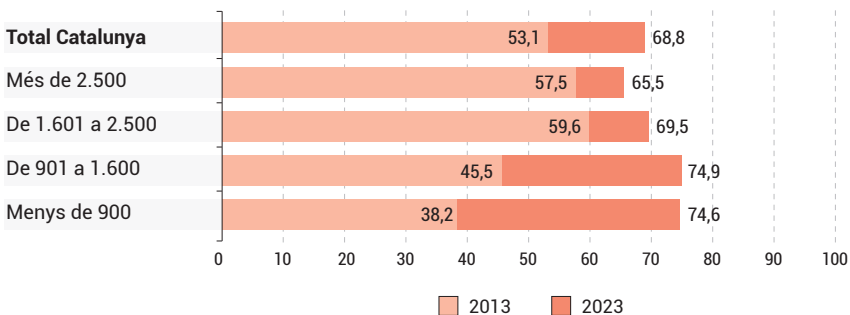
Pel que fa als infants, la bretxa digital s'observa especialment amb l'ús de l'ordinador i d'internet, que és menys freqüent en les llars amb ingressos baixos, tot i que també amb diferències més reduïdes que en anys precedents. Mentre els infants de 10 a 15 anys de llars amb ingressos superiors als 1.600€ tenen un accés quasi universal a aquesta tecnologia, superior al 95%, els infants en llars amb ingressos baixos fan un ús de l'ordinador i d'internet en els darrers tres mesos que gira al voltant del 90% (Taula 74).

En canvi, la bretxa digital entre els infants és menys evident quan s'analitza la disponibilitat de mòbil. Mentre l'any 2013 els infants de llars amb ingressos superiors a 1.600€ tenien mòbil en prop d'un 60%, 20 punts percentuals per sobre que els infants de llars amb ingressos baixos, l'any 2023 els infants que viuen en llars amb ingressos inferiors als 1.600€ tenen més disponibilitat al mòbil que els infants amb ingressos alts (Gràfic 164).

Això té a veure amb el fet que la bretxa digital actualment no es constata tant amb l'accés a la tecnologia, com amb el tipus d'ús que es fa d'aquesta tecnologia i amb l'acompanyament que en reben els per part dels progenitors.

GRÀFIC 164

Evolució de la disponibilitat de mòbil per part dels infants de 10 a 15 anys en funció del nivell d'ingressos mensuals nets de la llar a Catalunya. 2013-2023 (%)

Font: elaboració pròpia amb dades d'Idescat.

TAULA 74

Principals variables d'ús de les TIC dels infants de 10 a 15 anys a Catalunya. 2023 (%)

	ÚS D'ORDINADOR (en els darers 3 mesos)	ÚS D'INTERNET (en els darers 3 mesos)	DISPONIBILITAT DE MÒBIL
Sexe			
Home	95,5	95,2	71,1
Dona	96	96,1	66,3
Grandària de la llar			
2 membres	100	92,2	83,1
3 membres	98,1	96,2	79,7
4 membres	95,6	96,3	66,5
5 membres o més	92,9	94,2	60,3
Tipus de llar			
Pare o mare sol/a que conviu amb algun fill	97,7	97,8	75
Parella amb fills que conviu a la llar	98,5	97,8	67,2
Altres tipus de llar	74,8	78,5	70,3
Grandària del municipi (segons habitants)			
De 100.000 i més i capitals de província	100	95,2	65,9
De 50.000 a menys 100.000	94	100	71,3
De 20.000 a menys 50.000	87,4	93,4	61,5
De 10.000 a menys 20.000	90,5	90,5	77,3
Menys de 10.000	98,2	98,2	74,8
Ingressos mensuals nets de la llar			
Menys de 900 €	85,8	90,3	74,6
De 901 a 1.600 €	94,9	88,7	74,9
De 1.601 a 2.500 €	100	96,6	69,5
De 2.500 € a 3.000 €	95,7	100	73,2
Més de 3.000 €	95,7	97,6	61,6
Total	95,7	95,7	68,8

Font: Idescat, a partir de l'Enquesta sobre equipament i ús de tecnologies de la informació i la comunicació a les llars de l'INE.

Participació cultural

El consum cultural

El desenvolupament de la societat del coneixement i la generalització de les noves tecnologies han transformat de manera significativa les pràctiques de consum cultural al llarg de les darreres dècades. Una part molt significativa de consum cultural implica actualment internet i els dispositius electrònics. La manera de llegir llibres o diaris o la manera de veure cinema o d'escoltar música o la ràdio ha variat ostensiblement amb l'accés a internet. La caiguda sostinguda d'espectadors al cinema en sala o de despesa en premsa experimentada al llarg de les dues darreres dècades posa de manifest no pas una caiguda estructural del consum cultural, sinó modalitats diferents d'accés a determinats productes i serveis culturals. La pandèmia, a més, ha consolidat aquestes tendències.

De fet, l'anàlisi de les dades d'evolució del consum cultural que ens ofereix l'Enquesta de participació cultural constata, en primer lloc, ja des de fa anys, la universalització del consum de continguts audiovisuals, així com un creixement sostingut de l'accés a internet, que actualment ja se situa al voltant del 90% de la població de 14 anys o més (Taula 75). L'any 2023, per exemple, el 23,5% del consum de ràdio es fa a través del mòbil, i el 51,1% del consum de diaris, també.

En segon lloc, l'Enquesta de participació cultural també evidencia que els indicadors de consum cultural són globalment, amb alguna excepció, com pot ser el cas del cinema, més alts actualment que l'any 2017. Així, l'any 2023 hi ha una proporció més elevada de població que escolta música o que llegeix llibres que no pas ho feia anys enrere, i també hi ha una proporció de població que visita exposicions o que assisteix a concerts i espectacles d'arts escèniques.

I en tercer lloc, aquestes dades també posen de manifest que la pandèmia va tenir una incidència molt significativa en el consum cultural que es fa

de manera col·lectiva en un mateix espai físic. Així, la proporció de població que va assistir a concerts, cinema, espectacles d'arts escèniques, exposicions o a la biblioteca durant els anys 2020 i, en menor mesura, 2021 es va reduir ostensiblement

TAULA 75

Evolució de diferents indicadors de consum cultural a Catalunya. 2017-2023 (%)

	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023
TV i continguts audiovisuals	98,1	98,3	98,3	97,4	98,8	98,2	98,5
Internet	84,3	86,5	89,2	87,7	87,3	87,1	88,7
Música	77,7	77,7	82,8	83,5	85,4	81,4	85,9
Ràdio	66,3	66,7	67,4	63,6	66,3	64,4	64,5
Llibres	60	58,7	64,7	64,3	65,5	63,2	64,1
Exposicions	48,9	50,4	52,9	34,3	40,3	49,6	55,4
Revistes	56,1	58	60,6	54	57,4	50,9	54
Diaris	49,5	51,6	55,9	55,3	54	47,9	48,7
Biblioteca	45,9	46,2	44,7	31,6	33,9	38	46,9
Concerts	40,3	45,6	45,7	26	24,5	42,5	44,7
Cinema	45,4	46,4	51,9	15,8	32,8	40,3	44,6
Espectacle d'arts escèniques	26,8	29,7	28,3	20,3	21,6	30,3	35,8
Associacions culturals	12,1	15,6	16,9	15,2	13,2	14,5	16,3

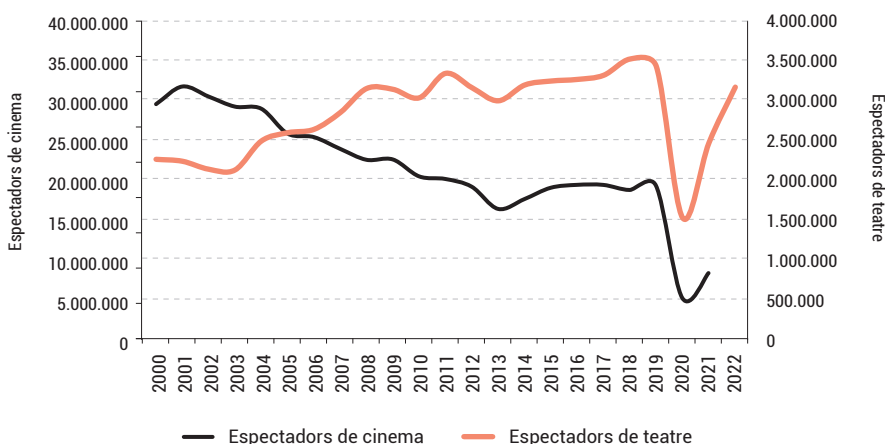
Font: Enquesta de participació cultural a Catalunya (2017-2023) del Departament de Cultura (consum cultural).

Aquest fet s'observa, per exemple, quan s'analitza l'evolució del volum total d'espectadors de cinema en sala o d'espectacles d'arts escèniques (Gràfic 165). El nombre d'espectadors al cinema en sala va caure un 74,1% l'any 2020, cosa que consolida una evolució negativa sostinguda des de fa dues dècades, i el de teatre, un 55,9%, i atura una tendència també

sostinguda en el temps de creixement.. L'any 2022 encara no s'havien recuperat els nivells d'assistència als cinemes i als teatres vigents abans de la pandèmia.

GRÀFIC 165

Evolució dels espectadors de cinema i arts escèniques a Catalunya. 2000-2022

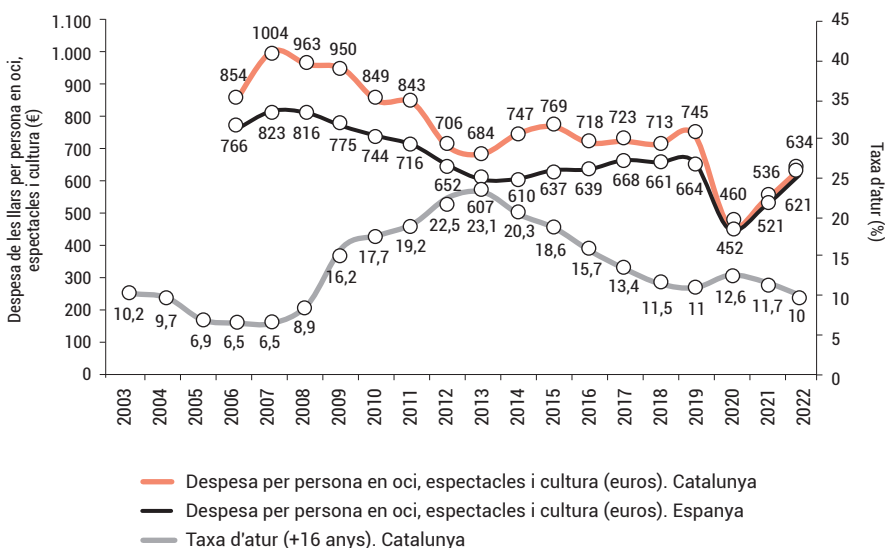
Font: elaboració pròpia amb dades de l'Institut d'Estadística de Catalunya.

L'impacte de la pandèmia també s'observa quan s'analitza l'evolució de la despesa privada en cultura (Gràfic 166). Aquesta evolució presenta cinc períodes clarament diferenciats. Fins a l'any 2008, en un període caracteritzat pel creixement econòmic, la despesa en oci, espectacles i cultura va tendir a augmentar. Amb la irrupció de la crisi econòmica de 2008 i amb l'empitjorament de les condicions socioeconòmiques de la població, aquesta despesa privada en cultura va experimentar un decrement del 29% durant el període 2008-2013. Amb la recuperació econòmica, aquesta evolució negativa va experimentar un canvi, amb un lleu augment, del 9% en el període 2013-2019, tot i la tendència a l'estancament. De fet, l'any 2019 la despesa per persona en oci, espectacles i cultura és, a preus corrents, un 22,6% inferior a la despesa existent l'any 2008. Amb la pandèmia

i el confinament, l'any 2020, la despesa va caure un 38,3%. A partir d'aleshores, superada la pandèmia, aquesta ha tornat a recuperar-se, tot i que se situa encara per sota dels nivells pre-pandèmics, i clarament per sota dels nivells existents abans de la crisi econòmica de 2008.

GRÀFIC 166

Evolució de la despesa de les llars per persona en oci, espectacles i cultura, a Catalunya i a Espanya. 2006-2022

Font: elaboració pròpia amb dades de l'Enquesta de pressupostos familiars i de l'Enquesta de població activa, de l'Institut Nacional d'Estadística.

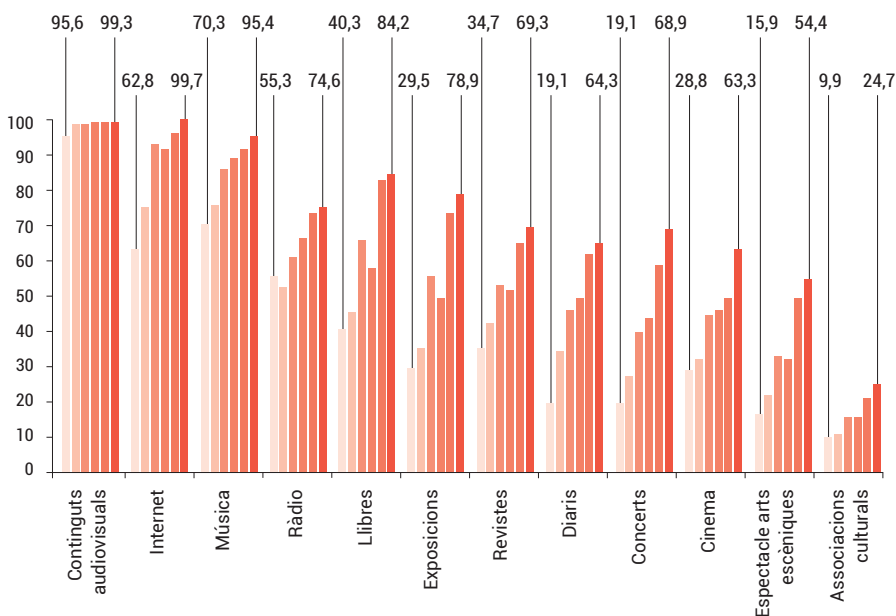
La relació entre consum cultural i educació

En les diferents edicions de l'Anuari s'ha posat de manifest que l'educació és un factor que condiona de manera significativa la participació cultural de la població. El consum cultural varia en funció de diferents factors, com ara l'edat o la renda, però també en funció del nivell d'instrucció de la població (Gràfic 167).

En el cas dels hàbits i les pràctiques culturals, aquesta relació, actualitzada a partir de dades de l'Enquesta de participació cultural a Catalunya de l'any 2023, il·lustra com el nivell educatiu de la població condiona el consum de determinats béns culturals com ara llibres, diaris, concerts, espectacles, cinemes o exposicions. Amb caràcter general, a mesura que augmenta el nivell d'instrucció, s'incrementa el consum cultural de la població. Aquest comportament només queda alterat pel consum de continguts audiovisuals, que està plenament universalitzat, gràcies especialment a la televisió.

GRÀFIC 167

Percentatge de població amb consum cultural, per tipus, a Catalunya. 2023

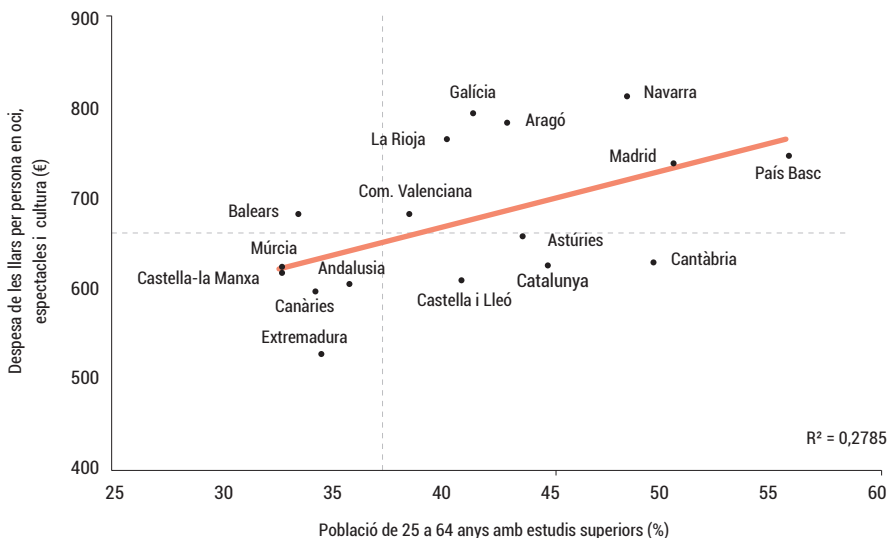
Font: elaboració pròpia amb dades de l'Enquesta de pressupostos familiars i de l'Enquesta de població activa, de l'Institut Nacional d'Estadística.

Aquesta mateixa relació s'observa quan s'analiza la relació entre consum cultural i educació a escala territorial. En aquesta mateixa línia, l'anàlisi comparada evidencia que els territoris amb més capital educatiu tendeixen a presentar nivells de participació i consum cultural més elevats que els territoris amb menys capital educatiu. La despesa privada de les llars en cultura i oci és més elevada en aquelles comunitats que tenen una proporció de població adulta amb estudis superiors també més elevada (Gràfic 168).

Val a dir que Catalunya presenta un increment progressiu del nivell d'instrucció de la població adulta, fonamentalment perquè les noves generacions estan més formades. Aquest augment del capital educatiu fa preveure que en el futur, a mitjà i llarg termini, el consum cultural tendirà a créixer.

GRÀFIC 168

Relació entre despesa de les llars per persona en oci, espectacles i cultura i el nivell d'instrucció de la població per comunitats autònomes. 2022

Font: elaboració pròpia amb dades de l'Enquesta de pressupostos familiars i de l'Enquesta de població activa, de l'Institut Nacional d'Estadística.

La secció dels indicadors de l'*Anuari de l'estat de l'educació a Catalunya 2024* posa a l'abast d'investigadors/ores, educadors/ores i responsables polítics una eina imprescindible per interpretar l'evolució i els reptes del sistema educatiu català des d'una perspectiva exhaustiva i rigorosa. Aquesta secció ofereix una revisió de les dades clau que, edició rere edició, ens permeten captar no només els canvis estructurals que han anat definint l'educació al nostre país, sinó també les conseqüències de les respostes polítiques i socials que s'han anat construint per fer front a aquests canvis.

Després de dues dècades de seguiment, aquests indicadors evidencien les transformacions més destacades que han configurat l'educació a Catalunya i l'impacte dels cicles polítics i econòmics en l'àmbit educatiu, un factor que ha influït tant en les polítiques de finançament com en la cobertura educativa i el consens social sobre les bases del sistema. A més, els indicadors reflecteixen els efectes del fenomen migratori sobre la demografia escolar, l'evolució de la segregació escolar arreu del país i els esforços per consolidar l'oferta de formació professional com a estratègia contra l'abandonament escolar prematur, així com la progressiva digitalització i adaptació del currículum a les exigències de la societat contemporània.

Bernat Albaigés (dir.)

Investigador en els àmbits de l'educació i de la igualtat d'oportunitats en la infància i la joventut.

Gerard Ferrer-Esteban

Professor a la UOC i investigador en polítiques educatives, desigualtats i estratègies d'ensenyament.